CİLT
I

ATATÜRK ÖĞRETMEN AKADEMİSİ TARİHİ

1937-1963 DÖNEMİ

Mustafa Kemal Kasapoğlu

ATATÜRK ÖĞRETMEN AKADEMİSİ YAYINLARI

ATATÜRK ÖĞRETMEN AKADEMİSİ TARİHİ

1937-1963 DÖNEMİ

CİLT I

MUSTAFA KEMAL KASAPOĞLU

ATATÜRK ÖĞRETMEN AKADEMİSİ YAYINLARI

TEZARUS Kitap 05
Atatürk Öğretmen Akademisi Serisi 01

Yazar
Mustafa Kemal KASAPOĞLU

Genel Yayın Yönetmeni
Serkan İPEKÇİ

Düzeltme
Emine YAĞCI

Görsel Tasarım-Mizanpaj
TEZARUS Kitap

e-ISBN 978-625-96868-2-0 (Tk.)
978-625-96868-3-7 (1. cilt)

Basım Bilgileri
Elektronik kitap | Gazimağusa, Temmuz 2025

Bu kitap bir açık erişim yayındır ve Creative Commons BY-NC-SA (Atıf-GayriTicari-AynıLisanslaPaylaş) lisansına sahiptir. Kaynağa atıfta bulunmak ve aynı lisansı devam ettirmek kaydıyla ticari amaç haricinde kopyalanabilir, düzenlenebilir, dağıtılabilir ve yeniden kullanılabilir.

Kütüphane Bilgi Kartı

Kasapoğlu, Mustafa Kemal
Atatürk Öğretmen Akademisi Tarihi: 1937-1963 Dönemi / Mustafa Kemal Kasapoğlu. –Gazimağusa: TEZARUS Kitap, 2025.
1. cilt: fotoğ., şkl.; cm. –(TEZARUS Kitap; 5. Atatürk Öğretmen Akademisi Serisi; 1)

Kaynakça var.
e-ISBN: 978-625-96868-2-0 (Takım)
978-625-96868-3-7 (1. cilt)

1. Atatürk Öğretmen Akademisi 2. Türk Öğretmen Koleji I. Eser adı II. Dizi

LB2261 .C95 2025 378.0125693 2025

Sorumlu Kurum
Atatürk Öğretmen Akademisi Başkanlığı

İsmail Beyoğlu Caddesi, Küçükkaymaklı, Lefkoşa, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
www.aoa.edu.tr | info@aoa.edu.tr

e-Yayın Hizmetleri
TEZARUS Yazılım ve Bilgi Hizmetleri Ltd. Şti.

Gazimağusa Teknoloji Geliştirme Bölgesi (Doğu Akdeniz Üniversitesi Teknopark), GMTGB Binası, Gazimağusa, DAÜ Kampüsü, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
www.tezar.us | info@tezar.us

ATATÜRK ÖĞRETMEN AKADEMİSİ TARİHİ

1937-1963 DÖNEMİ

CİLT I

MUSTAFA KEMAL KASAPOĞLU

ATATÜRK ÖĞRETMEN AKADEMİSİ YAYINLARI

Kapak fotoğrafı, rahmetli Fadıl Efe'nin oğlu Sami Efe'nin özel arşivinden olup, 1960'lı yıllara ait bir resimdir. Bahse konu resimde Fazıl Sami Efe, Ülvan Efe, Münür Muhtaroğlu ve Şenay Selim gibi döneme damga vuran kolej öğretmenler ile öğrencileri yer almaktadır. M.K.K.

Bu çalışma, bu okuldan mezun olup da hayatta olanlar ile hayatta olmayan çok değerli öğretmenlerimize ithaf edilmiştir.

Türk Öğretmen Koleji

Parlıyan bir güneşin
Kıbrıs ufuklarında.
Durmaz yükselir sesin
Vatanın her yanında.

Senden kopan her parça
Umut saçar her yana
Yol gösterir insana
Karanlıkta ışıkta.

Yanındasın işçinin
Köylünün, emekçinin
Umudusun milletin
Zamın her anında

Senden gelen her biri
Yetiştirir her bini
Yükseltirsin sesini
Bütün dünya sussada

Candaş Yolga[1]

[1] Candaş Yolga, Türk Öğretmen Koleji, Türk Öğretmen Koleji 1977-1978 Yıllığı, s.6

Bir Öğretmenler Günü Hediyesi

Günaydın Deyince Bize
Sevgi Dolar İçimize
Ayda Ne Geçer Elinize
Bir Nenefte Desenize
Sevgili Öğretmenim

Fen Dersinde Dünyayı
Kaça Aldın Fasulyayı
Hariçten Gazel Okumayı
Bizler İçin Hayal Kurmayı
Desenize Öğretmenim

Bilgide Yıkılmaz Kalesiniz
Yaşamak Güzeldir Dersiniz
Başarı Bile Önerirsiniz
Siz Toplumun Neresindesiniz
Desenize Öğretmenim

Sosyal Dersinde Havayı
Vitrinlere Dışarıdan Bakmayı
Az Parayla Çok Hayal Kurmayı
Aç Karınla Çocuk Okutmayı
Öğret Bize Öğretmenim

Geometri Dersinde Kareyi
Çıplak Ayakla Çağ Geçmeyi
Sabah Akşam Baş Eğmeyi
Sermaye İle Emeği
Anlat Bize Öğretmenin

Matematik Dersinde Kümeyi
Yanlışlara Baş Eğmeyi
Yılda Bir Gün Gülmeyi
Türküm Diye Öğünmeyi
Öğret Bize Öğretmenim

Öğretmene Mum Demeyi
Gün Geçtikçe Tükenmeyi
Artış Denen Efsaneyi
Usanmadan Beklemeyi
Öğret Bize Öğretmenim

Sen Yücesin Önümüzde
Kültür Sanat Gönlümüzde
Çalışsak Da Gündüz Gece
Gerçekleri Hece Hece
Anlat Bize Öğretmenim

Türkçe Dersinde Okumayı
Modern Yollarla Soyulmayı
Gün Geçtikçe Yok Olmayı
Bu Zorluğa Dayanmayı
Öğret Bize Öğretmenim

Kemal Latif[2]

[2] Kemal Latif Özel Arşivi, 1986.

Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji Andı[3]

Türk öğretmeni olarak Kıbrıs Türk Cemaatı ve Türklük için çalışacağıma; her türlü zorluk ve imkânsızlıklar karşısında bile Türk kültür ve eğitimini yükseltmeye gayret edeceğime, öğretmenlik meslek ve şerefini en kıymetli vedia sayacağıma, öğretmenlik vazife ve ahlâkını her şeyin üstünde tutarak her türlü ferağat ve fedakârlığı göstereceğime NAMUS ve ŞEREF SÖZÜ verir ve kendimi Kıbrıs Türk Cemaatı ile Türk Ulusuna adarım!

[3] Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji Andı, Türk Öğretmen Koleji 1964-1965 Yıllığı.

Türk Öğretmen Koleji Marşı[4]

Varlığın gönüllerde bir güneş
Aydınlığın senden kopan
Her zerre yırtarak karanlığı
Aydınlatır ısıtır gün görmemiş
Yerleri öğretir insanlara
İnsanlığı yurt için tutuşarak
Sende verdik baş başa
Parolamız çalışmak
hizmet etmek
Yurttaşa ve yurdun
Her yanında şu
Sözleri işitmek
Türk Öğretmen Koleji
Sönmez ışık bin yaşa

Söz: Ahmet Derya
Müzik: Fikret Özgün

[4] Türk Öğretmen Koleji, 1973-1974 Yıllığı, AÖA Arşivi, s. 14.

ÖN SÖZ

Genel anlamda eğitimin ne kadar önemli olduğuna dair söylemlere bakıldığı zaman "*bir* ülkede eğitimin kalitesinin gelişmişlik düzeyi üzerinde ne derece etkili olduğu bilinmektedir." gibi bir cümlenin veya benzerlerinin kurulduğunu rahatlıkla görebiliriz. Hele de bu kelimenin önüne "Milli" gibi ağır kavram koyulduğu zaman, kurulan cümlelerin çok daha kapsamlı ve derin anlamlı cümleler olması mümkündür. O açıdan eğitim, ister tek başına isterse de önüne gelen diğer kelimelerle olsun insanlık tarihi boyunca kullanıla gelmiş önemli kavramlardan birisi olarak durmaktadır.

Bilindiği gibi eğitimi yürüten anahtar kişi öğretmendir. İşte bu nokta, adanın ta Osmanlı'dan İngiliz dönemine kadar öğretmen yetiştirmede farklılıklar görülse de, temelde dönemin sosyal ve politik şartlarına göre şekillendirildiği görülmektedir. İşte bu noktada hazırlanan bu kitapta buna dair konulara da değinilmiş ve süreç alt başlıklar halinde bir silsile içerisinde değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Öğretmenlik kurumuna bakıldığı zaman, tarih boyunca toplumların eğitim sistemleriyle birlikte geliştiği ve zamanın ihtiyaçlarına göre şekillenerek değiştiği görülmektedir. İlk öğretmen okulları, genellikle devlet denetiminde öğretmen yetiştiren kurumlar olarak ortaya çıktığı unutulmamalıdır. Örneğin, 1794 tarihinde Paris'te kurulan Yüksek Öğretmen Okulu (École Normale Supérieure), çağdaş öğretmen okullarının ilk örneklerinden birisi olarak kabul edimektedir. Türkiye'de öğretmenlik mesleğinin gelişimine bakıldığı zaman ise, Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemleri boyunca farklı aşamalardan geçtiği görülmektedir. Örneğin Selçuklu döneminde öğretmenlik, din adamlığıyla iç içe bir meslek olarak görülüp eğitim medreselerde devam ederken, Osmanlı'da Fatih Sultan Mehmet döneminde öğretmenlik mesleğini laikleştirme yönünde önemli adımların atıldığı görülmektedir. Ne var ki bu girişimlerin süreklilik kazanmadığı görülmektedir. Osmanlı'da ilk erkek öğretmen okulunun 1848 tarihinde "Darü'l-Muallimin-i Rüşdi" adıyla açıldığı, ardından 1868'de ilkokul öğretmenleri yetiştirmek için "Darü'l-Muallimin-i Sıbyan" adlı bir okulunun daha açıldığı görülmektedir.

Kıbrıs'ta 1937 yılında adanın kırsal bir yerinde açılan Öğretmen Yetiştirme Koleji (Teachers' Training College), İngilizlerin adada uygulamaya koydukları eğitim modelinin en üst basamağında yer alan önemli kurumların başında gelmektedir. O noktada İngilizlerin adada yaptıkları eğitimle ilgili çalışmalar neticesinde dünyada yaşanan konjektörel koşullara bağlı olarak kolejin müfredatından

başlayarak diğer noktalarda da gerekli değişiklikleri yapmaktan geri kalmamışlardır. İşte kitapta, bu süreçlere dair de bilgiler verilmeye gayret edilmiştir.

Günümüzde halen dahi bu kolejden mezun olup da kendi toplumunda başarılı hizmetlere imza atan değerli öğretmenlerin varlığından bahsetmemiz sebebiyle, koleje atanan müdürlerin yaptıkları sihirli dokunuşlarının kitaptaki ilgili bölümlerinde izlerine rastlamak mümkündür. Özellikle Dr. Hayes'in 1950'li yıllarda kolej müdürlüğü yaptığı dönemde yetiştirilen ilkokul öğretmenlerinin kendi toplumları içerisinde ortaya koyduğu başarılı vizyoner eğitim uygulamalarına dair de bilgiler paylaşılmaya gayret edilmiştir.

1937'de kurulan kolejin günümüzde varlığını farkı bir adla devam ettiği sürecin çok geniş bir tarih aralığında olması, arşivlerden elde edilen belge ile dokümanların fazlalığı ve çok sayıca döneme ait fotoğrafların olması gibi sebeplerle, bu dönem 3 farklı zaman dilimi içerisinde incelenmesi ve değerlendirilmesi 3 ana evre içerisinde ele alınması öngörülmüştür. Elinizdeki bu kitap, işte bu zaman diliminin ilk bölümünü içermektedir.

Hazırlanan bu kitabın ilk bölümde; kolejin kuruluş öncesi ve sonrası dönemine ışık tutacak bilgiler içermesi açısından önemli bir kaynak niteliğinde olduğu değerlendirilmektedir. Zira bahse konu kolejin hem öğretmenleri hem de öğrencileri itibariyle, Ada'nın etnik iki sosyal, politik ve kültürel yapıları göz önüne alarak oluşturulan rol model açısından bir ilktir.

"Atatürk Öğretmen Akademisi I (1937-1963 Dönemi)" başlığıyla yayımlanan bu ilk bölümde elbette ki eksikliklerin olabileceği muhakkaktır. Bu sebeple kitapta oluşturulan ve bir süreç analizi dahilinde ele alarak hazırlanmaya gayret edilen bu alt başlıkların çoğaltılması ve/veya farklı adlarla yeniden ele alınması noktasında gelebilecek her türlü olumu eleştirinin yanında olacağımı belirtmek isterim.

Yine elinizdeki bu kitapta 1937'den 1963 yılına kadar olan süre zarfında kolejde okuyan öğrencilerin sıralanmasında giriş yılı esas alınarak hazırlanmıştır. Bu bölümde yer alan tüm öğrencilerin fotoğraflarına maalesef ulaşmak mümkün olmamıştır.

Yine kolejde okuyan öğrencilerin yıllara göre verildiği bölümde, özellikle Atatürk Öğretmen Akademisi arşivinde ulaşabilen mezuniyet defterlerinden hareketle, 1943 yılında "Mitresses Training College" adıyla açılan kız öğretmen kolejine giren öğrencilerin isimleri ve fotoğraflarının da verilmesi uygun görülmüştür.

Bu çalışma mümkün olduğunca birinci elden kaynaklara sadık kalınarak hazırlanmaya çalışılmıştır. Dolayısıyla birinci elden kaynaklar, dönemin matbuatından, mevcut literatürden, arşivsel dokümanlardan, hayatta olan öğretmenler ve/veya yakınları ile yapılan röportajlardan elde edilen bilgilerin harmanlaştırılması sayesinde elde edilmiştir.

Bu vesile ile konu hakkında benimle bilgi, doküman ve her türlü materyali paylaşan kişilere ve/veya kurum/kuruluşlara olan çok içten teşekkürlerimi kitabın "Giriş" bölümünde verdim.

Mustafa Kemal KASAPOĞLU
Mayıs 2025

ÖN SÖZ

Kıbrıs Türk halkı, tarih boyunca eğitim aracılığıyla kimliğini korumayı, geliştirmeyi ve gelecek kuşaklara taşımayı ilke edinmiş bir millettir. Bu idealin en köklü ve anlamlı kurumsal yansıması ise 1937 yılında temelleri atılan ve bugüne dek yüzlerce eğitim neferi yetiştiren Atatürk Öğretmen Akademisi olmuştur.

Eğitim tarihimizin en müstesna yapı taşlarından biri olan bu güzide kurum, yalnızca bir öğretmen okulu olmanın ötesine geçerek, toplumsal direnişin, kültürel varoluşun ve çağdaşlaşmanın öncüsü olmuştur. Kıbrıs Türk toplumunun en zor dönemlerinde dahi, çağın gereklerine uygun öğretmenler yetiştirme azmiyle çalışan Akademi, Atatürk ilke ve inkılaplarını ilke edinmiş, laik ve çağdaş bir eğitim anlayışının simgesi hâline gelmiştir.

Bu bağlamda, üç cilt olarak hazırlanan "Atatürk Öğretmen Akademisi Tarihi" serisinin ilk kitabı olan ve 1937–1963 dönemini kapsayan bu eser; Akademi'nin kuruluş sürecini, eğitim politikaları içindeki yerini, dönemin sosyo-politik koşullarını ve öğretmen yetiştirme vizyonunu tarihsel belgeler ışığında ele almaktadır. Eser, yalnızca bir tarih anlatısı değil; aynı zamanda bir kuşağın belleğini, emeklerini ve değerlerini kayıt altına alan bilimsel bir mirastır.

Kıbrıs Türk halkının eğitime verdiği önemin bir nişanesi olan bu çalışma, geleceğin eğitim politikalarının inşasında da rehber olma potansiyeline sahiptir. Atatürk Öğretmen Akademisi'nin bu tarihsel birikimi, bugün yürüttüğümüz eğitim reformlarına ilham kaynağı olmaktadır.

Bu değerli çalışmanın ortaya çıkmasında emeği geçen tüm bilim insanlarına, araştırmacılara, arşiv uzmanlarına, Akademi camiasına ve kitabın yazarı olarak Sn. Mustafa Kemal Kasapoğlu'na en kalbî duygularımla teşekkürlerimi sunarım. Eğitim tarihimizin bu seçkin kurumunu gelecek nesillere anlatmak ve yaşatmak adına büyük bir boşluğu dolduran bu eserin, araştırmacılara, eğitimcilere ve karar vericilere önemli katkılar sağlayacağına inancım tamdır.

Kıbrıs Türk halkının eğitim meşalesini yakan Atatürk Öğretmen Akademisi'ni saygı ve minnetle selamlıyor, eserin tüm okuyuculara ilham olmasını diliyorum.

Nazım ÇAVUŞOĞLU
Milli Eğitim Bakanı
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

TAKDİM

1937 tarihinde Omorfo'da kurulan Teachers' Training College'in Kıbrıslı Türk ilk mezunlarından başlayarak günümüze dek gelen süreçte yetiştirdiği değerli öğretmenleriyle kendi toplumuna hep bir yol gösterici görev üstlenmiştir. Bu özelliğin temellerinin atıldığı yer, elbette ki İngilizlerin kırsal alanda kurduğu bu kolejin varlığından ve hedeflediği modelden kaynaklandığı muhakkaktır.

1958 sonrası dönemde kendi ayakları üzerinde durmaya çalışan Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji de, bu doğrultudaki eğitim anlayışıyla kendi öğretmenlerini yetiştirerek yoluna devam etmiştir.

Mustafa Kemal Kasapoğlu elinizdeki bu çalışmada 1937'den 1963'e kadar olan dönemin tarihini başarılı bir şekilde ortaya koymaktadır. Çalışmayı dikkatle inceleyen meraklı okuyucunun ve hatta araştırmacıların 1937'de kurulan kolejin hangi şartlarda kurulduğundan, eğitim programlarına, öğretmenlerine ve verdikleri derslere kadar çok çarpıcı konular hakkında bilgi sahibi olacaklarından eminim. Özellikle kitapta yer alan kolejin kapatılma konusundaki bilgilerin ilk defa gün yüzüne çıkarılması gerçekten dikkat çekicidir.

Bu vesile ile bahse konu kolejin Değerli Yönetim Kurulu üyeleri ve şahsım adına böylesi bir eserin kazanılmasında ortaya koyduğu özverili çalışması için Sn. Mustafa Kemal Kasapoğlu'na en içten sevgi ve saygılarımı sunar, kendisine teşekkür ederim.

Prof. Dr. Nazım BURGUL
Atatürk Öğretmen Akademisi
Yönetim Kurulu Başkanı

TARİHE TANIKLIK ETMEYE HAZIR MISINIZ?

Eğitim, bir toplumun geçmişten geleceğe uzanan en sağlam köprüsüdür. Bu köprünün mimarları ise yalnız ve ancak öğretmenlerdir.

1937 yılında "Omorfo Öğretmen Koleji" olarak kurulan ve bugünkü adıyla "Atatürk Öğretmen Akademisi" olarak devlete sınıf öğretmeni ve okul öncesi öğretmeni yetiştiren yegane kurum olan okulumuz, Kıbrıs Türk kültürünü yaşatma azminde olan, gerektiğinde canını bile bu topraklar için veren, çağdaş yaklaşımlar bakımından donanımlı öğretmenler yetiştiren bir yükseköğretim kurumu olma özelliğini, günümüze kadar taşımıştır.

Bugün elinizde tuttuğunuz bu kitapta, 1937-1963 yılları arasında Atatürk Öğretmen Akademisinin o dönemde nasıl kurulduğunu, okula hangi şartlarda öğrenci kabul edildiğini, okulun fizikî yapısının nasıl olduğunu ve okulda uygulanan kuralların neler olduğunu anlatan pek çok bilgi ve belge bulacaksınız. Ayrıca, bu eserde, 1937-1963 yılları arasında bu okuldan mezun olan öğrencilerin okula giriş tarihleriyle, bu öğrencilerin çeşitli kimlik bilgilerini de bulabileceksiniz.

Kitap içerisinde yer alan bazı bilgi ve belgeler, bugüne kadar gün yüzüne çıkmamış gerçekleri de gözler önüne serecek nitelikte olup unutulmaya ya da geçmişin karanlığına gömülmekten kurtarmıştır. Dönemin canlı tanıklarının da anıları eşliğinde çıkılacak olan bu yolculuk, Kıbrıs Türk eğitim tarihine ve kültürel dokuya da yeniden şekil verebilecek özelliktedir. Bazı bilgilere ve belgelere ilk defa ulaşmanın hazzını yaşayacağınız bu eserde, okuduğunuz her satır, sizleri tarihin bir parçası ve tanığı yapacaktır.

Atatürk Öğretmen Akademisi Başkanı olarak göreve getirildiğim 2023 yılında, ilk icraat olarak böyle bir projenin hayata geçirilebilmesi için her türlü özveriyi ve olanağı, geçmişin aydınlatılabilmesi ve gelecek kuşaklara yazılı-basılı bir kaynak olarak kalabilmesi için kurguladım. Geçmişin, gelecek nesillere böylesi kapsamlı bir çalışmayla aktarılabilesi için göstereceğimiz gayretin bizim için başat bir hedef olduğu görüşündeyim; çünkü geçmişini unutan bir kuşak, geleceği asla şekillendiremez. Bu bağlamda, Atatürk Öğretmen Akademisinin köklü tarihini sizlerle buluşturmaktan büyük gurur ve onur duymaktayım.

Bu projenin gerçekleşmesi fikrini ilk olarak ortaya koyan kişi olmama rağmen, beni bu yolda entelektüel birikimi ve çalışmaları ile yönlendiren, aynı zamanda kitabın da yazarı olan sevgili dostum Mustafa Kemal Kasapoğlu'na da gönül borcumu bu vesile ile sunmak isterim.

Ayrıca, beni ve çalışma arkadaşlarımı, bu projenin hayata geçirilmesi konusunda her zaman için destekleyen başta Millî Eğitim Bakanımız Sn. Nazım Çavuşoğlu'na ve katkılarını hiçbir zaman bizlerden esirgemeyen Atatürk Öğretmen Akademisi Yönetim Kurulu Başkanımız Sn. Prof. Dr. Nazım S. Burgul ile Yönetim Kurulu Üyelerimiz Sn. Azer Özkan'a, Sn. Murad Aktuğ'a, Sn. Hakkı Başarı'ya ve Sn. Fikret Deniz'e en derin şükranlarımı ve saygılarımı sunarım.

Prof. Dr. Güner KONEDRALI
Atatürk Öğretmen Akademisi Başkanı

İÇİNDEKİLER

Türk Öğretmen Koleji (Şiir)	i
Bir Öğretmenler Günü Hediyesi (Şiir)	ii
Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji Andı	iii
Türk Öğretmen Koleji Marşı	iv
Ön Söz (Mustafa K. KASAPOĞLU)	v
Ön Söz (Nazım ÇAVUŞOĞLU)	viii
Takdim (Prof. Dr. Nazım Serkan BURGUL)	ix
Tarihe Tanıklık Etmeye Hazır mısınız? (Prof. Dr. Güner KONEDRALI)	x
İçindekiler	xii
Kısaltmalar	xvi
Tablolar	xvii
Tablolar	xvii
Grafik Tablolar	xx
Fotoğraflar	xxi
Görseller	xxv
Belgeler	xxvi
Planlar	xxxi
Giriş	xxxii
I. Bölüm: İngiliz Döneminde Kıbrıs'ta Eğitime Genel Bir Bakış	1
II. Bölüm: İngiliz Döneminde Kıbrıs'ta Karma Eğitim	20
III. Bölüm: İngiliz Döneminde Kıbrıs'ta Kurulan Karma Eğitim Okulları	25
İngiliz (Karma) Okulları	26
Spencer İngiliz Okulu	26
The English School	26
Kyrenia English High School	28
Dalzell English School	28
Amerikan (Karma) Akademileri	28
American Academy of Larnaca	28
American Academy For Girls (Nicosia)	29
Katolik Latin (Karma) Okulları	29
Terra Santa Okulları	29
St Joseph	29
St Mary's	30
Limasol Saint Mary's School	30
Meslekî ve Teknik (Karma) Okullar	31
Meslekî (Karma) Okullar	36
Sağlık (Karma) Okulları	36
Nurses Training School	36
School For Sanitary Inspector	37
Polis (Karma) Okulu	37
Police School	37
Öğretmen (Karma) Okulları	37
Teachers' Training College	38

Mitresses Training College 38
Tarım (Karma) Okulları 38
Rural Central School 38
Agricultural College of Nicosia 38
Islah (Karma) Okulu 40
Reform School (Reformatory) 40
Orman (Karma) Okulu 40
Cyprus Foresty College 41
Teknik (Karma) Okullar 41
Apprentices Training Center 41
Turkish Technical School of Lefka 41
Technical School of Lefka 42
Tehnical School of Xero 42
Nicosia Technical Institute 42
Technical School of Limassol 42
IV. Bölüm: İngiliz Yönetimi'nde TTC Öncesi Öğretmen Yetiştirme Kurumlarına Genel Bir Bakış 44
V. Bölüm: Kıbrıs'ta İngiliz Döneminde Kurulan Karma Eğitim Kurumlarından Birisi Olan Teachers' Training College (TTC) 54
V.I Teachers' Training College'in Kuruluşu, Adı ve Aldığı Tepkiler 57
V.II Teachers' Training College'in Kuruluş Amacı 68
V.III Teachers' Training College'in Tahmini Kuruluş Maliyeti 70
V.IV TTC'de Görev Yapacak Olan Öğretmen, Öğrencileri Seçim Şartları, Kolejin Kadro Yapılanması ve Kolej Kadrosu (Müdür, Yardımcı Öğretmenler, Sekreterya)
Dr. George Frederick Sleight (1905-1985) 77
Yardımcı Öğretmenler 82
Esat Zaim (1913-1975) 83
Costas Charalambous Lapas (1899-1993) 87
Sekreterya 88
V.V Teachers' Training College'de 1960 Öncesi ve Sonrası Dönemde Kadro Artışı
V.VI Kolejin Kuruluşu'ndan 1963 Dönemine Kadarki Süreçte Uygulanan Eğitim Sistemine Dair Bilgiler 93
V.VII Kolejin Eğitim Programında Yapılan Bazı Yeni Uygulamalar 98
V.VIII Öğretmenlik Uygulamaları (Öğretmenlik Deneyimi/Staj) 102
V.IX Öğretmenlik Uygulamaları İçin Yapılan Hukukî Düzenlemeler 107
V.X Kolejin Fizikî Yapısına Dair Genel Bilgiler 121
Ziraat (Tarım) Okulu (Rural Central School) 125
V.XI Kolej Odalarının Kullanım Fonksiyonları 128
V.XII Kolej Odalarının Kullanım Talimatları 136
V.XIII Kolejin Kuruluş Dönemi'nden 1963 Yılına Kadar Kullandığı Binalar 144
Yeni Kolej Binası 145
Terra Santa (Sancta) Okulu 156
Lefkoşa Türk Lisesi 162
HASDER (El Sanatları Merkezi/Selimiye) 166

V.XIV Teachers' Training College ile İlgili Kıbrıs Türk Basını'nda Çıkan Haberler ve The Cyprus Gazette'deki Duyurular 169
The Cyprus Gazette'de Çıkan Duyurular 169
Kıbrıs Türk Basını'nda Çıkan Haberler 171
V.XV 1960 Öncesi ve Sonrası Dönemde Kolejde Görev Yapan Öğretmenler ve Verdikleri Dersler 229
V.XV.I TTC'e 1960 Öncesi Dönemde Alınan Öğretmen Adayları İçin Oluşturulan Form Örneği 275
V.XV.II 1937-2024 Arası Dönemde Kolejde Görev Yapan Müdürler ve Görev Belgeleri 278
V.XVI Kolejin İlk Kapatılma Girişimi 290
V.XVII Kolejde Uygulanan Serbest Zaman Uygulamaları 300
V.XVIII Kolejden Mezun Olma Durumu 314
V.XIX Kolejden Mezun Olan Öğrenciler (Yıllara Göre) 318
1938 Yılında Koleje Giren Erkek Öğrenciler 322
1939 Yılında Koleje Giren Erkek Öğrenciler 322
1940 Yılında Koleje Giren Erkek Öğrenciler 322
1941 Yılında Koleje Giren Erkek Öğrenciler 323
1942 Yılında Koleje Giren Erkek Öğrenciler 323
1943 Yılında Koleje Giren Kız Öğrenciler 324
1943 Yılında Koleje Giren Erkek Öğrenciler 325
1944 Yılında Koleje Giren Kız Öğrenciler 325
1944 Yılında Koleje Giren Erkek Öğrenciler 326
1945 Yılında Koleje Giren Kız Öğrenciler 327
1945 Yılında Koleje Giren Erkek Öğrenciler 328
1946 Yılında Koleje Giren Kız Öğrenciler 328
1946 Yılında Koleje Giren Erkek Öğrenciler 329
1947 Yılında Koleje Giren Kız Öğrenciler 330
1947 Yılında Koleje Giren Erkek Öğrenciler 331
1948 Yılında Koleje Giren Kız Öğrenciler 332
1948 Yılında Koleje Giren Erkek Öğrenciler 333
1949 Yılında Koleje Giren Kız Öğrenciler 334
1949 Yılında Koleje Giren Erkek Öğrenciler 335
1950 Yılında Koleje Giren Kız Öğrenciler 337
1950 Yılında Koleje Giren Erkek Öğrenciler 337
1951 Yılında Koleje Giren Kız Öğrenciler 338
1951 Yılında Koleje Giren Erkek Öğrenciler 338
1952 Yılında Koleje Giren Kız Öğrenciler 339
1952 Yılında Koleje Giren Erkek Öğrenciler 339
1953 Yılında Koleje Giren Kız Öğrenciler 339
1953 Yılında Koleje Giren Erkek Öğrenciler 340
1954 Yılında Koleje Giren Kız Öğrenciler 340
1954 Yılında Koleje Giren Erkek Öğrenciler 341
1955 Yılında Koleje Giren Kız Öğrenciler 342
1955 Yılında Koleje Giren Erkek Öğrenciler 343

1956 Yılında Koleje Giren Kız Öğrenciler 345
1956 Yılında Koleje Giren Erkek Öğrenciler 346
1957 Yılında Koleje Giren Kız Öğrenciler 349
1957 Yılında Koleje Giren Erkek Öğrenciler 349
1958 Yılında Koleje Giren Kız Öğrenciler 350
1958 Yılında Koleje Giren Erkek Öğrenciler 350
1959 Yılında Koleje Giren Kız Öğrenciler 352
1959 Yılında Koleje Giren Erkek Öğrenciler 354
1960 Yılında Koleje Giren Kız Öğrenciler 357
1960 Yılında Koleje Giren Erkek Öğrenciler 358
1961 Yılında Koleje Giren Kız Öğrenciler 361
1961 Yılında Koleje Giren Erkek Öğrenciler 362
1962 Yılında Koleje Giren Kız Öğrenciler 363
1962 Yılında Koleje Giren Erkek Öğrenciler 364
1963 Yılında Koleje Giren Kız Öğrenciler 365
1963 Yılında Koleje Giren Erkek Öğrenciler 366
Kolej Nostaljisi 370
Kaynakça 379
Arşiv Belgeleri 380
Gazeteler 382
İnternet Kaynakları 383
Kitaplar 386
Özel Arşivler 392
Raporlar 392
Röportajlar 392
Tez (Master/Doktora Tezi) ve Makaleler (Sempozyum, Kongre vb.) 393

KISALTMALAR

a.g.e.	adı geçen eser
a.g.m.	adı geçen makale
a.g.d.t.	adı geçen doktora tezi
a.g.d.ö.	adı geçen dönem ödevi
a.g.y.l.t.	adı geçen yüksek lisans tezi
a.g.k.y.	adı geçen köşe yazısı
bkz.	bakınız
ed.	editör
edi.	edited by
mü.	müellif
KKTC	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
no.	numara
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TTC	Teachers' Training College
MTC	Mitresses Training College
TÖK	Türk Öğretmen Koleji
vb.	ve benzeri
prog.	program
çev.	çevirmen, çeviri
c.	cilt
N.T.S	Nicosia Technical School
L.T.S	Limassol Technical School
SAI	State Archives Index
Y.A.K.	Yenicami Ağdelen Kulübü
ΠΑΚ (PAK)	Kıbrıs Pedagoji Akademisi
yard.	yardımcı
TAK	Türk Ajansı Kıbrıs

Tablolar

Tablo 1 Kıbrıs'ta İngiliz Yönetimi'nde (1878-1960) Yürürlüğe Giren Eğitimle İlgili Yasaları Gösterir Tablo

Tablo 2 Kıbrıs'ta İngiliz Döneminde Açılan Karma Okulları Gösterir Tablo

Tablo 3 Kıbrıs'ta İngiliz Döneminde Açılan Teknik Okullarının Listesi, Yapısı ve Geçirdiği Değişimleri Gösterir Tablo

Tablo 4 Kıbrıs'ta İngiliz Döneminde Kazalara Atanan Komiser Yardımcılarının (Deputy/Assistant Commissioners) Listesini Gösterir Tablo

Tablo 5 İngiliz Dönemi'nde Kıbrıs'ta Kazalara Atanan Komiserlerin (Commissioners) Listesini Gösterir Tablo

Tablo 6 Kıbrıs'ta İngiliz Dönemi'nde Öğretmen Yetiştiren Kıbrıs Rum Okullarını Gösterir Tablo

Tablo 7 Kıbrıs'ta İngiliz Dönemi'nde Öğretmen Yetiştiren Türk Okullarını Gösterir Tablo

Tablo 8 Kıbrıs'ta 1937-1963 Dönemi'nde Öğretmen Yetiştirme Koleji'nin Tespit Edilen Farklı İsimlerini Gösterir Tablo

Tablo 9 Kıbrıs'ta İngiliz Dönemi'nde (1878-1960) Görev Yapan Valilerin (Governors/High Comissioners) İsimlerini Gösterir Tablo

Tablo 10 Teachers' Training College'in Tahmini Kuruluş Maliyetini Gösterir Tablo

Tablo 11 Teachers' Training College'in Kadro Yapılanmasını Gösterir Tablo

Tablo 12 TTC'in Kuruluşundan 1963 Yılına Kadar Hizmet Eden Sekreterlerin İsimlerini Gösterir Tablo

Tablo 13 1960 Öncesi ve Sonrası Dönemde Kolej Müdürü Tarafından Tutulan Öğretmenlik Uygulama Formlarının İçerik Karşılaştırmasını Gösterir Tablo

Tablo 14 1937-1963 Döneminde Kolej Tarafından Kullanılan Binaları Gösterir Tablo

Tablo 15 1958 Sonrası Dönemde Kolejin Kullanımı İçin Önerilen Binaların Yerlerini Gösterir Tablo

Tablo 16 Terra Santa Okulu'nda Okuyan Öğrenci Sayılarını Gösterir Tablo

Tablo 17 24 Eylül 1947 Tarihinde Girdikleri Öğretmenlik İmtihanında Başarılı Olan Kıbrıslı Türk Öğrenci Adaylarının Halkın Sesi ile Hür Söz Gazetelerine Yansıyan Kazananlar Listesindeki Farklılıkları Gösterir Tablo

Tablo 18 28 Temmuz 1948 Tarihinde Girdikleri Öğretmenlik İmtihanında Başarılı Olan Kıbrıslı Türk Kız Öğrenci Adaylarının Halkın Sesi ile Hür Söz Gazetelerine Yansıyan Kazananlar Listesindeki Farklılıkları Gösterir Tablo

Tablo 19 26 Ağustos 1949 Tarihinde Girdikleri Öğretmenlik İmtihanında Başarılı Olan Kıbrıslı Türk Kız Öğrenci Adaylarının Halkın Sesi ile Hür Söz Gazetelerine Yansıyan Kazananlar Listesindeki Farklılıkları Gösterir Tablo

Tablo 20 26 Ağustos 1950 Tarihinde Girdikleri Öğretmenlik İmtihanında Başarılı Olan Öğrenci Adaylarının Halkın Sesi, Hür Söz ile İstiklâl Gazetelerine Yansıyan Kazananlar Listesindeki Farklılıkları Gösterir Tablo

Tablo 21 Kıbrıs Türk Basını'nda Kolejle İlgili Yayınlanan Haberlerin Listesini Gösterir Tablo

Tablo 22 Kıbrıs Türk Basınında Kolejle İlgili Yayınlanan Haber Sayılarının Gazetelere Göre Dağılımını Gösterir Tablo

Tablo 23 Kıbrıs Türk Basınında Kolejle İlgili Yayınlanan Haberlerin İçerik Analizini Gösterir Tablo

Tablo 24 1960 Yılında Türk Öğretmen Koleji'nde Okutulan Dersleri Gösterir Tablo

Tablo 25 Türk Öğretmen Koleji'nde Okutulan Derslerin Farklı Kaynaklara Göre Karşılaştırmasını Gösterir Tablo
Tablo 26 1960 Öncesi ve Sonrası Dönemde Kolejde Ders Veren Öğretmenlerin Derslere Göre Uyruklarını Gösterir Tablo
Tablo 27 1960 Öncesi, 1960-1963 Arası ve 1960 ile 1960-1963 Arası Dönemlerde Kolejde Okutulan Ders Sayılını ve Oranlarını Gösterir Tablo
Tablo 28 1960 Öncesi Dönemde Kolejde Ders Veren Öğretmenlerin Cinsiyetini Gösterir Tablo
Tablo 29 1960-1963 Arası Dönemde Kolejde Ders veren Öğretmenlerin Cinsiyetini Gösterir Tablo
Tablo 30 1960 Öncesi Dönemde Kolejde Birden Fazla Ders Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo
Tablo 31 1960-1963 Arası Dönemde Kolejde Birden Fazla Ders Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo
Tablo 32 1937-1963 Arası Dönemde Pedagoji (Genel Eğitim/Genel Öğretim/Özel Öğretim Metotları [Metodu]/Eğitim Psikolojisi/Eğitim Sosyolojisi) Dersini Veren Öğretmenlerin Adlarını Gösterir tablo
Tablo 33 1937-1963 Arası Dönemde Yunanca (Yunanca Metodoloji) Dersini Veren Öğretmenlerin Adlarını Gösterir Tablo
Tablo 34 1937-1963 Arası Dönemde İngilizce Dersini (İngilizce Metot) Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo
Tablo 35 1937-1963 Arası Dönemde Tarih Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo
Tablo 36 1937-1963 Arası Dönemde Türkçe (Türkçe Metot [Büyük]/Türk Dili/Türk Edebiyatı) Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo
Tablo 37 1937-1963 Arası Dönemde Matematik, Matematik Metot (Aritmetik/Aritmetik Metot) Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo
Tablo 38 1937-1963 Arası Dönemde Doğa Bilimleri (Hayat Bilgisi/Fen-Fen Bilgisi/Sosyal Bilgiler) Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo
Tablo 39 1937-1963 Arası Dönemde Tarım Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo
Tablo 40 1937-1963 Arası Dönemde Coğrafya (Coğrafya Metot [Büyük]) Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo
Tablo 41 1937-1963 Arası Dönemde Müzik (Müzik Metot/Koro ve Enstrüman Çalışma) Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo
Tablo 42 1937-1963 Arası Dönemde İzcilik Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo
Tablo 43 1937-1963 Arası Dönemde Temsil (Tiyatro) Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo
Tablo 44 1937-1963 Arası Dönemde Sanat (Resim) Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo
Tablo 45 1937-1963 Arası Dönemde Din Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo
Tablo 46 1937-1963 Arası Dönemde Marangozluk (İş, İş Bilgisi [Kızlar/Erkekler] /Atölye) Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo
Tablo 47 1937-1963 Arası Dönemde Sağlık Dersini (Sağlık Bilgisi/İlk Yardım) Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo

Tablo 48 1937-1963 Arası Dönemde Ev Ekonomisi (Ev İdaresi/Yemek/Biçki-Dikiş/Biçki-Dikiş-Nakış) Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo
Tablo 49 1937-1963 Arası Dönemde Kütüphane Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo
Tablo 50 1937-1963 Arası Dönemde Beden Eğitimi Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo
Tablo 51 1960-1963 Arası Dönemde Seminer Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo
Tablo 52 1960-1963 Arası Dönemde Araç Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo
Tablo 53 1960-1963 Arası Dönemde Yazı Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo
Tablo 54 1937-1963 Arası Dönemde Oyun Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo
Tablo 55 1937-1963 Arası Dönemde Hangi Dersi Verdiği Tespit Edilemeyen (Fizik?) Öğretmen Adını Gösterir Tablo
Tablo 56 1960-1963 Arası Dönemde Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nde Görev Yapan Öğretmenler ve Verdikleri Dersleri Gösterir Tablo
Tablo 57 1960-1963 Arası Dönemde Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nde Görev Yapan Öğretmenlerin Cinsiyetine Göre Ayrımını Gösterir Tablo
Tablo 58 1960-1963 Arası Dönemde Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nde Görev Yapan Öğretmenlerin Uyruklarına Göre Ayrımını Gösterir Tablo
Tablo 59 1958 Sonrası Döneminde Koleje Alınacak Öğretmenleri İçin Oluşturulan Formun Analizini Gösterir Tablo
Tablo 60 1937-2024 Arası Dönemde TTC'de Müdürlük Yapan Kişilerin Cinsiyete Göre Dağılımını Gösterir Tablo
Tablo 61 1937-2024 Arası Dönemde TTC'de Müdürlük Yapan Kişilerin Uyruklarına Göre Dağılımını Gösterir Tablo
Tablo 62 1937-2024 Arası Dönemde Kolejde Müdür Olarak Görev Yapan Öğretmen Listesini Gösterir Tablo
Tablo 63 1960 Sonrası Dönemde Türk Maarif Dairesi'nce Hazırlanan Öğretmenlik Kimlik Beyannamesi'nin İçerik Analizi Gösterir Tablo
Tablo 64 1960 Öncesi Dönemde Kurulan Teachers' Training College ile Mitresses Training College'e Giren Kız/Erkek Öğrenci Sayıları ile 1960 Sonrası Dönemde Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'ne Giren Kıbrıslı Türk Kız/Erkek ile Kıbrıslı Rum Kız/Erkek Öğrenci Sayılarını Karşılaştırmalı Olarak Gösterir Tablo (1937-1963)
Tablo 65 1937-1963 Yılları Arasında TTC'e, MTC ve/veya Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'ne Giren Kız/Erkek Öğrenci Sayılarını Gösterir Tablo

Grafik Tablolar

Grafik Tablo 1 Kıbrıs Türk Basınında Kolejle İlgili Yayınlanan Haber Sayılarının Gazetelere Göre Dağılımını Gösterir Grafik Tablo

Grafik Tablo 2 Kıbrıs Türk Basınında Kolejle İlgili Yayınlanan Haberlerin İçerik Türlerine Göre Dağılımını Gösterir Grafik Tablo

Grafik Tablo 3 1960 Öncesi ve 1960-1963 Arası Dönemlerde Kolejde Okutulan Derslerin Karşılaştırmasını Gösterir Grafik Tablo

Grafik Tablo 4 1960-1963 Arası Dönemde Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'ndeki Öğretmenlerin Cinsiyetine Göre Dağılımını Gösterir Grafik Tablo

Grafik Tablo 5 1960-1963 Arası Dönemde Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nde Görev Yapan Öğretmenlerin Uyruklarına Göre Ayrımını Gösterir Grafik Tablo

Grafik Tablo 6 1937-2024 Arası Dönemde Müdürlük Görevini İfa Eden Müdürlerin Cinsiyetine Göre Dağılımını Gösterir Grafik Tablo

Grafik Tablo 7 1937-2024 Arası Dönemde Kolejde Müdür Olarak Görev İfa Eden Kişilerin Uyruklarına Göre Dağılımını Gösterir Grafik Tablo

Fotoğraflar

Fotoğraf 1 Lefkoşa'daki Viktorya (Victoria) Caddesi'nde Bulunan İngiliz Okulu'ndaki Öğrencileri ve Öğretmenleri Gösterir Fotoğraf, 1902

Fotoğraf 2 Newham İngiliz Okulu'nun 1903 Tarihindeki Futbol Takımı ve 1906'daki Okulun Öğrencileri ile Personelini Gösterir Fotoğraflar (a, b)

Fotoğraf 3 Newham İngiliz Okulu'nun 1910 Yılının Son Sınıf Öğrencilerini ve Personelini Gösterir Fotoğraf

Fotoğraf 4 Larnaka Amerikan Akademisi Mezuniyet Sınıfını Gösterir Fotoğraf, 1918

Fotoğraf 5 Kıbrıs'ta İngiliz Döneminde Açılan Limasol Saint Mary Okulu'nu Gösterir Fotoğraf

Fotoğraf 6 Kıbrıs'ta İngiliz Döneminde Açılan Hemşire ve Ebe Okulu'nu Gösterir Fotoğraf

Fotoğraf 7 Kıbrıs'ta İngiliz Döneminde Açılan Kıbrıs Ormancılık Okulu'nu Gösterir Fotoğraf

Fotoğraf 8 Teachers' Training College'in Önden Gösterir Fotoğraf

Fotoğraf 9 Teachers' Training College'i Farklı Açılardan Gösterir Fotoğraflar (a, b)

Fotoğraf 10 TTC'nin Farklı Açılardan Gösterir Fotoğraflar (a, b

Fotoğraf 11 TTC'i Arkadan Gösterir Fotoğraf

Fotoğraf 12 General Sir Robert Biddulph, 12 Haziran 1906

Fotoğraf 13 Kıbrıs Valisi Sir Herbert Richmond Palmer, National Portrait Gallery, London

Fotoğraf 14 İngiliz Sömürgeler Bakanı Willam Omrsby Gore

Fotoğraf 15 TTC'in İlk Müdürü Dr. George Frederick Sleight (1905-1985)

Fotoğraf 16 Kolejin Giriş Bölümünü ve Öğretmenlerini Gösterir Fotoğraf, (Soldan sağa) Dr. George F. Sleight, Esat Zaim ve Costas Ch. Lapas, Kasım 1937

Fotoğraf 17 Kolejin İlk Kıbrıslı Türk Öğretmeni Esat Zaim'i Gösterir Fotoğraf

Fotoğraf 18 Kolejin İlk Kıbrıslı Türk Öğretmeni Esat Zaim ve Ailesini Gösterir Fotoğraf

Fotoğraf 19 Kolejin İlk Kıbrıslı Rum Öğretmeni Costas Charalambous Lapas'ı Gösterir Fotoğraf

Fotoğraf 20 Müfettiş Costas Ch. Lapas, Platres, 1928

Fotoğraf 21 1954-1955 Vadili İlkokulu, Hasan Rifat Siber, 1954-1955

Fotoğraf 22 Engomi İlkokulu Öğrencileri ile Staj İçin Giden Kıbrıslı Rum Kolej Öğrencilerini Gösterir Fotoğraf, 1948 (Oturanlar) Okul Personeli ile (Ortada) Okul Müdürü G. Karapatakis ve (Arkada) Kıbrıslı Rum Stajyer Öğrenciler

Fotoğraf 23 1961-1962 Öğretim Yılı Yiğitler (Arçoz) İlkokulu Öğretmenlerini Gösterir Fotoğraf, (Soldan sağa) Esat Varoğlu ve Okul Müdürü İbrahim Bıyıkoğlu

Fotoğraf 24 1956-1957 Öğretim Yılı Atatürk İlkokul Öğrencilerini ve Öğretmenlerinden Kasan Kara'yı Gösterir Fotoğraf

Fotoğraf 25 1956-1957 Öğretim Yılı Vasilya İlkokulu Öğrencilerini ve Öğretmenlerinden Selçuk Ahmet Efem'i Gösterir Fotoğraf

Fotoğraf 26 1956-57 Öğretim Yılı Lefke İlkokulu Stajyer Öğrencilerini ve Öğretmenlerinden Selçuk Ahmet Efem'i Gösterir Fotoğraf

Fotoğraf 27 Austen Harrison

Fotoğraf 28 TTC'in Ön Cephe Tasarımı ile Eylül 1937'deki Tamamlanmış Halini Gösterir Fotoğraf (a, b)

Fotoğraf 29 TTC'deki Kütüphane Salonu ile Ortak Kullanım Alanını Gösterir Fotoğraflar, Eylül 1937 (a, b)

Fotoğraf 30 TTC'e Erzak Taşıyan Personel Kostis Theodoulou
Fotoğraf 31 TTC'in Mutfağında Çalışan İlk Personeli Gösterir Fotoğraf, 1937
Fotoğraf 32 Yeni Kolej Binasında Görev Yapan Bir Kısım Öğretim Kadrosunu Gösterir Fotoğraf, 1958-1959
Fotoğraf 33 Atatürk Öğretmen Akademisi Eski Sekreterlerinden Altan Günday, Ağustos 2023
Fotoğraf 34 Temmuz 2014 Tarihinde Eski Türk Öğretmen Koleji Binasının (Girne) Yıkılışını Anını Gösterir Fotoğraflar (a, b, c)
Fotoğraf 35 Terra Santa Okulu'nun Ana Girişi ve Aziz Şentürk, Temmuz 2023
Fotoğraf 36 Terra Santa Okulu'nun Bugünkü Halini Gösterir Fotoğraflar, Temmuz 2023 (a, b, c)
Fotoğraf 37 Terra Santa Okulu'nun 1956-1958 Döneminde Kız Öğretmen Koleji Öğrencilerini Gösterir Fotoğraf
Fotoğraf 38 Terra Santa Okulu'nun 1958-1959 Dönemini Gösterir Fotoğraf
Fotoğraf 39 Mehmet Bakkaloğlu'nun Terra Santa Okulu'nda Okuduğu Dönemi Gösterir Fotoğraf, 1960
Fotoğraf 40 Erdem Sururi'nin Terra Santa'daki Okul Yıllarını Gösterir Fotoğraflar (a, b, c, ç, d, e, f)
Fotoğraf 41 Türk Öğretmen Koleji'nin 1963 yılı Etkinlikleri, Lefkoşa Türk Lisesi Önü, Kolej Öğretmenlerinden Fadıl Efe ve Kolej Folklor Ekibini Gösterir Fotoğraf
Fotoğraf 42 T.C. Lefkoşa Büyükelçisi Dr. Mazhar Özkol'un Türk Öğretmen Koleji'ni 1963 Yılındaki Ziyareti Münasebetiyle Lefkoşa Türk Lisesi Bahçesi'nde Kolej Öğrencileri ve Müdür Reşat S. Ebeoğlu ile Çekilen Fotoğraf
Fotoğraf 43 Türk Öğretmen Koleji'nin 1960'lı Yıllarda Kullanılan Binasına Ait Ön ve Yan Cephe Görüntülerini Gösterir Fotoğraflar, Temmuz 2023 (a, b, c, ç)
Fotoğraf 44 Sami Efe ve HASDER'in Ön Cephesini Gösterir Fotoğraf, 05.07.2023
Fotoğraf 45 Kemal Göksan (a, b)
Fotoğraf 46 Fikri Karayel (a, b)
Fotoğraf 47 TÖK'nin Çeşitli Spor Dallarındaki Etkinliklerini Gösterir Fotoğraflar, Halkın Sesi, 17 Aralık 1959 (a, b, c)
Fotoğraf 48 TÖK 1961-1962 Öğretim Yılı Futbol Takımı
Fotoğraf 49 TÖK 1961-1962 Öğretim Yılı Futbol Takımı
Fotoğraf 50 TÖK 1961-1962 Öğretim Yılı Futbol Takımı
Fotoğraf 51 27 Aralık 1962 Atatürk Koşusu-3000 Metre Yüksek Okul ve Kulüpler Arası Takım Birincisi
Fotoğraf 52 Türkiye Kıbrıs Büyükelçiliği Kültür Ateşesi Emin Soysal Bozkurt, 29 Haziran 1962
Fotoğraf 53 Bozkurt, 22 Haziran 1962
Fotoğraf 54 Öğretmen Koleji'ndeki Bir Toplantıda Salih B. Çoşar'ı ve Reşat S. Ebeoğlu'nu Gösterir Fotoğraf, 1968
Fotoğraf 55 Öğretmen Koleji Öğretmenlerinden Beden Eğitimi Öğretmeni Muallâ Aruz, 1963
Fotoğraf 56 Elim Bir Kaza Sonucu Hayatını Yitiren Türk Öğretmen Koleji Öğretmenlerinden Şenay Selim
Fotoğraf 57 Öğretmen Koleji Öğretmenlerinden Din Eğitimi Öğretmeni Rifat Mustafa (a) ile Resim Öğretmeni Fikri Direkoğlu (b), 1963

Fotoğraf 58 Dönemin Kıbrıs Türk Liderleri ve T.C. Kıbrıs Lefkoşa Büyükelçisi Emin Dırvana
Fotoğraf 59 Hüseyin Özdemir, Hasane Ilgaz ve Gazeteci İffet Halim Oruz, 1948
Fotoğraf 60 Kıbrıs Türk Kadınlar Birliği Başkanı Halide Tunceri, 2025
Fotoğraf 61 Salih Emiroğluları, Mayıs, 2024, İskele
Fotoğraf 62 1937 Yılında TTC'de Kriket Oynayan Bazı Öğrenciler ile 1951 Yılı Kolej Basketbol Takımını Gösterir Fotoğraflar (a, b)
Fotoğraf 63 1950 Kolej Futbol Takımı ile 1951 Yılı Kolej Yüzme Takımını Gösterir Fotoğraflar (a, b)
Fotoğraf 64 Kolej Hokey Takımı ile Aynı Yılda Yapılan Jimnastik Gösterilerinden Bir Kareye Ait Fotoğraf (a, b)
Fotoğraf 65 1950-1951 Dönemi Kolej Futbol Takımı ile 1953 Yılı Kolej Spor Takımını Gösterir Fotoğraflar (a, b)
Fotoğraf 66 Selçuk Ahmet Efem'in Kolej'de Okuduğu Dönemde Katıldığı Spor Faaliyetlerini Gösterir Fotoğraflar (a, b, c, ç)
Fotoğraf 67 Kolej Voleybol Takımı'nın Maçı ile Kolejde Bahçesinde Dolaşan Öğrencileri Gösterir Fotoğraflar, 1950'li Yıllar (a, b)
Fotoğraf 68 Kolejin Yürüttüğü Sportif Faaliyetlerin Müdür Hodge Döneminde İngiliz Hükümet Yetkilileri Tarafından Seyredildiğini Gösterir Fotoğraf
Fotoğraf 69 Kolejdeki Kıbrıslı Rum Öğrencileri Tarafından Sahnelenen Sofokles'in Antigone Trajedyası'nı Gösterir Fotoğraf, 1951
Fotoğraf 70 Kıbrıslı Türk Öğrencilerin Tiyatro Gösterisi Sonrası Çekilen Fotoğraf, 8 Haziran 1943
Fotoğraf 71 Kolejin (1943) ilk Yılında Hasan Rifat Siber ve Kolej Arkadaşlarından Burhan Nalbantoğlu ile Fotoğrafı
Fotoğraf 72 Kolejin Kıbrıslı Rum Öğrencileri Tarafından 1952 Yılında Atina'daki Meçhul Asker Anıt Ziyaretini Gösterir Fotoğraf, 1952
Fotoğraf 73 Kolej Öğretmen ve Öğrenci Grubunun Brisith Council'ın Organize Ettiği 1954 Southampton Belediye Binası Ziyareti ve Belediye Başkanı Sn. Alderman R. Edmunds ile Eşi Tarafından Kabulünü Gösterir Fotoğraf
Fotoğraf 74 Tülin Berova
Fotoğraf 75 Orhan Seyfi Arı ve Ailesi, 1950'li Yıllar
Fotoğraf 76 Sonuç Zaim ve Öğrencileri, 1960'lı Yıllar
Fotoğraf 77 Sonuç Zaim, Öğretmen Arkadaşları ve Öğrencileri, 1960'lı Yıllar
Fotoğraf 78 Venhar Keskin, Baf Gazi İlkokulu, 1959
Fotoğraf 79 Şefika Fehmi'nin Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nde Okuduğu Döneme Ait Fotoğraf, Türk Lisesi Üst Katı
Fotoğraf 80 Hasan Salih'in Terra Santa Okulu'nda Okuduğu Döneme Ait Fotoğraf, 1959
Fotoğraf 81 Türk Öğretmen Koleji' 1962-1963 1. Sınıf Öğrencileri, Türk Lisesi
Fotoğraf 82 TTC'de 1953-1954 Döneminde Okuyan Hakkı Atun ve Arkadaşı Orhan Yücel
Fotoğraf 83 1953-1954 Öğretim Yılında TTC'in 1. Sınıf Öğrencileri, Tarım Öğretmeni ve Müdürü Mr. Hodge ile Beraber Omorfo Kasabası Civarında Yerden Çıkan Artezyen Kuyusu Ziyareti Hatırası
Fotoğraf 84 Mağusa İlkokulu Stajyer Öğretmenlerinden Hasan Rifat Siber, 25 Mayıs 1943 (Soldan İkinci)

Fotoğraf 85 1943 Yılında Koğuşta Kalan Öğrenci ve Öğretmenlerle Koğuş Bahçesi Hatırası
Fotoğraf 86 1959-1961 Yılları arasında Yusuf Kaptan Sahası'nda Yapılan Nisan Töreninden Bir Kare
Fotoğraf 87 1960'lı Yıllarda Mitresses Training College'de Okuyan Kıbrıslı Türk Öğrencilerin Baf Gezisinden Bir Kare
Fotoğraf 88 1960'lı Yıllarda Mitresses Training College'de Okuyan Kıbrıslı Türk Öğrencilerin Baf Gezisinden Bir Kare
Fotoğraf 89 1960'lı Yıllarda Mitresses Training College'de Okuyan Kıbrıslı Türk Öğrencilerin Baf Gezisinden Bir Kare
Fotoğraf 90 1960'lı Yıllarda Fadıl Sami Efe ve Ailesi
Fotoğraf 91 1960'lı Yıllarda Fadıl Sami Efe ve Kolej Öğrencileri
Fotoğraf 92 1960'lı Yıllarda Altan Kökel ve Öğrencileri
Fotoğraf 93 1960 Sonrası Kolejin Farklı Eğitim Dönemlerinden Mezun Öğretmenlerin Bir Bölümünün Çalıştığı Şehit İlker Karter İlkokulu Öğretmen Kadrosu
Fotoğraf 94 1960-1963 Arası Dönemde Kolejden Mezun Öğretmenlerin Bir Bölümünün Çalıştığı Şehit İlker Karter İlkokulu Öğretmen Kadrosu

Görseller

Görsel 1	Elefteria Gazetesi'nin 06.05.1936 Tarihli Nüshasının Başlık Kısmını Gösterir Görsel
Görsel 2	The Times Educational Supplement'in İlk Sayısını Gösterir Görsel, 1910
Görsel 3	1960 Öncesi Dönemde Kolej Mezunlarına Verilen Öğretmenlik Sertifikası (Teacher's Certificate) Örneğini Gösterir Görsel
Görsel 4	1960 Sonrası Dönemde Kolej Mezunlarına Verilen Bir Öğretmenlik Sertifika Örneğini Gösterir Görsel
Görsel 5	The Illustrated London News Dergisi'nin 14 Mayıs 1842 Tarihli İlk Sayısı ile Punch Dergisi'nin 1841 Tarihli İlk Sayısını Gösterir Görseller (a, b)
Görsel 6	Plak Boyutlarını Gösterir Görsel
Görsel 7	Yeni Kolej Binasının Taslak Genişleme Çizimini Gösterir Görsel
Görsel 8	Türk Öğretmen Koleji Tarafından Çıkarılan1975-1976 Yıllığı Kapağında Türk Lisesi'ndeki Kolej Binasını Gösterir Görsel
Görsel 9	Reşat S. Ebeoğlu Tarafından Yazılan "Esop Masallar" Adlı Masal Kitap Kapağını Gösterir Görsel
Görsel 10	1960 Öncesi Kolejde Okutulan Bazı Ders Kitaplarının Ön Kapak Görselleri (a, b, c, ç, d, e, f, g)

Belgeler

Belge 1 Kıbrıs'ta İngiliz Döneminde Çıkarılan Hemşire ve Ebe Yasası'nın İlk Sayfasını Gösterir Belge

Belge 2 Kıbrıs'ta 1937-1963 Döneminde Kolej Adının Farklı Yazıldığını Gösterir Belge

Belge 3 Kıbrıs'ta 1937-1963 Döneminde Kolej Adının Farklı Yazıldığını Gösterir Belge

Belge 4 Kıbrıs'ta 1937-1963 Döneminde Kolej Adının Farklı Yazıldığını Gösterir Belge

Belge 5 Kıbrıs'ta 1937-1963 Döneminde Kolej Adının Farklı Yazıldığını Gösterir Belge

Belge 6 Kıbrıs Valisi Sir Herbert Richmond Palmer'in Emeklilik Sonrası Kıbrıs'ta Yaşanan Üzüntüyü Gösterir Belge

Belge 7 Kıbrıs Valisi Sir Herbert Richmond Palmer'in Emekliliğini Gösterir Belgeler (a, b)

Belge 8 Kıbrıs Valisi Sir Herbert Richmond Palmer'in Emekliliğine Dair Ada'daki Çeşitli Kurum/Kuruluşların Verdiği Olumlu Tepkileri Gösterir Belgeler (a, b, c, d, e)

Belge 9 Kıbrıs'ta Normal School'da (Teachers' Training College) Görev Yapan İlk Kadroyu Gösterir Belge

Belge 10 The Cyprus Gazette'de Yayınlanan TTC'e Alınacak Öğrenci Seçim Yöntemini Gösterir Belge

Belge 11 Dr. G. F. Sleight'in Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'ne Yapmış Olduğu Bağışa Atfen Müdürü Reşat S. Ebeoğlu'nun Yazdığı Cevabî Yazıyı Gösterir Belge

Belge 12 Kıbrıs'ta İngiliz Dönemi'nde Limasol Okullarında Rus Propagandasının Yapıldığı İddiasını İçeren Gizli İbareli Resmi Yazıyı Gösterir Belge

Belge 13 İngiliz İdaresi Tarafından Limasol Komiseri'ne AKEL'le İlgili Yazdığı Gizli İbareli Belge

Belge 14 Esat Zaim'in Müfettiş/Başmüfettiş Olarak Atanmasının Önerildiğini Gösterir Belge

Belge 15 Kıbrıs'ta İngiliz Maarif Müdürü'nün Esat Zaim Hakkındaki Görüşlerini Gösterir Belge

Belge 16 Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji Müdür Reşat S. Ebeoğlu'nun Geçici İşçilerin Daimî Kadroya Alınmaları İçin Yazdığı Resmi Yazıyı Gösterir Belge

Belge 17 1957-1958 Döneminde Staja Giden Kıbrıslı Türk Öğretmen Adaylarının Listesini Gösterir Belge

Belge 18 1957-1958 Döneminde Staja Giden Kıbrıslı Rum Öğrenciler İçin Kolej İdaresi Tarafından Kiralanan Bir Konut Kontrat Örneğini Gösterir Belge

Belge 19 1957-1958 Döneminde Staja Giden Kıbrıslı Rum Öğrenciler İçin Kiralanan Konutların Kiralarının Ödenmesine Dair Yapılan Şikâyeti Gösterir Belge

Belge 20 1957-1958 Döneminde Staja Giden Kıbrıslı Rum Öğrenciler İçin Kiralanan Konutların Kiralarının Ödenip Ödenmediğine Dair İngiliz Maarif Müdürü'nden Kolej İdaresi'ne Gönderilen Resmi Yazıyı Gösterir Belge

Belge 21 Kolejde Pedagoji Dersini Veren S. H. Jackson'ın Öğretmenlik Uygulama Değerlendirme Notlarını Gösterir Belge, 12 Aralık 1949

Belge 22 1962-1963 Dönemi Kolejde Öğretmenlik Uygulaması Sonrası Tutulan Teftiş Raporu Form Örneklerini Gösterir Belgeler (a, b)

Belge 23 Köycülük Mektebi'ne İlave Yatak Odası İçin Hazırlanan İlannamenin Halkın Sesi Gazetesinde Yayınlanmak Üzere Maarif Dairesi Müdür Vekili Tarafından Yazılan Yazıyı Gösterir Belge
Belge 24 Köycülük Mektebi'ne Yapılacak İlave Yatak Odası Teklifname Örneğini Gösterir Belge
Belge 25 Köycülük Mektebi'ne Yapılacak İlave Yatak Odası'nın Elle Çizilen Planını Gösterir Belge
Belge 26 Kolejdeki Akşam Yemeği ile Kahvaltının Sınıflara Göre Dağıtacağını Gösterir Talimatname
Belge 27 Kolejdeki Kahvaltı ile Akşam Yemeğinde Öğrencilerin Garson Olarak Görevlendirilmelerini Gösterir Talimatnameler (a, b)
Belge 28 Kolej Kütüphanesinin Kullanım Talimatnamesini Gösterir Belge
Belge 29 Kolejdeki Banyonun Kullanım Talimatnamesini Gösterir Belge
Belge 30 Kolej Çamaşırhanesinin Kullanım Talimatnamesini Gösterir Belge
Belge 31 Terra Santa Okulu'ndan 1958-1960 Döneminde Mezun Olanların Bir Kısım Erkek Öğrencilerin Fotoğraflarını ve İsimlerini Gösterir Belge
Belge 32 Aziz Şentürk'ün Terra Santa Okulu'ndan Mezun Sonrası Aldığı Öğretim Sertifikasını Gösterir Belge
Belge 33 Dr. Mazhar Özkol'un T.C. Lefkoşa Büyükelçisi Olarak Atandığını Gösterir Belge, Bozkurt, 20 Eylül 1962
Belge 34 1961 Yılında Lefkoşa'da Yapılması Düşünülen Yeni Öğretmen Koleji İçin Tahsis Edilen Arsaya İlişkin Belge
Belge 35 Ses Gazetesi, Omorfo Muallim Mektebi Başlıklı Haber,12 Kasım 1937
Belge 36 Vakit Gazetesi, 13 Haziran 1939, Haber Küpürünün İlk Kısmını Gösterir Belge
Belge 37 Hür Söz Gazetesi, 26 Kasım 1946
Belge 38 Hür Söz Gazetesi, 21 Haziran 1947
Belge 39 Hür Söz Gazetesi, 16 Mart 1948
Belge 40 Halkın Sesi Gazetesi'nin Siyasal Yoruma Dayalı İlk Haberi, 25 Haziran 1948
Belge 41 İstiklâl Gazetesi, 23 Nisan 1950
Belge 42 Kolejin Lefkoşa'ya Taşınma Konusunun Gündeme Geldiği İlk Haber, Hür Söz, 30 Nisan 1950
Belge 43 Hür Söz, 9 Mayıs 1950
Belge 44 Halkın Sesi, 14 Haziran 1957
Belge 45 Halkın Sesi, 14 Şubat 1958
Belge 46 Halkın Sesi, 26 Mart 1958
Belge 47 Halkın Sesi, 24 Temmuz 1958
Belge 48 Halkın Sesi, 19 Kasım 1958
Belge 49 Halkın Sesi, 19 Kasım 1958
Belge 50 Halkın Sesi, 13 Şubat 1958
Belge 51 Halkın Sesi, 13 Şubat 1958
Belge 52 Halkın Sesi, 13 Şubat 1958
Belge 53 Lefkoşalı Gazetesi, Aralık 2007
Belge 54 Halkın Sesi, 17 Mart 1959
Belge 55 Halkın Sesi, 17 Mart 1959
Belge 56 TÖK'nin İlk Mezunlarına Kıbrıs Türk Liderler Tarafından Verilen Yemeği Gösterir Fotoğraf, Halkın Sesi, 16 Haziran 1959

Belge 57 TÖK'nin Yeni Binasındaki Ders Yılı Açılış Törenini Gösterir Haber Küpürü Belgesi, Bozkurt, 5 Ekim 1960
Belge 58 Macit Yüksel'in, Kolejde Çalıştığını ve Öğretim Müfettişliği'ne Tayin Edildiğini Gösterir Belge
Belge 59 Akile N. Işın'ın, Kolejde Çalıştığını Gösterir Belge
Belge 60 Gülter Zaim'in, Kolejde Psikoloji Dersini Vermekle Görevlendirildiğini Gösterir Belge
Belge 61 Sabri Akif'in, Türk Öğretmen Koleji'nde Görevlendirildiğini Gösterir Belge
Belge 62 Rıza Onaran'ın, Türk Öğretmen Yetiştirme Koleji'nde Çalıştığını Gösterir Belge
Belge 63 Esat Hilmi'nin, Türk Öğretmen Koleji'nde Çalıştığını Gösterir Belge
Belge 64 Hüseyin Gürtunca'nın, Türk Öğretmen Koleji'nde Görevlendirildiğini Gösterir Belge
Belge 65 Emir Ali Başar'ın Türk Öğretmen Koleji'nde Çalıştığını Gösterir Belge
Belge 66 Vergi H. Bedevi'nin, Türk Öğretmen Koleji'nde İken Ek Görevli Statüsünde Çalıştığını Gösterir Belge
Belge 67 Rıza Onaran'ın, Türk Öğretmen Koleji'nde İken Ek Görevli Statüsünde Çalıştığını Gösterir Belge
Belge 68 Üner Ulutuğ'un, Türk Öğretmen Koleji'nde Çalıştığını Gösterir Belge
Belge 69 Kadri Çetin'in, Türk Öğretmen Koleji'nde Görevlendirildiğini Gösterir Belge
Belge 70 Yılmaz Taner'in, Türk Öğretmen Koleji'nde Çalıştığını Gösterir Belge
Belge 71 Refet Tevfik'e, TTC'de "Öğretim Görevlisi Yardımcısı" Statüsünün Önerildiğini Gösterir Belge
Belge 72 Ali Özdemir'in, Türk Öğretmen Koleji'nde Görevlendirildiğini Gösterir Belge
Belge 73 Refet Tevfik'in, Cumhuriyetin Dışişleri Hizmetine Tayin Edildiğini Gösterir Belge
Belge 74 Bülent Salih'in, Türk Öğretmen Koleji'nde Görevlendirildiğini Gösterir Belge
Belge 75 Hüseyin Yusuf Şenol'un Verdiği "Atölye" Dersinde Yaşadığı Bazı Sıkıntıları Gösterir Belge
Belge 76 Hüseyin Yusuf Şenol'un Lapta Islah Okulu'nda (The Reform School of Lapithos) Görevlendirildiğini Gösterir Belge
Belge 77 Fikri Direkoğlu'nun, Türk Öğretmen Koleji'nde Görevlendirildiğini Gösterir Belge
Belge 78 Fadıl Sami Efe'nin, TTC'de Çalıştığını Gösterir Belge
Belge 79 Fadıl Sami Efe'nin, Türk Öğretmen Koleji'ne Müdür Muavini Olarak Görevlendirildiğini Gösterir Belge
Belge 80 Fadıl Sami Efe'nin, Milli Oyunlar Festivali'nde Gösterdiği Başarı Sebebiyle Maarif Müdürü'nün Tebrik Mesajını Gösterir Belge
Belge 81 Vahit Başar'ın, Kolejde Vereceği Derslerin Günlerini ve Saatlerini Gösterir Belge
Belge 82 Sait Mehmetoğlu'nun, Kolej ve Haydar Paşa Ticaret Lisesi'nde Çalıştığını Gösterir Belge
Belge 83 Önder Gardiyanoğlu'nun, Kolejde Çalıştığını Gösterir Belge
Belge 84 Önder Gardiyanoğlu'nun, Kolejde Geçici Süreyle Çalıştığını Gösterir Belge

Belge 85 Ahmet Savalaş'ın, Türk Öğretmen Koleji'nde Neşriyat Bürosu Şefi, Teknik Şefi, Kütüphane İdarecisi ve Müdür Muavini Olarak Görevlendirildiğini Gösterir Belge
Belge 86 Murat Akıner'in, Kolej Yurtlarında Alım-Satım Sorumlusu Olarak Görevlendirildiğini Gösterir Belge
Belge 87 Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nin 1961/62 Dönemindeki Haftalık Ders Programını Gösterir Belge
Belge 88 1958 Sonrası Dönemde Koleje Alınan Öğretmenler İçin Hazırlanan Öğretmen Kayıt Form Örneği
Belge 89 1960 Döneminde Kolej Alınacak Öğrenciler İçin Oluşturulan Kayıt Form Örneği
Belge 90 1960 Döneminde Kolej Alınacak Öğrenciler İçin Oluşturulan Kayıt Form Örneği
Belge 91 John Crossley Hayes'in, Koleje Atandığını Gösterir Belge
Belge 92 John Crossley Hayes'in, Kolejde Görev Yapmak İçin İmzaladığı Sözleşmeyi Gösterir Belge
Belge 93 Stanley William Hodge'un, Kolejde Görev Yapmak İçin İmzaladığı Sözleşmeyi Gösterir Belge
Belge 94 Halil Direkoğlu'nun, TTC'e Atandığını Gösterir Cyprus Gazette'de Yayınlanan Resmi Kararı ile Kolejde Çalıştığını Gösterir Belgeler
Belge 95 Halil Direkoğlu'nun, Teachers' Training College'de Müdür Muavini (Yardımcısı) Olarak Görev Yaptığını Gösterir Belge
Belge 96 Fevzi Selen'in, Türk Öğretmen Kolej Müdürü Olduğunu Gösterir Belge
Belge 97 Hüseyin Musa'nın, İngiltere'de Görev Yaptığını Gösterir Belge, 13 Nisan 1956
Belge 98 Hüseyin Musa'nın, Yıllık Öğrenci Formunu Gösterir Belge, 3 Ağustos 1955
Belge 99 Özkan Sayılı'nın, Kolejde Vekaleten Yürüttüğü Görevi Gösterir Belgeler (a, b)
Belge 100 Sami Alhun'un, Kolejde Görev Yaptığını Gösterir Belgeler (a, b)
Belge 101 Hasan Yalkut'un, Kolejde Görev Yaptığını Gösterir Bir Belge
Belge 102 Zeki Paşaoğlu'nun, Kolejde Görev Yaptığını Gösterir Bir Belge
Belge 103 Gencay Eroğlu'nun, Kolejde Farklı İdari Görevlerde Bulunduğunu Gösterir Belgeler (a, b)
Belge 104 Osman Cankoy'un, Kolejde Görev Yaptığını Gösterir Bir Belge
Belge 105 Zehra Özçınar'ın Kolejde Görev Yaptığını Gösterir Belge
Belge 106 Yarbay Emin Dırvana'nın T.C. Lefkoşa Büyükelçisi Olarak Atandığını Gösterir haber kupürü, Bozkurt, 19 Ağustos 1960
Belge 107 Kolej Müdürü Mr. Hodge Döneminde (1952) Düzenlenen İlkyardım Kurs Sonuçlarını Gösterir Belge
Belge 108 Kolej Müdürü Mr. Hodge Döneminde (1953) Düzenlenen İlkyardım Kursuna Katılım Listesini Gösterir Belge
Belge 109 Hüseyin Özdemir'in "Kıbrıs'ta 60 Yıl" adlı Kitabının Esasını Teşkil Eden Günlüğüne Ait Kapak Resmi ve İlk Sayfası
Belge 110 Kıbrıs Türk Öğretmen Kolej Son Sınıf Öğrencilerinin Gezi Yapma İsteği İçin Kolej Müdürü Reşet. S. Ebeoğlu Tarafından Üst Makama Yazılan Resmi Yazıyı Gösterir Belge, 4 Nisan 1961

Belge 111 1962/63 Dönemi Kolej Mezunu Öğrencilerine Ziraat Kursu'nun Yapılması Kararının Alındığını Gösterir Belge, 4 Temmuz 1963
Belge 112 Elementary Education Laws of 1933/1950 Yasası'na Göre Kıbrıslı Rum Öğretmen Atanma Belge Örneğini Gösterir Belge, 1951
Belge 113 Türk Öğretmen Koleji 1958-1959 Ders Yılından 1975-1976 Ders Yılına Kadar Mezunlar Cetvelini Gösterir Belge

Planlar

Plan 1	TTC'in mimari çizimini gösterir plan
Plan 2	TTC'de Kolej Müdürü'nün kaldığı evi gösterir plan
Plan 3	TTC'de çalışan öğretmenlerin kaldığı evi gösterir plan
Plan 4	Kolej kompleksi içerisinde bulunan Ziraat (Tarım) Okulu'nun mimari çizimlerini gösterir planlar (a, b, c)
Plan 5	TTC'in kat ve odalarını gösterir planlar (a, b)
Plan 6	1961 Yılında Lefkoşa'ya yapılması öngörülen öğretmen koleji'nin çizilen taslak plan krokisi

GİRİŞ

Tarihsel süreç içerisinde eğitim kavramının[5], bireyin doğumdan ölüme kadar olan davranışlarında yaşanan değişiklikleri kapsadığı kabul gören bir anlayıştır. Bu sebeple tıpkı diğer bilim dalları gibi eğitim kavramının da inceleme konusu olduğu muhakkaktır. Buradan hareketle kavram olarak karşımızda duran bu bilim dalının eğitim tarihinin; insanlık tarihiyle paralellik gösterdiği, öncelikli ihtiyaçlara göre farklılık gösteren sistemleri içerdiği, farklı öğrenme ortamlarına, materyallere, etkinliklere, kuramlara, felsefelere, yaklaşımlara, stratejilere, yöntem ve tekniklere sahip olduğu söylenebilir. Görüldüğü üzere kapsam olarak çeşitliliğe sahip olan eğitim tarihinin birey ve toplum merkezli olarak yapılan değişikliklerle paralellik gösterdiği ve bu birey ile toplumun değişikliklerinin de eğitime yansıdığı kadarıyla ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Elbette ki birey ve toplumun eğitsel yaşamına, tarihsel süreci içerisinde yansıyan değişikliklerin olumlu ve olumsuz yönlerinin olduğu tarih sayfalarında görülmektedir.[6]

Tarih sayfalarında görülen eğitim değişkenleri üzerindeki yansımaların zaman içerisinde eğitim alanında dikkat çekici çalışmalar yapan önemli bilim adamlarının ortaya çıkmasına ve onların bu alanda eserler ortaya koymalarına sebebiyet vermiştir. İnsanlık tarihiyle paralellik gösteren eğitim tarihinin, geçmişten günümüze dek devam eden süreçte yaşamsal bir döngünün ögesi olarak öne çıktığı görülmektedir. Bu yaşamsal döngünün birer ögesini oluşturan farklı imparatorluk, devlet, topluluk, grup ve medeniyetin insanlık teması altında gün yüzüne çıkardığı iktisadi, siyasi, kültürel ve teknolojik materyallerinin de eğitimle ilişkili olduğu söylenebilir. Özellikle insanlığın yerleşik hayata geçişiyle beraber bu materyallerin eğitim alanındaki kullanımının niteliğine ve niceliğine pozitif etkisi kuşkusuzdur.

Bir başka deyişle eğitimin yüzyıllardır tartışılan bir kavram olduğu, onunla ilgili yapılan tanımlamalarda örneğin ilk çağlarda genellikle soyut ve pedagojik bir bakış açısıyla sınırlı kaldığı daha sonraki dönemlerde yaşanan toplumsal mücadeleler ile sarsılan modern dönemlerdeki toplumsal ve siyasal koşullar sonucunda eğitim kavramının daha da belirgin bir tanımlanma süreci yaşadığını söylemek mümkündür. Bahsedilen ilkçağlarda eğitim, daha çok bilinç, haz, zihin

[5] Ahmet Duman, Bazı Eğitim Bilimi Kavramlarına İlişkin Genel Bir Değerlendirme, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Bahar-2003, Sayı: 10, s. 2-3. Bkz. Mehmet Göçer-Erol Koçoğlu (Ed.), Eğitim Tarihi, 1. Bölüm: Eğitim Tarihine Kavramsal Bakış, Pegem Akademi, 2020: Ankara.

[6] İnal, Kemal. (2004). Eğitim ve İktidar, Türkiye'de Ders Kitaplarında Demokratik ve Milliyetçi Değerler, Ütopya Eğitim Dizisi.

gibi felsefi ve psikoloji alanına denk düşen kavramlarla ifade edilirken modern dönemlerde bu kavramların yerini toplumsallaşma, toplumsal sınıf, ideoloji, siyasal iktidar gibi kavramların aldığı görülmektedir.

Eğitim sözcüğünün İngilizce karşılığı olan "*education*", Latince beslemek anlamına gelen "*educare*" ve dışarı çekmek, ortaya çıkarmak, bir yere doğru götürmek anlamına gelen "*educere*" sözcüklerinden türetildiği bilinmektedir.[7] Eğitim sözcüğünün Türkçenin eski kaynaklarında "*igit*" şeklinde kullanıldığı, "*igit*" fiilinin ise "*yetiştir, besle, özen göster, bak*" anlamına geldiği görülmektedir. "*İgitgen*" sözcüğünün de eğitimci anlamında, "*bedeni ve ruhu besleyen*" şeklinde geçtiği görülmektedir.[8] Ayrıca eğitim kelimesinin eski Türkçede "*terbiye*" kelimesiyle ifade edildiği ve toplumda güzel konuşan, ahlaklı, hâl ve hareketleri benimsenen kişiyle alakalı olduğu görülmektedir. Toplumda güzel konuşan, ahlaklı hâl ve hareketleri benimsenen kişiye "*terbiyeli*" denirken aksini yapanlara ise "*terbiyesiz*" denildiği kayıtlarda mevcuttur.[9]

Servet Tanilli, eğitim sözcüğünün tarihsel süreç[10] içerisinde üç farklı anlamda kullanıldığını aktarmaktadır;

(a) Kurum ya da dizge olarak eğitim: Örneğin İlk Çağ eğitimi, Japon eğitimi, Türk eğitimi, Fransız eğitimi denilince, bir bütün olarak eğitim bakanlığı, öğrenciler, öğretmenler ve kurumların tamamı ifade edilmektedir.

---

[7] Duman, a.g.m., s. 3.

[8] Duman, a.g.m., s. 4; M. Börekçi, Yabancı Dille Öğretim, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, Dil Bilimi ve Dil Öğretimi Özel Sayı, 2000, s. 205.

[9] Hasan Hüseyin Özkan, Popüler Kültür ve Eğitim, Kastamonu Eğitim Dergisi, Mart-2006, Cilt:14, No: 1, s. 7.

[10] Özellikle Mehmet Göçer-Erol Koçoğlu tarafından yayına hazırlanan ve Pegem Akademi tarafından basılan "Eğitim Tarihi" adlı kitapta eğitim tarihinin tüm aşamaları hazırlanan 11. bölümde detaylı olarak ele alınmıştır. 1. Bölüm: Bazı Eğitim Bilimi Kavramlarına İlişkin Genel Bir Değerlendirme, 2. Bölüm: Antik Dönemde (Eskiçağ) Eğitim (Mısır-Mezopotamya-Anadolu-Hitit ve Roma Uygarlıklarında Eğitim), 3. Bölüm: İslamiyet Öncesi Eski Türklerde Eğitim (İskitler, Hunlar, Göktürkler, Uygurlar) 4. Bölüm: Ortaçağ ve Yeniçağda Doğu Batı ve Türk-İslâm Toplumlarında Eğitim (Avrupa, Amerika Uygarlıkları, Hindistan, Türk-İslam Uygarlıkları), 5. Bölüm: Klasik Dönem Osmanlı Eğitim Anlayışı (1302-1606), 6. Bölüm: Osmanlı Eğitiminin Modernleşme Dönemi, 7. Bölüm: Yakın Çağdan Günümüze Diğer İslâm Devletlerinde Eğitim (Azerbaycan, İran, Suudi Arabistan, Endonezya, Bosna Hersek), 8. Bölüm: Dünyada Çağdaş Eğitim Hareketleri, 9. Bölüm: Dünyada Modern Eğitim Sistemlerinin Doğuşu ve Gelişimi (ABD, Danimarka, Fransa, Rusya), 10. Bölüm: Türkiye Cumhuriyeti'nde Eğitim (1923-2020), 11. Bölüm: Dünyada Post-modern Toplum Tartışmaları ve Eğitim.

(b) Bir eylem olarak eğitim: Eğitim bu anlamda bir eylemdir ve bu eylemin sonucunda ortaya çıkan ürüne bakılarak değerlendirme yapılır. Örneğin: Eğitimin düzeyi düşüyor denildiği zaman, eylem olarak eğitimden söz edilmektedir.

(c) Süreç olarak eğitim: İki ya da daha fazla sayıdaki insanın kasıtlı, planlı ve programlı olarak bir araya gelmeleri ve etkileşmeleri sürecidir. Eğitime süreç olarak bakıldığı zaman eğitim okulun sınırlarını aşmaktadır.[11]

Tüm bu değerlendirmeler ışığında eğitim sözcüğünün, tarihsel süreç içerisindeki ve kavramsal özelliklerine bakıldığında, eğitim kalitesinin, öğretmen becerilerine ve kişiliğinin bütünlüğüne bağlı olduğu kabul edilmektedir. Öğretmenlerin hazırlanan analitik programı hayata geçirdiği ve eğitimle ilgili hedeflerini gerçekleştirdiği de kabul gören diğer bir husustur. Bu sebeple öğretmen eğitiminin, tüm eğitim sistemlerinin en temel unsurlarından birisi olarak öne çıkar.

Kıbrıs'ta ilköğretim işlevlerinin sistematik Osmanlı sisteminin bir parçası olarak devam ettiği ve değişen yönetim mekanizmalarına bağlı olarak dönüşüme uğrayarak geliştiği bilinmektedir. Değişen yönetim mekanizmalarının sosyal ve kültürel yapısının bir parçası olarak devam eden eğitimin gelenekçi eğitim anlayışı yani ulusal ve dinî idealler çerçevesinde daha ön planda olduğu görülürken, özellikle adanın İngiliz Dönemi'nde bunun her iki toplumu kontrol altına almak için konuyla ilgili yasalarla düzenleme anlayışının öne çıktığı görülmektedir.

Türk eğitim düşüncesinin hem anlayış ve yöntem hem de kurumsallaşma açısından 9. yüzyılın ikinci yarısında Karahanlılar ile başlayan ve Osmanlıların 18. yüzyılın sonuna kadar devam eden bir süreç olduğu kabul edilmektedir. Özellikle Osmanlıların 1795'te kurdukları Mühendishane-i Berri-i Hümayun'a[12]

---

[11] Servet Tanilli, Nasıl Bir Eğitim İstiyoruz?, Amaç Yayıncılık: Ankara: 1988.

[12] https://islamansiklopedisi.org.tr/muhendishane-i-berri-i-humayun (Müellif: Kemal Beydilli); Ekmeleddin İhsanoğlu, Mühendishâne-i Berrî-i Hümâyûn Başhocası İshak Efendi. Hayatı ve Çalışmaları Hakkında Arşiv Belgelerine Dayalı Bir Değerlendirme Denemesi, https://belleten.gov.tr/tam-metin/2112/tur; Osman Öztürk, Tarihimizde Mühendislik Eğitim-Öğretimine İstiklâl Kazandırma Çalışmaları ve İlk Osmanlı Mühendislik Fakültesi, https://acikerisim.sakarya.edu.tr/bitstream/handle/20.500.12619/96466/.SDMM11 .14.pdf?sequence=1; Mehmet Kaya-Fatma Bölükbaş Kaya, Osmanlı'da Mühendislik Eğitimi, Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi 5, International Balkan University Proceeding Book, Skopje-Makedonia, 27-30 Haziran 2019; Mustafa Kaçar, Tersâne Hendese-hânesi'nden Bahriye Mektebi'ne Mühendishâne-i Bahrî-i Hümâyûn, https://www.arastirmax.com/en/system/files/dergiler/291/makaleler/9/1-2/arastirmax-tersane-hendesehanesinden-bahriye-mektebine-muhendishane-i-bahri-i-humayun.pdf.

kadar olan bu dönem, Osmanlı tarihçileri tarafından Klasik Dönem[13] olarak tanımlanmıştır. Kurulan bu mühendislik okulu ile Osmanlı'nın bozulan geleneksel medrese eğitiminin yerini modern dönem olarak tanımlanan bir eğitim sistemi almıştır. Bu sistemin modern[14] dönemde Avrupa'daki gelişmelere paralel olarak içerik, yöntem ve anlayış açısından geliştirilme çaba ve gayretleriyle cumhuriyetin[15] kuruluşuna dek devam etmiştir.[16]

10. yüzyıldan başlayarak 18. yüzyıla kadar devam eden tarihsel sürece tarihçiler tarafından "Klasik" adının verilmesinin sebepleri arasında, farklı içerik ve düşüncelere sahip okulları tartışma konusu yapmaksızın, kurum ve yönetimleriyle dinî dünya görüşü çerçevesinde şekillenen bir eğitim anlayışının uzun süre devam etmesi gösterilmektedir.

Bir diğer sebep olarak da İslâm bilim ve düşüncesinin taşıyıcılığını ve öncülüğünü modern dönemin ve aydınlanmanın[17] şekillenmeye başladığı 18. yüzyılın sonlarına kadar devam ettirebilmesidir.[18]

Klasik Dönem'de adanın bir hükümranlık alanına dönüştüğü[19] bilinmekle beraber, özellikle 1571'den sonra adanın Osmanlı'nın ilgi alanına girdiği ve adada bu hükümranlık alanının uzun bir süreç tek elden yönetileceği görülmüştür. Böylece Kıbrıs adasının 1571'de Osmanlılar tarafından fethiyle beraber, Osmanlı'nın tıpkı diğer fethettiği bölgelerindeki sosyal, iktisadi, kültürel ve siyasal

---

[13] Halil İnalcık, Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600), Çeviren: Ruşen Sezer, Yapı Kredi Yayınları 10. Baskı, 2004: İstanbul.

[14] Fatma Avcı, Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti'nde Eğitim Sisteminin Yapısal, Yönetsel ve Eğitsel Özellikleri, s. 3-7, https://www.academia.edu/20124635/t%C3%BCrk_e%C4%9Fitim_sisteminde_yasal_ yap%C4%B1sal_y%C3%B6netsel_geli%C5%9Fmeler.

[15] Nurettin Çiçekçi, Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemlerinden Günümüze Türkiye'de Eğitim Politikalarında Değişim Sorunsalı, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Kamu Politikası Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: 2020.

[16] Seyfi Kenan, Türk Eğitim Düşüncesi ve Deneyiminin Dönüm Noktaları Üzerine Bir Çözümleme, s. 1-2., https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/112166.

[17] Erol Kapluhan, Hazırlık (Kurtuluş Savaşı) Dönemi Eğitim Politikaları ve Eğitim Faaliyetleri, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi, Yıl: 1, Sayı: 1, 2012 Güz, s. 1-28; Erol Kapluhan, 1921 Maarif Kongresi'nin Türk Eğitim Tarihindeki Yeri ve Önemi, Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 8, Nisan 2014-Ekim 2014; Ahmet Durmaz-Özgür Yıldız, Türkiye'deki Eğitim Politikasına Genel Bir Bakış (1920-1930), Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume: 11/19, Fall 2016, p. 315-324; Ahmet Çelik, Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume: 9, Spring 2014, p. 287-301.

[18] Kenan, a.g.m., s. 2-3.

[19] Remziye Okkar, Eski Çağlardan Roma Dönemine Kıbrıs/Alashiya Adası'nda Hükümranlık Mücadelesi, Tarihte Kıbrıs II (İlkçağlardan 1960'a kadar-Ed. Osman Köse), Cilt 1, İmak Ofset, İstanbul: 2017.

uygulamalarını buraya da taşıdıkları ve oluşturdukları kendine özgü yapılarıyla yönetmeye başladıkları bilinmektedir.[20] İşte bu yapılardan birisi olan eğitimin de Osmanlı'ya Selçuklulardan geçtiği bilinmektedir. Özellikle Selçuklular tarafından kurulup geliştirilen ve şehzade yetiştirmeyi amaçlayan "*Atabeylik Kurumu*" önemli bir eğitim ocağı olarak bilinmektedir. Bir başka deyişle Selçuklularda eğitim ve öğretimin bir hayır işi olarak görüldüğü ve hayırseverlerce kurulan vakıflar tarafından yürütüldüğü ve Selçuklulardan Osmanlılara geçtiği görülmektedir.[21] Osmanlılar, Selçuklulardan aldıkları bu kurumu daha da geliştirerek toplumlarına hizmet eder hale dönüştürmüşlerdir.[22] Bu dönüşümde başı vakıf kurumunun çektiği tıpkı Selçuklulardaki gibi olduğu bilinmektedir.[23] Vakıf kurumunun kavram, uygulama alanları ve tarihçesine dair çok geniş bir literatürü olduğu ve bu konuda birçok araştırmacının, akademisyenin de bu konu üzerine çeşitli noktaları ele alarak çalıştığı bilinmektedir.[24]

Adanın Osmanlı sonrası İngiliz Dönemi'ndeki eğitimin modern[25] dünya stratejileri çerçevesinde geliştiği ve şekillendiği söylenebilir. İşte bu noktadan

---

[20] Soyalp Tamçelik-Mustafa Kemal Kasapoğlu, Kıbrıs Şer'iyye Sicilleri, 1 Numaralı Kıbrıs Şeriye Sicili (Hicri 988-1003/Miladi 1580-1595) 1. Cilt/1. Kısım-1. Cilt/2. Kısım, Kıbrıs Vakıflar İdaresi, Derlenmiş 2. Baskı, Aralık 2021: Ankara; Soyalp Tamçelik-Mustafa Kemal Kasapoğlu, Kıbrıs Şer'iyye Sicilleri, 1 Numaralı Kıbrıs Şeriye Sicili (Hicri 1010-1018 / Miladi 1601-1609) 2. Cilt/1. Kısım-2. Cilt/2. Kısım, Kıbrıs Vakıflar İdaresi, Derlenmiş 2. Baskı, Aralık 2021: Ankara; Soyalp Tamçelik-Mustafa Kemal Kasapoğlu, Cyprus Vaqfs Administration, Cyprus Court Registers, Cyprus Court Register No: 1 (A.H. 988-1003 / A.D. 1580-1595), Cyprus Vaqfs Administration, October, 2020: Ankara.

[21] İsmail Doğan, Türk Eğitim Tarihinin Ana Evreleri (Kurumlar, Kişiler, Söylemler), 4. Bölüm Eğitimde Selçuklu Geleneği, Nobel Akademik Yayıncılık Danışmanlık Tic. Ltd. Şti, 2. Basım, s. 101-134, Ankara: 2012; Yücel Akkutay, Enderun Mektebi, Gazi Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu Basımevi, 1984: Ankara.

[22] Ömer Gökel-Gökmen Dağlı, Osmanlı'dan Günümüze Kıbrıs Türk Eğitim Sisteminin geçirmiş Olduğu Evreler, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 37, Nisan: 2015.

[23] Gökel-Dağlı, a.g.m., s. 749; Abdüllatif Armağan, Fetihten Sonra Kıbrıs'ta Kurulan İlk Osmanlı Vakıflar; Soyalp Tamçelik, Kıbrıs'ta Osmanlı Yönetiminde Kurulan İlk Vakıflar ve Özellikleri (Hicri 982-1003 Miladi 1574-1595), file:///C:/Users/Mustafa/Downloads/Kibris_ta_Osmanli_Yonetiminde_Kurulan_Il%20(4).pdf; Hasan Behçet, Kıbrıs Türk Maarif Tarihi (1571-1968), Birinci Baskı, s. 21-53, Lefkoşa/Kıbrıs: 1969.

[24] Hüseyin Çınar-Miyase Koyuncu Kaya, Vakıflar Kaynakçası [CD'li], Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara: 2015.

[25] Ali Eftal Özkul-Hüseyin Tufan-Mete Özsezer, Osmanlı Dönemi'nden İngiliz İdaresi'ne Kıbrıs Türk Temel Eğitimi'nin Modernleşmesi ve Toplumsallaşması, Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi (Journal of History Culture and Art Research [ISSN: 2147-0626]), Vol. 6, No. 2, March: 2017; İçim Özmatyatlı, British Colonial Influence On Turkish And Greek Cypriot Education (1878-1960): Curriculum And Identity, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Tarihi Doktora Tezi, s. 20-30, Şubat, Lefkoşa: 2011.

hareketle ilkokul öğretmeni yetiştirme kolejinin de bunun bir parçası olarak ortaya çıktığı görülmektedir.

Bu araştırma konusunun ortaya çıkmasından itibaren o okuldan mezun olan birçok kişiyle yüz yüze görüşme yapılmış, başta Kıbrıs Cumhuriyeti Devlet Arşivleri ile KKTC Millî Arşiv ve Araştırma Dairesinde yapılan araştırmalar incelenmiştir. Ayrıca adadaki ve/veya yurt dışındaki üniversitelerde konuya ilişkin çeşitli eğitim alanlarında yayımlanan kitap, makale, doktora tezi vb. materyallerden yararlanılmaya gayret edilmiştir. Bu vesile ile gözden kaçan buna benzer kitap ve/veya makale, bildiri gibi akademik araştırmaların olabileceği ve okuyucunun bunu anlayışla karşılayacağı umulmaktadır.

Bu çerçevede bu projenin hayata geçmesinde başta Atatürk Öğretmen Akademisi Başkanı Sn. Prof. Dr. Güner Konedralı ve orada çalışan tüm değerli personeline, Atatürk Öğretmen Akademisi Yönetim Kurulu Başkanı Sn. Prof. Dr. Nazım Serkan Burgul ve Yönetim Kurulu Üyelerine, KKTC Millî Arşiv ve Araştırma Dairesi Müdürü Sn. Ejdan Sadrazam, Müdür Yardımcısı Sn. Ebru Kayımzade ile değerli çalışanlarına, her daim yardımcı Millî Arşiv ve Araştırma Dairesi eski müdürü Sn. Gökhan Şengör'e, DAÜ Kütüphane Müdürü Sn. Osman Soykan'a, Kıbrıs spor tarihi konusunda engin bilgi sahibi Sn. Yücel Hatay'a, kendilerinin ve/veya yakınlarının okudukları döneme ait fotoğrafları benimle paylaşan Sn. Ata Sami'ye, Aziz Şentürk, Yılsay Barlasoğlu'na, Sn. Erdem Vasıf'a, Selçuk Ahmet Efem'e ve kızı Sn. Işın Tuna'ya, Sn. Esat Varoğlu'na, Sn. Mehmet Bakkaloğlu'na, Sn. Tülin Berova'ya, Sn. Hasan Erhan'a, Sn. Rifat Siber'e, Sn. Celal İzcibayar'a, TAK Müdürü Sn. Fehmi Gürdallı'ya, Sn. Oğuz Çoşkuner'e, Sn. Sonuç Zaim ve kızı Sn. Tamay Uluğ'a, Sn. Prof. Dr. Sadık Ülker'e, Sn. Altan Kökel ile oğlu Hilmi Kökel'e ve Sn. Bleda Kara'ya teşekkürlerimi sunarım. Bir diğer teşekkürü de KKTC Dışişleri Enformasyon Dairesi Müdürü Sn. Peysan Arıkan'a ve son olarak da Cyprus State Archives Director'ü (*Müdürü*) ile değerli çalışanlarına sunmak isterim.

Çok özel bir teşekkürü de kolejde okuduğu dönemde kendisine dönem ödevi konusu olarak verilen "*Kıbrıs Türk Basını'nda ve The Cyprus Gazette'de Çıkan Türk Öğretmen Koleji İle İlgili Yazılar*" adlı ödevini benimle paylaşan Sn. İlkşen Varoğlu'na sunmak istiyorum.

Bir özel teşekkür de Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nde 16 yıl çalıştıktan sonra emekliye ayrılan, ilerlemiş yaşına rağmen o yıllara dair anılarını benimle paylaşan ve yazmış olduğu "*Anılarım*" adlı değerli kitabını paylaşan Sn. Emir Ali Başar'a sunmak isterim.

Yine özel bir teşekkürü de kitabın tashihine değerli vaktini harcayan akademi öğretim görevlilerinden Sn. Dr. Emine Yağcı ile kitabın kapak tasarımını hazırlayan Kıbrıs Vakıflar İdaresi personeli Ömer Bulduk'a sunmak isterim.

Elbette bu çalışma sırasında bana sabır gösteren ve teşvik eden canım eşim ile biricik oğluma da çok özel teşekkürlerimi ifade etmek isterim.

Mustafa Kemal KASAPOĞLU
Araştırmacı-Yazar

BÖLÜM I

İngiliz Dönemi'nde Kıbrıs'ta Eğitime Genel Bir Bakış

Kıbrıs tarihinin herhangi bir konusu üzerine kitap yazmaya başlayan yazar ve araştırmacıların neredeyse tümünün konuya genel bir çerçeveden hareket ederek adanın yabancı güçler tarafından yönetildiği ve işgal edildiği noktası üzerinden başladıkları görülmektedir. Genel bir yaklaşım olarak bu söylemin doğru olduğu görülse bile, özellikle adanın İngiliz Dönemi'ne ilişkin herhangi bir konuda yazılan birçok materyalle[26] içinde bazı doktora tezleri hariç, Osmanlı tarihine ilişkin yapılan değerlendirmelerin genelde yüzeysel olduğu görülmektedir.

Bu noktadan hareketle, ada tarihinin önemli bir parçası olan ve kesintisiz olarak 308 yıl devam eden Osmanlı Dönemi'nin özellikle son yıllarının hem İngiliz hem de Osmanlı egemenliği altında devam etmesinin birçok araştırmacı ve yazar tarafından göz ardı edildiği değerlendirilmektedir. Bu durumun çeşitli sebeplerden[27] kaynaklı olduğu görülmektedir.

1878-1923 yılları arasında hem Osmanlı'nın hem de İngiliz devletlerinin adada birlikte, iç içe yer alması açısından ada, karşılaştırmalı olarak ele alınması gereken bir dönem özelliği taşımaktadır.[28]

Adada tıpkı diğer alanlarda olduğu gibi eğitim konusunun da başta 1878-1923 arası dönemde karşılaştırmalı olarak ele alınması gereken noktaların başında geldiği değerlendirilmektedir. Zira eğitim konusunun, insanlık tarihinin özellikle sömürgecilikten modern ulus-devlet yapısına geçiş döneminde kullanılabilecek en uygun ve önemli alanlardan birisi olduğu bilinmektedir.

Genel olarak eğitim tarihi, karşımıza tarih boyunca geçirdiği aşamaları inceleyen bir bilim dalı olarak çıkmaktadır. Dolayısıyla eğitim tarihinin, bu kapsamda insanlık tarihiyle eşdeğer olarak görüldüğü düşüncesinin pek de yanlış olduğu düşünülemez. Elbette insanlık tarihinin her aşamasında, günümüzdekine benzer bir eğitim sisteminden söz etmek mümkün değildir. Ancak, insanlığın yerleşik yaşama geçmeye başladığı dönemlerden günümüze kadar öyle veya böyle tüm toplumların kendi çerçevelerinde bir eğitim politikası uyguladığı muhakkaktır. Bu yönüyle yerleşik hayata geçen toplumların devamlılığı açısından eğitimin, yaşamsal bir kavram olduğu söylenebilir.

İster kültür ister eğitim isterse de teknolojik gelişmelere bağlı olarak tarihte yaşanan olayların, değişimlerin ve dönüşümlerin etkisiyle, insanlık tarihinde yaşanan gelişimin ve ilerlemenin temelinde hep bir bilgi birikiminin olduğu görülmektedir. İşte bu bilgi birikiminin yani, kültür ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak uygarlıklarda yaşanan değişimin, dönüşümün, ilerlemenin ve gelişmenin aktarılmasında eğitimin

[26] Materyal kelimesi burada bahsedilen konu hakkında yazılan kitap, makale, lisans tezi, doktora tezi kaynakları ifade etmek için kullanılmıştır.
[27] Bu sebeplerin başında, dil sorunu gelmektedir.
[28] Örneğin Luke'un "Türk İdaresinde Kıbrıs 1571-1878" adlı eseri bu kapsamda değerlendirilmektedir. Sir Harry Luke, Türk İdaresinde Kıbrıs 1571-1878 (Çeviri: Ali Çakıroğlu), Galeri Kültür Yayınları, 2014: Lefkoşa.

aktarma araçlarından birisi olarak kullanıldığı değerlendirilmektedir. Böylece eğitimin bilgiyi aktarma görevi geçmişte olduğu gibi günümüzde de farklı argümanlarla devam ettiği değerlendirilmektedir.[29]

İnsanlık tarihinin kronolojik sıralamasında bu bilgi birikimin ta Antik Çağ'dan, Mezopotamya[30], Mısır[31], Pers[32], Çin[33], Hint[34], Antik Amerikan[35], Antik Yunan[36] ile Roma[37] uygarlıklarına, İslam[38] dünyası, Rönesans[39] ile Reform hareketleri, Aydınlanma Çağı[40] ve Osmanlı Dönemi gibi dönemlerin birbirine eklemlenerek ve dönemin sosyal, iktisadi

---

[29] Yahya Akyüz, Eğitimin Kültür ve Uygarlıkları Geliştirme ve Yeni Nesillere Aktarma İşlevi, Year: 2016, Volume: 1, Issue: 1, 1-18, 14.12.2016, https://dergipark.org.tr/en/pub/turkegitimdergisi/issue/27078/ 284894.

[30] Oktay Özgül, Sümer Sosyal Hayatında Eğitimin Yeri ve Önemi, Year: 2011, Volume: 4, Issue: 2, 401-414, 15.12.2011, https://dergipark.org.tr/en/pub/erzisosbil/issue/6034/80865.

[31] Adem Dumlu-Malik Şahin-Muharrem Şahin, Antik Mısır'da Eğitim, Yeari 2023, Issue: 93, s. 1-11, 16.03.2023, https://doi.org/10.17753/sosekev.1239849; Afet İnan, Eski Mısır Tarihi ve Medeniyeti, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Tarih Kurumu Yayınları XIII. Dizi-Sa.6b, IV. Bölüm, 6. Eski Mısırlarda Yazı, Öğretim ve Eğitim, Türk Tarih Kurumu Basımevi, s. 249-258, 1992: Ankara.

[32] Çağatay Yücel-F. Gülden Ekmen-Hamza Ekmen, Erdal Polat-Feride İmrana Altun-Hatice Balta Avut, Anadolu Coğrafyasında Görülen Arkeolojik, Sanatsal ve Kültürel Faaliyetler (Ed. Dr. Ufuk Elyiğit), 3. Bölüm: Antik Kayıtlarda Pers Uygarlığı: Sosyal ve Siyasal Hayat, s. 88-106, Eğitim Yayınevi, İstanbul: 2021.

[33] Sema Gökenç Gülez, Modern Çin Eğitim Sisteminde Geleneksel İzler: Konfuçyüsçü Eğitimin Yeniden Canlanması, Year: 2023, Volume: 32, Issue: 1, 313-327, 27.04.2023, https://doi.org/10.35379/cusosbil. 1259073.

[34] Bota Bokuleva-Rauşangül Avakova-Jenisbek Abeldayev, Türk Kültürünün Hindistan Uygarlığına Etkisi, Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi (Journal of Turkish World Studies), s. XII/1 (Yaz-2012), s. 449-453, https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/406705; Hasan Ali Koçer, Eğitim Tarihi (İlk Çağ) I., Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Sevinç Matbaası, 1971: Ankara.

[35] Geoffrey Parrinder (Çev. Galip Atasağun), Aztekler ve Mayalar, SÜİFD/18, https://dergipark.org.tr/en/ download/article-file/184398.

[36] Ahmet Yaraş, Antik Çağın En Önemli Eğitim Kurumu; Gymnasionlar, https://taed.ktb.gov.tr/Eklenti/ 108727, 1997-ahmet-yaraspdf.pdf?0; Koçer, a.g.e., s. 5-9.

[37] Derya Çığır Dikyol, Antik Roma'da Bir Statü Göstergesi Olarak Eğitim, Year: 2021, Volume: 23, Issue: 3, 1025-1051, 30.09.2021., https://dergipark.org.tr/en/pub/deusosbil/issue/65198/857266; Derya Çığır Dikyol-Evren Şar İşbilen, Antik Roma Toplumunda Kadın ve Eğitimi, Kutadgu Bilig Felsefe-Bilim Araştırmaları, Mart-2018, Sayı: 37, s. 459-479.

[38] Corci Zeydan, İslam Uygarlıkları Tarihi Cilt 1 (Tarihu't-Temeddünni'l-İslam, Çev. Nejdet Gök), Onuncu Bölüm: İslam Öncesi Bilim, Eğitim ve Kültür ve On Birinci Bölüm: İslamî Dönemde Bilim ve Eğitim, İletişim Yayınları, Tarih Dizisi 30, 6. Baskı, İstanbul: 2019, s. 549-695; Cemalettin Erdemci-Hamdi Gündoğar-Mahmut Çınar-Fadıl Ayğan-Seyithan Can, (Ed. Mahmut Çınar-Fadıl Ayğan), Kelam Tarihi, Beyan Yayınları, İstanbul: 2021.

[39] Nilüfer Öndin, Rönesans ve Eğitim, Year: 2021, Issue: 23, 444-451, 01.06.2021, İslam İnanç Esasları, Beyan Yayınları, https://dergipark.org.tr/en/pub/msgsusbd/issue/69550/1108357.

[40] Murat Korkmaz-Gönül Öktem, Rousseau'nun Eğitim Anlayışı, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi (Journal of Research in Education and Teaching), Şubat: 2014, Cilt. 3, Sayı. 1, Makale No. 17, ISSN: 2146- 9199, http://jret.org/FileUpload/ks281142/File/17.korkmaz.pdf.

ve kültürel yapısına göre şekillendiği görülmektedir. Kıbrıs adası da bulunduğu coğrafya gereği olarak bu gelişmelerin bir parçası olmaktan geri kalmamıştır.[41]

Kıbrıs adası bulunduğu coğrafi ve stratejik konumu sebebiyle, yani jeopolitik[42] durumu itibarıyla yüzyıllar boyunca bölgesel güçlerin yanı sıra, Avrupalı ve Doğulu güçlerin de hakimiyeti altına girmiştir. Dönemin güce dayalı bir anlayış çerçevesinde son örneğinin İngilizler olduğu söylenebilir.

Dolayısıyla İngilizlerin, Osmanlılardan sonra adaya hâkim olmalarının akabinde yaptığı çalışmalarını bu çerçeve içerisinde ele aldığı ve sonrasında değişen koşullara göre hareket tarzı geliştirdiği söylenebilir. İngilizler tarafından geliştirilen adadaki hareket tarzının alt yapısında, I. Dünya Savaşı ile II. Dünya Savaşı arasındaki dönem ile sonrasında dünyada oluşturulan siyasi yapının etkisi büyük olmuştur. Bu siyasi yapının kullandığı önemli argümanlardan birisi olan "*modern*"[43] kavramının adadaki

---

[41] Binali Tunç, Eğitimin Tarihsel Gelişimi ve 21. Yüzyılda Eğitim Biliminde Yönelimler (Eğitim Bilimine Giriş, Editörler: Hasan Basri Memduhoğlu-Kürşad Yılmaz), 8. Bölüm, s. 173-174, Geliştirilmiş 4. Baskı, Pegem Akademisi, Ankara: 2012.

[42] Soyalp Tamçelik, Jeopolitik Teoriler Açısından Kıbrıs'ın Önemi (The Importance Of Cyprus Island in Geopolitical Theories), Center for Turkish Studies Occasional Paper Series. Vol. 3., No. 1, Ağustos: 2011, https://pdxscholar.library.pdx.edu/turkishstudies_occasionalpaper/3.

[43] Raymond Willams "Anahtar Sözcükler" adlı kitabında "Modern (Çağdaş, Çağcıl, Asrî)" kelimesini şöyle açıklar; Modern, İngilizceye Fransızca yakın kök moderne'den gelmiştir, o da geç Latince modernus'tan, Latin kök sözcük modo'dan -hemen şimdi- gelmektedir. En eski İngilizce anlamları; şimdi, hemen şimdi var olan şey anlamında bugünkü contemporary'ye (çağdaş, dönemdeş) daha yakındı. (contemporary ya da -19 yüzyılın ortalarına kadar -eşdeğerlisi co-temporary temel olarak, hâlâ kullanıldığı gibi, doğrudan zamanımıza ait olandan çok, geçmişteki dönemler de dahil olmak üzere, aynı döneme ait olanı ifade etmek için kullanılırdı). Ancient [kadimi] ve modern arasında geleneksel bir karşıtlık Rönesanstan önce kurulmuştu; oradaki bir dönem veya Medieval [Orta Çağ] (bkz. bu madde) 15. Yüzyıldan itibaren tanımlanmaya başladı. Bu karşılaştırmalı ve tarihsel anlamıyla modern, 16. yüzyıldan itibaren yaygınlaştı. Ardından 17. ve 18. yüzyıllarda modernism, modernist ve modernity ortaya çıktı. 19. yüzyıldan önceki kullanımların çoğu bağlam karşılaştırmalı olduğunda, istenmeyen türdendi. 18. yüzyıldan itibaren modernize'in [modernleştirmek, yenilemek] başlangıçta binalara (Walpole, 1748: The rest of the house is all modernized-Evin kalanı tamamen yenilendi/modernleştirildi); yazım kurallarına (Fielding, 1752: I have taken the liberty to modernize the language-Dili güncelleştirme/modernleştirme cüretin gösterdim); ve giyim davranışlarındaki modalara (Richardson, 1753; He scruples not to modernize o little-Biraz da olsa yenileştirmemek için titizlenir.) Özel bir gönderimi vardı. Bu özetlerden hâlâ gerekçelendirilmesi gereken değişikliği ifade eden açık bir anlamın olduğunu görüyoruz.
Modern ve türevlerinin istenmeyen anlamı varlığını korudu ama 19. yüzyıl boyunca ve çok açık biçimde 20. yüzyılda aksi yönde güçlü bir akım vardı, en sonunda da modern neredeyse Improved (bkz. bu madde) veya tatmin edici ya da etkiliye eşdeğer oldu. Modernism ve modernist daha çok belli eğilimlere, özellikle de 1890-1940 arasının deneysel resim ve yazısına özgü oldu. Bu da modernist ile (yeni) modern arasında sonradan bir ayrıma olanak verdi. 19. yüzyılın ortalarından itibaren genelleşen modernize (Trackeray, 1860: Gnpowder and printing tended to modernize the world-Barut ve matbaa dünyayı değiştirdi/modernleştirdi) ve modernization (18. yüzyılda temel olarak binaar ve yazım kurallarına ilişkin olarak kullanıldı) 20.

dönüşümünde İngilizlerin payı kuşkusuz tartışılmazdır. Adanın modern siyasi hayatı açısından ilk olan, İngiliz Dönemi'nde yapılan dönüşüm ve ilerlemelerde öncülüğü, eğitim alanındaki çalışmalarla yürüttükleri görülmektedir. Bu alandaki çalışmaların geçiş döneminde Osmanlı'yla paralel, sonrası dönemde kendi kolonyal bakış açıları çerçevesinde ele aldıkları görülmektedir. Bu da İngilizlere ada üzerinde kendi siyasi faaliyetlerini hayata geçirme imkânı yaratmış ve bunu yaygınlaştırarak daha etkin bir hareket etme fırsatı sunduğu değerlendirilmektedir. Dönemin sömürgecilik[44] (kolonyalizm) kavramının, bir ülkenin veya bölgenin siyasi kontrolünün başka bir devlete bağlı olması durumu anlamında yoğun bir kullanım şeklinde olduğu görüşünden hareketle, Kıbrıs adasını hakimiyeti altına alan İngilizlerin sömürgelerinde başarılı olarak ortaya koydukları politikalarını kısaca "böl ve yönet" ana politika çerçevesinde faaliyet alanına dönüştürdükleri görülmektedir. Burada adanın etnik ve sosyal yapısının bağlı bulunduğu Osmanlı'nın son dönem içindeki askerî, politik, sosyal ve ekonomik yönden güçsüz durumunun çok etkili ve önemli bir katkısı bulunmaktadır.[45] İngilizlerin bu durumdan yararlandığı ve en kazançlı millet olarak çıktıkları ortadadır. Böylece İngilizlerin Kıbrıs'ı kendi hakimiyetlerine alma sürecini[46] 1878 tarihinde tamamladığı görülmektedir.

---

yüzyıldaki tartışmalarda gitgide daha çok yaygınlaştı. INSTITUTIONS (Kurumlar, bkz. bu madde) ve INDUSTRY (Endüstri, sanayi [bkz. bu madde]) ile ilişkileri içinde hiç şüphesiz istenilir, arzu edilir bir şeyi anlatmak için kullanılıyorlar normalde, belli değişim biçimlerinin sloganları olarak bu terimlerin titizlikle incelenmesi gerekmektedir. İlk iki terim temelde hâlâ eski olan bir kurum veya sistemin bir tür yerel değişikliğini ve geliştirilmesini içerimliyorsa (bu tür pek çok güncel programda olduğu üzere) çoğunlukla modernizing ve modernization'ı modern'den ayırmak mümkündür. Raymond Williams, Anahtar Sözcükler, İletişim Yayınları, 2. Baskı, 2006: İstanbul, s. 251-253.

[44] Özellikle sömürgeciliğin özeti için bkz. Asu Tozan, Bir Sömürge Modernleşme Örneği Olarak Kıbrıs'ta Kent ve Mimarlık (1878-1960), İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Ana Bilim Dalı Mimarlık Tarihi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bölüm 2, s. 7-14, Mayıs: 2008.

[45] Özmatyatlı, a.g.d.t., s. 15-20, Şubat, Lefkoşa: 2011; İçim Özmatyatlı, British Colonial Influence On Cypriot Education Turkish And Greek Cypriot Curricula and Identity (1878-1960), Lap Lambert Academic Publishing, s. 12-15, Saabrücken: 2012; Bayram Kodaman, Osmanlı Devleti'nin Yükseliş ve Çöküş Sebeplerine Genel Bakış, SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Aralık: 2007, Sayı: 16, s. 1-24, https://dergipark .org.tr/tr/download/article-file/118020; George Hill, Osmanlı ve İngiliz İdaresi Dönemi 1571-1948 (Çev.: Nazım Can Serbest), İstanbul: 2016, 5. Başarısız Bölümler (1821-1856) ve 6. Kıbrıs'ta Osmanlı İdaresi'nin Son Zamanları (1856-1878), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, I. Basım, s. 125-192/193-226.

[46] Bu tarihi sürecin detayları konusunda özellikle Salahi. R. Sonyel birden fazla konu hakkındaki makaleleri önemli bilgiler aktarmaktadır. Salahi R. Sonyel, İngiltere Dışişleri Bakanlığı Belgelerine Göre: Osmanlı Padişahı Abdülhamit, 48 Saat İçinde Kıbrıs'ı İngilizlere Nasıl Kiraladı, https://belleten.gov.tr/tam-metin-pdf/1523/tur; Salahi R. Sonyel, İngiliz Yönetiminde Kıbrıs Türklerinin Varlık Savaşımı (1878-1960), https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1693748; Metin Menekşe, Berlin Konferansı Sonrasında Osmanlı-İngiliz İlişkilerinde Kıbrıs Meselesi (1878-1923), Motif Akademi Halkbilimi Dergisi, 2013-1 (Ocak-Haziran), (Kıbrıs Özel Sayısı-I), s. 309-325; Cemil Çiçek, İngiliz Yönetimi'nde Kıbrıs'ın İdari ve Sosyal Durumu (1878-1914), Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış

Bu süreci daha iyi anlama noktasında Kıbrıs adasının önceki idaresine sahip olan Osmanlı yönetimine elbette bakmak gerekmektedir. Temelde teokratik bir yapıya sahip olan Osmanlı'nın adayı fethinden sonraki süreçte, adada yaşayanlara karşı tolerans ve hoşgörü çerçevesinde bir anlayışla hizmet etme politikası güttüğünü ifade eden birçok yerli ve yabancı tarihçiler olduğu gibi karşı görüşe sahip olan tarihçiler de mevcuttur. Burada Osmanlı'nın bulunduğu yüzyıl göz öne alındığında, özellikle emperyal bir egemenlik anlayışla hareket etmediğini vurgulamak gerekmektedir.[47]

Osmanlıların "Ümmet" anlayışından "Millet Sistemi" anlayışına dönüşüyle beraber, kendi tebaası içinde yaşayan dini ve ırkı farklı olanlara, hukuk ve kültür eşitliği çerçevesinde Osmanlı toplumu içerisinde yaşama fırsatı tanımıştır. Hatta bu durum onlara

---

Doktora Tezi, 1.1. İngiltere'nin Kıbrıs'a İlgi Duymasının Nedenleri/1.2. İngiltere'nin Kıbrıs'ı Ele Geçirmesi/1.3. Kıbrıs'ta Yönetim Değişikliği, s. 25-73, Antalya: 2012., http://acikerisim .akdeniz.edu.tr/bitstream/handle/123456789/1965/T03082.pdf?sequence=1&isAllowed=y; Sir Garnet Wolseley, Cyprus 1878 The Journal of Sir Garnet Wolseley (Ed. by: Anne Cavendish), Cultural Centre of the Cyprus Popular Bank, 1991: Nicosia; W. Hepworth Dixon, British Cyprus, Chapman and Hall 193, Piccadilly, 1879: London; Ali Satan, Yeni İngiliz Belgeleri Işığında Kıbrıs ve Önemi, Yıl. 2004, sayı. 6, https://dergipark.org.tr/tr/ download/article-file/9905; Kyriacos Demetriou, Victorian Cyprus: Society and Institutions In The Aftermath Of The Anglo- Thrkish Convention 1878-1891, BMGS 21 (1997) 1-29, https://www.academia.edu/1980970/ Victorian_Cyprus_Society_and_Institutions_in_the_aftermath_of_the_Anglo_Turkish_Convention_1878_1891; özellikle 1923 sonrası dönem için bkz. Derya Çakıcı, İngiliz Yönetiminde Kıbrıs Türk Toplumu (1923-1960), Eğitim Yayınevi Ekim-2023.

[47] Bu konuyla çok sayıda eser, makale ve bildiri vb. benzeri materyal bulunmaktadır. Özellikle Kıbrıs Vakıflar İdaresi tarafından basılan I ve II no'lu Şeriye Sicili, bu bağlamda adanın fethi sonrası döneme ilişkin detaylı bilgiler sunmaktadır. Bkz. Soyalp Tamçelik-Mustafa Kemal Kasapoğlu, Kıbrıs Şer'iyye Sicilleri, 1 Numaralı Kıbrıs Şeriye Sicili (Hicri 988-1003/Miladi 1580-1595) 1. Cilt/1. Kısım-1. Cilt/2. Kısım, Kıbrıs Vakıflar İdaresi, Derlenmiş 2. Baskı, Aralık 2021: Ankara; Soyalp Tamçelik-Mustafa Kemal Kasapoğlu, Kıbrıs Şer'iyye Sicilleri, 1 Numaralı Kıbrıs Şeriye Sicili (Hicri 1010-1018 / Miladi 1601-1609) 2. Cilt/1. Kısım-2. Cilt/2. Kısım, Kıbrıs Vakıflar İdaresi, Derlenmiş 2. Baskı, Aralık 2021: Ankara; Soyalp Tamçelik-Mustafa Kemal Kasapoğlu, Cyprus Vaqfs Administration, Cyprus Court Registers, Cyprus Court Register No: 1 (A.H. 988-1003 / A.D. 1580-1595), Cyprus Vaqfs Administration, October, 2020: Ankara.
Tarihçi olarak bu konuya tarafsız şekilde yaklaşanlar arasında Stanford Shaw'u, Bernand Lewis'i, Edward Arnold'u, A. J. Toynbee'yi ve Felix Valvi'yi saymak mümkündür. Stanford Shaw'un Cambridge 1977 tarihli basımı "History of the Ottoman Ernpire and Modern Turkey" adlı eseri, Bernand Lewis'in Cambridge 1965 tarihli "The Emergence of Modern Turkey" adlı eseri, Edward Arnold'un London 1900 tarihli "Turkey in Europe" adlı eseri, A. J. Toynbee'nin London 1923 tarihli "Treatment of Arrnenians in the Ottoman Ernpire" adlı eseri ve Felix Valyi'nin New York 1975 tarihli "The Struggle for Power in Moslem Asia" adlı eserinde görülebilir. Özellikle tarihçi Stanford Shaw bahse konu eserinde konuya ilişkin kısaca şöyle demektedir: "Osmanlılar baştan beri, fethettikleri ülkelerin Hıristiyan ve Yahudi halklarını ne köleleştirmeye ne de din değiştirmeleri için zorlamaya çalışmışlardır. XIX. ve XX. yüzyılının başında Osmanlı azınlıklarınca çıkarılan sorunlar, Osmanlı İmparatorluğu'nun önceki beş yüz (500) yıl boyunca onlara karşı uyguladığı hoşgörülü yönetimin sonuçlarıdır."

idarî yapılanmaya ve yönetici mekanizmanın en üst basamaklarına kadar tırmanma fırsatı tanımış ve ekonomik olarak da onların güçlenmesine katkı sağlamıştır.

Ahmet C. Gazioğlu "Kıbrıs'ta Türk Yönetimi'nin Hoşgörülü Davranışı ve Hıristiyan Toplumlara Tanınan Haklar" adlı makalesinde, Kıbrıslı Rumlara sadece okul açma izni yanında Yunanistan'dan dilediği kadar öğretmen getirterek dilinin ve kültürünü yaymasına da olanak sağlandığını aktarır. Hatta Gazioğlu bahse konu makalesinde, Başpiskopos Filethos döneminde Atina'dan bir bilim adamının getirtilerek yeni yöntemlerle ilkokul kurmasını buna örnek olarak gösterir.[48]

Osmanlı'nın özellikle 18. yüzyıl sonrası değişen idari, sosyal ve askeri gelişmelere geç ve/veya yeterince ayak uyduramaması sebebiyle yaşadığı zorluklar ve sıkıntılar sebebiyle, tebeasındaki gayrimüslimlerin siyasi kullanılabilir bir argümana dönüştüğü görülür. Bunun benzer etkileri Osmanlı'nın sahip olduğu tüm yerlerde görülmüştür. Kıbrıs da bundan nasibini almıştır.

Bu yaşanan olumsuzluklar döneminde adaya sahip olan İngilizlerin bu geçiş dönemini rahatlıkla geçirebilmesi adına çok detaylı çalışmalara (kitap, rapor vb.) imza attığı görülmektedir. Bu çalışmaların siyasi, kültürel, ekonomik ve sosyal içerikli oldukları görülmektedir. İşte bu bahse konu çalışmalar vasıtasıyla sağlanan bilgiler sayesinde, İngilizlerin adada yürütecekleri her türlü politikalarını hazırlama aşamasında kendilerine ciddi avantajlar kazandırdığı değerlendirilmektedir. Örneğin A. R. Savile'in "Cyprus" adlı kitabı, İngilizlere adanın topoğrafyasının yanı sıra, kasaba ve köyleri, limanları, iklimi, tarımsal ürünleri, adaya özgü bitki türleri, hayvanları, madenleri vb. konular hakkında detaylı bilgiler sağlarken[49], adada görevli olarak çalışan R. Hamilton Lang'ın "Cyprus: Its History, Its Present Resources and Future Prospects" adlı kitabının da İngilizlere adanın ekonomik yönüyle ilgili bilgiler sağladığı görülmektedir. Yine Osmanlı'nın adadaki temelini oluşturan vakıflar konusunda da birçok hukukî, dinî, idarî kitabı tercüme ettiren İngilizler, sonrasında hazırlattıkları raporlar sayesinde bu alandaki politikalarını peyderpey hayata geçirmişlerdir. Bu raporlar içerisinde öne çıkan ve bunların en değerlisi olan Yüzbaşı Seager'in hazırladığı detaylı rapordur. "Seager Raporu" olarak

[48] Ahmet C. Gazioğlu, Kıbrıs'ta Türk Yönetimi'nin Hoşgörülü Davranışı ve Hıristiyan Toplumlara Tanınan Haklar, Kıbrıs'ın Dünü-Bugünü Uluslararası Sempozyumu (28 Ekim-2 Kasım 1991), Doğu Akdeniz Üniversitesi ve T.C. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rektörlük Yayınları, No. 8, YÖK Basımevi, 1994: Ankara, s. 215-229; Çomuncuoğlu, a.g.d.t., s. 19; Çelik, a.g.d.t., s. 348; Devrim Burcu Eğilmez, Osmanlı İmparatorluğu'nda Hoşgörü Söylemi (1545-1566), İletişim Yayınları 2458, Araştırma-İnceleme Dizisi 407, I. Baskı, 2017: İstanbul; T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Gök Kubbe Altında Birlikte Yaşamak, Yayın Nu: 77, Ankara: 2006.

[49] Çiçek, a.g.d.t., s. XVIII-XIX; Ayrıca adanın topoğrafik ve coğrafik haritalar konusundaki bilgiler için bkz. Soyalp Tamçelik-Mustafa Kemal Kasapoğlu, Sultan II. Abdülhamit Kıbrıs Haritaları, Kıbrıs Vakıflar İdaresi, Salmat Basım ve Yayıncılık Ambalaj San. ve Tic. Ltd. Sti., 1. Basım, Mayıs, Ankara: 2023; Sir Hedley Le Bas (Ed. By), The Lord Kitchener Memorial Book, W. H. Smith and Son, Tha Arden Press, London, http://www.archive.org./details/lordkitchenermem00leba.

bilinen bu rapor, vakıf konusunda kapsamlı olarak hazırlanmış ve İngilizler için bu konuda bir yol haritası işlevi görmüştür.[50]

1878'de adanın devriyle[51] başlayan ve 1914'e kadar devam dönem genel olarak, İngilizler için adanın ekonomik sorunlarıyla çeşitli alanlarda mücadele ettiği bir dönem olarak görülür. Bu açıdan bakıldığında, İngilizlerin adada yaptığı idarî düzenlemelerin, daha çok ekonomik merkezli yaklaşımla ele alındığı gözlemlenmektedir. Örneğin yürürlüğe giren bazı ceza ve eğitim yasalarının[52] bu çerçevede şekillendiği, hemen kurulan Kavanin Meclisi'nde[53] ele alınan konuların ağırlıklı olarak bu kapsam etrafında döndüğü söylenebilir. O açıdan birçok araştırmacı/akademisyen tarafından bu sürecin 1914 ilhakı[54] sonrasında siyasi bir yapıya kaydığı ve yapılan icraatlarla bu yapıyı güçlendirdiği ve farklı bir yapıya doğru dönüştürüldüğü ifade edilmektedir. Zaten İngilizlere bu konuda yetki veren statü, 1925 yılında Britanya Krallığı'na bağlı "Taç Kolonisi" olarak ilan edilmesini önemli bulmuş tartışma konusu bile yapmamıştır. "Taç Koloni" teriminin, yasama yetkisi kontrolünün doğrudan krallığa bağlı olduğu ve kendi temsilciler meclisi sistemi olmayan sömürgeleştirilmiş ülkeler anlamında kullanıldığı bilinmektedir. O sebeple İngilizlerin adanın hukukî statüsünü kendi lehine daha ileriye götürebilme koşullarına hazırlık açısından, 1914 öncesi dönemini bir basamak olarak gördüğü söylenebildiği gibi, dönemin konjektürel yapısını iyi değerlendirdiği ve bir geçiş dönemi olarak telakki ettiğini söylemek de yanlış olmaz. Bu dönemin, yabancı basında da ele alındığı ve farklı değerlendirmelerde bulunulduğu görülmektedir.[55] Bu noktada adada

---

[50] Adem Kara-Cemil Çelik, Kıbrıs'ta Vakıf Yönetimi ve Denetimi Sorunu, History Studies, Volume 3/3, s. 164-172, 2011; Çelik, a.g.t. (1.4. Kıbrıs'ın Devri Sonrasında Osmanlı ve İngiliz Hükümetleri Arasında Yaşanan Problemler), s. 73-92.

[51] Özellikle adanın devrine ilişkin detaylar için bkz. Rifat Uçarol, 1878 Kıbrıs Sorunu ve Osmanlı-İngiliz Antlaşması (Ada'nın İngiltere'ye Devri), İstanbul: 1978; Nasim Zia, Kıbrıs'ın İngiltere'ye Geçişi ve Adada Kurulan İngiliz İdaresi, Ankara: 1975.

[52] Mete Özsezer, Kıbrıs İdaresi'nde Kıbrıs Türklerinde Ortaeğitim, s. 39-41; Hasan Erhan, Kıbrıs'ta İngiliz Dönemi'ndeki Toplumlararası Karma Okullar (1878-1960), Yakın Doğu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tarih Eğitimi Yüksek Lisans Programı, Yüksek Lisans Tezi, s. 66/24, Lefkoşa: 2017; C. W. J. Orr, İngiliz Egemenliği Altında Kıbrıs 1918 (Çev.: Ali Çakıroğlu), Galeri Kültür Yayınları, 1. Baskı, s. 134, Lefkoşa: 2013; Behçet., a.g.e., s. 167-175.

[53] Meltem Onurkan Samani, Kıbrıs'ta Bir Sömürge Kurumu: Kavanin Meclisi (1882-1931), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Ankara: 2007; Ahmet Gazioğlu, İngiliz İdaresi'nde Kıbrıs Statü ve Anayasa Meseleleri (1878-1960), Ekin Basımevi, İstanbul: 1960; Orr, a.g.e., s. 179-190; Çiçek, a.g.d.t., İkinci Bölüm, 2.2.2. Kıbrıs'ta İngiliz Yönetiminde Meclisler, s. 119-145; Mehmet Erkan Kıllıoğlu, Birinci Dünya Savaşı ve Kıbrıs, FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, 21 (2023) Bahar, s. 213-219.

[54] Şükrü Sina Gürel, Kıbrıs Tarihi (1878-1960) Kolonyalizm, Ulusçuluk ve Uluslararası Politika, Kaynak Yayınları, s. 65, Ankara: 1984.

[55] Bu noktada adanın ilhak sürecinin yabancı basındaki yansımaları için bkz. Erdem Karaca, Birinci Dünya Savaşı'nda Kıbrıs: İlhak ve İşgal Sürecinin Neue Freie Press'de (Viyana) Takdimi, YDÜ Sosyal Bilimler Dergisi, C. IX, No. 2, Ekim: 2016; Emrah Balıkçıoğlu, The Times Gazetesi'ne Göre Kıbrıs (1878-1914), T.C. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Haziran: 2012.

İngilizlerin tatbik ettikleri sömürge politikalarının birçok alanda farklı etnik sosyal yapılar üzerinde yarattığı baskının, eğitim[56] alanına da sirayet etmemesi düşünülemezdi. Burada farklı iki toplumun ve sosyal yapının olduğunun farkında olan İngilizlerin, eğitim üzerine yapmış oldukları değerlendirmelerine de bu durumu yansıttıkları görülür. Adadaki iki farklı toplumun örneğin Kıbrıslı Türklerin eğitim alanındaki Osmanlı klasik eğitim anlayışının[57] bir devamı niteliğinde olması, Kıbrıslı Rumlara nazaran İngilizlerin bu alanda politika geliştirmesinde Kıbrıslı Rumlara nazaran daha yüzeysel ve az yoğunluklu bir tepkinin oluşmasına sebebiyet vermiştir.

---

[56] Son dönemde Adanın İngiliz döneminin eğitim alanında yapılan doktora tezleri, bazı tezlerden yararlanılarak hazırlanan kitaplar ve master tezlerinin sayısında artış gözlemlenmektedir. Başlıcalarını şöyle sıralamak mümkündür: Nazan Cenkova Çomunoğlu'nun "Kıbrıs'ta İngiliz Yönetimi Dönemi (1978-1960)'nda Uygulanan Eğitim Sistemi ve Günümüz Kıbrıs Türk Eğitimi Sistemi Üzerindeki İzleri" adlı doktora tezi ile "Towards An Understanding Of The British Colonial Administration's Approach To Education In Cyprus" adlı makalesi, Elmaziye Töre'nin "Kültürel Yapının Sosyo Taşıyısıcı Olarak İngiliz Dönemi'nde Kıbrıs Türk Eğitim Kurumu (1878-1960)" adlı doktora tezi, İçim Özmatyatlı'nın "British Colonial Influence On Turkish and Greek Cypriot Education (1878-1960)" adlı doktora tezi ve kitabı, Hasan Topal'ın "Tarihsel Süreçte Kıbrıs'ta İlkokullarda Sağlık Eğitimi" adlı doktora tezi, Bilal Güneş'in "İngiliz Hakimiyetinde Türk (Müslüman) Eğitimi 1914-1948" adlı doktora tezi ve kitabı, Volkan Nurçin'in "Kıbrıs Din Eğitimi'nin Dönüşümü ve Türkiye'nin Etkileri" adlı doktora tezi sayılabilir. Bu konuda yayınlanmış kitaplar arasında başta Hasan Behçet'in "Kıbrıs Türk Maarif Tarihi" adlı kitabı, W. W. Weir'in "Education In Cyprus" adlı kitabı, Hüsnü Feridun'un "Eğitimle Bir Ömür" adlı kitabı, Salih Sarpten'in "Kıbrıs Türk Eğitim Sisteminin Tarihsel Gelişimi, Şura Kararları ve Eğitim Politikaları" adlı kitabı, Kyriacos Demetriades'in "The English School, Nicosia, 1900-1960, A Historical Account From Its Founding To The End Of The British Rule" adlı kitabı, Mete Özsezer'in "İngiliz İdaresi'nde Kıbrıs Türklerinde Ortaeğitim" adlı kitabı, Ali Nesim'in "Batmayan Eğitim Güneşlerimiz" adlı kitabı, Hüseyin Özdemir'in "Kıbrıs'ta 60 Yıl" adlı kitabı, Sinem Güneylioğlu'nun "Kıbrıs Türkü'nün 450 Yıllık Eğitim Mücadelesi" adlı kitabı, Servet Sami Dedeçay'ın "Victoria İslam İnas Sanayi Mektebi ve Kıbrıslı Türk Kadınının Hakları (1902-1985" adlı kitabı, Kıbrıs Türk Yazarlar Birliği'nin Ali Eftal Özkul editörlüğünde çıkarılan "İngiliz İdaresi'nden Günümüze Kıbrıs Eğitim Tarihinden İzler" adlı kitabı, Sevil Emirzade'nin "1982'den Günümüze İzler Hilmi Damdelen Öğrencileri ve Ailesi" adlı kitabı, Derya Çakıcı'nın "İngiliz Yönetiminde Kıbrıs Türk toplumu (1923-1960)" adlı kitabı ve Ulus Irgat'ın "Kıbrıs Türk Eğitiminde Tarihsel Gelişmeler" adlı kitabını ve benzerlerini saymak mümkündür. Buna çok sayıdaki çeşitli araştırmacı tarafından yazılan ulusal ve/veya uluslararası makale, bildiri ve/veya gerek yerel gerekse de yurt dışı üniversitelerinde yapılan yüksek lisans tezlerini ve K.K.T.C. Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi gibi arşiv merkezlerinde bulunan konuyla ilgili çok sayıda ve çeşitli başlıklar altında tasnifi yapılan arşivsel materyali de eklemek mümkündür.

[57] Hasan Behçet, Kıbrıs Türk Maarif Tarihi, s. 23-53, 1969: Lefkoşa; Mete Özsezer, İngiliz İdaresinde Kıbrıs Türklerinde Ortaöğretim, s. 9-26, İstanbul: 2022. Murat Uysal, Osmanlı Devlet Tarihi 1299-1922, Osmanlı Osmanlı Devleti'nde Eğitim Sistemi, file:///C:/Users/Mustafa/Downloads/Osmanli_Devletinde_Egitim_ Sistemi.pdf; Sarpten, a.g.e., s. 10-17; Ali Süha, Kıbrıs'ta Türk Maarifi, "Milletlerarası Birinci Kıbrıs Tetkikleri Kongresi (14-19 Nisan 1969) Türk Heyeti Tebliğleri", Ankara: 1971, s. 221-223; Nesim, a.g.e., s. 13-14, Orr, a.g.e., s. 121-122; Bryant, a.g.e., s. 152-163; Mesut Çapa, Türkiye'den Kıbrıs'a Giden Eğitimci ve Yazarların Gözüyle Kıbrıs'ta Eğitim Hayatı, Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: 10 Sayı: 19, Ocak 2020, s. 209-225.

Adanın İngilizlere devrinden itibaren başlayan ilk süreçte[58] adanın devri fikrine Kıbrıs Türklerinden daha çok Kıbrıslı Rumların memnuniyetsizliklerinin öne çıktığı gözlemlenmektedir. İngilizler tarafından her alanda yapılan düzenlemelerin, özellikle de mali ve vergi düzenlemelerinin Kıbrıslı Rumlarca bahane edilerek ortaya konulan tepkilerin ulaştığı 1931 İsyanı[59] son noktaydı. Bu süreci Kıbrıslı Rum toplumu açısından irdeleyen Heraclidou'nun "*Kıbrıs'ta İmparatorluk Kontrolü: Eğitim ve Siyasi Britanya İmparatorluğu'nda Manipülasyon*"[60] adlı kitabında "*Kıbrıslı Rumlar açısından 1931 sonrası döneme vurgu yaparak Britanya'nın adadaki eğitim sistemini reform etmeye yönelik çabalarını geniş çaplı bir anlatımla ele almakta ve yapılan bu tür çabaların öncelikle adada bir Britanya atmosferi yaratmayı, böylece genç Kıbrıslı nesilleri Britanya İmparatorluğu'na sadık kılmayı amaçladığı*" şeklinde özetlemektedir.

Şimdi biraz geriye giderek İngilizlerin adaya geldiğinde karşılaştıkları eğitim manzarası açısından hem Kıbrıslı Rumların hem de Kıbrıslı Türklerin sahip olduğu okulların sayısının azlığı, bilgi düzeylerinin düşüklüğü ve öğretmenlerinin mesleki eğitimlerinin yetersizliği sebebiyle eğitimi mercek altına aldığı bilinmektedir. İngiliz Yönetimi'nin bu bilgilere, adadaki yapının durumunu öğrenmek adına yaptırdığı raporlardan elde ettiği görülür. İşte 1879 tarihli Albay Gordon tarafından Yüksek Komiser'e sunulmak için kaleme alınan raporda,[61] adadaki Müslüman okullarının dini liderlerin kontrolünde, eğitimin temelini Kur'an'ın ezberletilmesi ve yaşı büyük erkek çocuklarının okula devamlılık oranının düşüklüğünden bahsedilir. Adadaki o dönemdeki tüm okulların masraflarının (öğretmen maaşları ve eğitim giderleri) bir kısmı evkaf bir kısmı aileler ve bir kısmı da yönetim tarafından karşılandığı bilinmektedir.[62]

Bu gelişmelerden sonra İngiliz yönetiminin adadaki eğitime dair daha detaylı bilgilere ulaşmak için 1880 yılında İngiliz Yüksek Komiseri Biddulph tarafından bir rahip olan J. Spencer'ı Okullar Müfettişi olarak görevlendirir. Halk eğitimine daha fazla önem veren Spencer, hazırladığı 11 Temmuz 1880 tarihli raporunu 1882'de komiser Sir R. Biddulph'a sunar. Adanın İngiliz yönetiminde ilk eğitim müdürü olarak hizmet veren

---

[58] Burada Kıbrıslı Rumların "Enosis" düşüncesinin tarihsel süreciyle bağlantılı olduğunu hatırlamak gerekmektedir.

[59] Zafer Çakmak, Kıbrıs'ta İsyan, Kıbrıslı Rumların 1931 İsyanı ve Kıbrıs Türklerine Etkisi, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul: 2009; Aydın Olgun, Kıbrıs Gerçeği, 1931-1990, Demircioğlu Matbaacılık, Ankara: 1990; Töre, a.g.d.t., s. 636; Ergenekon Savrun, Kıbrıs'ta Taç Kolonisi, Böl-Yönet ve İslamcılık Politikaları ve Rum İsyanları Karşısında Kıbrıs Türk Mili Uyanışın Temelleri (1925-1931), Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl. 7, Sayı 14, 2018, https://www.researchgate.net/publication/330667503; Gürhan Yellice, 1878'den 1931'e Kıbrıs'ta Enosis Talepleri ve İngiltere'nin Yaklaşımı, ÇTTAD, XII/24, (2012/Bahar), s. 13-26; İzzet Öztoprak, Kıbrıs'ta 1931 İsyanı ve Yankıları, Belleten, C. LXII, 14, 207-235.

[60] Antigone Heraclidu, Imperial Control in Cyprus: Education and Political Manipulation in the British Empire, I. B. Tauris, London: 2017.

[61] Özsezer, a.g.e., s. 30. Özsezer ile Çelik bu raporun adanın eğitimine dair bilgiler içeren ilk rapor olduğunu iddia etmektedirler.

[62] Çelik, a.g.d.t., s.

Spencer'in Yüksek Komiser'e sunduğu raporda, sömürge yönetimin üçüncü yılında derlediği değerlendirme sonuçları aşağıdaki gibi özetlenmektedir.[63]

1. Kıbrıs Türk eğitiminin, Kıbrıs Rum Eğitim sistemin çok gerisinde olduğu iki toplumun kendi merkezleri çerçevesinde toplanılmasının gereklilik olduğu,
2. Okullara sağlanan devlet yardımlarının yeterli olmadığı ve eğitimin iyileştirilmesine yönelik bir planın uygulanmaya konulması gerektiği,
3. İngilizce öğretmen temini ve ana eğitim aracı olarak İngilizce dilinin okullarda öğretilmesi gerektiği.

Özsezer, Orr'dan aktardığı bahse konu raporun öne çıkan maddelerini şöyle sıralamaktadır.[64]

1. İngiliz Müdür'ün idaresinde eğitim kolejinin kurulması gerekliğini vurgular,
2. Mevcut okullara para verilmesinin israf olacağı konusunda düşüncesini belirtir,
3. Kıbrıslılara İngilizce öğreterek, modern öğrenimin yolunun açılacağı düşünülür,
4. Mevcut okulların teftişi sırasında öğrencilerin zeki ve öğrenime yatkın olduğu görülmüş, birçok eksikliklerin bulunduğu belirtilmiş, sık sık okul müdürlerinin değiştirildiği ve yapılan atamaların bir sistem dahilinde yapılmadığı ve öğretmen maaşlarının düşük olduğu.

Görüldüğü üzere bahse konu raporun benzer ve farklı yönleri öne çıkarılmıştır. Spencer'in hazırladığı raporun İngiliz yönetiminin elde ettiği bilgiler çerçevesinde, önce 1895 yılında yürürlüğe konulacak eğitim yasasına sonra da revize edilen sonraki eğitim yasalarına malzeme sağladığı görülmektedir.[65]

Adadaki eğitim Kıbrıslı Rumlar açısından ele alındığı zaman, bu konuda yazılan makalelerde yukarıda bahsedilen Kıbrıslı Rumların verdiği tepkilerin en son ulaştığı nokta olan 1931 İsyanı'na geliş sebepleri ve sonuçları açısından İngilizlerin adaya kolonyal ve konjektürel bakış açılarıyla geliştirdikleri yönetim anlayışının[66] da bir rolü ve etkisi olduğunu vurgularlar. Yaşanan bu süreçten sonra İngilizlerin özellikle çıkardığı diğer

[63] Erhan, a.g.t., s. 65-66; Çomunoğlu, a.g.m., s. 20-21.
[64] Özsezer, a.g.e., s. 30.
[65] Spencer'in hazırladığı rapordan elde edilen bilgilerin önce1895 eğitim yasanda, daha sonra revize edilen 1897'de yürürlüğe giren eğitim yasasında ve en sonda da 1905 tarihinde yürürlüğe giren eğitim yasasında izlerini görmek mümkündür.
[66] Ersi Demetradou, Colonialist Politics in Cyprus Under British Rule (1878-1890), Doctor of Philosophy, Department of History, New York University, September: 1998; Özmatyatlı, a.g.d.t; 19-25; İçim Özenli Özmatyatlı-Ali Eftal Özkul, 20th Century British Colonialism in Cyprus Through Education, Eurasian Journal of Educational Research, Issue 50, Winter 2013, p. 1-20; Nazan Cenkova Çomunoğlu, Towards An Understanding Of The British Colonial Aministration's Approach To Education In Cyprus, Revista Humanidades e Inovação, v. 8, n. 31, s. 22-32.

yasalarla eğitim üzerinde daha merkezi bir otorite kurma düşüncesinin hâkim kılındığını ve daha kısıtlayıcı[67] bir özellik kattıklarını da ilave ederler.

İngiliz yönetiminin adada eğitimle ilgili çok sayıda yasa çıkardığı ve ihtiyaç olduğu zaman da bu yasaları revize ettiği görülür. İngiliz yönetimi tarafından yürürlüğe konulan eğitimle ilgili yasaların tarih sırası aşağıdaki gibidir.

Çıktığı Tarih	Çıktığı Dönemdeki Vali'nin Adı	Yürürlüğe Girdiği Tarih/ Sıra No	Yasanın Tam Adı
1892	Sir Walter Joseph Stendall[68]	21 Haziran 1892 VII/1892	As To The Qualification of School-Masters Appointed To Elementary Greek-Christian Schools Aided By The Goverment
1895	Sir Walter Joseph Sendall	3 Haziran 1895 XVIII/1895	To Provide For The Establisment And Management of The Elementary Schools in Cyprus
1897		3 Ağustos 1897 XIV/1897	To Amend The Education Law 1895
1905	Sir Charles Anthony King-Harman	16 Mayıs 1905 V/1905	To Consolidate And Amend The Laws Relating to The Establishment And Management of Elementary Schools In Cyprus And to make Certain Provision Respecting Secondary Education
		20 Haziran 1905 X/1905	To Regulate The Management And Control of Secondary Schools In Cyprus And to Make Better Provision Therefor
1907		14 Mayıs 1907 VII/1907	To Amend The Education Law, 1905, And The Secondary Education Law 1905
1920	Sir Malcolm Stevenson	16 Eylül 1920 XXIV/1920	Consolidate And Amend The Laws Relating to The Establishment And Management of Elementary Schools In Cyprus, Other Than Greek-Christians Schools
1927	Reginald Popham Nicholson[69]	12 Aralık 1927 28/1927	To Amend The Law Relating to Elemantary Schools In Cyprus, Other Than Greek-Christians Schools

[67] Çiçek, a.g.d.t., s. 389-392; Bilal Güneş-Hayri Çapraz-Celal Erdönmez, Kıbrıs Türk Eğitimine İngiliz Müdahalesi (1920-1935), CTAD, Yıl 14, Sayı 28 (Güz 2018), s. 111-133, s. 117-119, https://ctad.hacettepe. edu.tr/14_28/04_bilal_gunes.pdf; Hasan Erhan yüksek lisans tezinde 1931 yılının eğitime olan olumsuz yansımasını iki başlık altında ifade eder. Bunlardan birincisinin 'Ulusal Değerlerin Yasaklanması' diğerinin de 'Yurt Dışından Ders Kitabı Getirme Yasağı' olduğunu aktarır (s. 59-63).

[68] Diana Markides, Sendall in Cyprus, 1892-1898: A Governor in Bondage, Moufflon Publications Ltd. (Nicosia, 2014), 233 pp; kitap hakkında bilgi için bkz. Alexis Rappas, The Cyprus Review (Vol. 27:2 Fall/2015) file:///C:/Users/Mustafa/Downloads/Sendall_in_Cyprus_1892_1898_A_Governor_ i% 20(1).pdf

[69] Dönemin "Koloni Sekreteri" olarak hizmet veren görevlinin adı.

1929	Sir Herbert Henniker-Heaton[70]	13 Aralık 1929 4/1929	To Amend And Consolidate The Law Relating to The Establishment And Management of Elementary Schools in Cyprus
		13 Aralık 1929 5/129	To Amend The Law Relating To The Establishment And Management Of Greek-Christian Secondary Schools to Amend The Law Relating to the Establishment And Management of Moslem Secondary Schools
		13 Aralık 1929 6/1929	
1931	Sir Ronald Storrs	11 Mayıs 1931 10/1931	To Amend The Law Relating To The Establishment And Management Of Elementary Schools In Cyprus
1932	Sir Herbert Henniker-Heaton	10 Kasım 1932 59/1932	To Amend The Elementary Education Laws 1929 To 1932
1933	Sir Reginald Edward Stubbs	27 Mayıs 1933 18/1933	A Law To Make Better Provision and to Consolidate The Law in Regard to Elementary Education And To Purposes Connected Therewith
1935	Sir Herbert Richmond Palmer	16 Ocak 1935 1/1935	A Law to Amend The Elementary Education Law 1933
1936		21 Ocak 1936 2/1936	A Law to Amend The Secondary Education Law 1935
		23 Ocak 1936 4/1936	A Law to Amend The Elemantary Education Law 1933 And 1935
1937		25 Mayıs 1937 14/1937	A Law to Amend The Elementary Education Law 1933 To 1936
		30 Eylül 193727/1937	A Law to Amend The Elementary Education Law 1933 To 1937
1944	Charles Campbell Woodley	5 Ocak 1944 3/1944	A Law to Amend The Elementary Education Law 1933 To *(No. 2)* 1937
1945	Roland Evelyn Turnbull[71]	15 Kasım 1945 18/1945	A Law to Extend The Time For Notices Under Section 72 of The Elementary Education Law 1933 To 1944
1947	Reginald Fletcher, 1st Baron Winster	24 Haziran 1947 13/1947	A Law to Amend The Elementary Education Law, 1933 To 1944
		5 Kasım1947 22/1947	A Law to Extend The Time For The Giving of A Notice Under Section 72 Elementary Education Law 1933 To 1947
1949	Roland Evelyn Turnbull	11 Ocak 1949 1/1949	A Law to Amend The Elementary Education Law 1933 To 1947
1950	Sir Andrew Barkworth Wright	28 Mart 1950 5/1950	A Law to Amend The Secondary Education Law 1935 To 1936

[70] Dönemin "Vali Vekili" olarak hizmet veren görevlinin adı.

[71] Dönemin "Hükümeti İdare Eden Memur (Officer Administering The Government)/Koloni Sekreteri" olarak hizmet veren görevlinin adı.

		16 Kasım 1950 22/1950	A Law to Amend The Elementary Education Law, 1933 To 1949
1952		28 Ağustos 1952 17/1952	A Law to Amend The Elementary Education Law
		28 Ağustos 1952 18/1952	A Law to Amend The Secondary Education Law
1953	John Fletcher-Cooke[72]	4 Temmuz 1953 28/1953	A Law to Amend The Elementary Education Law
1954		18 Şubat 1954 12/1954	A Law to Amend The Elementary Education Law
	Sir Robert Perceval Armitage	27 Mart 1954 20/1954	A Law to Amend The Secondary Education Law
1955		27 Mayıs 1955 19/1955	A Law to Amend The Elementary Education Law
1956	Sir John Alan Francis Harding	5 Eylül 1956 25/1956	A Law to Amend The Elementary Education Law
		5 Eylül 1956 26/1956	A Law to Amend The Secondary Education Law
1957	G. E. Sinclair[73]	28 Kasım1957 32/1957	A Law to Amend The Secondary Education Law
1959	Sir Hugh Mackintosh Foot	18 Haziran 1959 19/1959	A Law to Empower The Making of Transitional Arrangements In Respect of Greek Cypriot Elementary and Secondary Education and for This Porpose to Amend The Elementary Education Law and the Secondary Education Law
		18 Haziran 1959 20/1959	A Law to Empower The Making of Transitional Arrangements in Respect of Turksh Cypriot Elementary and Secondary Education and for This Porpose to Amend The Elementary Education Law and the Secondary Education Law
		30 Haziran 1959 21/1959	A Law to Amend The Elementary Education Law
		8 Aralık 1959 44/1959	A Law to Amend The Secondary Education Law

Tablo 1: Kıbrıs'ta İngiliz Yönetimi'nde (1878-1960) Yürürlüğe Giren Eğitim ile İlgili Yasaları Gösterir Tablo

[72] Dönemin "Hükümeti İdare Eden Memur (Officer Administering The Government)/Koloni Sekreteri" olarak hizmet veren görevlinin adıdır.

[73] Dönemin "Hükümeti İdare Eden Memur (Officer Administering The Government)/Koloni Sekreteri" olarak hizmet veren görevlinin adıdır.

İngiliz Yönetimi tarafından yürürlüğe konulan çok sayıdaki eğitim yasası içerisinden konuyla ilgili çalışan akademisyen/araştırmacının özellikle 1895[74] tarihli, 1905[75] tarihli, 1920[76] tarihli, 1933[77] tarihli ve 1935[78] tarihli yasaların öne çıktığını vurgularlar.

Ada'da yürürlüğe konulan eğitim yasalarının neleri içerdiğine dair kısaca bilgi vermek gerekirse, İngiliz yönetiminin yürürlüğe koyduğu ilk eğitim yasası olan 1895[79] tarihli yasayı konu üzerinde çalışan akademisyenler/araştırmacılar, ada çapında eğitim encümenlerinin kurulmasına imkân vererek kontrolü ele almaya gayreti içerisinde olan bir çaba olarak görürlerken, William Wilbur Weir bu yasayı; okulların yönetiminin Türkler ve Rumlar için ayrı ayrı oluşturulacak olan Eğitim Kurulları, her yönetim bölgesindeki "Bölge Komiteleri" ve her köydeki "Köy Komiteleri" aracılığıyla iki topluma bırakıldığını şeklinde yorumlar. Weir, konu hakkındaki değerlendirmesini şöyle devam ettirir; "*Hıristiyanlar ve Müslümanlar arasında baştan beri var olan ayrılığa dikkat çeker ve bunun İngiliz Yönetimi tarafından kullanılabilir bir argüman olduğunu, eğitim alanında*

[74] The Statute Of Laws Cyprus 1895 (To Provide For The Establisment And Management Of The Elementary Schools In Cyprus, Walter J. Sendall, 3rd June 1895), Published By Autoritiy, Printing By William James Acher, Goverment Printer At The Government Printing Office, No: 18, s. 45-56, Nicosia/Cyprus: 1896.

[75] The Statute Of Laws Cyprus 1905 (With Choronogical Table And Index Of The Laws 1913-1920) To Consolidate And Amend The Laws Relating To The Establishment And Management Of Elementary Schools In Cyprus And To make Certain Provision Respecting Secondary Education/To Regulate The Management And Control Of Secondary Schools In Cyprus And To Make Better Provision Therefor (C. A. King-Harman, 16th May 1905/20th June 1905), Published By Autoritiy, Printing By William James Acher, Goverment Printer At The Government Printing Office, No: V/X, s. 33-56/69-74, Nicosia/Cyprus: 1906.

[76] The Statute Of Laws Cyprus 1920 (With Choronogical Table And Index Of The Laws 1913-1920) Consolidate And Amend The Laws Relating To The Establishment And Management Of Elementary Schools In Cyprus, Other Than Greek-Christians Schools (Malcolm Stevenson, 16th September 1920), Published By Autoritiy, Printing By William James Acher, Goverment Printer At The Government Printing Office, No: 24, s. 52-67, Nicosia/Cyprus: 1921.

[77] The Statute Of Laws Cyprus 1933 (A Law To The Elementary Education Law 1933, Reginald Edward Stubbs, 27th May 1933), Published By Autoritiy, Printing By F. S. Passingham, Goverment Printer At The Government Printing Office, No: 18, s. 35-68, Nicosia/Cyprus: 1934.

[78] The Statute Of Laws Cyprus 1935 (A Law To The Elementary Education Law 1935, H. R. Palmer, 16th January 1935), Published By Autoritiy, Published By Autoritiy, Printing By F. S. Passingham, Goverment Printer At The Government Printing Office, No: 18, s. 35-68, Nicosia/Cyprus: 1936.

[79] İngiliz döneminde Kıbrıs'ta eğitim üzerine makale ve/veya kitap yazan Kıbrıslı Türk araştırmacı ve/veya yazarların çoğu İngiliz döneminde eğitimle ilgili olarak çıkan ilk yasanın 1895 tarihli olduğu konusunda fikir beyan ederlerken, bazı Kıbrıslı Rum yazar ve/veya araştırmacılar ilk çıkan yasanın tarihini 1892 olarak vermektedir. 1892 yılında çıkan yasa, öğretmenlerin niteliklerine dair bilgiler içermektedir. Bkz. Paulos F. Ioannis-Georgios S. Kaminaridis, ΤΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟ ΚΟΛΕΓΙΟ ΜΟΡΦΟΥ (Tearcher's Training College) 1937-1959, εκδόσεις, ΒΙΒΛΙΕΚΔΟΤΙΚΙ, p. 22-23, ΛΕΥΩΣΙΑ: 2011.

da kullanıldığını ve bu uygulamanın sağlam bir ilke kapsamında ele alındığı" değerlendirmesini yapar.[80]

Hasan Erhan yüksek lisans tezinde ise, 1895 tarihli yasayla İngilizlere ada çapında eğitim encümeninin faaliyetlerini yürütme fırsatı verdiğini aktarmaktadır.[81]

Behçet ise, bu eğitim yasa ile Kaza Komisyonları ile Köy Komisyonlarının kurulduğunu aktarır. Köy Komisyonlarının vergi veren köylü tebaa tarafından seçildiğini, vergi veren 18 yaşını doldurmuş erkekler tarafından seçildiğini, komisyonun 2 yılda bir kaza merkezinde toplanarak Kaza Maarif Encümeni'ni seçtiğini aktarmaktadır.[82] Çomunoğlu da doktora tezinde 1895 tarihli eğitim yasasında, İngiliz Yönetimi tarafından kendilerine yardım yapılan okullarda görev alacak olan öğretmenlerin, Yüksek Konsey'in atayacağı bir "Sınav Kurulu" tarafından Müslüman ilkokullarından birinde öğretmenlik yapabilecek yeterli niteliklere sahip görüldüğünü gösteren bir belgeye sahip olmaları gerektiği koşulunu ortaya koyar.[83]

İngiliz Yönetimi tarafından yürürlüğe konulan 1905 eğitim yasasında, Maarif Dairesi'nin oluştuğu 3 bölüme[84] ilişkin detaylı bilgiler verilmektedir.[85]

1920, 1933 ve 1935 eğitim yasalarının detaylarına bakmazdan önce, Spencer'den sonra İngilizlerin adadaki ulusal okullar alanındaki ciddi araştırmalarını yürütmek ve detaylandırmak amacıyla 1913 yılında İngiltere'den adaya davet edilen iki uzmanın sonradan yayınlanan ve "Report On Education In Cyprus" olarak bilinen raporuna bakmak gerekir. Zira İngiliz yönetimi tarafından davet edilen J. E. Talbot ve F. W. Cape adıyla bilinen iki uzmanın adadaki eğitimle ilgili var olan durumu ortaya koyması ve yönetim ile finans alanlarındaki aksamalar konusunda öneriler vermesi amaçlanır. Adaya gelen bahse konu uzmanların yaptıkları inceleme neticesinde, adanın eğiminde yaşanan iki ana sorundan ilki olan maddi kaynakların yetersizliği ve tutarlı ve etkin eğitim yönetim sistemi konularında tavsiyelerde bulunur. Bu tavsiyelerin iki ana başlıkta toplandığı görülmektedir.

1. Hükümet, öğretmenlerin atanması ve görevden alınmasından sorumlu olmak koşuluyla öğretmenlerin maaşlarını üstlenmelidir.

---

[80] Çomunoğlu, a.g.d.t., s. 20; Weir, a.g.e., s. 69-71.
[81] Paulos F. Ioannis-Georgios S. Kaminaridis, a.g.e., s. 26'da 1895 yasasını; "1895 Maarif Kanunu ile Hristiyan ve Müslüman iki Maarif Şurası, eğitimle ilgili konularda, ders programı, okulların düzenli işleyişi ve teçhizatı, öğretmen bulma ve ödeme yapma." şeklinde özetlemiştir.
[82] Behçet, a.g.e., s. 168; Özsezer, a.g.e., s. 36.
[83] Çomunoğlu, a.g.d.t., s. 205.
[84] Bahse konu yasayla 3 eğitim birimi oluşturulmuştur. Bunlardan ilki Kıbrıs Eğitim Encümeni adıyla, ikincisi Kaza Eğitim Encümeni adıyla ve üçüncüsü de Köy Komisyonu ile kurulmuştur.
[85] Özsezer, a.g.e., s. 367-39.

2. Maarif Dairesi öğretmenlerin listesi hazırlamalı ve okul komiteleri bu listeden beğendiklerini seçmelidir. Öğretmenlere yapılan ödemeler eşit olarak hükümet kasasından ve okul yönetim kurulları tarafından bölge sakinlerinin taşınmaz malları üzerinden toplanan vergilerden (okul harçları) karşılanacaktır.

J. E. Talbot ve F. W. Cape tarafından yapılan önerilerin hükümet tarafından hazırlanan 1920 Ortaöğretim yasa taslağına yedirilmişse de özellikle Kıbrıs Rum toplumunun ileri gelenleri tarafından hükümetin ilköğretimi kontrol etme çabası olarak görüldüğünden şiddetle reddedilir.[86]

J. E. Talbot ve F. W. Cape'in raporunun 10. ve 11. maddelerinde, adada öğretmen yetiştirilmesi alanına dair bilgiler mevcuttur. Özellikle bu raporda adada bir öğretmen okulunun açılmasının (kurulmasının) gerekli (elzem) olduğu görüşünün belirtilmesi ve öneri olarak sunulması dikkat çekmektedir.[87] Bu konudaki görüşlere bağımsız bir öğretmen okulunun kurulması önerisi, hazırlanan 1929[88], 1932[89], 1933[90], 1934[91] ve 1936[92] tarihli Annual Colonial Report'larda da rastlanmaktadır.

1920 tarihli Ortaöğretim Yasası'nın içeriğine bakıldığı zaman Erkan, ilkokul öğretmenlerinin atamalarının devlet tarafından yapılmasına imkân sunduğunu belirtirken, Özsezer Müslüman ortaöğretim okullarını yönetim komisyonunun üye ve görev sürelerine dair bilgiler verdiğini, Türk Öğretmenlerinin Maarif Encümeni'nin tavsiyesi doğrultusunda Yüksek Komiser tarafından atanacağını, öğretmenliğe başlayacak olanların niteliklerinde bir standartlaşmaya gidildiğinden ve yurt dışından gelen öğretmenlerin Müslüman Türk Okulları'nda çalışma sürelerinin 5 yıl süreyle sınırlandırıldığından bahsetmektedir.[93]

1920 tarihli Ortaöğretim Yasası'nı değerlendiren bir diğer kaynak ise "*Kıbrıs Türk Eğitimine İngiliz Müdahalesi (1920-1935)*"[94] adlı makaleyi kaleme alan akademisyenler

---

[86] Paulos F. Ioannis-Georgios S. Kaminaridis, a.g.e., s. 26-28. Çomunoğlu, a.g.m., s. 26-29; Erhan, ag.t., s. 66-68. Erhan yüksek lisans tezinde bu konuyu 4 başlık halinde vermektedir. 1. Okulların Finansmanı, 2. Eğitimin Kalitesi, 3. Öğretmen Atamaları, 4. Öğretmen Emekliliği ve Diğer Haklar.

[87] Çomunoğlu, a.g.d.t., s. 220.

[88] Annual Colonial Report No. 1525, s. 29.

[89] Annual Colonial Report No. 1574, s. 32.

[90] Annual Colonial Report No. 1618, s. 33.

[91] Annual Colonial Report No. 1663, s. 34.

[92] Annual Colonial Report No. 1741, s. 36.

[93] Erhan, a.g.t., s. 24; Özsezer, a.g.e., 42-43.

[94] Güneş-Çapraz-Erdönmez, a.g.m., s.116-117; Lefkoşa: 1987; Mehmet Akif Erdoğru, Kıbrıs Türkeri ile İlgili Türkçe Bir Rapor, Motif Akademi Halkbilimi Dergisi, 2013/1 (Ocak-Haziran), (Kıbrıs Özel Sayısı/1), s. 10, 2013, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/288418; Özsezer, a.g.e., s. 42-43.

olup, konuyu makalelerinde 1920[95] Ortaöğretim Yasası ve 1929 İlköğretim Yasası'nın önemini vurgularlar ve Kıbrıs Türk toplumunun eğitim üzerindeki nüfuzunu kırma maddeleri ve eğitimin kısmi denetim altına alınma yasası şeklinde değerlendirirler. Akademisyenler makalelerinde bu yasanın Kıbrıs Türk Eğitimi'nin en üst karar organı olan Kıbrıs Türk Maarif Encümeni'nin aldığı kararlara ortak olma ve kontrol altına alma ve en önemlisi de bahse konu encümenin aldığı kararlarını onay için Yüksek Komiser'e yetki verme olarak görüldüğünü ve ayni şekilde diğer araştırmacılar gibi yurt dışından gelen öğretmenlerinin çalışma süresinin 5 yıl süreyle sınırlandırıldığını ifade etmektedirler.

1929 tarihli İlköğretim Yasası'nı değerlendirilen Özsezer, eğitimin bu yasayla tam olarak merkezileştirildiği, öğretmenin atama, terfi, işten çıkarılma ve tüm disiplin işlemlerinin Vali yetkisine verildiğini ve Kıbrıs Rum ile Kıbrıslı Türk eğitim bütçelerinin birleştirildiğini aktarmaktadır.[96]

İngiliz Yönetimi tarafından yürürlüğe giren 1927 tarihli Ortaöğretim Yasası'nın, 1920 yasasının revize edilmiş şekli olduğu, ortaokulların yönetim kurulu yani, Tali Okullar Komisyonu'nda çalışan üye değişikliği ile görev sürelerine dair yapılan yeni düzenlemelere dair bilgiler mevcuttur.[97]

1933 tarihli İlköğretim Eğitim Yasası ile ilgili değerlendirmeler baktığımızda "*Kıbrıs Türk Eğitimi'ne İngiliz Müdahalesi (1920-1935)*" adlı makalenin akademisyenleri bu yasayla özellikle J. E. Talbot ve F. W. Cape'in tavsiyesi ile ilçe ve il özel idarelerin yetkilerinin alınmasıyla ilköğretimin tamamen hükümetin eline geçtiğini, eğitimde yapısal ve kalıcı tedbirlerin uygulamasına imkân tanındığını ve 1931 İsyanı sonrası çıkan ilk yasa olması hasebiyle üzerinde durulması gereken bir yasa olduğunu vurgularlar. Bu yasayla İngilizlerin tamamen "Kıbrıs Türk Toplumu" üzerindeki kısmi denetiminin tam bir kontrole dönüştürdüklerini ve Vali'yi tek merci konumuna getirildiğini aktaran akademisyenler, yasayla Vali'ye tanınan yetkileri maddeler halinde şöyle aktarırlar.

1. Öğretmenlerin atanması, terfi işlemleri, sınav yapılması ve sınıflandırılması,
2. Okullarda okutulacak eğitim programlarının ve derslerin belirlenmesi,
3. Okullarda ve kütüphanelerde kullanılacak kitapların tespiti,
4. Okul hesaplarının denetimi,
5. Öğrencilerin okula devamlılığı,
6. Okul binası ve alanları ile ilgili düzenlemeler yapmak,
7. Okul müfettiş ve müfettiş yardımcılarının görev ve yetkilerini belirlemek,

[95] 1920 Eğitim Yasası'nın şöyle bir özelliği de vardır. Bu yasa sadece Müslüman okullar için çıkarılmış ve Hristiyan okullar için onlardan gelen tepkiler sebebiyle geri çekilmiş ise de 1923'de yeniden yürürlüğe girdiği görülmüştür.
[96] Özsezer, a.g.e., s. 44.
[97] Özsezer, a.g.e., s. 43.

8. Okullarda tatil zamanını ve kutlanacak bayramları belirlemek; bunların kutlanma tarzını düzenlemek.[98]

Özsezer de ilgili yasayla benzer görüşleri aktarırken, özellikle öğretmenlere "Ordinary" ve "Distinction" sınavlarının getirildiğini aktarır. 1933 tarihli İlköğretim Eğitim Yasası'nın kısaca Vali'ye tanıdığı geniş yetkiler sağladığı ve bunun sayesinde hükümetin özellikle "Kıbrıs Türk Eğitimi" üzerindeki etkisinin "mutlak otorite/mutlak kontrol" şekline dönüştüğü anlaşılmaktadır.[99]

1935 tarihli Ortaöğretim Yasası'nın Erhan Yüksek Lisans tezinde Omorfo'da[100] açılan Teacher Training College'in alt yapısını hazırladığı belirtirken, Özsezer bu okullardan sorumlu yönetim kuruluna (Okullara Kayıt Yapma, Okullarda Hangi Kitapların Kullanılacağına Karar Verme, Okul Çalışanlarının Okullardaki Görev Şeması ve Maaşlarını Belirleme vb. gibi) ve Maarif Müdürü'ne (Okul Kapatma Yetkisi, Okul Eğitim Süresini Belirleme, Öğretmen Atama Yetkisi vb. gibi) çok büyük yetkilerin verildiğini aktarır.[101]

İngilizler adada eğitimle ilgili birtakım çalışmalarını uzmanlar seviyesinde ele alıp şekillendirme yoluna gidildiği dönemde Lozan Antlaşması gereği Türkiye Cumhuriyeti'nin buraya atadığı kişilerce Kıbrıs Türk toplumu değerlendirmek amacıyla bazı raporların da bu çerçevede yazıldığı bilinmektedir. İşte bu raporlar içerisinden gün yüzüne çıkmış olan ve önemli değerlendirmeler içeren "Asaf Güvenir" ya da "Ali Asaf Güvenir" olarak bilinen şahsın "Kıbrıs Türklerinin Vaziyet-i Hazırası"[102] adlı raporu sıkça irdelenmiştir. Bahse konu raporu ilk kez su yüzüne çıkaran Erdoğru, ilgili raporun sadece maarif bölümünü bir makaleyle kamuoyunun bilgisine getirmiştir.[103] Raporda yazılan görüşlerin İngilizler tarafından çıkarılan 1920 Eğitim Yasası'yla kurulan encümenin bir formaliteye dönüştürüldüğünü de doğrular nitelikte bulgulara sahip olduğu anlaşılmaktadır.

---

[98] Güneş-Çapraz-Erdönmez, a.g.m., s. 121-122; Özsezer, a.g.e. 46-48; Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 31-32; Özellikle yasanın Kıbrıslı Rumlar tarafından nasıl algılandığı konusunda bkz. Heraclidu, a.g.m., s. 53-60.

[99] Güneş-Çapraz-Erdönmez makalelerinde, mutlak otoritenin kapsamını kitap yasağı, öğretmen yasağı, İngiltere Kralı ve Kraliçesi'nin Portrelerinin Okullara Asılması gibi alanlara da sirayet ettiğinin altını çizmektedirler.

[100] Osmanlı döneminde "*Omorfe-*امورفه" olarak bilinen köy, bugün K.K.T.C.'nin 6 ilçesinden biri olan Güzelyurt "*Omorfo*" adıyla bilinmektedir.

[101] Erhan, a.g.t., s. 25; Özsezer, a.g.e., s. 46-48.

[102] Bahse konu kelimenin 1928 Harf Devrimi'nden önce kullanılmış olması sebebiyle, "Vaziyet" olarak okunan kelimenin Osmanlı Türkçesiyle doğru okunuşunun "Vaziyyet" olması gerekmektedir.

[103] Özsezer, a.g.e., s. 211-212; Erhan, a.g.t., s. 68-69; Erdoğru, a.g.m., s. 7-8. Özsezer kitabında bahse konu kişinin 1925 yılında da bir rapor yazdığından bahsetmektedir. Dolasıyla sayın Erdoğru'nun "Lozan Antlaşması Kıbrıs Türklerini Eğitim Alanında Nasıl Etkiledi?" adlı makalesinin bu raporun eğitimle ilgili kısmından yararlanarak hazırlandığını aktarmaktadır.

Asaf Bey'in daha sonra bir başka raporu hazırladığı, 1925 tarihinde yazdığı raporundan farklı olduğu görülür. Asaf Bey'in 1927 tarihli raporunun tamamını eğitimle ilgili olduğu görülmektedir. Özsezer[104] raporda "Kıbrıs Maarif Teşkilatı", "Rum Maarifi", "Türk Lisesi", "Kız Lisesi" ve "Değerlendirme" gibi başlıklar altında Kıbrıs Türk eğitimine dair detaylı bilgiler verdiğini ifade ederken, Erhan yüksek lisans tezinde raporun ihtiva ettiği bilgileri maddeler halinde şöyle sıralamayı uygun bulur.[105]

1. Kıbrıs'taki İngiliz eğitim yapılanmasının çok merkezli özelliği konusu,
2. Türk ve Rum okullarının, eğitim seviyelerinin, eğitim donanımlarının ve toplumların eğitim çabalarının karşılaştırılması.
3. Türk ilkokul öğretmenliği için bir öğretmen okulunu olmaması,
4. Türk ilkokullarında ders verenlerin eğitim düşüklüğü,
5. Türk toplumunda tek bir kız ortaokulunun bulunması ve eğitim seviyesinin lise düzeyinde olmaması,
6. Rum okullarının modern eğitim seviyesinde olması,
7. Kıbrıs Türk toplumunun ortaokul ve lise düzeyindeki okullarında yaşana yönetimsel bozukluklar,
8. Türk orta eğitiminden mezun olanların, Türkiye üniversitelerinde okuyabilecek seviyelerde bulunmaması,
9. Eğitimde yaşanan sıkıntıların topluma kötü bir şekilde yansıması olarak aktarmaktadır.

[104] Özsezer, a.g.e., s. 213-218; Mesut Çapa, Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluş Yıllarında Kıbrıs'ta Eğitim Teşkilatı: Kıbrıs Şehbenderi Asaf Bey'in Raporu. Tarih İncelemeleri Dergisi, XXXI/1, s. 99-114, 2016, file:///C:/Users/Mustafa/Downloads/TURKIYE_CUMHURIYETININ_KURULUS_YILLARIND%20(1).pdf.
[105] Erhan, a.g.t., s. 68-69.

BÖLÜM II

İngiliz Dönemi'nde Kıbrıs'ta Karma Eğitim

Eğitimde karma okul kavramının doğuşuna ilişkin olarak zaman heterojen imparatorlukların içerisindeki yabancı alt toplulukların zamanla değişen, gelişen ve dönüşen yönetim biçimleri sayesinde birey olma hakkını elde etmeleri neticesinde, bulundukları toplum içindeki eğitimden veya toplum içerisindeki farklı cinsiyetlerin ayni okul içerisinde yararlanma şeklinde değerlendirilebilir. Örneğin Türk toplumu için Osmanlı'da başlayan "Tanzimat" sonrası dönemde modernleşme çabaları neticesinde gayrımüslim olarak tanımlananların merkezileşmenin idarî etkilerinden korunarak kendi kültürel ve dinî özerkliklerini korumalarının yolunun açıldığı görülür. Böylece Tanzimatla başlayan bu sürecin yani, Osmanlı'nın modernleşme sorununun askerî ve ekonomik yönü dışındaki alanlarda da yürütülmesi ihtiyacı zorunlu hale geldi. Askeri ve ekonomik alan dışında kalan siyasî eğilimlerin Osmanlı'da yarattığı çalkantıların eğitime de sıçradığı zaman, klasik eğitime olan tepkilerden kaçınmanın yolu olarak yeni batı tipi okulların açılma yoluna gidildiği görülmektedir.[106]

Benzeri biri durumun Osmanlı döneminde Kıbrıs'ı da kapsamakla beraber buradakinin karma eğitimin önceleri toplum (ulus) düzeyinde, sonrası ise cinsiyet yönünden devam ettirildiğini söyleyebilirim. Bu konuyla alakalı olarak bakıldığı zaman adanın kuzeyinde şu ana kadar bilinen tek ve en kapsamlı çalışmanın Hasan Erhan tarafından yapıldığını ifade etmek gerekir. Erhan yüksek lisans tezinde karma okullarının eğitim müdürlüğüne bağlı olduğunu, adada çok fazla ilgi görmesinin sebeplerini şöyle maddeler halinde sıralamaktadır.

1. Kıbrıs'ın geçmişinde var olan karma yaşam,
2. Türk toplumunun eğitim için ulus gözetmemesi,
3. İngiliz yönetimin çıkardığı eğitim yasaları.

İngilizlerin adada kuracakları karma eğitimin temellerinin 3 yasa ile atıldığı görülür.[107] Çıkarılan bahse konu yasalarla İngilizler karma okulların temellerini atarken, okullarda okutulacak müfredatın kendi uhdelerinde olduğunu tezinde ifade eden Erhan, bu müfredatta kullanılan eğitim dilinin okulun sahip olduğu dille yapıldığını da eklemektedir.[108]

İngiliz döneminde adada açılan İngiliz karma okulları yanında Fransız ve Amerikan karma okulları da mevcuttu. İngiliz karma okulları dışındaki açılan bu okullarda özellikle başlangıç sınıflarında toplumların ana dillerinde eğitim verildiği görülürken, diğer derslerin ingilizce diliyle devam etmekteydi.[109]

---

[106] S. Tunay Kamer, Türk Eğitim Sisteminde Karma Eğitime İlişkin Fikirler, Tartışmalar ve Uygulamalar (1908-1950), T.C. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitimin Kültürel Temelleri Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 19-29, Ankara: 2013.
[107] Hasan Erhan tüksek lisans tezinde bu yasaları; 1895, 1920 ve 1935 olarak vermektedir.
[108] Erhan, a.g.t., s. 74.
[109] Erhan, a.g.t., s. 73-74.

Kıbrıs'ta yasalar çerçevesinde kurulan karma okulların niteliğiyle ilgili olarak da Erhan yüksek lisans tezinde bunun okulu açan organizasyonla bağlantılı olduğu ifade ederek ve şöyle bir gruplandırmada bulunur.

1. Devlet Karma Okullar *(Morphou Teachers Training*[110]*, Nicosia Agricultural College, Morphou Rural Centre, Foresty College, Apprentices Training Centre, Limasol-Lefka-Nicosia Technical Schools, Reformatory School, Sağlık Personeli Okulları, Polis Okulu).*
2. Özel Karma Okullar *(Spencer Okulu, İngiliz Newham Okulu, Kyrenia Engish High School, Dalzell Okulu)*.
3. Misyoner Karma Okullar *(Amerikan Akademileri, Terra Santa (Sancta), Saint Joseph, Saint Mary's)*.
4. Sivil Toplum Örgütlerinin Kurdukları Karma Okullar *(Saint Barnabas For Blind, School For The Deaf, Turkish Techinal School of Lefka)*.
5. Özel Karma Kurslar.[111]

No	Okulun Adı	Kuruluş Tarihi	Bulunduğu Bölge	Okulun Statüsü	Okulun Hizmet Alanı	Bağlı Olduğu Tabiyet	Türü
1	Spencer İngiliz Okulu	1880 1883	Lefkoşa	Özel	İlköğretim Ortaöğretim	İngiliz	Temel Eğitim
2	Newham İngiliz Okulu *(The English School)*	1900					
3	Kyrenia English High School	1934					
4	Dalzell English School	1917	Girne				
5	American Academy of Larnaca	1908	Larnaka			Amerikan	
6	American Academy For Girls	1922	Lefkoşa				
7	Terra Santa Okulları *(Nicosia, Larnaca, Limassol, Kormacit, Famagusta)*	1647	Lefkoşa Larnaka Limasol Kormacit Mağusa			Katolik Latin	Misyoner
8	Saint Joseph Okulları	Larnaka *(1844-1990)*	Larnaka Lefkoşa				

[110] Okulun adının doğru yazılışının "Teachers' Training College" olarak bilinmektedir.
[111] Erhan, a.g.t., s. 75.

	(Nicosia, Larnaca, Limassol)	Lefkoşa *(1884-1987)* Limasol *(1877-1921)*	Limasol				
9	Saint Mary's School		Limasol				
10	Agricultural School Nicosia	1913	Lefkoşa	Devlet	Ortaöğretim	Kıbrıs Türk Toplumu ve Kıbrıs Rum Toplumu	Tarım
11	Rural Central School	1940					
12	Teachers' Training College	1937	Güzelyurt				Öğret-men
13	Mitresses Training College	1940	Lefkoşa				
14	Saint Barnabas School of For The Blind	1929			İlköğretim Ortaöğretim		Özel Eğitim
15	Ayia Varvara School of For The Blind						
16	School For The Deaf	1954					
17	Cyprus Foresty College	1950	Prodromos		Ortaöğretim	Kıbrıs Türk Toplumu, Kıbrıs Rum Toplumu ve Yabancı	Orman
18	Reformatory School	1920	Lefkoşa	Devlet	14-16 Yaş Arası Suç İşlemiş Ço-cuklar	Kıbrıs Türk Toplumu ve Kıbrıs Rum Toplumu	Sağlık
19	Nurses Training School	1924 Öncesi		Devlet	Ortaöğretim	Kıbrıs Türk Toplumu, Kıbrıs Rum Toplumu ve Yabancı	
20	School For Sanitary Inspectors	1921 Öncesi					

21	Shakspeare English School[112]	1927	Lefkoşa	Özel	İlköğretim	Kıbrıs Türk Toplumu	Temel Eğitim
22	Police School	1931		Devlet	Ortaöğretim		
23	Apprentices Training Center	1946				Kıbrıs Türk Toplumu ve Kıbrıs Rum Toplumu	Mesleki Eğitim
24	Turkish Tehnical School of Lefka	1952	Lefke	Özel			
25	Technical School of Lefka	1956		Devlet			
26	Nicosia Technical Institu		Lefkoşa				
27	Technical School of Limassol		Limasol				
28	Technical School of Xero	1957	Lefkoşa				

Tablo 2: Kıbrıs'ta İngiliz Dönemi'nde Açılan Karma Okulların Listesini Gösterir Tablo[113]

[112] Erhan, a.g.t.,151-156; Ali Eftal Özkul-Mete Özsezer, Kıbrıs Türk Eğitim Tarihinde Shakespeare Okulu ve Nejmi Sagıp Bodamyalızade, Journal of History Culture and Art Research, 6(3), 739-756.doi:http://dx.doi .org/10.7596/taksad.v6i3.892.

[113] Bu tablo, Hasan Erhan'ın, Kıbrıs'ta İngiliz Dönemi'ndeki Toplumlararası Karma Okullar (1878-1960), adlı yüksek lisans tezinin 77. sayfasında bulunan Tablo 5'den alınmış ve yapılan eklemelerle yeniden düzenlenmiştir.

BÖLÜM III

İngiliz Döneminde Kıbrıs'ta Kurulan Karma Eğitim Okulları

Adada İngiliz döneminde açılan karma okulların çeşitliliği ve mensup olduğu organizasyon çerçevesinde açılması, çeşitliliği ve sayıca fazlalığı sebebiyle genel bir gruplandırma içerisinde ela alınması gerekliliği kendiliğinden ortaya çıkar. Erhan da yüksek lisans tezinde böylesi bir sınıflandırmayı "Karma Okullar" okullar başlığı altında vermektedir. Karma Okulları 4 ana başlık altında toplamak mümkündür. Bunlar;

1. İngiliz (Karma) Okulları
2. Amerikan (Karma) Akademileri
3. Katolik Latin (Karma) Okulları
4. Meslekî ve Teknik (Karma) Okullar

şeklinde sıralanmaktadır[114]

1. İngiliz (Karma) Okulları

İngiliz Yönetimi döneminde adada 4 adet İngiliz karma okulunun açıldığı görülmektedir.

1.1 Spencer İngiliz Okulu

Bu okulla ilgili olarak detaylı ve derli toplu bilgilere Erhan'ın yüksek lisans tezinde rastlanmaktadır. Erhan, bahse konu tezinde okulun 2 farklı açılış tarihinin olduğundan bahsetmektedir.[115]

1.2 The English School

"Newham İngiliz Okulu" olarak da bilinen bu okul, 1900 yılında açılmış olup adanın en gelişmiş ve halen varlığını sürdüren bir karma okuldur.[116]

Fotoğraf 1: Lefkoşa'daki Victorya (Victoria) Caddesi'nde Bulunan İngiliz Okulu'ndaki Öğrencileri ve Öğretmenleri Gösterir Fotoğraf, 1902[117]

[114] Erhan, a.g.t., s. 78-126.
[115] Erhan, a.g.t., s. 78-84; Behçet, a.g.e., 157-158.
[116] Erhan, a.g.t., s. 85-89.
[117] Bu fotoğraf, (Tales of Cyprus) https://www.facebook.com/photo/?fbid=1292073710913599&set=a. 1292073354246968.1073741896.420913141362998 adlı siteden 15.12.2024

(a)

(b)

Fotoğraf 2: Newham İngiliz Okulu'nun 1903 Tarihindeki Futbol Takımı ile 1906'daki Okulun Öğrencileri ile Personelini Gösterir Fotoğraflar *(a, b)*[118]

Fotoğraf 3: Newham İngiliz Okulu'nun 1910 Yılı Son Sınıf Öğrencilerini ve Personelini Gösterir Fotoğraf[119]

tarihinde alınmıştır. Sitede yer alan fotoğrafın altında "Okulun Lefkoşa'daki Victoria Caddesi'nde büyük bir evde 1902 tarihinde faaliyet gösterdiği ve yaklaşık otuz öğrencisinin olduğu" bilgisi yer almaktadır.

[118] Bu fotoğraf, (Tales of Cyprus) https://www.facebook.com/photo/?fbid=1292073710913599&set=a. 1292073354246968.1073741896.420913141362998 adlı siteden 15.12.2024 tarihinde alınmıştır. Sitede yer alan fotoğrafın altında, "Okulun 1903 tarihindeki futbol takımı" şeklinde bir bilgi yer almaktadır.

[119] Bu fotoğraf, (Tales of Cyprus) https://www.facebook.com/photo/?fbid=1292073710913599&set=a. 1292073354246968.1073741896.420913141362998 adlı siteden 15.12.2024 tarihinde alınmıştır. Sitede yer alan fotoğrafın altında, "Okulun SonSınıf Öğrencileri ve Personeli, 1910" bilgisi yer almaktadır.

1.3 Kyrenia English High School

Niovi Demetriadou ve Chrystala Petridou adlı iki Rum bayan tarafından 1934 yılında açılan bir karma okuldur.[120]

1.4 Dalzell English School

1917 yılında, İskoç asıllı Dorothyan tarafından açılan bir karma okuldur.[121]

2. Amerikan (Karma) Akademileri

Amerikan karma okullarının kurulma tarihinin Presbyterian[122] misyoneri bay ve bayan McCarroll çiftinin 1903 yılında adaya gelişiyle başladığını ifade eden Erhan, McCarroll çiftinin adaya turistik amaçlı değil özellikle görevli olarak okul açmak amacıyla geldiklerini aktarır.[123] İngiliz döneminde açılan ve Amerikan akademileri olarak bilinen okul sayısının 2 adet olduğu görülmektedir.

2.1 American Academy of Larnaca

1908 yılında Walter McCarroll ve eşi tarafından kurulan okul, önce erkekler için kurulmuş olsa da 1916'den itibaren kız öğrencilerini de kabul etiiği anlaşılmaktadır. Erhan yüksek lisan tezinde, kurulan bu okul 1911 yılında "Memorial Hall" yeni binasına taşınması sebebiyle bazı kaynaklarda okulun hatalı kuruluş tarihi olarak kabul edildiğini aktarmaktadır.[124]

Fotoğraf 4: Larnaka Amerikan Akademisi, Mezuniyet Sınıfını Gösterir Fotoğraf, 1918[125]

[120] Erhan, a.g.t., s. 89-90.
[121] Erhan, a.g.t., s. 90-91.
[122] Amerika'daki Hıristiyanlığın versiyonu olarak bilinen bir dinî akımdır. Bkz. https://nassauchurch.org/wp- content/uploads/2021/10/Presbyterian-101.pdf.
[123] Erhan, a.g.t., s. 90-91; https://www.facebook.com/talesofcyprus/posts/i-have-previously-written-an-article-about-the-english-school-in-nicosia-and-so-/3276712829116334/.
[124] Erhan, a.g.t., s. 91-95., https://www.yeniduzen.com/larnaka-amerikan-akademisi-neden-ve-nasil-kurulmustu-2-21189yy.htm, https://www.facebook.com/talesofcyprus/posts/i-have-previously-written-an-article-about-the-english-school-in-nicosia-and-so-/3276712829116334/; Behçet, a.g.e., s.158.
[125] Bu fotoğraf, (Tales of Cyprus) https://www.facebook.com/photo?fbid=3281813748606242&set= pcb.3281820065272277 adlı siteden 15.12.2024 tarihinde alınmıştır.

2.2 American Academy For Girls (Nicosia)

13 öğrenciyle eğitime başlayan okul, 16 Ekim 1922 tarihinde Lefkoşa'da açılan bir Amerikan okuludur.[126]

3. Katolik Latin (Karma) Okulları

İngiliz döneminde adada 3 adet açılan Latin karma okulu bulunmaktadır. Erhan yüksek lisans tezinde, Kıbrıs'taki Latin okullarının Kudüs'teki Latinlerin bir uzantısı olduğunu ve en önemli özelliğinin adada bulunan tüm karma okullar içerisinde en çok yabancı dil programlarına sahip olmasının önemli olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca bu okullarda özellikle, orta eğitim aşamasında başka okullardan gelen öğrencilere daktilo ile piyano eğitimi gibi derslerin verildiğini aktarmaktadır.[127]

3.1 Terra Santa Okulları

"Gallurgez"[128] olarak yerel halk tarafından telafuz edilen, disipliniyle ön planda tutulan ve yabancı dil eğitimi veren bir okuldur. Erhan yüksek lisans tezinde, bu okulu bitiren Kıbrıslı Türk öğrencilerinin en az 4 dil (Rumca, İngilizce, İtalyanca ve Fransızca) bilme imkânına sahip olduğunu aktarmaktadır.[129]

Adada farklı tarihlerde açılan çok sayıda Terra Santa College'in bulunduğu görülmektedir. Bu okulların sırasıyla açılış tarihleri itibariyle şöyle düzenlemek mümkündür. 1647 yılında açılan ve halen eğitime devam edilen Lefkoşa'daki Terra Santa College[130], Larnaka'da 1844-1939 ile 1950-1956 tarihleri arasında eğitim veren kolej, Limasol'da 1860-1939 ile 1951-1956 tarihleri arasında eğitim veren kolej, Kormacit'te Maronitler için 1936-1981 tarihleri arasında açılan kolej, Mağusa'da 1952-1974 tarihleri arasında açılan kolej ve Baf'ta 1999-2011 tarihleri arasında açılan kolej.[131]

3.2 St. Joseph

Adada farklı tarihlerde açılan 3 adet Saint Joseph okulu bulunduğu bilinmektedir. Bu okulları açılış tarihleri itibariyle söyle sıralamak mümkündür. Larnaka'da 1844-1990 tarihleri arasında açılan okul, Lefkoşa'da 1884-1987 tarihleri arasında açılan okul ve Limasol'da 1877-1921 tarihleri arasında açılan okul.[132]

---

[126] Erhan, a.g.t., s. 96; Behçet, a.g.e., s. 158.
[127] Erhan, a.g.t., s. 96-97.
[128] Yunanca'da "rahibe" ve "evlenmemiş kız, inzivada yaşayan kadın" anlamına gelen bu kelime için bkz. Orhan Kabataş, Kıbrıs Türkçesi'nin Etimolojik Sözlüğü, G Maddesi, 2. Baskı, Acar Basım ve Cilt San. Tic. A.Ş, s. 251, İstanbul: 2009.
[129] Erhan, a.g.t., s. 98.
[130] Erhan, a.g.t., s. 98-99.
[131] Erhan, a.g.t., s. 98.
[132] Erhan, a.g.t., s. 98.

3.3 St. Mary's

Bu adla açılmış adada tek bir okul olup, Limasol'da faaliyet gösterdiği görülmektedir. Okul, Fransiskan[133] rahibeleri tarafından kızlar için dinî misyonerlik amacıyla 1921 tarihinde açıldığı bilinmektedir.[134]

3.3.1 Limasol Saint Mary's School

1921 yılında Fransiskan rahibeleri tarafından kızlar için açılan okul, 1965 yılında yapılan yeni binasında eğitime halen devam ettiği görülmektedir. 1963 öncesi Kıbrıslı Türklerin de bu okulda okuduğunu aktaran Erhan, tezinde günümüzde daha çok bu okula Maronitlerin devam ettiği bilgisini paylaşmaktadır.[135]

Fotoğraf 5: Kıbrıs'ta İngiliz Döneminde Açılan Limasol Saint Mary Okulu'nu Gösterir Fotoğraf[136]

[133] Abdülkadir Kurt, Hıristiyan Tarihinde Fransisken Tarikatı, Türkiye Cumhuriyeti Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı Dinler Tarihi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya: 2012; Mustafa Şengil, Kıbrıs'ta Tarafı Olmayanlar: Koruçam Köyü Marunîleri, ATEBE: Dinî Araştırmalar Dergisi, ss. 4, s. 119-132, Aralık: 2020; Mahmut Çoban, Bir Katolik Cemaati Olarak Fransiskenler, Türkiye Cumhuriyeti Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Ana Bilim Dalı Felsefe ve Din Bilimleri Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: 2008.

[134] Erhan, a.g.t., s. 100.

[135] Erhan, a.g.t., s. 100; https://allaboutlimassol.com/en/st-marys-a-school-with-80-years-of-history-in-limassol.

[136] Bu fotoğraf, https://allaboutlimassol.com/en/st-marys-a-school-with-80-years-of-history-in-limassol adlı siteden 15.12.2024 tarihinde alınmıştır.

4. Meslekî ve Teknik (Karma) Okullar

Erhan yüksek lisans tezinde Kıbrıs'ta meslekî ve teknik eğitimi aynı başlık altında incelemektedir.[137] Bu sebeple konu anlatımı daha karmaşık bir hale gelmiş ve tanımlar birbiri içerisine girmiş olduğu izlenimi vermektedir.

Kıbrıs'ta meslekî ve teknik eğitim İngiliz döneminin 1900'lü yılların başından beri gündeminde olmasına karşın uygulamasının II. Dünya Savaşı sonrası olduğunu aktarır. II. Dünya savaşı sonrası açılan bu okullara yapılan eğitim yatırımlarının bu zamana kadar diğer eğitim yatırımlarına yapılanlardan fazla olması da İngilizlerin bu alana verdiği önemi göstermektedir.[138] Buradan hareketle bu okulların her ne kadar geç kurulmuş olsalar bile bu alandaki ihtiyacın İngilizlerin adadaki ilk yıllarından itibaren adayı tanımak ve barındıklarının maddi değerini anlamak adına çeşitli ve kapsamlı faaliyetlere giriştikleri bilinmektedir. O sebeple Ada'nın ilk yıllarından itibaren İngilizlerin burada kurdukları idarî yapılanma üzerinde de birkaç kelam etmek yerinde olur kanaatindeyim.

İngilizler Haziran 1878 tarihli "İttifak Antlaşması" ile "geçici" olarak Ada yönetimini ele geçirdiklerinin altındaki temel noktanın stratejik/jeostratejik amaçlar çerçevesinde olduğu bilinmektedir. Bu amaçla bunu devam ettirebilecek manevra ve kapasiteye sahip atadıkları ilk memurların askerî kökenli olması kadar doğal bir şey olmazdı. Nitekim İngilizler böyle de yapmışlardır. Adaya basan İngilizlerin yaptıkları ilk önemi icraatlar arasında öne çıkanın "Toprak Satışının Yasaklanması" olduğu görülür.[139] Adanın tarihi mirasını tespit etmek ve tanımak maksadıyla harekete geçen İngilizler, adada yaşayanların doğru şekilde vergilendirilmesinin temeli olarak ölçümlerin yapılması gerekliliğinden hareketle adanın ölçümünü yaptırmak, yeraltı zenginliklerinin durumunu ortaya koymak, adanın su kaynaklarını tespit etmek, üs olarak düşünülen limanları yeniden imar etmek, limanlardan nakliyenin daha az masrafsız yapılması için tren yollarını yapılmak, alt yapısını oluşturulmak vb. faaliyetlerin girişimine başlarlar. Hukukî alt yapılarını hazırlamak maksadıyla ilgili yasaları çıkarırlar ve gereken idarî teşkilatlanmayı yapmakta gecikmezler.[140]

Osmanlı'dan kalan idarî taksimatı ve hazine, tapu dairesi, idare meclisi ve mahkeme gibi bazı iç idarî yapılanmaları korurken,[141] Osmanlı döneminde kalan kaza

---

[137] Kanımca, bu başlık altında verilen tüm okulların, 'Teknik' ve 'Meslekî' başlık altında ayrılarak verilmesinin daha doğru olacaktır.

[138] Erhan, a.g.t., s. 100.

[139] Orr., a.g.e., s. 66; Çelik, a.g.d.t., s. 98-100.

[140] Çelik, a.g.d.t., s. 101.

[141] İngilizlerin adaya gelişiyle beraber buradaki mevcut Osmanlı'nın oluşturduğu sosyal, ekonomik ve kültürel yapıya ilişkin birçok eser, makale, bildiri vb. materyalleri bulmak mümkündür. Bu kapsamdan hareketle, bahsedilen mevcut yapılarla ilgili olarak kısmen korudukları ve/veya tamamen değiştirdiklerini bir konu üzerinden örnekleyerek açıklamak isterim. Rebecca Bryant "Tebaadan Vatandaşa (Kıbrıs'ta Modernite ve Milliyetçilik)" adlı kitabında adadaki Osmanlı'nın

(nahiye) yöneticisi olan kaymakamların yerine komiserler ve komiser yardımcıları atar.[142] İngilizlerin adada idari taksimata göre atadığı komiser ve komiser yardımcılarını tablo halinde aşağıdaki gibidir;[143]

---

adalet sistemini şöyle tanımlamıştır: "İngilizler adaya geldiğinde, Osmanlıların yürürlükte olan adalet sistemi, İngiliz yöneticilerinin aşırı merkezi olmakla suçladıkları ve adadaki ilk beş yıllık idareleri sırasında tamamen değiştirdikleri bir sistemdi. İngilizler geldiğindeki mevcut sistemde adadaki beş kaymakamlıktan, her birinin kendi bölge mahkemesi vardı. Lefkoşa'daki üst mahkemede ise daha önemli adli davalara bakılıyor, bazen de temyiz davaları görülüyordu. Meclis-i Deavi olarak bilinen kaymakamlık mahkemeleri, tamamen halk tarafından seçilen 2 Müslüman 2 de Hıristiyan üyeden oluşur, duruşmalara kadı veya kaymamak önderlik ederdi. Meclis-i Temyiz ya da Meclis-i Tahkik olarak bilinen Lefkoşa'daki merkezi mahkemenin de benzer bir yapısı vardı ancak burada 3 Müslüman 3 Hıristiyan üye bulunuyordu. Lefkoşa Mahkemesi'ne önderlik eden kadı, ayni zamanda adadaki adli meseleler konusunda en üst yetkiye sahipti. Bölge mahkemelerinde hem medeni hem (de) ceza hukuku davaları görülürdü. Önemli suç vakaları ise başkente gönderilirdi. Şeriye Mahkemesi (Mahkeme-i Şer'iyye) ise evlilik, boşanma, miras ya da İslam hukuku alanına girebilecek diğer davalara bakardı. İngiliz yetkililer sistemin aşırı merkezi olduğundan, seçilen yargıçların rüşvet ve yolsuzluğa yatkınlık gösterdiğinden ve kadılar hariç, diğer yargıçların hukuk eğitimi almadıklarından şikayetçiydiler. Ayrıca kadıların 19. yüzyılın ortalarında gerçekleştirilen reformlar zamanında yürürlüğe giren ve Napoleon Kanunları'na dayalı Osmanlı yasama sisteminin işleyişine göre değil de şeriat kanunlarına göre eğitim aldıklarını öne sürüyorlardı. Sonuç olarak, İngilizlerin adaya gelişinden birkaç ay sonra Kıbrıs'ta hükümet temsilcisi, adalet temsilcisi ve milletvekili temsilcisinden oluşan Kraliçe'nin Adalet Mahkemesi kuruldu. Ayrıca birinci bölümde bahsedildiği gibi, Kıbrıs'a özgü olan yasal meselelerle ilgilenmek amacıyla meclis hemen 1878'de kuruldu. 2 yıl içinde ise sistemin tamamen elden geçirilmesi sonucunda, ikili bir hukuk sistemi çerçevesinde faaliyet gösteren birleşik mahkemeler sistemi kuruldu. İngilizler yerel kanunlar tarafından değişikliğe uğrayan İngiltere kanunlarına, Osmanlı vatandaşları ise Osmanlı kanunlarına göre yargılanıyordu. Ancak davalar, hala 6'ya bölünmüş fakat artık 16 alt bölgeyi de barındıran bölge mahkemelerinde görülüyordu. 2 İngiliz yargıcın önderlik ettiği ve bütün davalar hakkında yargılama yetkisini elinde bulunduran bir temyiz mahkemesi kuruldu. Bölge mahkemelerinde Osmanlı vatandaşlarının dahi olmadığı davalara bir İngiliz yargıç bakarken, Osmanlı kanunlarına dahil davalarda hükümet tarafından atanan, biri Müslüman biri Hıristiyan iki Kıbrıslı; bu İngiliz yargıcın yardımcılığını yapıyordu. Medeni hukuka dayalı küçük davalar ve bazı suçlarla ilgili duruşmalar Müslüman ve Hıristiyan olan ve yine hükümet tarafından atanan köy yargıçları tarafından yapılıyordu. Birçok davada Müslüman yargıçların yerine İngiliz yargıçlar görev yapıyor, önceki yargıçlar tercümanlık yaparken İngiliz yargıçlar hüküm veriyorlardı. Uygulama düzeyinde yapılan değişiklikler de eşit derecede önem taşıyordu. Osmanlı zaptiyelerinin büyük bir kısmı korunurken, kanun uygulama teşkilatında İngiltere'den gelen önemli sayıda askere de yer verilmişti. Genişletilmiş polis gücü uygulamaya konan yeni kurallar sonucunda daha çok şüpheli gözaltına alınıyor, daha çok dava mahkemeye taşınıyordu. İngiliz yöneticilere göre bu yeni sistemin amacı eski rejimin sebep olduğu yozlaşmayı, rüşvet yiyiciliği ve yağmacılığı ortadan kaldırmaktı. Söz konusu rejimde seçilen yargıçlar ya çok az maaş alıyordu ya da hiç almıyorlardı ve İngiliz yöneticilere göre de bu yüzden davaların çoğu Osmanlı sistemine özgü olduğunu düşündükleri rüşvetle karara bağlanıyordu.". Bryant, a.g.e., s. 78-79.

[142] Çelik, a.g.d.t., s. 101.

[143] The Cyprus Gazette Index, P. V-VI, 5 Kasım 1878, s. 1; https://www.yeniduzen.com/ingiliz-doneminin-ilk-yillarinda -kibris-kibrista-yeni-yonetim-106017h.htm; Tozan, a.g.d.t., s., 30-39.

Kıbrıs'a atanan ilk Yüksek Komiser Wolseley[144] adadaki idarî teşkilatlanmayı tamamlamak adına Hükümet Müsteşarı, Özel Sekreter, Hukuk Müşaviri, Finans Komiseri, Gümrük Baş Memuru, Hükümet Mühendisi, Posta Müdürü, Liman Müdürü, Sulh Hâkimi ve Sağlık Görevlisi, Hükümet Hazine Memuru, Askeri Polis Başkomutanı ve Hapishane Müfettişi, Kazalara Askeri Polis Komutanları, Askeri Polis Muavini gibi mevkilere atamalar yapmış olsa da hukukî alt yapısının sonradan çıkarılan emirname[145] ile çözüldüğü görülmüştür.[146] Bu dönemde Ada'nın yasal sahibi konumundaki Osmanlı Devleti ile yaşanan bazı uyuşmazlıklar, anlaşmazlıklar[147] sebebiyle İngiltere, bu sorunu yine çıkaracağı emirnameler ile çözme yoluna gittiği görülmektedir. İdarî teşkilatlandırmayı Ada'da tamamlama yolunda önemli ilerlemeler kaydeden İngilizlerin, daha teknik işlerde kullanmak üzere açığa çıkan nitelikli personel ihtiyacını karşılamak için İngiltere'den acil uzman memur talebinde bulunduğu görülmektedir. Çelik doktora tezinde, bu alanları şöyle sıralamaktadır;

1. Hukuk Danışmanı
2. Gümrük Uzman
3. Finans Uzmanı
4. Mühendis
5. Liman Uzmanı
6. Posta Teşkilatı İçin Görevli
7. Harita Mühendisi
8. Orman Memuru[148]

Kıbrıs'ta eğitim konusunda kapsamlı bir çalışma yapan Weir'in[149] "Eduction In Cyprus" adlı kitabında yaptığı nüfus sayımlarıyla[150] adanın eğitim durumu hakkında bilgiler edinirken, bir taraftan da bu kapsamdaki planlama için getirttiği uzmanlar[151] ile bir yol haritası çizmeye çalışmıştır. Böylece İngilizler adada ortaya çıkan zorunlu zorunlu ve temel eğitimin eksikliğini gidermek adına çalışmalarını dünyada yaşanan siyasi çalkantılar sebebiyle ertelese de sorunu dogmatik yaklaşımlarıyla hallettiği

[144] Birçok kaynak İngiliz döneminde atanan ilk Yüksek Komiser'in (High Commissioner) 22 Temmuz 1878-23 Haziran 1879 tarihleri arasında Sir Garnet Joseph Wolseley'in olduğu kabul görse de 12 Temmuz 1878-22 Temmuz 1878 tarihleri arasında 10 gün süreyle geçici yönetici sıfatıyla bu görevi ifa eden kişinin Lord John Hay'in olduğunu kabul eden kaynakların da olduğu görülmektedir.
[145] Kıbrıs'ta İngilizler tarafından çıkarılan ilk emirname olup, 28 maddeden oluşmaktadır.
[146] Çelik, a.g.d.t., s. 102.
[147] Çelik, a.g.d.t., s. 102-110.
[148] Çelik, a.g.d.t., s. 112-113.
[149] W. W. Weir, Education In Cyprus (Some Theories And Practices In Education In The Island Of Cyprus Since 1878), p. 43-48, 1952.
[150] Weir, 1911 Nüfus sayımından elde edilen verilen sayesinde ada nüfusunun %73'nün okuma-yazma bilmediği tespitinin yapıldığına işaret etmektedir.
[151] Özellikle bkz. Talbot ve Cape'nin hazırladığı rapor.

görülmektedirr. Bu çözümlerden birisi olan nitelikli personeller sayesinde daha teknik[152] işleri yürütmek adına kurumsal teşkilatlandırmasının da alt yapısını tamamlamaya gayret ettiği görülmüştür. İşte bu kapsamda 1896 yılında ve sonrasında kurulan "Public Works Office"[153] vb. ofisler kurulmasının önemli bir adım olduğu görülmektedir. Maarif Dairesi'nin çeşitli zamanlarda hazırlattığı raporlarda adada teknik okul yanında buradaki bayındırlık gibi vb. işleri yürütecek ara eleman olarak nitelendirilebilecek çıraklık eğitiminin de verildiği okulların[154] olmadığı yazılıdır. Bu konuda Kıbrıs'ta atılan adımın, II. Dünya Savaşı sonrası dönemde yapıldığına işaret edilmiştir.[155] II. Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan teknik ve nitelikli eleman sıkıntısının giderilmesi için oluşturulan 1944'teki komite, Vali'ye bir ara rapor sundu. Bu ara raporda komitenin sunduğu öneriler önemli tespitleri içermesi bakımından değerli bilgiler içermekteydi. Bu önerileri şöyle sıralamak mümkündür;

1. Elektrik ve makine mühendisliği ile ilgili mesleklerde 5 yıllık eğitim sunan, hükümet ve özel işverenlere yönelik birleşik bir çıraklık programının başlatılması.

2. Ortak program kapsamında istihdam edilen tüm çıraklara yarı zamanlı teorik eğitim verecek bir "Çırak Eğitim Merkezi"'nin kurulması.

3. Çırak Eğitim Merkezi'nde veya başka bir yerde daha ileri teknik eğitime başlamadan önce 12-13 yaşlarında ilkokulu bırakan öğrencilere 3 yıllık bir eğitim veren "Hazırlık Teknik Okulu"'nun açılması. Böyle bir okul ayni zamanda çoğu ortaöğretim kurumunun sunduğu akademik eğitim türünün de bir alternatif sağlayacaktır.

4. Duvar ustalarına, marangozlara, tesisatçılara ve köy müteahhitlerine 4 yıllık bir kurs sunan bir "İnşaat Ticaret Okulu"'nun açılması.

5. Çıraklık programına katılamayacak kadar yaşlı genç zanaatkârlar için akşam sınıflar açılması.

---

[152] Weir, teknik eğitim için bu dönemde tek yapılan düzenlemenin genç suçlulara ayakkabı yapımı konusunda eğitim verilmesi için yapılan düzenleme olduğunu aktarır.

[153] Bazı yazarların "Office" yerine "Department" kelimesini kullandıkları görülmektedir. Erhan yüksek lisans tezinde bu ofisin Kıbrıslı Türkler tarafından 'Larda' şeklinde bilindiğini aktarmaktadır.

[154] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 267.

[155] Weir, a.g.e., s. 45-47; Erhan, a.g.t., s. 100-102. Özellikle Erhan yüksek lisans tezinde, meslekî ve teknik eğitimin Kıbrıs'ta başladığı tarihin II. Dünya Savaşı sonrası olmasının sebebi olarak şehirleşme ve yapılaşmanın etkin olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca bkz. Asu Tozan-Günkut Akın, İngiliz Sömürge Dönemi ve Sömürge Sonrası Kuzey Kıbrıs'ta Kent ve Mimarlık, İtüdergisi/a Mimarlık, Planlama, Tasarım, Cilt: 8, Sayı: 2, s. 57-68, Eylül: 2009; Asu Tozan, Bir Sömürge Modernleşme Örneği Olarak Kıbrıs'ta Kent ve Mimarlık (1878-1960), İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Ana Bilim Dalı Mimarlık Tarihi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mayıs-2008.

6. İlkokullarda elişlerinin tanıtılması.[156]

Belirtilen önerilerin maddi sıkıntılar sebebiyle bazılarının hayata geçmediği bazılarının ise daha sonra yürürlüğe[157] girdiği görülmüştür. İlk önce hayata geçirilen uygulamanın 1946 yılında açılan "Çırak Eğitim Merkezi" olduğu görülmektedir. Hatta Weir eserinde açılan bu okulda kaydedilen ilerlemenin yerel bir gazeteye haber olduğundan da bahsetmektedir.[158]

Kıbrıs'ta teknik ve meslekî eğitimin özel bir hale dönüştürülmüş ve detaylandırılmış şeklinin 1952 yılında İngiliz Sömürgeler Bakanlığı'nın teknik eğitim danışmanı olarak göreve aldığı Dr. F. D. Harlow'un hazırladığı raporda görülür. Dr. Harlow'un raporunun öneminin, kendisinden önce bu konuda yapılan raporlarda alt başlık olarak verilen teknik eğitimin ana başlık haline getirilmesi ve detaylandırılmış olmasıdır.[159]

II. Dünya Savaşı sonra şehirleşmede ve yapılaşmada yaşanan gelişmeler sayesinde o yağılaşmanın denetimini de gündeme getirmiş ve oraya kalifiyeli eleman sorununu ortaya çıkarmıştır. Bu kapsamda da çalışmalarını başından beri adada yürüten İngilizler, hazırlanan eğitim programlarında bazı teknik eğitim alanları için yapı ressamlığı, proje uygulaması, şantiye bilgi gibi bazı teknik dersleri eğitim programlarına dahil ederler.[160] Teknik okullardaki gelişim ve yapılanlar ortada iken, mesleki eğitim durumunda da adayı yönetimi altına alan İngilizlerin konuya 1900'lü yılların başından itibaren ilgilenmeye başladığı görülmektedir. Asu Tozan bu süreci, 'Bir Sömürge Modernleşme Örneği Olarak Kıbrıs'ta Kent ve Mimarlık (1878-1960)' adlı doktora tezinde genel teorik çerçevede konuyu şöyle özetlemektedir.

> *"…Farklı kıtalarda birçok sömürgesi bulunan Bileşik Krallık için Kıbrıs, Hindistan yolu üstünde, Süveyş kanalı yakınında deniz üssü ve kaynaklarıyla potansiyel oluşturmuştu. Başlangıcı 1878 yılından itibaren Ada'nın idari sistemi, eğitim, sağlık, ulaşım, iletişim, kentsel gelişim, tarım politikaları, köyleri geliştirme gibi birçok alanda düzenlemeler ve değişim yaşanmıştır. Kurumsal ve yasal planlamadan kent ve mimarlık alanlarına kadar uzanan gelişim modernleşme sürecini de barındırmaktadır. Modernleşme, toplumsal dönüşümü de getirmiş, Rum halkının sömürge yönetimine karşı ayaklanması boyutunda gerginlikler yaşanmasına neden olmuştur."*[161]

İngiliz Yönetimi'nin daha ilk yıllarından başlayarak Ada'da meslekî ve teknik eğitimi ilgilendiren her alanla ilgili yasa ve yetki düzenlemeleri yaparken, tarım ve sanayi

---

[156] Weir, a.g.e., s. 46; Erhan, a.g.t., s. 102-103.
[157] Weir, bu önerilerden ilk 2'sinin hemen uygulamaya konulduğunu ifade eder.
[158] Weir, a.g.e., s. 47.
[159] Erhan, a.g.t., s. 102.
[160] Erhan, a.g.t., s. 102-103; Weir, a.g.e., s. 46.
[161] Tozan, a.g.d.t., s. XI.

gelişimininin de sağlanması adına hukukî alt yapısını ve uygulamalı çalışmaları beraberinde yürüttüğü görülmektedir. O sebeple İngilizlerin adada ihtiyacını hissettiği sağlık, polis, öğretmenlik, tarım, ıslah ve orman gibi meslekî alanlardaki açığı gidermek için birçok meslekî okullar açtığı görülmektedir. Bahse konu okulları şöyle sıralamak mümkündür;[162]

1. Meslekî (Karma) Okullar

Kıbrıs Adası'nda İngiliz İdaresi altında açılan meslekî karma okullar 6 ana başlık altında toplandığı görülmektedir.

1.1 Sağlık (Karma) Okulları

Bu karma okul başlığı altında, 2 adet okulun açıldığı görülmektedir.

1.1.1 Nurses Training School

Behçet adı geçen kitabında "Ebe Okulu" veya "Hemşire Okulu" olarak tercüme edilen okulun 1924 yılı Colonial Report'ta bu tarihten beri bilindiği ve bu tarihte 8 mezun verildiğini ifade ederken, Erhan yüksek lisans tezinde bu okulla ilgili olarak en eski tarihi 1927'de Dr. Horn tarafından hazırlanan rapor içerisinde geçtiğinden bahsetmektedir.[163]

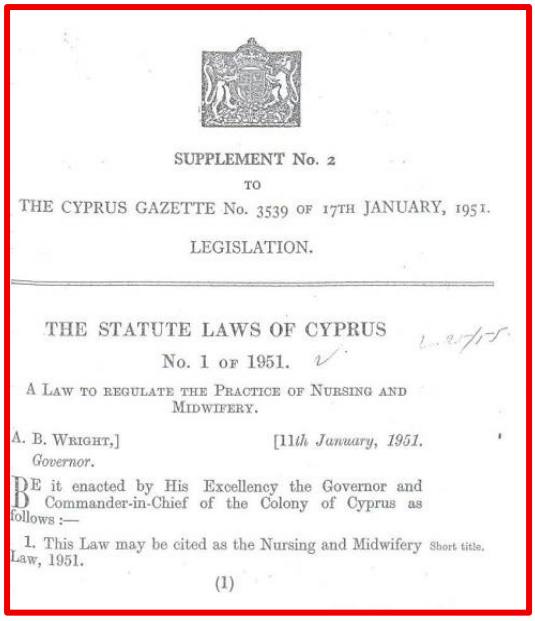

Fotoğraf 6: Kıbrıs'ta İngiliz Döneminde Açılan Hemşire ve Ebe Okulu'nu Gösterir Fotoğraf[164]

[162] Özellikle burada Erhan'ın yüksek lisans tezinde meslekî ve teknik okullar kapsamında değerlendirilen kurs şeklinde açılanlar dahil edilmemiştir.

[163] Erhan, a.g.t., s. 137-141; Behçet, a.g.e., s. 166; Özdem Nurluöz-Samineh Esmaeilzadeh, History of Nursing Northern Cyprus (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Hemşirelik Eğitiminin Tarihçesi ve Gelişimi), Mediterranean Nursing Midwifery, 2023; 3(1): 38-42 DOI:10.4274/MNM.2022.2292; Dimitrakopoulos loannis-Dr. Sapountzi-Krepia Despina, The Historical Review of Nursing in Cyprus during the Ottoman Period (1571-1878) and the British Period (1878-1960), https://cncjournal.cyna.org/wp-content/uploads/ 2019/02/The-Historical-Review-of-Nursing-in-Cyprus-during-the-Ottoman-Period-1571-1878-and-the-British-Period-1878-1960.pdf; Ufuk Kaya-Kerem Yıldız, Nursing History of Turkish Cypriots, Mediterranean Nursing Midwifery, Mediterranean Nursing Midwifery 2022;1(3):131-135 DOI: 10.5152/j. mnm.2020.00.000,file:///C :/Users/Mustafa/Downloads/NursingHistoryofTurkishCypriots.pdf.

[164] Bu fotoğraf, https://www.cut.ac.cy/faculties/hsc/nur/eortasmos/photos/?languageId=1 adlı siteden 01.12. 2024 tarihinde alınmıştır.

SUPPLEMENT No. 2
TO
THE CYPRUS GAZETTE No. 3539 OF 17TH JANUARY, 1951.
LEGISLATION.

THE STATUTE LAWS OF CYPRUS
No. 1 OF 1951.

A LAW TO REGULATE THE PRACTICE OF NURSING AND MIDWIFERY.

A. B. WRIGHT,] [11th January, 1951.
Governor.

BE it enacted by His Excellency the Governor and Commander-in-Chief of the Colony of Cyprus as follows :—

1. This Law may be cited as the Nursing and Midwifery Law, 1951. Short title.

(1)

Belge 1: Kıbrıs'ta İngiliz Döneminde Çıkarılan Hemşire ve Ebe Yasası'nın İlk Sayfasını Gösterir Belge[165]

1.1.2 School For Sanitary Inspector

Günümüzde "Sağlık Müfettişi Okulu" olarak tercüme edebileceğimiz bu okulun 1913 öncesi bir dönemde açıldığı düşünülmektedir.[166]

1.2 Polis (Karma) Okulu

Bu karma okul başlığı altında, 1 adet okulun açıldığı görülmektedir.

1.2.1 Police School

Cyprus Police Academy'nin kendi sitesinde "Historical Overview (Tarihsel Bakış)" adlı web sitesinde yayımladığı bilgiye göre, Ada'da ilk Polis Eğitim Okulu'nun kuruluş tarihi olarak, 1892 tarihinde çıkarılan bir yasaya dayandırılarak verildiği görülmektedir. Bahse konu sitede polis okulunun Lefkoşa'daki Baf Kapısı'nda bulunan Polis Merkezi'nde yer aldığı ve eğitimini askeri bir modele dayandırdığı bilgisinin bulunduğu görülmektedir. Yine ayni sitede bahse konu okulun, 1913 tarihinde yeniden düzenlendiği ve yüksek rütbeli polis eğitmenleriyle donatıldığı bilgisi yer almaktadır. Okulun eğitimi programında yer alan polislik dersleri yanında İngilizce dil dersleri ile ateşli silahların kullanımı konusunda da derslerin verildiği anlaşılmaktadır. Sitede yer alan bilgiler içerisinde okulla ilgili olarak 1931 yılında örtüşen bir bilgi olmamasına karşın, Erhan master tezinde okulun kuruluş tarihini 1931 yılında, ayni yerde eğitime başladığı bilgisini verdiği görülmektedir. Erhan ayrıca, okulda yapılan eğitim süresinin 2 ayla sınırlı olduğu bilgisini de aktarmaktadır.[167]

1.3 Öğretmen (Karma) Okulları

Bu karma okul başlığı altında, 2 adet okulun açıldığı görülmektedir.

---

[165] Bu belge, https://www.cut.ac.cy/faculties/hsc/nur/eortasmos/photos/?languageId=1adlı siteden 01.12. 2024 tarihinde alınmıştır.

[166] Erhan, a.g.t., s. 143-146.

[167] Cyprus Police Academy, https://www.police.gov.cy/police/police.nsf/All/1D9F077522ABE2F1C22585 3800390F10/$file/%CE%91%CF%83%CF%84%CF%85%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%AF%CE%B1_%CE%A7%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BB%CF%8C%CE%B3%CE%B9o%20%CE%95%CE%9D%202014.pdf?OpenElement; Erhan, a.g.t., s. 121-126; Behçet, a.g.e., s. 166.

1.3.1 Teachers' Training College

1937 yılında Omorfo'da ilkokul öğretmeni yetiştirmek maksadıyla açılan okuldur.

1.3.2 Mitresses Training College

1940 yılında Lefkoşa Selimiye İlkokulu'nun alt kısmında açılmıştır. Bahse konu okulun açıldığı dönemde, 1 yıllık eğitim programı uygulayan okulun daha sonraki dönemlerde eğitim programına 2 yıllık olarak devam ettiği görülmektedir.[168]

1.4 Tarım (Karma) Okulları

Bu karma okul başlığı altında, 2 adet okulun açıldığı görülmektedir.

1.4.1 Rural Central School

1933 yılında kapanan Tarım Koleji'nin (Agricultural College of Nicosia) yerine, 1940 yılında açılan okuldur. Bahse konu okul, 2 yıllık pratik eğitimin ardından uygulamalı olarak da hizmet verecek şekilde yapılan bir planlama ile faaliyetlerini sürdürmüştür.[169]

1.4.2 Agricultural College of Nicosia

1911 yılında Lefkoşa'da yatılı olarak açılan ilk Tarım (Ziraat) Okulu'ndaki 1 yıllık olan eğitimin daha sonraki dönemlerde 3 yıla çıkartıldığı anlaşılmaktadır.[170]

Elefteria gazetesinin 02.12.1911 tarihli nüshasında Kıbrıs Öğretmenler Komitesi'nin tarafından gönderilen bir mektubun yayımlandığı görülmektedir. Bahse konu mektupta komite, açılan Tarım Okulu'nun bilgilerinin zenginleştirilmesi ve tarımsal

---

[168] Erhan, a.g.t., s. 128-129; Behçet, a.g.e., s. 162-163.

[169] Erhan, a.g.t., s. 118-119; Behçet, a.g.e., s. 162-163.

[170] Erhan, adı geçen tezinin 116.-118. sayfaları arasında okulun 1913 yılında açıldığını ve başlangıçta iki yıllık olarak planlandığını belirtirken, Elefteria (Εφημερίδα Ελευθερία) gazetesinin 02.12.1911 nüshasında okulun 1911 tarihinde açıldığı yazmaktadır. Elefteria (Εφημερίδα Ελευθερία) https://www.pressarchive. cy/s/el/item/ 568301; Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 269. Ioannis-Kaminaridis, bahse konu eserinde okulun açılış tarihini 1911 olarak vermektedir. Ioannis-Kaminaridis, geniş bir şekilde bahse konu okul hakkında verdikleri bilgilerin özeti şu şekildedir; "1911 yılında hükümet tarafından Lefkoşa'da çiftçi ailelerin çocuklarına teorik ve uygulamalı ziraat eğitimi vermek amacıyla bir Tarım (Ziraat) Mektebi kuruldu. Kurs, başlangıçta 1 yıl olarak uygulanırken, bu daha sonra 3 yıla oldu. Son olarak 1933 yılında faaliyetine ara veren Tarım Okulu, Ziraat Dairesi çalışanlarının yetştirilmesi amacıyla okul haline getirilmiştir."; Ayrıca bahse konu kolejde 1931-1932 öğretim dönemi yıllık sınav sonuçlarında öğrencilerin adlarını ve aldıkları puanı gösteren bilgi için bkz. The Cyprus Agricultural Journal 1932, Volume XXVIII, Index, Agricultural College, Nicosia, p. 109; Frixos C. Demetriades, A Study Of Teacher Education, Training And Development In Cyprus, Durham E-Theses, Volume I: Historical Analysis, Part One: Historical Evolution Of The System Of Education And Professional Development Of Teachers In Cyprus (1830-1960), 4. The Period Of The Normal Schools (1893-1935), 4.2.4 The Agriculture College (1930-1931), s.126-127.

konularda pratik yapmak amacıyla öğretmenlere yönelik tarım kurslarının açılmasının önemine vurgu yapıldığı görülmektedir. Sonraki süreçte Hükümet tarafından açılan tarım kurslarına öğretmenlerin teşvik edildiği anlaşılmaktadır. Bahse konu gazete haberinde devamla, komitenin bu uygulamalarla öğretmenlerin kırsal alanlarda istihdamlarının daha da kolaylaştırılacağına dair yorumunu verdiği görülmektedir. Komite tarafından gazeteye gönderilen mektupta ayrıca konu hakkındaki bazı önerilerinin de yer aldığı görülmektedir. Bu önerilerin;

1. Öğretmenleri için yatılı bir tarım okulu kurulması,
2. Ziraat mühendisleri tarafından denetlenecek okul bahçeleri ve çiftlikler kurulması,
3. En iyi bahçelerin para alması gibi şeklinde devam ettiği görülmektedir.[171]

Yukarıda verilen öneriler içerisinde yer alan "En iyi bahçelerin para alması" şeklindeki önerinin Öğretmen Yetiştirme Koleji'nde eğitim programında uygulandığı anlaşılmaktadır.[172]

Elefteria gazetesinde ayrıca tarım memurlarının okulları ziyaret ederek özellikle okul bahçeleriyle ilgili olarak bazı tavsiyelerde bulunulduğu ve bir rapor yazıldığı bilgisini paylaşmaktadır. Bahse konu raporun içeriği aşağıdaki gibidir;

"Tarım Görevlisinin Okulu Müdürü Raporu

Okul Müdürü'nün adı ……

1. a. Okuluna bağlı bir okul bahçesi var mıdır? ……
b. Eğer öyleyse, neleri içermektedir ve ne tür işlere uygundur?
2. Okul bahçesinin yönetimi ve çalışmasında herhangi bir rolü mıdır?
3. Gerçekten ilgi duyuyor mu?
4. Eğer varsa, bu konuda ne gibi bilgisi var?
a. Bahçıvanlık
b. Genel tarım
5. Öğrenciler bahçeye gerçek anlamda ilgi duyuyorlar mı?
6. Bu müdür geçen yıl okul bahçesinden sorumlu muydu?
7. Eğer öyleyse;
a. Neredeydi?
b. Buna hangi not verildi?

[171] Elefteria (Εφημερίδα Ελευθερία) https://www.pressarchive.cy/s/el/ item/568301; Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 269.

[172] Kolejin 1960'lı yıllarda itibaren mezun olup da hayatta olan bazı öğretmenlerle yaptığım röportajlarda merkezileştirme öncesi kırsal *(köy)* ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin öğrencilik dönemlerinde özellikle tarım öğretmeni M.ehmet Alaeddin Tarımer'in adını sıklıkla telafuz ettiklerine şahit oldum. Hatta K.K.T.C. yerel basınında bu konunun bazı yazarlarca köşe yazısı olarak kaleme alındığı görülmektedir. Hasan Hastürer, https://noktakibris.com/yazarlar/hasan-hasturer/ozellikle-koylerde-ilkokul-ogretmenleri-koyun-her-seyiydi/; Hasan Kahvecioğlu; https://www.ykp.org.cy/2024/07/tami-tamina-yarim-asir-oncedi-hasankahvecioglu/ gibi.

8. Öğrencilere tarımsal eğitim vermenize hangi yollarla yardımcı oldu?
9. Köyün tarımıyla ne ilgisi var?
10. Köydeki tarımsal faaliyetlerin ötgütenmesinde herhangi bir rolü var mıdır?
11. Tarımsal bilginin yaygınlaşmasına yardımcı olduğunu düşünüyor musunuz?
12. Genel açıklamalar.

……
Tarım (Ziraat) Memuru

Tarih ……

Not: 1'in cevabı olumsuz ise, 2, 3, ve 5'in cevaplanmasına gerek yoktur. Ancak diğer tüm soruların cevaplanması gerekmektedir."

Ioannis-Kaminaridis'in, adı geçen eserinin 271. sayfasında 1931 yılında Hükümete 115.622 £'sına mal olan bir tarım seminerinin yapıldığından bahsetmektedir. Ioannis-Kaminaridis ayrıca, seminere geniş bir katılımın yapıldığını ve bahse konu tarım seminerine 366 öğrencinin, 60 Kıbrıslı Rum öğretmenin ve 45 Kıbrıslı Türk öğretmeninin katıldığı bilgisini aktarılmaktadırlar. Ioannis-Kaminaridis bahse konu seminerde katılımcılara teorik ve uygulamalı tarım dersi dışında, botanik, mantarlar, entomoloji, hayvancılık, veteriner hekimliği gibi teorik derslere ilaveten bahçecilik, bağılık, tarım ekonomisi, ipek böcekçiliği ve ormancılık alanlarında uygulamalı ders bilgilerinin de aktarıdığını belirtmektedirler.[173]

1.5 Islah (Karma) Okulu

Bu karma okul başlığı altında 1 adet okulun açıldığı görülmektedir.

1.5.1 Reform School (Reformatory)

Colonial Report kayıtlarına göre 1920 yılında beridir faaliyet gösteren okul, 14-16 yaş aralığında kabahat işledikleri mahkemeye kararıyla sabit olan çocukların Lefkoşa Atalassa Hayvan Üretme Çiftiği'nde cezalarını çektiği okul olarak bilinmektedir.[174]

1.6 Orman (Karma) Okulu

Bu karma okul başlığı altında 1 adet okulun açıldığı görülmektedir.

---

[173] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 271.

[174] Erhan, a.g.t., s. 130-131; Behçet, a.g.e., s. 163-164; Okulun kuruluş tarihi konusunda farklı tarih veren Ioannis-Kaminaridis'in, adı geçen eserinin 267. sayfasında Lapithos (Lapta) Islahevi Okulu hakkında kısaca şu bilgileri vermektedirler; "1943 yılında suç işlemiş veya eğitime muhtaç gençleri eğitimek amacıyla kuruldu ve adalet, bu gençlerin özel bir eğitime ihtiyaç duyduğuna karar verdi. Okulun müdürü Evripidis Iakovou idi. 1946'da, okulun işletme sorumluluğu arttırdığı genç suçlulara ilişkin yasa yayınlandı…".

1.6.1 Cyprus Foresty College

Behçet "Kıbrıs Maarif Tarihi" adlı kitabında, okulun 1950 yılında tamamlanan binasıyla faaliyete 1951-1952 eğitim yılında başladığını ifade ederken, Erhan, yüksek lisans tezinde konuyla ilgili olarak kesin bir tarih vermekten kaçınarak muğlak bir ifade ile"Yönetiminin son yıllarında" şeklinde aktardığı görülmektedir.[175]

Fotoğraf 7: Kıbrıs'ta İngiliz Döneminde Açılan Kıbrıs Ormancılık Okulu'nu Gösterir Fotoğraf[176]

İngilizlerin adada teknik işlerdeki eksikliğini gidermek amacıyla, teknik eğitim alanında ihtiyaç duyulan okulların düzenleme çalışmalarını da yürüttüğü görülmektedir. İngilizler İngiltere'den getirdikleri teknik uzmanlarına hazırlakları raporlar çerçevesinde belirledikleri alanlarda açtıkları okulların listesi aşağıdaki gibidir.

2. Teknik (Karma) Okullar

Kıbrıs Adası'nda İngiliz İdaresi altında açılan teknik karma okulların sayısının, 6 adet olduğu görülmektedir.

2.1 Apprentices Training Center

Yüksek lisan tezinde Erhan, bahse konu okulun çıraklık eğitimini içeren bir okul olduğunu, ilk önce ortaokul düzeyinde 2 yıllık bir programla eğitime başlandığını, 1956 yılında 3 yıllık eğitim düşüncesiyle açılan Technical School Nicosia'nın uygulamalı eğitime destek amacıyla bu okula öğrenci hazırlama programına dönüştürüldüğünü aktarmaktadır.[177]

2.2 Turkish Technical School of Lefka

Lefke'de açılan 3 teknik okulun ilkidir.[178]

---

[175] Erhan, a.g.t., s. 131-132; Behçet, a.g.e., s. 163; Cyprus Foresty College (Prospectus and Syllabus) https://www.moa.gov.cy/moa/fd/fd.nsf/ECCFC0BF5C3E8FD7C2258129001FCA08/$file/Cyprus%20Forestry%20College%20Prospectus%20and%20Syllabus%20-%20Booklet.pdf.

[176] https://www.leventisfoundation.org/environmental-conservation/cyprus-forestry-college-prodromos-limassol -region adlı siteden alınmıştır.

[177] Erhan, a.g.t., s. 107-108.

[178] Erhan, a.g.t., s. 111-113.

2.3 Technical School of Lefka

Lefke'de açılan 3 teknik okulun ikincisidir.[179]

2.4 Tehnical School of Xero

Lefke'de açılan 3 teknik okulun üçüncüsüdür.[180]

2.5 Nicosia Technical Institute

Apprentices Training Center'in Makine Bölümü'nde gelen öğrencilerle eğitime 1956 yılında açılan okuldur.[181]

2.6 Technical School of Limassol

1956 yılının Eylül ayında eğitime başlayan okul, kampüs olarak projelendirilen ve inşa edilen okuldur.[182]

No	Okulun Adı	Kuruluş Tarihi	Okulun Statüsü	İçerdiği Program	Geçirdiği Değişim
1	Apprentices Training Center	1946	Devlet	- 2 Yıllık Çıraklık Yetiştirme - 1956 Tarihinde N.T.S İçin Hazırlık Prog. - 1959 Kıbrıs Türk Toplumu İçin 2 Yıllık Ortaokul Seviyesi - Lise Seviyesi 3 Yıllık (Teorik+Uygulamalı)	- 1959 Tarihinde Kıbrıs Türk Toplumu'na Devredildi - 1959 Lefkoşa Türk Yapı Sanat Enstitüsü - 1976 Sedat Simavi Endüstri Meslek Lisesi
2	Turkish Tehnical School of Lefka	1952	Özel[183]	2 Yıllık (Teorik+Uygulamalı)	...[184]
3	Technical School of Lefka	1956	Devlet	3 Yıllık (Teorik+Uygulamalı)	- 1959 Tarihinde Kıbrıs Türk Toplumu'na Devredildi - 1959 Tarihinde Lefke Erkek Sanat Enstitüsü - 1964 Cengiz Topel Erkek Sanat Enstitüsü

[179] Erhan, a.g.t., s. 113.
[180] Erhan, a.g.t., s. 110.
[181] Erhan, a.g.t., s. 109.
[182] Erhan, a.g.t., s. 109-110.
[183] Şahıslar tarafından kurulan anlamında kullanılmıştır.
[184] Erhan yüksek lisans tezinde bu konuda herhangi bir bilgiye ulaşamadığını, yoruma dayanarak bahse konu okulun Lefka Technical School'un içerisine yerleştirilmiş olabileceğini ifade etmektedir.

					- 1976 Cengiz Topel Endüstri Meslek Lisesi
4	Nicosia Technical Institu				1959 Tarihinde Kıbrıs Rum Toplumu'na Devredildi
5	Technical School of Limassol				
6	Technical School of Xero	1957			Kıbrıs Rum Toplumu

Tablo 3: Kıbrıs'ta İngiliz Döneminde Açılan Teknik Okullarının Listesi, Yapısı ve Geçirdiği Değişimleri Gösterir Tablo[185]

Sıra No	Kaza Adı	Atanan Komiser Yardımcısının Adı	Atanma Tarihi
1	Baf	Teğmen A. G. Duff	01.08. 1878
2	Girne	Teğmen A. Scott Stevenson	01.08. 1878
3	Larnaka	C. D. Cobham	01.10. 1878
4	Lefkoşa	Teğmen M. B. Seager	01.08. 1878
5	Limasol	Teğmen E. L. Braitwaite	28.08. 1878
6	Mağusa	Teğmen J. N. S. Grant	06.11. 1878

Tablo 4: İngiliz Döneminde Kıbrıs'ta Kazalara Atanan Komiserler Yardımcılarının (Deputy/Assistant Commissioners) Listesini Gösterir Tablo

Sıra No	Kaza Adı	Atanan Komiserin Adı	Atanma Tarihi
1	Baf[186]	Yüzbaşı A. G. Wauchop	07.08 1878
2	Girne	Teğmen W. H. Holbech	01.08 1878
3	Larnaka	Üsteğmen H. G. White	21.08 1878
4	Lefkoşa	Albay R. Biddulph	01.08 1878
5	Limasol	Üsteğmen F. G. E. Warren	01.10 1878
6	Mağusa	Yüzbaşı J. A. S. Inglis	06.11 1878

Tablo 5: İngiliz Döneminde Kıbrıs'ta Kazalara Atanan Komiserlerin (Commissioners) Listesini Gösterir Tablo

[185] Bu tablo, Hasan Erhan'ın, Kıbrıs'ta İngiliz Dönemi'ndeki Toplumlararası Karma Okullar (1878-1960), adlı yüksek lisans tezinin 104. sayfasında bulunan Tablo 6'dan alınmış ve tarafımdan yeniden düzenlenmiştir.

[186] Hazırlanan liste, kaza adlarının alfabetik sırasına göre yapılmıştır.

BÖLÜM IV

İngiliz Yönetimi'nde TTC Öncesi Öğretmen Yetiştirme Kurumlarına Genel Bir Bakış

Osmanlı Devleti'nin kendi ihtiyacı için öğretmen yetiştirilmesi konusundaki yaptığı düzenlemelerinin Kıbrıs Adası'nda da uygulandığı muhakkaktır. Buradan hareketle Osmanlıların adanın İngilizlere kadar olan devrede konuyu kendi sistemi içerisinde yaptığı düzenlemelerde çözme yoluna gitmiştir.[188] Kıbrıs Adası'nda İngiliz Yönetimi eliyle bir öğretmen koleji açılmasına kadar geçen süre zarfında öğretmen yetiştiren kurumlar ya da bir başka değişle öğretmen olarak görev yapan kişilere dair ilk bilgilere 1895 Eğitim Yasası'nda[189] rastlanmaktadır. Bahse konu yasanın IV. Bölüm'ün 42. maddesinde, 20 Ağustos 1896 tarihinden itibaren yönetim yardımı alan Müslüman okullarında görev ifa edecek öğretmenlerin Osmanlı Devleti'nin "Mekteb-i İdâdî" veya "Dârü'l-Muallimîn"[190] olarak bilinen okullarından, Kıbrıs'ta ise "Rüştiye"[191] olarak bilinen okulun tüm

[188] Özellikle Osmanlı öncesi, Osmanlı ve sonrası dönemde öğretmen yetiştirme tarihi için bkz. Cavit Binbaşıoğlu, Türkiye'de Eğitim Bilimleri Tarihi Kitabı, Öğretmen Yetiştirme Açısından Türkiye'de Eğitim Bilimleri Tarihi Üzerine Bir Araştırma (Araştırma-İnceleme Dizisi), Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları 2795, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi 769, Araştırma-İnceleme Dizisi 70, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul: 1995.

[189] 3 Haziran 1895.

[190] Hüseyin Şimşek, Osmanlı Döneminde Kısa Süreli Öğretmen Yetiştirme Uygulamaları (Dârü'l-Ameliyyât ve Taşrada Öğretmen Yetiştirme), YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi (YYU Journal Of Education Faculty), 2014, Cilt: XI, Sayı: I, s. 77-95, http://efdergi.yyu.edu.tr; Hamza Altın, Osmanlı Eğitim Tarihinde Dârü'l-Muallimât (Açılışı ve Gelişim Süreci), Akademik Matbuat, Kasım 2017/C. 1, S. 1, https://dergipark. org.tr/tr/download /article-file/365287; Refik Turan, Osmanlı Devleti'nde Öğretmen Yetiştirme ve Öğretmenlik Meslek Bilgisi Dersleri, Ankara International Congress On Scientific Reserarch-VII (December 02-04, 2022) Volume: 33, Ankara, https://www.researchgate.net/publication/366384274_ Osmanli_Devleti'nde_Ogretmen_Yetistirme_ve_Ogretmenlik_Meslek_Bilgisi_Dersleri; Cemal Öztürk, Darü'l-Muallimîn Maddesi https://islam- ansiklopedisi.org.tr/darul muallimin; Cemil Öztürk, Dârü'l-Muallimât Maddesi, https://islamansiklopedisi.org.tr/darul-muallimat; Hamza Altın, 1869 Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ve Öğretmen Yetiştirme Tarihimizdeki Yeri, İlahiyat Fakültesi Dergisi 13:1 (2008), s. 271-283 https://isamveri.org/pdfdrg/D02364 /2008_1/2008_1_AL-TINH.pdf.

[191] Osmanlı'da açılan rüştiye mekteplerine dair yapılan çalışmalar arasında, lisans tezlerinden doktora tezlerine, özellikle Tannzmiat dönemi sonrası açılan çeşitli yerlerde açılan rüştiye mekteplerine dair sayısız bildiri ve/veya makale ve genel anlamda Osmanlı eğitim sistemi çerçevesinde rüştiyeler hakkında birçok kitap bulunmaktadır. Bunlar içerisinde konusu itibariyle dikkat çeken bazı makaleleri sıralamak isterim. Türk Tarih Kurumu yayını olarak çıkan; Ayşegül Altınova Şahin, Osmanlı Devleti'nde Rüştiye Mektepleri, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu, IV/A-2-2.4. Dizi-Sayı: 16, Ankara: 2018 adlı kitap ile Üsküdar Belediyesi, Objektifden Yansıyanlarla Sultan II. Mahmut Döneminde Eğitim, (Ed. Prof. Dr. Cezmi Eraslan), Nisan: 2017 adlı kitaplar, Mine Ceranoğlu-Arzu Boy, II. Abdülhamid Döneminde Kız Öğrencilerin Öğrenim Gördüğü İstanbul Rüştiyelerinin ve Öğrenci Kıyafetleri İncelenmesi, Sosyal Bilimler ve Sanat Tarihi Bölüm 13, s. 159-180; Ercan Uyanık, Tazminat Döneminde Modern Eğitimin Yaygınlaştırılması Yolunda Pratik Bir Çözüm: Yarı(m) Rüştiyeler adlı makalesi ve Fatma Kaya Doğanay, Tazminat'tan Cumhuriyet'e Rüştiye Mektepleri, T.C. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Tarih Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, Erzurum: 2011 gibi tez sayılabilir. Kıbrıs'ta Osmanlı döneminde kurulan rüştiye mektepleri için bkz. Gökel-Dağlı, a.g.m., s. 751; Volkan Nurçin-Mustafa Usta-Süleyman Gümrükçüoğlu, Osmanlı Döneminde Kıbrıs'ta Din Eğitimi 1 (1571-1878), file:///C:/Users/ Mustafa/Downloads/OSMANLIDNEMNDEKIBRISTADN-ETM1.pdf, s. 104-106; Cemil Çelik, Kıbrıs İdadisi'nde Muallim İstihdamı, Okul Bütçeleri ve

derslerini başarı ile tamamladığına dair bir belgeye veya Sınav Komitesi'nden bir Müslüman ilkokulunda öğretmenlik yapabilecek niteliklere sahip olduğuna dair bir sertifika alanlarla sınırlandırılmıştı.

İlgili yasanın 43. maddesi ise bayan öğretmenler ile ilgili olup, bir Müslüman kız ilkokulunda görev ifa edecek bayan öğretmenlerin Sınav Komitesi'nden bu görevi yerine getirebilecek niteliklere sahip olduğuna dair bir sertifikayı bulunduranlarla sınırlandırılmıştı. İlgili raporun Hıristiyan okullarında öğretmenlerinin yetiştirilmesine dair 5. Bölüm'ün 46. maddesinde "20 Ağustos 1896 Tarihinden Yönetim yardımı alan Hıristiyan okullarında görev ifa edecek olan öğretmenlerin Kıbrıs Cimnazyumu'nun öğretmenlik branşı veya onaylanmış bir diploma veya sertifikaya sahip olanlarla sınırlandırılmıştır. Sınav Kurulu (Komitesi) veya Kıbrıs Cimnazyumu'nun öğretmenlik branşı öğretmenlerinin verecekleri ve yeni yöntemlere göre öğretim yapabilecek niteliklere haiz olduklarını gösteren bir belgeye sahip olanlar" şeklinde geçmektedir.

Yine "Bir Hıristiyan kız ilkokulunda görev ifa edecek bayan öğretmenlerin ise onaylanmış bir öğretmen okulundan alacağı ve tüm dersleri başarı ile tamamladığını gösteren belge veya Sınav Komitesi'nden alacağı modern yöntemlere göre öğretim yapabileceğini gösteren belgeye sahip olanlarla sınırlandırılmıştır." şeklinde geçmektedir.[192]

Öğretmen yetiştirme konusundaki bilgilere yer veren diğer bir kaynak ise, J. E. Talbot ve F. W. Cape'in "Report On Education In Cyprus" adıyla bilinen 1913 tarihli raporudur. Bahse konu rapordaki bilgiler derleyen Çomunoğlu konuyu şu alt başlıklarla irdelemiş ve detaylandırmıştır.

1. Müslüman Türkler ve Hıristiyan Rumlar İçin Öğretmen yetiştirmede Var Olan Olanakların Genel Durumu[193]
2. Viktorya Kız Okulu'nda Öğretmen Yetiştirmeye Yönelik Dersler[194]
3. Rum Erkek Öğretmen Adayları İçin Kıbrıs Rum Cimnazyumu[195]
4. Öğretmenlik Uygulamaları[196]
5. Öneriler[197]
6. Rum Bayan Öğretmen Adayları İçin Faneromeni (Phaneromeni) Kız Okulu[198]
7. Stajyer Öğretmen (Pupil Teacher) Önerisi

Eğitim Sürecinde Yaşanan Sorunlar, https://dergipark. org.tr/tr/pub/ataunitaed/issue/65008/998938, s. 376-381.

[192] Çomunoğlu, a.g.d.t. s. 209.

[193] Çomunoğlu, a.g.d.t. s. 211-212.

[194] Çomunoğlu, a.g.d.t. s. 212.

[195] Çomunoğlu, a.g.d.t. s. 212-213.

[196] Çomunoğlu, a.g.d.t. s. 213.

[197] Çomunoğlu, a.g.d.t. s. 214.

[198] Çomunoğlu, a.g.d.t. s. 214-215.

8. Öğretmen Yetiştirmeye Yönelik İngiliz Yönetimi Yardımları[199]
9. İngiliz Yönetimi Yardımlarının Artırılması Önerisi[200]

J. E. Talbot ve F. W. Cape'in hazırladığı raporda uzman tarafından hazırlanan raporun Çomunoğlu bahse konu bu raporun ortaya çıkardığı belirgin noktalardan birisinin, "İngiltere'de daha önce denildiği gibi, 1890'lı yıllardan sonra öğretmen yetiştirme alanında hükümetin yavaş yavaş faaliyet göstermeye başlamasına rağmen Kıbrıs'ta İngiliz Yönetimi'nin başlangıcından yaklaşık 35 yıl sonra bile bu konuyla ilgili bir müdahalenin söz konusu olmayışı" şeklindeki ifadesidir. Bir diğer belirgin nokta ise "İngiliz Yönetimi'nin herhangi bir uygulaması olmadığı halde Rumlar'ın öğretmen yetiştirmesiyle ilgili yeterince tatmin edici düzeyde olmasa da belli bir sisteme sahip olmalarına karşılık Türk Toplumu'nda bu yönde hiçbir girişimin bulunmamasıdır. Rumlar'ın haksız da olsa kendi milli ve politik mücadelelerinde eğitim ve öğretmenleri günümüzde dahi en önemli unsu olarak kullanmalarının onlarının geçmişten beri öğretmen yetiştirme konusuna önemle eğilme geleneklerinin bir uzantısı olduğu" şeklindeki yorumudur.[201]

Rebecca Bryant'ın "Tebaadan Vatandaşa (Kıbrıs'ta Modernite ve Milliyetçilik)" adlı kitabının Altıncı Bölüm "Onurlu Bir Eğitim"[202] başlığının "Özgürlüğün Önlenemez Yükselişi" alt başlıklı kısmında bahse konu okuldan bahsetme ve konuyu şöyle değerlendirmektedir.

> *"…Mücadelenin başlangıcından kısa bir süre önce İngilizlerin 'Helenizm'den Arındırma' tedbirleri diye adlandırdıkları uygulamaları devreye sokmasıyla beraber protesto gösterileri başlamıştı. 1950'lerin başındaki İngilizler siyaseti, on yıl öncesine göre epey serbest olsa da siyasi ve dini liderler Birleşmiş Milletler ve diğer uluslararası örgütlere, Yunan milli duygusunun ifadesinin, özellikle okullarda kısıtlanmasına yol açan İngiliz tedbirlerini protesto eden uzun dilekçeler göndermekteydi. 1935'te İngiliz Hükümeti, hem milliyetçi tarihin sembol ve öznelerinin ortadan kaldırılması hem de artan üniversite mezun sayısının öngörülen sonucu olan ekonomik büyüme sayesinde, yükselen milliyetçilik ateşini bastırmayı umarak, iki halk için ortak eğitim standartları getirmeye kalktı. Bunun da ötesinde, İngiliz sistemi Kıbrıs standartlarına uyarlanmış ve yerel, milliyetçi tarih ve edebiyatı, dünya tarihi ve Avrupa edebiyatı ile değiştirilmiştir. İngiliz planının son noktası, Türk ve Rum öğretmenlerin birlikte yetiştirildiği Omorfo'daki Öğretmen Koleji olarak görülmekteydi. Kıbrıslı Rum liderler geleceğin öğretmenlerinin öz*

[199] Çomunoğlu, a.g.d.t. s. 216-217.
[200] Çomunoğlu, a.g.d.t. s. 217-218.
[201] Çomunoğlu, a.g.d.t. s. 219-220.
[202] Rebecca Bryant, Tebaadan Vatandaşa (Kıbrıs'ta Modernite ve Milliyetçilik), İletişim Yayınları (çev. Seyhan Özmenek), s. 216, 1. Baskı, İstanbul: 2007.

dillerini ve tarihlerini yeterince bilmeden mezun olduklarından şikâyet etmekteydi."[203]

Kıbrıslı Rumlar açısından konuya bakıldığında daha uyumlu bir yapı içerisinde hareket eden Kıbrıslı Türklere karşın Kıbrıslı Rumların, adaya gelen İngilizlerin ta başından beri emellerine ulaşmak için geliştirdikleri hareket tarzlarına rağmen başarılı olamadıkları görülürken, yürürlüğe koydukları yasalarla ele aldıkları kontrolde Kıbrıslı Rumlara ait öğretmen yetiştirme okullarını da mali yetersizlikle bırakmak suretiyle kapanmasına yol açtıkları görülür. Kıbrıslı Rumların buna tepkisi ileriki dönemde isyan edecek kadar bir süreci beraberinde getirdiği görüldü. Sonuç olarak adanın ilhakı sonrası döneminde İngilizlerin çıkardıkları genel eğitim yasalarının üzerine daha detaylı ve nokta atışı misali ilköğretim, ortaöğretim vb. yasaların revizeleri şekliyle yönetim anlayışını birleştirerek, her iki toplumu kolonyal şekillendirme kontrolünü tamamen ele aldıkları, yani İngilizlerin bu yasalarla adada emperyal vatandaş oluşturma kimliği şeklinde bir hedefi güttükleri görülmektedir.[204]

Persianis'in özellikle "The British Colonial Education 'Lending' Policy in Cyprus (1878-1960): An Intriguing Example of An Elusive 'Adapted Education' Policy" adlı makalesi Kıbrıs'ta emperyal vatandaş oluşturma kimliğini hayata geçirme politikalarının eğitim yönündeki uygulamalarını "uyarlanmış eğitim" kavramı üzerinden açıklama yönüne gider. Bilindiği üzere "uyarlanmış eğitim" kavramı "görevlilerin işlerine alıştırılmaları ve bağlanmaları iş sorumluluğunu benimsemeleri görev sırasında karşılaşacakları sorunları kolaylıkla çözebilmeleri için gerekli bilgi, beceri ve anlayışların kazandırılması amacıyla yapılan bir eğitim türü" olarak ifade edilmektedir.

Adada bugün dahi üzerinden 60 yılı aşkın süre geçmesine rağmen İngilizlerin sosyal ve kültürel uygulamalarının daha çok Kıbrıslı Türk toplumu üzerinde etkili olduğu görüşü yaygındır. Bunun da sebebi olarak Kıbrıslı Türk elitlerin tepki açısından Kıbrıslı Rumlar gibi neredeyse ayni düşündükleri tepkilerini Kıbrıslı Rumlarla beraber birlikte İngilizlere yönetmekten ziyade var olan rejime bağlılık göstererek Kıbrıslı Rum'a bir anlamda karşı durma eğiliminde olduğu görülür. O noktada bu genel prensip etrafında İngilizci görünmeleri yaftasını da üzerlerine alma pahasına böylesi bir hareket tarzı geliştirmekten bir ölçüde de Kıbrıslı Türk elitlerinin kendi varlıklarını bu şekilde koruyabileceklerini düşünmelerinin de etkili olduğu üzerinde durmak gerekmektedir. İşte bu noktada Persianis'in belirttiği ve tanımladığı "uyarlanmış eğitim" modeline göre İngilizlerin bir eğitimi anlayışını güden eğitim politikalarını uygulamaya geçirdiklerini söylemek mümkündür. Persianis makalesinde konuyu şöyle açıklamaktadır;

"Kıbrıs'ta İngiliz sömürgeci eğitim 'ödünç verme' politikasının durumu çok ilginçtir; bu ilginçliği yaratan birinci etken Kıbrıs'ın hemen hemen tüm diğer İngiliz kolonilerinden (Afrika ve Asya) çok farklı kültürel

[203] Bryant, a.g.e., s. 216.
[204] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 32-33.

özelliklere sahip olması ve ikinci etken ise sömürge politikasının Kıbrıs'ı etkilemesidir. Bu noktada İngilizler tarafından kurulan adadaki sömürgecilik sonrası eğitim yapıları ve uygulamaları bu süreci derinden etkilemiştir. Kıbrıs'ta uygulanan İngiliz sömürgeci eğitim politikasının, hemen hemen tüm diğer İngiliz sömürgelerinde uygulanan sömürge politikasının iki temel özelliğine sahip olduğunu vurgular. Bu iki temel özellikten birincisi 'uyarlanmış bir eğitim' politikasının hayata geçirilmesi ve ikincisi de 'yönetilenlerin iradesine çok bağlı kalması' olarak açıklar. Ancak bu iki temel özelliğin farklılıkları olduğunun da altını çizer ve bu farklılıkları iki noktada değerlendirir. Bunlardan birincisi bu zorlukların 'uyarlanmış eğitim' politikasının uygulamasının çok zor ve çeşitli biçimlerde olduğundan olduğu, iki farklılığın da bu politikanın oluşturulmasında Kıbrıs'ta siyaset diğer kolonilere göre çok daha önemli bir olumlu ve olumsuz yönde rol oynadığını aktarır. Sonuç olarak ilk elli yıl boyunca açıkça uygulanan 'uyarlanmış eğitim' politikasının daha sonra tersine çevrildiğini ifade eder."[205]

Eğitim Yılları	Okulun Adı	Bulunduğu Yer
1893-1935	Tüm Kıbrıs Erkek Lisesi (*P. Kıbrıs Lisesi*)	Lefkoşa
1903-1937	Faneromeni Kız Okulu	
1910-1932	Larnaka Ruhban Okulu	Larnaka
1937-1958	Teachers' Training College	Lefkoşa
1943-1958	Mitresses Training College	
1958-1959	Lefkoşa Öğretmen Koleji	
1993-…	Kıbrıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü	

Tablo 6: Kıbrıs'ta İngiliz Döneminde Öğretmen Yetiştiren Kıbrıs Rum Okullarını Gösterir Tablo[206]

Eğitim Yılları	Okulun Adı	Bulunduğu Yer
1862-1897	Rüştiye	Lefkoşa
1922-1925	Lefkoşa Sultanisi	
1897-1925	İdadi Okul	
1901-1937 [1960]	Viktorya Kız Lisesi[207] *(Viktorya İnas Sanayi Mektebi)*	

[205] Panayiotis Persianis, The British Colonial Education "Lending" Policy in Cyprus (1878-1960): An Intriguing Example of An Elusive "Adapted Education" Policy, Comparative Education, Volume 32, Issue 1, P. 45-68, 1996.
[206] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 32-33.
[207] Kıbrıs'ta İngiliz döneminde bu liseden mezun öğrencilerin ilkokullarda öğretmen olarak görevlendirildikleri bilinmektedir. O dönemde görevlendirilen bayan öğretmenlerden arasında

	Viktorya Tali Kız Okulu *(1951-52)* Viktorya Türk Kız Lisesi *(1953)* Adnan Menderes Kız Lisesi *(1958)* Lefkoşa Türk Kız Lisesi *(1960)*	

Tablo 7: Kıbrıs'ta İngiliz Döneminde Öğretmen Yetiştiren Kıbrıs Türk Okullarını Gösterir Tablo[208]

Kolej Adının Geçtiği Belgenin Tarihi	Kolejin Adı	Bulunduğu Yer
1935	Government Training College	Omorfo
1937	Normal School	
	Government Normal School	
	Teachers' Training Centre	
	Morphou Teachers School	
1938	Teacher' Training College	
1946	Omorfo Muallim Kolleji[209]	
1947	Morfu Muallim Kolleji[210]	
	Omorfo Kolleji[211]	
	Muallimler Kolleji[212]	
1949	Omorfo Öğretmen Kolleji[213]	
	Morfu Öğretmen Kolleji[214]	
1950	Öğretmen Talim Kolleji[215]	
	Muallim Talim Mektebi[216]	
	Öğretmen Talim Merkezi[217]	
	Morfu Öğretmen Talim Kolleji[218]	

Faika Hüseyin Aslan'ı, Fikriye Niyazi'yi, Sahure Mehmet Hüseyin Silman'ı, Sacit Şekerzade'yi saymak mümkündür. Bkz. KÖDER (Kıbrıs Kadın Öyküleri Derneği adına Şenay Ekingen), Hayatımıza Değer Katan Kadınlarımız 2 (41 Hayat, 41 Öykü, 41 Kalem), Ateş Matbaacılık Ltd., Lefkoşa: 2023.

[208] Çomunoğlu, a.g.d.t., s. 209-212; Ali Efdal Özkul, Yurdagül Akcansoy, Gülcan Faika Ülvay, Viktorya İslâm İnas Sanayi Mektebi ve Kıbrıs Türk Kadını'nın Yaşamındaki Rolü, CTAD, Yıl 14, Sayı 27 (Bahar 2018), s. 71-96, https://ctad.hacettepe.edu.tr/14_27/04.pdf.

[209] Hür Söz gazetesi, 26 Kasım 1946.

[210] Hür Söz gazetesi, 9 Mart 1947.

[211] Halkın Sesi gazetesi, 26 Eylül 1947.

[212] Hür Söz gazetesi, 7 Ağustos 1947.

[213] Hür Söz gazetesi, 21 Haziran 1949.

[214] Halkın Sesi gazetesi, 2 Ekim 1949.

[215] Hür Söz gazetesi, 7 Haziran 1950.

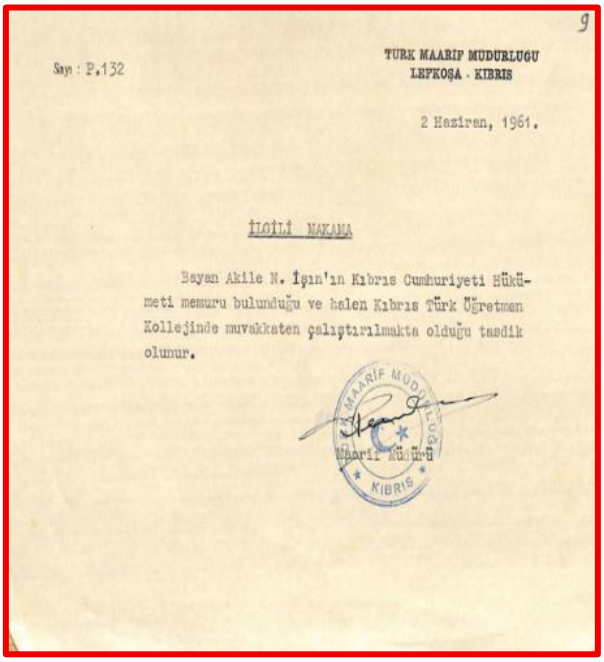
[216] Halkın Sesi gazetesi, 26 Eylül 1950.

[217] Hür Söz gazetesi, 26 Eylül 1950.

[218] Hür Söz gazetesi, 6 Aralık 1950.

1951	Omorfo Muallim Talim Kolleji[219]	
1957	T.T.C. Cyprus	
1958	Lefkoşa Öğretmen Talim Koleji[220]	Lefkoşa
	Turkish College	
1959	Türk Öğretmen Koleji[221]	
	Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji[222]	
	Türk Öğretmen Eğitim Koleji	
1960	Atatürk Pedagoji Akademisi[223]	
	Türk Öğretmen Kolleji	
1961	Kıbrıs Türk Öğretmen Kolleji	

Tablo 8: Kıbrıs'ta 1937-1963 Döneminde Öğretmen Yetiştirme Koleji'nin Tespit Edilen Farklı İsimlerini Gösterir Tablo

9

Sayı : P.132

TURK MAARIF MUDURLUGU
LEFKOŞA - KIBRIS

2 Haziran, 1961.

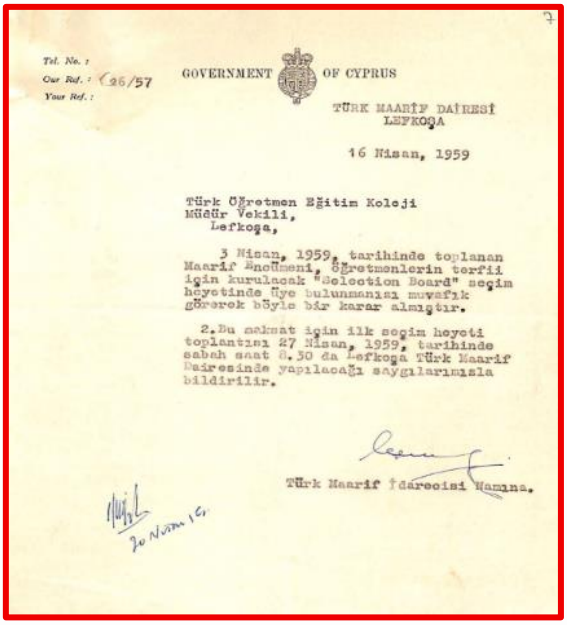
İLGİLİ MAKAMA

Bayan Akile N. Işın'ın Kıbrıs Cumhuriyeti Hükümeti memuru bulunduğu ve halen Kıbrıs Türk Öğretmen Kollejinde muvakkaten çalıştırılmakta olduğu tasdik olunur.

MAARİF MÜDÜRLÜĞÜ
Maarif Müdürü
KIBRIS

Belge 2: Kıbrıs'ta 1937-1963 Döneminde Kolej Adının Farklı Yazıldığını Gösterir Belge[224]

[219] Halkın Sesi gazetesi, 17 Şubat 1951.
[220] Halkın Sesi gazetesi, 8 Mayıs 1958, İlan. Halkın Sesi Gazetesi'nde "Lefkoşa Öğretmen Talim Koleji" olarak çevrilen kolej adının The Cyprus Gazette'te "Turkish Teachers' Training College" şeklinde geçtiği görülmektedir.
[221] Halkın Sesi gazetesi, 18 Eylül 1959.
[222] Halkın Sesi gazetesi, 1 Temmuz 1959.
[223] Feridun, a.g.e., s. 275.
[224] Atatürk Öğretmen Koleji Arşivi, Akile N. Işın Dosyası, s. 9.

Tel. No. :
Our Ref. : 126/57
Your Ref. :

GOVERNMENT OF CYPRUS

TÜRK MAARİF DAİRESİ
LEFKOŞA

16 Nisan, 1959

Türk Öğretmen Eğitim Koleji
Müdür Vekili,
Lefkoşa,

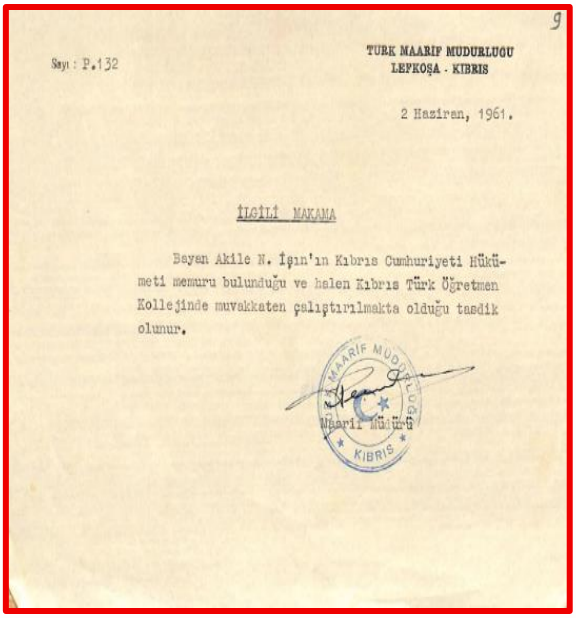
3 Nisan, 1959, tarihinde toplanan Maarif Encümeni, Öğretmenlerin terfii için kurulacak "Selection Board" seçim heyetinde üye bulunmanızı muvafık görerek böyle bir karar almıştır.

2. Bu maksat için ilk seçim heyeti toplantısı 27 Nisan, 1959, tarihinde sabah saat 8.30 da Lefkoşa Türk Maarif Dairesinde yapılacağı saygılarımızla bildirilir.

Türk Maarif İdaresi Namına.

30 Nisan, 1959

Belge 3: Kıbrıs'ta 1937-1963 Döneminde Kolej Adının Farklı Yazıldığını Gösterir Belge[225]

Sayı : P.132

TURK MAARIF MUDURLUGU
LEFKOŞA - KIBRIS

2 Haziran, 1961.

İLGİLİ MAKAMA

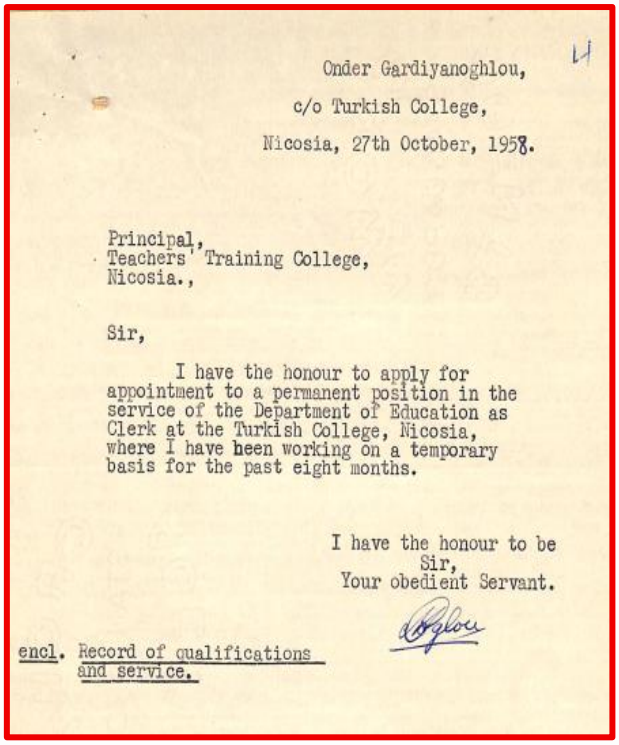
Bayan Akile N. Işın'ın Kıbrıs Cumhuriyeti Hükümeti memuru bulunduğu ve halen Kıbrıs Türk Öğretmen Kolleğinde muvakkaten çalıştırılmakta olduğu tasdik olunur.

MAARİF MÜDÜRLÜĞÜ
KIBRIS

Maarif Müdürü

Belge 4: Kıbrıs'ta 1937-1963 Döneminde Kolej Adının Farklı Yazıldığını Gösterir Belge[226]

[225] Atatürk Öğretmen Koleji Arşivi, Halil Direkoğlu Dosyası, s. 7.
[226] Atatürk Öğretmen Koleji Arşivi, Akile N. Işın Dosyası, s. 9.

Onder Gardiyanoghlou,
c/o Turkish College,
Nicosia, 27th October, 1958.

Principal,
Teachers' Training College,
Nicosia.,

Sir,

I have the honour to apply for appointment to a permanent position in the service of the Department of Education as Clerk at the Turkish College, Nicosia, where I have been working on a temporary basis for the past eight months.

I have the honour to be
Sir,
Your obedient Servant.

encl. Record of qualifications and service.

Belge 5: Kıbrıs'ta 1937-1963 Döneminde Kolej Adının Farklı Yazıldığını Gösterir Belge[227]

[227] Atatürk Öğretmen Koleji Arşivi, Önder Gardiyanoğlu Dosyası, s. 4.

BÖLÜM V

Kıbrıs'ta İngiliz Döneminde Kurulan Karma Eğitim Kurumlarından Birisi Olan Teachers' Training College (TTC)

Fotoğraf 8: Teachers' Training College'i Önden Gösterir
Fotoğraf[228]

1937 tarihinde orijinal adıyla "Teachers' Training College" olarak bilinen ve Omorfo'da açılan kolejin Türkçe çevirisinde, bazı Kıbrıslı Türk akademisyenler ve/veya araştırmacılar tarafından kaleme alınan konuyla doğrudan ve/veya dolaylı bağlantılı olan kitap ve/veya makale/bildiri vb. diğer birçok materyallerde, farklı isimler altında kaydedildiği görülmektedir.[229]

Farklı adlarla da olsa bilinir olan bahse konu kolejin, Kıbrıs Türk toplumu içerisinde yarattığı etki gerççekten çok büyüktür. Bu açıdan bakıldığı zaman kolejin İngiliz döneminden ve/veya sonrası dönemlerinden mezun olanların sadece öğretmenlik mesleğini layıkıyla icra etmediği, farklı meslek alanlarında da başarılı faaliyetlerde bulundukları görülmektedir. İşte bu noktadan hareketle, Kıbrıs Türk toplumunu derinden etkileyen bu kurumun tarihî serüvenine dair bilgier 19 alt başlık altında derlenmeye çalışılmıştır. Elbette buna eklenecek bir ve/veya birden fazla bölümden fazlası olabileceği muhakkaktır. Bu girizgahın ardından, kolejin tarihî serüvenine ışık tutacak alt başlıklar aşağıdaki gibi sıralanmış olup, her bölüme ait bilgiler kendi alt başlığı altında verilecektir.

1. Teachers' Training College'in Kuruluşu, Adı ve Aldığı Tepkiler
2. Teachers' Training College'in Kuruluş Amacı
3. Teachers' Training College'in Tahmini Kuruluş Maliyeti
4. TTC'de Görev Yapacak Olan Öğretmen, Öğrencileri Seçim Şartları, Kolejin Kadro Yapılanması ve Kolej Kadrosu (Müdür, Yardımcı Öğretmenler, Sekretarya)
5. Teachers' Training College'de 1960 Öncesi ve Sonrası Dönemdeki Kadro Artışı
6. Kolejin Kuruluşu'ndan 1963'e Kadarki Süreçte Uygulanan Eğitim Sistemi Bilgileri
7. Kolejin Eğitim Programında Yapılan Bazı Yeni Uygulamalar
8. Öğretmenlik Uygulamaları (Öğretmenlik Deneyimi/Staj)
9. Öğretmenlik Uygulamaları İçin Yapılan Hukukî Düzenlemeler
10. Kolejin Fizikî Yapısına Dair Genel Bilgiler
11. Kolej Odalarının Kullanım Fonksiyonları

---

[228] Bu fotoğraf, Costas Georghiou'nun, "British Colonial Architecture In Cyprus, The Architecture of The British Colonial Administration 1878-1960" adlı kitabın 176. sayfasından alınmıştır.

[229] İngilizce'den çevirisi itibariyle "Öğretmen Eğitim Koleji" anlamına gelen okul, Kıbrıslı Türkler tarafından "Erkek Öğretmen Koleji", "Türk Öğretmen Koleji" veya "Güzelyurt/Omorfo Öğretmen Eğitimi Koleji" gibi adlar kullanıldığı görülmektedir.

12. Kolej Odalarının Kullanım Talimatları
13. Kolejin Kuruluş Dönemi'nden 1963 Yılına Kadar Kullandığı Binalar
14. Teachers' Training College ile İlgili Kıbrıs Türk Basını'nda Çıkan Haberler ve The Cyprus Gazatte'deki Duyurular
15. 1960 Öncesi-Sonrası Dönemde Kolejde Görevli Öğretmenler ve Verdikleri Dersler
16. Kolejin İlk Kapatılma Girişimi
17. Kolejde Uygulanan Serbest Zaman Uygulamaları
18. Kolejden Mezun Olma Durumu
19. Kolejden Mezun Olan Kıbrıslı Türk Öğrenciler (Yıllara Göre)

(a)

(b)

Fotoğraf 9: Teachers' Training College'i Farklı Açılardan Gösterir Fotoğraflar (a, b)[230]

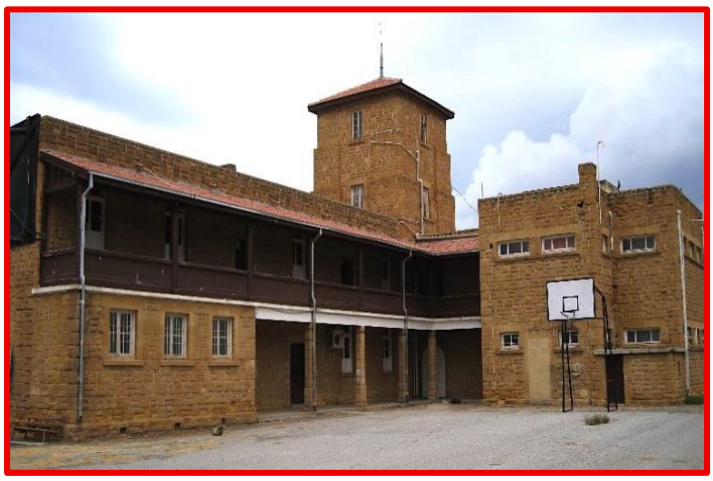
(a)

(b)

Fotoğraf 10: TTC'nin Farklı Açılardan Gösterir Fotoğraflar (a, b)[231]

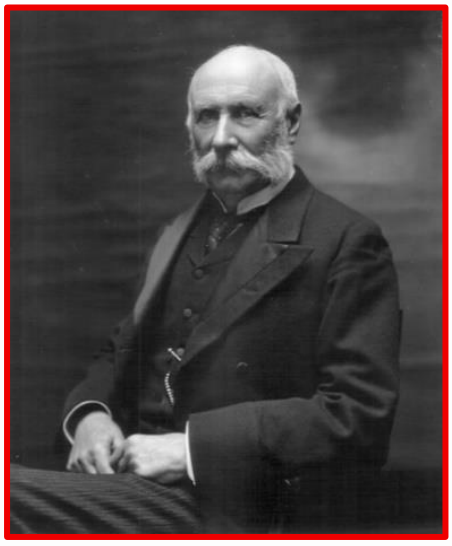
[230] Bu fotoğraflar, Paulos F. Ioannis ile Georgios S. Kaminaridis'in "ΤΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟ ΚΟΛΕΓΙΟ ΜΟΡΦΟΥ (Tearchers' Training College) 1937-1959" adlı kitabın arka sayfasından alınmıştır.
[231] Bu fotoğraflar, Emilia Siandou'nun "A value-based approach to modern architectural heritage in Cyprus Schools in Larnaka, 1945-1963" adlı doktora tezinin 97. sayfasından alınmıştır.

Fotoğraf 11: TTC'i Arkadan Gösterir Fotoğraf[232]

V.I Teachers' Training College'in Kuruluşu, Adı ve Aldığı Tepkiler

Adada öğretmen yetiştirilmesine yönelik ilk düşünceler, Vali Sir Robert Biddulph (1879-1886)[233] tarafından Sömürge Sekreteri'ne yazdığı 10.06.1881 tarihli mektubunda geçmektedir. Kabul görmeyen bu önerinin gerekçesi olarak sömürge sekreterinin ayni gün ilettiği cevabi yazısında, Rum Ortodoks Kilisesi liderlerinin bunu yapması durumunda önerdiği planın maliyetli olacağı ve muhtemelen öğrenci çekemeyeceğini belirtmiştir.[234]

Fotoğraf 12: General Sir Robert Biddulph, 12 Haziran 1906[235]

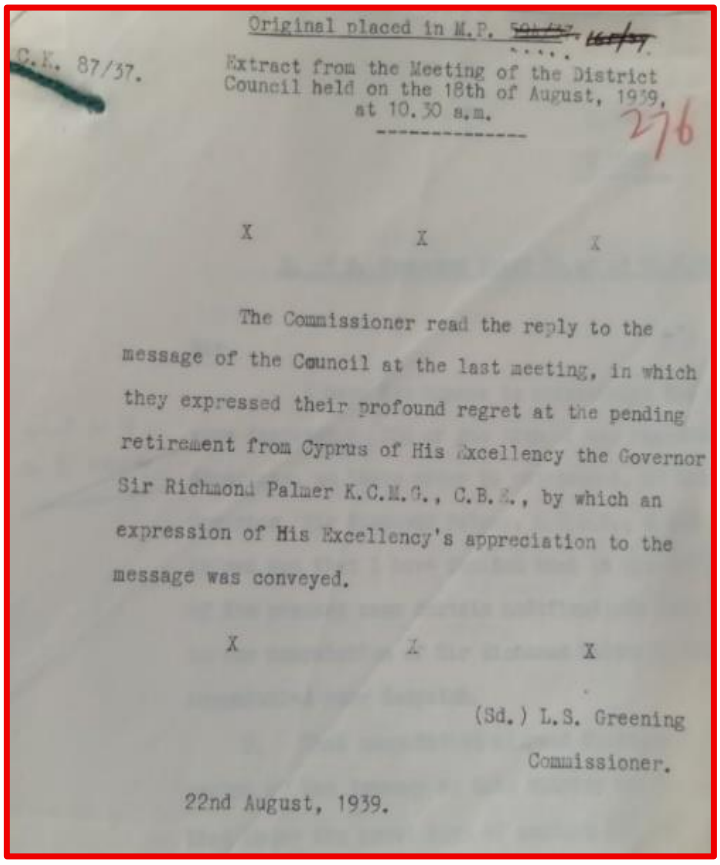
Konunun daha sonraki yıllarda yazılan eğitim raporlarında da ele alındığı görülmektedir. Özellikle 1930'lu[236] yıllarda yazılan raporlarda dile getirilmiş ve "Öğretmen Eğitimi" başlıklı raporda şu görüşlere yer verilmiştir;

"... Bağımsız bir eğitim kolejinin kurulmasına ihtiyaç var. Müslüman öğretmen adayları liseye bağlı Müslüman ortaokulları ve Rumlara ait orta öğretim okulları ile Faneromeni Kız

[232] Bu fotoğraf, Nilay Birsel'in "Turkish Cypriot Public School Architecture from 1878 to 2000: the Socio-Political and Educational Reflections" adlı doktora tezinin 69. sayfasından alınmıştır.
[233] https://www.jstor.org/stable/pdf/community.28047258.pdf; Violet Biddulph, Letters of Robert Biddulph, 1779-1983, The American Historical Review, Volume. 29, Issue. 1, October 1923, Pages 87-109, https:// doi.org/10.1086/ahr/29.1.87.
[234] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 34-35.
[235] Bu fotoğraf, https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/7f/General_Sir_Robert_Biddulph_% 2818351918%29.jpg adlı siteden alınmıştır (26.12.2023).
[236] 1932 (V41/32 s. 34), 1933 (V41/33 s. 34) ve 1934 (V41/34 s. 36) öğretim yılları için Maarif Dairesi'nin (Department of Education Reports) yazdığı raporlarda da ifade edilmiştir.

Okulu'nda bir çeşit sertifika almaktadırlar. Bu okullara bu amaçla hibe verilmektedir."[237]

Görülmektedir ki İngilizlerin eğitimi şekillendirme noktasında öğretmen yetiştirmenin önemine vurgu yaparlarken bunun nasıl bir yöntemle yapılması konusunda bazı endişelerinin olduğu anlaşılmaktadır. Vali Palmer'in bu endişelerini yazmış olduğu gizli 1933 tarihli mektubuna gelmezden önce, adada bulunduğu yaklaşık 6 yıl zarfından yapmış olduğu hizmetlerinin son bulduğu 4 Temmuz 1939 tarihi sonrası almış olduğu emeklilik kararı sonrası adanın birçok yerinden üzüntülerinin belirtildiği mektup ve benzeri yazıların gelmesinin kendisinden önceki vali Ronald Storrs'un otoriter ve baskıcı yönetimi sonrası kendisiyle değişen yönetim tarzının etkisinin olduğu söylenebilir.[238]

Original placed in M.P.

C.K. 87/37.

Extract from the Meeting of the District Council held on the 18th of August, 1939, at 10.30 a.m.

276

X X X

The Commissioner read the reply to the message of the Council at the last meeting, in which they expressed their profound regret at the pending retirement from Cyprus of His Excellency the Governor Sir Richmond Palmer K.C.M.G., C.B.E., by which an expression of His Excellency's appreciation to the message was conveyed.

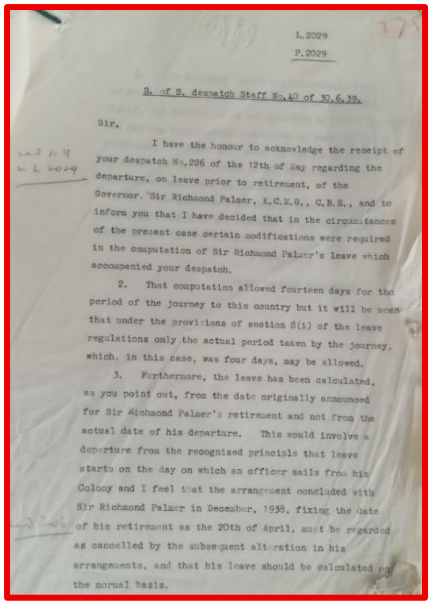
X X X

(Sd.) L.S. Greening
Commissioner.

22nd August, 1939.

Belge 6: Kıbrıs Valisi Sir Herbert Richmond Palmer'in Emeklilik Sonrası Kıbrıs'ta Yaşanan Üzüntüyü Gösterir Belge[239]

[237] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 34-35.
[238] Cyprus State Archive, SA 4/1361, P. 2029 (Sir Herbert Richmond Palmer), Numarasız.
[239] Cyprus State Archive, SA 4/1361, P. 2029 (Sir Herbert Richmond Palmer), s. 276.

L.2029
P.2029

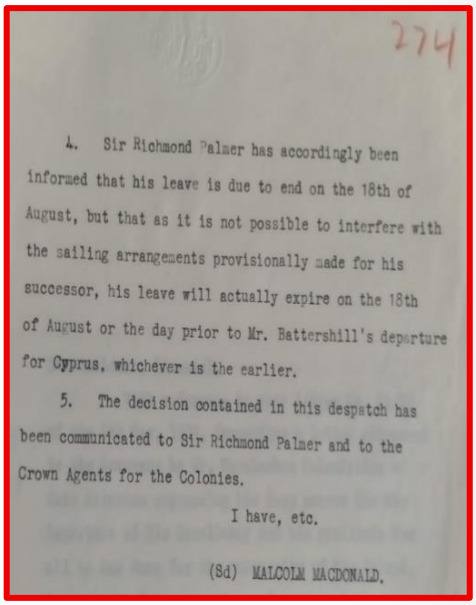
S. of S. despatch Staff No.40 of 30.6.39.

Sir,

I have the honour to acknowledge the receipt of your despatch No.226 of the 12th of May regarding the departure, on leave prior to retirement, of the Governor, Sir Richmond Palmer, K.C.M.G., C.B.E., and to inform you that I have decided that in the circumstances of the present case certain modifications were required in the computation of Sir Richmond Palmer's leave which accompanied your despatch.

2. That computation allowed fourteen days for the period of the journey to this country but it will be seen that under the provisions of section 8(1) of the leave regulations only the actual period taken by the journey, which, in this case, was four days, may be allowed.

3. Furthermore, the leave has been calculated, as you point out, from the date originally announced for Sir Richmond Palmer's retirement and not from the actual date of his departure. This would involve a departure from the recognised principle that leave starts on the day on which an officer sails from his Colony and I feel that the arrangement concluded with Sir Richmond Palmer in December, 1938, fixing the date of his retirement as the 20th of April, must be regarded as cancelled by the subsequent alteration in his arrangements, and that his leave should be calculated on the normal basis.

274

4. Sir Richmond Palmer has accordingly been informed that his leave is due to end on the 18th of August, but that as it is not possible to interfere with the sailing arrangements provisionally made for his successor, his leave will actually expire on the 18th of August or the day prior to Mr. Battershill's departure for Cyprus, whichever is the earlier.

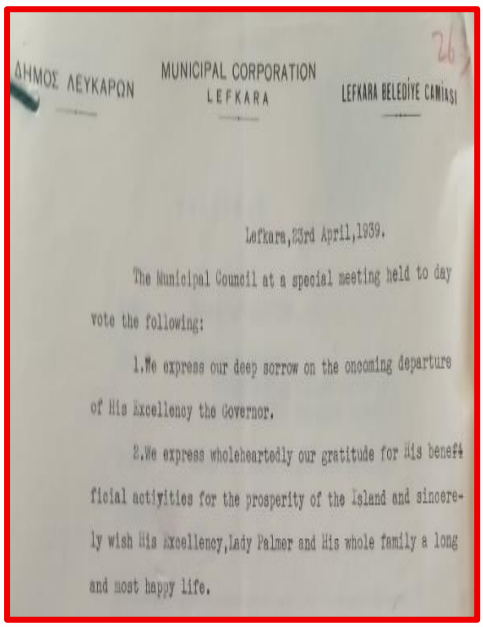
5. The decision contained in this despatch has been communicated to Sir Richmond Palmer and to the Crown Agents for the Colonies.

I have, etc.

(Sd) MALCOLM MACDONALD.

(a) (b)

Belge 7: Kıbrıs Valisi Sir Herbert Richmond Palmer'in Emekliliğini Gösterir Belgeler (a, b)[240]

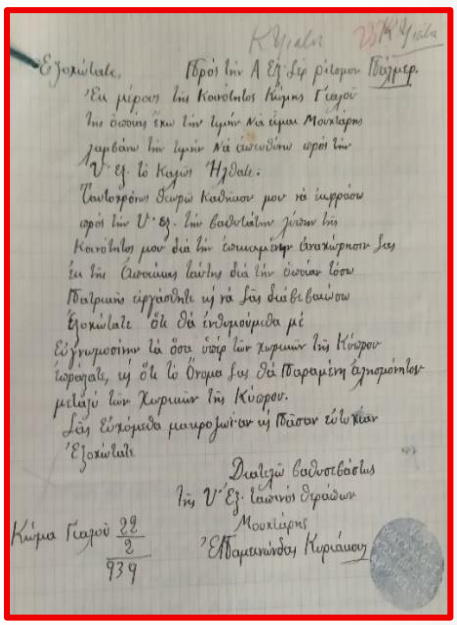
ΔΗΜΟΣ ΛΕΥΚΑΡΩΝ MUNICIPAL CORPORATION LEFKARA LEFKARA BELEDİYE CAMİASI

Lefkara, 23rd April, 1939.

The Municipal Council at a special meeting held to day vote the following:

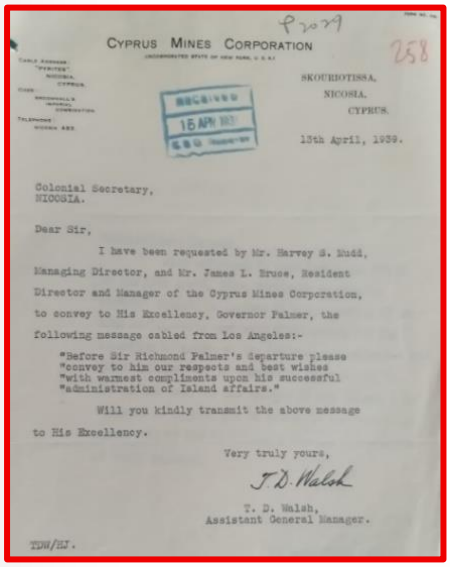
1. We express our deep sorrow on the oncoming departure of His Excellency the Governor.

2. We express wholeheartedly our gratitude for His beneficial activities for the prosperity of the Island and sincerely wish His Excellency, Lady Palmer and His whole family a long and most happy life.

(a) (b)

[240] Cyprus State Archive, SA 4/1361, P. 2029 (Sir Herbert Richmond Palmer), s. 274-275.

CYPRUS MINES CORPORATION

SKOURIOTISSA,
NICOSIA.
CYPRUS.

13th April, 1939.

Colonial Secretary,
NICOSIA.

Dear Sir,

I have been requested by Mr. Harvey S. Mudd, Managing Director, and Mr. James L. Bruce, Resident Director and Manager of the Cyprus Mines Corporation, to convey to His Excellency, Governor Palmer, the following message cabled from Los Angeles:-

"Before Sir Richmond Palmer's departure please "convey to him our respects and best wishes "with warmest compliments upon his successful "administration of Island affairs."

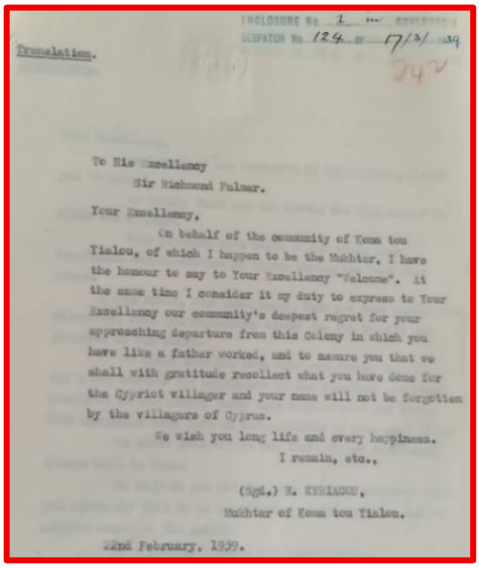
Will you kindly transmit the above message to His Excellency.

Very truly yours,

T. D. Walsh,
Assistant General Manager.

TDW/EJ.

(c)

Translation.

To His Excellency
Sir Richmond Palmer.

Your Excellency,

On behalf of the community of Koum tou Yialou, of which I happen to be the Mukhtar, I have the honour to say to Your Excellency "Welcome". At the same time I consider it my duty to express to Your Excellency our community's deepest regret for your approaching departure from this Colony in which you have like a father worked, and to assure you that we shall with gratitude recollect what you have done for the Cypriot villager and your name will not be forgotten by the villagers of Cyprus.

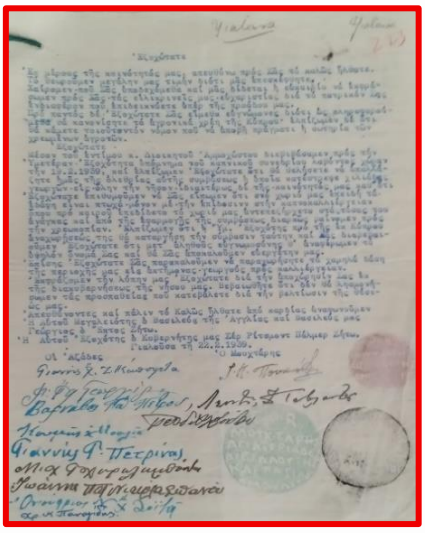
We wish you long life and every happiness.

I remain, etc.,

(Sgd.) K. KYRIACOU,
Mukhtar of Koum tou Yialou.

22nd February, 1939.

(d)

(e)

Belge 8: Kıbrıs Valisi Sir Herbert Richmond Palmer'in Emekliliğine Dair Ada'daki Çeşitli Kurum/Kuruluşların Verdiği Olumlu Tepkileri Gösterir Belgeler (a, b, c, d, e)[241]

[241] Cyprus State Archive, SA 4/1361, P. 2029 (Sir Herbert Richmond Palmer), s. 263, 258, 242, 237, 323.

Vali Palmer'in 1933 yılında Sömürge Bakanı Sir Philip Cunliffe Lister'e yazdığı gizli mektupta bu konuya da değinmektedir. Vali Palmer'in yazdığı mektubun mealen çevirisi şöyledir: "Kıbrıs'a geldiğimden beri dikkatimi kısmen eğitim sorunlarına da çevirdiğimi size bildirmekten onur duyarım. Bu sorunları inceledikten sonra orta eğitimi etkilemek mümkün olan her türlü iyileştirmenin, eğitimin genel standardını yükseltmenin tek kesin yolunun Lefkoşa'da verimli bir kolej ve devlet oklu kurulmasından geçtiği sonucuna vardım. Yalnızca finansmanına bağlı bir plandır."[242]

Kıbrıs Devlet Arşiv'inde bulunan alakalı yazışmalardan anlaşıldığı üzere, konunun takip edildiği ve Dışişleri Bakanlığı'ndan valiye gönderilen cevabi yazının ikinci paragrafında mealen şu cümlelerle geçtiği görülmektedir; "…Raporda köy ilkokul öğretmenlerinin etkili eğitimi için gerekli düzenlemelerin yapılması isteğine dair herhangi bir öneri yapılmaması bende bazı endişelere sebebiyet vermiştir. Artık ilköğretimin yönetimi temellere oturtulduğuna ve ortaöğretim politikası belirlendiğine göre, bu konunun büyük bir dikkatle takip edildiğini kabul ediyorum ve hangi tedbirlerin alınacağını bana bildirirseniz, bunu yapmak zorunda kalacaksınız…"[243]

Fotoğraf 13: Kıbrıs Valisi Sir Herbert Richmond Palmer, National Portrait Gallery, London[244]

Valiyle Sömürgeler Bakanlığı arasında devam eden devamlı mektuplaşmalar neticesinde kurulması artık kesinleşen öğretmen yetiştirme koleji hakkında aşağıdaki detayların verildiği görülmektedir.

1. Kolej, tarım konularında öğretmen yetiştirmek için uygun tesislerin bulunduğu Omorfo'da kurulmalıdır.

2. Kurs 2 yıl sürecek ve boş kontenjanları doldurmak için her yıl 25 öğrenci alınacaktır.

3. Kolejin inşaat ve ekipman giderlerinin 15.000-20.000, yıllık işletme giderlerinin ise 11.500 olduğu tahmin edilmektedir. Öğrenim ücretlerinden her yıl 1.250 £ tahsil edileceği ve Lefkoşa'daki Rum Okulları (Pancyprian ve Faneromeni Kız Lisesi) ile İdadi'ye[245]

---

[242] Cyprus State Archive, SA 1/599/1934, s. 15.

[243] Cyprus State Archive, SA 1/599/1934, s. 15.

[244] Bu fotoğraf, https://www.npg.org.uk/collections/search/portrait/mw52320/Sir-Herbert-William-Richmond adlı siteden 27.12.2023 tarihinde alınmıştır.

[245] Kıbrıs'ta Osmanlılar döneminde kurulan İdadi hakkında detaylı bilgi için bkz. Meryem Öksüzoğlu, Rüstiye'den Günümüze Lefkoşa Türk Lisesi (1862-2002), Ajans Yay Ltd., Mayıs 2008: Lefkoşa; Çelik, a.g.m., s. 376-381.

verilen desteğin kesilmesinden 1.800 £ geri alınacağı tahmin edilmektedir. Bu düzenlemeyle giderin 1.500 £'e ineceği tahmin edilmektedir.

4. Bir devlet İngilizce (dil) okulunun kurulması ve muhtemelen Canon, Newham Okulu'nun satın alınması için paralel adımlar atılmaktadır.

5. Eğitim Müdürü halihazırda bir müfettiş yardımcısı ve 3 öğretmenin pedagoji ve metodoloji alanında 2 yıllık ileri eğitim için İngiltere'ye gönderilmesini tavsiye etmektedir. 1935 sonbaharında başlayacak olan ileri eğitimleri için toplam harcamanın 12.050 £ civarında olacağı tahmin edilmektedir.

6. Müfredatın revize edilmesi planlanmaktadır.[246]

Kurumlararası yapılan karşılıklı bu yazışmalar üzerine, Sömürgeler Bakanlığı'nın Vali'ye yazdığı gizli ibareli 12.01.1935 tarihli mektupta, valinin yaptığı önerilerin yerinde olduğunu aynen şu cümlelerle teyit ettiği görülmektedir; "…bir öğretmen kolejinin kurulması için ve bunun, öğrencilerin tarımsal eğitimine yönelik tesislerin bulunacağı Omorfo'da kurulması yönündeki teklifinize tamamen katılıyorum."[247]

Bu mektuptan da anlaşılacağı üzere Sömürgeler Bakanı, adanın Sömürge Hükümeti'ne akıllarında olan planı uygulamaları için yeşil ışık yaktığı görülmektedir. Hükümetin hem Rum hem de Türk okullarına yaptığı katkıların kesilmesiyle gelecek yılda da devam edildiğini ilgili dosyanın yazışmalarından anlaşılmakla beraber, hükümetin bu kesintilerle yapılan tasarruf sayesinde bahse konu okulun tüm masraflarını üstlendiği anlaşılmaktadır.

Bu konuda özellikle Sömürgeler Bakanlığı'nın eğitim danışmanı Mayhew'in 1935 yılında adayı ziyaret sonra hazırladığı raporun etkili olduğu anlaşılmaktadır. 12.01.1935 tarihli danışman Mayhew'in hazırladığı raporun özellikle öğretmen yetiştirilmesine yönelik tespitleri dikkat çekmektedir. Danışman Mayhew raporun öğretmen yetiştirilmesine ilişkin şu tespitlerde bulunmuştur:

> *"…Erkek öğretmenlere yönelik Devlet Öğretmen Koleji'nin bir an önce kurulması hayati önem taşımaktadır. Pangyrio Öğretmen Yetiştirme Okulu'nun münhasıran sorumluluğuna ait mevcut düzenleme tamamen kabul edilemez, eğitim açısından yararsızdır ve siyaseten de istenmeyen bir durumdur. Bu sebeple bu kuruma hükümet tarafından verilen hibenin önümüzdeki Eylül ayından itibaren düşürülmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü öğretmen adaylarına yetersiz eğitim vermektedir."*[248]

[246] Cyprus State Archive, SA 1/599/1934, s. 82.
[247] Cyprus State Archive, SA 1/599/1934, s. 82.
[248] Cyprus State Archive, SA 1/599/1934, s. 77.

No	Valinin Adı	Doğum/Ölüm Tarihi	Görev Süresi *(Başlangıç-Bitiş)*
1	Lord John Hay	1827-1916	12 Temmuz 1878 22 Temmuz 1878
2	Sir Garnet Joseph Wolseley	1833-1913	22 Temmuz 1878 23 Haziran 1879
3	Sir Robert Biddulph	1835-1918	23 Haziran 1879 9 Mart 1886
4	Sir Henry Ernest Gascoyne Bulwer	1836-1914	9 Mart 1886 5 Nisan 1892
5	Sir Walter Joseph Sendall	1832-1904	5 Nisan 1892 23 Nisan 1898
6	Sir Willim Frederick Haynes Smith	1839-1928	23 Nisan 1898 17 Ekim 1904
7	Sir Charles Anthony King-Harman	1851-1939	17 Ekim 1904 12 Ekim 1911
8	Hamilton Goold-Adams	1858-1920	12 Ekim 1911 8 Ocak 1915
9	Sir John Eugene Clauson	1866-1918	8 Ocak 1915 31 Aralık 1918
10	Sir Malcolm Stevenson	1878-1927	31 Aralık 1918 10 Mart 1925
11		1878-1927	10 Mart 1925 30 Kasım 1926
12	Sir Ronald Storrs	1881-1955	30 Kasım 1926 29 Ekim 1932
13	Sir Reginad Edward Stubbs	1876-1947	29 Ekim 1932 8 Kasım 1933
14	Sir Herbert Richmond Palmer	1877-1958	8 Kasım 1933 4 Temmuz 1939
15	William Denis Batterhill	1896-1959	4 Temmuz 1939 3 Ekim 1941
16	Charles Campbell Woolley	1893-1981	3 Ekim 1941 24 Ekim 1946
17	Reginald Flecher 1st Baron Winster	1885-1961	24 Ekim 1946 4 Ağustos 1949
18	Sir Andrew Barkworth Wright	1895-1971	4 Ağustos 1949 Şubat 1954
19	Sir Robert Perceval Armitage	1906-1990	Şubat 1954 25 Eylül 1955
20	Sir John Alan Francis Harding	1896-1989	3 Ekim 1955 22 Ekim 1957
21	Sir Hugh Mackintosh Foot	1907-1990	22 Ekim 1957 16 Ağustos 1960

Tablo 9: Kıbrıs'ta İngiliz Döneminde (1878-1960) Görev Yapan Valilerin İsimlerini (Governors-High Comissioners) Gösterir Tablo[249]

Okulun Ekim ayında açılması ile ilgili olarak yapılan ilk duyuruların, ta 1935 yılının başlarından itibaren bir yoğun hazırlığın başladığı anlaşılmaktadır. Bu dönemde Maarif Dairesi'nin yapmış olduğu planlı hazırlıklar, Hükümetin bu konudaki adımını daha cesurca atması konusunda itici bir etki yarattığı Rum basınında çıkan haberden anlaşılmaktadır. Zira Hükümetin Basın Dairesi'nin aracılığıyla Öğretmen Koleji'nin kuruluşu ve işleyişi hakkında bilgiler sağlamaktadır.

01.09.1935 tarihli Elefteria Gazetesi'nde konu hakkında bilgi şu şekilde çıkmıştı; "Hükümetimiz Tarım (Ziraat) Deney Evi'ne ait bir arazi üzerine kurulacak ve içinde yatılı yeri de bulunacağı Öğretmen Okulu'nun kurulmasına mümkün olan en kısa sürede devam edecektir. 2 yıl sürecek olan çalışma, ilköğretim müfredatının yanı sıra Tarım Dairesi'nin yetkilileri tarafından verilecek 'Teorik ve Uygulamalı Öğretimin' Yanı Sıra 'Uygulamalı Tarım' konularını da kapsayacaktır."[250]

Maarif Dairesi "Halkı Bilgilendirme Bürosu" sıklıkla Omorfo'da oluşturulan büro vasıtasıyla duyurular yapmakta ve ayrıntılı bilgiler sunmaktaydı. Böylece Hükümetin bu duyurular vasıtasıyla halka almış olduğu bu karar üzerinde ne denli ısrarlı olduğu vurgusunu öne çıkarıyordu. Böylece yaklaşık 2 ay sonra dönemin yine Elefteria Gazetesi'nin 13.11.1935 tarihli nüshasında Hükümetin bu duyurular üzerinde ısrarlı olduğunu ve özellikle adadaki tarımsal faaliyetleri çoğaltmak, geliştirmek ve ilerletmek adına tarıma yönelik eğitim politikasının önemi üzerinde durduğunu ve bu eğitime çok büyük bir hassasiyet gösterdiği görülmektedir.[251]

Bu konuda Maarif Dairesi'nin özellikle son dönemdeki yoğun çabalarının duyuru sayısını artırdığını, ilgili dairenin 1935-1936 öğretim yılına ait raporuna da girdiğini ve son olarak da konunun uygulanmasına yönelik 1936 bütçesine eklendiğini görürüz. 1935-1936 tarihi Maarif Dairesi'nin raporun özellikle "İlköğretim" başlıklı Bölüm IV.'de şu görüşlere yer verildiği görülür.

> *"…ve son dönemde okullarda uygulamaya konan yeni öğretim yöntemlerine uyum sağlanması ihtiyacından bahsedilmektedir. Yeni bir eğitim programının deneysel olarak tanıtılmasının, öğretmenlere sadece müfredatta yardımcı olmak için değil, ayni zamanda onlara yeni çalışma yöntemlerini benimsemeye teşvik etmek ve özellikle öğrencilerden*

[249] Bu tablo, https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_colonial_governors_and_administrators_of_British_ Cyprus adlı siteden alınan bilgilerle oluşturulmuştur (26.12.203)
[250] Elefteria (Εφημερίδα Ελευθερία), 07.09.1935, https://www.pressarchive.cy/s/el/item/571588
[251] Elefteria (Εφημερίδα Ελευθερία), 13.1.1935, https://www.pressarchive.cy/s/el/item/571588

kendi kendine aktivite ve sorunları tanıtma amacıyla yapıldığı tespit edilmiştir. Ancak bu durum eski çalışma biçimlerine bağlı olan öğretmenleri alarma geçirdi. Onları çeşitlendirmeye, yeni öğretim uygulamalarını benimsemeye daha fazla hazırlık yapmaya ve düzgün çalışma planları tutmaya ve zorlamaya yarar. "[252]

Yine raporda başka derslere yönelik de değerlendirmelerin olduğu görülür. Örneğin "Tarih" dersi ile ilgili yapılan değerlendirimede, tarih dersinin sınırlandırılması, sayıya dayanan tarih öğretme anlayışının terkedilmesi yönünde bir öneri getirilirken, bir başka ders olan "Coğrafya" için de yeniden bir planlamaya ihtiyaç vardır vurgusunun yapıldığı görülmektedir. Özellikle yapılan değerlendirmelerde "Coğrafya" dersi için yapılması gereken planlanmada çocukların ilgisinin çekilmesi ve bu konuda öğrencilerin oyun yöntemleriyle beraber harmanlanması gerektiği tavsiyesinin öne çıktığı görülmektedir. Elbette bu konuda başta öğretmenlerin hayal güçleri dışında, Maarif Dairesi'nin hazırlayacağı kitap ve diğer yardımcı materyallerinin de buna önemli bir katkı sağlaması noktası öne çıkmaktadır. O sebeple Öğretmen Yetiştirme Koleji'nin kurulma düşüncesinde ve kurulduktan sonra orada yetiştirilecek öğretmenlerin bu anlaşıya yakın bir çerçevede yetiştirilmelerine büyük bir önem verildiği görülmektedir.[253]

İngiliz yönetiminin kolejin kurulmasına yönelik değerlendirmelerinin arttığı bu dönemde Kıbrıs Rum basınına da koleje ilgili birtakım bilgilerin yansıdığı görülmektedir. Elefteria Gazetesi'nin 06.05.1936 tarihli nüshasında, dönemin Maarif Bakanı James Reynolds Cullen'in okulun Eylül ayında kesin olarak faaliyete geçeğini belirttiği, tahmini bütçesinin 6.000 £ civarında bir masrafa mal olacağı öngörüsünde bulunarak, projenin 2.400 £'luk kısmının Maarif Sandığı'ndan karşılanacağı bilgisinin aktarıldığı görülmektedir.[254]

O dönemde İngilizler tarafından Maarif Dairesi'nde okul binaları için 2 fonun ayrıldığı, bunlardan birisinin A Fonu (Rum Okullar İçin) diğerinin de B Fonu (Türk Okulları İçin) olduğu görülmektedir.

Görsel 1: Elefteria Gazetesi'nin 06.05.1936 Tarihli Nüshasının Başlık Kısmını Gösterir Görsel

İngilizlerin Ada'daki eğitim konusundaki yürürlüğe koydukları birçok eğitim düzenlemeleri sonrasında özellikle 1930'lu yıllarda ilkokul öğretmeni yetiştirilmesini sağlayacak kurumun adından, eğitim modeline kadar birtakım değerlendirmeleri daha ileriye

[252] Cyprus State Archive, 39/423, s. 9-11.
[253] Cyprus State Archive, 39/423, s. 9-11
[254] Elefteria (Εφημερίδα Ελευθερία), 06.05.1936, https://www.pressarchive.cy/s/el/item/571588

götürüldüğü anlaşılmaktadır. Nitekim Cyprus State Archive'de konuyla alakalı dosyada yer alan resmi yazışmalara bakıldığı zaman, Omorfo'da açılacak olan öğretmen yetiştirme kurum adına yönelik iki ismin öne çıktığı görülmektedir. Bunlardan birincisinin "School", diğerinin de "College" olduğu görülmektedir. "College/Kolej" adının ilk defa İngiliz Sömürgeler Bakanı William Omrsby Gore[255] tarafından dile getirildiği görülmektedir.[256]

Bu dönemde yapılan değerlendirmeler nihayetinde, öğretmen yetiştirme kurumunun resmi açılışının "School" adıyla ve tam adının "Normal School" olduğu görülmektedir. Ancak bahse konu kurumun resmi açılışı sonrasında dahi bu tartışmaların Ada'daki ile Bileşik Krallık'taki paydaşları arasındaki değerlendirmelerin bitmediği anlaşılmaktadır. Nitekim önce dönemin Kıbrıs Maarif Müdürü'nün sonra da Kıbrıs Valisi'nin bu konudaki değerlendirmelerini ve endişelerini ilgili yerlere ilettikleri görülmektedir.[257]

İngiliz İdaresi'nin Omorfo'da açmayı planladığı kurumun adı üzerinde yapılan tartışmaların odak noktasının daha çok "School" kelimesinin terminolojik bakımından yeterli olup olmadığı konusunda yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Bu kelime üzerinden yapılan tartışmaların ve değerlendirmelerin bahse konu kelimenin Fransız ile İngiliz terminolojisindeki kullanım alanları üzerinden yapıldığı görülmektedir. Bu konuda da özellikle İngiliz Maarif Müdürü James Reynolds Cullen'un konuya dahil olduğu ve "Normal School" yerine önerdiği "Öğretmen Yetiştirme Koleji/Teachers' Training College" adının daha doğru olduğuna ilişkin kapsamlı raporu sonrası Adada'ki üst düzey İngilz idarecileri tarafından da benimsendiği ve Birleşik Krallığa önerildiği anlaşılmaktadır. Nitekim 01.01.1938 tarihinde bahse konu kurumun adının Maarif Müdürü James Reynolds Cullen'in önerisi doğrultusunda resmi olarak değiştirildiği görülmektedir.[258]

Fotoğraf 14: İngiliz Sömürgeler Bakanı William Omrsby Gore[259]

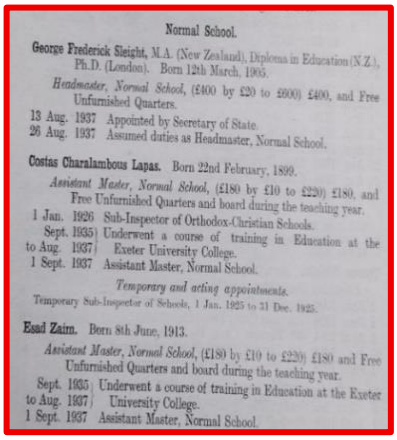
[255] "The Lord Harlech" olarak bilinen kişi için bkz. https://en.wikipedia.org/wiki/William_Ormsby-Gore,_4th_ Baron_Harlech.

[256] Cyprus State Archive, SA 1/599/1934, s. 95. Vali Palmer, 31.12.1937 tarihinde kaleme aldığı konuyla alakalı raporunda, kolej adının ilk kez kullandığı görülmektedir. Vali Palmer raporunda, okulun "Normal School" adı altında olmasına ilişkin endişesini de Ada'da hedeflenen rol-model öğretmen yetiştirme formatını tam olarak bu adla ifade edilmesinin bazı sıkıntılara sebebiyet vereceğini aktarmaktadır.

[257] Cyprus State Archive, SA 1/599/1934, Governor's Dispatch, No.582 of 31.12.1937.

[258] Cyprus State Archive, SA 1/599/1934, s. 102; Cyprus State Archive, SA1 Tutanak/952/2.

[259] https://en.wikipedia.org/wiki/William_Ormsby-Gore,_4th_Baron_Harlech

Normal School.

George Frederick Sleight, M.A. (New Zealand), Diploma in Education (N.Z.), Ph.D. (London). Born 12th March, 1905.

Headmaster, Normal School, (£400 by £20 to £600) £400, and Free Unfurnished Quarters.

13 Aug. 1937 Appointed by Secretary of State.
26 Aug. 1937 Assumed duties as Headmaster, Normal School.

Costas Charalambous Lapas. Born 22nd February, 1899.

Assistant Master, Normal School, (£180 by £10 to £220) £180, and Free Unfurnished Quarters and board during the teaching year.

1 Jan. 1926 Sub-Inspector of Orthodox-Christian Schools.
Sept. 1935 to Aug. 1937 Underwent a course of training in Education at the Exeter University College.
1 Sept. 1937 Assistant Master, Normal School.

Temporary and acting appointments.

Temporary Sub-Inspector of Schools, 1 Jan. 1925 to 31 Dec. 1925.

Esad Zaim. Born 8th June, 1913.

Assistant Master, Normal School, (£180 by £10 to £220) £180 and Free Unfurnished Quarters and board during the teaching year.

Sept. 1935 to Aug. 1937 Underwent a course of training in Education at the Exeter University College.
1 Sept. 1937 Assistant Master, Normal School.

Belge 9: Kıbrıs'ta Normal School'da (TTC) Görev Yapan İlk Kadroyu Gösterir Belge[260]

Eylül 1937 tarihinde Teachers' Training College'in açılmasıyla beraber, ona karşı olan reaksiyonun Kıbrıs Türk Toplumu'ndan ziyade daha çok Kıbrıs Rum toplumundan geldiği görülmektedir. Kıbrıs Rum Toplumu tarafından başlıca 1923, 1929, 1933 ve 1935 yıllarında liberal olarak kabul görülmeyen eğitim ile ilgili temel yasalların sistemli ve kademeli olarak yürürlüğe girdiği, yürürlüğe giren bu yasalar neticesinde Rum öğretmen okullarının kapatıldığı ve nihai hedef olarak 1937'de kurulan Teachers' Training College ile beraber Anglo-Sakson eğitim sisteminin dayatılması olarak algılandığı bilinmektedir. Hatta Kıbrıs Rum elitlerinin bu söylemi daha da ileriye götürerek adadaki eğitimin köleleştirildiğine varan söylemlerini, Kıbrıs Rum Toplumu'nda Ortodoks Kilisesi aracılıyla dile getirdikleri görülmektedir. Bu kapsamda bu dönem ve sonrasında birçok Rum örgütü muhtıra[261] ve verdikleri röportajlarla tepkilerini ve bu konudaki memnuniyetsizliklerini Adada'ki en üst düzeydeki İngiliz yetkililerine iletmekten de geri kalmadıkları görülmektedir. Hatta bu olayların belli bir döneme kadar kolejin dışında geliştiği, kolej idarecilerin bu olaylara müsamaha göstermediği, buradan mezun birçok Kıbrıslı Türk öğrenci ile yaptığım mülakatlarda de belirtmişlerdir. 1950'li yıllardan sonra kolejdeki havanın da değiştiği ve Kıbrıslı Rum toplumu içerisinde yapılan protestolara kolejdeki Kıbrıslı Rum öğretmenlerin de kayıtsız kalamadıkları görülmektedir. Hüseyin Özdemir "Kıbrıs'ta 60 Yıl" adlı kitabında değişen bu havanın izlerini aşağıda şu cümlelerle aktardığı görülmektedir: "*…İşler kızışıyor… Kolejdeki İngiliz bayrağı akşamları gizlice binanın tepesinden indiriliyor, yerine Yunan bayrağı çekiliyor. Türkler bunu hazmedemiyor. Dr. Jackson bir başka akşam izlice Yunan bayrağını indiriyor, yerine İngiliz bayrağını çekiyordu…*".[262]

---

[260] K.K.T.C. Milli Arşiv ve Araştırma Dairesix, Cyprus Civil List For 1938, Prented At The Goverment Printing Office, s. 73, Nicosia: 1938.

[261] Kıbrıs Rum Toplumu'ndan İngiliz yetkililerine (Sömürge Sekreteri, Maarif Müdürlüğü ve kolej müdürü) çok sayıda muhtıra verildiği görülmektedir. Bunlardan başlıcaları 1934, 1935, 1936 tarihli Baf Başpiskoposu Leontios'un muhtıraları, Lefkoşa Helen Okulu'nın 1940 ile 1946'daki muhtıraları, Eğitim Birliği'nin 1940 ile 1945'deki muhtıraları ve hatta Başpiskopos Makarios'un muhtırası ve 1951 tarihli genelgesi sayılabilir. Bu muhtıraların genel açıdan Kıbrıslı Rumlar için verilme sebeplerinin başından, Ada'daki Helenizm'in eğitim yoluyla darbel endiği algısının yaygınlaştığı inancının oluşması olarak görülmektedir. Bkz. Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 49-51; Cyprus State Archive, SA 1/876/1940 Temmuz 1940; Bryant, a.g.e., Beşinci Bölüm Etnik Yapıyı Eğitmek, s. 175-210.

[262] Özdemir, a.g.e., s. 75.

Olaya Kıbrıslı Türkler açısından bakıldığı zaman, Osmanlı'dan devam eden klasik eğitim sisteminin 1940'lı yıllara kadar devam etmesi sebebiyle, Kıbrıs Rum Toplumu'na göre verilen tepkinin doz ve miktarı nındaha düşük bir seviyede olduğu görülmektedir. Bunun başlıca sebepleri arasında Osmanlı'nın 1839 Tanzimat Fermanıyla başlayan ve sonrasında devam eden icraatlarıyla eğitimdeki yenileşme çabalarının yetersizliği[263] sayılabilir. Elbetteki burada Kıbrıslı Türklerin varlık ve kimlik kavgasının dini gelenekler üzerinden yürütülmesinin büyük bir etkisinin olduğu da eklenebilir. Hatta buna Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla birlikte adaya gönderilen öğretmenlerle, tebaadan milli yapıya (İslam/Türk) geçmesinin İngilizler tarafından yapılan bazı yasal düzenlemeler ve siyasi manevralarla geciktirilmesi ve/veya engellenmesi sayesinde cılız kaldığı da gösterilebilir.[264]

Dolayısıyla bu duruma karşılık Kıbrıslı Türkler açısından verilen tepkinin tercihen en etkin yol olarak görülen yerel gazeteler[265] üzerinden yapılmaya çalışıldığı değerlendirilmektedir.[266]

V.II Teachers' Training College'in Kuruluş Amacı

Kıbrıs Maarif Dairesi Müdür Yardımcısı, İngiliz Sömürgeler Bakanlığı'na kurulmakta olan öğretmen kolejine dair Omorfo'da önerilen devlet kolejine dair bir memorandum gönderdiği görülmektedir. Bu memorandumda müdür yardımcının aşağıdaki konulara dikkat çektiği görülmüştür. Bunları şöyle sıralamak mümkündür;

1. Devlet tarım alanında, öğretmen koleji kurulacak bina,
2. Adaylar, yazılı giriş sınavları ve kişisel mülakat sorasında 2 yıllık bir eğitim için seçileceklerdir.
3. Kolejde yatılı bir okul bulunacak ve öğrenciler okul harçlıklarını ve maaşlarını ödeyeceklerdir.
4. Öğrenci sayısı okulların ihtiyaçlarına göre değişmekle birlikte her yıl 25 öğrenci sayısını geçmeyecektir.
5. Müfredat, okullarda öğretilen dersleri (ilköğretim okul dersleri, öğretim yöntemleri, öğretmenlik uygulamaları, tarım konusu ve pratik uygulamalar gibi) içerecektir.

Verilen muhtıra içerisinde ayrıca Ortodoks ve Müslüman öğretmenlerin yetiştirilmesindeki mevcut yöntemler ele alınmakta, onların teorik bilimleri ve tarım alanlarındaki müfredat konularında yaşanan pratik eğitim eksikliği konusundaki değerlendirmelere ilişkin bilgiler mevcuttur. Burada özellikle öğrencilerin neredeyse %80'e yakın bir

---

[263] Özsezer, a.g.e., s. 18-26 ve diğerleri.
[264] Güneylioğlu, a.g.e., s. 56-60 ve diğerleri.
[265] Kıbrıs'ta basının tarihçesi için bkz. Soyalp Tamçelik-Mustafa Kemal Kasapoğlu, Kıbrıs'ta Mizah Gazetesi Akbaba (Günümüz Türkçesine Aktarılması ve Değerlendirilmesi), II. Osmanlılarda Matbuatın Doğuşu ve Basın Tarihi İle İlgili Gelişmeler, Gazi Kitabevi Tic. Ltd. Şti., s. 47-85, Ankara-Ocak 2016.
[266] Güneş-Çapraz-Erdönmez, a.g.m., s. 117.

oranla kırsal kesimlerde yaşadıklarına dair yapılan değerlendirmeler neticesinde verilen mevcut eğitimin yetersizliği ve eksiklikleri için kurulacak bu okul ile aşağıdaki mevcut durumun iyileştirileceği ve/veya yararlar sağlayacağı öngörülmektedir.

1. Doğrudan hükümete kontrol imkânı sağlayacaktır.
2. Yetkili öğretmenler, gözden geçirilmiş analitik programı uygulamaya hazırlayacaklardır.
3. Yetkin ve nitelikli personele sahip olunacaktır.
4. Sınıfları küçük olacaktır.
5. Çevresi tarım ortamıyla çevrelenecektir.
6. Coşkusuyla öne çıkacak öğretmenler yetiştirilecektir.
7. Tarımsal hayata dair ilgileri artacak ve sorunlara sahip çıkılacaktır.
8. Öğretmenlere yönelik tarımsal eğitim merkezi olacaktır.
9. Kurulmakta olan ziraat okullarına kadro sağlanacaktır.

Anlaşılmaktadır ki bu memorandumda yer alan tavsiyeler ve yapılan çıkarımların yararlarını, İngilizlerin adanın tarihsel sürecini iyi analiz etmede kullandıkları, gerektiği yerde ve zamanda uzman kişi/kişilerce farklı konularda raporlar hazırlatmaktan geri kalmadığı ve hatta hazırlattığı bu raporlardan da yararlanarak politikalarını hem emperyal hem de yerelleştirme bağlamında hayata geçirmekten geri kalmadıkları değerlendirilmektedir. Bu çerçevede Ada'ya İngilizlerce davet edilen uzmanlardan birisinin de Sir Ralf Oakden olduğu anlaşılmaktadır. Malî ve özel kaynakları değerlendirme konusunda uzman bir araştırmacı/yazar olan Sir Ralf Oakden'in, Ada'da yaptığı kolejle ilgili gözlemlerini ve değerlendirmelerini raporlaştırmış ve İngilizlere sunmuştur. Sir Ralf Oakden'in 1934 yılında kaleme aldığı "Financial Situation and Economic Resources of Cyprus" adlı eserde bahse konu bu raporun izlerini görmek mümkündür. İngilizlerin davetiyle adaya gelen Sir Oakden tarafından kaleme alınan bu eserde[267] yer alan bilgilere göre, Öğretmen Yetiştirme Koleji (Teachers' Training College) ile ilgili birtakım değerlendirmelerde bulunmuş ve bunu raporlaştırarak Ada'daki İngiliz yetkililerine

[267] Ralf Oakden'ın özellikle 1934 yılında yazdığı "Financial Situation and Economic Resources of Cyprus" adlı eser çok değerli bir yapıttır. Bkz. Alexis Rappas, The Labor Question in Colonial Cyprus, 1936-1941: Political Stakes in a Battle of Denominations, European University Institute, https://www. academia.edu /1081655/The_Labor_Question_in_Colonial_Cyprus_1936_1941_Political_Stakes_in_a_Battle_of_Denomin-nations; Alexis Rappas, The Elusive Polity: Imagining and Contesting Colonial Authority in Cyprus during the 1930s, Journal of Modern Greek Studies, Volume 26, Number 2, October 2008, pp. 363-397, file:///C:/Users/Mustafa/Downloads/The_Elusive_Polity_Imagining_and_Contest.pdf; Harry Stamelos, A Case Study of State and Law in the Interwar Period: The Three Historic Criminal Trials of Bishop of Paphos Leontios during the British Rule in Cyprus (1932, 1938, 1939), Athens Journal of Law-Volume 6, Issue 1, January 2020-Pages 75-102, https://www.athensjournals.gr/law/2020-6-1-5-Stamelos.pdf; Andreas Hadjixe-nophontos, The Institutional Structure and Economic Rationale of Co-operative Organisation In Cyprus, University of London, Yayınlanmamış Doktora Tezi, https://etheses.lse.ac.uk/2860/1/U615809.pdf

sunmuştur. Sir Oakden'in kolejle ilgili yaptığı değerlendirmenin özetine dair bilgi aşağıdaki gibidir:

> *"...Öğretmenlerin tarımsal bir ortamda tarımsal konularda özel eğitimle eğitilmeleri halinde, analitik programın tarımsal konularını öğretme becerisini ve arzusunu kazanacaklarına inanıyorum".*[268]

Sir Oakden'in raporundan anlaşıldığı üzere, bahse konu kolej için seçilen kırsal alanın Ada'nın ekonomik potansiyeline katkı yapabilecek potansiyeli taşıdığını ifade etmekte beraber bunun gerçekleşmesinin bazı şartlara bağlı olduğu vurgusunu yaptığı görülmektedir. Bu şartardan ilkinin kolejin iyi eğitimli bir kadroyla donatılması gerektiğine ve bu kadronun yetiştirdiği öğretmenlerin de bu doğrultuda faaliyetlerini devam ettirmelerine bağlı olduğunun altını çizmektedir. Dolayısıyla bu iki şartın birbiriyle paralel gerçekleşmesi durumunda taşıdığı potansiyelin Ada'da ekonomik katma değer üretebilme potansiyeli taşıdığına olan inancını ifade ettiği görümektedir.

Bu açıdan bakıldığı zaman, Ada'daki İngiliz yetkililerce ve merkeziyle yapılan kolejin açılmasına yönelik tartışmaların sürdüğü/sürdürüldüğü bu dönemde, Sir Oakden'in hazırlamış olduğu raporunun İngiliz İdaresi'nin Ada'da bir öğretmen kolej açılması fikri üzerinde negatiften çok pozitif bir etki yaptığı daha olası görülmektedir.

V.III Teachers' Training College'in Tahmini Kuruluş Maliyeti

Elde edilen arşiv belgelerinden anlaşıldığına göre, Öğretmen Yetiştirme Koleji'nde istihdam edilmek üzere esas kadroda 1 müdürün ve 2 tam zamanlı Kıbrıslı yüksek lisans öğrencisinin, 1 Ziraat öğretmeninin ve 3 geçici öğretmenin bulunması planlanmıştır. Yapılan bu planlamada 3 geçici öğretmenlerden ikisinin (biri İslam, diğeri de Hıristiyan) "Din Bilimleri" eğitimi alan öğretmenlerden olması üzerinde durulduğu görülmektedir.

Kolejin işletme maliyeti olarak, ilk yıl için yaklaşık 1.000 £'sına, sonraki yıllar için de yaklaşık 900 £'luk bir bütçeye ihtiyaç olduğu yapılan planlamada öngörüldüğü incelenen arşiv belgelerinden anlaşılmaktadır. Bu arşiv belgelerine göre, yapılan planlama neticesinde okulun mimari çizimi, planları, elektrik ve su temini gibi teknik konularda öngörülen maliyetin 5.500 £'sına, okulda kullanılacak mobilya ve mutfak ekipmanı için 500 £'sına ve beklenmeyen giderler için de 200 £'sı olmak üzere tahmini bütçe olarak 27.000 £'lık bir maliyetin çıkacağı hesabı öngörüsünde bulunulduğu görülmektedir.[269]

Kadro Kalemleri	Tahmini Maliyet Miktarı
Okulun İlk Yıl Tahmini Maliyeti	1.000 £
Sonraki Yıllar İçin Tahmini Maliyeti	900 £
Okulun Mimari Çizimi, Planlara Ait *(Elektrik, Su vb.)* Maliyetler	5.500 £

[268] Cyprus State Archive, SA 1/1061/1935, s. 13-14.
[269] Cyprus State Archive, SA 1/1061/1935/1, s. 21-25.

Mobilya ve Mutfak Ekipman Maliyeti	500 £
Beklenmeyen Giderler Maliyeti	200 £
Diğer Giderler Maliyeti[270]	18.900 £
Toplam	**27.000 £**

Tablo 10: Teachers' Training College'in Tahmini Kuruluş Maliyetini Gösterir Tablo

V.IV TTC'de Görev Yapacak Olan Öğretmen, Öğrencileri Seçim Şartları, Kolejin Kadro Yapılanması ve Kolej Kadrosu (Müdür, Yardımcı Öğretmenler, Sekretarya)

Omorfo'da açılması planlanan koleje alınacak müdürün kim olabileceği konusundaki çalışmaların, okulun açılmazdan birkaç ay öncesine dair olduğunu ve atamayla ilgili daire tarafından ilana çıkıldığı görülmektedir. Atamayla ilgili olarak dairenin, bahse konu müdür pozisyonu için ayrıntılı hazırlanan bilgi notunun, Sömürgeler Sekreteri'ne onay için gönderildiği görülür.[271]

Maarif Dairesi tarafından hazırlanan ayrıntılı notta, aşağıda detayları verilen ve Koloni Sekreterliği'nin dikkate alınmasını istediği hususları şöyle sıralamak mümkündür.

1. Müdür, kendisine zaman tanınması için Ağustos ayında Kıbrıs'a gelmelidir. Ders programını hazırlamak ve kolejin uygun donanımını sağlamak ve giriş sınavlarına (yazılı ve sözlü) hazırlıklarda ilgili öğretmenlere yardımcı olmalıdır.
2. Müdür pozisyonuna atanacak kişi için çok iyi bir seçim yapılması gerekmektedir. Zira bu atama, Kıbrıs'ta ilköğretimin gelişmesinde büyük bir öneme sahiptir.
3. Harcanan bu kadar zahmete ve masrafa yazık olmayacak bir seçim yapılmalıdır.
4. Müdüre yardımcı olacak 2 Kıbrıslı öğretmenin şu anda İngiltere'de 2 yıllık bir eğitimi tamamlamakta oldukları bilinmektedir.
5. Teklif edilen maaşın doğru aday müdürü çekmesi konusunda yaşanabilecek herhangi bir olumsuz durumunda, müdürün alacağı maaş tutarı yükseltilmelidir.
6. Bu pozisyonda görev ifa edecek olan kişinin sömürge hükümetine hizmet edecek İtalyan adaylar konusunda katkı sağlamaması durumunda, İngiltere'deki bir öğretmen okulunda görev yapan muhtemel bir aday bulunması gerekmektedir.[272]

Koleje müdür olacak öğretmenin yapacağı başlıca görevler arasında Milli Eğitim Müdürü'ne düzenli rapor vermesi, öğrencilerin müfredat ve zaman çizelgesini hazırlaması, öğretmenlik uygulamaları ve okulun maliyesi gibi konulardan sorumlu olacağı

[270] Kolejin faaliyete geçmesi için oluşturulan tahmini bütçenin toplam 27.000 £ olarak verilen dosyada görülürken, eksik olan kalemin maliyetinin 27.000-8.100=18.900 olarak hesaplanmıştır ve "( )" içerisinde "Diğer Giderler" başlığı altında gösterilmiştir.
[271] Cyprus State Archive, SA 1/605/1937, s. 6.
[272] Özellikle konuya ilişkin olarak müdürün maaş, sosyal hakları, yıllık izinleri ve niteliklerine dair bilgiler için bkz. Cyprus State Archive, SA 1/605/1937, s. 2-5.

anlaşılmaktadır. İngilizce, çocuk ve öğretim metodolojisi gibi dersler vermesi beklenmektedir.[273]

Müdürün alacağı maaş toplam yıllık 1,350 £'a ilave olarak 115 £ ile 1.500 £ arasında artışların da eklenebileceği belirtilmektedir. Ayrıca bu pozisyondaki bir müdüre farklı ayrıcalıklar da sunulduğu ilgili dosyada yer almaktadır. Bu ayrıcalıklar arasında ücretsiz, mobilyasız konaklama imkânı ile seyahat yapma imkânı gibi imtiyazlar olduğu görülmüştür.

Atanacak olan müdürün izinleri konusunda ise bayram/bayramlar boyunca serbest olacağı ancak öğretmenlere yönelik eğitim kursları verilmesinde yardımcı olması için herhangi bir zamanda kendisini çağırma hakkına da sahip olduğu belirtilmiştir.

Koleje alınacak müdür pozisyonu için istenilen nitelikler konusuna gelince, özellikle eğitim alanında öğretmen yetiştirme konusunda, metodoloji öğretmeni veya bir öğretmen kolejinde eğitmen olarak deneyim sahibi olmasının aranılan nitelikler arasından sayılmıştır. Özellikle kırsal kesimlerindeki ilkokullarda öğretmenlik deneyimi ek bir avantaj kabul edilmiştir. Pedagoji diplomasına sahip olması ve 40 yaşından büyük olması gerektiği vurgulanmıştır.

Bu kapsamda müdürün nitelikleri yanında koleje kabul edilecek nitelikli öğrencilerin de çekilmesi paralel gitmesi düşünüldüğünden ilgili dosya içerisindeki yazışmalardan koleje kabul edilecek öğretmen adaylarına dair de bazı özellikler aranmış veya önerilmiştir. Bunları şöyle sıralamak mümkündür.

1. Omorfo Öğretmen Okulu, Kıbrıs'ta İlköğretim için Rum ve Türk öğretmenlerinin yetiştirildiği tek kurum olma özelliğine sahiptir. Öğrenciler yazılı giriş sınavlarını geçtikten sonra ve bir eğitim okulunda 5 veya 6 yıl geçici olarak görev yaptıktan sonra kadrolu olarak işe alınacaklardır. Öğrenciler 1 yıl boyunca seçilmiş ilkokullarda deneme süresini öğretmen asistanı olarak görev ifa ederler ve yıl boyunca ilköğretim müfredatını takip ederler. Ayrıca öğrenciler İngilizce, Pedagoji, Psikoloji ve koleje komşu okullarda her çeyrek dönemde bir olmak üzere 15 gün süren Tarım, Bahçıvanlık ve Öğretim Uygulamaları gibi dersleri de takip ederler. Kolejde kullanlacak eğitim dili, Yunanca, Türkçe ve Din Bilimleri dersi dışında İngilizce'dir.

2. Kolej bulunduğu alan, Tarım Bakanlığı Merkezi Deney Evi ile çiftçi çocuklarının eğitim aldığı Merkezi Tarım (Ziraat) Okulu arasındadır. Tüm öğrenciler ve öğretim üyeleri kolejde ikamet edeceklerdir. Binada 44 adet öğrenci konaklama imkânı mevcuttur. Ancak ileriki dönemde binanın 120 öğrenciyi barındıracak şekilde genişletilmesi planlanmaktadır. Kolejde küçük bir fizik-kimya laboratuvarı, öğrenciler için bir kütüphane, tenis kortları ve örnek okul bahçeleri gibi alanlar bulunmaktadır. Merkezi Tarım Okulu'nun

[273] Cyprus State Archive, SA 1/605/1937, s. 6.

marangozluk, rezervuar, spor sahaları ve geniş bir tiyatrosu da kolej öğrencileri tarafından kullanılabilecektir.

3. Tüm öğretim asistanları, Kıbrıs uyruklu olacak ve kullanacakları iletişim dili İngilizce olacaktır. İleriki dönemde koleje İngilizce dili ve edebiyatı için bir İngilizce öğretmeninin daha alınması planlanmaktadır. Koleje daha fazla öğrenci gelmesi durumunda, artan öğrenci sayısına paralel olarak artacak olan öğretim kadrosuna iki tam zamanlı ve bir yarı zamanlı beden eğitimi öğretmeni eklenecektir. Ayrıca öğrencilere Sanat ve Müzik dersleri de verilecektir. Yine Tarım Okulu'nda okuyan öğrencilere de ayrıca marangozluk ve ziraat dersleri verilecektir.

4. Merkezi Tarım Okulu'nda 1 yıllık eğitime alınmak üzere, her yıl 2 yıllık eğitimi tamamlayacak 4 ile 10 arasında öğrenci seçilecektir. Öğrenciler kampüs içerisinde kalacaklar ve kolejin kültürel, sosyal ve sportif faaliyetlerine katılacaklardır.

5. Omorfo, 5.000 Rumca konuşan nüfusa sahip olan bir belediyedir. Lefkoşa'ya yaklaşık 40 km. uzaklıkta olan merkezi ovanın batı kesiminde, denize yakın bir konumdadır. Demiryolu ile Lefkoşa'ya, Mağusa ve adanın her yerine karayolu ile bağlanmaktadır. Omorfo yakınlarında yaklaşık 10 km. uzaklıkta Kıbrıs Madencilik Şirketi'nin genel merkezi ve atölyeleri bulunmaktadır. Bu şirkette, yerli personelin yanı sıra İngiliz ve Amerikalı personel de çalıştırmaktadır. Şirkete ait bir golf sahası, yüzme için kullanılan bir plaj, bir gece kulübü bulunmakla beraber benzeri diğeri hizmetleri de sunmaktadır. Bu çerçevede çevrede bulunan dağlık alanın avcılık için uygun elverişi bir ortam sağlamakta beraber kışın yılda birkaç kez kayak yapma imkânı sunmaktadır.[274]

Ada'daki İngiliz Yönetimi tarafında Eylül 1937'de bahse konu koleje ilk defa alınacak öğrencilerin seçme şartları konusundaki detaylara, The Cyprus Gazette yayınlanan "Teachers' Training College Morphou" başlıklı belgesinde rastlanmaktadır. The Cyprus Gazette yayınlanan bu belgede, koleje alınacak öğrenci sayısından, koleje girme koşullarına, yapılacak kolej giriş sınavından puanlamalarına kadar detaylı bilgiler verildiği görülmektedir. The Cyprus Gazette'de yayınlanan belgenin Türkçe çevirisi aşağıdaki gibidir.[275]

1. Omorfo Öğretmen Yetiştirme Koleji'nin Eylül 1937'de açılması önerilmiştir. 1 yılık bir kurs için yaklaşık 20 aday ve 2 yıllık bir kurs için 20 aday daha seçilecektir. Sonraki yıllarda adaylar sadece 2 yıllık kursa kabul edilecektir. Seçilecek kesin sayı daha sonra bildirilecek ve tahmini boş kadro sayısına bağlı olacaktır. Öğretmen Yetiştirme Koleji'ne katılmak üzere seçilen adaylara ek olarak 1937-1938 yılı boyunca boş pozisyonları doldurmak için bekleme listesi olarak giriş sınavları sonucuna göre belirli sayı seçilecektir. Bunlara daha sonra 1 veya 2 yıllık kurs için bahse konu koleje kabul edilebilirler.

[274] Cyprus State Archive, SA 1/605/1937, s. 20-21.
[275] Cyprus State Archive, SA 1/605/1937, s. 20.

2. Koleje giriş için adaylar 18 yaşından küçük olmayan erkek öğrenci olmalı, İngilizce "Üstün Başarı Sınavı-English Distinction Examinations"'nı geçmiş olmalı ve 1935 Orta-öğretim Yasası uyarınca kayıtlı bir ortaokulu, Larnaka'daki Rahipler Eğitim Okulu'nu veya müdür tarafından onaylanabilecek bir başka ortaokulu bitirmiş olmalıdır. Eğitimin eşdeğer standartta bir eğitim sağlanması açısından Lefkoşa Okulu'nda eğitim almamış veya kursu tamamlamamış, Larnaka'daki Rahipler Okulu'ndan eğitim almamış veya kuru tamamlamamış ve 15 Haziran 1937 tarihine kadar okul müdürü olarak atanmamış olan geçici personel sicilinde yer alan kişiler, kolej sınavını geçmedikçe ve yukarıdaki gibi ileri eğitim veya atama için seçilmedikçe, bundan sonra okul müdürleri olarak atanmayacaklardır.

3. Giriş sınavı Temmuz 1937'de yapılacak ve 2 bölümden oluşacaktır.

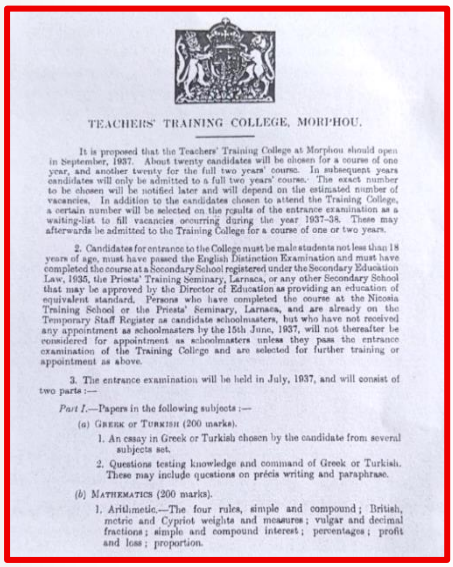
Bölüm I; Aşağıdaki konulardaki maddeler:

a. Rumca veya Türkçe (200 puan)

1. Aday tarafından birkaç konu arasından seçilen Rumca veya Türkçe bir deneme.
2. Rumca veya Türkçe bilgi ve hakimiyetini test eden sorular. Bunlar pratik yazma ve paragraf ile ilgili soruları içerebilir.

b. Matematik (200 puan)

1. Matematik (200 puan)
Dört kural, basit ve bileşik, İngiliz metrik sistemi, Kıbrıs ağırlık ve ölçüleri, ondalık kesirler, basit ve bileşik faiz hesaplamaları, yüzdelik hesaplamaları, oran hesaplamaları.

TEACHERS' TRAINING COLLEGE, MORPHOU.

It is proposed that the Teachers' Training College at Morphou should open in September, 1937. About twenty candidates will be chosen for a course of one year, and another twenty for the full two years' course. In subsequent years candidates will only be admitted to a full two years' course. The exact number to be chosen will be notified later and will depend on the estimated number of vacancies. In addition to the candidates chosen to attend the Training College, a certain number will be selected on the results of the entrance examination as a waiting-list to fill vacancies occurring during the year 1937-38. These may afterwards be admitted to the Training College for a course of one or two years.

2. Candidates for entrance to the College must be male students not less than 18 years of age, must have passed the English Distinction Examination and must have completed the course at a Secondary School registered under the Secondary Education Law, 1935, the Priests' Training Seminary, Larnaca, or any other Secondary School that may be approved by the Director of Education as providing an education of equivalent standard. Persons who have completed the course at the Nicosia Training School or the Priests' Seminary, Larnaca, and are already on the Temporary Staff Register as candidate schoolmasters, but who have not received any appointment as schoolmasters by the 15th June, 1937, will not thereafter be considered for appointment as schoolmasters unless they pass the entrance examination of the Training College and are selected for further training or appointment as above.

3. The entrance examination will be held in July, 1937, and will consist of two parts :—

Part I.—Papers in the following subjects :—

(a) GREEK OR TURKISH (200 marks).

1. An essay in Greek or Turkish chosen by the candidate from several subjects set.
2. Questions testing knowledge and command of Greek or Turkish. These may include questions on précis writing and paraphrase.

(b) MATHEMATICS (200 marks).

1. Arithmetic.—The four rules, simple and compound; British, metric and Cypriot weights and measures; vulgar and decimal fractions; simple and compound interest; percentages; profit and loss; proportion.

Belge 10: The Cyprus Gazette'de Yayınlanan TTC'e Alınacak Öğrenci Seçim Yöntemini Gösterir Belge[276]

Yine The Cyprus Gazette'de alınan 936. karar ilanında "Teachers' Training College, Morphou" başlığı altında şunların yazılı olduğu görülmektedir: "Eylül 1937'de Omorf'da Öğreten Yetiştirme Koleji'nin açılması teklif edilmişti. Koleje kabul edilecek öğrencilerin seçilmesi yöntemine ilişkin tüm detaylar, eğitim müdürüne başvuruda bulunan adaylara verilecektir."[277]

[276] Cyprus State Archive, K.A. ΠΑΚ 1/3 (PAK 1/3), s. 3; Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 156.
[277] The Cyprus Gazette,1936, p. 678.

Kolejin kadro yapılanmasına yönelik olarak ilk ve detaylı bilgilere, Maarif Dairesi Müdürü'nün Sömürge Sekreteri'ne yazdığı 29 Haziran 1935 tarihli mektupta rastlanmaktadır. Bu mektupta öğretim elemanları, destek personeli ve bunların yıllık maliyetleri hakkında bilgiler mevcuttur.[278]

Hükümet tarafından Omorfo'da kurulan Öğretmen Yetiştirme Koleji'nde çalıştırılması düşünülen eğitim personeli şunlardır.

1. İngiliz Müdür

Bahse konu koleje müdür pozisyonunda alınacak olan öğretmenin, İngilizce, Pedagoji ve C Özel Eğitim İlkeleri gibi dersleri de vermesi planlanmıştır. Ayrıca Omorfo ve çevresindeki okullardaki öğretmenlerin öğretmenlik uygulamaları da organize ve kontrol edecektir. Eşyalı ev verilen yatılı okulun yönetimini yapacak olan müdürün erkek olması tercih edilmektedir. Böyle bir pozisyon için önerilen maaş tutarı 500 £'dur.

2. Yardımcı Öğretmenler

Bu öğretmenlerin İngiltere'de kurs ve eğitim alması planlanmış ve seçilenlerin atandıkları dönemde yatılı okulda ücretsiz olarak kalabileceklerdir. Seçilen kişilerin koleje döndüklerinde, İngiltere'deki öğrenimleri sırasında uzmanlaştıkları müfredat konularında dersler vermeleri beklenecektir. Böyle bir pozisyon için seçilecek kişiye önerilen maaş tutarı 200 £'dur.

3. Misafir Profesörler

Okulda planlanan 3 misafir profesöre ihtiyaç olduğudur. Bunlardan birinin Ortodoks, ikincisinin İslam ve üçüncüsünün de çizim üzerine uzman olan birisinin olmasıdır. Bahse konu profesörlerin haftada 1 olmak üzere ders vermesi planlanmış ve harcayacakları yol masraflarının kendilerine ödenmesi uygun bulunmuştur. Böylesi bir pozisyon için tam maaş+yol masrafı için önerilen maaş tutarı 150 £'dur. Daha sonra eğer ihtiyaç halinde istenirse marangozluk atölyesinde bir de marangoz tutulacaktır. Özellikle hükümet marangozluk mesleğinin kırsal okullarda tanıtılmasını ve yaygınlaşmasını istemektedir.

4. Yardımcı Personel

Yardımcı personel olarak kastedilen kişilerin, aşçı ve mutfak görevlisi olduğunu belirtmek gerekmektedir. Bu okul için düşünülen her bir yardımcı personel için öngörülen yıllık maaş tutarı 81 £'dur. Özellikle 1 aşçı ve 3 mutfak görevlisinin, okulun 3 aylık tatil döneminde ödenmeyeceği de vurgulanmıştır.

[278] Cyprus State Archive, SAI/599/1934, s. 40.

5. Öğrenci

Her yıl için koleje alınması düşünülen öğrenci sayısı 25 olarak belirlenmiştir. Bu öğrencilerden 20 kişisinden öğrenim ücreti olarak 5 £'sı alınacak ve diğer öğrenci ücretsiz öğrenime devam edecektir. Buna göre okulun ilk yıl geliri olarak 20x5=100 £ ve 2. yıl geliri için de 40x5=200 £ olacağı hesaplanmıştır.

Okulun harcamasına dair yapılan tahminlerde ise, maaşlar ve bakım için yıllık 1.000 £ civarında bir paraya ihtiyaç olacağı tahmini yapılmıştır. Yapılan tahminlerin tutması halinde yatılı okulun kendi kendine yetmesi durumunda aşağıdaki gibi bir harcama yapılacağı tahmini öngörülmüştür.

1. yıl 1.000 £-100 £=900 £
2. yıl 1.000 £-200 £=800 £

Daha önce de belirtildiği üzere, koleje ait genel maliyetlerin düşürülmesi amacıyla bütçede 2 okuldan yapılacak kesintilerin burada kullanılması öngörülmüştür. Böylece bir okuldan 330 £[279] ve diğerinden de 200 £[280] olmak üzere toplam 530 £'luk bir tasarruf sağlanacağı tahmini yapılmıştır. Sömürgeler Bakanlığı ile Maarif Dairesi arasında olan yazışmalardan kolejde çalışacak öğretmenlerin ileri eğitime gönderileceği ve 2 yıllık bir eğitime tabi tutulacakları anlaşılmaktadır. Bu amaçla bahse konu öğretmenlerin, 15 Eylül 1935 tarihinden itibaren İngiltere'de seçilen Exeter Eğitim Koleji'nde eğitim alacakları planlanmıştır.[281]

Yine ilgili dosyadan öğrenildiği üzere Exeter'deki eğitim kolejinin tam adının "University College of South West of England" olduğu tespit edilmiştir. Bahse konu koleje müdür olarak seçilen kişinin Dr. George Frederick Sleight olduğu, "Yardımcı Öğretmen" pozisyonu için seçilen öğretmenlerden birisinin Müfettiş Yardımcı Costas Charalambous Lapas ile Öğretmen Esat Zaim olduğu anlaşılmıştır. Özellikle seçilen her 2 yardımcı öğretmenin de çok iyi ve ileri düzeyde İngilizce bildiği, uygun eğitim tecrübesine sahip oldukları ve kurulacak olan kolejdeki öngörülen "Yardımcı Personel" pozisyonuna en uygun kişiler olduğuna dair değerlendirme yapılmıştır.

Kadro Adı	**Adet**	**Unvanı**
Müdür	1	Profesör
Sekreterya	1	…
YardımcıÖğretmenler	2	Geçici/Yüksek Lisans *(Profesör)*
Branş Öğretmeni [Çizim]	1	

[279] Belgede bahsedilen okullardan birisinin, Pancypriot Eğitim Okulu olduğu görülmektedir.
[280] Belgede bahsedilen diğer okulun ise, Türk Lisesi olduğu görülmektedir.
[281] Cyprus State Archive, SA 1/599/1934, s. 4; Çomunoğlu, a.g.d.t., s. 223; Annual Colonial Report No. 1849, s. 34-35.

Tarım Öğretmeni	1 *(2)*[282]	Profesör[283]
Yardımcı Personel *(1 Aşçı, 2 Mutfak Görevlisi)*	3	Uzman

Tablo 11: Teachers' Training College'in Kadro Yapılanmasını Gösterir Tablo

Müdür
Dr. George Frederick Sleight (1905-1985)

Fotoğraf 15: TTC'in İlk Müdürü, Dr. George Frederick Sleight (1905-1985)[284]

Kolej okul müdürü Dr. George Frederick Sleight, bahse konu okunun ilk müdürü olup, 1937-1945 yılları arasında kolejde 8 yıl süreyle müdürlük yapmış ve yönetmiştir. 14 Mart 1905 tarihinde İngiltere'nin Yorkshire Kenti'nde dünyaya gelen Dr. George Frederick Sleight'in, Yeni Zelanda'dan geldiği,[285] çocukluğunu ve gençlik yıllarını bu ülkede geçirdiği konusunda yanlış bir izlenim vardır. Bu konudaki yanlış izlenimin, 1913 yılında Dr. Sleight'in ailesi ve erkek kardeşi ile birlikte Yeni Zelanda'ya göç etmesinden kaynaklandığı sanılmaktadır. Dr. George Frederick Sleight, Yeni Zelanda'nın Wanqanui Kasabası'nda öğretmen yardımcısı olarak çıraklık eğitimini tamamladı. Daha sonra oradaki University College'de lisans eğitimini tamamladıktan sonra yüksek öğrenim için İngiltere'ye dönmüştür.

1933 yılında University of London'da doktorasını "*Donuk ve Geri Kalan Çocuğun Tanı ve Tedavisi*" alanı üzerinde tamamlamıştır. Doktorasını tamamlayan Dr. Sleight'in ilk aldığı görev yerleri arasında, Londra'nın gecekondu denecek kırsal bölgelerdeki ilkokullarında öğretmen olarak hizmet vermiştir. Birmingham'da zihinsel engelli çocuklar için yeni kurulan bir ilkokula direktör alarak atanan Dr. Sleight, normal olmayan çocuklara eğitim verdi. Bilgisi ve deneyimleri bahse konu ilkokul için mükemmel derecede sonuçlar almasıyla beraber bölgedeki eğitim camiası içerisinde daha iyi tanınmasını

[282] Çomunoğlu tezinde, tarım öğretmenlerini, tarım asistanı olarak ve sayısının da 2 olduğunu belirtmektedir.
[283] Bahse konu okula alınması düşünülen öğretmenin "Profesör" akademik unvan sahibi birisinin olması tercih edilmiş olduğu anlaşılmaktadır.
[284] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 127.
[285] Dr. Hüsnü Feridun "Eğitmle Bir Ömür" adı kitabının 45. ve 46. sayfasında Dr. Sleight'in hakkında şöyle bahsetmektedir. "Okul Müdürü (Principal) birinci yılda Yeni Zeland'lı eğitimci Dr. G. F. Sleight'ti. Kuvvetli bir kişiliğe sahip olan Dr. Sleight, eğitimci olmasına rağmen derslerini konferans gibi ve bizim İngilizce deneyimizi hiç kaale almadan verir giderdi. Ancak kendisi kolejin kuruculuğunu yapmış disiplinli bir idareci idi. Nitekim, 1945 yılında Koloni Maarif Dairesi Müdürlüğü'nü devralmış ve on yıl kadar bu görevi yürütmüştü.". Hüsnü Feridun, Eğitimle Bir Ömür, Boğaziçi Yayınları, s. 45-46, İstanbul.

sağlamıştır. Özellikle kendisi tarafından oluşturulan zekâ testleri sayesinde tanınırlığı artarken, Öğretmenler Sendikası Başkanlığı'na aday olarak gösterilmiştir.

1936 tarihinde Omorfo'daki Teachers' Training College görev duyurusu İngiliz basınında yayınlandığı zaman, zaten yetenekli, hırslı ve ilerici bir öğretmen olarak ün kazanmıştı. İşte bu özellikleri ve iyi eğitimi sayesinde neden onun bahse konu müdür pozisyonu için kaçınılmaz kıldığı rahatlıkla anlaşılmaktadır. 1937 yazında Kıbrıs'a vardığı zaman, kolej binasının henüz daha tamamlanmamıştı. Bahse konu kolejin tamamlanmasının ardından, kolejin ekipman sorumluluğunu üzerine almış ve kolejin Ekim'deki açılış çalışmalarını ayrıntılı olarak hazırlamıştır. Koleje başladığı dönemdeki 2 yardımcı öğretmenler olan Costas ve Zaim ile sıkı bir işbirliği içerisinde görevini layıkıyla yerine getirmiştir.

Fotoğraf 16: Kolejin Giriş Bölümünü ve Öğretmenlerini Gösterir Fotoğraf, (Soldan sağa) Dr. George F. Sleight, Esat Zaim ve Costas Ch. Lapas, Kasım 1937[286]

Dr. George Frederick Sleight'in, uzun boylu, sarı ve seyredilmiş saçlı ve gözlüklü olmasıyla hep tipik bir İngilizi andırdığı dile getirilmektedir. Dr. Sleight'in kolejde, Pedagoji, Metodoloji ve İngilizce derslerini verdiği görülmektedir. Hüseyin Özdemir ise "Kıbrıs'ta 60 Yıl" adlı kitabında, Dr. Sleight'in psikoloji dersini de verdiğini aktarır.[287] Özdemir ayrıca Dr. Sleight'in eşini 30 yaşlarında çok genç bir yaşta kaybetmesi ve eşine olan tutkusu sebebiyle çok uzun süre bir evlilik[288] düşünmediği bilgisini de paylaşmaktadır.[289]

Ioannis ve Kaminaridis kitabında, Dr. George Frederick Sleight üzerine araştırma yapanların onun sahip olduğu öğretmenlik yeteneği ile diğer olumlu özellikleri sayesinde, hem kolejde hem de kolej sonrası hayatında öğrencilerinin ilgisine mazhar olduğunu belitmektedirler. Ioannis ve Kaminaridis devamla, Dr. Sleight'in öğrencilerine

---

[286] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 126.

[287] Hüseyin Özdemir, Kıbrıs'ta 60 Yıl, Volkan Yayıncılık, İzmir: 1997, s. 23.

[288] Dr. Sleight'in adadan ayrıldıktan sonra, 1958 yılında Sierra Leone hükümeti tarafından eğitim danışmanı olarak görevlendirildiği görülmektedir. Danışman olarak bulunduğu sırada ikinci evliliğini 1963 yılında İngiliz vatandaşı Vivien Milstone ile yapmıştır. 1967 yılına kadar Sierra Leone'de kalan Dr. Sleight'in, bu tarihten sonra yeni eşiyle birlikte Yeni Zelanda'ya taşındığı görülmektedir. Zeni Zelanda'da bulunduğu sırada Dr. Sleight'in, UNESCO misyonlarda görev aldığı ve emekliye aldığı bu görevi 1972 yılına kadar devem ettirmiştir. Emeklilik sonrasında Dr. Sleight'in, İngiltere'ye yerleştiği görülmektedir. Aktiv bir çalışma hayatı içerisinde olan Dr. Sleight'in, İngiltere'de de bulunduğu süre zarfında birtakım çalışmaları yürüttüğü görülmektedir. Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 132-133; Özdemir, a.g.e., 23-24.

[289] Özdemir, a.g.e., s. 23.

verdiği mesajlarından "sınıfta uygun öğrenme ikliminin yaratılması, öğretmenin çocukla temas halinde olması ve özellikle onun bütünlüğüne saygı üzerine kurulmuş olmalıdır" şeklindeki mesajlarının öne çıktığını aktarmaktadırlar.[290]

Farklı sosyo-ekonomik ve kültürel ortamdan gelen Dr. George Frederick Sleight, Ada'da göreve başladığı andan itibaren buradaki kırsal alandaki eğitimle ilgili yaşanan durumu net bir şekilde kavradığının ipuçlarını, kolejdeki müdürlüğü sonrasında getirildiği bir üst makam olan Maarif Müdürlüğü (1945-1956)[291] esnasında yaptığı çalışmalarla ortaya koyduğunu aktaran Ioannis ve Kaminaridis, bunun en çarpıcı örneğinin öğretmenlerin maaşlarının yükseltilmesi konusunda çeşitli zamanlardaki (1947, 1951, 1953, 1956) talepleri karşısında göstermiş ve tavrını hep öğretmenlerden yana kullandığını aktarmaktadırlar.[292]

Yine Ioannis ve Kaminaridis kitabında, Dr. George Frederick Sleight hakkında derlediği bilgiler içerisinde, onun iyi bir idareci becerise sahip olmanın yanında ileri görüşlü, titiz ve inatçı bir kişiliğe sahip olduğunu aktarmaktadırlar. Özellikle bu titizliğini çalışma ortamındaki ortaklarını seçmede gösterdiğini ve onlarla uyumlu çalışma yaptığını aktarmaktadırlar. Ayrıca onun kolejdeki müdürlüğü esnasında yetenekli ve çalışkan öğrencilerin belirlenmesi, onlara burslar verilmesi ve yüksek eğitim mezuniyetleri sonrası adaya döndükleri zaman gerek eğitim alanında, gerek herhangi bir alanda idarecilik görevinde ve gerekse de Orman ve Ziraat daireleri gibi resmi kurumlarda görev almalarının gerekliliğine vurgu yaptığını da kitabında ilave etmektedirler.[293]

Hem Kıbrıs Devlet Arşivi'nde (Cyprus State Archive) bulunan konuyla alakalı dosyalardan yararlanarak hem de Ioannis ve Kaminaridis'in çeşitli araştırmacılardan derleyerek hazırladığı bölümde Dr. Sleight'in, II. Dünya Savaşı sırasında Kıbrıs Gönüllü Gücü'nde (CVF) subay[294] olarak hizmet ettiğini ve yapılan toplantılara katılarak özellikle

---

[290] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 132.

[291] Bu tarih aralığı, Dr. Slight'in "Eğitim Müdürü" olarak görev yaptığı yılları göstermektedir. Cyprus Blue Book For The Year 1946, Printed At The Government Printing Office, Nicosia: 1946, Staff List Of The Government Of Cyprus As On The 1st July 1947, Printed By P. Atteshles, Government Printer At The Government Printing Office (K.K.T.C. Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi), s. 16; Feridun, a.g.e., s. 45-46; Kriacos Demetriades, The English School, Nicosia 1900-1960 (A Historical Account From Its Founding To The End Of The British Rule), Post-war Period, 1945-1960, 2018-Nicosia, p. 242.

[292] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 133.

[293] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 133.

[294] Dr. Sleight'in bu dönemde Kıbrıs Gönüllü Gücü'nde (CVF) subay olarak hizmet etmesi ayrı bir araştırma konusu olduğu düşüncesindeyim. Zira Nazi Almanyası'nın yayılmacı politikasının Kıbrıs'ta da endişe yarattığı muhakkaktır. Bu endişenin Ada'da İngiliz askeri propagandanın yönlendirilmesiyle Avrupa'yı kasıp kavuran Nazi Almanya'sına karşı olan direnç çoşkusunu üst safhaya çıkardı ve müttefik kuvvetlere katılımı hızlandırdı. İşte bu noktada birçok Kıbrıslı gencin müttefik kuvvetlere katılımın artırılması için kolej müdürü Dr. Sleight'in öğrencileri büyük salonda toplayarak mevcut askerî ve siyasî durumu izahını müteakiben müttefik kuvvetlerin askere olan ihtiyacını analiz sonrası öğrencileri hava kuvvetlerine katılmaları çağrısında

Hitler ve Nazi karşıtı söylemleriyle öne çıktığını aktarmaktadırlar. Hatta katıldığı bir toplantıda, II. Dünya Savaşı sırasında barışın sağlanması için Air Force'a[295] katılım çağrısını yaptığını da ilave etmektedirler. Özellikle yaptığı bu çabaları, ülkesinin üst makamlarının da dikkatini çektiğini aktaran Ioannis ve Kaminaridis, dönemin Kıbrıs valisi Charles Campbell Woolley'in (1941-1946) Sömürgeler Bakanı Oliver F. G. Stanley'e yazdığı 21 Mart 1944 tarihli gizli mektubunda Dr. Sleight hakkında aşağıdaki görüşleri ifade ettiğini belirtmektedirler:

> *"Dr. George Frederick Sleight'in bu göreve atanmaya layık olduğunu düşünüyorum. Bugünkü göreve atandığı 1937'den bu yana onun hakkında sunulan gizli raporlar onun karakterine ve çalışmalarına ilişkindir. Eğitim Müdürü James Reynolds Cullen'ın size gönderdiği 3 Şubat 1939 tarihli mektupta başardığı çalışmaya ilişkin takdiri ifade edilmiştir."*[296]

Dr. George Frederick Sleight'in kolejdeki görevinin yanı sıra Eğitim Bakanlığı'nda "Assistant Director"[297] görevini de üstlendiği görülmektedir.[298]

Ioannis ve Kaminaridis kitabında, 1945 yılında resmi olarak Eğitim Direktörlüğü[299] görevine getirilen Dr. Sleight'in, bu görevi almasında dönemin Maarif Müdürü James Reynolds Cullen'in emekliye ayrılmasının etkili olduğunu değerlendirilmektedirler. Göreve geldiği zaman Dr. Sleight'in, bazı eğitim reformlarını yürürlüğe koyma noktasında gayret gösterdiğini, 1947 yılında standart okullar kurumunu, kademeli yaz eğitim kurslarını ve okul çocukları için genel eğitim kurslarını başlattığını aktarmaktadırlar. İngiltere'de özel ihtiyaçları olan çocuklar üzerine yaptığı eğitim çalışmaları neticesinde elde ettiği bilgi ve deneyimini özellikle Lapithos (Lapta) Sağırlar Okulu kurulması ile ve Körler Okulu'nun geliştirilmesine harcadığını aktaran Ioannis ve Kaminaridis, Dr. Sleight'in,

---

bulunduğu görülmektedir. Dr. Sleight'in bu konudaki yoğun çabaları ve teşvikleri sayesinde 2 kolej öğretmen ile 4 genç öğretmen adayının hava kuvvetlerine katıldığı anlaşılmaktadır. Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 230-231/235-236; Cyprus State Archive, K.A. E1/177. Hüseyin Özdemir "Kıbrıs'ta 60 Yıl" adlı kitabında 1939-1945 dönemi arasında İngiliz ordusuna yazılan hem Kıbrıslı Türk hem de Kıbrıslı Rum öğretmenlerin katıldığı bilgini paylaşmaktadır. Özdemir bu bilgileri şu cümlelerle aktarmaktadır; "Kıbrıslı Türk ve Rum öğretmenlerden 1939-45 II. Dünya Savaşı esnasında, İngiliz ordusuna yazılanları, sivil hayata tekrar döndüklerinde önemli mevkilere yerleştirdiler. Bunlar arasındaki Binbaşı Müftüzade'ye Omorfo Koleji'ndeyerimin verileceği Maarif Dairesi'nde söyleniyordu. Ona çok yüksek bir mevki olan ve geçmişte yalnız ingilizlere verilen kaymakamlık (komiser) verilmişti.", Özdemir, a.g.e., s. 85.

[295] Kraliyet Hava Kuvvetleri.

[296] Cyprus State Archive, SA 1/605/1937, Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 127-129.

[297] Eğitim Müdür Yardımcılığı.

[298] Staff List Of The Government Of Cyprus As On The 1st January 1945, Printed By P. Atteshles, Government Printer At The Government Printing Office (K.K.T.C. Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi), s. 8.

[299] Müdürlüğü

Çıraklık Eğitim Okulu'nun kurulmasında[300], gece eğitim merkezleri[301] ve gençlik kulüplerinin kurulmasında da çok büyük emekleri olduğunu belirtmektedirler.

Yine Ioannis ve Kaminaridis kitabında, Dr.Sleight'in okulların altyapısına büyük önem ve destek verdiğini ve özellikle Lefkoşa ve Limasol bölgelerinde bulunan teknik okulların açılmasına ön ayak olduğunu belirtmektedirler.[302]

Bazı Kıbrıslı Türk araştırmacılar[303] Dr. Sleight'in maarif müdürülüğü sırasında İngiliz yönetiminin çıkardığı bazı yasalar konusunda uyuşmazlığı sebebiyle görevden alındığını iddia ederlerken, Ioannis ve Kaminaridis Temmuz 1956 tarihinde kendi isteğiyle istifa ettiği bilgisini paylaşmaktadırlar. Kıbrıslı Türk yazarlar Dr. Sleight'in Maarif Müdürülüğü görevinde ayrılış sebebine dair detay vermezlerken, Ioannis ve Kaminaridis kitabında Kasım 1955[304] tarihinde İngiliz yönetim tarafından çıkarılan yönetmelik sonrasında Vali'ye tanınan geniş haklar sebebiyle yönetimin dönüştüğü baskıcı ve otoriter yaklaşımı doğru bulmadığı gerekçesiyle ayrıldığı bilgisini paylaşmaktadırlar.[305]

Dr. Sleight'in Maarif Müdürlüğü sırasında Kıbrıslı Türklerin Ada'da maruz kaldıkları baskıcı yöntemler konusunda içindeki bulundukları durumdan rahatsızlık duyduğu resmi görev sırasında genel politikanın dışında bir hareket tarzını geçirme imkânı bul(a)madığı düşünülebilir. Ancak Dr. Sleight'in, Kıbrıs Maarif Müdürü aracılığıyla Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'ne 1961 yılında 25 £'lık bir bağışta bulunması ve bunun kolejin etnik yapıya göre ayrılışının kısa sayılabilecek bir dönem sonrasında yardım yapmasının vicdani bir yansıması olduğunu değerlendirmekteyim.

Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji Müdürü sn. Reşat Süleyman Ebeoğlu tarafından resmi bir yazıyla kaleme alınan mektuptan öğrenildiğine göre, bir otelde konaklayan Dr. Sleight'in Kıbrıs Türk Maarif Müdürü aracılığıyla temasa geçerek 25 £'lık bir bağışta bulunmasına karşılık 29 Haziran 1961 tarihinde G/85/61 sayısıyla yazdığı mektupta bağış için düşüncelerini şöyle ifade ettiği görülmektedir;

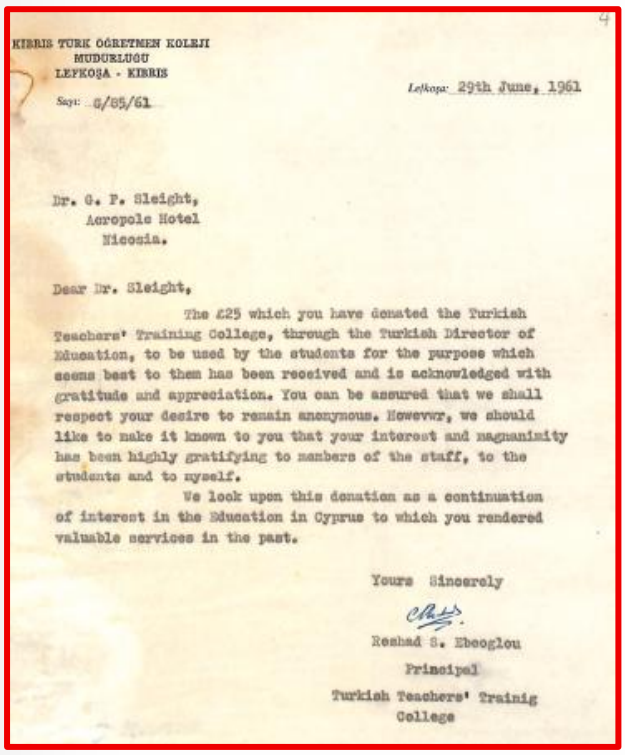
> *"Sevgili Dr. Slegiht,*
>
> *Türk Maarif Müdürü aracılığıyla Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'ne öğrencilerin kendilerine en uygun görünen amaç için kullanmaları için bağışladığınız 25 £ alınmış ve minnettarlık ve takdirle karşılanmıştır. Anonim kalma isteğinize saygı göstereceğimizden emin olabilirsiniz. Ancak,*

[300] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 266-267.
[301] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 268.
[302] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 132-133.
[303] Özsezer, a.g.e., s. 71.
[304] Ioannis ve Kaminaridis kitabında, Kasım 1955 tarihinde İngiliz Yönetim'nin çıkardığı yönetmelikle valiye tanınan geniş haklar içerisinde özellikle "bayrak direğine çekilen bayrak sonrası okul kapatma yetkisi"nin prensiplerine uymadığını ve doğru bulmadığı detayını paylaşmaktadırlar.
[305] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 132-133.

ilginizin ve cömertliğinizin personel, öğrenciler ve benim için son derece memnuniyet verici olduğunu bilmenizi isteriz.

Bu bağışı, geçmişte değerli acemilere verdiğiniz Kıbrs'ta eğitime olan ilginin bir devamı olarak görüyoruz."

Dr. George Frederick Sleight, Hertfordshire'deki evinde 14 Ekim 1985 tarihinde hayatını kaybetmiştir.[306]

KIBRIS TURK ÖĞRETMEN KOLEJI
MUDURLUGU
LEFKOŞA - KIBRIS

Sayı: G/85/61

Lefkoşa: 29th June, 1961

Dr. G. F. Sleight,
Acropole Hotel
Nicosia.

Dear Dr. Sleight,

The £25 which you have donated the Turkish Teachers' Training College, through the Turkish Director of Education, to be used by the students for the purpose which seems best to them has been received and is acknowledged with gratitude and appreciation. You can be assured that we shall respect your desire to remain anonymous. However, we should like to make it known to you that your interest and magnanimity has been highly gratifying to members of the staff, to the students and to myself.

We look upon this donation as a continuation of interest in the Education in Cyprus to which you rendered valuable services in the past.

Yours Sincerely

Reshad S. Ebeoglou
Principal
Turkish Teachers' Trainig College

Belge 11: Dr. G. F. Sleight'in, Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'ne Yapmış Olduğu Bağışa Atfen Müdür Reşat S. Ebeoğlu'nun Yazdığı Cevabî Yazıyı Gösterir Belge[307]

Yardımcı Öğretmenler

Teachers' Training College'in ilk açıldığı dönemde yardımcı öğretmen olarak nitelendirilen pozisyonda alınan iki (2) öğretmenin olduğu görülmektedir. İngilizlerin belki de ilk defa olarak adadaki etnik sosyal nüfus oranına bakılmaksızın eşitlikçi bir atamanın yapıldığı görülmektedir. 1930'lu yılların adadaki nüfus istatistiklerine bakıldığı zaman, ta 1878'den beri yapılan nüfus sayımlarındaki Kıbrıslı Türklerin oranı Kıbrıslı Rumlara göre yaklaşık ¼ oranında olduğu bilinmektedir. Daha sonraki dönemlerde bahse kolejde artan öğrenci sayısına papalel olarak, öğretmenler arasındaki dengenin tekrar bu oranlar çerçevesinde devam etiği anlaşılmaktadır.

[306] Dr. Sleight'in hayatı hakkında birçok Kıbrıslı akademisyen bilgiler vermektedir. Örneğin akademisyen Via G. Singh, Dr. Sleight'in 1956 sonrası hayatına dair bilgiler verirken, onun müdürü olduğu kolejden mezun 2 doktora öğrencisinin de tezlerinde ondan bahsetmişlerdir. Bu öğrencilerden birisi olan Ch. Pantelides'in University Of Wales'de "The Development of Teacher Education in Cyprus Since 1878" adlı doktora tezinin 152. sayfasında, diğer öğrencisi A. Karageorges ise, University of London'da "Education Development in Cyprus" adıyla yazdığı doktora tezinin 22. sayfasında Dr. Sleight hakkında özet bilgi vermektedir. Ayrıca bkz. Demetriades, a.g.e., s. 242.

[307] Atatürk Öğretmen Akademisi Arşivi, tasnifsiz, s. 4.

Esat Zaim (1913-1975)

8 Haziran 1913 tarihinde Limasol'da dünyaya gelen Esat Zaim'in babası, Evdim'li bir keçiboynuzu tüccarı olan Mehmet Zaim'dir. Annesinin adı ise Leman Niyazi'dir. Babası Mehmet Zaim'in keçiboynuzu ticaretini yaptığı özel teknesinin batması neticesinde liman memuru olarak ifa ettiği görevinden ayrılarak Lefkoşa'ya yerleşmek zorunda kalmıştır.[308]

Esat Zaim, Türk Lisesi'nden mezun olduktan sonra, mezun olduğu okulda öğretmen olarak görev yapmıştır. 1935 tarihinde Müfettiş Yardımcısı Costas Lapas ile birlikte seçildiği öğretmen kolejine hazırlık aşaması olarak nitelendirilebilecek Exeter'deki University College of South West of England'da 2 yıl süreyle kursa tabi tutulmuştur. 1937'de tarihinde Teachers' Training College'e yardımcı öğretmen kadrosu mevkinde atanmış ve orada Türkçe, Tarih ve Fizik[309] derslerini vermiştir.[310]

---

[308] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 139.

[309] Esat Zaim'in bahse konu kolejde verdiği derslerden birisi olan "Fizik" dersinin, Kıbrıslı Rum kaynaklarında ayni adla, ancak Kıbrıslı Türk kaynaklarında "Fen" olarak geçtiği görülmektedir. Özdemir "Kıbrıs'ta 60 Yıl" adlı kitabında, Esat Zaim'in verdiği dersler konusunda daha detaylı bilgiler vermektedir. Özdemir bahse konu kitabında konuyu şu cümlelerle aktarmaktadır: "Türk öğrencilere edebiyat, Türk-Rum öğrencilere İngilizce Tarih, Fizik ve her sabah erkenden beden eğitimi yaptırırdı… Okuttuğu derslerin ayrıca öğretim metotlarını öğretirdi.". Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 140.

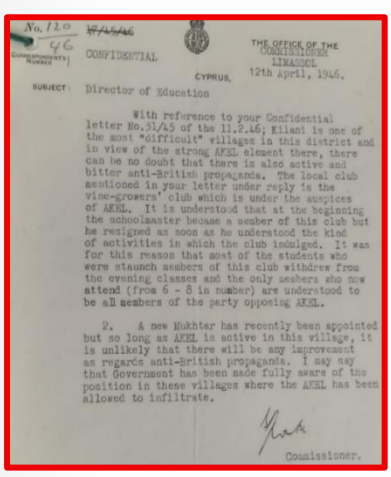
[310] Dr. Hüsnü Feridun "Eğitimle Bir Ömür" adlı kitabının 47. ile 49. sayfaları arasında Esat Zaim'le ilgili olarak birkaç anısını şöyle paylaşmaktadır; "Principal dışında iki esas ders hocasıyla diğer tali ders (Resim, Beden Eğitimi, Müzik, Tarım) hocalarımız arasında bir Türk olarak Esat Zaim Bey hocamız vardı. Tarih, Fen Bilgisi dersleri yanında Türkçe (Edebiyat) derslerini de veriyor, ayrıca biz Türk öğrencilerin sorumluluğunu taşıyordu. Yapmacıksız, kalender, sevecen tavırları ve bilgisi, deneyimi ile bize bir hocadan çok bir ağabey gibi davranırdı". Kitabının bir başka yerinde ise Feridun, Zaim'le ilgili şu anısını paylaşmaktadır; "… kolejdeki tarım derslerini Mr. Attalides isminde bir Rum Tarım Mühendisi veriyordu. Kendisi İngilizce bilmediği için derslerini Rumca öğretmeye başlayınca, biz Türk öğrenciler sınıfta maksatlı olarak huzursuzluk yaratmaya başladık. Bu, bize karşı bir saygısızlıktı! Fazla sürmedi, Esat Zaim hocamızın da desteğiyle bu derslere devamdan muaf tutularak kolejin geniş bahçesinde bize ayrılan 'plot'larda uygun görülmüştür". Yine kitabın bir başka yerinde Feridun, Zaim'i şu sözlerle ifade etmektedir; "…Kolejde iki grup arasında herhangi bir olay çıkmasını önlemek üzere sıkı disiplin kuralları konmuştu. Esasen Esat Zaim Bey hocamız da her fırsatta bize: 'Milliyetinize dokunurlarsa hiç durmayın, cevabını verin' derdi". Hüseyin Özdemir ise "Kıbrıs'ta 60 Yıl" adlı kitabında Zaim için "Ünlü İngiliz öğretmeni St.George'un lisede yetiştirdiği beş öğrencisinin birincisi… Lisede iken Lonfra Matriculation (Olgunluk) imtihanını geçmiş… Lisede bir aralık İngilizce öğretmenliği yapmış, Omorfo Öğretmen Koleji için iki sene İngiltere'de Exeter Üniversitesi'nde eğitim ve pedagoji almıştır.bilgisi ve dürüstlüğü nedeniyle Türk ve Rum öğrencilerin sevgisini kazanmıştır. Kolejin yurdunda kalırdı. Yurt Sorumlusu idi. " şeklinde bilgi aktarmaktadır. Özdemir, a.g.e., s. 24; Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 140; Ayrıca Esat Zaim'in kolejdeki kariyerine dair özet bilgi için bkz. The Cyprus Civil List 1939 (Compiled in the Secretariat), Goverment Printing Office-Nicosia, 1939, s. 78.

Fotoğraf 17: Kolejin İlk Kıbrıslı Türk Öğretmeni Esat Zaim'i Gösterir Fotoğraf[311]

İngiliz Yönetimi tarafından Rus propagandasının okullarda yaygınlaştığının tespiti sebebiyle bu konuda bazı önlemleri almak maksadıyla gizli yazışmalar yaptığı görülmektedir. İngiliz Yönetiminin bu konudaki önlemlerini, Kıbrıs'ta 1926 yılında kurulan Kıbrıs Komünist Partisi'nin[312] fikirlerinin, düşüncelerinin ve etkilerinin yaygınlaştığını düşündüğü yerlerden birisi olan okullarda kontrol altına almak ve kontrol altında tutmak amacıyla yaptırıldığı öngörülmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nin Soğuk Savaş Dönemi'nde, adadaki komünist örgütlenmeden fazlasıyla rahatsızlık duyduğu ve bu kapsamda güçlü bir siyasi tabana sahip bulunan AKEL'in (Emekçi Halkın İlerici Partisi) iktidara gelme ihtimalinden oldukça çekindiği bilinmektedir. Zira ABD'nin bunu, Ada'da Sovyetler Birliği'nin AKEL üzerinden adada nüfuz kurma çabaları olarak görmüştür.[313]

Belge 12: Kıbrıs'ta İngiliz Döneminde Limasol Okullarında Rus Propagandasının Yapıldığı İddiasını İçeren Gizli İbareli Resmi Yazıyı Gösterir Belge[314]

No. 120 [illegible] 46

CONFIDENTIAL

THE OFFICE OF THE COMMISSIONER LIMASSOL 12th April, 1946.

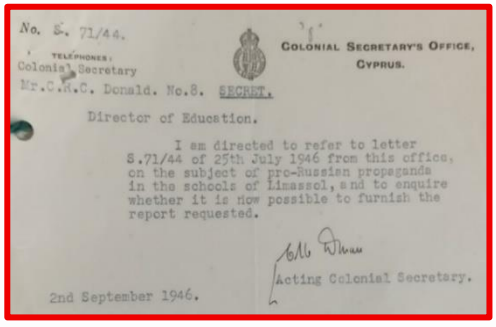
CYPRUS.

SUBJECT: Director of Education

With reference to your Confidential letter No.31/45 of the 11.2.46; Kilani is one of the most "difficult" villages in this district and in view of the strong AKEL element there, there can be no doubt that there is also active and bitter anti-British propaganda. The local club mentioned in your letter under reply is the vine-growers' club which is under the auspices of AKEL. It is understood that at the beginning the schoolmaster became a member of this club but he resigned as soon as he understood the kind of activities in which the club indulged. It was for this reason that most of the students who were staunch members of this club withdrew from the evening classes and the only members who now attend (from 6 - 8 in number) are understood to be all members of the party opposing AKEL.

2. A new Mukhtar has recently been appointed but so long as AKEL is active in this village, it is unlikely that there will be any improvement as regards anti-British propaganda. I say say that Government has been made fully aware of the position in these villages where the AKEL has been allowed to infiltrate.

Commissioner.

No. S. 71/44.

TELEPHONES: Colonial Secretary Mr.C.M.C. Donald. No.8.

COLONIAL SECRETARY'S OFFICE, CYPRUS.

SECRET.

Director of Education.

I am directed to refer to letter S.71/44 of 25th July 1946 from this office, on the subject of pro-Russian propaganda in the schools of Limassol, and to enquire whether it is now possible to furnish the report requested.

Acting Colonial Secretary.

2nd September 1946.

Belge 13: İngiliz İdaresi Tarafından Limasol Komiseri'ne AKEL'le İlgili Yazdığı Gizli İbareli Belge[315]

[311] Jale Refik Roger özel arşivi.

[312] Alexis Rappas, History of the Communist Party in Cyprus: Colonialism, Class and the Cypriot Left, Historein (A Review Of The Past and Other Stories), Volume 15, p. 83-87; Cemile Şahin-İsmail Şahin, Soğuk Savaş Dönemi ABD'nin Kıbrıs'ta Komünizm Kaygısı, Güvenlik Stratejileri Dergisi (The Journal of Security Strategies), Cilt. 19, Sayı 45, s. 309, 2023.

[313] Şahin-Şahin, a.g.m., s. 309-312.

[314] Cyprus State Archive, Education Department Minute Paper E1, 1945-1949 Communist School Teachers And Political Speeches And Activities Of School Masters.

[315] Cyprus State Archive, Education Department Minute Paper E1, 1945-1949 Communist School Teachers And Political Speeches And Activities Of School Masters.

1 Haziran 1946 tarihinde Maarif Müdür Yardımcısı Dr. Sleight tarafından kaleme alınan belgede, Esat Zaim'in Müslüman Okullar Müfettişliği için gerekli tüm niteliklere ve tecrübeye sahip olduğunu belirtmekte ve bu göreve atanmasının son derece uygun bir atama olacağını ifade etmektedir.

Maarif Müdürü Dr. Sleight'in, 1 Haziran 1946 tarihli belgesinde Esat Zaim hakkında şu görüşlere yer vermiştir;

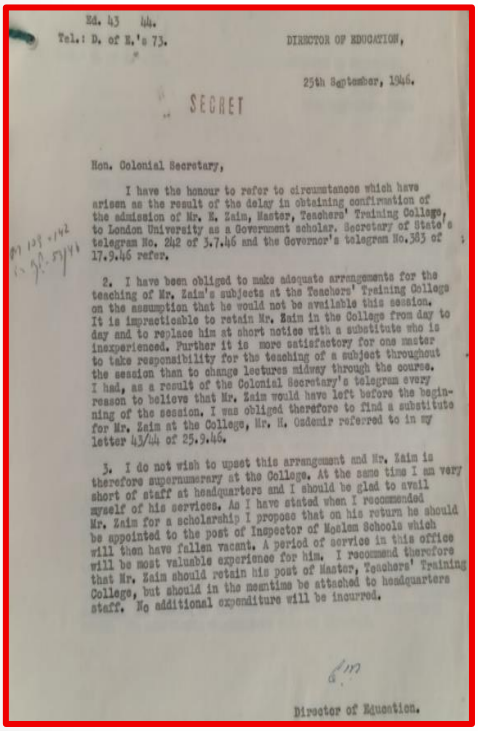
> *"Esat Zaim, zeki bir genç adam ve çok çalışkandır. 1935'te Öğretmen Yetiştirme Koleji'nde öğretim görevlisi olarak eğitim almak üzere seçilmiş ve iki yıl Exeter Üniversitesi Koleji'nde okumuştur. Öğrenimini başarıyla tamamladıktan sonra kolejde öğretim görevlisi olarak görev yapmak üzere Kıbrıs'a dönmüştür. Kolejde Tarih, Bilim ve Türkçe derslerini vermiştir. Yetenekli, sadık, istekli, vicdanlı ve tamamen güvenilir bir öğretmen olduğunu kanıtladı. Kendisi iyi karakterli ve sağduyulu bir insandır."*

Böylece İngiliz Yönetimi, Esat Zaim'i 1947 yılında Müslüman okullara müfettiş olarak atandığı görülmektedir. Başarılı bir hizmet veren Zaim'in bir sonraki görevinin ise çalıştığı konumun bir üstü olan başmüfettişlik olduğu görülmektedir. Bu görevi dürdüğü sırada burslu olarak Galler'deki Cardiff Üniversitesi'nde yüksek lisans eğitimini de tamamladığı görülmektedir. Lisansüstü eğitim için gittiği üniversitede kendini daha da geliştirme imkanı bulan Zaim'in, kazandığı deneyimlerini Kıbrıs Türk toplumunun belediyecilik eğitimi alanında gelişmesine yönelik çalışmalarda önemli katkılar sağladığı görülmektedir.

Fotoğraf 18: Kolejin İlk Kıbrıslı Türk Öğretmen Esat Zaim ve Ailesini Gösterir Fotoğraf[316]

[316] Jale Refik Roger özel arşivi.

Ed. 43 44.
Tel.: D. of E.'s 73. DIRECTOR OF EDUCATION,

25th September, 1946.

SECRET

Hon. Colonial Secretary,

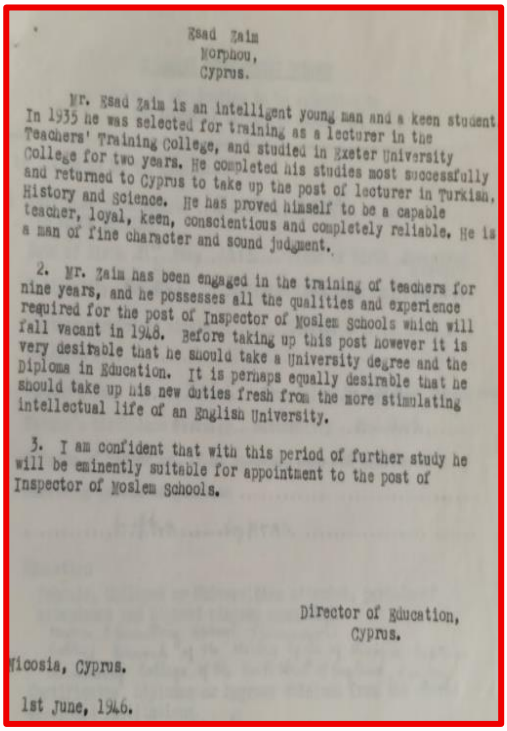
I have the honour to refer to circumstances which have arisen as the result of the delay in obtaining confirmation of the admission of Mr. E. Zaim, Master, Teachers' Training College, to London University as a Government scholar. Secretary of State's telegram No. 242 of 3.7.46 and the Governor's telegram No.383 of 17.9.46 refer.

2. I have been obliged to make adequate arrangements for the teaching of Mr. Zaim's subjects at the Teachers' Training College on the assumption that he would not be available this session. It is impracticable to retain Mr. Zaim in the College from day to day and to replace him at short notice with a substitute who is inexperienced. Further it is more satisfactory for one master to take responsibility for the teaching of a subject throughout the session than to change lectures midway through the course. I had, as a result of the Colonial Secretary's telegram every reason to believe that Mr. Zaim would have left before the beginning of the session. I was obliged therefore to find a substitute for Mr. Zaim at the College, Mr. H. Ozdemir referred to in my letter 43/44 of 25.9.46.

3. I do not wish to upset this arrangement and Mr. Zaim is therefore supernumerary at the College. At the same time I am very short of staff at headquarters and I should be glad to avail myself of his services. As I have stated when I recommended Mr. Zaim for a scholarship I propose that on his return he should be appointed to the post of Inspector of Moslem Schools which will then have fallen vacant. A period of service in this office will be most valuable experience for him. I recommend therefore that Mr. Zaim should retain his post of Master, Teachers' Training College, but should in the meantime be attached to headquarters staff. No additional expenditure will be incurred.

Director of Education.

Belge 14: Esat Zaim'im Müfettiş/Başmüfettiş Olarak Atanmasının Önerildiğini Gösterir Belge[317]

Esad Zaim
Morphou,
Cyprus.

Mr. Esad Zaim is an intelligent young man and a keen student. In 1935 he was selected for training as a lecturer in the Teachers' Training College, and studied in Exeter University College for two years. He completed his studies most successfully and returned to Cyprus to take up the post of lecturer in Turkish, History and Science. He has proved himself to be a capable teacher, loyal, keen, conscientious and completely reliable. He is a man of fine character and sound judgment.

2. Mr. Zaim has been engaged in the training of teachers for nine years, and he possesses all the qualities and experience required for the post of Inspector of Moslem Schools which will fall vacant in 1948. Before taking up this post however it is very desirable that he should take a University degree and the Diploma in Education. It is perhaps equally desirable that he should take up his new duties fresh from the more stimulating intellectual life of an English University.

3. I am confident that with this period of further study he will be eminently suitable for appointment to the post of Inspector of Moslem Schools.

Director of Education,
Cyprus.

Nicosia, Cyprus.

1st June, 1946.

Belge 15: Kıbrıs'ta İngiliz Maarif Müdürü'nün Esat Zaim Hakkındaki Görüşlerini Gösterir Belge[318]

Hüsnü Feridun "Eğitimle Bir Ömür" adlı kitabında, Dr. Sleight'in 1955 yılında adadan ayrılmasından sonra yerine Maarif Müdürü olarak atanan Mr. Tudhope'un gelmesiyle, Ortaöğretim teftişlerine bir düzen geldiğini, politik sebeplerle iki etnik toplum için ayrı ayrı teftiş kadrolarını kurup etkinliklerine hız verdiğini aktarmakta ve bu çerçevede 1956 yılında Esat Zaim'in Türk Okullar Başmüfettiliğ'ne atandığını ilave etmektedir. Ancak yazılı belgeler göz önüne alındığı zaman, Dr. Sleight tarafından 1946 yılında Sömürge İdaresi'ne Müfettiş/Başmüfettiş olarak atanması için önerilen Esat Zaim'in, bu göreve 1956 yılında getirildiğinin kayda geçirilmiş olmasının maddi bir hatadan kaynakladığı düşünülmektedir.

1960 tarihinde kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilanının ardından tüm görevlerinden istifa eden Zaim, İngiltere'nin Essex Şehri'ne yerleşmiştir. Orada Ashford Koleji'nde müdür yardımcılığı görevini sürdüren Zaim, Kıbrıs'ta Lefkoşa Hastahanesi'de baş

[317] Cyprus State Archive, Education Department Minute Paper E1, 1945-1949 Communist School Teachers And Political Speeches And Activities Of School Masters.
[318] Cyprus State Archive, Education Department Minute Paper E1, 1945-1949 Communist School Teachers And Political Speeches And Activities Of School Masters, s. 45-46.

hemşire olarak görev yapan İngiliz Dorothy Fox ile evlenmiştir. 1975 yılında Londra'nın metrosunda geçirdiği bir kalp krizi sonrası vefat eden Zaim'in çocuğu bulunmamaktadır.[319]

Costas Charalambous Lapas (1899-1993)

Costas Charalambous Lapas ile ilgili tüm bilgiler, Ioannis ve Kaminaridis'in yazdığı kitaptan derlenmiştir. Ioannis ve Kaminaridis, Costas Lapas'ın 1899 tarihinde Strovolo'da doğduğunu, ilköğretimini Strovolos İlkokulu'nda bitirip Pancyprio Öğretmenlik Okulu'a gittiğini ve oradan mezun olduğu bilgisini paylaşmaktadırlar. 1916 yılında bahse konu öğretmenlik okulundan mezun olduktan sonra ilk öğretmenlik görevini Girne'de bölgesinde yaptığını aktaran Ioannis ve Kaminaridis, Costas'ın sporcu bir kişiliğe sahip olduğunu, burada bulunduğu süre zarfından sosyal faaliyetler ve etkinliklere etkin katılarak kendisinin de sporcusu olduğu Praxandros Gymnasium'un kuruluşunda görev aldığını aktarmaktadırlar.[320]

Ioannis ve Kaminaridis kitabında, Costas Lapas'ın 1925 yılına kadar adanın çeşitli okullarında görev aldığını, verdiği derslerde uyguladığı öğretim yöntemleri sayesinde hem öğretmenlerin hem de öğrencilerlerin yanı sıra dönemin Maarif Müdürü F. D. Newham'ın da dikkatini çektiğini aktarmaktadırlar. Özellikle derslerinde öğrencileri için uygun bir öğrenme atmosferinin yaratılması konusunda başarılı olması sebebiyle bizzat Newham'ın el yazısıyla yazdığı mektupla takdir edildiğini aktarmaktadırlar. 11 Aralık 1924 tarihli olan bu mektubun içeriğine dair Ioannis ve Kaminaridis kitabında, Costas'a 1 Ocak 1925 tarihinden geçerli olmak üzere aylık 10 £ maaşla "Geçici Alt Müfettişlik" pozisyonunun teklif edildiği bilgisine yer vermektedirler.[321]

Yine Ioannis ve Kaminaridis kitabında, Costas Lapas'ın 1935 yılına kadar bu görevi sürdürdüğünü, aynı yıl içinde Kıbrıslı Türk öğretmen Esat Zaim'le birlikte Omorfo'daki Teachers' Training College'e "Yardımcı Öğretmen" olarak seçildiğini ve iki yıl süreyle Exeter'deki University College of South West of England'a eğitim için gönderildiği bilgisini paylaşmaktadırlar.[322]

Kıbrıslı Türk öğretmen Esat Zaim ile beraber kolejin 10 yıllık dâimi öğretmenlerinden birisi olan Costas Lapas, Yunanca, Matematik ve Coğrafya derslerini[323] verdiği aktaran Ioannis-Kaminaridis kitabında, Lapas'ın 24.11.1947 yılında, 3 Eylül 1947 tarihli

---

[319] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 139-140, Rum yazarlar, Esat Zaim'e ait bilgileri görümcesi öğretmen Cevdet Hüseyin Çağdaş'tan aldıklarını ifade etmektedirler.

[320] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 137.

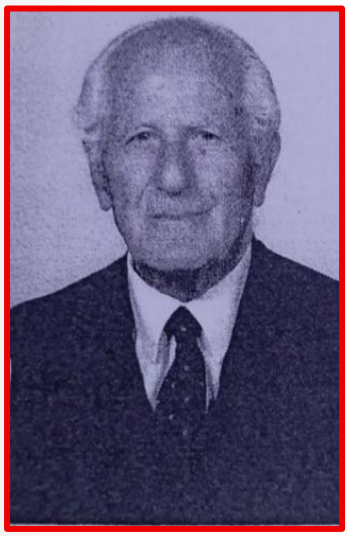
[321] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 137.

[322] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 137-138.

[323] Özdemir "Kıbrıs'ta 60 Yıl" adlı kitabında, Lapas'ın Öğretim Metotları dersini verdiğini de aktarmaktadır. Bkz. Özdemir, a.g.e., s. 24.

Sömürge Sekreteri'nin mektubu üzerine müfettiş olarak atanarak Lefkoşa'ya nakledildiği bilgisini vermektedirler.[324]

1951-1952 öğretim yılında University of London'ın Eğitim Enstitüsü'nde İleri Araştırmalar Bölümü'nde eğitim gördüğünü ve "Eğitim Diploması" aldığını aktaran Ioannis-Kaminaridis, Costas Lapas'ın Rum Okulları Başmüfettişliği'ne[325] terfi ettirildiğini ve emekli olana kadar bu görevi sürdürdüğünü aktarmaktadırlar.[326]

Fotoğraf 19: Kolejin İlk Kıbrıslı Rum Öğretmeni Costas Charalambous Lapas'ı Gösterir Fotoğraf[327]

Ioannis-Kaminaridis yine kitabında Costas Lapas'ın, 1953 yılında Britanya İmparatorluğu Nişanı (M.B.E.) üyesi fahri ünvanıyla ödüllendirildiğini, Kıbrıs Rum toplumu içinde çok bir büyük saygı gördüğünü, 1959 yılında "Kıbrıs Coğrafyası" adlı kitabı yazdığını, Kıbrıs'ın bağımsız bir devlet olarak ilanından sonra geçiş döneminde (1959/60-1960/61) Yunanistan Eğitim Konseyi'nin sekreteri olarak görev yaptığını, Lefkoşa'da bir kitapçı dükkanı işlettiğini ve 1961 yılında Kıbrıs Cumhurbaşkanı Başpiskopos III. Makarios tarafından komisyon üyeliğine atandığı bilgisini paylaşmaktadırlar.[328]

1940 tarihinde Agni Ioanni Theocharidou adlı kişiyle evlenen Costas Lapas'ın, Linda ve Haris adında iki çocuğu bulunmaktadır.

Fotoğraf 20: Müfettiş Costas Ch. Lapas, Platres, 1928[329]

Sekreterya

Kolejde idari işlerin sorunsuz olarak yürütülebilmesi amacıyla 1937-1958 yılları arasında kolej ana girişin hemen solundaki müdür odasının tam karşısına konumlandırılan sekreterlik odasında bir sekreter bulunmaktaydı. Yardımcısı olmadan hem saymanlık hem de bir bekçi

[324] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 137-138.
[325] Özdemir, a.g.e., s. 24.
[326] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 137-138.
[327] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 137-138.
[328] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 137-138.
[329] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 138.

pozisyonunda görev ifa eden sekreterin görevleri arasında şunlar bulunmaktaydı.

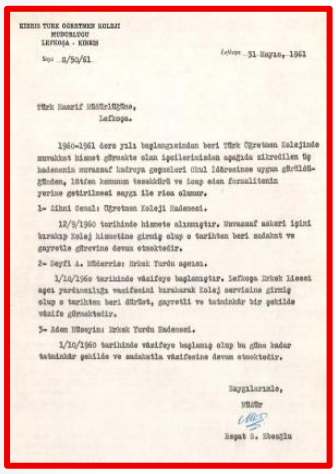
1. Kolejin faaliyete geçtiği ilk iki yılda var olan kayıtları işlemek, kayıt ücretlerini ve bursları toplamak,
2. Kayıtları, bölümlere ve sınıflara göre tutmak,
3. Öğrencilerin öğretmenlik uygulaması amacıyla gidecekleri köylerdeki barınma ve beslenme gibi temel ihtiyaçların hazırlıklarını yapmak ve listeleri hazırlamak,
4. Kolejin, Maarif Müdürüğü ile ilgili yazışmalarını yapmak,
5. Kolejin özel ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlamak,
6. Öğrencilerin tüm sınavlarının değerlendirme notlarını hazırlamak ve öğretim karnesini Müdür'ün bilgisine sunmak,
7. Genel anlamda kolejin tüm resmi belgelerini hazırlamak.[330]

Genel anlamda kolej sekreterliğinin, 1959 yılının kolejin kadro genişlemesine kadarki süreçte nispeten sınırlı ve kolay bir program içerisinde yürüttüğü çalışmaların artan öğrenci ve öğretmen sayısına paralel olarak çok daha uzun bir zaman alıcı bir sürece dönüşmesiyle ikinci bir sekreter alımına 1959 Mayıs ayında gidildiği görülmektedir.

No	Sekreterin Adı	Çalıştığı Yıl
1	Andreas Hartziotis	1937
2	Georgios Phylaktis	1940-1946
3	Nicolaidis	1949-1951
4	Stelios Arauzos	1951-1955
5	Phoivos Nikos	1958-1959
6	Önder Gardiyanoğlu	1958-1961
7	Güven Kazım	1960-1963
8	Mustafa Varol	1961-…

Tablo 12: TTC'in Kuruluşundan 1963 Yılına Kadar Hizmet Eden Sekreterlerin İsimlerini Gösterir Tablo[331]

[330] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 141.
[331] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 141.

KIBRIS TÜRK ÖĞRETMEN KOLEJİ
MÜDÜRLÜĞÜ
LEFKOŞA - KIBRIS

Sayı: G/50/61 Lefkoşa, 31 Mayıs, 1961

Türk Maarif Müdürlüğüne,
Lefkoşa.

1960-1961 ders yılı başlangıcından beri Türk Öğretmen Kolejinde muvakkat hizmet görmekte olan işçilerinizden aşağıda zikredilen üç kadesenin muvazzaf kadroya geçmeleri okul idaresince uygun görüldüğünden, lüzüm kumunun tesisiğini ve icap eden formalitenin yerine getirilmesi saygı ile rica olunur.

1- Zihni Cemal: Öğretmen Kolejli Hademesi.

12/9/1960 tarihinde hizmete alınmıştır. Muvazzaf askeri işini bitirdiği Kolej hizmetine girmiş olup o tarihten beri sadakat ve gayretle görevine devam etmektedir.

2- Seyfi A. Müderris: Erkek Yurdu ağaçısı.

1/10/1960 tarihinde vazifeye başlamıştır. Lefkoşa Erkek Lisesi ağaçı pardesüsüğü vazifesini bırakarak Kolej servisine girmiş olup o tarihten beri dürüst, gayretli ve tedbirdir bir şekilde vazife görmektedir.

3- Adem Hüseyin: Erkek Yurdu Hademesi.

1/10/1960 tarihinde vazifeye başlamış olup bu güne kadar tedbirdir şekilde ve sadakatla vazifesine devam etmektedir.

Saygılarımla,
Müdür
Reşat S. Ebeoğlu

Belge 16: Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji Müdürü Reşat S. Ebeoğlu'nun Geçici İşçilerin Daimi Kadroya Alınmaları İçin Yazdığı Resmi Yazıyı Gösterir Belge

Kolejin diğer hizmetlilerine (Aşçı, Yurt Hademe Görevlisi) dair bilgiler, kitabın "V.I.I Koleje Ait Odaların Kullanım Fonsiyonları" adlı bölümde yer verilmiştir. Bu hizmetlilerden olan hademe[332] ve işçi[333] gibi çalışanların 1960 öncesi isimleri tespit edilemediğinden tablo halinde sunulamamıştır.

V.V Teachers' Training College'de 1960 Öncesi ve Sonrası Dönemdeki Kadro Artışı

1945 tarihinden itibaren Teachers' Training College'in ([Erkek] Öğretmen Yetiştirme Koleji) işleyişinde bazı eksikliklerin ve bazı olumlu saptamaları yaptığı görülmektedir. Bu konuyla ilgili olarak ilk bilgilere, Maarif Müdürü James Reynolds Cullen'in 07.06.195 tarihli sömürgeler sekreterine gönderdiği mektuptan öğrenilmektedir. Dönemin Maarif Müdürü Cullen'in sömürgeler sekreterine gönderdiği bahse konu mektupta kolele ilgili oataya çıkan eksiklikleri şöyle sıraladığı görülmektedir;

1. Öğrenci sayısı 44'ten 120'ye çıkarken, temel öğretim personel ayni sayıda devam etmiştir (müdür ve iki Yardımcı Öğretmen)

2. Öğrencilerin eğitimi seviyesinin yükseldiği, öğrencilerin de çoğunun lisans ve sınavlarda başarılı olma kapasitesinin arttığı görülmüştür. Hatta bazılarının dışarıdan öğrenci olarak farklı diploma almaya yönelik nitelik ve yeteneklerinin bile geliştiği görülmüştür

3. Kolej öğretmenlerinin öğrencilere yardım ve rehberlik sunmaya yeterli zamanlarının bulunmadığı tespit edilmiş olup, bu sebeple hükümetin bahse konu koleje daha

---

[332] Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji Müdürlüğü'nün 1960-1963 döneminde hademe olarak hizmet veren kişiye ait bazı bilgilere; G/205/63 sayılı ve 19 Kasım 1963 tarihli müdür Reşat Süleyman Ebeoğlu tarafından kaleme alınan resmi yazıdan öğrenilmektedir. Bahse konu resmi yazıdan anlaşıldığı üzere hademe olarak hizmet veren kişinin 3 yıla yakın bir süredir hem kolejde hem de Türk Yapı Enstitüsü'nde görev ifa eden ve amirleri tarafından dürüst, çalışkan ve itimat bir kişi olarak tanımlanan "Güven Kâzım" adlı kişi olduğu öğrenilmiştir. Maaşının yeterli olmadığı konusuyla kaleme alınan resmi yazıdan bahse konu hademenin daimi kadroya alınması istenmektedir. Bir diğer geçici hademenin de "Zihni Cemal" adında birisinin olduğu 1 Mayıs 1961 tarihinde Kolej Müdürü Reşat S. Ebeoğlu tarafından Türk Maarif Müdürlüğü'ne G/50/61 numarasıyla gönderilen resmi yazıdan öğrenilmektedir.

[333] 1958 tarihinde kolejin etnik yapıya göre ayrılması sonucunda, Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji adıyla devam eden okulun çeşitli yerlerinde görev ifa eden kişiler şunlardır. Öğretmen Kolej Hademesi Zihni Cemal, Erkek Yurt Aşçısı Seyfi A. Müderris ve Erkek Yurt Hademesi Adem Hüseyin adlı kişilerin olduğu görülmektedir.

yetenekli öğrencileri çekme çabalarında başarılı olup olmayacağının şüpheli olduğu değerlendirilmiştir

4. Koleje yeni öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır (3 yeni öğretmen)

5. Kolej müdürü Dr. Sleight'in verdiği İngilizce diğer derslerinin yanı sıra Merkezi Ziraat (Tarım) Okulu'ndan da sorumlu olması sebebiyle, yaşadığı bu yoğunluk içerisinde kendisine yardımcı olunması amacıyla yeni bir İngilizce öğretmenin atanması tavsiye edilmiştir

6. 1937 tarihinde beri kolejde öğretmenlik görevini sürdüren iki (2) Kıbrıslı öğretmenin (Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türk) yaptığı başarılı işler ortadadır. Lakin seviye itibariyle ders verme güçlü yeterliliğe sahip değil olmadıkları değerlendirilmiştir

7. Koleje 3 yeni kadro ilanının derhal yapılması tavsiye edilmiştir.[334]

Maarif müdürünün sömürge sekreteriyle bu konu üzerinde yaptıkları yazışmalarının bir süre daha devam ettiği anlaşılmaktadır. Zira o dönemde kolejde çalışan öğretmenlerin aldığı maaşlar konusunun da gündeme geldiği görülmektedir. Hatta bu dönemde kolejde görev yapan müdür ve öğretmen maaşlarındaki yıllık 2.400 £'a tutarında kazançlarının, dönemim ekonomik ve sosyal şartları göz önünde bulundurulduğundan, maarif müdürünün sömürgeler sekreterine kolej öğretmen maaşlarının artırılması tavsiyesinde bulunduğu görülmektedir.

Yine maarif müdürünün sömürgeler sekreteriyle yaptığı yazışmalar içerisinde, kolej alınacak yeni öğretmenler için de bazı tavsiyelerin olduğu görülmektedir. Maarif müdürünün yaptığı tavsiyeler içinde dikkat çeken en önemli noktanın, dönemin ekonomik ve sosyal şartları içerisinde alınması zorunlu alınması gereken yeni kolej öğretmenlerinin Omorfo bölgesinden seçilmesi ve evli olması şartları üzerinde durulduğu görülmektedir. Böylece kolej üzerinde olumsuz etki yapabilecek koşulların en aza indirgenmesinin amaçlandığı öngörülmektedir.

The Times gazetesinin ilk defa 1910 yılında başladığı anlaşılan bu tür ilanların yer aldığı "Educational Supplement" adlı bir eki olduğu görülmektedir. Bahse konu bu ekin, İngiltere Krallığı'nın tüm sömürgelerindeki eğitim ile ilgili duyuruların/ilanların yapıldığı değerlendirilmektedir.

[334] Cyprus State Archive, SAI, 719/1945.

The Times
EDUCATIONAL SUPPLEMENT.

Görsel 2: The Times Educational Supplement'in İlk Sayısını Gösterir Görsel, 1910[335]

Maarif müdürünün sömürgeler sekreteriyle olan yazışmalarının ardından Omorfo'daki koleje alınacak yeni öğretmenler için bir ilanın verildiği görülmektedir. The Times'ın "Educational Supplement" adlı ekinde yayınlanan bu ilanda yer alan bigilere bakıldığı zaman, koleje alınacak yeni öğretmen adaylarında aranılan niteliklere ve yapacakları görevlere dair olduğu görülmektedir.

The Times Educational Supplement'te yayınlanan bu duyurularda, kolej için aranılan yeni öğretmen adaylarının bekâr ve 40 yaşını aşmamış olmasının yanında, öğretmenlik deneyimin olması ve özellikle Tarih ve Coğrafya öğretmenlerinin "Ortadoğu" konusunda özel bilgi sahibi olmasının önemli olduğu üzerinde durulduğu görülmektedir. Ayrıca bahse konu ekteki duyuruda, "Teachers' Training College'in Kıbrıs'taki Rum Ortodoks ve Müslüman okullarına öğretmen yetiştiren tek kurumdur. Seçilenler, yurt dışında çalışan İngiliz çalışanlara sunulan tüm avantajlardan yararlanacak" şeklinde bir cümlenin de yer aldığı görülmektedir. Bu cümlenin duyuruyu hazırlayan yetkiler tarafından özellikle konulduğu ve kolejde açılan yeni pozisyonlar için daha fazla öğretmen adayın başvurusının hedeflendiği açıkça ve teşvik edici olduğu anlaşılmaktadır.[336]

Yine maarif müdürü, sömürgeler sekreteri ve kolej müdürü Dr.Sleight arasında geçen yazışmalarda öne çıkan bir diğer konunun da kolejde artan öğrenci sayısı sebebiyle uygun ders kitaplarının eksikliği ile ilgili olduğu örülmektedir. Tarafar arasında olan yazışmalardan anlaşıldığı üzere, Dr. Sleight'in bahse konu ders kitaplarının, hazır alınması yerine kolej öğretmenleri tarafından kolejin mantıksal ve pedagojik açısından deneyim kazanmış ve nitelikli kolej öğretmenleri tarafından yazılmasının daha doğru bir seçenek olduğu üzerinde durduğu anlaşılmaktadır. Bu sebeple, koleje yeni alınması öngörülen üç (3) öğretmenin, alınma işlemlerinin hızlandırılması konusunda ısrarlı olduğu görülmektedir.[337]

The Times Educational Supplement'te yapılan duyuru sonrası kolejin ihtiyacı olan öğretmen alımı için açılan münhale teşvik edici cümlere rağmen yapılan başvuruların yeterli sayıya ulaşmadığı görülmektedir. Dolayısıyla bu konuda yapılan yoğun çabalara rağmen koleje ancak 2 yıl sonra iki (2) yeni öğretmenin alınabildiği görülmektedir.

[335] Bkz. https://library.nie.edu.sg/node/4332.
[336] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 142.
[337] Cyprus State Archive, SAI/719/1945.

Kolejde alınan öğretmenlerden ilkinin daha sonra müdürlüğünü de yapacak olan John Crossley Hayes olduğu görülmektedir. Arşiv belgelerinden John Crossley Hayes'in, koleje 08.01.1948 yılında başladığı ve Matematik ile Fizik derslerini verdiği anlaşılmaktadır. Daha sonraki dönemde maarif müdürlüğüne atanan Dr. Sleight'in[338] yerine, kolej müdürü olarak John Crossley Hayes'in 1950-1951 öğretim yılında getirildiği görülmektedir. Kolejde alınan öğretmenlerden ikincisinin de 11.08.1948 tarihli olduğu görülmektedir. Bu tarihte koleje yeni atanan öğretmenin adının Tarih ve Coğrafya öğretmeni olan "M. William"'ın olduğu görülmektedir.[339]

Yine koleje alınan yeni kadrolu öğretmen yanında iki (2) geçici statüsünde öğretmenin de görevlendirildiği görülmektedir. Kolejde çalışmak üzere görevlendirilen geçici öğretmenlerden birisinin Kıbrıslı Türk Hüseyin Özdemir[340], diğerinin de Kıbrıslı Rum Andre Christodoulidis'in olduğu tespit edilmiştir.[341] Sonraki yıllarda kolejde eğitim alan artan öğrenci sayısı sebebiyle, kolejdeki öğretmen kadrosuna bazı yeni öğretmenlerin dahil edildiği anlaşılmaktadır. Koleje yeni dahil edilen Kıbrıslı Türk öğretmenlerin tespit edilenlerin isimleri aşağıdaki gibi olduğu görülmektedir;

1. Fadıl Efe (Fadil Efe)[342]
2. Cevdet Cağdaş (Ghevdet Cagdas)[343]
3. Fuad Sami[344]
4. Hüseyin Musa (Hussein Mousa/Mussa)[345]
5. Hüseyin Özdemir
6. Kemal Göksan

V.VI Kolejin Kuruluşu'ndan 1963 Dönemine Kadarki Süreçte Uygulanan Eğitim Sistemine Dair Bilgiler

Kolejde, Yunanca ve Türkçe dışındaki tüm derslerde, eğitim dili İngilizce olarak uygulandığı görülmektedir. Bunun uygulama aşamasında, öğrenciler açısından bazı zorlukların yaşandığını aktaran Ioannis ve Kaminaridis, ortaya çıkan bu zorlukların başında ders içeriklerinde kullanılan İngilizce terimlerinin anlaşılması ve yorumlanması

---

[338] Dr. George Frederick Sleight'in 1945 yılında Eğitim Bakanlığı'nda "Assistant Director" pozisyonunda olduğu görülürken, Teachers' Training College'n müdürü (Principal) olarak herhangi birinin olmadığı ve Staff List On The Government Of Cyprus As On The 1st January 1945 tarihli nüshasında "Vacant-Boş" şeklinde yer almaktadır.

[339] Cyprus State Archive, SAI/719/1945, s. 40; Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 142-143.

[340] Hüseyin Özdemir'in (Hussein Ozdemir) kolejde 1946-1953 arası dönemde görev yaptığı görülmektedir.

[341] Cyprus State Archive, SAI/599/34, s. 120-121.

[342] Fadıl Efe'nin kolejde 1955-1958 arası dönemde görev yaptığı görülmektedir.

[343] Cevdet Cağdaş'ın (Ghevdet Cagdas) kolejde 1951-1952 arası dönemde görev yaptığı görülmektedir.

[344] Fuad Sami'nin kolejde 1949-1950 arası dönemde görev yaptığı görülmektedir.

[345] Hüseyin Musa'nın (Hussein Mousa/Mussa) kolejde 1953 tarihinde görev yaptığı görülmektedir.

kısmında yoğunlaşıldığı bilgisini aktarmaktadırlar.[346] Hatta bu durumla ilgili olarak kolej müdürü Dr. Stanley William Hodge[347] tarafından "gizli" koduyla 5 Mart 1953 tarihinde Maarif Müdürlüğü'ne gönderilen bir resmi yazının yazıldığını ve kolejdeki öğrencilerin karşılaştığı bu sıkıntının temelinde aldıkları klasik eğitim veren ortaokul ve liselerde öğretilen yetersiz İngilizce seviyesinden kaynaklandığı bilgisi verdiğini aktarmaktadırlar. Yine bu konuyla ilgili olarak Kıbrıs Rum toplumunun üst düzey yetkileri tarafından sürekli bir şekilde İngiliz yönetimine farklı zamanlarda ve farklı yöntemlerle konunun defalarca dile getirildiğini ve ancak İngilizlerin bu durumu politize ederek geçiştirdikleri bilgisini paylaşmaktadırlar.[348]

Kolejde uygulanan eğitim programlarındaki anadil konusunda, Kıbrıslı Türklerden ziyade Kıbrıslı Rumların daha çok tepki verdiği anlaşılmaktadır. Kıbrıslı Rumların, dönemin milliyetçilik akımının da konjektörel etkisiyle kolejde okuyan öğrencileri etkilediği ve fiilen içine aldığı bir durumun ortaya çıkması neticesinde, itirazlarının dozunu ve farklı farklı yöntemlerle yürürlüğe koydukları görülmektedir. Kolejdeki Kıbrıslı Rum öğrencilerin ana dilde eğitim yapılması konusundaki son protesto eyleminin 27.1.1958 tarihli bir mektup olduğu görülmektedir. Bahse konu mektupta yer alan bilgilere bakıldığı zaman, kolejdeki Kıbrıslı Rum öğrencilerinin valiye mektubun verildiği dönemde ortaya çıkan grevlerin konuyla bağlantılı ve organizeli olduğu anlaşılmaktadır. Bu mektup sonrası İngiliz yöneticilerin gösterdiği olumlu tavrın, adanın dünyada değişen ve yeni şekillenen küresel ve bölgesel konjektürel[349] etkinin yarattığı duruma karşı geliştirdikleri yeni poltikaların olduğu değerlendirilmektedir.[350]

Dr. Stanley William Hodge döneminde, kolejdeki Kıbrıslı Rum öğrenciler tarafından ada dildeki duruma yönelik yapılan eylemler karşısındaki görüşlerini "Üniversite Eğitim Politikası" başlıklı ve gizli ibaresiyle üst makamlarına aktardığı görülmektedir. Cyprus State Archive'nde yer alan bir belgeye göre, kolej müdürü Hodge tarafından yazılan mektupta kolejin anadil konusundaki tavsiyelerini 5 madde halinde ifade ettiği görülmektedir;

---

[346] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 150-151.

[347] Hüseyin Özdemir "Kıbrıs'ta 60 Yıl" adlı kitabında, kolej müdürü Dr. Stanley William Hodge'un soyadındaki "Hodge" adının "Hoca" anlamına geldiğini şu cümlelerle aktarmaktadır; "... Mr. Hodge, kendisine hoca diye hitap etmemi -Hodge- ile -Hoca-'nın ayni oduğunu söyledi. ". Bkz. Özdemir, a.g.e., s. 101.

[348] Cyprus State Archive, PAK 1/3 (ΠΑΚ 1/3), s. 125.

[349] Özer Özçelik-Ezgi Babayiğit Sunay, Konjektürel Dalgalanmaların Tarihsel Gelişimi, Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Yıl. 2018, C. 23, Geybulla Ramazanoğlu Özel Sayısı, s. 845-865, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036298; Ali Gökhan Yücel, Konjektür Dalgaların Belirleyicileri: G7 ve E7 Ülkeleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz, Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi (International Journal of Management Economics and Business), Araştırma Makalesi, Cilt. 16, 2020, Sayı. 4.

[350] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 225-228.

1. Kolejdeki İngilizce seviyesi düşüktür. Bu yılki 60 birinci sınıf öğrencimizden 45'i, İngilizce C.C.E (Cyprus Certificate of Education) sınavlarında uygulanan kredi seviyesini geçememiştir. Ortaokullarda İngilizcenin etkili bir şekilde öğretilememesinden kaynaklanan dilsel zorluğu ortadan kaldırmak için harcanacak yoğun bir hazırlığın yapılması mümkün görünmemektedir.

2. İngilizce dilinin bir eğitim aracı olarak kullanılması, sözlü ifadenin ve yazılı dilin edinilmesini kolaylaştırır. Ancak bu tek başına dilin tam işlenmesine katkıda bulun(a)maz. O sebeple kolejdeki bu durumun çözümünde tercüme ve bazı alternatif kitapların devreye girmiş olması bile bu konunun özündeki ilerlemeye yeterli düzeyde katkı sağlamadığı açıktır.

3. İngilizce öğreten Kıbrıslı öğretmenlerin yabancı dil olarak İngilizce konusunda geniş deneyimlerinin olmadığı muhakkaktır. O sebeple kullandıkları İngilizce kelime dağarcıklarının günümüz koşullarında genişletilmesi mümkün değildir. Yapılan son araştırmalarda görülmektedir ki, öğrencilerin bazı konularda 40 ile 50, bazılarının da ise 10 ile 30 olmak üzere sınırlı sayıda kelime kullandıkları tespit edilmiştir.

4. Kolejdeki birinci sınıf öğrencilerinin bu sorunu aşma metodu olarak, ikinci sınıf öğrencilerinin notlarını kullandıkları ve/veya alternatif kitaplardaki pasajlardan yararlandıkları görülmektedir.

5. Ana dilin kısmen kullanıldığı ve öğrenme fırsatlarını reddetmeyen bir çalışma planının oluşturularak sorun çözülebilir.[351]

Kolejde uygulananan ders programlarının yasal dayanağının, 1933 tarihinde çıkarılan bir yasayla oluşturulduğu görülmektedir. Bahse konu yasanın ihtiyaçlar çerçevesinde 1949 yılındaki revize edilmiş şekliyle kolejde uygulanan ders programlarının ele alındığı ve şekillendirildiği görülmektedir. Kolejde 1937-1949 yılları arasında hazırlanan ilk programının 1933 tarihinde çıkarılan yasaya, 1949-1959 yılları arasındaki ders programınında bahse konu yasanın 1949 tarihinde çıkarılan ve revize edilen yasaya göre hazırlandığı anlaşılmaktadır.[352] İngiliz idarecilerin yaptıkları eğitimle ilgili yasal düzenlemeler sonrasında kolejde uyguladıkları her iki ders programı neticesinde, öğrencilerde hedefledikleri ve öngördükleri kriterlerini beş (5) madde halinde aşağıdaki gibi sıraladıkları görülmektedir;

1. Kolejdeki İngilizce seviyesi düşüktür. Bu yıl koleje alınan 60 birinci sınıf öğrencisinden sadece 45 öğrencinin "Cyprus Certificate Of Education" sınavında başarılı olduğu görülmektedir. Bunun sebebi olarak, ortaokullardaki İngilizce dil eğitiminin etkili ve yeterli bir şekilde öğretilememesinden kaynaklanmaktadır.

[351] Cyprus State Archive, PAK 1/3 (ΠΑΚ 1/3), s. 125-126.
[352] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 152-155.

2. İngilizce dilinin bir eğitim aracı olarak kullanılması, sözlü ifade ile yazılı dilin gelişmesini kolaylaştırır. Ancak, bunun tek başına dilin tam olarak işlenmesine katkı koy(a)maz. Kolejdeki profesörlerin verdikleri ders notlarının Yunanca veya Türkçe'ye tercüme edilerek yararlanılmasıyla sınavlara hazırlanan öğrencilerin, başarılı olamadıkları gibi İngilizce dilinin özünü de yeterince kavrayamadıkları görülmektedir.

3. İngilizce öğreten Kıbrıslı öğretmenlerin yabancı dil olarak İngilizce konusunda geniş bir deneyime hiçbir zaman sahip olmadıkları için, öğrenciler tarafından bu dili nasıl kullanacaklarına dair yeterli bilgiye sahip olamadıkları görülmektedir. Son araştırmalar, kolej öğrencilerinin bazı konulardaki ifadelerinde 40 ile 50, bazılarında ise de 10 ile 30 olmak üzere sınırlı sayıda kelimeyi kullandıkları görülmektedir.

4. Birinci sınıf kolej öğrencilerinin, ikinci sınıf öğrencilerinin notlarını kopyalayarak veya ders kitaplarından yararlanarak kendi anlayış eksikliklerini gidermeye çalıştıkları görülmektedir.

5. Bu durumun, ana dilin kısmen kullanıldığı ve eğitim fırsatlarını reddetmeyen çalışma planları yapılarak çözülebileceği değerlendirilmektedir.[353]

İngilizlerin eğitimle ilgili yaptıkları yasal düzenlemeler (1933/1949) sonrası kolejde iki farklı ders programının ortaya çıktığı ve bu iki farklı ders programında yer alan ana derslerin de aşağıdaki gibi olduğu görülmektedir;

1. Pedagoji
2. Yunanca
3. Türkçe
4. Matematik
5. Tarih
6. Coğrafya
7. Doğa Bilimleri
8. Ziraat
9. Müzik
10. Sanat-El Sanatları
11. Jimnastik
12. Hijyen

İngilizlerin eğitimle ilgili yaptıkları yasal düzenlemeler (1933/1949) sonrası kolejde uygulanan bahse konu ders programları neticesinde, öğrencilerde hedeflenen amaçlarını da aşağıdaki gibi olabileceği öngörülmesi hedeflenmiştir;

1. Öğrencilerin öğretim materyalinin detaylı analizini yapabilmeleri,
2. Öğrencierin sunum metodolojisini etkin kullanabilme becerisini artırabilecekleri,
3. Öğrencilerin her ders hakkında mümkün olduğunca çok bilgiyle donanabilecekleri,

Yine İngilizlerin eğitimle ilgili yaptıkları yasal düzenlemeler (1933/1949) sonrası kolejde uygulanan bahse konu ders programaları çerçevesinde, öğrencilere katacağı amaçların temel hedeflerinin de aşağıdaki konularda olabileceği öngörülmesi hedeflenmiştir;

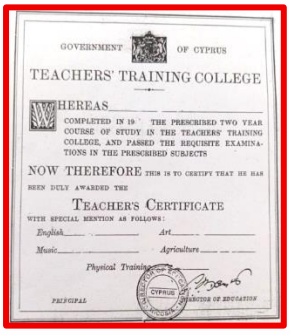
[353] Cyprus State Archive, PAK 1/3 (ΠΑΚ 1/3), s. 126-128.

1. Öğrencilerin derslere katılımları,
2. Alıştırmaların ve küçük çalışmaların derecelendirilmesi,
3. Öğretmenlik uygulamaları sırasındaki performansları,
4. Denetim ve öğretim yardımcılarının yaratıcılığı ve yapımı,
5. Dersteki performansları,
6. Öğrenci gruplarının çeşitli etkinliklerine katılımları.[354]

Yukarıda belirtilen ders programını başarıyla tamamlayan öğrencilere "Öğretmenlik Belgesi [Teacher's Certificate]" verildiği görülmektedir. Bahse konu belge üzerinde, kolejde okutulan derslerden sadece 5'nin adının bulunduğu dikkat çekmektedir. Dikkat çeken öğretmen belgesi üzerinde yazılı bulunan 5 dersin adı aşağıdaki gibidir;

1. İngilizce
2. Resim
3. Müzik
4. Ziraat
5. Beden Eğitimi[355]

Kolejde başarılı olan öğrencilere verilen "Öğretmenlik Belgesi (Teacher's Certificate)" adlı belgenin dönemin kolej müdürü ile maarif müdürünün imzalarının bulunduğu görülmektedir. Belgedeki bu imza uygulamasının belli bir süre devam ettiği, 1960 sonrası dönemde farklılaştığı anlaşılmaktadır. Örneğin 1960 sonrası dönemde Kıbrıs Tük Öğretmen Koleji'nden mezun olmaya hak kazanan bir Kıbrıslı Türk öğrenciye verilen belgede, dönemin "Maarif Müdürü" imzasının yerini zamanla "Bölüm Başkanı" ve/veya "Bölüm Sorumlusu" gibi imzalarının yer aldığı görülmektedir. Ancak 1960 öncesi dönemde uygulandığı gibi, belgede yer alan kolej müdürün imzasının da aynen devam ettiği görülmektedir.

GOVERNMENT OF CYPRUS

TEACHERS' TRAINING COLLEGE

WHEREAS

COMPLETED IN 19 THE PRESCRIBED TWO YEAR COURSE OF STUDY IN THE TEACHERS' TRAINING COLLEGE, AND PASSED THE REQUISITE EXAMINATIONS IN THE PRESCRIBED SUBJECTS

NOW THEREFORE THIS IS TO CERTIFY THAT HE HAS BEEN DULY AWARDED THE

TEACHER'S CERTIFICATE

WITH SPECIAL MENTION AS FOLLOWS:

English Art

Music Agriculture

Physical Training

PRINCIPAL CYPRUS DIRECTOR OF EDUCATION

Görsel 3: 1960 Öncesi Dönemde Kolej Mezunlarına Verilen Öğretmenlik Sertifikası (Teacher's Certificate) Örneğini Gösterir Görsel[356]

ATATÜRK ÖĞRETMEN AKADEMİSİ

ÖĞRETMENLİK SERTİFİKASI

Görsel 4: 1960 Sonrası Dönemde Kolej Mezunlarına Verilen Bir Öğretmenlik Sertifika Örneğini Gösterir Görsel[357]

[354] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 152-155.
[355] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 155. Belge üzerinde yer alan bu derslerin teorikten çok, pratiğe dayanan bir eğitimi hedeflediği rahatlıkla görülmektedir.
[356] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 156.
[357] Atatürk Öğretmen Akademisi Arşivi, numarasız.

1960 önecesi kolejde mezun olan öğrencilere mezuniyet belgesi dışında da verilen bazı belgelerin olduğu bilinmektedir. Bu verilen belgelerden birisinin de, ilk sınıf öğrencilerine dönemi sonunda kolej müdür tarafından verilen "İlerleme Sertifikası (Belgesi)"[358] olarak bilinen belgedir. Bu belge, kolej müdürü tarafından her ilk sınıf öğrencisine verilmekte ve öğrencinin aldığı derslerden başarılı ya da başarısız olduğu durumu göstermektedir. Kolejde yapılan bu uygulamaya dair ilk örneklere, Sn. Stanley William Hodge'un müdürlüğü sırasında rastlanmaktadır.

Kolej müdürü tarafından ilk sınıf öğrencilerine verilen bahse konu belge neticesinde, başarısız olan kolej öğrencisinin sınıfı tekrarladığı anlaşılmaktadır. Sınıf tekrarlama uygulamasının 1947 yılına kadar devam ettiğini aktaran Ioannis ve Kaminaridis, özellikle o yılda acil ihtiyaç olan öğretmen açığının kapatılması amacıyla uygulamanın askıya alındığını, hatta 5 Kıbrıslı Rum öğrencinin birinci sınıf sonunda öğretmen olarak atandığı bilgisini paylaşmaktadırlar.[359]

V.VII Kolejin Eğitim Programında Yapılan Bazı Yeni Uygulamalar

Öğretmen yetiştirmede dünyada gelişen yeni yaklaşımlar çerçevesinde, 1950'li yıllardan itibaren kolejde de uygulanan eğitim programlarının geliştirilmesi için bazı yasal düzenlemelerin yapıldığı görülmektedir. Bu yasal düzenlemelerin daha çok İnglizlerin 1933 ve 1949 yıllarında eğitim ile ilgili yaptıkları yasal düzenlemelerin alt mekanizmaları[360] olduğu değerlendirilmektedir. Kolejde tespiti yapılabilen bu uygulamaların daha çok müdür Dr. Stanley William Hodge döneminde yürürlüğe girdiği görülmektedir.

Kolejin 1952-1953 öğretim yılında müdürü olan Dr. Stanley William Hodge tarafından yürürlüğe konulan ilk uygulamanın, öğrencilerin sınavlarına ilişkin yapılan ve "Sınav Kağıdının Hazırlanması" adıyla yayınlanan bir tür genelge (Duyuru) gibi nitelendirilebilecek belgenin olduğu görülmektedir. Bahse konu genelgenin aslında bir tür tavsiye niteliğinde olduğu, sınavda hazırlanan örnek sorulara, sınavda vurgulanması gereken sorulara, sınav kağıdının hazırlanmasında nelerden kaçınılması gerektiğine ve bu süreçte öğretmenin öğrenciye karşı olan tutumunda nelerin yapılması gerektiği konusunda bilgilere yer verildiği görülmektedir. Yürürlüğe giren bahse konu genelgede tavsiye edilen hususlar aşağıdaki gibidir;[361]

1. Kaç zorunlu veya isteğe bağlı soruların yanıtlanacağının belirtilmesi,
2. Her soruya verilen not detaylandırılması,
3. Her soru için ayrılan sürenin belirtilmesi,
4. Sorulara verilen istenmeyen cevapların gösterilmesi
5. Konularda devamlılık sağlanarak ve konuların pekiştirilmesine yönelik soruların sorulmasının yapılması,

---

[358] Cyprus State Archive, K.A., PAK 1/49 (ΠΑΚ 1/49), s. 13.
[359] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 156-157.
[360] Tüzük, genelge vb.
[361] Cyprus State Archive, K.A., PAK 1/49 (ΠΑΚ 1/49), s. 15-19; Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 157.

6. Sınavlarda dersler üzerinde tam kontrolü sağlayan soruların sorulması, sorulacak sorularla istenilen bilginin akıllıca kullanma becerisinin sağlanması ve bunu kullanma yeteneğinin test edilmesi,
7. En az bir metodoloji sorusunun sorulması,
8. Hazırlanacak sınavlarda dikkat gerektiren birkaç sorunun veya tek cümlelik yanıtlar gerektiren kısa soruların ya da her ikisinin karışımın olduğu soruların sorulması,
9. Sorularda açıklama gerektiren kelimelerden kaçınılarak hazırlanması,
10. Özellikle hazırlanacak sorularda 9. maddenin gereksiz görüldüğü takdirde uygulanmaması.

Kolej müdürü Dr. Stanley William Hodge'un özellikle genelgenin 6. maddesinde yer alan konuya dikkat çekmekte ve bunun öğrenciler için çok faydalı bir uygulama olacağını ifade ettiği görülmektedir. Yine Dr. Hodge'un genelgesindeki bu maddenin layıkıyla ve sistemli uygulanması halinde, kolejde yapılacak sınavlarda öğrenci[ler]den beklenilen gerçek yeteneğin ortaya çıkmasına yardımcı bir unsur olacağını ve rasyonel düşünmeyi teşvik edici olarak da kullanılabileceği değerlendirilmektedir. Dr. Hodge'nun özellikle yukarıda ifade ettiği hususların kolejde verilen Matematik, Hijyen, Beden Eğitimi, Tarım, Müzik, Sanat (Resim) gibi derslerde daha geçerli olabileceğini de eklemektedir.[362]

Dr. Hodge'ndan sonra koleje müdür olan John Crossley Hayes'in döneminde, Hodge'un yaptığı düzenlemelere bazı ufak eklemelerle devam edildiği anlaşılmaktadır. Dr. Hayes döneminde yapılan bu değişiklerin daha çok ders içeriklerinde olduğu görülmektedir. Aşağıda o döneme ilişkin bir ders içerik örneği verilmektedir.

"Attempt Three Questions,

1. Explain how the telephone works,
2. Explain the working of a lead-acid accumulator,
3. Explain how the electric-motor or dynamo Works,
4. Write out a scheme for a short series of lessons on electricity for Class 5 or Class 6 and describe briefly the apparratus needed and which couldbe made by yourself.
5. Draw neat diagrams tos how the lines of force(a) between and around two bar magnets lying, paralled, side by side, a short distance apart, with unlike poles at the same end, (b) as above but with like poles at the same end.

Teaching Professor John Crossley Hayes"[363]

[362] Cyprus State Archive, K.A. PAK 1/49 (ΠΑΚ 1/49), s. 19-23; Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 158-159.
[363] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 164.

Yine Dr. Hayes döneminde yapılan değişikliklerden birisinin de kolejden mezun olacak öğrenciler için hazırlanan değerlendirme formlarında olduğu görülmektedir.

Dönemin kolej müdürü tarafından akademik yılın sonunda öğrencilerin sınav sonuçlarını, öğretmenlik uygulama neticelerini ve öğrencinin iki yıllık devamsızlık ile sınıf içi ve dışı davranışlarına dayanarak hazırlanan gizli bir raporun maarif dairesine de gönderdiği anlaşılmaktadır. Bu uygulamaya yönelik ilk emarelerin Dr. Hayes döneminde görülse de arşivde bulunan örneklerine bakıldığı zaman aslında ilk örneğin 1938-1945 yılları arasında kolej müdürlüğünü yürüten Dr. George Frederick Sleight tarafından hazırlandığı görülmektedir. Dr. Sleight'in formatıyla hazırlanan ilk örneğin oldukça sade olduğu görülmektedir. Base konu ilk örnek aşağıdaki gibidir.[364]

" *Confidential Report*

Name …

1. Intelligence and General Ability
2. Personality and Temperament
3. Teaching Ability:
English:…
Music:…
Physical Training: …
Art: …
Agriculture: …
4. Class Ranking
5. College Activites"

1950-1951 döneminde Dr. Sleight'ten sonra göreve gelen Dr. John Crossley Hayes'in, maarif dairesi için hazırlanan rapor örneğini değiştirdiği ve geliştirdiği görülmektedir. Dr. Hayes tarafından hazırlanan raporuna bakıldığı zaman, Dr. Sleight'in ilk hazırladığı rapordan farklı olarak, öğrencinin kişiliğine, entelektüel yeteneklerine, yapısına ve hatta öğrenciyi denetleyen öğretmenin tutumuna kadar detaylı bilgileri içerdiği görülmektedir. Bu dönemde tutulan raporların "*Betimsel Yöntem*"[365] olarak bilinen bir yöntemle hazırlandığı görülmektedir. Ioannis ve Kaminaridis kitabında, Dr. John Crossley Hayes' tarafından hazırlanan raporun da bu yöntemle hazırlandığı aktarmakta ve bu konudaki görüşlerini aşadığaki gibi ifade ettiğini aktarmaktadırlar;

[364] Cyprus State Archive, K.A., PAK 1/169 (ΠΑΚ 1/169), s. 19-23; Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 165-169.

[365] Ali Balcı, Eğitimsel Araştırmanın Eğitimsel Sorunların Çözümüne Uygulanması, https://dergipark.org.tr/tr/ download/article-file/788921; Abbas Ertürk, Eğitim Bilimlerinde Yöntem, https://www.researchgate.net/ publication/366929211.

"…bu yöntemle, öğrencilerin yatkın olduğu ve daha iyi performans gösterdiği konulara dair bilgiler elde edinebilinmekte ve öğretimde nerede ve nasıl daha iyi yararlanılabilindiği gösterilebilinmektedir."

Kolej müdürü Dr. John Crossley Hayes döneminde yapılan bu uygulamanın başarı ile uygulandığı değerlendirilmektedir. Hatta bu dönemin, kolejdeki klasik eğitim modelinden pratiğe dayalı eğitim modeline doğru yöneldiği ilk dönem olarak değerlendirilmektedir. Bu konuda çalışan bazı Kıbrıslı Rum araştırmacılar kolejde uygulanan bu eğitim modeliyle, mezuniyet sonrası verilen özellikle Öğretmenlik Belgesi'nde (Teacher's Certificate) yazılı olan beş (5) ana derslerle örtüştüğünü iddia etmektedirler. Bahse konu bu iddialardaki bahse konu belgedeki ders adları aşağıdak gibidir:

1. Müzik
2. Resim
3. Beden Eğitimi
4. İngilizce
5. Ziraat (Tarım)

Ioannis ve Kaminaridis de hazırladıkları kitapta bu duruma işaret etmekte, özellikle kırsal alanlardaki ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin gösterdikleri iyi performans sayesinde sonrası dönemlerdeki öğretmenleri için ilk çekirdek kadroları oluşturduğu bilgisini aktarmaktadırlar. Bu durumla ilgili olarak Kıbrıslı Türkler açısından bakıldığı zaman, bugün birçok Kıbrıslı yazar 1960'lı yıllarda görev yapan ilkokul öğretmenleri (özellikle "Behçeler Müreffttişi" Tarım Alaeddin Tarımer) için yaptıkları değerlendirmelerde "efsane, mükemmel, çok iyi" gibi benzeri tanımlamalarda bulunduğu görülmektedir.[366] Örneğin o dönem sonrası mezun olan Hasan Rifat Siber ardından 13 yıllık öğretmenlik sonrası Bladan'da yaşadığı bir olay sonrası memuriyetten ayrılması ve 44 yaşında 1963 yılında Madison'da bulunan University of Wisconsin'a gidip Ziraat Mühendisliği'ni bitirmesi bu dönemdeki eğitimin ektiği tohumların bir sonucu olarak değerlendirilmektedir.[367]

Dr. John Crossley Hayes'in uyguladığı yöntemi gösterir iki değerlendirme form örneği aşağıdaki gibidir;

"Name : A. K.

İntelligence above average..

A refined cultured student of very good ability and attractive appearance, of stable temperament; local, conscientions and industrious.

[366] Bahse konu 5 pratik dersin yansıması olarak kolejden mezun olan Kıbrıslı Türk toplumunda Resim, Müzik, Beden Eğitim, İngilizce ve Ziraat (Tarım) gibi alanlarda yetiştiş çok sayıda tanınmış kişi mevcuttur.

[367] Dr. Hayes'in kolej müdürülüğü döneminde mezun olan Kıbrıslı Türk öğretmenlerin, kırsal bölgelerde imkânsızlıklara rağmen gösterdikleri başarılı çalışmaları kaleme alan birçok gazeteci, yazar (Hasan Hastürer, Hasan Kahveci gibi) vb. kişiler mevcuttur.

For reasons known only to himself he did not attempt Matriculation, which he could passed without additional effort.

Teaching ability very high. He is willing to learn and anxious to improve: his lessons are always well-prepared and well delivered. His teaching aids, prepared while at College, are superior to those of all orher students. Teaching mark A. Active in Dramatics and a keen hockey-player.

Will give first-rate service anywhere but recommended for English and P. T. And Art (and Music) preferably in a town school."

Name : B. S.

Average intelligence.

A steady worker, helpful and anxious to please, but slow: Ingenuous and amost juvenile. Would probably have benefited if he had delayed his entry into College for a year or two. As he matures he will no doubt develop into a good teacher as he has the interest and the temperament, but as yet he has shouwn no great power to interest and inspire the children in his care. No games or other activities. Teaching mark C.[368]

V.VIII Öğretmenlik Uygulamaları (Öğretmenlik Deneyimi/Staj)

Kolejde öğrencilere uygulanan eğitim programlarının ana noktalarından birisinin de öğretmenlik uygulama programının olduğu görülmektedir. Bu uygulamanın öğrenciler tarafından çok sevilen bir program olduğu anlaşılmaktadır. Arşiv kayıtlarda kolejin uyguladığı bu programın yılda iki (2) ya da üç (3) kez uyguladığı anlaşılmaktadır.[369]

Kayıtlardan anlaşıldığı üzere, kolej tarafından bahse konu programın genellikle noel olarak bilinen tatilden hemen önce veya okul eğitim-öğretim yılının sonu olan Haziran ayında faaliyete geçtiği görülmektedir. Kolej tarafından uygulanan programın genelde 6 veya 7 haftalık bir eğitim sürecini kapsadığı görülmektedir. Kısaca, Dr. Hayes tarafından uygulamaya konulan eğitim sisteminin ağırlık noktasının teorikten çok pratiğe dayalı bir model olduğu görülmektedir.[370]

---

[368] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 167-168.

[369] Özdemir "Kıbrıs'ta 60 Yıl" adlı kitabında, öğretim uygulamaları konusunda şunları aktarmaktadır: "İki senede, ikişer haftadan 6 defa uygulamalar vardı. Her defasında, Kıbrıs'ın bir başka bölgesinde… msraflar hükümetten… Amaç kolejin değerini yaymak, öğretmenlerden faydalanma, öğretmenleri yeni usuller hakkında aydınlatma… ". Özdemir, a.g.e., s. 29.

[370] Cyprus State Archive, K.A., E 1/279, s.19-23; Cyprus State Archives, SA ΠΑΚ 14 (PAK 1-194), Teachers Practice 18/51; Cyprus State Archives, SA ΠΑΚ 15 (PAK 1-194), Teachers Practice 18/51/B.

Dr. Sleight'in Maarif Müdürü olduğu dönemde kaleme aldığı bir mektuptan öğrenildiğine göre, kolejde uygulanan eğitim programının genelde "Ekim" ayında başladığı ve "Haziran" ayına kadar devam ettiği süre zarfından, toplam çalışma süresinin en az 200 iş gününü kapsayacak şekilde bir düzenlemenin yapıldığı anlaşılmaktadır.[371]

Kolejde öğretmenlik uygulaması dönemi başlamadan önce, Kıbrıslı Rum kolej öğrenciler kendi bölgedeki ilkokullarda, Kıbrıslı Türk öğrencilerin de kendi bölge ilkokullarında derslere katıldıkları bilinmektedir. İlk başlarda bu uygulamanın koleje yakın bölgelerde yapıldığı görülmektedir. Koleje yakın bu bölgelerin Omorfo ve Baf bölgeleri olduğu anlaşılmaktadır. Bu bölgelerde seçilen okulların genelde bir (1) ve/veya iki (2) öğretmenli olduğu görülmektedir. Kıbrıslı Rum öğrencilerin Omorfo[372] bölge ilkokullarına, Kıbrıslı Türk öğrencilerinin de Baf'ta[373] belirlenen köy ilkokullarına gittiği değerlendirilmektedir. Öğretmenlik uygulamalarının pratikte yaşanan bazı zorluklar sebebiyle 1947 ve 1948 yılından itibaren bu bölgelere, Lefkoşa ve diğer kazalardaki ilkokullarının da eklendiği ve ilerleyen süreçte bu uygulamanın genişletilerek devam ettiği anlaşılmaktadır.

Öğretmenlik uygulamalarının genişleyerek devam etmesinin, en çok öğrenciler tarafından memnuniyetle karşılandığı görülmektedir. 1950 sonrası dönemde kolejde artan öğrenci sayısına paralel olarak başta tek öğretmenli köy ilkokulunda yürütülen öğretmenlik uygulama programının, iki (2) öğretmenli ilkokullarını da kapsayacak şekilde

---

[371] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 170.

[372] Kayıtlarda her ne kadar Omorfo bölgesi olarak geçtiği görülse de, kastedilen o bölgedeki Zodia (Zotya/Bostancı) köy ilkokulu olduğu anlaşılmaktadır.

[373] Kolejin bulunduğu yer itibariyle idare tarafından hem Kıbrıslı Türk hem de Kıbrıslı Rum öğrencilerin stajlarını yapmaları için koleje yakın yerlerdeki ilkokulların tercih edildiği anlaşılmaktadır. Kayıtlarda Kıbrıslı Türk öğrenciler için geçen Baf bölgesi içerisinde hem Baf köylerindeki ilkokuların hem de Lefke ve civar köy ilkokullarının olduğu değerlendirilmektedir. Örneğin kolejden ilk mezun olan Hüseyin Özdemir "Kıbrıs'ta 60 Yıl" adlı kitabında, öğretmenlik uygulamasını tamamlamak için iki öğretmenli Poli, Malya gibi köylerdeki Kıbrıslı Türklerin yoğun bulunduğu köy ilkokullarında stajını tamamladığını belirtmektedir. Ayni şekilde kolejden Özdemir'den sonra mezun olan Hüsnü Feridun'un da "Eğitimle Bir Ömür" adlı kitabının 49. sayfasında konuyla ilgili görüşlerini şöyle açıkladığı görülmektedir; "Biz Türk Öğrenciler, birinci sınıfta en yakın Türk Kasaba okulu olan Lefke İlkokulu'na, ikinci sınıfta ise Güzelyurt ve Dillirga'daki 'Mansura, Erenköy' tek (1) öğretmenli okullarda stajımızı yapıyorduk. O zamanki Güzelyurt'un Türk İlkokulu Cami avlusundaki iki odalı, kiremitli küçük bir binada idi. Öğrenci sayısı yirmiyi geçmiyordu. Lefke İlkokulu'ndaki staj boyunca her akşam değerli okul müdürü Turgut Sarıca ile toplanıp genellikle eğitim ve özellikle Ziya Gökalp ve Türk Milliyetciliği konusundaki güzel sohbetlerini dinlerdik". Yine kolejde okuyan Kıbrıslı Türk öğretmen adaylarının hangi köylerde staj yaptığıyla ilgili dönemin gazete küpürlerine de yansıdığı görülmektedir. Bu gazetelerden birisi olan Halkın Sesi gazetesinin 12 Nisan 1945 tarihli sayısında 1944-1945 ders yılının ikinci yarsında 15 Kıbrıslı Türk öğretmen adayının deneyim kazanmak amacıyla köylere gönderildiği yazılıdır. Bahse konu gazetenin kaber küpünün metni şu şekildedir; "Senenin ikinci öğretim tecrübesini yapmak maksadile Omorfo Öğretmen Kolleji'nden 8 öğrenci Lefke'ye, 7 öğrenci de Dillirga'nın Ay Totoro, Mansura ve Koççina köylerine gönderilmişlerdir. Stajer öğrenciler ayın 28'ine kadar yukarıda adı geçen köylerde kalacaklardır."

genişlediği/genişletildiği görülmektedir. Özellikle kolej idaresi tarafından yürürlüğe konulan bu uygulama sayesinde, öğrencilerin farklı türlerdeki okullarda öğretmenlik yapmalarının önünün açılmasını sağlamak amacıyla talimatlandırıldığı anlaşılmaktadır. Böylece bu talimatlandırma ile bir (1) öğretmenli okul ve/veya küçük ölçekli okullardaki uygulamaların, sadece kırsal bölge okullarının değil, merkez okullarının da dahil edilerek devam ettiği görülmektedir. Kolej idaresi tarafından yürürlüğe giren bu uygulamanın temel amacının konaklama ve yemek masraflarının azaltılmasının hedeflendiği anlaşılmaktadır.[374]

Böylece bu uygulama ile öğrencilerin kendi akrabalarının yanına yerleştirilmesinin yolu açılmış olduğu görülmektedir. Yakın köylerde akrabası olmayan için ise kolejin bazı evleri kiralama yoluna giitiği görülmektedir. Kolej idaresi tarafından öğretmenlik uygulaması için gönderilen Kıbrıslı Rum öğrencilerin gittikleri çok sayıdaki köylerin bazılarının isimleri aşağıdaki gibidir;

1. Omorfo Kız/Erkek Okulu
2. Zotya (Aşağı/Yukarı Bostancı) Erkek Okulu
3. Nikita
4. Pendaya
5. Argaki (Argaca/Akçay)
6. ve diğerleri[375]

Kolej idaresi tarafından öğretmenlik uygulaması için gönderilen Kıbrıslı Türk öğrencilerin gittikleri çok sayıdaki köylerin bazılarının isimleri aşağıdaki gibidir;

1. Erenköy (Koççina)
2. Lefke
3 Mansura
4. Ay Totoro (Dillirga Bölgesi)
5. Baf (Kasaba)
6. ve diğerleri

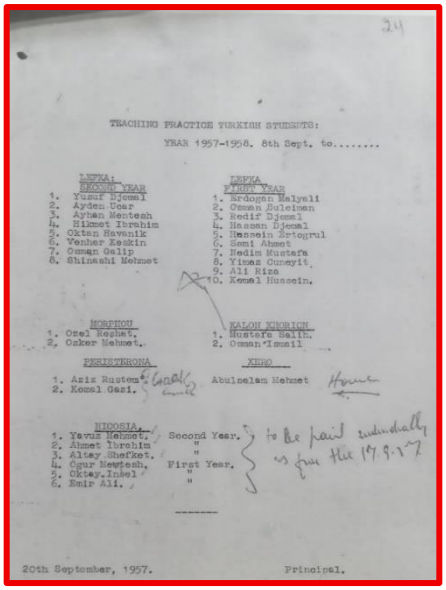

Fotoğraf 21: 1954-1955 Vadili İlkokulu, Hasan Rifat Siber, 1954-1955[376]

[374] Özdemir "Kıbrıs'ta 60 Yıl" adı kitabında staj yaptığı yerler arasında Çamlıköy, Anglisiya, Yedikonuk, Çatoz ve Haydar Paşa gibi ilkokullarını saydığı görülmektedir. Hüseyin Özdemir'in bahse konu okullardaki stajına dair yaşadığı olaylara ilişkin bilgiler için bkz. Özdemir, a.g.e., s. 29-53.

[375] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 168-170.

[376] Hasan Rifat Siber, Kıbrıs Türkleri'nin Tarımsal Folklörü (1983), Köycülüğümüzün Dünü-Bugünü (1990) [Hasan Rifat Siber Eserleri], 2018, Lefkoşa, s. 8. Bahse konu fotoğrafın altında "1954-1955 İlk Okul Talebelerinden Bir Hatıra" şeklinde bir notun bulunduğu görülmektedir.

TRACHING PRACTICE TURKISH STUDENTS:

YEAR 1957-1958. 8th Sept. to.....

LEFKA:
SECOND YEAR
1. Yusuf Djemal
2. Ayden Uear
3. Ayhan Mentesh
4. Hikmet Ibrahim
5. Okten Havanlk
6. Yenher Zeakin
7. Osman Celip
8. Shinashi Mehmet

LEFKA
FIRST YEAR
1. Erdogan Kalyali
2. Osman Suleiman
3. Redif Djemal
4. Hassan Djemal
5. Hansein Ertogrul
6. Semi Ahmet
7. Nedim Mustafa
8. Yimaz Ouneyit
9. Ali Riza
10. Kemal Hussein.

MORPHOU
1. Ozel Reshat.
2. Ozker Mehmet.

KALOH KHORIOH
1. Mustefa Salih.
2. Osman Ismail

PERISTERONA
1. Aziz Rustem.
2. Kemal Gazi.

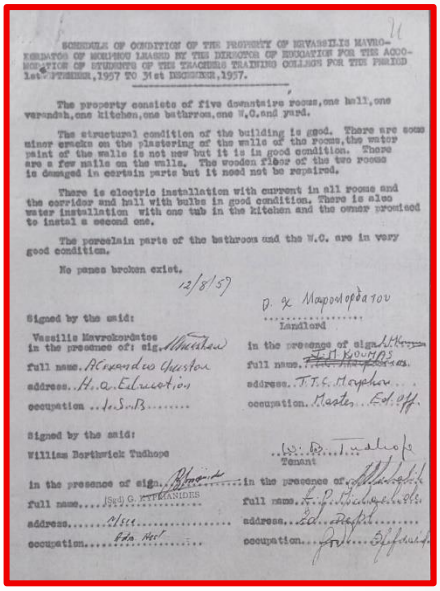
KEMO
Abulmalam Mehmet

NICOSIA.
1. Yavuz Mehmet, Second Year.
2. Ahmet Ibrahim "
3. Altay Shefket. "
4. Ogur Nevtesh, First Year.
5. Oktay Inbel "
6. Emir Ali. "

to be paid individually as for the 17.9.57

20th September, 1957. Principal.

Belge 17: 1957-1958 Döneminde Staja Giden Kıbrıs Türk Öğretmen Adaylarının Listesini Gösterir Belge[377]

SCHEDULE OF CONDITION OF THE PROPERTY OF EVYASSILIS MAVRO-KORDATOS OF MORPHOU LEASED BY THE DIRECTOR OF EDUCATION FOR THE ACCOMODATION OF STUDENTS OF THE TEACHERS' TRAINING COLLEGE FOR THE PERIOD 1st SEPTEMBER, 1957 TO 31st DECEMBER, 1957.

The property consists of five downstairs rooms, one hall, one verandah, one kitchen, one bathroom, one W.C. and yard.

The structural condition of the building is good. There are some minor cracks on the plastering of the walls of the rooms, the water paint of the walls is not new but it is in good condition. There are a few nails on the walls. The wooden floor of the two rooms is damaged in certain parts but it need not be repaired.

There is electric installation with current in all rooms and the corridor and hall with bulbs in good condition. There is also water installation with one tub in the kitchen and the owner promised to instal a second one.

The porcelain parts of the bathroom and the W.C. are in very good condition.

No panes broken exist.

12/8/57

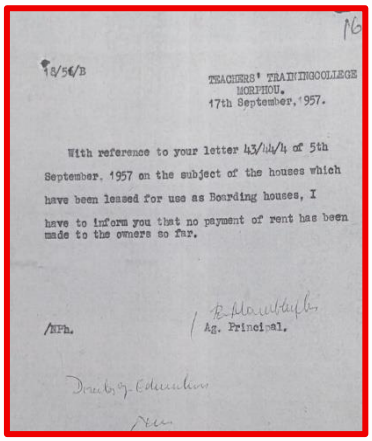
Signed by the said: Landlord
Vassilis Mavrokordatos
in the presence of sig.
full name. Alexandros Christou
address. H.Q. Education
occupation ...S.S.B.....

Signed by the said: Tenant
William Borthwick Tudhope
in the presence of sig.
full name.....
address.....
occupation.....

in the presence of sig.
full name.
address. T.T.C. Morphou
occupation. Master, Ed. Off.

in the presence of
full name.
address. Ed. Dept.
occupation.

Belge 18: 1957-1958 Döneminde Staja Giden Kıbrıs Rum Öğrenciler İçin Kolejİdaresi Tarafından Kiralanan Bir Konut Kontrat Örneğini Gösterir Belge[378]

18/56/B

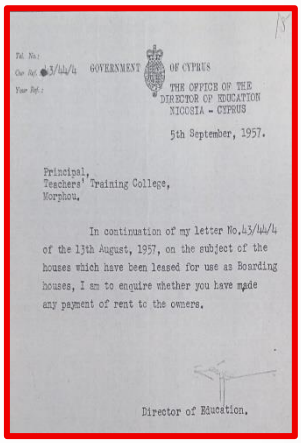
TEACHERS' TRAINING COLLEGE
MORPHOU.
17th September, 1957.

With reference to your letter 43/44/4 of 5th September, 1957 on the subject of the houses which have been leased for use as Boarding houses, I have to inform you that no payment of rent has been made to the owners so far.

/NPh.

Ag. Principal.

Belge 19: 1957-1958 Dönemi Staja Giden Öğrenciler İçin Kiralanan Konutların Kiralarının Ödenmediğine Dair Yapılan Şikâyeti Gösterir Belge[379]

Tel. No.:
Our Ref. 43/44/4
Your Ref.:

GOVERNMENT OF CYPRUS
THE OFFICE OF THE DIRECTOR OF EDUCATION
NICOSIA - CYPRUS

5th September, 1957.

Principal,
Teachers' Training College,
Morphou.

In continuation of my letter No.43/44/4 of the 13th August, 1957, on the subject of the houses which have been leased for use as Boarding houses, I am to enquire whether you have made any payment of rent to the owners.

Director of Education.

Belge 20: 1957-1958 Dönemi Staja Giden Öğrenciler İçin Kiralanan Konutların-Kiralarının Ödenip Ödenmediğine Dair İngiliz Maarif Müdürü'nden Kolej İdaresi'ne Gönderilen Resmi Yazıyı Gösterir Belge[380]

[377] Cyprus State Archives, SA ΠΑΚ 14 (PAK 14), s. 24.
[378] Cyprus State Archives, SA ΠΑΚ 14 (PAK 14), s. 11.
[379] Cyprus State Archives, SA ΠΑΚ 14 (PAK 14), s. 16.
[380] Cyprus State Archives, SA ΠΑΚ 14 (PAK 14), s. 15.

Fotoğraf 22: Engomi İlkokulu Öğrencileri ile Staj İçin Giden Kıbrıslı Rum Kolej Öğrencilerini Gösterir Fotoğraf, 1948 (Oturanlar) Okul Personeli ile (Ortada) Okul Müdürü G. Karapatakis ve (Arkada) Kıbrıslı Rum Stajer Öğrenciler[381]

Fotoğraf 23: 1961-1962 Öğretim Yılı Yiğitler (Arçoz) İlkokulu Öğretmenlerini Gösterir Fotoğraf, (Soldan sağa) Esat Varoğlu ve Okul Müdürü İbrahim Bıyıkoğlu[382]

Fotoğraf 24: 1956-1957 Öğretim Yılı Atatürk İlkokulu Öğrencilerini ve Öğretmenlerinden Halil Kara'yı Gösterir Fotoğraf[383]

[381] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 171.
[382] Esat Varoğlu Özel Arşivi.
[383] Halil Kara, Özel Arşivi.

Fotoğraf 25: 1956-1957 Öğretim Yılı Vasilya İlkokulu Öğrencilerini ve Öğretmenlerinden Selçuk Ahmet Efem'i Gösterir Fotoğraf[384]

Fotoğraf 26: 1956-57 Öğretim Yılı Lefke İlkokulu Stajer Öğrencilerini ve Öğretmenlerinden Selçuk Ahmet Efem'i Gösterir Fotoğraf[385]

V.IX. Öğretmenlik Uygulamaları İçin Yapılan Hukukî Düzenlemeler

Bu konuda yapılan ilk düzenlemelerin, Omorfo Öğretmen Yetiştirme Koleji Müdürü ile Maarif müdürlüğü arasında koordineli olarak yapılan yazışmalar neticesinde, öğretmenlik uygulaması öncesinde öğrencilerin yerleştirileceği yerlerde ilköğretim okulları müdürleriye yapılan mektuplaşmayla başladığı ve akabinde bir "*Değerlendirme Formu*"'nun oluşturulmasıyla başladığı anlaşılmaktadır.

Özellikle gönderilen mektupla, okul müdürlerinden öğrencilere eğitim uygulaması esnasında ve teknik öğretilmesi babacan bir tavırla yaklaşılması gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca mektupta, öğrencilerin öğretmenlik uygulama eğitiminin bitiminden sonra, müdürden her öğrencinin karakterine, kişiliğine, çalışkanlığına ve genel yeteneğine göre özel bir değerlendirme formu doldurup gönderilmesi de istenmektedir. İlköğretim okullarına öğretmenlik uygulaması amacıyla öğrencilerin yerleştirimesinde ikokullardaki sorumlu öğretmenin dikkat ettiği hususların aşağıdaki gibi sıralandığı görülmektedir;

1. Her öğrencinin tüm sınıflarda ve tüm okul türlerinde (tek öğretmenli, iki öğretmenli, üç öğretmenli ve çok öğretmenli) öğretmenlik deneyimi kazanması,

2. Öğretim materyalleri hakkınd bilgi sahibi olmak ve her yaştan öğrenciyle (insan) temas kurabilmekve bu sayedeçocuğun psikolojisinitanımak amacıyla tüm sınıflarda ders vermek

[384] Selçuk Ahmet Efem, Özel Arşivi (kızı Işın Tuna aracılığıyla).
[385] Selçuk Ahmet Efem, Özel Arşivi (kızı Işın Tuna aracılığıyla).

3. Okulların düzenli işleyişini bozmamak adına aynı okullara sık sık yerleştirme yapılmamalıdır.[386]

Kolejin faaliyete geçtiği ilk dönemlerde sayıca az olan öğrenci sayısı sebebiyle deneyim kazanmaları için öncelikle yerleştirildikleri bölgenin Omorfo ve çevresindeki Kıbrıslı Türk/Kıbrıslı Rum okullarının olduğu bilinmektedir. Ancak kolejin artan öğrenci sayısıyla birikte bu bölgelere, Lefkoşa merkez ve çevre köy ilkokullarınının eklendiği anlaşılmaktadır. Genellikle öğrencilerin akraba yanlarına yerleştirildiği, oralarda kaldıkları ve kolej idaresi tarafından bu öğrencilerin oda ve yemek masrafı olarak 1951 yılında 3½ şilin masraf parasının ödendiği görülmektedir.[387]

İlkokulara yerleştirilen öğrencilerin kolej idaresi tarafından gittikleri bu okulların müdürlerine gönderilen talimatlar neticesinde, ilkokul müdürleri tarafından onlar için programları ayarlamalarının yapılması, öğretimlerine yönelik ortaya çıkan yeni eğitim yaklaşımları ve geliştirilen yeni okul yönetim teorileri (çocuk merkezli ilkeler, öz etkinlik, yaratıcılık, denetim araçlarının kullanımı ilk okuma teknikleri, Aritmetik [Matematik], Coğrafya ve Tarih öğretiminde yeni teknikler, bedensel cezadan kaçınma, öğrenci öz yönetimi kazandırma teknikleri vb. gibi) kapsamında staj eğitimine tabi tutmaları istenmektedir.

Kolejin ilk faaliyet dönemlerinde Ada'daki eğitim teknolojisinin, daha çok el yapımı aletlerle yürütüldüğü görülmektedir. Hatta bu dönemde çini mürekkeb ile karbon kağıt kullanımının da çok yaygın şekilde kullanıldığı ve kendisine bir uygulama alanı bulduğu görülmektedir.

Bu bilgiler çerçevesinde, o dönem içerisinde Öğretmen Yetiştirme Koleji'nde (TTC) öğrencilere kolejdeki öğretmenler tarafından uygulanan farklı örnekler mevcut olsa da, sadece 2 farklı örnek üzerinden gösterilmesi uygun bulunmuştur.

Örnek olarak seçilen dönemin öğretmenlik uygulama formları 1949 ve 1950 yıllarına aittir. Bu öğretmenlik uygulama formundan ilki, dönemin kolej müdürlüğünü yapan ve "Pedagoji" dersini veren S. H. Jackson'a, diğerinin de "Fizik" dersi veren Dr. John Crossley Hayes'e ait olduğu görülmektedir.

Dönemin kolej müdürü S. H. Jackson'a ait "Öğretmenlik Uygulama Form Örneği" aşağıdaki gibi olduğu görülmekedir.

"Sınıf A, B, Ders; Aritmetik (Matematik), Elenion

Tarih; 12 Aralık 1949

Öğrenci Adı; Mr. …

[386] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 172.
[387] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 172.

Öğretim canlı ve oldukça ilginç, küçük çocuklar için arasına meşe palamudu, ceviz, ip, mezura (metro) gibi özel malzemeler verilerek tahtanın bir şekilde kullanılması mümkün olabilir. Bu çerçevede;

- Tekrarlamayı alışkanlık haline getirmeyen öğrencilerein cevapları her zaman görülebilir ama bu yardımcı değildir.

- Bu sözlü konuşmanın on (10) dakikası egzersiz için yeterlidir.

- Tüm çocuklar dikkatli bir şekilde takip etmeyebilir, bu sebeple tüm çocukların çözmesi gereken bir alıştırmanın verilmesi gerekir. Bazı çocuklar periyodun ¼'ünde hesaplamalar yapmıştır.

- Öğretim materyali kullanmayı deneyin, çocukların ilgileriyle ilgili yeni malzemeler deneyim. Sürekli olarak portakal ve patates kullanmaktan vazgeçilmedir.

- Çok iyi bir iş. Sekmeler daha önce kullanılıyordu.

S. H. Jackson"

Dönemin kolej öğretmenlerinden birisi olan Dr. John Crossley Hayes'a ait "*Öğretmenlik Uygulama Form Örneği*" de aşağıdaki gibidir.

"B. Öğrenci Ders Değerlendirmesi

Sınıf : …

Öğrencinin Adı : Mr. …

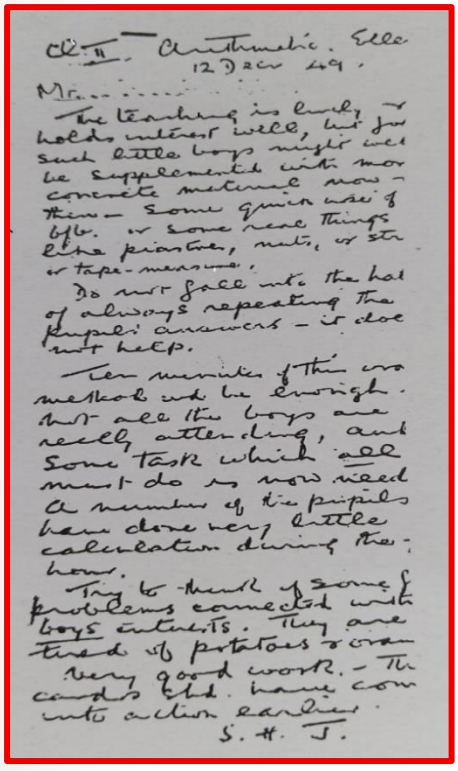
Tarih : 1950

1. Çok iyi bir öğretmenin olduğu, çok iyi bir sınıf.
2. Öğrenciler ilgili ve iyi karaktere sahipleri
3. Öğrenciler sürekli meşguldü.
4. Çok fazla çeitlilik vardı. Bu da iyi bir şey

[Hatırlatmalısın]

1. Sınıfın oldukça kalabalık olması sebebiyle, çok fazla teklifte bulunmayın.
2. Yeni materyal sunmadan önce ne öğrettiğiniz anladıktıkarından emin olunuz.
3. Her çocuğa bir şeyler söyleme veya yapma fırsatı tanıyın.

John Crossley Hayes"

Belge 21: Kolejde Pedagoji Dersini Veren S. H. Jackson'ın Öğretmenlik Uygulama Değerlendirme Notlarını Gösterir Belge, 12 Aralık 1949[388]

Bu gizli ibareyle tutulan bu raporların nasıl hazırlandığına dair bakıldığı zaman aşağıda verilen hususlar üzerinden yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu hususlar aşağıdaki gibidir:

A. Öğrencinin öğretmen olarak tanımlanması, raporun en önemli kısmıdır. Raporun ayrıntılı olması müfettişlere de yardımcı olacaktır.

B. Bu amaçla, bir öğretmenin tanımına ilişkin aşağıdaki analiz incelenmeli ve karşılaştırılmalıdır.

B1. Mesleğe Karşı Genel Tutum (Ciddi ya da sıradan, iyi bir ruh halinde ya da çabuk sinirlenen, arkadaş canlısı yada soğuk, çocukları seven ya da sevmeyen).

B2. Ders Hazırlığı (Dikkatli bir şekilde ve çocukların yaş, zeka ve yeteneklerine göre yapılıyor mu? Ayrıca engelli çocuklara yönelik çalışma hazırladı mı? Halen en iyi denetim aracı olarak kabul edilen kara tahta başta olmak üzere başta olmak üzere öğretim araçlarını kullanır),

B3. Yönetim-Sınıf Yönetimi (Öğrencilerin olması gereken yerde ve doğru duruşta pozisyonlarını belirliyor mu? Herkes görüyor ve duyuyor mu? Malzemeleri vakit geçirmeden dağıtıyor mu? Pozisyonları ve hareketleri normal mi? Çok sayıda öğrenciyi sessiz ve düzenli bir şekilde sınıfa nasıl sokup sokmayacağını biliyor mu?),

B4. Disiplin (Sesini ve tonu kolaylıkla ders içerisinde değiştirebiliyor mu? Sınıf içerisinde hareketleri düzgün mü? Disipini sınıf içeriinde sağlayabiliyor mu? İlgiyi, katılımı ve aktiviteyi sağlıyabiliyor mu? Suratsız mı? Bağırıyor mu?, Öfkeli mi? Gergin bir davranış segiliyor mu?),

B5. Öğretim Planınının Gerçekleştirilmesi (Zamanı sınıfta iyi kullanabiliyor mu? Zamanı kullanımında gösterdiği davranış şeklinin endişeli vb. şekillerde olup olmadığı, Sınıfa hitap konusunda hepsini kapsayıcı olup Olmadığı, Ders anlatımı sırasında öğrencilerle göz teması kurabiliyor mu?, Öğrencileri sınıf içerisinde nasıl [saygı bekleyen insan, ast olarak] gördüğü)

[388] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 175.

B6. Dilin Seslendirilmesi, İfade Edilmesi ve Kullanılması

B7. Sınıfta Hareketli ve Canlı Olma Durumu

B8. Hikaye Anlatma, Dramatik Sunum, Çizim Yapma, Şiir Okuma, Müzik Aleti Kullanma, Öğretim Materyallerini Kulanma ve Maket Yapma becerisine Sahip Olma

B9. Dürüst Olma

B10. Dindar, Tarafsız veya Ateist Olma Durumu

B11. Gözlemle Yapma Durumu (Çocukların bireysel yeteneklerini teşvik ediyor mu? Çocuklarla çalışırken bilgilerini kullanıyor mu?)[389]

Arşiv belgelerinden elde edilen bilgiler ışığında, Ekim 1954 tarihinde kolej müdürü tarafından öğrencilerin öğretmenlik uygulama derslerine giren öğretmenleri ile gittikleri ilkokul müdürleriyle istişarelerde bulunmak amacıyla bir toplantı düzenlendiği anlaşılmaktadır. Tertiplenen bu toplantıda aşağıdaki konular üzerinde durulduğu görülmektedir;

1. İlkokul üçüncü sınıflarda bulunan öğretmen eksikliği sebebiyle, şehirdeki öğretmenlerin yerine, öğrencilerin getirilmesi önerisinin kolej müdürü tarafından açıklanması,

2. Okul müdürleri, her sınıfın öğretmen değişikliğinin getireceği zorluklara dikkat çekerek, sınıfta 3 farklı öğretmen yerine tek öğretmenli olmasının önerilmesi,

3. Öğretmen adaylarının son haftada diğer öğretmen adaylarıyla görüşerek sınıfı yeni gelenlere devretilmesinin sağlanması ve uygulamada yılda 3 öğrenci yerine 2 öğrenci alınması,

4. Personelin azaltılması teklifinin kabul edileceği okullara birinci sınıf ve çok çalışkan öğretmenlerin atanması.

5. Kolej personelinin kamu görevlerini yerine getirebilmesi için öğrencilere ödeme yapılması konusunda mutabakata varılması.

Yapılan toplantıya katılanların altısının (6)[390] kolejin öğretmenlerinden, sekizinin de (8)[391] ilkokul müdürlerinden olduğu görülmektedir. Kolej öğrencilerinin öğretmenlik uygulama işinin koordine edilmesi amacıyla "Direktör" ünvanıyla İngiliz Mr. Bloor adlı bir öğretmenin görevlendirildiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu durum kolejde konuyla ilgili

[389] Cyprus State Archive, SA ΠΑΚ 1/169 (PAK1/169), s. 30-31; Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 182-183.

[390] Kolej adına toplantıya katılanların adları şunlardır; 1. Mr. Bloor (Direktör/Başkan), 2. Dr. G. Papadopoulos, 3. A. Adamantos, 4. Hüseyin Özdemir, 5. I. Koumas, 6. N. Iereidis.

[391] İlkokul müdürleri adına toplantıya katılanların adları aşağıdaki gibidir; 1. Papdopoulos (Xeros/Denizli), 2. Makkonlis (Atsromeritis), 3. G. Georgiadis (Katokopia/Katokopy), 4. Hj. David (Lefka/Lefke), 5. Octay (Laina/Lanya), 6. M. Phypidis (Zodia/[Aşağı/Yukarı] Bostancı), 7. E. Kouzaridou (Zodia/[Aşağı/Yukarı] Bostancı), 8. Loukiadou (Morphou/Omorfo).

olarak bu iş için bir kurul ve/veya komitenin oluştulduğuna işaret etmektedr. Oluşturulan 6 kişilik kurul ve/veya komitede, ¼[392] oranına denk gelecek şekilde 1 Kıbrıslı Türk ve 4 Kıbrıslı Rum öğretmen üyenin yer aldığı görülmektedir. Toplantıya sadece bir Kıbrıslı Türk öğretmenin katıldığı ve adının da "Hüseyin Özdemir" olduğu görülmektedir.[393]

Kolej öğretmenlerinin, staj için okullara gönderilen öğrencilerin öğretmenlik uygulama esnasında gözlem yoluyla tuttukları denetim notlarının 5 farklı boyut üzerinden yapıldığı görülmektedir. Bunlardan ikinin "Özeleştiri", ikincisi "Öğrencinin Sözünün Kesilmesi", üçüncüsünün "Öğrencilerin Uygulama Esnasındaki Pratiklerinin Öğretmen Tarafından Seyirci Olarak Görülmesi" dördüncüsünün "Yeni Başlayan Öğrenci Adaylarının Yaygın Hatası Olarak Bol Bilgi Kullanımı" ve sonuncusunun da "Bol Bilgi Kullanımının Ders hazırlanma ve Ders Planlamasına Yansıması" şeklinde olduğu görülmektedir.[394]

Özlem Dağman'ın "*Öğretmen Kimliğinin Toplumsal Yapısı: Kıbrıslı Türk ve Kıbrıslı Rum Öğretmen Anlatımlarının Nesillerarası Bir Karşılaştırması*" adlı doktora[395] tezinin ana konusunu, bölünmüş bir adanın karmaşık tarihiyle bağlantılı olarak üç farklı kuşaktan on iki (12) ilkokul öğretmeninin yaşam öykülerini aktarmaktadır. Bahse konu tezde, öğretmenlerin sadece yaşam geçmişlerine değil, Kıbrıs tarihiyle kesişmesi sonucu yaptıkları seçimlerinin hem meslekî kimliklerine hem de başkalarının hayatlarına nasıl etki yaptığına dair de izler taşıdığı görülmektedir. Bu çerçevede doktora tezi için yapılan öğretmenlerle röportajlarda, öğretmenlik deneyimlerinin yanı sıra, Ada'daki etnik ve sosyal yapı üzerinde izler de bulmak mümkündür.

Kolejde okuyan öğrencilerin staja gittikleri dönemde öğretmenlik uygulmasına dair okul müdürlerine gönderilen en son değerlendirme mektubunun, kolej müdürü Wyn-Jones tarafından 27 Mart 1959 tarihinde yazıldığı görülmektedir. Kolej müdürü Wyn-Jones tarafından kaleme alınan bu mektupta, özellikle öğrencilere staj süresi boyunca okul öğretmenlerine karşı saygılı olmaları ve düzenlenen etkinliklere katılma konusunda istekli olmaları tavsiyelerinde bulunulduğu görülmektedir. Bahse konu son değerlendirme mektup örneği aşağıdaki gibidir;

"27 Mart 1959

Öğretmen Koleji Kolej Müdürü'ne,

Öğretmenik Uygulaması, Birinci sınıf Öğrencileri, 1959

---

[392] Bu oranın, Teachers' Training College'e alaınacak Kıbrıslı Türk öğrenciler için de uygulandığı bilinmektedir.

[393] Cyprus State Archive, SA E1/1/178, s. 66.

[394] Cyprus State Archive, SA ΠΑΚ 1/169 (PAK1/169), s. 29.

[395] Özlem Dağlı, The Social Construction Of Teacher Identitiy: An Intergenerational Comparison Of Turkish Cypriot And Greek Cypriot Teacher Narratives (Öğretmen Kimliğinin Toplumsal Yapısı: Kıbrıslı Türk ve Kıbrslı Rum Öğretmen Anlatımlarının Nesillerarası Bir Karşılaştırması), Doktora Tezi, University Of Brighton, Eylül 2018.

Bay/Bayan …

3 Nisan 1959 tarihinden itibaren aşağıdaki öğrencileri okulunuza öğretmenlik uygulaması için kabul ederseniz sevinirim.

1. …… *2. ……*
3. …… *4. ……*
5. …… *6. ……*

Öğrencilere, ders programlarını düzenlemek ve her iş gününde son öğle yemeği saatine kadar okulda kalmaları gereken okulunuz hakkında bilgi almak üzere 1 Nisan'da sizinle görüşmek üzere okulunuza gelmeleri talimatı verilmiştir.

Didaktik uygulama sırasında öğrenciler sorumlu öğretmenleri tarafından denetlenecek ve uygulamadaki genel performansları bir Sınav Komitesi tarafından incelenecektir.

Aşağıdaki düzenlemeleri yaparsanız minnettar olurum.

- 3-4 Nisan; Öğrenciler saat programını ayarlayacak ve katılacak,
- 6-18 Nisan; Öğrenciler günde üç ders saati ders verecek ve beş derse katılacak,
- 20-25 Nisan; Öğrencilerin günde dört periyodu öğretmesi ve dört periyodu gözlemlemesi,

- Öğrencilere öğretmenlik uygulaması sırasında isiplinle ilgili her konuda müdüre karşı sorumu olacakları söylenmiştir. Kadrolu ve deneyimli öğretmenere gereken saygı gösterilmeli ve bağlı oldukları okulun tüm faaliyetlerinde aktif rol almaya istekli olmalıdırlar.

Ayrıca, her öğrenci tarafından size iletilecek olan dersle ilgili raporu bana göndermenizi rica ederim. Bu rapor, öğrencilerin ilerleme ve performans sonuçlarını çıkarmak için toplandığı zaman, değerlendirme yapılabilmesi açısından Sınav Komitesi'ne büyük bir yardım sağlayacaktır.

Okulunuza yerleştirilen öğrencilerden, Bay/Bayan … adlı öğretmen/profesör sorumlu olacaktır.

Öğrencilerden herhangi birinin Devlet Sağlık Memuru'nun izni sebebiyle devamsızlığı olması durumunda, mümkün olan en kısa sürede bana bilgi vermenizi istenecektir. İşbirliğiniz için şimdiden teşekkür etmek isterim."

Öğretmenlik uygulamasının sona ermesiyle beraber, staja katılan öğrencilerin değerlendirilmesi konusunda maarif dairesi tarafından gönderilen talimatlar neticesinde,

öğrencilerin bulundukları ilkokulların müdürleri tarafından "gizli" ibareli bir öğrenci değerlendirme formunun doldurularak koleje gönderildiği anlaşılmaktadır.

1960 öncesi uygulamada, öğrenci değerlendirme formunun 2 kısımdan oluştuğu, bunlardan ilkinin okul müdürü tarafından yazılan değerlendirme mektubu olduğu, ikincinin ise öğrenci karakteri ve sınıf içi durumlarıyla alaklı bir değerlendirme raporunun olduğu anlaşılmaktadır.[396] Bahse konu raporları içerisinde, kolej müdürü tarafından yazılıp okul müdürlerine gönderilen mektup örneği aşağıdaki olduğu görülmektedir.

"

Omorfo Öğretmen Koleji

6 Aralık 1951,

Sevgili meslektaşım,

Bildiğiniz gibi artık okulumuzda öğretmenlerimiz var ve onların davranışlarının siz tatmin edeceğini umuyorum.

Kolejden edindikleri bilgiye kesinlikle sahipler ama bir insanı bilge yapan deneyimden yoksundur. Sürekli sınıfta onlarla birlikte olmamız imkânsız ve bu da büyük bir engel. Öğrencilerimiz için gerekli olan yardımın çoğunu yalnızca sahadaki deneyimli öğretmen sağlayabilir.

Bu mektubu size, bu gençlere bir baba gibi özen göstereceğiniz umudu ve arzusuyla gönderiyorum; böylece onlar, sizin uygulamalı tekniğiniz ve öğretme deneyiminizden sizden çok şey öğrenebileceklerini değil, aynı zamanda öğrenmeleri gerektiğini de hissedecekler. Bu durum okulun günlük yaşamında sınıf içinde ve dışında kendini gösterir.

Öğretmenlere yönelik uygulamalı eğitim döneminin sonunda, ekteki formu doldurarak öğrencilerimizin yetenekleri ve karakterlerine ilişkin görüşlerniz bize bildirirseniz buna çok minnettar oluruz. Bu raporun benim ve kolej personeli tarafından kesinlikle gizli tutulacağına dair güvencem vardır. Öğrencinin kendisinin böyle bir raporun varlığından hiçbir şekilde haberi olmayacaktır.

İşbirliğiniz için çok teşekkür ederim.

Kolej Müdürü"

Yine 1960 öncesi dönemde, Öğretmen Yetiştirme Koleji'nde (TTC) okuyan öğrenciler için öğretmenlik (staj) uygulaması sonrasında idare tarafından tutulan gizli bir değerlendirme formunun bulunduğu ve adının "Öğretmenlik Uygulaması Sonrası Öğrenci

[396] Cyprus State Archive, SA ΠΑΚ 1/13 (ΡΑΚ 1/13), s. 40.

Değerlendirme Raporu" olduğu anlaşılmaktadır. Bahse konu form örneği aşağıdaki gibidir;

"Öğretmenlik Uygulaması Sonrası Öğrenci Değerlendirme Raporu

Gizli

(Öğrencinin) Adı: … *Okulun Adı:…*
- Karakter ve Kişiliği *: …*
- Okuldaki Çalışmaya Yönelik Genel Tutumu *: …*
- Sınıf Konrtrolü *: …*
- Genel Öğretme Yeteneği *: …*
A. Yeterli Olduğu Nokta/Noktalar *: …*
B. Yetersiz Olduğu Nokta/Noktalar *: …*
- Özel Bir Konuyu Öğretmeye Yönelik Herhangi Bir Özel Yetenek: …
- Derslerin Hazırlığı Konusundaki Yeterliliği *: …*
- Derslerini Planlama Durumu *: …*
- Tahtayı ve Diğer Görsel Malzemeyi Kullanma Durumu *: …*
- Sesini Kullanma ve Konuşma Tarzı *: …*
- Konuşmanın Açık ve Anlaşılır Olma Durumu *: …*
- Öğrencilerin Ödevlerini Kontrol Durumu *: …*
- Diğer Yorumlar *: …"*[397]

Benzer bir uygulamanın 1960 sonrası dönemde de bazı farklılıklarla uygulandığı görülmektedir. Muhtemelen 1960 öncesi dönemde Omorfo'daki kolejden mezun öğretmenlerin, 1960 sonrası dönemde Kıbrıs Türk tarafındaki eğitimle ilgili bakanlıkta göreve geldikleri eğitim kadrolarında benzer bir uygulamayı örnek alarak yürürlüğe koydukları değerlendirilmektedir.

1960 sonrası dönemde Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nde okuyan öğrenciler için hem öğretmenlik uygulamalarına hem de öğrencilerin kişisel değerlendirmelerine dair oluşturulan form örneklerinin olduğu görülmektedir.

1960 sonrası dönemde Türk Öğretmen Koleji'nde okuyan öğrenciler için oluşturulan form örneklerinden ilkinin öğrencilerin kişisel değerlendirmesine bir form örneği olduğu görülmektedir. "Türk Öğretmen Koleji 1960-1961 Ders Yılı İkinci Sınıf Öğrencilerine Mahsustur" adıyla oluşturulan bu formda, dönemin kolej müdürü olan Reşat Süleyman Ebeoğlu'nun adının, kendisi tarafından tutulan formun gizli ibareli ve formda yer alan soruların kolejde okuyan öğrencilerin daha çok öğretmen olabilme niteliklerini taşıyıp taşıyamadığına ilişkin soruların olduğu anlaşılmaktadır.

[397] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 178-179; Öğretmenlik Uygulaması Sonrası Öğrenci Değerlendirme Raporu başlığı altında toplanan soruların bazılarının formatı, orijinalinde anlamı bozulmayacak şeklide tarafımdan daha anlaşılır hale getirilmiştir.

Dönemin kolej müdürü Reat Süleyman Ebeoğlu tarafından tutulan formda yer alan Mahremdir [Gizlidir]" ibaresinin dönemin dili bakımından da hayli ilginç bir tercih olduğu değerlenirilmektedir. Bahse konu dönemin kolej müdürü tarafından tutulan form örneği aşağıdaki gibidir:

"Mahremdir;

Türk Öğretmen Koleji
1960-1961 Ders Yılı
İkinci Sınıf Öğrencilerine Mahsustur

Adı ve Soyadı : …
Bilgi ve Kültürü : …
Meslekî Kabiliyeti : …
Hangi Tip ve Okul ve Sınıflarda : …
En İyi Başarı Sağlayabileceği Özel Kabiliyeti : …
Sosyal Davranışı : …

Müdür
… (İmza)
Reşat Süleyman Ebeoğlu"[398]

Yine 1960 sorası dönemde bahse konu kolejden mezun öğrenciler için hazırlanan bir form örneğinin de tutulduğu görülmektedir. Yukarıda verilen "*Türk Öğretmen Koleji 1960-1961 Ders Yılı İkinci Sınıf Öğrencilerine Mahsustur*" adlı formun bir devamı niteliğinde olduğu düşünülen formda yer alan soruların ilk forma göre daha kapsamlı ve detaylı olduğu görülmektedir. Bahse konu formda yer alan sorulara bakıldığı zaman, hem öğrencinin kişisel bilgilerinin hem de kolejde okuduğu dönemde girdiği sınav neticelerinden sınıf içerisindeki davranışlara kadar çok detaylı soruların yer aldığı görülmektedir. Dönemin bulunduğu koşullar göz önüne alındığında, bahse konu form içerisinde yer alan 12. sorununun da bu formda özellikle konulduğu değerlendirilmektedir. Bahse konu formda "12. Ders Dışında İlgilendiği Faaliyet" başlığıyla yer alan sorunun, dönemin içinde bulunduğu koşulları ve bu koşullarda çalışacak öğretmenlerin kontrol edilebilirliğine dair bir ön izlenim bilgisinin edinmesine yönelik olduğu değerlendirilmektedir. Bahse konu form örneği aşağıdaki gibidir:

" *Kıbrıs Türk Maarif Müdürlüğü*

Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nden Mezun Öğrenciler Hakkında Tutulan Mahrem Rapordur.

[398] AÖA arşivi, tasnifsiz.

1. Mezuniyet Yılı : …
2. Öğrencinin Künyesi
Adı ve Soyadı : …
Doğum Yeri : …
Doğum Tarihi : …
Daimi Adresi : …
3. Bitirdiği Tali Okul : …
4. Kolej Mezuniyet İmtihanları Neticeleri

Türkçe-Metot	*: …*	*Beden Eğitimi-Metot*	*: …*
Matematik-Metot	*: …*	*Müzik-Metot*	*: …*
Tarih-Metot	*: …*	*Resim-Metot*	*:…*
Coğrafya Metot : …		*Ev İdaresi-Metot*	*: …*
Tabiat-Fen-Metot: …		*Biçki-Dikiş*	*: …*
Genel Eğitim	*: …*	*İş-Görsel Araç*	*: …*
H. Bilgisi-K. Metot	*: …*	*Tarım-B. İşi*	*: …*
İngilizce-Metot	*:…*		

5. Sınıftaki Derecesi :… öğrenciden … gelmiştir.
6. Diploma Derecsi : …
7. Öğretmenlik Kabiliyeti: …
8. Özel Kabiliyeti : …
9. Genel Kabiliyeti :…
10. Zekası : …
11. Şahsiyeti ve Mizacı : …
12. Ders Dışında İlgilendiği Faaliyetler :…
13. Kolej İmtihanlarından Gayrı Geçtiği İmtihanlar :…
14. Sağlık Durumu : …
15. Diğer Mütalaalar : …

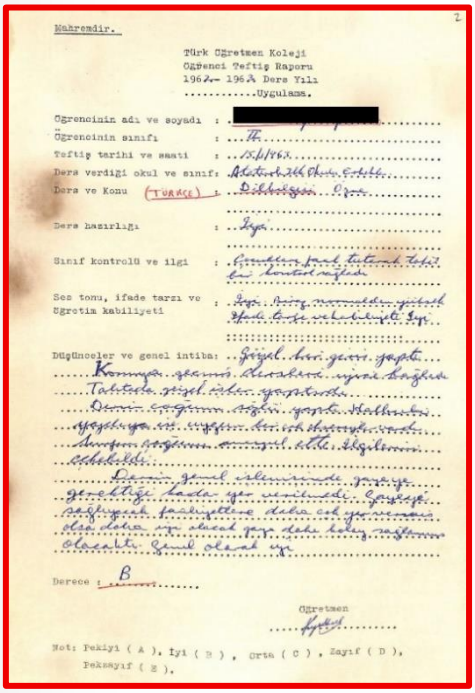
Tarih : … *Müdür*
Reşat S. Ebeoğlu”[399]

1960 sonrası dönemde kolejde okuyan öğretmen adaylarının öğretmenlik deneyimlerinin değerlendirme fomlarına bakıldığı zaman “Teftiş Raporu” adıyla düzenlendiği görülmektedir. Formda yer alan bilgilere bakıldığı zaman, bir tek ders için detaylı bir öğretmenlik deneyim değerlendirmesine işaret ettiği anlaşılmaktadır. Bu durumun sadece rastgele seçilen bir ders için mi yapıldığı, yoksa o dönemde öğretmenlik deneyimi kazanması amacıyla gittiği okuldaki müdürün tercihiyle mi yapıldığına dair sağlıklı bir değerlendirme yapılamamaktadır. Aşağıda konuyla alakalı olarak iki örnek öğretmen deneyim değerlendirme form örneğinde de görüleceği üzere farklı farklı derslerde bu

[399] AÖA arşivi, tasnifsiz.

formların kolej öğretmenlerince doldurulduğu görülmektedir. Bahse konu fomlarda denetimi yapan öğretmenin hem imzasının bulunması hem de denetimini yaptığı dersin öğrencisinin deneyim değerlendirmesinin kriterlerinin "Düşünceler ve Genel İntiba" adıyla yer aldığı görülmektedir.

Yine bahse konu formda, öğrencinin deneyimine ilişkin denetimi yapan öğretmen tarafından formda yer alan deneyim değerlendirme kriterlerine (Pek İyi [A], İyi [B], Orta [C], Zayıf [D], Pek Zayıf [E]) göre açıkça yazdığı görülmektedir. Kolej idaresi tarafından hazırlanan bu formun da "Mahrembir [Gizlidir]" ibareli olduğu görülmektedir. Bahse konu kolej idaresi tarafından hazırlanan form örnekleri aşağıdaki gibidir.

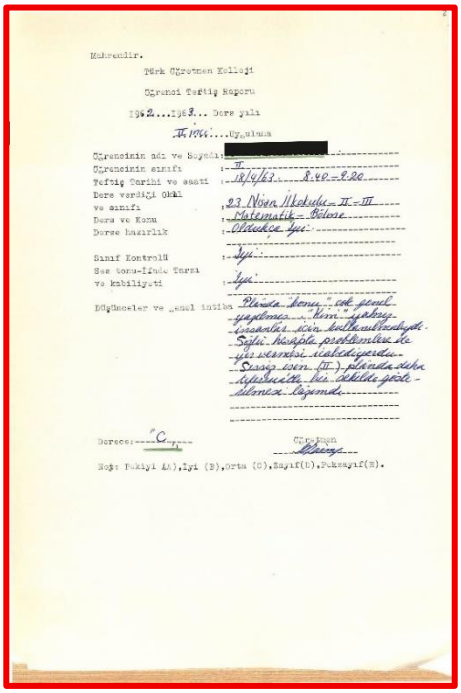

Mahremdir.

Türk Öğretmen Koleji
Öğrenci Teftiş Raporu
196[illegible] - 196[illegible] Ders Yılı
.....Uygulama.

Öğrencinin adı ve soyadı : [redacted]
Öğrencinin sınıfı : ...II.....
Teftiş tarihi ve saati : ...15/1/963.....
Ders verdiği okul ve sınıf: [illegible]
Ders ve Konu (TÜRKÇE) : ...Dikkat.....Ödev.....
Ders hazırlığı : ...İyi.....
Sınıf kontrolü ve ilgi : [illegible]
Ses tonu, ifade tarzı ve Öğretim kabiliyeti : [illegible]
Düşünceler ve genel intiba: [illegible]
Derece : B
Öğretmen
[illegible]
Not: Pekiyi (A), İyi (B), Orta (C), Zayıf (D), Pekzayıf (E).

(a)

Mahremdir.

Türk Öğretmen Kolleji

Öğrenci Teftiş Raporu

196[illegible]...196[illegible]... Ders yılı

II 1961....Uygulama

Öğrencinin adı ve Soyadı: [redacted]
Öğrencinin sınıfı : II
Teftiş Tarihi ve saati : 18/4/63. 8.40-9.20
Ders verdiği Okul ve sınıfı : 23 Nisan Mektebi - II-III
Ders ve Konu : Matematik - Bölme
Derse hazırlık : Okuduğu İyi.

Sınıf Kontrolü : İyi.
Ses tonu-ifade Tarzı ve kabiliyeti : İyi.

Düşünceler ve genel intiba: Dersin konusu çok genel yapılmış. "Kim" yahut "Ne" sorularına cevap bulmaya çalışmış. Soğuk hüsnü-i tebessümler ile yüz vermesi mümkündeydi. Sınıf seviyesi (II.) planda daha ilerletilmiş bir dekkate değer bilmiyorum. Uygundu.

Derece: C
Öğretmen
[illegible]
Not: Pekiyi (A), İyi (B), Orta (C), Zayıf (D), Pekzayıf (E).

(b)

Belge 22: 1962-1963 Dönemi Kolejde Öğretmenlik Uygulaması Sonrası Tutulan Teftiş Raporu Form Örneklerini Gösterir Belgeler (a, b)[400]

Kıbrıs Türk Kolej idaresi tarafından daha sonraki dönemlerde, kolejde okuyan öğrencilerin öğretmenlik deneyimlerini değerlendirme amacıyla forma bakıldığı zaman, öncelikle adının değiştirildiği ve "Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji Birinci Öğretim Tecrübesi Raporu" adıyla hazırlandığı görülmektedir. Bahse konu formda yer alan "Birinci Öğretim Tecrübesi" ibaresinden, staja giden öğretmen adaylarının birden fazla staja gittikleri anlaşılmaktadır. 1960'lı yıllara nazaran bu dönemde hazırlanan öğretmenlik deneyim değerlendirme formlarının daha çok detaylı olduğu göze çarpmaktadır. Ancak iki farklı

[400] Atatürk Öğretmen Akademisi, C.H.E. ile M.Y.E adlı öğrenciler, 1961-1962 AÖA Öğrenci Kayıt Dosyaları., s. 22.

zaman diliminde hazırlanan bahse konu formlarda yer alan gizli ibaresinin "Mahremdir [Gizlidir]" şeklinde devam ettiği görülmeketdir. Yine bahse konu formlarda tercih edilen bu ibarenin dönemin kullanılan diline dair ilginç olduğu değerlendirilmektedir. Bahse konu dönemde kolejdeki öğrenciler için hazırlanan öğretmenlik deneyim form örneği aşağıdaki gibidir.

" *Öğretim Yılı 1974-1975*[401]

Mahremdir.

Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji
Birinci Öğretim Tecrübesi Raporu

Öğrencinin Adı ve Soyadı: …
Sınıfı: …

Okulu (Okulun Adı) : …
Tarihi : …
Sınıf ve Ortalama Yaş : …
Ders (Ders Adı) : …
Konu (İşlediği Konunun Adı) : …
Süre : …

(Kriterler)

I. Derse Hazırlık (Ders Planı, Öğretim Araçları, İlgili Notlar v.s.) : …
II. Teknik (Ders Verme Mahareti, İfade Tarzı, Ses Tonu, Soru Tekniği, Kara Tahtayı Kullanma Tekniği, Genel Sınıf Kontrolü): …
III. Okula Karşı Genel İlgi (Durumu) (Sınıf İçi ve Dışı Okul Faaliyetleri İle İlgilenme, Öğretim Üyeleri İle Münasebetleri v.s.) : …
IV. Özel Düşünceler (Özel Mütalaa ve Mülahaza) : …
V. Genel Değerlendirme: A B C D E
A. Pek İyi : (Üstün liyakatta bir öğretmen olacağını vadediyor.)
B. İyi: (Orta kabiliyetin üstünde bir öğretmen olacağını vadediyor.)
C. Orta: (Orta kabiliyette bir öğretmen olacağını vadediyor.)
D. Orta-Alt: (Orta kabiliyetin altında bir öğretmen olacağı muhtemel görülüyor.)
E. Zayıf: (Tatminkâr bir öğretmen olabileceği şüpheli görülüyor.)

Tarih : … *İmza: …"*[402]

[401] Ulaşabilen en erken tarihli öğretmenlik uygulama form örneğidir.
[402] Atatürk Öğretmen Koleji Arşivi, tasnif dışı materyal.

Öğretmenlik Uygulama Form Soruları		Kriterle İlişkili Soru Sayısı		1960 Öncesi		1960 Sonrası	
		1960 Öncesi	1960 Sonrası	Var	Yok	Var	Yok
1	Raporun/Teftiş Tarihi	19	19	Evet	...	Evet	...
2	Raporun Başlığı			Evet	...	Evet	...
3	Gizli İbaresi			Evet	...	Evet	...
4	Öğrencinin Adı/Soyadı Kısmı			Evet	...	Evet	...
5	Staja Gittiği İlkokulun Adı Kısmı			Evet	...	Evet	...
6	Öğrencinin Karakter ve Kişiliği İle İlgili Değerlendirme Sorular			...	Hayır	...	Hayır
7	Okuldaki Çalışma Performansı İle İlgili Genel Tutumunu Gösteren Sorular			...	Hayır	Evet	...
8	Öğrencinin Sınıf İçin Durumunu Gösteren Değerlendirme Soruları			Evet	...	Evet	...
9	Öğrencinin Genel Öğretme Yeteneğinin Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Sorular			Evet	...	Evet	...
10	Sınıfta Ders Hazırlığı İle İlgili Konuyu İçeren Sorular			Evet	...	Evet	...
11	Sınıfta Tahta ve Benzeri Görsel Malzemeyi Kullanma Durumu İle Bağlantılı Sorular			Evet	...	Evet	...
12	Sınıfta Ders Anlatımı Sırasında Sesini Kullanma ve Dersle İlgili Konuşma Konuşma Becerilerine Dair Sorular			Evet	...	Evet	...
13	Öğrencilerin Ödevlerini Kontrol Durumuna İlişkin Sorular			Evet	...	Hayır	...
14	Diğer Yorumlar						
		1960 Öncesi		1960 Sonrası			
14	Toplam Kriter Sayısı	19					

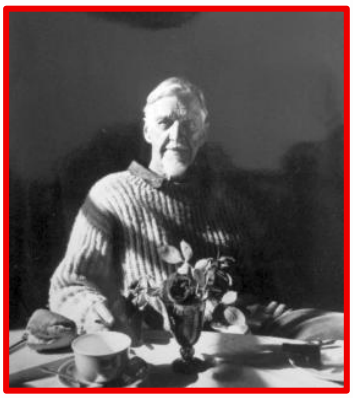
Tablo 13: 1960 Öncesi ve Sonrası Dönemde Kolej Müdürü Tarafından Tutulan Öğretmenlik Uygulama Formlarının İçerik Karşılaştırmasını Gösterir Tablo

V.X Kolejin Fizikî Yapısına Dair Genel Bilgiler

Costas[403] kitabında 1935 yılında Kıbrıs'ta resmi ilköğretimi Sömürge Hükümeti'nin kontrolü altına almayı öngören yasanın ardından, öğretmenlerin eğitimi için tasarlanan ilk bina grubu olduğunu aktarırken, Ioannis ve Kaminaridis ise yazdıkları kitapta, tasarlanan binanın Omorfo Kasabası'nın en güzel binası olması yanında, kasaba için tasarlanan çok özel bir mimarı yapı olduğunu belirtmektedirler.[404]

1935 yılında Omorfo Kasabası dışında kampüs şeklinde inşa edilen bu binanın, stajer öğretmenler için entegre eğitim imkânı sağladığını ve "Willi"[405] olarak tanınan engelli mimar William Caruana[406] tarafından yapıldığı aktarılmaktadır. Costas, binanın tasarımı konusunda Austen Harrison[407] adını da vermektedir.

Yine Costas, özellikle engelli mimarın tasarladığı bu kampüs alanında bulunan binalar içerisinde öne çıkan binaların, ana tesisler ile yatakhane binasının olduğunu vurgulamaktadır.[408]

Fotoğraf 27: Austen Harrison[409]

Bilindiği üzere ilk aşamada herhangi bir okulun kurulma sürecinde etkin olan kurum sadece Eğitim Bakanlığı'dır. Ada'nın İngiliz döneminde bu durumun ilerleme sürecinde sadece Eğitim Dairesi (Bakanlığı) ile sınırlı olmadığı, bizzat konuyla igilenen Vali'ye kolejin inşaat süreci boyunca ihtiyaç olan her türlü bilgiyi aktaran Sömürge Sekreterliği'nin de yakınen alakadar olduğu

[403] Costas Georgiou tarafından hazırlanan "British Colonial Architecture In Cyprus, The Architecture of The British Colonial Administration1878-1960" adlı kitabın özellikle bu okulla ilgili kısmı sırasında yazara, Hakkı Atun ve Tuna Veysi'nin ciddi yardımları olduğunu kendileriyle yapılan mülakatlardan öğrenilmiştir.

[404] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 72-73.

[405] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 72.

[406] Bkz. Marko Kiessel, Art Déco Architecture in Cyprus from the 1930s to the 1950s, PROSTOR 1[43] 20[2012] 172-185; Nilay Birsel, Turkish Cypriot Public School Architecture from 1878 to 2000: the Socio-Political and Educational Reflections, Yayınlanmamış Dolej ktora Tezi, Doctor of Philosophy in Architecture, Eastern Mediterranean University, July Gazimağusa: 2017, North Cyprus, s. 69; School Architecture during the British Administration in Cyprus, University Of Cyprus Department of Social and Political Sciences, Course: SPS 241 Cypriot Society, April 2020.

[407] Bu fotoğraf, https://en.wikipedia.org/wiki/Austen_Harrison#Studies adlı siteden 25.12.2023 tarihinde alınmıştır.

[408] Costas Georghiou, British Colonial Architecture In Cyprus, The Architecture of The British Colonial Administration1878-1960, EN TIPIS Publications, Nicosia: 2013.

[409] Bu fotoğraf, https://en.wikipedia.org/wiki/Austen_Harrison#/media/File:Austen_Wiki.jpg adlı 25.12.2023 tarihinde alınmıştır; Birsel, a.g.d.t., s. 66.

görülmektedir. O sebeple kolejin inşaat aşamasında İngiliz İdarî yetkililerin sıkça şantiye alanına ziyaretlerde bulunduğu görülmektedir. Özellikle dönemin eğitim Müdürü James Reynolds Cullen'ın bu konuda aktiv olarak çalıştığı kolejin hem açılışında hem de faaliyete geçirilmesinde ciddi anlamda katkı koyduğu görülmektedir.[410]

Kıbrıs Valisi Sir Andrew Barkworth Wright'ın koleji, 1951 ve 1954 yıllarında 2 kez ziyaret ettiği görülmektedir.[411]

Koleji ziyaret eden bir diğer kişinin de eski Kıbrıs Valisi de Sir John Alan Francis Harding olduğu anlaşılmaktadır. Harding'in bahse konu koleji 1957 yılında ziyaret ettiği görülmektedir.[412]

Kolej binasının inşaat aşamasında şantiyede yaşanan bazı sıkıntıların[413] dönemin Kıbrıs Rum gazetelerine de yansıdığı görülmektedir. Dönemin Kıbrıs Rum gazetelerinden birisi olan 31.01.1937 tarihli Elefteria Gazetesi'ne yansıyan haber aşağıdaki gibidir;

> *"…Öğretmen Okulu inşaatı için yapılan çalışmaları takip edenler, yağışlar ve kireç yetersizliğinden dolayı inşaatın kesintiye uğraması sebebiyle binanın tamamlanma çalışmalarının planlanan süreden sonrada devam edeceği…".*[414]

Tozan ise doktora tezinde kolej binasına dair şu bilgileri vermektedir;

> *"Güzelyurt (Omorfo) Öğretmen Koleji ortada yönetim bölümü bulunan ve iki tarafa dersliklerin yerleştirildiği bir plan organizasyonuna sahiptir. İki katlı binanın yapı malzemesi taştır ve mevcut simetrik organizasyon kuralı çerçevesinde dönem özelliklerini okul yapısında da tekrar etmektedir. Simetri merkezinde yükselen kule, binanın yataylığını dengeleme amacıyla kullanılmıştır."*[415]

---

[410] Cyprus State Archive, SAI/106/35/2, s. 64

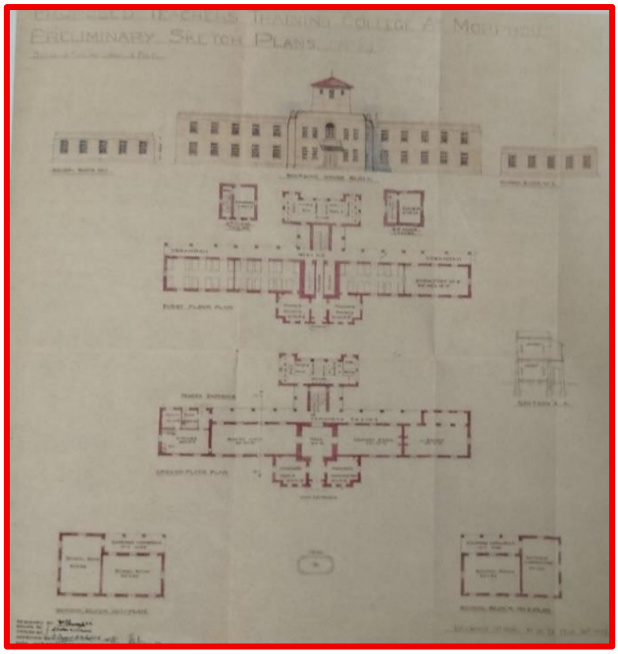
[411] Cyprus State Archive, K.A. E1/136, s. 30; Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 233; Özellikle Vali'nin 1954 yılındaki koleji ziyaret programı için bkz. Cyprus State Archive, K.A. ΠΑΚ 1/3 (PAK 1/3).

[412] Elefteria (Εφημερίδα Ελευθερία), 20.06.1957 tarihli nüshası.

[413] Kolejin inşası sırasında en çok yaşanan malzeme sıkıntısının başında, kireç kıtlığı idi. Kolej binasının cephesinde özellikle Alayköy Taşı (Geralakkos Taşı) olarak bilinen taşın kullanıldığı kayıtlarda geçmektedir.

[414] Elefteria (Εφημερίδα Ελευθερία), 30.1.1937/31,11937, bkz. https://www.pressarchive.cy/s/el/item/2449-2450; Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 72.

[415] Tozan a.g.d.t., s. 99.

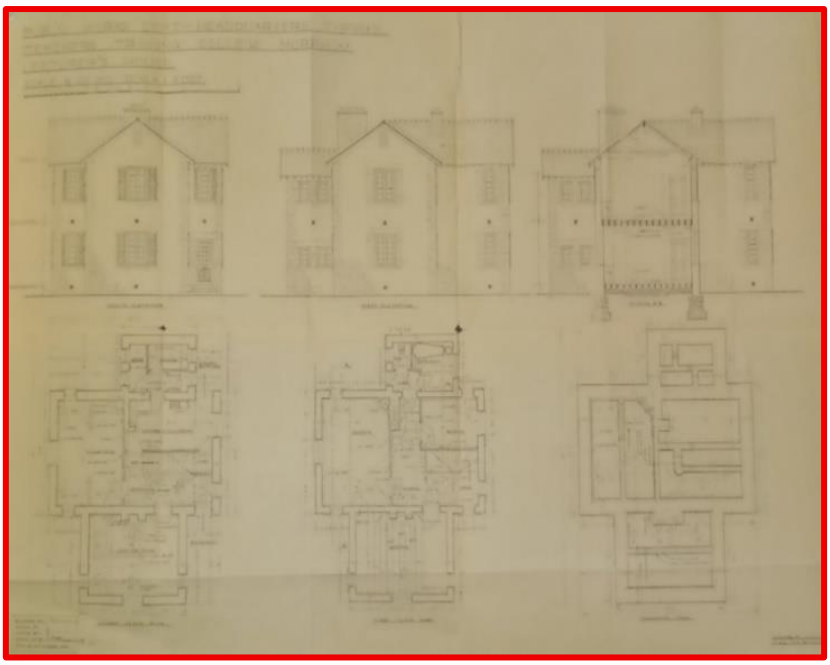
Plan 1: TTC'in Mimari Çizimini Gösterir Plan[416]

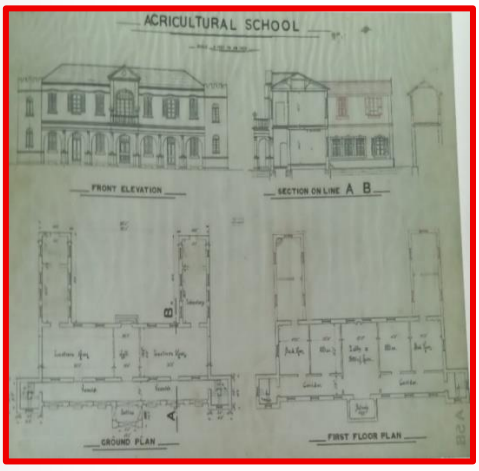
Plan 2: TTC'de Kolej Müdürü'nün Kaldığı Evi Gösterir Plan[417]

[416] Bu plan, Costas Georghiou'nun "British Colonial Architecture In Cyprus, The Architecture of The British Colonial Administration1878-1960" adlı eserinin 175. sayfasından alınmıştır. Cyprus State Archive, SAI/106/1935/I, Cyprus State Archive, ΠΑΚ 1 (PAK 1), Teachers' Training College, No. 176; Tozan, a.g.d.t., şekil. 3.52 Güzelyurt Öğretmen Koleji, 1935, s. 100; Cyprus State Archive, Public Buildings And Bridges Of Cyprus, Architectural Plans Of Public Works Department, p. 78-83, Nicosia: 2016.

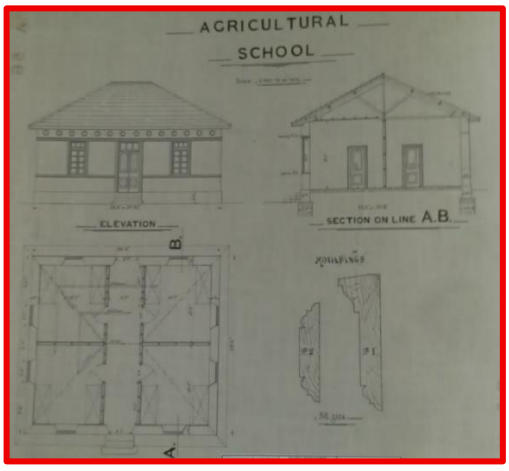
[417] Cyprus State Archive, Public Buildings And Bridges Of Cyprus, Architectural Plans Of Public Works Department, p. 78, Nicosia: 2016; Cyprus State Archives, SA ΠΑΚ 111 (PAK 1-194), Cyprus College Plans, TT/1.

Plan 3: TTC'de Çalışan Öğretmenlerin Kaldığı Evi Gösterir Plan[418]

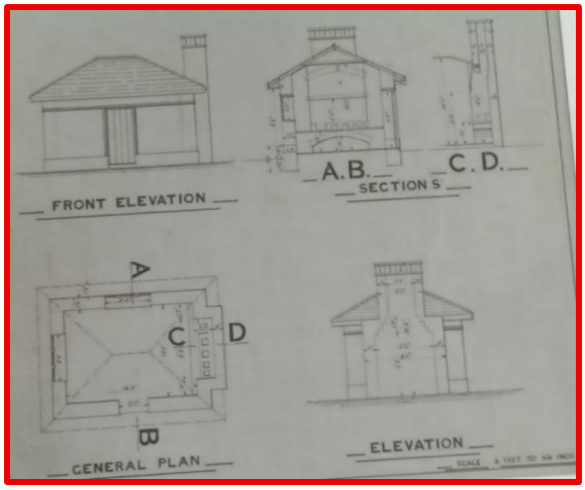

(a)

(b)

[418] Cyprus State Archive, Public Buildings And Bridges Of Cyprus, Architectural Plans Of Public Works Department, p. 78, Nicosia: 2016; Cyprus State Archives, SA ΠΑΚ 111 (PAK 1-194), Cyprus College Plans, TT/1.

Plan 4: Kolej Kompleksi İçerisinde Bulunan Ziraat (Tarım) Okulu'nun Mimari Çizimlerini Gösterir Planlar (a, b, c)[419]

Ziraat (Tarım) Okulu (Rural Central School)

Omorfo'da inşa edilen kolej kompleksi içerisinde yer alan önemli bir diğer okul da Ziraat (Tarım) Okulu'dur. Bahse konu okul; K.G.S. Kırsal Merkez Okulu, R.C.S British Council'in yardımıyla 1940 yılında Omorfo'da kurulmuştur. Öğretmen Yetiştirme Koleji ile Tarım Dairesi'nin (Bakanlığı) Merkezi Deney Evi alanının hemen bitişiğinde yer almaktadır. Okul, Kıbrıslı Rum ve Türk çocuklarına eğitim vermek, onlara 2 yıl süreyle teorik ve uygulamalı tarım eğitimi vermek ve ileri düzeyde kurslar vererek kalıcı çiftçi olmalarına yardımcı olmak amacını hedeflemiştir. Ayrıca okulun, öğrencileri yüksek öğrenim veya devlet hizmetinde bulunmaları gibi bir anlaşıyı benimsemediği ve daha çok tarımsal faaliyetlerde yararlı ve faydalı bireyler olarak yetiştirmeyi de yani bir anlamda topluma geri dönmelerinin hedeflediği anlaşılmaktadır. O amaçla okula alınmanın koşulu olarak sadace ilkokul mezunu olmaları şartı getirildiği görülmektedir. Bahse konu okula alınma şartlarında öğrenciler için getirilen bir kısıtlamanın da, ebeveynleri arazi sahibi olan çocuklarının alınmadığı şeklinde olduğu görülmektedir. Okulda verilen teorik dersler içerisinde matematik, ingilizce, tarih ve çoğrafya dersleri verilirken, uygulamalı dersler arasında tarımsal hayvancılık, sebze yetiştiriciliği, arıcılık, pastırma domuz yavrularını mumyalamada uzmanlaşma, kümes hayvanlarını koruma, süt çiftçiliği, marangozluk ve çiçekçilik (süs bitkisi) gibi derslerin verildiği görülmektedir.[420]

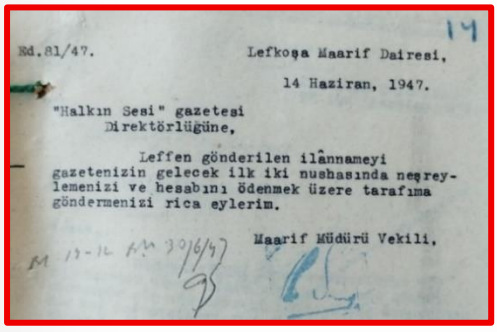
Okulun nasıl finanse edildiğine dair bilgiye Elefteria gazetesinin 12.10.1940 tarihli nüshasında yer alan haberinden anlaşılmaktadır. Gazetenin bahse konu haberine göre, dönemin Kıbrıs Valisi'nin Brisitsh Council'a bir telgraf gönderildiği ve gönderilen bu telgrafla finansmanın sağlandığı ifade edilmektedir. Bahse konu gazetede yayımlanan telgraf aşağıdaki gibidir;

> *"Omorfo Merkezi Ziraat (Tarım) Okulu açıldı. Öğrenciler 24 Eylül'den beri orada kalmıyorlar. Binayı tamamlamak için yalnızca küçük dekoratif çalışmalar gereklidir. Hükümet, projede sağladığı yardımlardan*

[419] Cyprus State Archive, Public Buildings And Bridges Of Cyprus, Architectural Plans Of Public Works Department, p. 81-83, Nicosia: 2016.
[420] Cyprus State Archive, K.A. SA1 1/1144/1936; Cyprus State Archive, K.A. E1/135, s. 70; Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 271-274.

ötürü Konsey'e çok şey borçludur ve bunun için bir teşekkür mektubu sunar."

İngiliz döneminde Omorfo'da kurulan Ziraat Okulu'nun bir diğer adının da "Köycülük Mektebi" olarak geçtiği görülmektedir. Mektebin kuruluşundan itibaren geçen yıllar itibariyle alınan öğrenci sayısındaki artışı sebebiyle, okula bazı ilavelerin yapıldığı görülmektedir. Örneğin Kıbrıs Devlet Arşivi'nde (Cyprus State Archive) bulunan ilgili dosyalarda yer alan yazışmalardan anlaşıldığına göre, mevcut binanın ikinci katına bir yatak odası ilavesi ihale yapıldığı ve ihale ilannamesinin dönemin gazetelerinden "Halkın Sesi" gazetesinde yayımlanması için Lefkoşa Maarif Dairesi Müdür Vekili imzasıyla 14 Haziran 1947 tarihli resmi bir yazının gönderildiği görülmektedir.

Ed.81/47. Lefkoşa Maarif Dairesi,

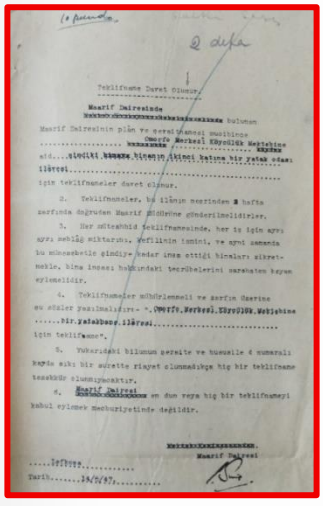
14 Haziran, 1947.

"Halkın Sesi" gazetesi
Direktörlüğüne,

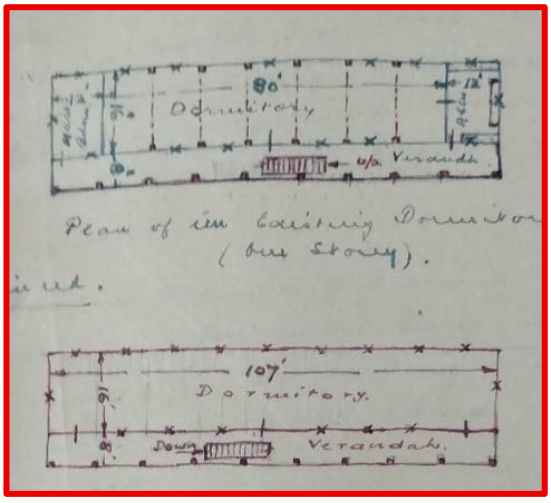
Leffen gönderilen ilânnameyi gazetenizin gelecek ilk iki nushasında neşreylemenizi ve hesabını ödenmek üzere tarafıma göndermenizi rica eylerim.

Maarif Müdürü Vekili,

Belge 23: Köycülük Mektebi'ne İlave Yatak Odası İçin Hazırlanan İlannamenin Halkın Sesi Gazetesinde Yayınlanmak Üzere Maarif Dairesi Müdür VekiliTarafından Yazılan Yazıyı Gösterir Belge[421]

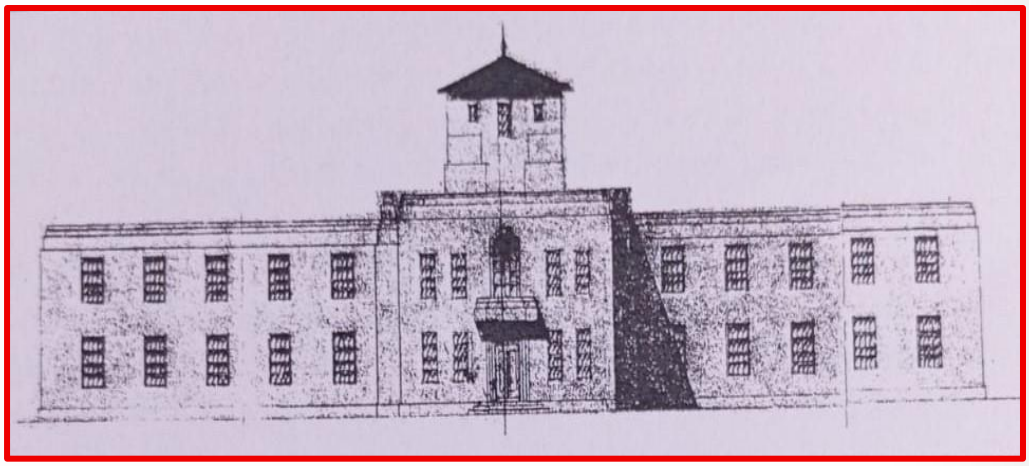
Belge 24: Köycülük Mektebi'ne Yapılacak İlave Yatak Odası Teklifname Örneğini Gösterir Belge[422]

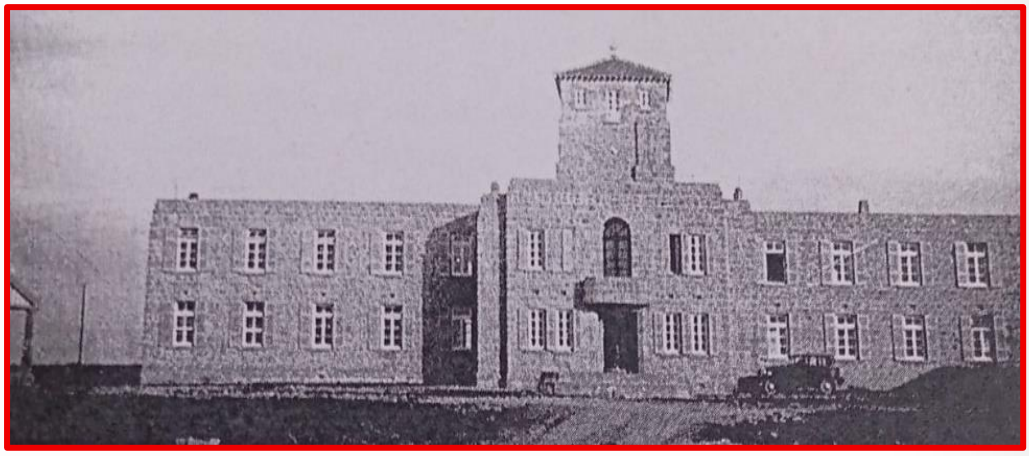
Belge 25: Köycülük Mektebi'ne Yapılacak İlave Yatak Odası'nın Elle Çizilen Planını Gösterir Belge[423]

[421] Cyprus State Archive, E1/183 (81/47), Rural Central School, s. 14.
[422] Cyprus State Archive, E1/183 (81/47), Rural Central School, numarasız.
[423] Cyprus State Archive, E1/183 (81/47), Rural Central School, s. 11.

Merkezi Ziraat (Tarım) Okulu'nun faaliyetlerinin 1959 yılına kadar devam ettiği görülmektedir. 1950 yılında benzer bir okulun da Pergama'da açıldığı bilinmektedir. Bir dönem orada sorumlu eğitimi memuru olarak görev yapan Christos Hassapis'in Omorfo'daki okula resmi müdür olarak atanmasının ardından, buradaki göreve Kıbrıslı Türk Fuad Sami'nin atanmasının tavsiye edildiği görülmektedir.[424]

(a)

(b)

Fotoğraf 28: TTC'in Ön Cephe Tasarımı ile Eylül 1937'deki Tamamlanmış Halini Gösterir Fotoğraf (a, b)[425]

[424] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 274.
[425] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 72-73.

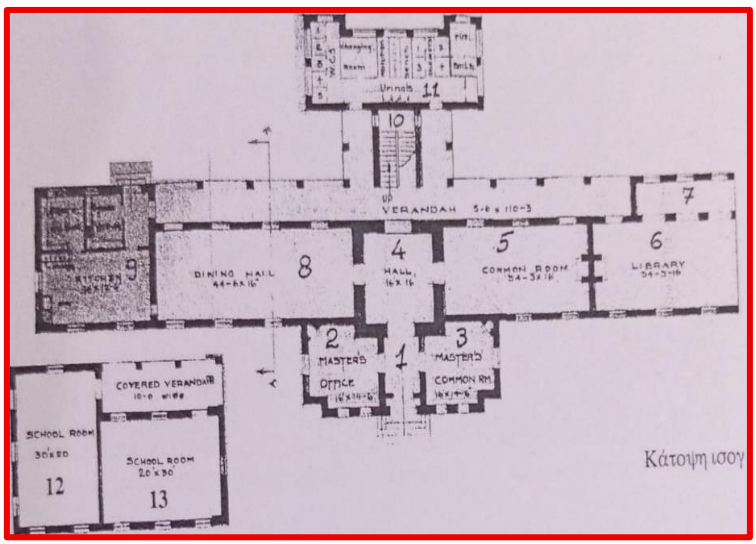
V.XI Kolej Odalarının Kullanım Fonksiyonları

Görüldüğü üzere aşağıda 1937 yılında Omorfo'da inşa edilen komplex kolej binasının odaların numaralanmış şekliyle kullanım fonsiyonları şöyle açıklamak mümkündür.

Genel anlamda plana bakıldığı zaman, kolejin iki katlı olarak tasarlandığı, binanın zemin katında daha çok hizmet bölümlerinin bulunduğu, ikinci katında ise derslik ve yatakhanelerin bulunduğu görülmektedir. Kolejin ik mezunlarından olan Hüseyin Özdemir "Kıbrıs'ta 60 Yıl" adlı kitabında "Omorfo Öğretmen Kolejindeki Durum" başlığıyla verdiği kısımda, kolej binasına dair görüşünü aşağıdaki gibi yaptığı görülmektedir;

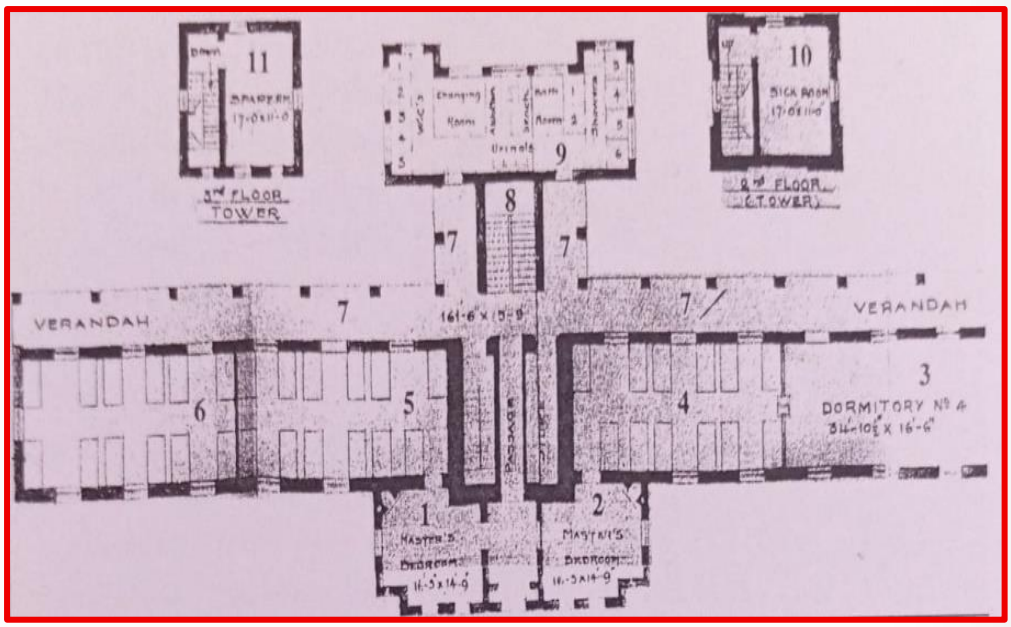
> *"... Kolej binası yeni... Alt katta Principal (Müdür) ve sekreter odaları, yemek salonu ve mutfak, öğrenci eğlence odası, hanayda modern tuvaletler ve açık duşlar, devamlı sıcak su... 6 yatak odası ortasında iki öğretmen yatak odası... Bu kısmın üzerinde bir misafir odası... Bu binalardan 20 metre kdar uzaklıkta, zengin bir labaratuvar ve 3 dershane... Binadan 300 metre kadar uzaklıkta modern iki öğretmen lojmanı... Bakımlarını, tamirlerini inşaat dairesi yapıyor."*[426]

Yukarıda da görüleceği üzere, Hüseyin Özdemir "Kıbrıs'ta 60 Yıl" adlı kitabında kolej binasına (kompleksine) dair kısa bir değerlendirme yaparken, Ioannis ve Kaminaridis'in çok daha detaylı ve kapsamlı bilgiler sunduğu görülmektedir. Ayrıca Ioannis ve Kaminaridis kitabında, kolejin alt ve üst kat planlarını da eklediği görülmektedir. Bahse konu planlar üzerinde ise, odaların numaralandırıldıkları ve adlarının yer aldığı görülmektedir.

(a)

[426] Özdemir, a.g.e., s. 23.

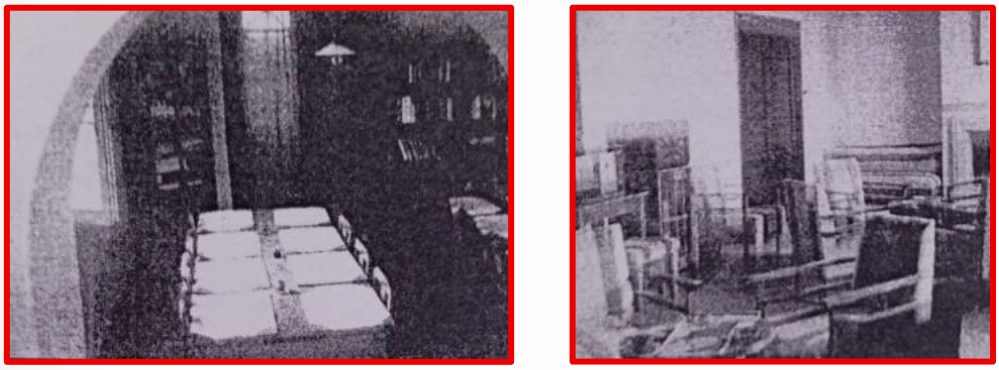
(b)

Plan 5: TTC'in Kat ve Odalarını Gösterir Planlar (a, b)[427]

Ioannis ve Kaminaridis tarafından hazırlanan kolejle ilgili kitapta yer alan kat planlarına göre numaralandırılan odaların adlarının aşağıdaki gibi olduğu görülmektedir.[428]

1. Ana Giriş
2. Sekreterlik Bölümü
3. Okul Yöneticileri Bölümü
4. Salon
5. Ortak Kullanım Alanı[429]
6. Kütüphane (Okuma Odası)
7. Kütüphane (Kitap Bölümü)
8. Yemekhane
9. Mutfak
10. Merdiven
11. Tuvalet ve Banyolar
12. Sınıf
13. Sınıf

[427] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 73.
[428] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 74.
[429] Ioannis ve Kaminaridis'in kitabında "Ortak Kullanım Alanı" olarak adlandırılan odanın, Hüseyin Özdemir'in kendi kitabında bahsettiği "Öğrenci Eğlence Odası" olduğu değerlendirilmektedir.

(a) (b)

Fotoğraf 29: TTC'deki Kütüphane Salonu ile Ortak Kullanım Alanını Gösterir Fotoğraflar, Eylül 1937 *(a, b)*[430]

Ioannis ve Kaminaridis tarafından kaleme alınan "ΤΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟ ΚΟΛΕΠΟ ΜΟΡΦΟΥ (Teacher's Training College) 1937-1959" adlı kitapta, kolej odalarının kullanım fonsiyonlarına dair detaylı bilgilerin bulunduğu görülmektedir. Ioannis-Kaminaridis bu bilgileri, kolejin alt ve üst kat planlarında yer alan numaralara göre vermektedir.

1 numarayla gösterilen plandaki yerin, kolejin ana girişi olduğu anlaşılmaktadır.

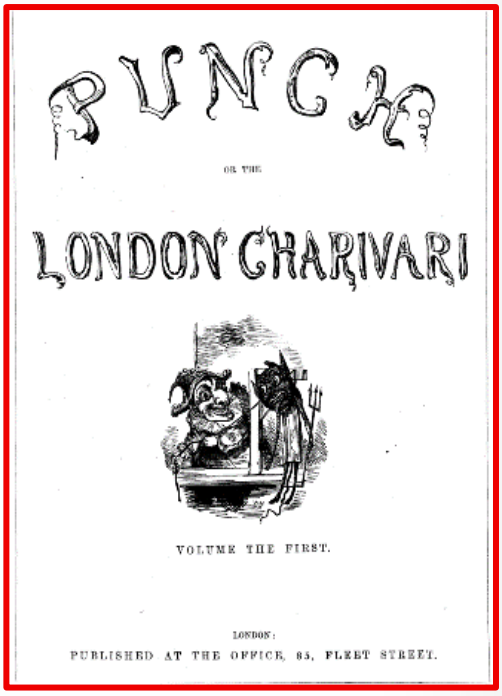
Yine planda 2 ve 3 numarayla gösterilen yerlerin ofis olarak kullanılan odaların olduğunu aktaran Ioannis ve Kaminaridis, bahse konu odalarda bir telefonun, ofis mobilyalarının, bir yan masanın, çeşitli kitapların, birçok dosyanın, çok sayıda kolejle ilgili yazışmaların, bu yazışmaların konulduğu klasörlerin, gerekli ofis ekipman malzemelerinin ve onları muhafaza edildiği dolapların olduğunu aktarmaktadırlar.

Yine planda 4 numarayla gösterilen ve salon olarak kullanılan odanın Ioannis ve Kaminaridis, kolejdeki öğrencilerin Ortak Kullanım Alanı'nın bir uzantısı olduğunu, giden posta için bir posta kutusunun bulunduğunu, ikinci sütun üzerine yerleştirilmiş ve üzerinde çeşitli duyuruların yer aldığı bir panonun yer aldığını aktarmaktadırlar. Ioannis ve Kaminaridis, dönemin önemli "*The Illustrated Londos News*"[431], "*Punch*"[432] ve "*Child Educaton*" gibi dergilerinin de bu pano üzerinde olduğuna vrgu yapmaktadırlar.

[430] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 75.
[431] https://en.wikipedia.org/wiki/The_Illustrated_London_News;https://archive.org/details/illustratedlon-dov37- lond/ page/n1/mode/2up. Bkz. Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 74.
[432] https://en.wikipedia.org/wiki/Punch_(magazine)#/media/File:Punch_volume_1_cover_(1841).png; Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 74.

(a)

(b)

Görsel 5: The Illustrated London News Dergisi'nin 14 Mayıs 1842 Tarihli İlk Sayısı ile Punch Dergisi'nin 1841 Tarihli İlk Sayısını Gösterir Görseller *(a, b)*

Ioannis ve Kaminaridis'e göre 5 nolu odanın planda "Ortak Kullanım Alanı" olarak kullanıldığı, içerisinde koltukların ile bir şöminenin bulunduğu ve bu alanın öğrenciler arası ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla tasarlanan bir mekân olduğu bilgisini vermektedirler. Ayrıca, öğrencilerin bu alanı bir dinlenme yeri olarak kullanıklarını da ifade etmekteler. Ioannis ve Kaminaridis, bu oda içerisindeki duvarlarda asılı manzara resimlerine dikkat çekmekte ve bu resimlerin tamamının Birleşik Krallık'ın en ilgi çekici yerlerine ait manzara resimleri olduğu bilgisini aktarmaktadırlar. Bu oda içerisinde öğrencilerin vakitlerini hoşça geçirmeleri ve eğlenebilmeleri için dönemin elektoronik aletlerinden olan radyo ile gramofonun da bulunduğunu aktarırlar. Ioannis ve Kaminaridis'in bu oda için dikkat çektiği en önemli nokta ise, kolej içerisinde yayın yapan radyo yayınının öğrenciler tarafından yapıldığı bilgisini paylaşmaktadırlar. Özellikle II. Dünya Savaşı sonrası radyo yayınının bahse konu oda dışındaki boş alanlara hoparlör eklemek suretiyle yemekhaneye kadar genişletildiği bilgisini aktarırlar. Ioannis ve Kaminaridis, bu durumunun II. Dünya Savaşı sonrası okul idaresinin almış olduğu bir karar doğrultusunda dönemin tipik sosyo-politik hareketinin bir sonucu olduğunu iddia etmektedirler.

Görsel 6: Plak Boyutlarını Gösterir Görsel[433]

Yine oda içerisinde bulunan gramafonda ne tür müziklerin dinlendiğine dair bilgilere de açıklık getiren Ioannis ve Kaminaridis, dönemin klasik bir eşyası olan gramofon mobilyasının alt kısmında ağırlıklı olarak klasik müzik olmak üzere zengin bir 33 rpm'lik plak koleksiyonunun bulunduğunu ve akşamları müzik öğretmeni tarafından sıkça tercihen kullanıldığından bahsetmektedirler.[434]

Ioannis ve Kaminaridis planda 6 numarayla gösterilen yerin "Kütüphane (Okuma Odası)" olarak kullanıldığını ve bu odanın öğrenciler tarafından kullanılması gereken zorunlu alanlardan birisi olduğunu bahsederler. Ioannis ve Kaminaridis öğrencilerin öğle ve akşam yemekleri sonrası zorunlu alan olarak ziyaret edilmesi gereken odalardan birisi olma uygulamasının, kolejin açılışından bu yana geçen ilk 10 yıllık süre zarfında Okul İdaresi tarafından titizlikle uygulanıldığından bahsederler. Ancak bu uygulamanın kendi yaptıkları tespitlerinde, özellikle 1947 sonrası dönemde kolejin artan öğrenci ve öğretmen sayısıyla birlikte yaşanan alan darlığı sebebiyle uygulamanın sonlandırıldığından bahsederler. Zira bu yıldan sonra, kolejin ilk kuruluşunda tasarlanan birçok alan üzerinde zorunlu ve önemli değişikliklerin yapılması mecburiyetinin ortaya çıktığını ifade eden Ioannis ve Kaminaridis, 1947 sonrası dönemde bu alanın öğretmen odasına dönüştürüldüğünü aktarırlar.

Planda "Kütüphane" olarak gösterilen 7 numaralı odanın, tıpkı diğer klasik kütüphane işlevi gören alanladan birisi olduğunu aktaran Ioannis ve Kaminaridis, kütüphanede sınırlı sayıda kitap bulduğunu ve bu sebeple öğrenciler tarafından buradan alınacak ödünç kitap sayısında bazı sınırlamalara gidildiğinden bahsetmektedirler.[435]

Yine Ioannis ve Kaminaridis'in hazırladığı kitaptan öğrenildiğine göre, "Yemekhane" olarak bilinen ve 8 numarayla gösterilen odanın, kolej ana binasının tasarım ve mimari açısından en görkemli yerlerinden birisi olduğunu ve bu tasarımın muhteşemliğini "Mücevher" kelimesiyle nitelendirmekteler. Bu alanda yapılan kahvaltı, öğle ve akşam yemeklerinin, öğrenciler ile öğretmenler tarafından berberce alınan bir karar neticesinde uygulamaya geçtiğini belirtmektedir. Bahse konu odanın tam ortasında bir tarafta öğretmenler ve konukları için yükseltilmiş bir kaide üzerinde yüksek bir masanın bulunduğunu aktaran Ioannis ve Kaminaridis, özellikle akşam yemeklerinde İngiliz

[433] Bahse konu görsel, https://cazkolik.com/icerik/pl%C3%A2klar-ve-pl%C3%A2k-koleksiyonculugu-hakkinda-neleri-ne-kadar-biliyoruz adlı siteden alınmıştır.
[434] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 75.
[435] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 76.

görgü kurallarına göre öğrencilerin düzgün giyinmeleri, gürültü yapmamaları gibi uymaları gereken bazı davranış kurallarının katı şekilde okul yönetimi tarafından titizlikle uygulandığını aktarmaktadır.[436]

Kolejin mutfağında haftada 4 gün olmak üzere et yemeklerinin yapıldığını aktaran Ioannis ve Kaminaridis, II. Dünya Savaşı sonrası et yemeklerinin haftada 2 defa ile sınırlandırıldığını ve bu dönemde erzağın koleje eşeklerle taşındığı bilgisini vermektedir. Koleje ilk erzak sağlayan kişinin çiftçi ve tüccar olan Nicolas Kamilaris olduğunu ve daha sonra bu görevi daha genç olan Kostis Theodoulou tarafından bisikletiyle yürüttüğü bilgisini paylaşmaktadırlar.[437]

Fotoğraf 30: TTC'e Erzak Taşıyan Personel Kostis Theodoulou[438]

Ioannis ve Kaminaridis, yemekhanede kullanılan masa ve sandalyelerin ceviz ağacından yapıldığını ve tamir sonrası şimdiki Kıbrıs Üniversitesi *(University of Cyprus)* olarak bilinen Pedagoji Enstitüsü'ne verildiği bilgisini paylaşmaktadırlar.

Yine 9 numarayla gösterilen mutfak kısmının çok da büyük olmadığı kat planında rahatlıkla gözükmektedir. Nitekim Ioannis ve Kaminaris de, mutfaktan çıkan yemeğin servis edilmesi konusunda bazı sıkıntıların yaşandığını aktarmaktadırlar. Mutfakta yaşanan bu sıkıntıların giderilmesi konusunda kolej idaresinin bazı düzenlemelere gittiğini aktaran Ioannis ve Kaminaris, mutfakta yapılan yeni düzenlemeler (yeni mutfak aletlerinin sağlanması, mimari eklemeler) sayesinde küçük olmasına rağmen mutfağın daha işlevsel bir fonsiyon kazandığı bilgisini vermektedirler.

Ioannis ve Kaminaris, mutfakta yapılan yeni düzenleme sonrasında mutfağa alınan yeni malzemeleri şöyle aktarırlar.

1. Odun pişirme ocağının, petrol ürünleriyle çalışan bir yapıya dönüştürülmesi,
2. Çeşitli yiyeceklerin saklanması için bir soğutucu satın alınması,
3. Ekmeğin taze kalması amacıyla metal bir kutunun tedarik edilmesi,
4. Bıçak, çatal, kaşık gibi malzemeler saklanması için özel ahşaptan imal edilen kutuların yapılması[439]

---

[436] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 76-77.
[437] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 77.
[438] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 77.
[439] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 78.

Fotoğraf 31: TTC'in Mutfağında Çalışan İlk Personeli Gösterir Fotoğraf, 1937[440]

Ioannis ve Kaminaridis, kolej müdürü Dr. Sleight'in zaman zaman denetime tabi tuttuğu mutfakta gördüğü temizlik standartlarının çok yüksek olduğunu ve mutfağın ilk aşçısı Savvas Kaminaridis'in[441] çok becerikli bir aşçı olduğunun kamuoyu önünde bile dile getirmekten çekinmediğini aktarmaktadırlar.[442]

Kolej kat planında 10 numarayla gösterilen yerin merdiven altında küçük bir oda olduğu ve içerisinde daha çok spor malzemelerinin *(kriket malzemeleri, hokey sopaları, futbol topları, tenis ağları vb.)* saklandığı bir depo olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır.[443]

Yine kolej kat planında 11 numarayla gösterilen yerin ise, banyoların ve tuvaletlerin bulunduğu bir yer ve ana binaya merdivenlerle bağlı olduğu rahatlıkla görülmektedir.

Kolej kat planındaki 12 ve 13 numaralı odaların tıpkı 10 nolu oda gibi, başlarda daha çok odun deposu olarak tasarlanmışsa da sonraki dönemde tarım aletlerinin saklandığı bir depoya dönüştüğü görülmektedir. Ioannis-Kaminaridis 10 odadan farklı olarak bu odanın kolejin Sosyal yardım Komitesi tarafından kolej öğrencilerinin kişisel ihtiyaçlarını *(jilet, diş macunu, kalemler, kurşun kalemler vb.)* karşılayan bir küçük market olarak kullanıldığı bilgisini paylaşmaktadırlar.[444]

Ioannis ve Kaminaridis bahse konu kitabında, yatılı olan iki katlı kolejin ilk katında öğrenciler ve bekâr öğretmenlerin kaldığı yatak odalarının bulunduğunu kolej kat planında 3, 4, 5 ve 6 nolu olarak işaretlenen yerlerin temel olarak 4 büyük yatak odası olduğunu aktarmaktadırlar. Kolej kat planında 1 ve 2 numarayla gösterilen yerlerin ise öğretmen odası olarak kullanılan odaların olduğunu ilave etmektedirler.[445] Ioannis ve Kaminaridis, bahse konu yatak odalarından 3 ve 4 no'lu yatak odalarının birinci sınıf

[440] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 76. Bahse konu fotoğrafta yer alan kolej mutfak çalışanları, soldan sağa: Georgios Fysentzidis, Savvas Kaminaridis ve Aşçı Costas Anastasiadis.
[441] Özdemir bahse konu kitabında, kolejin aşçısı olarak "Yorgo" adını vermektedir. Bkz. Özdemir, a.g.e., 25.
[442] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 78.
[443] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 78.
[444] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 78.
[445] Hüseyin Özdemir "Kıbrıs'ta 60 Yıl" adlı kitabında, yatak odalarını toplam sayı üzerinde vermektedir. Bkz. Özdemir, a.g.e. s. 23.

öğrencilerinin kullandığını, 5 ve 6 no'lu yatak odalarının da ikinci sınıf öğrencileri tarafından kullanıldığı bilgisini paylaşmaktadırlar.[446]

1947 yılından itibaren kolejde artan öğrenci sayısı sebebiyle, Ioannis ve Kaminaridis kat planında No. 5 olarak gösterilen odanın, 15 öğrenciyi barındıracak iki katlı, küçük odalı bir evin daha yapıldığını, bu uygulamanın kolej kompleksi içerisinde yıllara göre artan öğrenci sayısına paralel olarak devam edildiğini ve yeni yeni binalarıın inşa edildi bilgisini paylaşmaktadırlar. Hatta bu konuda özellikle 1957-1958 öğretim yılında koleje giren öğrenci sayısındaki artışın, yurtlarda barınan öğrenci sayısının çok üzerinde olması sebebiyle, kolej idaresi tarafından yeni bir uygulamanın hayata geçirildiği bilgisini aktarmaktadırlar. Kolej idaresi tarafından faaliyete geçirilen bu uygulama fazla öğrenciler için ev kiralama yöntemi olduğu anlaşılmaktadır. Böylece kolej idaresinin bahse konu bu uygulama yöntemiyle öğrenci fazlılığından kaynaklanan barınma ihtiyacını giderme yoluna gittiği görülmektedir. Koleje alınan öğrenci sayılarına bakıldığı zaman, İngiliz idaresinin adadaki etnik nüfus yapısının rakamlarına göre bir oranın göz önüne alındığı değerlendirilmektedir.

1937-1958 yılları arasında koleje bir kez Kıbrıslı Türk öğrencilerinin kabul edilmediği görülmektedir.[447] Aslında Özdemir, bu durumun nereden kaynaklandığına dair görüşünü de şu cümlelerle vermektedir: "*Rum öğretmen ihtiyacını karşılamak için 25 kadar (Kıbrıslı) Rum öğrenci alındı.*"[448]

Ioannis ve Kaminaridis kitabında, 1957 yılı sonrası koleje kabul edilen öğrenci sayısındaki artış sonrası yürürlüğe koyduğu ev kiralama yöntemine dair bazı detaylar paylaştığı görülmektedir. Paylaşılan bu detaylara bakıldığı zaman, kolej idaresinin öğrenciler için kiralanacak ev ve/veya evler için bir bütçe oluşturulduğu ve bu uygulamanın Kıbrıslı Rum öğrenciler için olduğu görüşünün ağır bastığını izlemini algılattığı görülmektedir. Muhtemelen bahse konu yazarların kitaplarında yaptıkları bu değerlendirmenin mantık çerçevesinde kabul edilebilililiğinin yüksek olduğunun göz ardı edilmemesi gerektiği düşüncesindeyim. Zaten koleje 1937-1958 yılları arasında kabul edilen öğrenci sayılarına bakıldığı zaman, İngilizlerin adanın etnik nüfus yapısına göre belirledikleri bir orana göre aldıkları görülmektedir.[449]

Ioannis ve Kaminaridis kitabında kolej idaresi tarafından yürürlüğe konan ev kiralama yöntemi ugulamasına dair detaylı bilgiler vermektedir. Bu detaylara bakıldığı zaman, kolej idaresinin ev ve/veya evleri koleje yakın Omorfo kasabasını tercih ettiği, o

---

[446] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 80.

[447] Hüseyin Özdemir bahse konu kitabında bu yılı 1938 olarak verdiği görülmektedir. Özdemir bu konuyu kitabında şu cümlelerle ifade ettiği görülmektedir: "İkinci sene öğrencileri 15 Rum öğrenci… toplam: 35… İkinci sene öğrenciliğine geçtiğimizde yine (Kıbrıslı) Türk öğrenci alınmadı. Rum öğretmen ihtyacını karşılamak için 25 kadar (Kıbrıslı) Rum öğrenci alındı." Bkz. Özdemir, a.g.e., s. 23.

[448] Özdemir, a.g.e., s. 23.

[449] Hüsnü Feridun bu oranı 7'ye 3 olarak vermektedir.

dönemin kasabadaki ev fiyatlarının ortalama aylık 12 ₤ olduğu, uygulamadan daha çok erkek öğrencilerin faydalandırıldığı ve kiralanan evlerde 12 ile 16 arasında öğrencinin barınabileceği şekilde ranzalarla donatıldığı görülmektedir.[450] amacıyla okul idaresi tarafından aylığı 12 ₤ olmak üzere Vassilis Mavrokordatos'a ve Dimitris Votsis'e ait 2 ev kiralandı. Öğrencilerin kaldıkları yatak odalarında 12'er adet demir yatak vardı. Yatak odalarını ayıran duvarlarda öğrencilerin kıyafetlerini, müzik aletlerini gibi malzemelerini saklayacakları büyük dolaplar bulunuyordu.[451]

Kolejin No: 7 koduyla numaralandırılan kat planında gösterilen yerin, bir veranda olduğu görülmektedir. Ioannis ve Kaminaridis kitabında,bahse konu bu verandanın yapıldığı dönemde açık olduğunu ve daha sonraki bir zaman diliminde demir sürgülü pencerelerle kapatıldığı bilgisini vermektedirler.[452]

Yine kolejin kat planında 11 nolu koduyla gösterilen odanın ziyaretçi odası olarak kullanıldığı bilgisini veren Ioannis ve Kaminaridis, kitabında bu odayla ilgili olarak ilginç bir bilgi vermektedirler. Her ne kadar da ziyaretçi odası olarak kullanılan bu odanın ayni zamanda hastalanan bir öğrenci ve/veya öğrenciler tarafından veya bulaşıcı bir hastalık durumunda kullanıldığını aktarmaktadırlar.[453]

Kat planında 12 ve 13 numarayla gösterilen odaların sınıf olarak kullanıldığı görülmektedir. Ioannis-Kaminaridis, sınıfların merkez binanın yaklaşık 20 metre kadar uzağında olduğunu, 4 adet olan sınıflardan ikisi kuzey tarafında diğer ikisi de güney tarafında bulunduğu bilgisini vermektedirler. Ayrıca bahse konu yazarlar kitabında, kuzey tarafında bulunan sınıflarda coğrafi haritalar ile sanat derslerinde kullanılmak üzere gerekli malzemelerin saklanması için özel bir dolabın olduğunu, güneydeki sınıflarda ise daha çok fizik, kimya ve tarih derslerinde kullanılan malzemelerin saklanmasına yarayan dolapların yer aldığı bilgisini ilave etmektedirler.[454]

V.XII Kolej Odalarının Kullanım Talimatları

Kolejin açıldığı dönemdeki odalarının kullanımına dair idare tarafından hazırlanan muhtemel birtakım kullanım talimatları bulunmakla birlikte, ulaşılabilen belgelerin

---

[450] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 80. Ayrıca bahse konu yazarlar, Omorfo kasabasında kiralanan ilk evin sahibinin Vassilis Mavrokordatos adlı kişi olduğunu ve kolej idaresinin burada 16 öğrenciyi barındıracak şekilde bir düzenleme yaptığını, ikinci ev sahibinin de Dimitris Votsis adlı bir Kıbrıslı Rum adlı kişi olduğu bilgisini vermektedirler. Bahse konu yazarların bu evde ise, kolej idaresi tarafından 12 öğrenci kalacak şekilde bir düzenleme yapıldığı bilgisinin de ilave edildiği görülmektedir.

[451] Cyprus State Archive, ΠΑΚ 1/14 (PAK 1/14); Cyprus State Archives, Cyprus State Archives, SA ΠΑΚ 162 (PAK 1-194), Cyprus College, Regulations TT/78.

[452] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 80.

[453] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 80.

[454] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 80-81.

daha çok koljin üçüncü müdürü John Crossley Hayes ile dördüncü müdürü Dr. Stanley William Hodge[455] döneminde olduğu görülmektedir.

1937 tarihinde Omorfo'da yatılı olarak kalan öğrencilerin aldıkları eğitim süresince çeşitli amaçlar için tasarlanan ve kullanılan odaların kullanım talimatlarına dair ilk bilgilere John Crossley Hayes'in[456] müdürlüğü zamanında olduğu tahmin edilmektedir.[457] Yapılan arşivsel çalışma sonucunda elde edilen ilk kullanım talimat belgesinin Ekim 1951 tarihli, 3 sayfa ve 21 maddeyi içerdiği görülmektedir.[458]

Kolejdeki odaların kullanımına ait ilk talimat belgesi üzerinde yer alan düzeltmelerin kalemle yapılmış olması ve bittiği sayfada üzerinde herhangi bir resmi imza bulunmaması sebebiyle taslak bir talimat olduğu değerlendirilmektedir. Yine de barındırdığı bilgiler itibariyle önemli olan taslak kullanım talimatına ait konu başlıkları ve içerikleri aşağıdaki gibidir;

1. Başlıksız (1.-6. Maddeler)

Hastalık nedeniyle öğretim görevlisine veya kolejdeki diğer rutin faaliyetlere katılmak istemeyen öğrenciler, hasta olduklarını öncelikle Bay Panicos Georgiou'ya bildirmelidir (1. madde).

---

[455] 16 Ekim 1910 doğumlu olan Hodge, 40 yaşında Teachers' Training College'e müdür olarak atandı.

[456] Babasının adı Thomas Hayes olan John C. Hayes, 17 Ekim 1910 tarihinde Droylsden/Mancester'da doğdu. İlkokulu 1915-1923 tarihleri arasında Mancester'da, bir üst eğitimini 1923-1929 tarihleri arasında Mancester Central High School adlı okulu son yılını öğrenci öğretmen olarak tamamladıktan sonra 1929-1932 yılları arasında yüksek öğrenimini Mancester'daki Victoria University'nde zooloji alanında bitirdi. Hemen ardından 1933'de ise öğretmenlik eğitimini tamamladı. Yüksek öğrenimi sırasında yapmış olduğu bazı çalışmalar sebebiyle 1931 yılında "Dalton Natural History" Ödülü'ne layık görüldü. Birleşik Krallığı'nın çeşitli okullarında (Bolton Teknik Koleji Botanik Öğretim Görevlisi, Vauvert Okullarında Sorumlu Öğretmen, muhasebeci vb. gibi) ve Channel Isles'da ilkokuldan lisans dönemine kadar geniş bir eğitim alanında çalışmış olması sebebiyle kendisine kazandırdığı eğitimi deneyimi sonrası 1947 yılında Teachers' Training College'de Matematik ve Fen derslerini vermek için Kıbrıs'a davet edilir. Öğretim görevlisi olarak çalıştığı kolejde 1949 yılının Mayıs-Ağustos ayları arasında Teachers' Training College'de sorumlu memur olarak çalıştıktan sonra 1950 tarihinde kolejin kısa bir süreliğine müdür vekili yaptıktan sonra ayni yıl koleje müdür olarak atanır. İyi derecede Almanca ve Macarca biraz da Fransızca bilen Hayes evli ve 2 kız çocuğu babasıdır.

[457] Konuyla alakalı arşiv belgelerine bakıldığı zaman, kolejin dördüncü müdürü olan Hodge zamanında yayınlanan her kullanım talimatının altında imzası bulunduğu görülmektedir. Arşivde ulaşılabilen kolejdeki odaların kullanım talimatına ilişkin ilk belge üzerinde herangi bir imza bulunmadığı ve sadece tarihinin verildiği görülmektedir. Bu noktadan hareketle, 1951 tarihli ilk kullanım talimatının, dördüncü kolej müdürü Hodge'dan öncesi müdür olabileceği değerlendirilmektedir. Bu çıkarımdan hareketle ilk talimatın, kolejin üçüncü müdürü olan John Crossley Hayes'in olabileceği öngörülmektedir.

[458] Cyprus State Archive, Teachers' Training College Regulations For, PAK 1/2-3/51 (ΠΑΚ 1/2-3/51), s. 1-3.

Herhangi bir zamanda Hükümet doktoruna danışması gereken kişiler, öncelikle Bay Panicos Georgiou'ya rapor vermelidir. Daha sonra görevliden tıbbi muayene sırasında ibraz edilmesi gereken tıbbi geçmişlerini almaları gerekir (2. madde).

Öğrenciler Çarşamba ve Cumartesi öğleden sonra, akşam ve pazar günleri Kolejden ayrılmakta serbesttirler. Diğer durumlarda, sorumlu öğretmenden izin almaları gerekir. Özel izin olmaksızın saat 22.00'den sonra hiçbir öğrenci kolejde bulunamaz. Yerel sinemalara gidenler gösterinin sonuna kadar kalabilirler ancak derhal üniversiteye dönmeli ve halihazırda yatakta olan öğrencileri rahatsız etmemelidirler. Hiçbir durumda ışıkları açmamalılar. Her akşam saat 22.00'de tüm ışıklar söner (3. madde).

Hafta sonu devamsızlık yapmak isteyen öğrenciler, bu amaçla verilen deftere adını ve devamsızlık süresini yazacak olan nöbetçi Öğretmenden izin almak için başvurmalıdır (4. madde).

Ortak salon dışında binada sigara içilmesine izin verilmemektedir. Sigara izmaritleri ve boş kutular yere atılmamalıdır (5. madde).

Herhangi bir öğüne katılmak istemeyen öğrencilerin izin başvurusunda bulunmaları gerekmektedir (6. madde).

2. Oturma Odası (Dining Room, 7. madde)

Öğrencilerin yemek odasındaki davranışlarına özellikle dikkat etmeleri gerekmektedir. Sadece işaret verildiğinde içeri girmeli, yemek odasının dışındaki küçük salonda kutlama yapmamalı, işaret verildiğinde dağınık bir şekilde koşuşturmamalıdır.

Yemek odasında bağırmak, ağzı dolu konuşmak ya da yürümek, yiyecek kapmak, masaya düzgün oturamamak, öğrenci garsonlara ya da ev hizmetlilerine kaba davranmak, öğrenci garsonluk görevlerini yerine getirmemek istenmeyen davranış biçimleridir. Asistan öğretmenler tarafından ciddi bir bakış açısı benimsenmiştir.

Akşam yemekleri resmidir ve öğrencilerin garsonları uzun pantolon, kravat ve ceket ile düzgün giyinerek gelmelidir.

Öğrenciler, verilen deftere öğrencinin adını ve kaçırılacak yemeği yazacak olan görevli öğretim elemanının izni olmadan bir öğüne katılamayabilir.

Öğrenciler, verilen deftere öğrencinin adını ve kaçırılan yemeği yazacak olan görevli öğretim elemanının izni olmadan bir öğüne katılamayabilir.

Öğrenci garson listeleri zaman zaman asılacak olup, ilgili öğrencilerin en kısa sürede gelerek görevlerini titizlikle yerine getirmeleri gerekmektedir. Öğrenci garsonların yapacakları tüm işler tamamlanmadan, öğrenci garsonlar yemek odasından veya mutfaktan ayrılmamalıdır. Eğer bir öğrenci garson herhangi bir nedenle yemeğe gelemeyecekse onun yerine başka bir öğrencinin geçmesini sağlamak onun görevidir. Eğer ilgili

bir öğrenci garson işi kendisi için yapacak birini bulamazsa, bunu görevli öğretmene bildirmelidir.

Yiyecek veya yemek odasındaki zorluklarla ilgili şikayetler, bunu Bay D. Christodoulou'ya rapor edecek olan sosyal yardım komitesi aracılığıyla yapılmalıdır. Hiçbir şekilde yemek sırasında şikâyette bulunulmamalıdır, çünkü bu personele saygısızlık olacaktır.

3. Kütüphane (Library, 8. madde)

Kütüphane kurallarında aksi belirtilmedikçe kitaplar hiçbir şekilde kütüphaneden çıkarılamaz. Bir kitabın kaybolmasına veya hasar görmesine neden olan herhangi bir öğrenci, kitabın maliyet fiyatı oranında değiştirme ücretinin tamamını ödeyecektir. Tutar depozitodan düşülecektir.

Suçlunun kimliğinin bilinmemesi durumunda öğrencilerin neden olduğu tüm kayıp veya hasarlardan öğrenciler toplu olarak sorumlu tutulacak ve bunların onarımı veya değiştirilmesi öğrencinin Tazminat Fonu'ndan ücretlendirilecektir.

4. Ortak Kullanım Alanı [Odası] (Common Room, 9. madde)

Radyo yalnızca Müzik Derneği ve Refah Komitesi'nin atanmış üyelerinin denetimi altında kullanılmalıdır. Gramofon yalnızca Müzik Komitesi Derneği Komitesi'nin bir üyesi tarafından çalıştırılabilir.

Dergiler ve süreli yayınlar dikkatli kullanılmalı ve oda D'den ya da küçük salondaki okuma masasından kaldırılmamalıdır.

5. Yurtlar (Dormitories, 10. madde)

Yurtlar saat 08.30'a kadar boşaltılmalıdır. Beden Eğitimi ve Ziraat dersleri dışında 8.30 ile 12.30 saatleri arasında yurtlara öğrenci alınmayacaktır.

Öğrencilerin gün içerisinde yataklarını ve yatakhanelerini düzenli tutmaları beklenmektedir. Tüm kıyafetler dolaplarda saklanmalı ve havlu olarak kule rayları kullanılmalıdır. Ayakkabılar yatağın altında bırakılmamalıdır.

Sandıklar ve valizlerin büyük dolaplarda saklanması gerekiyor. Öğrencilerin yurtlara her türlü yiyecek getirmesine izin verilmemektedir.

Kule ve diğer özel personel odaları, acil durumlar dışında normalde öğrencilere açık değildir.

6. Banyolar (Bathrooms, 11. madde)

Açıklanan grup düzenlemelerine göre, sıcak banyolar mevcut olacaktır.

7. Mutfak (Kitchen, 12. madde)

Mutfak, öğrencilere her zaman kapalı olacaktır. Resmi olarak garson olarak görevlendirilen öğrencilerin görev yaptıkları durumlar hariç. Mutfaktan hiçbir eşya ödünç alınamaz. Öğrencilerin, mutfak içerisinde dolaşması yasaktır.

8. Okul Bahçeleri ve Kırsal Merkez Okulu (School Gardens and Rural Central School, 13.-21. maddeler)

Öğrenciler bahçelerden sebze-meyve kesemezler. Bu ciddi bir suç olarak kabul edilecek ve tazminatın ödenmesi gerekecektir (13. madde).

Voleybol veya başka bir oyun yalnızca sabah teneffüsünde ve derslerden önce veya öğleden sonraları boş zamanlarında oynanabilir.

Herhangi bir dersin iptal edilmesi durumunda ve normal ders dönemlerinde bu süre içerisinde oyun oynanamaz. Çalışma saatleri içerisinde sessizlik sağlanmalıdır (14. madde).

Ortak Salon veya Müzik Odası'nda müzik aleti çalınabilir ancak yurtlarda veya yurtların hemen dışında çalınamaz (15. madde).

Genel kurul toplantısında Bay D. Chirstodoulou, kendi takdirine bağlı olarak başkanlık yapmak ve yardım teklifinde bulunmak üzere hazır bulunabilir, ancak her durumda, bu tür toplantılarda görüşülecek işin niteliği konusunda kendisine önceden bilgi verilmelidir (16. madde).

Öğrenciler, üniversiteyi örgütlü gruplar halindeki parti veya kesimlerle ittifaka sokma eğiliminde olacak şekilde siyasi gösterilere katılamazlar (17. madde).

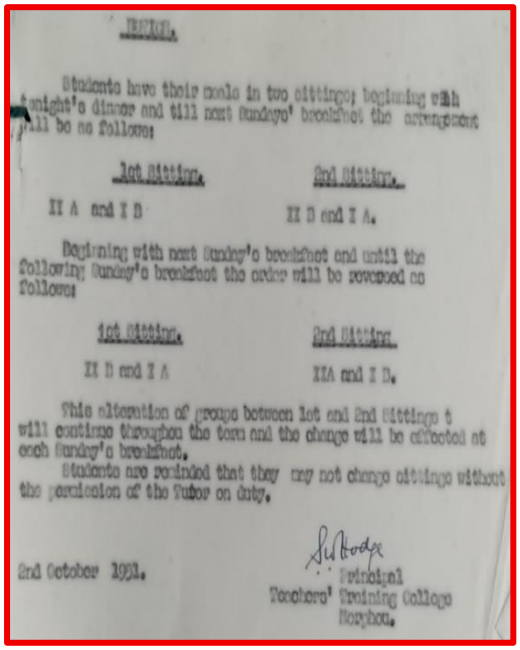
Dolapların güvenliği ilgili öğrencinin sorumluluğunda olmalıdır. Önemli miktarda para taşınmamalı, katiplere kısa süreliğine depozito yapılabilir (18. madde).

Öğrencilerin kendi başlarına tatmin edici bir şekilde çözemedikleri yatakhanelerin havalandırması veya benzeri diğer konularla ilgili anlaşmazlıklar Bay D. Christodoulou'ya havale edilmelidir (19. madde).

Asistan eğitmenlerin resmi sorumluluk süreleri vardır ve bunlar bir şemaya göre paylaştırılır. Herhangi bir acil durumda yardım etmeye her zaman hazırdırlar ancak onlardan gereksiz şekilde talepte bulunulmamalı ve mahremiyetlerine saygı gösterilmelidir (20. madde).

Ahşap işleri, hobiler ve benzeri faaliyetlerle ilgili gerekli alet ve malzemeler, duyurulduğu üzere atölye sorumlularının sorumluluğundadır. Alet ve makine ödünç her durumda uygun bir süre için mevcuttur. Sıralarda çalışan adamlar, onlardan gelen gürültünün diğerlerinin çalışmasına engel olmayacağını bilmelidirler, sıraların konumu bu akılda tutularak hareket ettirilebilir (21. Madde).

2 Ekim 1951 tarihli olan talimatnamenin altında kolejin dördüncü müdürü Dr. Stanley William Hodge'un imzasının olduğu görülmektedir. "Notice-Duyuru" adıyla yayınlanan kullanım talimatının, öğrencilerin kahvaltı ve akşam yemeğinin dağıtımına ilişkin olduğu görülmektedir. Bahse konu talimatnamenin içeriğine bakıldığı zaman, kolej idarecisinin haftalık olarak kahvaltı ve akşam yemeğinin dağıtılmasında görevlendirilen sınıfların olduğu görülmektedir. Bu talimatnamede yazılı bilgilere göre, kolejdeki 2 sınıfın "A" ve "B" olmak üzere 2'ye ayrıldığı ve çaarpraz şekilde birbirleriyle eşleştirilerek kahvaltı ve akşam yemeğini dağıtmakla görevlendirildikleri anlaşılmaktadır.

NOTICE.

Students have their meals in two sittings; beginning with tonight's dinner and till next Sunday's breakfast the arrangement will be as follows:

1st Sitting.	2nd Sitting.
II A and I B	II B and I A.

Beginning with next Sunday's breakfast and until the following Sunday's breakfast the order will be reversed as follows:

1st Sitting.	2nd Sitting.
II B and I A	II A and I B.

This alternation of groups between 1st and 2nd sittings will continue throughout the term and the change will be effected at each Sunday's breakfast.

Students are reminded that they may not change sittings without the permission of the Tutor on duty.

2nd October 1951.

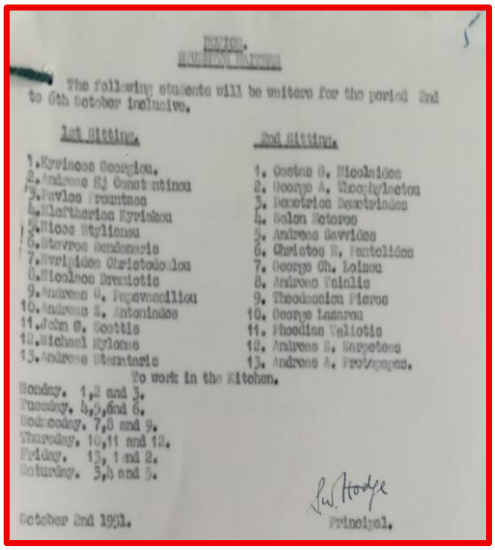
Principal
Teachers' Training College
Morphou.

Belge 26: Kolejdeki Akşam Yemeği ile Kahvaltının Sınıflara Göre Dağıtacağını Gösterir Talimatname[459]

2 Ekim 1951 tarihli talimatnamede yer alan bilgilerde, haftalık kahvaltı ve akşam yemeğinin dağıtılmasından sorumlu öğrenciler hakkında olduğu görülmektedir. Konuyla bağlantılı olduğu düşünülen bir diğer talimatnamenin de 1-2 Ekim 1951 tarihli olduğu ve yine Dr. Stanley William Hodge imzalı olduğu görülmektedir. Bahse konu talimatnamede yer alan bilgilere bakıldığı zaman, haftalık olarak kahvaltı ve akşam yemeklerinde görevlendirilen öğrencilerin garson olarak çalışacakları anlaşılmaktadır. Kolej idaresi tarafından hazırlanan bahse konu talimatnameden anlaşıldığına göre, garson olarak görevlendirilen öğrenci çizelgesinin aylık periyotlar halinde hazırlandığı anlaşılmaktadır.

[459] Cyprus State Archive, Teachers' Training College Regulations For, PAK 1/2-3-51 (ΠΑΚ 1/2-3/51), s. 4.

(a)

The following students will be waiters for the period 2nd to 6th October inclusive.

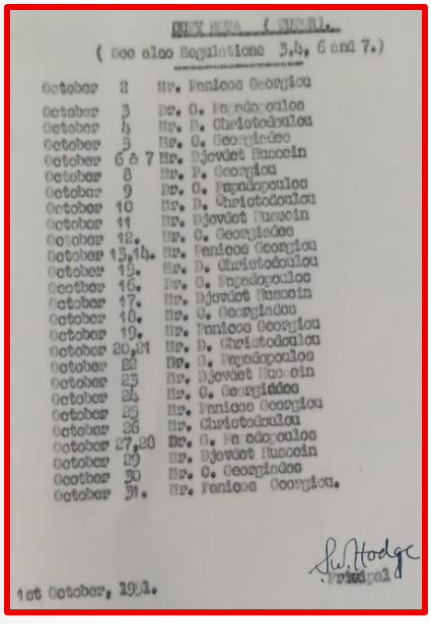
1st Sitting.	2nd Sitting.
1. Kyriacos Georgiou.	1. Costas G. Nicolaides
2. Andreas Hj Constantinou	2. George A. Kkolyletou
3. Pavlos Prountzos	3. Demetrios Demetriades
4. Eleftherios Kyriakou	4. Solon Petrou
5. Nicos Stylianou	5. Andreas Savvides
6. Stavros Sendonaris	6. Christos H. Pantelides
7. Evripides Christodoulou	7. George Ch. Loizou
8. Nicolaos Dracliotis	8. Andreas Yiallis
9. Andreas G. Papavassiliou	9. Theodoulos Pieros
10. Andreas S. Antoniades	10. George Lazarou
11. John G. Scottis	11. Phaedias Haliotis
12. Michael Kyriacos	12. Andreas S. Karpetas
13. Andreas Demetris	13. Andreas A. Protopapas.

To work in the Kitchen.

Monday. 1,2 and 3.
Tuesday. 4,5,6 and 8.
Wednesday. 7,8 and 9.
Thursday. 10,11 and 12.
Friday. 13, 1 and 2.
Saturday. 3,4 and 5.

October 2nd 1951. Principal.

(b)

(See also Regulations 3,4, 6 and 7.)

October	2	Mr. Paniccs Georgiou
October	3	Mr. G. Papadopoulos
October	4	Mr. P. Christodoulou
October	5	Mr. G. Georgiades
October	6 & 7	Mr. Djevdet Hussein
October	8	Mr. P. Georgiou
October	9	Mr. G. Papadopoulos
October	10	Mr. P. Christodoulou
October	11	Mr. Djevdet Hussein
October	12.	Mr. G. Georgiades
October	13,14.	Mr. Paniccs Georgiou
October	15.	Mr. P. Christodoulou
October	16.	Mr. G. Papadopoulos
October	17.	Mr. Djevdet Hussein
October	18.	Mr. G. Georgiades
October	19.	Mr. Paniccs Georgiou
October	20,21	Mr. P. Christodoulou
October	22	Mr. G. Papadopoulos
October	23	Mr. Djevdet Hussein
October	24	Mr. G. Georgiades
October	25	Mr. Paniccs Georgiou
October	26	Mr. Christodoulou
October	27,28	Mr. G. Papadopoulos
October	29	Mr. Djevdet Hussein
October	30	Mr. G. Georgiades
October	31.	Mr. Paniccs Georgiou.

1st October, 1951.

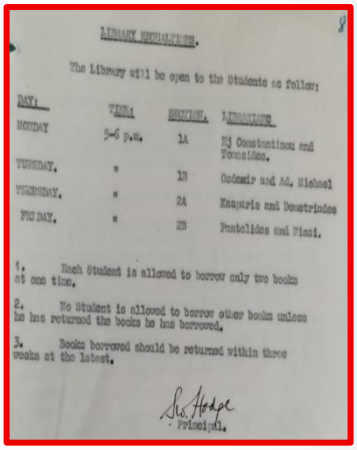
Belge 27: Kolejdeki Kahvaltı ile Akşam Yemeğinde Öğrencilerin Garson Olarak Görevlendirilmelerini Gösterir Talimatnameler *(a, b)*[460]

Yine Cyprus State Archive'de (Kıbrıs Devlet Arşivleri) bulunan ilgili dosyada bulunan 8 nolu talimatnamenin (Duyuru) kolejdeki kütüphanenin işleyişle ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca müdür Dr. Stanley William Hodge imzalı talimatnamenin tarihsiz olduğu görülmektedir.[461] Bahse konu talimatnameden anlaşıldığına göre, kütüphanede görev yapacak olan sınıfların günlere göre ayrıldığı, her sınıftan sadece 2 öğrencinin görevlendirildiği, kütüphaneden yararlanılacak kitaplara ilişkin detaylara, kütüphanenin haftada sadece 4[462] gün süreyle ve öğleden sonraları 1 saat olmak suretiyle açık bulundurulacağı bilgisine yer verildiği görülmektedir.

[460] Cyprus State Archive, Teachers' Training College Regulations For, PAK 1/2-3/51 (ΠΑΚ 1/2-3/51), s. 5.

[461] Cyprus State Archive'de (Kıbrıs Devlet Arşivleri) bulunan ilgili arşiv dosyadaki diğer talimatlar üzerinde yazan tarihler göz önüne bulundurulduğunda, bahse konu belgesinin 1951 yılına ait olabileceği değerlendirilmektedir.

[462] Kolejdeki kütüphanenin açık olduğu günlerin; Pazartesi, Salı, Perşembe ve Cuma günleri olduğu görülmektedir.

LIBRARY REGULATIONS.

The Library will be open to the Students as follow:

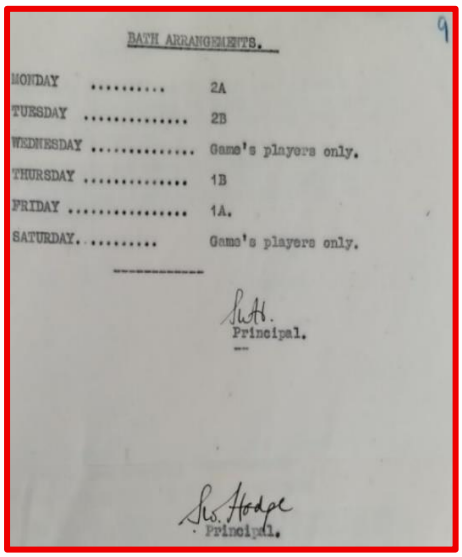
DAY:	TIME	SECTION.	LIBRARIAN
MONDAY	5-6 p.m.	1A	Mr Constantinou and Yorgalides.
TUESDAY.	"	1B	Gadamir and Ad. Michael
THURSDAY.	"	2A	Kasapis and Demetriades
FRIDAY.	"	2B	Pantelides and Piani.

1. Each Student is allowed to borrow only two books at one time.
2. No Student is allowed to borrow other books unless he has returned the books he has borrowed.
3. Books borrowed should be returned within three weeks at the latest.

Mrs Hodge
Principal.

Belge 28: Kolej Kütüphanesinin Kullanım Talimatnamesini Gösterir Belge[463]

Yine ilgili dosya içerisinde bulunan bir diğer talimatnamenin de kolejdeki banyoların kullanımına ilişkin olduğu görülmektedir. Müdür Dr. Stanley William Hodge imzalı talimatnamede yer alan bilgilere göre, "A" ve "B" olarak tasnif edilen sınıflara banyo kullanımının haftada birer gün ayrıldığı ve sporla uğraşan öğrencilere ise banyonun haftada 2 gün süreyle kullanma izninin verildiği bilgisinin yer aldığının görülmesidir.

BATH ARRANGEMENTS.

MONDAY	2A
TUESDAY	2B
WEDNESDAY	Game's players only.
THURSDAY	1B
FRIDAY	1A.
SATURDAY.....	Game's players only.

Principal.

Mrs Hodge
Principal.

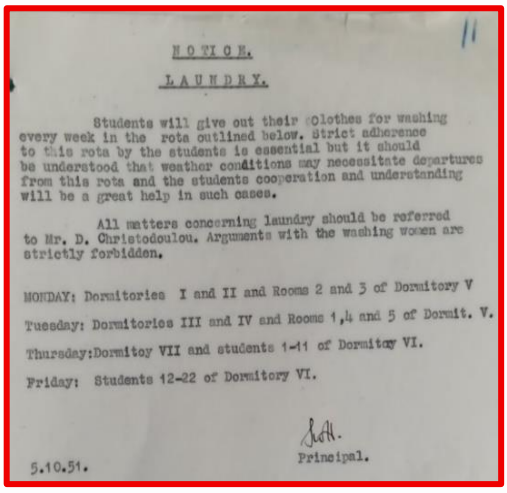
Belge 29: Kolejdeki Banyonun Kullanım Talimatnamesini Gösterir Belge[464]

Cyprus State Archive'deki (Kıbrıs Devlet Arşivleri) bulunan ilgili dosyadaki bir diğer talimatnamenin yine müdür Hodge imzalı, 5 Ekim 1951 tarihli ve kolejdeki yatılı öğrencilerin çamaşırhaneyi nasıl kullanacaklarına dair hazırlandığı anlaşılmaktadır. Bahse konu talimatnameden anlaşıldığına göre, "A" ve "B" olarak tasnif edilen sınıfların çamaşırhanenin günlere göre ayrıldığı, çamaşırhane ile ilgili tüm konularda D. Christodoulou adlı kişinin yetkili kılındığı, öğrencilerin çamaşırlarının her hafta vermesinin zorunlu olduğu, oluşturulan çamaşırhane düzenine öğrenciler tarafından sıkı sıkıya uyulması gerektiği ve bu durumun ancak hava koşulları sebebiyle esnetilebileceğine dair bilgiler içerdiği görülmektedir.

[463] Cyprus State Archive, Teachers' Training College Regulations For, PAK 1/2-3/51 (ΠΑΚ 1/2-3/51), s. 8. Bahse konu dosyada 25 Eylül 1953 tarihli müdür Dr. Stanley William Hodge imzalı bir diğer talimatnamenin 10 maddeden oluştuğu ve içerik itibariyle daha detaylı olduğu görülmektedir.

[464] Cyprus State Archive, Teachers' Training College Regulations For, PAK 1/2-3/51 (ΠΑΚ 1/2-3/51), s. 9.

Belge 30: Kolej Çamaşırhanesinin Kullanım Talimatnamesini Gösterir Belge[465]

MOTION.

LAUNDRY.

Students will give out their clothes for washing every week in the rota outlined below. Strict adherence to this rota by the students is essential but it should be understood that weather conditions may necessitate departures from this rota and the students cooperation and understanding will be a great help in such cases.

All matters concerning laundry should be referred to Mr. D. Christodoulou. Arguments with the washing women are strictly forbidden.

MONDAY: Dormitories I and II and Rooms 2 and 3 of Dormitory V

Tuesday: Dormitories III and IV and Rooms 1,4 and 5 of Dormit. V.

Thursday: Dormitoy VII and students 1-11 of Dormitoy VI.

Friday: Students 12-22 of Dormitory VI.

Principal.

5.10.51.

V.XIII Kolejin Kuruluş Dönemi'nden 1963 Yılına Kadar Kullandığı Binalar

1937 tarihinde İngiliz yönetimi tarafından karma bir okul anlayışıyla kurulan kolejin, dünyada yaşanan konjektürel gelişmelere paralel olarak adada yarattığı özelikle siyasi ve toplumsal etkisiyle eğitimini farklı farklı binalarda sürdürdüğü görülmektedir.

No	TTC'in Eğitimini Sürdürdüğü Binalar	Binanın Bulunduğu Yer	Eğitim Yılı
1	Teachers' Training College	Omorfo	1937-1958
2	Teachers' Training College Yeni Binası *(Miskinler Çiftliği Yanı/ Tımarhane Tepesi Karşısı)*	Lefkoşa	1958[466]
3	Terra Santa *(Sancta)* Okulu *(Arap Ahmet Paşa Bölgesi)*		1958-1960
4	Lefkoşa Türk Lisesi *(Üst Kat)*		1960-1973
5	HASDER Merkezi *(Selimiye Bölgesi)*		1973-1975

Tablo 14: 1937-1963 Döneminde Kolej Tarafından Kullanılan Binaları Gösterir Tablo

[465] Cyprus State Archive, Teachers' Training College Regulations For, PAK 1/2-3/51 (ΠΑΚ 1/2-3/51), s. 11. Dosyada çamaşırhanenin 1952, 1953 yıllarına dair de kullanım talimatnamesinin olduğu görülmektedir.

[466] Kolejden mezun birçok Kıbrıslı Türk ile yaptığım röportajdan elde edilen bilgiler ışığında, bahse konu yeni kolejde yaklaşık 1 ay ve/veya biraz daha uzun bir süre ile eğitimin, yaşanan kanlı olaylar sebebiyle eğitimin sonlandırıldığı anlaşılmaktadır. Yazılı kaynaklarda, Lefkoşa'daki yeni binaya Ocak 1958 tarihinde eski Miskinler Çitfliği, halk arasında da "Tımarhane Tepesi" olarak bilinen yere taşındığı ve 9 Haziran 1958 tarihine kadar orada kaldığı kayıtlıdır. Hüsnü Feridun "Eğitimle Bir Ömür" adlı kitabının 49. sayfasının son satırlarında kolejin Lefkoşa'ya taşınma yılını 1957 olarak vermektedir.

No	1958 Sonrası Dönemde Kolej Faliyetlerinin Sürdürülmesi İçin Önerilen Binalar	Önerildiği Tarih	Öneren Kişi/ Kurum
1	Shepherd ve Nikoladis'e Ait Binalar (Girne)	19 Ağustos 1961	Rauf. R. Denktaş *(İcra Heyeti Başkanı)*
2	Lefkoşa Türk Lisesi'nin Bulunduğu Alana Yeni Bina Yapılması (Lefkoşa)	13 Kasım 1961	Reşat Süleyman Eebeoğlu *(Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji Müdürü)*
3	Köycülük Okulu (Pergama)	22 Haziran 1962	Hüsnü Feridun *(Türk Maarif Müdürü)*

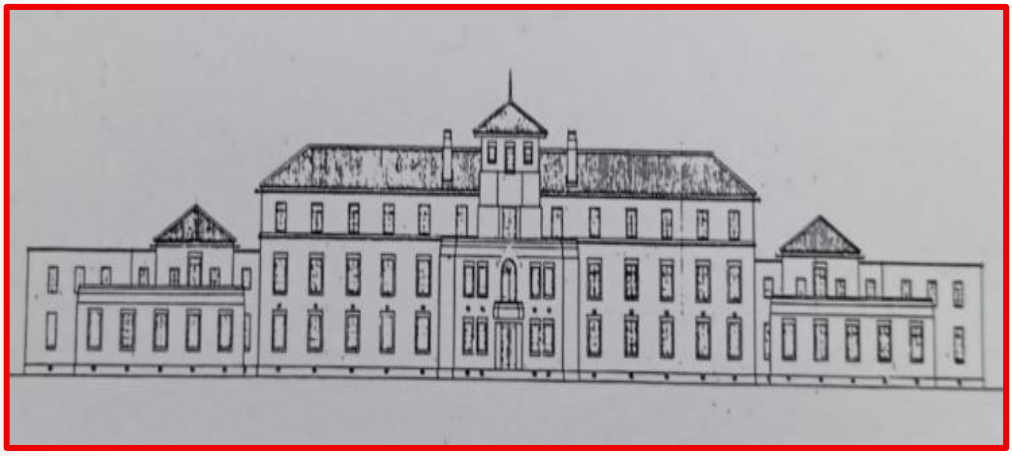
Tablo 15: 1958 Sonrası Dönemde Kolejin Kullanımı İçin Önerilen Binaların Yerlerini Gösterir Tablo

Kolejin ilk binasına ilişkin mimari vb. bilgiler, kitabın "*V.X Kolejin Fizikî Yapısına Dair Genel Bilgiler*" adlı bölümde yer verildiğinden burada tekrarlanmayacaktır.

Yeni Kolej Binası (Miskinler Çiftliği Yanı/Tımarhane Tepesi Karşısı)

İngiliz İdarî yetkililerin Omorfo'daki Öğretmen Yetiştirme Koleji'ndeki öğrenci sayısının fazlalığı sebebiyle oluşan aşırı kalabalığın yarattığı sorunları gidermek amacıyla yeni bina inşaatına dair ilk değerlendirmelerin 1946 yılı içerisinde Maarif Müdürü ile kolej müdürlüğü arasında yapılan resmî yazışmalardan elde edilmektedir. Maarif Müdürü'nün 21.10.1946 tarihli ve 112/45 numaralı notuna göre Omorfo'daki kolejin kalabalık sebebiyle olan yetersizliğine dair detaylı analizler yapıldığı görülmektedir. Yapılan bu kapsamlı analizlerin neticesinde İngilizlerin daha nitelikli öğretmen yetiştirilmesi konusundaki yeni radikal bir eğitim düşünce yapısını/sistemini değiştirme içerisinde oldukları anlaşılmaktadır. Bu yeni eğitim düşünce yapısının dışavurumunu 1950'li yıllarda açılacak "Cyprus College" olarak bilenen okulun temelini oluşturduğu bilinmektedir. Maarif Dairesi Müdürü'nün 112/45 sayılı notuyla üst makamlara ilettiği alternatif tavsiyeleri aşağıdaki gibidir;

1. Kolej binasının genişletilmesi ve Lefkoşa'da kadın öğretmenler için yeni bir kolejin yapılması,
2. Kolej binasının genişletilmesi ve eğitime yeteneği olan öğretmenlerin alımı,
3. Lefkoşa'da bir Karma Eğitim Koleji'nin kurulması,
4. Karma Eğitim Koleji'nin bir başka yerde daha kurulması (Larnaka gibi).[467]

Görsel 7: Yeni Kolej Binasının Taslak Genişleme Çizimini Gösterir Görsel[468]

Maarif müdürünün bahse konu 112/45 sayılı notunda Omorfo'daki kolej için bazı değerlendirmeler yaptığı görülmektedir. Genel olarak bu değerlendirmelerde; Omorfo'daki erkek koleji olarak da nitelendirilebilecek kolejin başlangıç maliyetlerini sınırlamak ve aynı zamanda öğretmenlere tarımsal konularda deneyim kazandırmak amacıyla Omorfo'daki Merkezi Araştırma Evi[469] yanındaki arazi üzerine kolejin inşa edildiğini, hemen yanına da bir Ziraat (Tarım) Okulu'nun eklendiğini ve kolejin Omorfo gibi kırsal bir bölgede kurulmasıyla öğrencilere çeşitli manevî, kültürel, sosyal ve diğer etkinliklere katılma fırsatlarının sınırlı sunulduğu bilgisini paylaşmaktadır. Ayrıca notta, üst makamlara sunulan alternatif önerilerin maliyet analizinin de detaylarıyla birlikte yer aldığı görülmektedir. Bahse konu maliyet analizinin detaylarının maddeler halinde aşağıdaki gibi olduğu görülmektedir;

1. Kolej binasının sadece erkek öğrenciler için genişletilmesinin maliyeti 180.000 £'dır. Personel lojmanı için 110.000 £'ya ve arazi alımı için de 14.000 £'lık bir maliyete ihtiyaç bulunmaktadır.

[467] Cyprus State Archive, E1/304, s. 33-36; Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 236-237.
[468] Cyprus State Archive, K.A. E1/178, numarasız.
[469] Labaratuvar olarak da çevrilebilir.

2. Muhtemelen Agios Dometios'ta yeni bir kız kolejinin inşası için 145.000 £'lık bir meğlağa ihtiyaç olacaktır. Uzun süredir kurulması planlanan Görme Engelliler Okulu'nun[470] inşası için de 20.000 £'lık bir bütçeye ihtiyaç bulunmaktadır.

3. Her üç binanın toplam maliyeti 259.000 £'dır. Öğretmen kolejinin genişletilme maliyeti 194.000 £, Kız Kolej Okul inşası için 145.000 £ ve bir Rum okulu inşası için 120.000'sına ihtiyaç bulumaktadır.

Yine bahse konu notta, tüm projenin avantajlarına ve dezavantajlarına dair bilgilerin de yer aldığı görülmektedir. Özellikle projenin dezvantajlarına dair detayların daha dikkat çektiği görülmektedir. Bahse konu projenin dezavantajlarının maddeler halinde şöyle sıralandığı görülmektedir;

1. Öğretmen eğitimi, öğretim kadrosu aktarılan iki kurumda gerçekleştirilecektir. Her profesör, öğretim süresini kapsayacak şekilde çeşitli dersler verecektir. Her öğretmenin sadece uzmanlaştığı konuda ders vermesi/verdirilmesi, daha iyi neticelerin alınmasına vesile olacaktır.

2. Sömürge Dairesi eğitim danışmanları ve Sömürge Dairesi Burslar Dairesi Müdürü, B.A. sınavlarının orta düzeyi için yılda yaklaşık yüz (100) ortaokul öğrencisinden oluşan hazırlık sınıflarının kurulması için baskı yapmaktadırlar.

3. Farklı bölgelerde iki kolejin kurulması (Kız/Erkek), kolejde olması gereken kütüphane, spor salonu, atölyeler ve toplantı salonu vb. gibi tesislerin maliyetlerinin yüksek olması sebebiyle sınırlı imkânlar yaratacaktır.

4. En fazla öğrenciye sahip olan erkek koleji, Omorfo'da izole halde kalacaktır.

5. Erkek kolejinin genişletilme (ortak labaratuvar ve spor salonu gibi) imkânının hayata geçmesi durumunda ve yanına bir kız kolejinin eklenmesi maliyetinin birlikte değerlendirilmesi neticesinde, gerçekleşecek olan projede yaklaşık 17.000 £'lık bir tasarruf yapma imkânı sağlanabilecektir. Ancak iki kolejin Omorfo'da genişletilerek faaliyete geçmesiyle birlikte, merkez şehrin sosyal, kültürel entelektüel ve sportif faaliyetlerinin yarattığı olumlu etkiden izole ve uzak kalacaktır. Ayrıca kız öğrencilerin karma bir eğitim sistemi içerisinde, erkeklerle ayni ortamda bulunmak istememeleri neticesinde Omorfo'da barınma sorunlarını da ortaya çıkaracaktır.

6. Omorfo kolejinin mevcut durumu sebebiyle, İngiliz üniversitelerine girme fırsatlarının arayan yüzden (100'den) fazla Kıbrıslı Türk/Rum lise mezuna, daha iyi ve kaliteli düzeyde kurslar sunma imkânı bulunmayaktır.

7. Lefkoşa'daki kız kolejinin, hemşirelerin eğitimine de az da olsa katkı sağlama imkânına sahip olduğu değerlendirilmektedir.

[470] Cyprus State Archive, E1/304, s. 35, Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 268.

Maarif Müdürü tarafından üst makamlara sunulan 112/45 sayılı notta yer alan projenin avantajlarına dair önerilerin de aşağıdaki gibi olduğu görülmektedir.

1. Karma eğitim veren bir kolejde, eğitim maliyetleri daha düşük olacaktır ve personel yalnızca kendi konularını öğretecektir.

2. Kolej, merkez şehrin faydalı etkilerine uygun etkide kalacak ve buna erişim idaha kolay olacaktır.

3. Sömürge Dairesi'nin eğitim danışmanlarının ısrar ettiği gibi, yaklaşık yüz (100) ortaokul mezununa İngiliz üniversitelerine kabul edilme hakkı kazanma fırsatı sunulacaktır.

4. Kolej, aynı zamanda öğrenci hemşirelere yarı zamanlı eğitim de verebilecektir.

5. Yatılı okulda kalmak istemeyen kız öğrencilerin şehirde veya çevresinde kalması sebebiyle barınma sorununun da çözülme imkânı olabilecektir.

Yine bahse konu notta karma bir kolejin maliyetine dair yapılan hesaplamada (120 erkek, 120 kız öğrenci), ortaya konan diğer çözüm önerileriyle maliyetlerinin karşılaştırılması yapıldığı zaman, tüm sunulan proje maliyetlerinin hemen hemen birbirlerine yakın olacağı değerlendirmesinin yapıldığı görülmektedir.

Maarif Müdürü tarafından hazırlanan 112/45 sayılı notun, dönemin Kıbrıs valisi, eğitim müdürü ve diğer ilgili kişilerin de değerlendirmelerde bulundukları anlaşılmaktadır. Örneğin 1941-1946 tarihleri arasında görev yapan Vali Sir Charles Campbell Wooley, yeni bir kolejin yapılmasına veya inşasına ilişkin 09.11.1946 tarihinde kaleme aldığı notta, konunun sorumlulukla incelenmesi gerekliliğine vurgu yapmakta ve maarif müdürüne 3 önemli soru sorarak cevap beklediği görülmektedir. Bahse konu valinin maarif müdürüne sorduğu soruların aşağıdaki gibi olduğu görülmeketdir.

1. Omorfo terk edilmeli mi?,
2. Lefkoşa yeni kolej inşaatı için en ideal yer mi?
3. İki cinsiyetten oluşan karma bir kolej kurma teklifinin kabul edilebilir olma durumu nedir?

Ola ki ilk iki sorunun dikkate alındığına ikna olsam bile, bu öneriye ilişkin bana detaylı bigi verilmesini bekliyorum. Ayrıca Omorfo bölgesinde bulunan Kolej Kalkınma Komitesi'nin bir uzatmayı tavsiye etmeden önce, komite tüm bu soruları göz önünde bulundurdu mu?

Anlaşıldığı kadarıyla kolejin yapılacağı yer seçimi konusunda ilgili taraflar arasındaki yazışmaların devam ettiği görülmektedir. Örneğin Sömürge Sekreteri G. M. Greenwood aracılığıyla dönemin Eğitim Müdürü'ne 02.01.1946 tarihinde konuyla alakalı olarak bir yazı gönderildiği ve araştırmalar neticesinde dosyalarda gerekli açıklayıcı bilgilerin yeterince yer almadığı bilgisinin olduğunu ve kolejin yeni yeriyle ilgili yapılan önerinin itirazsız olarak kabul edildiği bilgisinin yer aldığı anlaşılmaktadır.

Yine Ada'da İngiliz üst makamları arasında bu konuda yapılan yazışmalardan elde edilen bilgilerden hareketle, Kıbrs Valisi'nin özellikle 3. soruyla alakalı olarak maarif müdürüne "Bileşik Krallık politikasının cinsiyet ayrımcılığını desteklemediği, öğretmen yetiştirme konusunda ve dolayısıyla iki ayrı kurumun kurulmasının söz konusu olmadığı" şeklinde bir notunu da ilettiği görülmektedir.[471]

Sonuç olarak yapılan tüm değerlendirmeler neticesinde, dönemin maarif müdürü Sleight'in kendisine gelen raporları ve bilgileri harmanladıktan sonra konuyla ilgili görüş ve önerilerini ve gerekçelerini maddeler halinde aşağıdaki gibi ifade ettiği görülmektedir;

1. Hükümetin öğretmen eğitimi sorumluluğunu üstlenmesinin sebepleri,
2. Öğretmen Yetiştirme Koleji'nin (TTC) inşası için Omorfo'da Merkezi Tarım Okulu'nun yanında yer seçilmesi,
3. Kolej entellektüel ve eğitimsel etkilerden, sanatsal derneklerden ve devlet dairelerinden uzak olması,
4. Mevcut kolejin mekânsal sıkıntısı (genişletilememesi),
5. Agios Demetios'taki hali arazi üzerinde tek bir karma kolej inşası ihtiyacı,
6. Yüksekokulun mevcut binasının ek bina olarak kullanılması veya özel gereksinimli çocukların eğitimi için okul açılması (için alanın kullanılması),
7. Hem Birleşik Krallık'ta hem de kolonilerde öğretmen yetiştirmeye yönelik kolejler çoğunlukla karma eğitim vermektedir,
8. Projenin birleştirilmiş planının maliyeti 325.000 £'dan fazla olmayacaktır,
9. Bir İngiliz üniversitesine kabul için orta düzeydeki sınavlarda pozitif ve doğa bilimleri öğrencilerine eş zamanlı eğitim hazırlığı teklifi.[472]

Maarif Müdürü Dr. Sleight tarafından maddeler halinde ortaya koyduğu görüş ve önerilerinin geniş bir analizini de aşağıdaki gibi detaylandırdığı görülmektedir.

1. Hiçbir yerde kolejin Omorfo'da inşa edilmesi gerektiği görüşünü destekleyen kayıtlı bir öneri veya başka yorumlar bulunmamıştır. Kendisi, Pancypriot Lisesi'ninde yetişen öğretmenin türü konusunda genel bir memnuniyetsizlik olduğunu ve bu başarısızlıktan tamamen Rum toplumunun sorumlu olduğuna inanmaktadır. Böylece Hükümet, öğretmenlerin eğitimini merkezden uzakta, izole bir kırsal ortamı seçerek bizzat üstlenme fırsatını değerlendirmiştir.

2. Kolej, şiddetli malî kriz döneminde kurulmuştur. Malî yardım başvurusu Kalkınma ve Refah Fonu tarafından reddedildiği için Sömürgeler Bakanlığı'na göre, projenin tamamı Fon A (Yunan Okulları İnşaatı Fonu) ve Fon B'den (Türk Okulları İnşaatı Fonu) finanse edilmiştir. Malî kaynakların kıtlığı sebebiyle projeyi daha ucuz hale getirmek için devlet arazisi aramak ve bulmak doğaldı. Bir yıl önce kurulan Omorfo Merkezi Devney Evi'nin

[471] Cyprus State Archive, K.A. E1/178, Cyprus State Archive, Minute, M.P 1104/46, 777/45; Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 237-245.
[472] Cyprus State Archive, K.A. E1/178.

yanında seçilen yer, kendine özgü bir kırsal çevrede yer alması ve su içeren devlet arazisi olarak günlük kullanıma sunulması sebebiyle ideal ve avantajlı bir çözüm olmuştur.

3. Adadaki öğretmenlerin çoğunluğunun kırsal bölgelerde hizmet vermesinden etkilenen eski eğitim müdürü James Reynolds Cullen, onların eğitimlerinin de benzer olması gerektiğine inanıyordu. Öğretmenlerin tarımsal eğitimi konusunda Maarif Müdürlüğü, Tarım Dairesi Müdürlüğü'ne güveniyordu. Böylece maarif ve tarım dairesinin direktörleri, Merkezi Deney Evi'deki öğretmenlerin tarımsal eğitiminin daha etkili bir şekilde yapılması için tarım dairesinin etkin bir rol üstlenmesi konusunda anlaştılar. Zira bu konuda tek ve yararlı olabilecek en iyi seçeneğin Omorfo'daki Merkezi Deney Evi'nin bulunmasıydı. O dönemde koleje bir ziraat memuru atanmadığı için, bu durumun 1940'lı yıllara kadar sürdüğü görülmektedir. Bunun için en iyi çözümün 1940 yılında tarım eğitimi konusunda daha uygun şartların sağlanması amacıyla Merkezi Ziraat Okulu'nu kurulması kararlaştırıldı ve kolejdeki öğrencilere bu konudaki eğitim böylece sağlanmış oldu.

4. Kırsal bir bölge olan Omorfo'da kısıtlamaların olduğu dikkate alınmamıştır. Gerçek şu ki, Omorfo bölgesinin merkezî bir konumda olmasına rağmen yine de entelektüel ve eğitmsel etkiden kopuktur. Ayrıca kolejin, İngiliz Okulu, British Council, Müzik, tiyatro ve diğer kulüplerle olan ilişkileri daha zayıf olacaktır. Ayrıca öğretmenler arasında da çeşitli devlet daireleri tarafından düzenlenecek tüm faaliyetlerle olan işbrliği güçlü olmayabilecektir (Eski Eserler, Ormancılık ve Sağlık Müdürlükleri vb.'leri gibi). Merkezi şehir ortamının temel akademik, kültürel ve sosyal alanlarının öğrencilere katkı sağlamaması için herhangi bir sebep bulunmamaktadır. Örneğin İngiliz Okulu, bulunduğu yer itibariyle hem öğrencilerine kaliteli bir eğitim vermekte hem iyi bir öğrenci yetiştiren model kurum hüviyetine bürünmekte hem de merkezi şehrin diğer kültürel kurum/kuruluşlarıyla yaptığı işbirliğinden büyük faydalar sağlamaktadır.

5. Omorfo'daki kolejin işleyişi, maarif müdürünün kırsal çevrenin önemine ve bunun öğrenciler üzerindeki etkisine olan inancını doğrulamaktadır. Ancak, aynı zamanda bu kurumun gereksiz çevreden kazandığından daha fazlasını merkezde bulunmamasından dolayı büyük bir izolasyon yaşadığı da göz ardı edilmemelidir. Tüm bu sebeplerden dolayı kurulması önerilen karma kolejin Lefkoşa'nın 3-5 mil uzağındaki Merkezî Ziraat Okulu'nun yanına inşa edilmesi önerilmişti. Bu şekilde kolejin çifte faydaya sahip olacağı öngörülmekteydi. Çünkü hem şehre yakın oluşu hem de tarımsal bir alanın faydalarından yararlanılacağı değerlendirilmekteydi. Ancak yeni kolej binasının Ayios Demetios'un batısındaki bir bölgenin yanında yapılabileceği öne sürülürken, bu bölgenin çakıllı arazi tümseği üzerinde olması ve Merkezi Tarım Okulu'nun da yanındaki verimli arazi üzerine inşa edilmesi yeni koleji daha uygun ve verimli hale getirebilir. Hatta Ada'nın Su Müdürlüğü Kokkinotrimithia bölgesindeki devlet sondajından burada kurulması muhtemel her iki okula yeterli miktarda su imkânı sağlabileceğinin garantisini 3.000 €'lık bir düşük maliyetle olabileceğini belirtmektedir.

6. Planlanan okullara ilişkin olarak tahmini maliyetler hakkında maarif müdürünün şu yorumları yapttığı görülmektedir; "Mevcut kolejin inşasına daha sonra 11.000 £'sı daha harcanmıştır. Dolayısiyle mevcut kolejin genişletilmesi, yeni bir kolejin inşa maliyetinden daha azdır. Zira yeni ayrı iki kolej inşa edilme maliyetinin en az 290.000 £'sına mal olacağı hesaplanmaktadır. O açıdan kolejin bugünkü değerinin 145.000 £'sı olarak hesaplandığı düşünüldüğünde, bu miktarın oldukça yüksek bir meblağ olduğu görülecektir. Böylece yaklaşık 10 yıl önce yapılan kolejde genişletilme yapma maliyetleri yeni kolej binasının maliyetlerinden daha düşün bir seviyede olacağı muhakkaktır. Bu sebplerle Omorfo'daki bina ve tesislerin terk edilmemesi, birkaç yıl daha kolejin bir parçası oarak kullanılması gerektiği savunulmaktadır."

Zorunlu eğitim konusu süresiz olarak ertelenmemelidir. Hükümet, bu konuda talim ve terbiye kurullarında ve kamuoyunda sıklıkla gelen geri bildirimleri çoğu kez değerlendirmeye almıştır.

Hükümetin 5 yıllık kalkınma programında, öğretmenlerin eğitimi için 200.000 £'lık bir maliyetle iki ek yüksekokulun kurulması gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca Omorfo'daki kolejin ve bitişiğinde bulunan diğer binaların kullanılarak yıllık 200.000 £'lık bir tutarda tasarruf edilebileceğinin mümkün olduğunu da eklemektedir. Ayrıca bahse konu programda "bu binaların eğer hala bu amaçla kullanılmıyorsa, ideal olduğunu düşündüğü bu binaların özel ihtiyacı olan çocukların eğitimi için kullanılabileceği" teklif edildiği yazılı olduğu görülmektedir. Maarif müdürü, hükümet tarafından hazırlanan bahse konu programda geçen bu önerinin, bir ilk olduğunu da belirtmektedir.

7. Karma eğitim konusunda yapılan önerinin, evlerinde barınan öğrenci kızların yatılı okulda kalmalarının zorunlu hale gelmesi durumunda, toplumda bir tepkinin oluşabileceği öngörülmektedir. Ancak böylesi bir sorunun önüne geçme imkânı mevcuttur ve bunun da konaklama sağlanabileceği önerilmektedir.

8. Birleşik Krallık'ta öğretmen yetiştirme konusunda ise, maarif müdürü bunun hem gece okullarında hem de ayrı kolejlerde sağlandığını belirtmektedir. Burada özellikle London (Londra) Üniversitesi'nin en önemli kurumlarında birisi olan "Eğitim Enstitüsü"'nün öne çıktığı görülmektedir.

9. Yeni kolejin yapılma maliyeti açısından bakıldığı zaman, konunun tahmini bütçesi konusunda Bayındırlık Müdürlüğü'nün detaylı kontrollerini yaptığı ve ortaya konan tahmini maliyetlerin ekonomik olarak tutarlı olmadığı belirtilmektedir.

10. İlk maliyet tahmininde karma kolejde yapılacak ek konaklama masrafının toplam 145.000 £ civarında olacağı hesaplanmıştır.[473]

İngiliz İdaresi'nin konuyla bağlantılı olanların ortaya konan fikirlerin ardından yapılan toplantılar nticesinde maarif müdürü Dr. Sleight'in girişimi ile tüm paşdaşların biraraya

[473] Cyprus State Archive, K.A. E1/304, s. 41-46; Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 242-245.

getirildiği görülmektedir. Kıbrıs Devlet Arşivi'nde (Cyprus State Archive) bulunan konuyla alakalı çeşitli dosyalardan anlaşıldığına göre, yeni binanın inşaatına ilişkin ulaşım, elektrik, içme suyu temini, bahçelerin sulanması, dershane sayısı vb. tüm olası detayların ciddiyetle ele alındığı anlaşılmaktadır.[474]

Sonuç olarak yeni kurulacak olan kolejin 3 ana bölümden oluşacağı öngörülmüştür. Bunlardan birisi Öğretmen yetiştirme Bölümü, diğerinin "Klasik Bölüm" ve "Pozitif I Bölümü" ve sonuncusunun da ortaöğretim için "Ortaöğretim Sonrası Eğitim Bölümü" gibi bölümlerin olduğu görülmektedir. Her bölüme deneyimli profesör olmayan bir kişinin başkanlık edeceği ve atanan eğitim direktörünün genel sorumlu olması öngörülmüştür.

Oluşturulan yeni kolej konsepti çerçevesinde, öğretim kadrosu konusunda da bazı düzenlemelerin planlandığı görülmektedir. Bu planlamaların 3 ana kısımda ele alındığı görülmektedir. Planlamada yapılan ilki kısmın "Erkek Öğretmen Okulu'nun Kadrosu" konusunda olduğu görülmektedir. Öngörülen bu planlamanın hayata geçmesi durumunda yeni erkek öğretmen koleji kadrosuna;

a. 1 Müdür,
b. 3 İngilizce Öğretmeni,
c. 3 Kıbrıslı Sınıf Öğretmeni,
d. 2 Kıbrıslı 2. Sınıf Öğretmeni,
e. 3 Yarı Zamanlı Öğretmen olmak üzere toplam 12 öğretmenden oluşan bir kadro atamasının yapılması öngörülmüştür.

Planlamada yapılan ikinci kısmın "Kız Öğretmen Koleji Öğretim Kadrosu" konusunda olduğu görülmektedir. Öngörülen bu planlamanın hayata geçmesi durumunda yeni kız öğretmen koleji öğretim kadrosuna;

a. 1 Müdür,
b. 2 ingilizce Öğretmeni,
c. 6 Kıbrıslı Öğretmen,
d. 3 Yarı Zamanlı Öğretmen olmak üzere toplam 10 öğretmenden oluşan bir kadro atamasının yapılması öngörülmüştür.

Planlamada yapılan üçüncü kısmın "Karma Öğretim Koleji Kadrosu" konusunda olduğu görülmektedir. Öngörülen bu planlamanın hayata geçmesi durumunda yeni karma öğretim koleji kadrosuna;

a. 1 Müdür,
b. 7 İngilizce Öğretmeni,
c. 5 Kıbrıslı 1. Sınıf Öğretmeni,
d. 2 Kıbrıslı 2 Sınıf Öğretmeni,

[474] Cyprus State Archive, K.A. E1/304, s. 1-6/41-46; Özellikle bu aşamaların teklifname detayları için bkz. Cyprus State Archive, Minute Paper, 121/53/5, Cyprus College: Building.

e. 5 Kadın Öğretmen olmak üzere toplam 20 öğretmenden oluşan bir kadro ataması-nın yapılması öngörülmüştür. Ayrıca planlanan yeni kolej binalarında, her biri 125 kişi-lik olacak iki ayrı yatılı okul inşa edileceği de öngörüldüğü görülmektedir.[475]

Yaklaşık 400 dönümlük bir arazi üzerine inşa edilen yeni kolejin arazisinin önceden cüzzamlıların[476] yerleştirilmesi için bağışlanan[477] bir arazi olduğu bilinmektedir. Cüzzam-lılar için ayrılan bu arazinin, daha sonra 1955 yılında Larnaka yakınlarında yapılan yeni binasına taşınmasıyla yeni kolej binasının yapılmasına dair önemli bir engelin ortadan kalktığı anlaşılmaktadır.

Yeni kolej binasının yapılan sınıf düzeniyle, iki anfitiyatrosuyla, etkinlik ve toplantı salonuyla (tiyatro), kütüphanesiyle, spor salonuyla, labaratuvarlarıyla ve diğer kullanım alanlarıyla tipik bir İngiliz kolej tasarımının bir benzeri olduğu anlaşılmaktadır.[478]

Fotoğraf 32: Yeni Kolej Binasında Görev Yapan Bir Kısım Öğretim Kadrosunu Göste-rir Fotoğraf, 1958-1959[479]

Yeni kolej binasının, hem Kıbrıs Türk öğretmen koleji tarihi hem de İn-giliz döneminde toplumsal cinsiyet bakımında sadece erkek öğrencilerin alınması açısından bir kırılma noktası olduğu görülmektedir. Zira bu

[475] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 249-252.

[476] Cüzzamlılar konusunda bkz. Nazım Beratlı, Kıbrıs'ta Salgınlar, Kıbrıs Araştırmaları ve İncele-meleri Dergisi C-V/S.9-10 (Aralık 2021- Haziran 2022), https://dergipark.org.tr/en/down-load/article-file/2202352; Dr. Nevim Tüzün, XX. Yüzyılın Başlarında Osmanlı Devleti'nde Cüz-zam Hakkında Bazı Tespitler, History Studies Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi Internatio-nal Journal of History 13/1, Şubat - February 2021, s. 201-215, Araştırma Makalesi, https://www.historystudies.net/dergi/xx-yuzyilin-baslarinda-osmanli-devle- tinde-cuzzam-hakkinda-bazi-tespitler20210129ebff8.pdf; Hamit Şafakcı, Osmanlı Döneminde Cüzzamlıların Tecrit Edildiği Miskinler Tekkesi'nin Konya Örneği, https://dergipark.org.tr/tr/download /ar-ticle-file/616276; Orhan Turan, İngiliz Döneminde Kıbrıs'ta Sıtma Vakalarına Karşı Alınan Ön-lemler (1913-1926), https:// www.sosyalarastirmalar.com/articles/measures-taken-against-malaria-cases-under-the-british-rule-19131926 .pdf; Güven Dinç, Cyprus Leper Farm In The British Period (1878-1955), https://www.sosyalar-arastirmalar. com/articles/cyprus-leper-farm-in-the-british-period-18781955.pdf.

[477] Bahse konu 400 dönümlük alan cüzzamlılar için, Hadjigeorgakis Kornesios tarafından bağış-lanmıştır. Bkz. Antonis Hadjikyriacou, The Province Goes To The Center: The Case of Hadjiyor-gakis Kornesios, Dragoman of Cyprus, in Living in the Ottoman Realm: Sultans, Subjects, and Elites, eds., Christine Isom-Verhaaren and Kent F. Schull (Bloomington: Indiana University Press, 2016), pp. 238-253.

[478] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 253.

[479] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 254.

dönemde ilk defa koleje erkek öğrencilerin de yanında kızların alındığı görülmektedir. Bu karma uygulama, kolej açısından bir ilk ve son olma özelliği taşımaktadır. Zira o dönemde, Ada'da yaşanan toplumlararası gerginliklerin tırmandığı görülmektedir. 1956 yılında koleje giren öğrencilerden olan Sonuç Ali Riza (Zaim) ve Fatma Recep (Dalgakıran) ile yapılan röportajdan elde edilen bilgilerden, bu dönemin çok kısa olduğu anlaşılmaktadır. Şubat ayının sonundan Mayıs ayının sonuna kadar yaklaşık 3 gibi kısa bir dönem olduğu anlaşılan bu dönemde, karma olarak başlanan eğitimie hem Kıbrıslı Türk öğrencilerden hem de Kıbrıslı Rum öğencilerden geen yoğun itirazlar sebebiyle kolejin etnik yapı gözetilerek sınıfların ayrıldığı görülmektedir. İngiliz olan dönemin İngiliz kolej müdürünün yaşanan olumsuz gelişmelerin ardından "*herkes evlerine dönsün, dersler yapılmayacaktır. Biz size diplomalarınızı postalayacağız*" şeklindeki ifadenin de kolej tarihi açısından bir başka ilk olduğu göz ardı edilmemelidir.[480]

Yeni kolej binasında bulunan demirbaş konusuyla alakalı olarak İngilizlerin, Omorfo'daki eski demirbaşları kullanmak yerine, oradaki demirbaşın Kıbrıslı Türkler ile Kıbrıslı Rumlar arasında paylaştırılması düşüncesini hayata geçirdikleri anlaşılmaktadır. Bu konudaki ilk bilgilere Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nden emekli sekreterlerinden sn. Altan Günday ile Kıbrıs Türk Kadınlar Birliği Başkanı sn. Halide Turnceri'den sağlanan bilgilerden ulaşılmaktadır. Sn. Günday ile yapılan röportaj sırasında, bu konuya ilişkin bilgilerini aşağıdaki gibi aktarmaktadır;

> *" …ben buna dair bilgileri kolejde öğretmen masası etrafında sohbet eden eski hocalardan da defalarca işittim. Hatırladığım kadarıyla bordo veya koyu kırmızı renkli masa ve çok sayıda sandalyenin koleje hibe olarak verildiğini işittim. Hatta bir de dolabın olduğunu ve iç kapak kısmında dönemin İngiliz mührünün bulunduğunu hatırlıyorum. Girne'deki kolejde çalıştığım süre zarfında özellikle masa, sandalye ve dolap kapak içerisinde bu mührü gördüğümü çok net olarak hatırlıyorum."*[481]

1967-1970 döneminde kolejde okuduğu dönemde müdürü Reşat S. Ebeoğlu'ndan duyduğu şekliyle Kıbrıs Türk Kadınlar Birliği Başkanı sn. Halide Tunceri de konuya ilişkin hatırladıklarını şöyle aktarmaktadır.

> *"…Ne var ki o dönemin Rum okul müdürü, Rum ve Türk öğrencilerin kullanımına sunulan okul demirbaşından Türk tarafına pay vermemek için direniyor ve ayak diretyorlardı. Türk öğretmenlerinin ve müdürümüzün*

---

[480] Sonuç Zaim ve Fatma Recep ile yapılan özel mülakat, Lefkoşa, 13 Mayıs 2025; Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 286-287.

[481] Altan Günday ile yapılan röportaj, 5 Ağustos 2023.
Kolejin Girne'deki binasında yıllarca sekreter olarak görev yapan sn. Altan Günay ile 15 Ağustos 2023 tarihinde evinde yapılan röportajda, 1960 öncesi Lefkoşa kolej binasından bazı mobilyaların İngiliz yönetimi tarafından taraflara hibe olarak verildiği ve bu bilgiyi kolejde çalıştığı dönemde yaşça büyük öğretmenlerden duyduğunu aktarmaktadır.

yoğun itirazlarına karşın Rumların bu konuda hak tanımamaları neticesinde öğrenci masa, sandalye ve dolapların okuldan bir gece yarısı kaçırdıklarını nakletmesi bizleri de heyecanlandırırdı. Bir de bunların kıymetini bilin diye tembih ederdi. Dolaplarımızın kapak içleri hep mühürlüydü. Sandalye ve tek kişilik masalarımız meşe? (Ceviz) tahtadan yapılmış, çok severek kullandığımız eşyalardı."

Yukarıda aktarılan bilgilerden hareketle, İngilizler yeni inşa edilen kolej binasında eski kolejin demirbaşlarını kullanmak yerine, Kıbrıslı Rumlar ve Kıbrıslı Türkler arasında paylaştırma yoluna gittikleri anlaşılmaktadır. Ancak kolejin Kıbrıslı Rum müdür Frixos P. Vrachas döneminde Kıbrıslı Rumlar ile Kıbrıslı Türkler arasında paylaştırılan koleje ait demirbaşın, Kıbrıslı Türk tarafına aktarılmasında ciddi sıkıntıların yaşandığı anlaşılmaktadır. Sn. Tunceri'nin aktardığı değerli bilgiler sayesinde, bahse konu demirbaşın Kıbrıs Türk tarafına bir gece yarısında kaçırılarak getirildiği anlaşılmaktadır. Kolejde kullanılmak üzere Kıbrıs Türk tarafına getirilen kolej eski demirbaşının sandalye, tek kişilik masa ve dolaptan oluştuğu görülmektedir. Bahse konu bu demişbaşların üzerinde ve/veya iç kısımlarında kırmızı veya koyu bordo bir İngiliz mührünün bulunduğu anlaşılmaktadır.

Fotoğraf 33: Atatürk Öğretmen Akademisi Eski Sekreterlerinden Altan Günday, Ağustos 2023

Sn. Günday'ın verdiği bilgiler içerisinde dikkat çeken bir diğer bilginin de, Girne'deki eski öğretmen koleji binasının yıkılışına dair olan anısıdır.

(a)

(b)

Fotoğraf 34: Temmuz 2014 Tarihinde Eski Türk Öğretmen Koleji Binasının (Girne) Yıkılışını Anını Gösterir Fotoğraflar (a, b, c)[482]

Terra Santa (Sancta) Okulu

Terra Santa Okulu ile ilgili ilk bilgiye "*Halkın Sesi*" gazetesinin 12 Aralık 1958 tarihli nüshasındaki "*Türk Öğretmen Talim Kolleji Türk Maarif İdaresi'ne Devrediliyor (Mr. Lightbody[483] Muhaberimize Bu Hususu Dün Açıkladı)*" başlığıyla yayınlanan haberde rastlanmaktadır. Halkın Sesi gazetesinde yayınlanan haberden de anlaşıldığı üzere, dönemin Kıbrıs Maarif Müdür Yardımcısı Mr. Lightbody'in gazeteye vermiş mülakatta, kolejin İngiliz Yönetim tarafından Kıbrıs Türk tarafına devredileceğine dair ifade edilen önemli bir bilgi yanında, karma eğitimin devam edeceği okul olarak düşünülen binanın, "*Terra Santa Okulu*" olarak bilinen bir Osmanlı konağı olduğu yerin önerildiği anlaşılmaktadır. Nitekim bir sonraki dönemde kolejdeki eğitimin bu konakta faaliyete geçtiği ve 2 yıl kadar sürdürdüğü görülmektedir.

Fotoğraf 35: Terra Santa Okulu'nun Ana Girişi ve Aziz Şentürk, Temmuz 2023

Mehmet Güçlü "Terra Santa [Sancta] Okulu" olarak bilinen yer için kitabında "Türk Öğretmen Koleji" adını kullanmakta ve şu bilgileri vermektedir;

"Türk Öğretmen Koleji Baf Kapısı'na yakın, bugün 'Yiğitler Burcu' dediğimiz yerin doğusunda bir yerde idi. Çok eski bir bina idi. Kolejin Lefkoşa'ya merkeze ve de Rumlardan ayrı kurulmasına ben şahsen çok

[482] Sn. Altan Günday özel arşivi.

[483] Çalıştığı bu görevden sonra 13 Ekim 1958'de Maarif Müdürlüğü'ne getirilen Lightbody'in Hüsnü Feridun'a göre "Türk Dostu" olarak değerlendirildiği görülmektedir. Feridun, ag.e., s. 117, Özsezer, a.g.e, s. 71, Özsezer, a.g.e. (Teşkilat) s. 56.

sevinmiştim. Çünkü Lefkoşa'da çok çevremiz vardı; hem de lise hayatım Lefkoşa'da geçtiği için Lefkoşa'ya alışmıştım. O dönemde, Türk Öğretmen Koleji'nin eğitim süresi 2 yıl idi. Bu 2 yılda hem eğitim görüyor hem de okullara çıkıp gözlem yapıyor ve dersler de veriyorduk."[484]

1958-1960 döneminde Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nin taşındığı binaşardan birisi olan ve "Terra Santa Okulu" olarak bilinen bina, Lefkoşa'nın Arap Ahmet Bölgesi Müftü Hacı Ali Sokağı'nın hemen köşe başında yer almaktadır. Okulun bulunduğu bölgenin sınıra çok yakın bir noktada bulunması sebebiyle güvenlik açısından Türk Lisesi'nin üst kısmına taşındığı görülmektedir.

(a)

(b)

(c)

Fotoğraf 36: Terra Santa Okulu'nun Bugünkü Halini Gösterir Fotoğraflar, Temmuz 2023 *(a, b, c)*[485]

[484] Güçlü, a.g.e., s. 19.

[485] 1960 yılında bu okuldan mezun sn. Aziz Şentürk'ün yer göstermesiyle tespiti yapılan Terra Santa Okulu'nun yıkılan arka taraflarının çekilen Temmuz 2023 görüntüleri.

Fotoğraf 37: Terra Santa Okulu'nun 1956-1958 Döneminde Kız Öğretmen Koleji Öğrencilerini Gösterir Fotoğraf[486]

Fotoğraf 38: Terra Santa Okulu'nun 1958-1959 Dönemini Gösterir Fotoğraf[487]

(a)

Fotoğraf 39: Mehmet Bakkaloğlu'nun Terra Santa Okulu'nda Okuduğu Dönemi Gösterir Fotoğraf[488], 1960

[486] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 286.
[487] Aziz Şentürk Özel Arşivi.
[488] Mehmet Bakkaloğlu Özel Arşivi.

(b)

(c)

(ç)

(d)

(e)

(f)

Fotoğraf 40: Erdem Sururi'nin[489] Terra Santa'daki Okul Yıllarını Gösterir Fotoğraflar *(a, b, c, ç, d, e, f)*[490]

[489] Erdem Sururi'nin Kyriacos Demetriades tarafından yazılan "The English School, Nicosia, 1900-1960, A Historical Account From Its Founding To The End Of The British Rule" adlı kitabının 254. sayfasında İngiliz Okulu'nda okuduğu dönemde Amerikan Akademisi'ne karşı okul olarak kazandığı atletizm takımıyla çekilmiş fotoğrafı bulunmaktadır.

[490] Füsun Sururi Özel Arşivi.

Dönemin mezun öğrencilerinden alınan bilgilere ışığında ilginç bir mimari yapıya sahip olan iki katlı binanın öne çıkan en belirgin özelliği, üst kata çıkmak için kullanılan sağlı sollu iki merdivenin bulunmasıdır. Öğrenciler arasında bahse konu merdivenler, dönemin "Dallas" adlı dizideki merdivenlere benzetildiği için "*Dallas Merdiveni*" adıyla adlandırılmıştır.

Yeni kolejin yapım hazırlıkları döneminde, Kız Öğretmen Yetiştirme Koleji'nin *(Mitresses Training College)* burada hizmet verdiği bilinmektedir.

Arşivsel kayıtlardan elde edilen bilgiler ışığında, 2 yıllık bir eğitim programı sonrası ve karma olarak faaliyet gösteren Terra Santa Okulu'ndan mezun olan toplam öğrenci sayısının 97 olduğu görülmektedir.

Kolejin Adı	Dönemi	Mezun Sayısı		Toplam
		Kız	Erkek	
Terra Santa Okulu	1958-1960	14	36	50
	1959-1960	18	29	47
Genel Toplam		**32**	**65**	**97**

Tablo 16: Terra Santa Okulu'nda Okuyan Öğrenci Sayılarını Gösterir Tablo

Belge 31: Terra Santa Okulu'ndan 1958-1960 Döneminde Mezun Olanların Bir Kısım Erkek Öğrencilerin Fotoğraflarını ve İsimlerini Gösterir Belge[491]

[491] Atatürk Öğretmen Akademisi Arşivi.

KIBRIS TÜRK MAARIF DAIRESI

Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji

ÖĞRETIM SERTIFIKASI

Aziz Şentürk

1958/59 ile 1959/60 Öğretim yıllarında Kıbrıs Türk Öğretmen Kolejine devamla 1960 Haziran ayı bitirme imtihanlarını İyi derece ile başararak öğretim sertifikası almıya hak kazanmıştır.

Lefkoşa 15. 6. 1960.

Kıbrıs Türk Maarif Encümeni Başkanı V.

Kolej Müdürü

Belge 32: Aziz Şentürk'ün Terra Santa Okulu'ndan Mezun Sonrası Aldığı Öğretim Sertifikasını Gösterir Belge[492]

[492] Aziz Şentürk Özel Arşivi.

Lefkoşa Türk Lisesi

Meryem Öksüzoğlu,"Rüstiye'den Günümüze Lefkoşa Türk Lisesi (1862-2002)" adlı kitabının "İkinci Bölüm: Eğitim Sistemini Oluşturan Öğeler Açısından Tarihi Gelişimi" adlı bölümün "I- Fiziki Yapı" başlığı altında yer verdiği "2-Yeni Binalar" adlı alt başlığının "b. Günümüzdeki LTL Binası (1993-…)" kısmında, Lefkoşa Türk Lisesi olarak kullanılan bina hakkında aşağıdaki şu bilgilere yer vermektedir;

> *"… Girne Kapısı'nda oldukça geniş bir alan üzerinde bulunan günümüzdeki adıyla LTL binasının mimarı Ahmet Bahaeddin, müteahhidi ise Efruz Müdüroğlu'dur. Binanın 25 Ekim 1960 tarihinde Ankara-Türkiye'de açılan Yeni Kız isesi Proje Plan Müsabakası'nda birincilik ödülü almıştır. Eski Lefkoşa mezarlık alanı üzerine 1963 yılında inşa edilen binanın derslikleri üç katlı olup, üç ayrı bloktan oluşmaktadır. Her bloğun altında lavabolar bulunmaktadır. İdari kısımdan arka bahçeye çıkıldığında, hemen sol tarafta, çok amaçlı bir salon ve salonun hemen karşısından başlayan dört ayrı merdivenle 16 dersliğe çıkılan 1. Blok bulunmaktadır. II. ve III. bloklar, doğuya doğru I. boloğa paraleldirler. Buralarda ikişer merdivenle dersliğe çıkılırken, her bloğun zemin katında bulunan ikişer derslikle birlikte her blokta on derslik vardır."*[495]

Görsel 8: Türk Öğretmen Koleji Tarafından Çıkarılan1975-1976 Yıllığı Kapağında Türk Lisesi'ndeki Kolej Binasını Gösterir Görsel[493]

Fotoğraf 41: Türk Öğretmen Koleji'nin 1963 yılı Etkinlikleri, Lefkoşa Türk Lisesi Önü, Kolej Öğretmenlerinden Fadıl Efe ve Kolej Folklor Ekibini Gösterir Fotoğraf[494]

[493] Türk Öğretmen Koleji, 1975-1976 Yıllığı kapak resmi, AÖA Arşivi.
[494] Yılsay Barlasoğlu Özel Arşivi.
[495] Meryem Öksüzoğlu, Rüstiye'den Günümüze Lefkoşa Türk Lisesi (1862-2002), Ajans Yay. Ltd., Mayıs: 2008: Lefkoşa, s. 15-16; Behçet, a.g.e., s. 142. Yazarın ayrıca kitabında Mimar Ahmet Bahaeddin'e birincilik ödülü kazandıran bina hakkında bilgi aktarırken, kolejin bir dönem bu binada eğitim faaliyetini yürüttüğü bilgisini vermemesinin bir eksiklik olduğunu düşünüyorum.

Fotoğraf 42: T.C. Lefkoşa Büyükelçisi Dr. Mazhar Özkol'ın[496] Türk Öğretmen Koleji'ni 1963 Yılındaki Ziyareti Münasebetiyle Lefkoşa Türk Lisesi Bahçesi'nde Kolej Öğrencileri ve Müdür Reşat S. Ebeoğlu ile Çekilen Fotoğraf[497]

Persembe 20 Eylül 1962

Bozkurt

Yeni Türkiye Büyükelçisi: Dr. Mazhar özkol

Eski Müsteşar, "Uzun Süre Kalıp Güzel Adanızı ve Misafirperver Kıbrıs Türkünü Daha Çok Göremmemek Tek üzüntüm!" Demişti

KIBRIS HÜKÜMETİ, ELÇİYLE İLGİLİ "AKREMAN" VERDİ

Iağusa'daki Askeri Türk şçileri, Dün Öğleden onra Bir Toplantı Yaptı

Maliye Bakanı 'KIBRIS, MENFAATLERİNE UYGUN BİR ÇARE ARANMALIDIR!' Diyor

Belge 33: Dr. Mazhar Özkol'un T.C. Lefkoşa Büyükelçisi Olarak Atandığını Gösterir Belge, Bozkurt, 20 Eylül 1962[498]

Arşiv belgelerinden anlaşıldığı üzere, 1960-1973 tarihleri arasında Lefkoşa Türk Lisesi'nin bir bölümünde eğitim faaliyetini yürüten öğretmen kolejinin kuvvetle muhtemel hem kolejin hem de lisenin artan öğrenci sayısı sebebiyle Maarif Dairesi'ni yeni arayışlara ittiği değerlendirilmektedir.

Bu çerçevede konuyla alakalı ilk belgenin, 30 Haziran 1961 tarihli olduğu görülmektedir. İcra Heyeti Başkanı Rauf R. Denktaş tarafından 1941/80 nolu sayıyla ve "Öğretmen Koleji İnşaatına Tahsis Edilecek Olan Arsa Hakkında" özetiyle kaleme alınan resmi yazıdan anlaşıldığı üzere, yeni kolej binası için bir arsanın tahsis edildiği anlaşılmaktadır.[499]

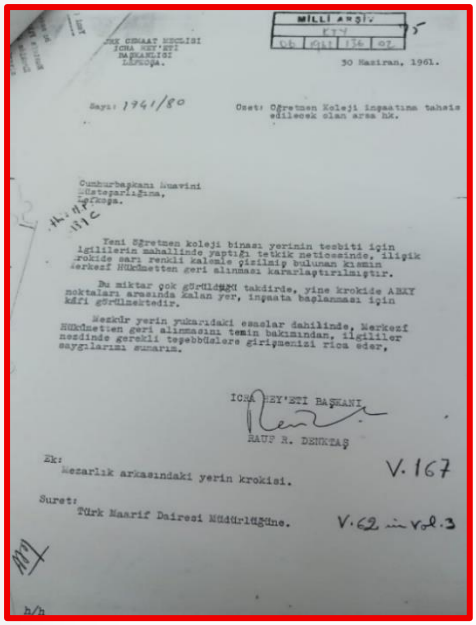
---

[496] Kıbrıslı Kıbrıs İlk T.C. Büyükelçisi Emin Dırvana'nın yerine atanan Dr. Mazhar Özkol, bu görevi 1 Ocak 1962'den 1 Ocak 1964 tarihinde kadar yürütmüştür.

[497] Yılsay Barlasoğlu Özel Arşivi.

[498] 20 Eylül 1962 tarihli Bozkurt Gazetesi, https://evrakcm.gov.ct. tr/siteler/gazeteler/bozkurt/1962/Eyl%C3% -BCl/20Eylul1962-Bozkurt.pdf.

[499] K.K.T.C. Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi, TCM Eğitim Dosyaları, KTY, 06-1961-136-02.

30 Haziran, 1961.

Sayı: 1961/80

Özet: Öğretmen Kolleji inşaatına tahsis edilecek olan arsa hk.

Cumhurbaşkanı Muavini
Müsteşarlığına,
Lefkoşa.

Yeni Öğretmen koleji binası yerinin tesbiti için ilgililerin mahallinde yaptığı tetkik neticesinde, ilişik krokide sarı renkli kalemle çizilmiş bulunan kısmın Merkezî Hükûmetten geri alınması kararlaştırılmıştır.

Bu miktar çok görüldüğü takdirde, yine krokide ABXY noktaları arasında kalan yer, inşaata başlanması için kâfi görülmektedir.

Mezkûr yerin yukarıdaki esaslar dahilinde, Merkezî Hükûmetten geri alınmasını temin bakımından, ilgililer nezdinde gerekli teşebbüslere girişmenizi rica eder, saygılarımı sunarım.

İCRA HEY'ETİ BAŞKANI
RAUF R. DENKTAŞ

Ek: Mezarlık arkasındaki yerin krokisi.

V. 167

Suret: Türk Maarif Dairesi Müdürlüğüne.

V. 62 ... Vol. 3

Belge 34: 1961 Yılında Lefkoşa'da Yapılması Düşünülen Yeni Öğretmen Koleji İçin Tahsis Edilen Arsaya İlişkin Belge

Bu çerçevede resmi yazışmalar sürerken, Rauf R. Denktaş'ın 2294/455 sayıyla, 19 Ağustos 1961 tarihli ve "Öğretmen Kolleji Hakkında Proje" başlıklı geniş bir yazıyı kaleme aldığı görülmektedir. Sn. Denktaş tarafından kaleme alınan resmi yazının, 2 sayfa olması yanında kolejle ilgili değerlendirmelerini içeren resmi yazıyı Türk Maarif Müdürü'ne, Kolej Müdürü'ne, İcra Heyeti Üyeleri'ne, Maliye Dairesi Müdürü'ne ve Müsteşar Nefi Korürek'e de görüşlerini almak üzere gönderdirdiği anlaşılmaktadır. Bahse konu yazıdan anlaşıldığı üzere, Rauf. R. Denktaş'ın resmi yazısına kolejin Kıbrıs Türk toplumu içerisindeki önemine dair genel bir değerlendirme sonrasında yazısına kolejin yaşadığı sıkıntılara değinerek devem etmektedir. Sn. Denktaş'ın kolejin yaşadığı sıkıntılarına değindiği yazısında kullandığı cümleler aşağıdaki gibidir;

> *"... Önümüzde iki sene zarfında yüze yakın mezun verecek olan Öğretmen Kolleji'nin çalışma proğramı ve çalışabilme zemini acaba bu gayeye hizmet edebilecek durumda mıdır? Evvela zemini ele alalım. Öğretmen Kolleji, şimdi içinde bulunduğu şartlar altında, öğrencilerine her türlü fırsatı verebilecek bir durumda değildir. Spor sahası, zirai çalışmalar için arazisi, iyi bir yatılı kısmı, kütüphanesi, sosyal toplantılara vesile olabilecek bir salonu mevcut değildir. Bu şartlar altında öğrencilerin yatılı kalmaktan temin ettikleri veya edecekleri istifade de pek azdır.*
>
> *O halde derhal, bu koleji, kendisinden beklediğimiz müsait şartları verebilecek bir duruma getirmek zorundayız. Önümüzdeki 2 yılın mezunlarını en iyi şekilde yetiştirebilecek bir duruma getirmeliyiz. Bunu, geniş bir arazide inşa edilecek yeni bir inşaat şeklinde tasavvur etsek bile, şimdiki malî durumumuzda böyle bir projeye gidemeyeceğimiz aşikârdır."*

Sn. Denktaş'ın kolejin içerisinde bulunduğu sıkıntıları gidermek adına getirdiği çözüm modelini de yazdığı bu resmi yazıdan öğrenilmektedir. Sn. Denktaş'ın, kolejin sorunlarına getirdiği çözüme dair görüşleri, resmi yazıda şu cümlelerle ifade edilmektedir:

> *"Çare olarak, Kolleji bu sene Girne'deki Shepherd'e ve Nikoladis'den aldığımız binalarda açmayı düşünüyorum. Halen, kollejin vermekte*

olduğu icar bedeli böylelikle Evkaf'a ödenmiş olur. Kollej öğrencilerine her türlü fırsatı veren muhite nakledilmiş ve Girne Kıbrıs Türklerinin kalkınma kampanyasında beyin vazifesini görecek olan yeni bir müesseseye kavuşmuş olur.

Bu arazinin dahilindeki plaj ve kazino yine ayrıca, kollejin çalışmasına sekte vurmayacak bir şekilde icar edilebilir veya , en ideal şekil olarak kollej namına çalıştırılabilir ve orada garsonluk, aşçılık gibi kurslar açılarak bu sahadaki boşluğumuzun doldurulması yoluna gidilebilir.

Öğrenciler, bu yeni merkezde, azami spor faaliyetleri, sosyal temas ve faaliyetler arasında tavukçuluk, ziraat, meyvecilik, çiçekçilik gibi konularda geceli gündüzlü meşgul edilecek ve 2 sene zarfında alacakları bilgi ile köylere dağıldıkları zaman geniş şekilde ansiklopedik ve ülkücü insanlar olacaklardır."

Sn. Denktaş'ın yazdığı resmi yazıdan, kolejin verdiği akademik tedrisatın da yetersiz olduğunu kabul ettiğini şu cümlelerle ifade ettiği görülmektedir;

"… Şimdiki vaziyette, kollejdeki akademik tedrisatın ihtiyacımız olan dinamik, her sahada (ve bahusus köylüye yararlı olacak sahalarda) yetişmiş mezunlar verdiğini iddia edemeyiz kanaatindeyim."

Yine sn. Denktaş'ın yazdığı resmi yazıdan kolejden mezun olacak bir öğrencinin nasıl bir öğretmen olması gerektiğine dair değerlendirmelerini de aşağıdaki cümlelerle ifade edildiği görülmektedir;

… Şahsi kanaatime göre, her ilk okul hocası, ilk okul derslerini öğretmede olduğu kadar, sebzecilikte, meyvecilikte, arıcılıkta, tavukçulukta, ve bazı elzem teknik bilgilerde esaslı bir şekilde yetişmiş olmalıdır. Boş zamanlarını spor faalyetleri ve faideli, gelir getiren işere harcamasını bilmelidir. Bu bilgiyi, gittiği köye yayabilecek personaliteye sahip olmalıdır. Eski Sparta usulüne yakın, sıkı bir rejim ve devamlı bir çalışma neticesinde temin edeceğimiz mezunlarla Kıbrıs Türkü'nün kalkınma mevzuunu ele alabiliriz.

1961 Haziran ile Ocak 1962 tarihleri arasında kolejde yaşanan sorunların Maarif Dairesi'ne defaatle yazılan yazılarla aktarıldığı anlaşılmaktadır. Bu çerçevede Maarif Dairesi tarafından bahse konuyu dönemin kolej Müdürü Reşat Süleyman Ebeoğlu'nun yazdığı yazı üzerinden "Türk Maarif Müdürü Eliyle" ibaresiyle Kıbrıs Türk Cemaat Meclisi İcra Hayeti Başkanı'na gönderilen yazı bunlardan birisidir. Maarif Dairesi'nin, kolej müdürü sn. Ebeoğlu'nun yazdığı değerlendirme yazısı üzerinden İcra Heyeti Başkanı'na gönderilen yazıda, kolejin sorunlarına dair yapılan değerlendirmelerin 2 ana başlıkta ele alındığı görülmektedir. G/121/61 nolu sayı ve 13 Kasım 1961 tarihli olduğu anlaşılan yazının

birinci kısmında binasızlık konusuna değinildiği, yazının ikinci kısmında ise kolejin yerine konulmak istenen yeni alternatiflere karşı olan sitemlere değindiği görülmektedir.

Öğretmen kolejinin yeni binasıyla alakalı 7 Ocak 1962 tarihli belgeden de anlaşıldığı üzere, bahse konu dairenin yer tahsis sonrası taslak bir kroki çizdirdiği anlaşılmaktadır. Hatta belgede yer alan "Bu mesele, Maarif Dairesi Mühendislerinden Mustafa Fikri Beyle mahallinde tetkik edilmiş." cümlesi ile bahse konu dairenin mühendisleri tarafından yerinde tetkik edilerek daha ileri safhaya getirildiği görülmektedir.[500]

Plan 6: 1961 Yılında Lefkoşa'ya Yapılması Öngörülen Öğretmen Koleji'nin Çizilen Taslak Plan Krokisi[501]

HASDER (El Sanatları Merkezi/Selimiye)

HASDER merkez binasının hemen önünde yer alan panodaki tarihçesine bakıldığı zaman, 1960'lı yıllarda Türk Öğretmen Koleji'nin geçici olarak kullanılan binalarından birisi olduğuna dair herhangi bir bilginin verilmemesinin bir eksiklik olduğunu ifade etmek gerekir. Dolayısıyla bina hakkında panoda yer alan bilgilerin daha çok kuruluş[502] dönemine ait olduğu görülmektedir. Ancak yakın döneme ait bilgilerin de yer almasının binanın zaman içerisindeki farklı kullanım amaçları hakkındaki bilgilerin de yer almasının Kıbrıs Türk toplumunun sosyal ve kültürel tarihi açısından büyük bir önem arz etmektedir. Dolayısıyla Kıbrıs Türk toplumunun her alanda gelişmesine katkıda bulunan Türk Öğretmen Koleji'nin bu binada eğitim faaliyetini yürütmesi bilgisi binanın toplumsal ve kültürel tarihine daha bir zenginlik kazandıracağı muhakkaktır. Bu vesileyle dikkat çekmek istediğim bir diğer önemli husus da, panoda yer alan bilgilerin aktarılmasında kullanılan Türkçe ifade bozukluklarının bulunmasıdır. Bu sebeple Lefkoşa'nın köklü bir kültürel geçmişinin bir parçası durumunda olan bahse konu binanın bütünlüklü bir tarih anlayışı içerisinde uzak ve yakın geçmişine sahip çıkma sorumluluğu vardır. Bu vesileyle araştırmalarla ortaya çıkan yeni bilgiler ışığında, HASDER'in başarıyla yürüttüğü toplumsal projelere Kıbrıs Türk kültürüne katkı sağlamış bir kurumun ortaya çıkan bilgileri harmanlayarak düzeltileceğine olan inancımı yürekten ifade etmek isterim. HASDER'in ana giriş kapısının hemen sağ tarafına yerleştirilen panoda yer alan binaya ait bilgiler aşağıdaki gibidir;

[500] K.K.T.C. Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi, TCM Eğitim Dosyaları, KTY, 06-1961-136-01.
[501] K.K.T.C. Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi, TCM Eğitim Dosyaları, KTY, 06-1961-136-05.
[502] Panoda yer alan bilgilere ait tarih aralığının 1896-1920 arasında olduğu görülmektedir.

"Bu bina, Kıbrıs Türk toplumunun ilk İdadi (Ortaokul) ve "Sultaniye[503] (Lise) mektepleri binası olarak kulanılmıştır. 14 Kasım 1896 tarihinde Müftü Ali Rıfkı Efendi, Evkaf Muhasebecisi Sadık efendi, Muallim-i Evvel Hacı Hafız Ziyai Efendi, Faik Bey, Küfi-zade Asaf Bey, Müzevvid-zade Derviş Efendi, Ahmet Muhittin Efendi ve Derviş Paşa'dan oluşan Maarif Encümeni, aldığı bir kararla Kıbrıslı[504] Türk toplumunun ortaokul dengindeki ilk 'İdadi' mektebini inşa etmek üzere bir komisyon oluşturdu. Bu komisyona Maarif Müfettişi Mr. Spencer, Müfti Efendi, Derviş Paşa, Faik Bey ve Asaf Bey atandı. Bu komisyon, zamanın hükümeti ve Evkaf'ın katkılarıyla su anda HASDER El Sanatları Merkezi olarak kullanılan bu binayı 1896 yılında inşa etti. İnşaatı tamamlanan bu binada Kıbrıslı Türk toplumunun ik 'İdadi Mektebi' 26 Aralık 1897 tarihinde, Kıbrıs Sömürge Valisi Sir Walter Sendall tarafından açıldı. Beyrut muallimlerinden Kıbrısı Cengiz-zade Ali Riza Bey İdadi mektebinin ilk müdürlüğüne, Beyrutlu Misbah Efendi baş öğretmenliğine[505], Müfti-zade Fehmi Efendi Türkçe, Farsi[506] ve Arabi[507] muallimliğine, Hacı Veli Efendi-zade Din dersi muallimliğine ve Mr. Vedva İngilizce muallimliğine atandı. 1920 yılında 'İdadi Mektebi'ne' bir sınıf daha eklenerek Kıbrıs Türk Toplumu için lise dengindeki ilk 'Sultaniye Mektebi' yine bu binada eğitim vermeye başladı ve Türkiye'de uygulanan müfredat ve program aynen bu okulda da uygulanmaya başladı. Bu gelişmeler sayesinde zamanla Kıbrıs'ta medreseler kapanmaya başladı ve böylece çağdaş eğitim sistemine geçildi."

(a)

[503] Doğrusunun "Sultani" şeklinde olması gerekmektedir.
[504] Doğrusunun "Kıbrıs" şeklinde olması gerekmektedir.
[505] Doğrusunun "Öğretmenliğe" şeklinde olması gerekmektedir.
[506] Doğrusunun "Farsî" şeklinde olması gerekmektedir.
[507] Doğrusunun "Arabî" şeklinde olması gerekmektedir.

(b)

(c)

(ç)

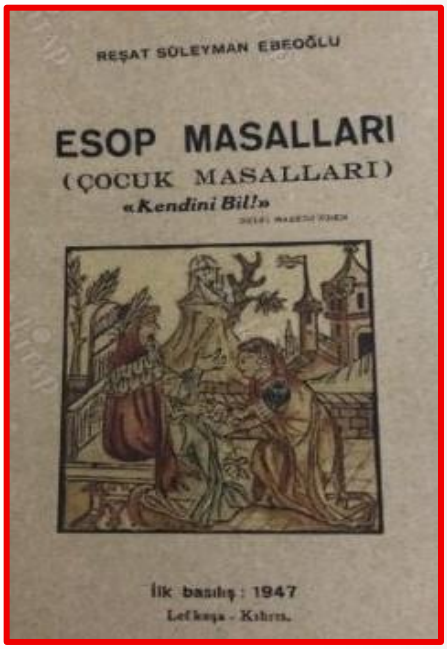
Fotoğraf 43: Türk Öğretmen Koleji'nin 1960'lı Yıllarda Kullanılan Binasına Ait Ön ve Yan Cephe Görüntülerini Gösterir Fotoğraflar, Temmuz 2023 (a, b, c, ç)

Binanın ana giriş kapısının sağında ve solunda bulunan iki odanın dönemin kolej müdürünün ve yardımcısının odası olarak kullanıldığı görülmektedir. Sami Efe'den alınan bilgiye göre, giriş kapısının sağındaki odanın dönemin sevilen ve sayılan öğretmenlerinden Reşat Süleyman Ebeoğlu'na, karşısında bulunan yani, girişin hemen solundaki odanın da müdür yardımcısı Fadıl Sami Efe'nin makam odası olduğu anlaşılmaktadır.

Bugün Naci Talat Vakfı binası olarak kullanılan konağın, o dönemlerde Türk Öğretmen Koleji Müdürü Reşat Süleyman Ebeoğlu'nun ikametgâhı olarak kullanıldığını aktaran sn. Sami, çocukluğunun büyük bir kısmını bu evde geçirdiği bilgisini paylaşmaktadır. Kolej olarak kullanılan binanın arka ve sağ taraftaki boşlukta beden eğitimi gibi dersler ile ve diğer sportif faaliyetlerin yapıldığını anlatan Sami Efe'nin, bu alanda da çok zaman harcadığını ve o günleri özlemle andığını anlatmaktadır.

Fotoğraf 44: Sami Efe ve HASDER'in Ön Cephesini Gösterir Fotoğraf, 05.07.2023

Görsel 9: Reşat S. Ebeoğlu Tarafından Yazılan"Esop Masallar" Adlı Masal Kitap Kapağını Gösterir Görsel

V.XIV Teachers' Training College ile İlgili Kıbrıs Türk Basını'nda Çıkan Haberler ve The Cyprus Gazatte'deki Duyurular[508]

Teachers' Training College'in 1937 yılında İngilizler tarafından Omorfo'da açıldıktan sonra hem Kıbrıs Türk Basını'nda hem de "Cyprus Gazette" adlı resmi gazete yayınlanan birçok haberin yer aldığı görülmektedir. Bu sebeple kolejle ilgili bilgiler temel olarak 2 ana başlık[509] altında toplanmıştır.

The Cyprus Gazette'de Çıkan Duyurular

Kolejin açılına dair ilk çıkan habere "The Cyprus Gazette" adlı resmi yayın organında rastlanmaktadır. The Cyprus Gazette'in 25 Eylül 1936 tarihli nüshasında 936 numarayla yayınlanan "*Teachers' Training College, Morphou*" başlıklı duyuruda, kısaca şu bilgiler yer verildiği görülmektedir;

> *"1937 Eylül'ünde, Omorfo'da Öğretmen Yetiştirme Koleji açılması kararlaştırılmıştır. Koleje girecek öğrencileri seçim şeklinin tam ayrıntıları, adaylara bildirilecektir. Başvurularınız Maarif Müdürlüğü'ne yapılacaktır."*

[508] TTC hakkında basına yansıyan haberlerin Kıbrıslı Türkler ile ilgili haberlerin Kıbrıs Türk Basını'nda, Kıbrıslı Rumlar ile ilgili olanların da Kıbrıs Rum Basını'nda yer aldığı görülmektedir.
[509] Kıbrıs Rum Basını'nda kolejle ilgili çıkan haberler de bulunmasına karşın bu tasnife tabi tutulmamıştır. Bahse konu Rum basınında çıkan haberlerin daha çok kitabın ilgili bölümünde kullanılmakla yetinilmiştir.

Konuya ilişkin bir diğer The Cyprus Gazette'de çıkan haberin ise, 531 nolu ve 24 Temmuz 1940 tarihli olduğu görülmektedir. Bahse konu haberde dönemin Maarif Müdürü James Reynolds Cullen'in Öğretmen Yetiştirme Koleji için yapılan İngilizce sınavında başarılı olanlara verilen ödüllerle ilgili olduğu görülmektedir. Haberde başarılı olup da ödülü almaya hak kazanan 8 öğrencinin isimleri aşağıdaki gibidir.

1. Hüseyin (Hussein) Özdemir
2. George Savvides
3. İsmail Safa
4. Nearchos Papaxenopoulos
5. Andreas Georgiades
6. Mehmet Şefik (Shefik)
7. Costas Phinikarides
8. Mehmet Djevdet (Cevdet)

Yine The Cyprus Gazette'nin 321 nolu 18 Haziran 1941 tarihli nüshasında da dönemin Maarif Müdürü J. R. Culen tarafından "Yeni Öğretmenler İçin İmtihan" başlığıyla yayınlandığı görülmektedir. Haberin içeriğinde şu bilgiler bulunmaktadır: "*Geçici erkek ve bayan öğretmen alımı ve Omorfo Öğretmen Yetiştirme Koleji'ne giriş için sınavların ertelendiği bildirilmiştir. Ağustos ve Eylül de yapılması tasarlanıyor. Tam tarih ve yer uygun bir zaman içerisinde duyurulacaktır.*"

Yine The Cyprus Gazette'nin 357 nolu, 30 Mayıs 1946 tarihli ve "Öğretmen Yetiştirme Koleji Giriş Sınavı" başlıklı olup, içerdiği bilgiler aşağıdaki gibidir;

1. Öğretmen Yetiştirme Koleji giriş sınavının 2, 3 ve 4 Temmuz 1946 tarihinde Lefkoşa İngiliz Koleji'nde yapılacağı bildirilmiştir.
2. Başarılı erkek adaylar direk olarak Ekim 1946'da koleje katılabileceklerdir veya Maarif Müdürü'nün izniyle bir yıllığına geçici öğretmen olarak görev yapması istenebilir.
3. Başarılı bayan adaylar, Lefkoşa'da geçici öğretmen olarak görevlendirilecek ve Bayan Öğretmen Yetiştirme Merkezi'nde talimat alacaklardır.
4. Katılmak için başvuruların 24 Haziran 1946 tarihine kadar Maarif Dairesi'ne gönderilmesi gerekmektedir ve imtihan ücreti için 5'lik pul yapıştırmalıdırlar. Gerekli formlar, Lefkoşa'da Maarif Dairesi'nden ve diğer kasaba eğitim komisyonlarından alınabiir.
5. Başvuru için her adayın sağlaması gereken belgeler;
   a. Bölge eğitim komisyonundan alınacak bir doğum belgesi.
   b. Kişinin ingilizce sınavını iyi eya pekiyi derece ile geçtiğini gösteren belge veya İngilizce
   sınavındaki numara, tarihi ve yerini bldiren bir yazı.
   c. Son mezun olduğu okulundaki derslerin sertifikası.
6. Tüm belgeler Maarif Müdürlüğü'nden sağlanabilir.

Yine The Cyprus Gazette'de yer alan kolejle ilgili duyuru numarasının 571, tarihinin ise 17 Ağustos 1947 olduğu görülmektedir. resmi gazetede yayınlanan duyurunun "(Öğretmen Münhal(i)" başlıklı olduğu 4 madde içerdiği görülmektedir. yayınlanan duyurunun bilgileri aşağıdaki gibidir;

Başvurular, öğretmenin sürekli ve emeklilik görevi için Öğretmen Yetiştirme Koleji Omorfo'ya çağrılmıştır. Görevin maaşı, senenlik 15 lira artışla yılda 240 lira olup da 360'a kadar çıkabilir. Öğretmenin verimlilik sayesinde 300 liralık bir artış mümkündür.

Başarılı adayın görev cetveline, deneyimine göre en alt maaşdan çok daha yüksek bir noktadan başlamasına izin verilebilecektir. Savaş ikramiyesi olarak Hükümetin zaman zaman onayladığı oranlarından ödenmesi mümkündür. Şimdiki oran bekâr bir memur için yılda 300 liraya kadar senenlik 92.11.2 lira iken, 300 liranın üstünde olam maaşlar için 64.7.6 liradır.

1. Seçilen kişinin Omorfo'da kalması istenecek ve kolejin konut görevlerini üstlenmesi beklenecektir. Kolejde sağlanabilirse mobilyalı odalar bedava olarak sağlanacaktır. Eğer sağlanması mümkün değil ise, konut için ödenek verilecektir.

2. Mesleğin birincil görevleri şunlardır: Eski ve modern Yunanca'yı öğretmek, öğretmenlere eğitimde bu dilleri öğretmen metotlarını göstermek; yardımcı konuları öğretme yeteneği istenebilir ama gerekli değidir. Öğrencileri idare ve kontrol etme ve Öğretmen Yetiştirme Koleji Müdürlüğü tarafından kendisine tahsis edilen görevleri üstüne olarak bahse knu kolejin genel idaresini onlarla paylaşmak.

3. Adaylar İngiliz tarihi bilmelidir ve Yunanca dilinde üniversite düzeyinde yeteriliğe sahip olmalıdır. Alınan kişinin (öğretmenin) ilk etapta iki yıllık bir dönem için deneme süresinden geçmesi istenecektir.

4. Başvurular 21 Ağustos 1947'den sonrakilerden olmamak kaydıyla bölge eğitim komisyonlarından alacakları Gen. 6 Formu'yla bebarer yapılması gerekmektedir."

Yine The Cyprus Gazette'nin 412 nolu, 3 Haziran 1948 tarihli ve "Öğretmen Yetiştirme Koleji Giriş Sınavı" başlığıyla Maarif Müdürü George Frederick Sleight tarafından yayınlanan 6 maddelik bir duyuru olduğu görülmektedir.

Ayni resmi gazetenin 2 Haziran 1949 tarihli ve 437 nolu ile 5 Haziran 1950 tarihli ve 495 nolu ve "Öğretmen Yetiştirme Koleji Giriş Sınavı" başlığıyla yayınlananların kolejle ilgili benzer bir duyuru olduğu görülmektedir.

Yine The Cyprus Gazette'nin 207 numara, 14 Temmuz 1957 tarihli ve "Teklifler" başlığıyla yayınlanan duyurunun içerik olarak farkı olduğu görülmektedir. resmi gazetede yayınlanan duyurudan anlaşıldığına göre, Omorfo'daki inşa edilen koleje yapılacak olan ek binalara dair teklif kabulüyle ilgili bir duyuru olduğu görülmektedir.

Kıbrıs Türk Basını'nda Çıkan Haberler

Teachers' Training College ile ilgili 1937-1963 tarihleri arasında çıkan haberlerin yer aldığı yerel basındaki gazete sayısına nazaran ancak belli başlı gazetelerde yayınlandığı görülmektedir. Bu sebeple kolejle ilgili olarak yerel gazetelerde çıkan haberlerin hangi konuları içerdiğine dair bilgilere geçmezden önce, 1937-1963 tarihleri arasındaçıkan

yerel gazetelerin hangileri olduğuna dair genel bir bilgiyle başlamanın yararlı olacağı kanaatindeyim. Buna göre;[510]

1. 1923-1938 Arasında Yayınlanan Gazeteler;

a. Siyaset-Kültür-Sanat
a1. Hakikat
a2. Birlik
a3. Masum Millet
a4. Haber
a5. Ses[511]

2. 1938-1950 Arasında Yayınlanan Gazeteler;

a. Siyaset-Kültür-Sanat
a1. Vakit
a2. Halkın Sesi[512]
a3. Yankı
a4. Hür Söz[513]
a5. Ateş
a6. İnkilap
a7. Kurun
a8. Emekçi
a9. Türk Sözü
a10. Kıbrıs
a11. Sabah
b. Siyasi Parti
b1. İstiklâl[514]
c1. Yeni Sabah

---

[510] Orhan Turan, Tarihten Günümüze Kıbrıs Türk Basını (1879-2009), T.C. Atatürk Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkilap Tarihi Enstitüsü Müdürlüğü, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: 2010, s. 101-170; Kıbrıs Türk Basın tarihinin geniş bilgisi için bkz. Tamçelik-Kasapoğlu, a.g.e., s. 124-127.

[511] İlk sayısı 29 Nisan 1935'de neşredilerek yayın hayatına başlamıştır. Haftalık olarak yayınlanan Ses gazetesi, orta boy büyüklükte ve dört sayfa düzeninde Lefkoşa'daki Mehmet Fikri Basımevi'nde çıkmaya başlamıştır. Ses gazetesinin sahibi ve başyazarı Hasan İzzet Asım Bey'dir. Bkz. Torun, a.g.y.l.t., s. 95-100; Ünlü, a.g.e., s. 88-89; Harid Fedai, Bir Değinme: Ses Gazetesinin Yayın Süresi, Yeni Kıbrıs, V/1, Ekim: 1987, s. 27-28; Servet Sami Dedeçay, Kıbrıs'ta Enformasyon veya Yazılı ve Sözlü Basın II, Lefkoşa Özel Üniversitesi, Yayınları, No: 5, Lefkoşa: 1989., s. 52.

[512] "Her Gün Sabah Çıkan Türk Gazetesidir" düsturuyla yayın hayatına giren Halkın Sesi ilk sayısının 14 Mart 1942 tarihinde yayınlandığı görülmektedir. Gazetenin Müdürü ve İmtiyaz Sahibi Dr. Fazıl Küçük idi. Gazetenin sayfa sayısı zaman ve olaylara göre değişmekte ve her boyda çıktığı görülmektedir. Torun, a.g.y.l.t., s. 103-127; K.K.T.C. Cumhuriyet Meclisi Gazete Arşivi, https://evrakcm.gov.ct.tr/siteler/ gazeteler/hursoz/default.aspx; Ünlü, a.g.e., s. 144-153; Dedeçay, a.g.e., s. 57-61.

[513] Yayın hayatına 17 Ağustos 1946 yılında başlayan gazete, Lefkoşa'da Hür Söz Basımevi'nde basılmakta ve günlük çıkan bir gazete olduğu görülmektedir. Gazetenin sahibi ve başyazarı Fevzi Ali Riza Bey oarak görülmektedir. Torun, a.g.y.l.t., s. 129; K.K.T.C. Cumhuriyet Meclisi Gazete Arşivi, https://evrakcm.gov. ct.tr/siteler/gazeteler/hursoz/default.aspx; Ünlü, a.g.e., s. 93-94; Şahin Yedek, Hür Söz Gazetesi'nde Kıbrıs Yahudi Mülteci Kampları (1946-1949), Studies of The Ottoman Domain, Cilt: 8, Sayı: 15, Tarih: August-Ağustos: 2018, s. 255-256; Dedeçay, a.g.e., s. 61-62.

[514] İlk sayısının 28 Ekim 1949 yılında yayınlandığı görülen İstiklâl gazetesinin sahibi ve başyazarı M. Necati Özkan olduğu görülmektedir. Lefkoşa'da İstiklâl Basımevi'nde günlük olarak neşredilen gazetenin ilk 4 sayısının 8 sayfa, sonraki sayılarının ise 4 sayfa ve büyük boy olarak

c. Kaynaklarda İsmen Geçen Dolayısıyla Herhangi Bir Tasnife Tabi Tutulmayan Gazeteler

3. 1950-1960 Arasında Yayınlanan Gazeteler;

a. Siyaset-Kültür-Sanat
a1. Milliyet
a2. Memleket
a3. Bozkurt[515]
a4. Vatan
a5. Köylü
a6. Nacak

b. Sendikal
b1. Çağrı

c. Fikir-Edebiyat-Sanat
c1. Kıbrıs Türk Edebiyatına Bir Hamle
c2. Er Meydanı
c3. Sesimiz
c4. Yolumuz

4. 1960-1974 Arasında Yayınlanan Gazeteler;

a. Siyaset-Kültür-Sanat
a1. Cumhuriyet
a2. Milli Birlik
a3. Akın
a4. Devrim
a5. Mücahit
a6. Zafer
a7. E.s.b.a.m.
a8. Savaş
a9. Ayna
a10. Zaman

b. Öğrenci
b1. Öğrencinin sesi
b2. Okul Postası
b3. Bizim Kent
c. Reklam
c1. Bayram

d. Magazin
d1. Karnaval
d2. Hafta Aktülite
d3. Aile Magazin
e. Meslekî
e1. Öğretmen

f. Sosyal-Siyasî-Denek
f1. Kooperatif

çıktığı görülmektedir. Torun, a.g.y.l.t., s. 136-148; Ünlü, a.g.e., s. 106-109; Dedeçay, a.g.e., s. 63-66.

[515] İlk sayısı 26 Ekim 1951'de yayımlanmıştır. Lefkoşa'da Bozkurt Basımevi'nde çıkan Bozkurt gazetesinin sahibi ve başyazarı Cemal Togan'dır. Torun, a.g.y.l.t., s. 101-103; K.K.T.C. Cumhuriyet Meclisi Gazete Arşivi, Bozkurt; Ünlü, a.g.e., s. 153-160; Dedeçay, s. 68-73.

f2. Nizam
f3. Ufuk

Yukarıda başlıklar halinde verilen Kıbrıs Türk Basını'na ait gazeteler içerisinde kolejle ilgili yer alan gazetelerin azlığı dikkat çekmektedir. Buna göre, kolejle ilgili her türlü haberin yer aldığı gazete adları aşağıdaki gibdir;

1. Halkın Sesi Gazetesi
2. Hür Söz Gazetesi
5. Söz Gazetesi[516]
6. Vakit Gazetesi[517]

[516] Torun, master tezinde Söz gazetesinin yayın hayatına girişini şöyle açıklamaktadır; "Kıbrıs, I. Dünya Savaşı sırasında olduğu gibi savaş sonrası da kısıtlamalardan tamamen kurtulabilmiş değildi. Ada Türkleri bu kısıtlamaları üzerlerinde daha fazla hissediyordu. İngiliz Yönetimi, kısıtlamaları Türk milliyetçiliği üzerinde titizlikle uygulanmaktaydı. Bunlara dayanarak hükümet belirli bir süre için ya da süresiz olarak gazeteyi kapatabilirdi. Bu durumda Mehmet Remzi Bey, kendi üzerine 'Söz' adında bir gazetenin imtiyazını almıştır. Doğru Yol kapanırsa Söz gazetesi yayımlanacaktır. Bu imtiyaz hakkının kaybolmaması için, yürürlükteki kanunlara göre altı ay içinde yayına başlayan veya yayınına altı ay ara veren bir gazetenin imtiyazı hükümsüz kalacağından, Mehmet Remzi Bey de Doğru Yol gazetesi kapanmadan arada bir onun yerine Söz gazetesini yayımlamıştır. Söz gazetesi böylece yayın hayatına başlamıştır."
Söz gazetesinin ilk sayısı 15 Şubat 1921'de neşredilmiştir. Her yönden Doğru Yol gazetesinin benzeri olan Söz gazetesi, Pazartesi yerine Salı günleri yayımlanmaya başlamıştır. Torun, a.g.y.l.t., s. 71-76; Havva Arslan, İngiliz Sömürge Yönetimi'nde Kıbrıs Türk Basını: Söz Gazetesi Örneği (1921-1946), Hacettepe Üniversitesi, Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: 2004; Ünlü, a.g.e., s. 135; Beria Remzi Özaran, Anadolu Kurtuluş Yıllarında, Kıbrıs Türk Toplumu, IV/7, Yeni Kıbrıs, Nisan: 1987, s. 46; Oktay Öksüzoğlu, Mehmet Remzi Okan, Kıbrıs Türk Basınından Portreler 1, GOG Yayınları, Lefkoşa: 1990; Farid Fedai, Bir Değinme: Doğru Yol ve Söz Gazeteleri, Kıbrıs Türk Kültürü Makaleler-1, Samtay Vakfı Yayınları, Lefkoşa: 2005, s. 79-83; Harid Fedai, Mehmet Remzi Okan'dan Sonra Söz Gazetesi, Kıbrıs Türk Kültürü Makaleler-1, Samtay Vakfı Yayınları, Lefkoşa: 2005, s. 285-289; Haşmet Muzaffer Gürkan, 1930'larda Bir Türk Gazetesi: Haber Gazetesi-1, Söz, 23 Nisan 1984, Sayı: 1178; Haşmet Muzaffer Gürkan, 1930'larda Bir Türk Gazetesi: Haber Gazetesi-2, Söz, 24 Nisan 1984, Sayı: 1179; Haşmet Muzaffer Gürkan, 1930'larda Bir Türk Gazetesi: Haber Gazetesi-3, Söz, 25 Nisan 1984, Sayı: 1180; Haşmet Muzaffer Gürkan, 1930'larda Bir Türk Gazetesi: Haber Gazetesi-4, Söz, 26 Nisan 1984, Sayı: 1181; Haşmet Muzaffer Gürkan, 1930'larda Bir Türk Gazetesi: Haber Gazetesi-5, Söz, 27 Nisan 1984, Sayı: 1182; Haşmet Muzaffer Gürkan, 1930'larda Bir Türk Gazetesi: Haber Gazetesi-6, Söz, 28 Nisan 1984, Sayı: 1183; Dedeçay, a.g.e., s. 48-50.

[517] İlk sayısı 28 Ekim 1938'de yayımlanmaya başlayan Vakit gazetesi, haftalık olarak yayın hayatına başlamıştır. Gazetenin sahibi ve müdürü Avukat Hakkı Süleyman Sonder Bey idi. Vakit gazetesi, Lefkoşa'da Mehmet Fikri Basımevi'nde dört sayfa olarak çıkmaya başlamış ve başyazarları da Hakkı Süleyman Bey tarafından yazılmıştır. Torun, a.g.y.l.t., s. 101-103; Ünlü, a.g.e., s. 89-92; Dedeçay, a.g.e, s. 52-56.
Dedeçay, kitabında Vakit gazetesinin sahibi ve müdürü Sonder'in bir anısını şöyle aktarmaktadır; "British Councel tarafından 1940 yılı Mart ayında, Kıbrıslı gazete müdürleri Majino Hattı ile Büyük Britanya harp çabalarını ve sahalarını görmeye davet edilmişlerdi. Bu davete, Kıbrıslı bir Türk gazeteci, bir İngiliz gazeteci ve iki Rum gazeteci ile iki Rum gazetecilere bir tercüman işritak edebilirdi. Yukarıda adı geçen gazeteciler heyeti, bildirilen ziyaret için 29 Mart 1940 tarihinde Kıbrıs'tan gemi ile yola çıktılar ve ilk uğrak yeri olan Venedik'e dördüncü gün vardılar. 1 Nisan 1940 günü yolda geçmişti. Gemimizin battığını gazeteler Nisan ayı olarak yayınlamışlar

3. İstiklâl Gazetesi
4. Ses Gazetesi
7. Bozkurt Gazetesi[518]

Yukarıda kolejle ilgili yayınlanan haberlerin içerikleri bakımından ele alındığı zaman, bu haberlerin ana hatlarıyla 6 başlık halinde toplanabildiği/toplanabileceği değerlendirilmektedir. Buna göre 6 ana başlığı şöyle sıralamak mümkündür;

1. Koleje giriş imtihan duyurularıyla ilgili haberler,
2. Kolej giriş imtihanlarında başarılı olanların açıklanmasıyla ilgili haberler,
3. Kolejde yapılan yıllık spor ve sanatsal faaliyetlerle ilgili haberler (Atletizm, Futbol, Voleybol, Ping Pong, tiyatro gösterisi vb.),
4. Yurt İçi ve yurt dışı ziyaretlerle İlgili haberler,

---

ve ailelerimizi keder içinde bırakmışlardı. Bu çok ilginç ve dillere destan Majino'yu görmek fırsatını, Vakit gazetesi sahibi ve başyazarı olarak katılacağım ve göreceğim için ölçüsüz heyecan içinde bulunuyordum. İkinci Cihan Harbi'nin sekizinci ayında bulunuyoruz ve harbin kızışmaya başladığını devrede bulunuyorduk. Nitekim biz Kıbrıs'a dönebildik ve 16 Haziran 1940'da Paris düştü. Alman orduları Paris'e girmişlerdi. Majino Hattı, Fransız Harbiye Bakanı'nın adını taşıyordu ve bu hattı yapnak için Fransa milyarlarca altın değerindeki parayı harcamıştı. Bu hat Sedan'dan başlıyor ve Belçika sınırında nihayet buluyordu. Belçika sınırından denize 'Pili Box' denilen kinci derecede olan daha zayıf bir hat bulunuyordu. Öğrenebildiğimize göre, Fransız Orduları Başkomutanı karagahını Majino Hattı'nın 7 mil kadar içerisindeki bir yere kurulmuştu. Fransız ordularına oradan kumanda ediyordu. Belçika sınırında başlayan ve ikinci sınıf bir hat diye adlandırabileceğimiz hatta, Lord Gort komutasında bulunan 300.000 kişilik bir İngiliz ordusu müdafaa ediyordu. Bu gezi 29 Mart 1940'da başlamış ve 2 Mayıs 1940'da sona ermişti. İlk uğradığımız yerde, yani Venedik'te meydabnarda, kahvehane ve barların karşılarındaki oturma yerlerinde gördüğümüz İtalyan askerlerinin kılık-kıyafeti harbcı olmayan, musikiyi, güzel sanatları seven bir milletin askerleri oldukları anlaşılıyordu. Venedik'te bir kaç gün kaldık. Bu günlerde, Venedik'te gördüklerimiz, o zamanki görüş ve düşüncelerimize pek uymadığı için, Venedik'in Riyalto Köprüsü'nde gençlerin açık bir şekilde öpüşmeleri, sevişmeleri, lüzumundan fazla ilgimizi çekiyordu. Aradan yıllar geçti, bu gördüklerimizn amiyane tabiri ile dabniskasını şimdiki Avrupa ülkelerinde görmek ve normal karşılamak icap ediyor. Venedik'ten Trenle Paris'e gittik. Paris'te bir hafta kadar kaldık ve bugünlerde Majino Hattı'na geçtik. Fransızlar, huduttaki büyük şehirlerden Lille Şehri'ne de bizi götürdüler. Majino Hattı'na gittiğimiz gün, bir general bizimle konuştu, görüştü ve bu güya tanışma mahiyetinde idi. Halbuki sorgu ve tahkikat yapılıyordu. Majino, yani asıl Majino, Sedan'dan başlayarak Belçika hududuna kadar devm ediyordu ondan sonra olan müdafaa hatt, ikinci sınıf bir müdafaa hattı olarak adlandırılabilir. Asıl müdafaa hattı olan Majino, akıllara hayret veren bir müdafaa silsilesi idi ve asker yer altında barınıyor, basılan düğme, topların yer yüzüne çıkması ve ateş savurması için yeterli oluyordu. Müdafaadaki Fransız ordusu yer altında, kışlası, silahı, hastahanesi yer altında olan mucizeler silsilesi denecek bie teşkilattı. 1940 Nisan'ın ilk haftasını Paris'te, Aras'ta, Lille'de ve Majino ile İngiliz 'Expenditionary Force' dedikleri ordunun bulunduğu Belçika sınırında geçirmiştik. Paris'te hava bombardımanı oldu, fakat bu büyük şhirde, hayat normal seyrini devam ettiriyor görüntüsünde idi. Fransız halkı harbi benimsemiş, kendilerinin bu harbe sokulmasına ciddi bir sebep olmadığı görüşünde idi…"

[518] İlk sayısı 26 Ekim 1951'de yayımlanmaya başlayan Bozkurt gazetesi, Bozkurt Basımevi'nde Lefkoşa'da çıkmaktadır. Gazetenin sahibi ve müdürü Cemal Togan'dır. Bkz. Torun, a.g.y.l.t., s. 151-161; Ünlü, a.g.e., s. 140; Dedeçay, a.g.e, s. 68.

5. Yeni kolej binasıyla İlgili haberler,
6. Kolejin adada yaşanan toplumlararası gerginliklerle bağlantılı olduğuyla İlgili haberler

Belge 35: Ses Gazetesi, Omorfo Muallim Mektebi Başlıklı Haber, 12 Kasım 1937

Omorfo Muallim Mektebi
Matbuat Bürosundan:
Omorfo Muallim Mektebi 9 İkinciteşrin 937 tarihinde açılacaktır. Eylül ve Birinci teşrin aylarında yapılan girim sınavlarını (duhul imtihanlarını) 41 kişi geçmiştir. Bunlardan 12 si (5 i Türk 7 si Ortodoks) Kültür Dairesinin eğreti kadro listesinde yazılı olduklarından buyil içinde açılacak eğreti veya sürekli muallimliklere tayin için (bekleyenler listesi) ne geçirilmişdir. Geriye kalanlar bu yıl Muallim Mektebine kabul olunacaklardır.
Bekleyenler listesine geçirilen Türkler:
A. Hulûsî, A. Rifat, N. Hami, M. Fikri Ali, E. Hüseyin. Hepside Lefkoşa Türk Lisesinden çıkmıştır.

Yukarıda 6 ana başlık halinde verilen ve kolejle ilgili yerel basında çıkan haberlerin bu doğrultuda analizine geçmezden önce, Kıbrıs Türk Basını'nda kolejle ilgili olarak çıkan haberlerin kronolojik sırayla verilmesinin doğru olacağı kanaatindeyim. Bu çerçeveden hareketle, Kıbrıs Türk Basını'nda kolejle ilgili yer alan ilk haberin 1937 tarihli olduğu ve "*Ses*" gazetesinin 12 İkinci Teşrin[519] *(Kasım)* 1937 yılında yayınlandığı görülmektedir.[520]

17 Kasım 1937 tarihli "*Ses*" gazetesinden öğrenildiğine göre, Omorfo'daki Öğretmen Yetiştirme Koleji'nin 9 Kasım 1937 tarihinde açılacağı ve giriş intihanını geçen öğrenci sayısının 41 olduğu ve 12'nin *(5'nin Türk, 7'inin de Ortodoks)* bekleyenler listesine alındığı bilgisinin yer aldığı görülmektedir. Gazetedeki habere göre, bekleyenler listesine alınan 5 kıbrıslı Türk'ün, Lefkoşa Türk Lisesi'nden mezun olduğu anlaşılmaktadır. Bahse konu öğrencilerin adları aşağıdaki gibidir.

1. A. Hulusi
2. A. Rifat
3. N. Hami
4. M. Fikri Ali
5. E. Hüseyin

Teachers' Training College ile ilgili bir diğer habere de dönemin "Vakit" gazetesinde rastlanmaktadır. Gazetenin 9 Aralık 1938 tarihli nüshasında, öğretmen adayı öğrencilerin öğretmenlik deneyimlerinin artırılması için Baf'a gönderildiklerine dair bilgi verildiği görülmektedir.[521]

[519] Bahse konu İkinci Teşrin ayının doğrusu, Teşrin-i Sani'dir.
[520] İlkşen Varoğlu, Kıbrıs Türk Basını'nda ve The Cyprus Gazette'de Çıkan Türk Öğretmen Koleji İle İlgili Yazılar, (Mezuniyet Tezi), s. 14, 1990: Girne.
[521] Varoğlu, a.g.d.ö., s. 15.

Ayni gazetenin 13 Haziran 1939 tarihli nüshasında ise "İlk Mekteb Muallimleri Tedarik ve İhzarı" başlıklı haberin, dönemin Maarif Müdürü James Reynolds Cullen tarafından yazıldığı ve oldukça uzun bir yazı olduğu için gazetenin ancak 2 sayısında yayınlanabildiği görülmektedir. 7 madde halinde yayınlanan haberin özet bilgileri aşağıdak gibidir;

1. İlk madde, 1 Eylül 1939 tarihinden itibaren kolejde okuyacak öğrencilerin tahsil, yiyecek ve ikamet ücretlerinin alınmayacağına, sadece kitap paralarının ödeneceğine, kolejin yapacağı etkinliker için "Talebe Sporları ve Eğlenceleri Sandığı" adıyla tercümesi yapılan fon için yıllık 1 lira ödemelerine dair bilgileri içermektedir.
2. İkinci madde, kolejden mezun olan öğretmenlerin 50 Lira maaşla geçici olarak öğretmen kadrosuna alınacaklarına dair bilgi verilmektedir.
3. Üçüncü madde, 1 Ekim 1939 itibariyle koleje yeni 20 öğrenci alınacağına, duhul (Distinction) imtihanını geçtiklerine dair belgeye ve yeni yapılacak duhul imtihanı için sınav yeri ve sınavın hangi konuları içerdiğine dair bilgiler verilmektedir.
4. Dördüncü madde, öğretmenlk deneyimi kazanmaları için bir süre öğretmen adayı alımına ara verileceği ve 2 yıllık deneme süresi sonrası başarılı olanların daimi kadroya alımnmalarına dair bilgiler vermektedir.
5. Beşinci madde, 35 kişilik öğretmen adayı alımına dair sınava ilişkin detaylara yer verilmektedir.
6. Altıncı madde, Aday öğretmenlerin "Distinction" imtihanı veya ona muadil bir sınavda başarılı olduklarına dair detaylara yer vermektedir.
7. Son madde, koleje kayıt için bazı evrakların tedarikine dair bilgilere yer verilmektedir.

Kolejde yapılan spor etkinliklerine dair Kıbrıs Türk Basını'na yansıyan ilk habere, "*Halkın Sesi*" gazetesinde rastlanmaktadır. Bahse konu gazetenin 24 Haziran 1942 tarihli nüshasında, kolejde yapılan yıllık spor etkinliklerine dair bilgiler mevcuttur. Haberden anlaşıldığına göre, bahse konu *spor etkinliğinin yıllık yapılan atletizm* müsabakaları konusunda bilgiler verdiği görülmektedir. Haberde dikkat çeken en önemli noktanın ise, bugün günümüzde yer almayan bazı atletizm müsabaka adlarının (Yarım Mil Koşusu, 1 Mil Koşusu, Kurs Atma gibi) bulunmasıdır. O dönemde Kıbrıs'ta yer alan atletizm müsabakalarının adlarını şöyle sıralamak mümkündür:

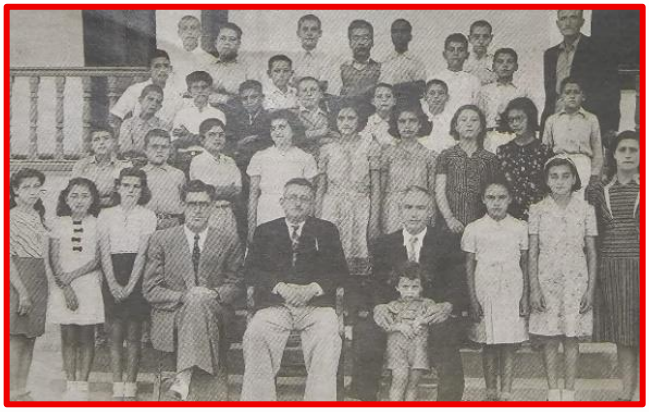
1. 100 Metre Koşusu
2. 200 Metre Koşusu
3. 400 Metre Koşusu
4. Gülle Atma
5. Yarım Mil Koşusu
6. Bir Mil Koşusu
7. Kurs Atama
8. Yüksek Atlama
9. Uzun Atlama
10. Üç Adım

Bahse konu gazete küpüründen de anlaşılacağı üzere, yapılan tüm atletizm branşlarda Kıbrıslı Türk öğrencilerin Kıbrıslı Rumlara nazaran daha başarılı oldukları

görülmektedir. Kolejde bu dönemde okuyan "Fikri Karayel[522]", "Mehmet Alaeddin[523]" ve "Kemal Göksan[524]" adlı Kıbrıslı Türk öğrencilerin atletizm müsabakalarının birçok branşında öne çıktığı görülmektedir.

(a)

(b)

Fotoğraf 45: Kemal Göksan *(a, b)*[525]

[522] Halkın Sesi gazetesindeki habere göre, Fikri Karayel'in başarılı olduğu branşlardan birincilikle bitirdiği branşların "100 Metre Koşusu", "200 Metre Koşusu", "400 Metre Koşusu", ikinci sırada bitirdiği branşın "Gülle Atma" ve üçüncü bitirdiği branşların da "Kurs Atma", "Yüksek Atlama", "Uzun Atlama" ve "Üç Adım" olduğu görülmektedir. Hayatına dair bilgi için bkz. https://haberkibris.com/egitimci-sporcu-ve-eski-mucahit-fikri-karayel-1729-2022-12-20.html; Fikri Karyel (Belgesel), https://www.youtube.com/watch?v= cVa83jgH7oM; Ali Nesim Batmayan Eğitim Güneşlerimiz (Kıbrıs Türk Eğitimi Hakkında Bir Araştırma), K.K.T.C. Mili Eğitim ve Kültür Bakanlığı, Lefkoşa: 1987, s. 156-159.

[523] Halkın Sesi gazetesindeki habere göre Mehmet Alaeddin'nin başarılı olduğu branşlardan birincilikle bitirdiği branşın "Yarım Mil Koşusu"'nun, ikinci sırada bitirdiği branşın ise "Bir Mil Koşusu" olduğu görülmektedir.

[524] Halkın Sesi gazetesindeki habere göre, Kemal Göksan'ın başarılı olduğu branşlardan birincilikle bitirdiği branşların "Kurs Atma", "Gülle Atma" ve "Üç Adım", ikinci sırada bitirdiği branşın ise "100 Metre Koşusu" olduğu görülmektedir. Kemal Göksan'ın hayatına dair bilgi için bkz. https://www.havadiskibris.com/bir-varmis-bir-yokmus-8/; Kıbrıs Gazetesi, 2 Haziran 1993.

[525] Önal Göksan özel arşivi. (b) kodlu fotoğraf, 1946 yılına aittir.

(a)

(b)

Fotoğraf 46: Fikri Karayel *(a, b)*[526]

Kolejle ilgili çıkan bir diğer haberin de "Halkın Sesi" gazetesinin 8 Temmuz 1942 tarihli nüshasında yer aldığı görülmektedir. Haberde dönemin Maarif Müdürü James Reynolds Cullen tarafından 1942-1943 ders yılı için tecrübeli bay/bayan muavinlere ihtiyaç olduğundan, işe alınması için yapılan imtihanlara dair bir bilgilendirmenin yapıldığı görülmektedir.

"Halkın Sesi" gazetesinin 26 Ağustos 1942 tarihli sayısında kolejle ilgili çıkan haberi küpürünün "Öğretmen ve Muavinlerin Tayin ve Becayişlikleri" başlığı altında yer aldığı görülmektedir. Bahse konu haber küpüründe dikkat çeken noktanın, 1941-1942 ders yılında Omorfo'daki kolejden yeni mezun olanların girdikleri duhul imtihanında başarılı olduklarına dair bir habere yer verildiği görülmektedir. Haberde başarılı olan örencilerin adları aşağıdaki gibidir;

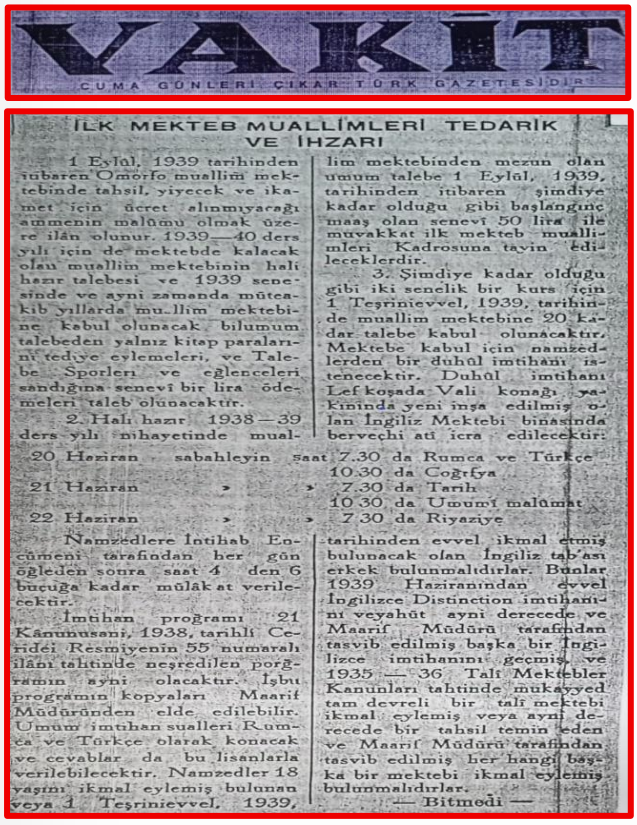
1. Lefkoşalı Akile Nihat-Aya Sofya Kız Okulu
2. Gufezli Aziz Mehmet-Konetra
3. Mağusalı Burhan İbrahim-Mağusa
4. Galatyalı İsmet Mustafa Vezir-Mağusa
5. Köfünyeli Burhan Cahit-Köfünye
6. Lefkoşalı Ayşe Hüseyin-Aya Sofya
7. Reçalı[527] Halit Rıza-Lefke

Yine "Halkın Sesi" gazetesinin 12 Nisan 1945 tarihli sayısında kolejle ilgili çok küçük bir haberin çıktığı görülmektedir. Bahse konu baher küpüründe kolejde okuyan muhtemelen 15 Kıbrıslı Türk öğretmen adayının 1944-1945 ders yılının ikinci yarısındaki öğretmenlik deneyimlerini kazanmak için gönderildikleri köylere dair bilgiler mevcuttur.

[526] Bu fotoğraflar, Youtube kanalında yayınlanan "KTV-Unutulmayanlar-Fikri Karayel (Öğretmen ve TMT Baf Örgütü Kurucularından) 13/03/15" adlı programdan alınmış ve yeniden düzenlenmiştir.

[527] "Reça" olarak yazılan köyün Baf'ın köylerinden birisi olan "Vreççа" olduğu değerlendirilmektedir. Bkz. Soyalp Tamçelik-Mustafa Kemal Kasapoğlu, Kıbrıs Şer'iyye Sicilleri, 2 Numaralı Kıbrıs Şeriye Sicili (Hicri 988-1003/Miladi 1580-1595) 2. Kısım, Kıbrıs Vakıflar İdaresi, Derlenmiş 2. Baskı, s. 735, Temmuz 2022: Ankara.

Haber küpürünün tam metni aşağıdaki gibidir: "*Senenin ikinci öğretim tecrübesini yapmak maksadile Omorfo Öğretmen Kolleji'nden 8 öğrenci Lefke'ye, 7 öğrenci de Dillirga'nın Ay Totoro, Mansura ve Koççina köylerine gönderilmişlerdir. Stajer öğrenciler ayın 28'ine kadar yukarıda adı geçen köylerde kalacaklardır.*"

VAKIT

CUMA GÜNLERİ ÇIKAR TÜRK GAZETESİDİR

İLK MEKTEB MUALLİMLERİ TEDARİK VE İHZARI

1 Eylül 1939 tarihinden itibaren Omorfo muallim mektebinde tahsil, yiyecek ve ikamet için ücret alınmıyacağı ammenin malûmu olmak üzere ilân olunur. 1939—40 ders yılı için de mektebde kalacak olan muallim mektebinin hali hazır talebesi ve 1939 senesinde ve ayni zamanda mütecakib yıllarda muallim mektebine kabul olunacak bilumum talebeden yalnız kitap paralarını tediye eylemeleri, ve Talebe Sporları ve eğlenceleri sandığına senevî bir lira ödemeleri taleb olunacaktır.

2. Halı hazır 1938—39 ders yılı nihayetinde mual-lim mektebinden mezun olan umum talebe 1 Eylül, 1939, tarihinden itibaren şimdiye kadar olduğu gibi başlangıç maaş olan senevî 50 lira ile muvakkat ilk mekteb muallimleri Kadrosuna tayin edileceklerdir.

3. Şimdiye kadar olduğu gibi iki senelik bir kurs için 1 Teşrinievvel, 1939, tarihinde muallim mektebine 20 kadar talebe kabul olunacaktır. Mektebe kabul için namzedlerden bir duhûl imtihanı istenecektir. Duhûl imtihanı Lefkoşada Vali konağı yakininda yeni inşa edilmiş olan İngiliz Mektebi binasında berveçhi ati icra edilecektir:

20 Haziran sabahleyin saat 7.30 da Rumca ve Türkçe
10.30 da Coğrfya
21 Haziran » » 7.30 da Tarih
10.30 da Umumî malûmat
22 Haziran » » 7.30 da Riyaziye

Namzedlere İntihab Encümeni tarafından her gün öğleden soura saat 4 den 6 buçuğa kadar mülâkat verilecektir.

İmtihan proğramı 21 Kânunusani, 1938, tarihli Ceridei Resmiyenin 55 numaralı ilânı tahtinde neşredilen proğramın ayni olacaktır. İşbu proğramın kopyaları Maarif Müdüründen elde edilebilir. Umum imtihan sualleri Rumca ve Türkçe olarak konacak ve cevablar da bu lisanlarla verilebilecektir. Namzedler 18 yaşını ikmal eylemiş bulunan veya 1 Teşrinievvel, 1939, tarihinden evvel ikmal etmiş bulunacak olan İngiliz tab'ası erkek bulunmalıdırlar. Bunlar 1939 Haziranından evvel İngilizce Distinction imtihanını veyahût ayni derecede ve Maarif Müdürü tarafından tasvib edilmiş başka bir İngilizce imtihanını geçmiş ve 1935 — 36 Talî Mektebler Kanunları tahtinde mukayyed tam devreli bir talî mektebi ikmal eylemiş veya ayni derecede bir tahsil temin eden ve Maarif Müdürü tarafından tasvib edilmiş her hangi başka bir mektebi ikmal eylemiş bulunmalıdırlar.

— Bitmedi —

Belge 36: Vakit Gazetesi, 13 Haziran 1939, Haber Küpürünün İlk Kısmını Gösterir Belge[528]

Kolejle ilgili bir diğer habere yine "Halkın Sesi" gazetesinin 5 Mayıs 1945 tarihli nüshasında rastlanmaktadır. "İlk Mektep Muallimleri Seçimi" başlıklı haberin tercüme edilerek hazırlandığı görülen haberin, dönemin Maarif Müdürü tarafından kaleme alındığı anlaşılmaktadır. Bahse konu gazetedeki haberin 5 maddeyi içerdiği görülmektedir.

Yine 29 Ağustos 1945 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinde Maarif Müdürü James Reynolds Cullen tarafından kaleme alındığı anlaşılan haberin "Muallim Muavini Seçme" başlığıyla tercüme edilerek yayınlandığı görülmektedir. Bahse konu haberde kolej giriş sınavına katılıp da başarılı olan Kıbrıslı Türklerin adları verilmektedir. Haberde başarılı olan Kıbrıslı Türklerin adları şunlardır;

1. M. Süleyman
2. İzzet Salih
3. Behiç Özkan
4. B. Bahaeddin Sami
5. Ali Özdemir
6. Mehmet Lisani
7. Abdulla(h) Alpay
8. Cahit Mehmet

24 Mayıs 1946 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinde yayınlanan bir diğer kolejle ilgili haberin de Maarif Müdürü James Reynolds Cullen'ın yerine atanan G. F. Slight'in adıyla yayınlandığı görülmektedir. Haberin gazetede "Giriş İmtihanları Muallim Kolleji" başlığıyla yayınlandığı ve 6 maddeden oluştuğu görülmektedir.

[528] Varoğlu, a.g.d.ö., s. 16.

25 Mayıs 1946 tarihli "Söz" gazetesinde kolejle ilgili haberin "Muallim Kolleji Giriş İmtihanları" başlığıyla ilk kez verildiği görülmektedir.

"Hür Söz" gazetesinin 26 Kasım 1946 tarihli nüshasında da kolejle ilgili bir haberin ilk kez verildiği görülmektedir. Bahse konu haberde, kolej futbol ve voleybol takımının Rum Ticaret Lisesi ve Amerikan Akademisi ile yaptığı dostane müsabaka sonuçları verilmektedir. Ayni haberin Halkın Sesi gazetesinin 27 Kasım 1946 tarihli nüshasında da detaylarıyla verildiği görülmektedir.

HÜR SÖZ
Sabah Çıkar Gündelik Gazetedir

Belge 37: Hür Söz Gazetesi, 26 Kasım 1946[529]

Omorfo Muallim Kolleji 2
Rum Ticaret Lisesi 1

Geçen Perşembe günü Omorfoyu ziyaret eden Larnaka Rum Ticaret Lisesi ile Omorfo Muallim Kolleji futbol takımları arasında dostane bir maç yapılmış ve neticede Kollej 2—1 üstün gelmiştir. Teknik bakımından Rum Ticaret Lisesi daha iyi bir oyun göstermişlerdir.

Omorfo Muallim Kolleji 3—
Amerikan Akademi 1

Kollej ve Akademi arasında yapılmakta olan senelik futbol karşılaşmalarının ilki geçen Cumartesi günü Omorfoda oynanmıştır. Epeyi heyecanlı olan karşılaşmayı bire karşı üç golle Omorfo Muallim Kolleji kazanmıştır. ayni gün iki takım arasında yapılan Voleybol oyunu da. uzun bir çekişmeden sonra 2—1 Kollej galibiyetiyle sona ermiştir.

"Halkın Sesi" gazetesinin 11 Aralık 1946 tarihli nüshasında yayınlanan kolejle ilgili bir etkinlik haberinin olduğu görülmektedir. Bu haberin, kolejle ilgili ilk olan tiyatro haberi olduğu anlaşılmaktadır. Bahse konu gazetede "Omorfo Kolleji'nde Tiyatro" başlığı ile yayınlanan haberde, tiyatronun kolej kompleksi içerisinde bulunan "Merkezi Köycülük Mektebi" olarak tercümesi yapılan "Rural Central School" salonunda gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Tiyatro gösterisinin yazarının dönemin kolej müdürü Dr. S. H. Jackson olduğu ve kolej Tiyatro Heyeti Faal Başkanı Nidai Şemi'nin girişimleriyle gerçekleştirildiği görülmektedir. Merkezi Köycülük Mektebi'nin salonunda oynanan tiyatronun konusuna dair detaylı bilgiye gazetenin haberinden ulaşıldığı görülmektedir. Söz konusu tiyatronun konusu şöyleydi; "Vak'a bir akıl doktorunun (Dr. Pax) kliniğinin bekleme salonunda cereyan ediyor. Dr. Pax'ın bir arkadaşı (muallim) beklenilmedik bir günde golf oynamak için doktoru ziyarete geliyor. Halbuki doktor hastalarından birinden aldığı bir mektup üzerine muallim arkadaşını klinikte bırakarak, her hangi bir ihtiyaçkarşısında hizmetçiyi çağıracağı zilin düymesini gösteriyor ve ayrılıyor. Hangi düymeye basacağını şaşıran muallim, yanlış bir düymeye basarak koğuşlarında bulunan delilerin doktorun bekleme salonuna dökülmesine sebep

[529] Varoğlu, a.g.d.ö., s. 26.

oluyor. O böyle neye uğradığına şaşıp delliere meram anlatmaya çalışırken doktor da hastasını ziyaretten döner ve delileri yatıştırarak koğuşlarına gönderir."

"Hür Söz" gazetesinin 9 Mart 1947 tarihli nüshasında kolejle ilgili sportif faaliyetlere dair bilgilerin "Futbol ve Voleybol Müsabaka Sonuçları" başlığıyla verildiği görülmektedir. Ayni gazetenin bir hafta sonraki nüshası olan 15 Mart 1947 tarihli sayısında, bir önceki haberin devamı olduğu görülmekte ve 9 Mart'ta yapılan futbol ve voleybol müsabakalara dair bilgiler verildiği görülmektedir.

7 madde olarak Maarif Müdürü Dr. George Frederick Sleight'in adını taşıyan ve "Öğretmen Kolleji Giriş İmtihanı 1947" başlığı altında yayınlanan haber, 3 Mayıs 1947 tarihli olup "Hür Söz" gazetesinde yer almaktadır. Bahse konu gazetenin nüshasındaki haberde, Öğretmen Koleji'ne girecek olan kız ve erkek öğrenciler adaylarının giriş imtihanına dair detaylara yer verildiği görülmektedir. Ayni haberin 4 Mayıs 1947 tarihli "Halkın Sesi" gatesinde de yayınlandığı görülmektedir.

20 Haziran 1947 tarihli "Hür Söz" gazetesinin nüshasındaki yayın tarihinin bir iki gün öncesinde yapılan kolejle ilgili haberlerin derlenerek oluşturulduğu görülmektedir. Derlenen bu küçük haberlerin büyük çoğunluğunun sportif[530] ve sanatsal faaliyetleri içerirken, dikkat çeken en önemli haberin 1947 yılında mezun olanların isimlerinin de yer almasıdır. Buna göre 1947 yılında bahse konu kolejden mezun olan 6 Kıbrıslı Türk'ün adı aşağıdaki gibidir,

1. Selçuk Sami[531]
2. Necdet Nereli
3. Halil Direk[532]
4. Kemal Pehlivan
5. Mustafa Şemi
6. Kemal Durmuş[533]

Haberde özellikle daha önce de sportif faaliyetlerde başarı gösteren Kıbrıslı Türklerinin başarılarının devam ettiği görülmektedir. Örneğin bahse konu gazete küpüründe; Masa

---

[530] Sportif faaliyetler; 15 Haziran 1947 tarihinde yapılan spor (Altetizim) ve jimnastik gösterileri, 16 Haziran Tenis şampiyonluk ve ping pong (Masa Tenisi) maçları yer alırken, sanatsal faaliyet olarak 17 Haziran 1947 tarihinde yapılan Sophoklis'in "Aias" adlı piyesinin sahnelendiği görülmektedir.

[531] Kıbrıs Türk Maarif Müdürlüğü tarafından çıkarılan "Türk Maarif Bülteni" adlı bütenin 28 Şubat 1962 tarihli 24. sayısının 4. sayfasında "Beden Eğitimi Müfettişi'nin Amerika'daki Tetkik Gezisi" başlıklı haberinden Birleşik Amerika'nın Beynelmilel Eğitim Programı gereğince Amerika'da Beden Eğitimi konusunda tetkiklerde bulunmak amacıyla 16 Ağustos 1961 yılında adadan ayrıldığını, Washington D.C. şehrinde 15 günlük bir oriyantasyondan sonra 14 Aralık 1961 tarihine kadar Ohio Eyaleti'nin Athens şehrinde Ohio Ünivesitesi'ne devam etmiş ve tanınmış Amerikalı terbiyeciler tarafından organize edilen seminere katıldığı anlaşılmaktadır. Çeşitli ziyaretlerine devam eden Sami'nin tüm tetkiklerini tamamladıktan sonra 27 Şubat 1962 tarihinde adaya döndüğü görülmektedir.

[532] Doğru soyadı yazılışının "Direkoğlu" olması gerektiği değerlendirilmektedir.

[533] Kemal Durmuş'un biyografisi için bkz. Ali Nesim Batmayan Eğitim Güneşlerimiz (Kıbrıs Türk Eğitimi Hakkında Bir Araştırma), K.K.T.C. Mili Eğitim ve Kültür Bakanlığı, Lefkoşa: 1987, s. 400-403.

Tenisi (Ping Pong) maçlarında şampiyon olan kişinin Mustafa Sami, teniste şampiyonluğa ulaşan kişinin Mustafa Raif'in ve atletizm yarışmalarının Gülle Atma kategorisinde de birinci olan kişinin Cahit Mehmet adlı Kıbrıslı Türk öğrencilerin olduğu bilgi yer almaktadır.

"Hür Söz" gazetesinin 21 Haziran 1947 tarihli nüshasında yera alan kolejle ilgili haberde ilk defa siyasal yoruma dayalı bir ifadenin olduğu görülmektedir. Haber içeriğinin bir gün önce yayınlanan 20 Haziran 1947 tarihli haberlerden birisi olan 6 adet mezun Kıbrıslı Türk öğrencinin mezuniyetine dair olduğu anlaşılmıştır. "Altı Mezun" başlığı altında yayınlanan haber özetle, Omorfo'daki Öğretmen Yetiştirme Koleji'nden mezun olan Kıbrıslı Türk öğrencilerin niceliksel özelliğinin yetersizliğine ve öğretmenlik mesleğinden emekliye çıkan öğretmenler ile yapılan karşılaştırma neticesinde birtakım eksikliklere vurgu yaparken, liseden mezun olan 30'dan fazla gencin öğretmenlik yapabilmesi için önlerine konulan birçok formalite ile oluşturulan engellere dair yorumlar aktarılmaktadır. Haberin içerisinde en dikkat çeken yorum ise, yaşlı öğretmenlerin Atatürk'le başlayan Türkiye Cumhuriyeti'nin örneğin Harf Devrimi'ne karşı olan tutumlarını eleştirmekte ve Kıbrıs Türk eğitiminin daha ileriye götürülmesi için gençlere daha fazla şans verilmesi gerektiğine dair temennilerini içermektedir.

Ağustos 1947 tarihli "Hür Söz" gazetesinde kolejle ilgili çıkan haber "Muallimler Koleji'ne Girme İmtihanı" başlıklı olup, giriş imtihanının hangi tarihlerde ve nerede yapılacağına dair bilgileri içermektedir. Benzer bir haberin de "Halkın Sesi" gazetesinin 14 Ağustos 1947 tarihli nüshasının "Muallimlik İmtihanı" başlığı altında verildiği görülmektedir.

İlk defa Kıbrıs Türk basınında 1947 yılında Lefkoşa Selimiye İlkokulu'nun alt kısmında açılan "Mitresses Training College"'e sıvanı geçerek girmeye hak eden öğrencilerin adlarına rastlanmaktadır. "Hür Söz" gazetesinin 16 Eylül 1947 tarihli nüshasında yer alan habere göre "Muallimik İmtihan Neticeleri" başlığı altında verilen haberde 1947 tarihinde öğretmenlik imtihanını geçerek okula girmeye hak kazanan bayan öğrencilerin adları bulunmaktadır. Bahse konu gazete haberinde yer alan başarılı bayan öğrencilerin adları şöyledir;

1. Nezih Vechi
2. Sevim Kazım
3. Ayten Refik
4. Pervin Teoman
5. Rukiye Zeki
6. Sevim Refik
7. Zekiye Zihni
8. Selma Cahit

HÜR SÖZ

Sabah Çıkar Gündelik Gazetedir

ALTI MEZUN

Dünkü nushamızda Morfu Kollejinin sadece altı mezun verdiğini esefle bildirmiştik. Maarifimizin bugünkü durumunu gözönüne alacak olursak bu adedin maksadı temin'den ne derece uzak olduğu hemen farkolunabilir. Her sene Muallim Kadromuzun altıdan kat kat fazla eleman kaybetmekte olduğu muhakkaktır. Halbuki beriyanda herseneotuzu aşkın mezun veren Lisemizin genç dimağları muallim olabilmek için bir sürü formalitelere mevzu oluyorlar. Hatta bir çok misallerle isbat edilebileceği gibi fiilhakika muallimlik edip te herhangi bir sebeple çekilen karaklık ellilik ve yeni harflerimize dahi tam vukufiyeti olmıyan ihtiyarları kendilerine tercih ediyorlar. Bunun maarif idaresi aleyhine sakat bir prensip olduğunu ve asnelerce bekleyerek alakasını kesmiş bir kimsenin dahadün mezun olmuş ateşli bir gençten daha işe yaramıyacağını işaret etmek istiyoruz. Ilk defada hocalık edecek herhangi bir lise mezunu muhakkaki imtihan dahi vermiye muhtaç değildir. Netice itibarı ile demek isteriz ki Morfu Kollejinin devamı herhangi bir şekilde faydasız addedilemez, buna rağmen genç lise mezunlarımıza da doğrudan doğruya bir muallimlik alma hakkının verilmesini hem maarifimiz hem de içtimai bünyemiz lehine lüzumlu addederiz.

Belge 38: Hür Söz Gazetesi, 21 Haziran 1947[534]

Öğretmenlik sınavını geçerek başarılı olan Kıbrıslı Türk öğretmenlerinin görevlendirildikleri yerlerin de yazılı olduğu habere "Hür Söz" gazetesinin 24 Eylül 1947 tarihli nüshasında rastlanmaktadır. Bahse konu haberde yazılı isimler aşağıdaki gibidir.

1. Turhan Zihni-Limasol
2. Vedat Tezcan-Ayyorgi Solya
3. Fikri Direkoğlu-Yalya
4. Vefa Fikret-Limasol
5. Hüseyin Mehmet-Konedra
6. Sabri Hüseyin Akif-Angolem
7. Mehmet Said Hüseyin-İpsillat
8. Hasan Mustafa Madi-Pi Peristerona
9. Esad Faik-Lapta

"Halkın Sesi" gazetesine yansıyan ayni tarihli ve başlıklı haberin, Kıbrıs Türk Basını'nda yer alan "Hür Söz" gazetesinde de yer aldığı, ancak "Halkın Sesi" gazetesinde verilen haber detaylarıyla tam olarak örtüşmediği ve farklılıkların bulunduğu görülmektedir.

Gazete Adı	Hür Söz	Halkın Sesi
Başarılı Olan Öğrenci Sayısı	9	10
Yayın Tarihi	24 Eylül 1947	
Farklı Yazılan veya İsim Olmayan	Bulunmamaktadır	Hasan Cengiz
	Hüseyin Mehmet Sabri	Hüseyin Mehmet
	Hüseyin Akif	Sabri Hüseyin Akif
	Hasan Mustafa	Hasan Mustafa Madi
	Fadıl Esad Faik	Esad Faik

Tablo 17: 24 Eylül 1947 Tarihinde Girdikleri Öğretmenlik İmtihanında Başarılı Olan Kıbrıslı Türk Öğrenci Adaylarının Halkın Sesi ile Hür Söz Gazetelerine Yansıyan Kazananlar Listesindeki Farklılıkları Gösterir Tablo

[534] Varoğlu, a.g.d.ö., s. 34.

Kolejle ilgili bir diğer habere 26 Eylül 1947 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinde rastlanmaktadır. Bahse konu gazetenin haberi "Omorfo Kolleji" başlığı altında yayınlanmış olup aynen şu şeklide verilmektedir;

> *"6 Ekim'de açılacak olan Omorfo Muallim Kolleji'ne bu sene imtihanda muvaffak olan 10 gencimizle geçen sene muallim muavini olarak çalışan iki gencimiz devam edecektir. Genç muallim namzetlerine çalışmalarında başarılar dileriz."*[535]

16 Mart 1948 tarihli "Hür Söz" gazetesine kolejle ilgili yansıyan bir diğer haberin de "Omorfo Kolleji Öğrencileri Polemidya'da" başlığı altında yer aldığı görülmektedir. Haberden anlaşıldığına göre, kolejde öğrenim gören bir grup öğrencinin "Polemidya Talim Merkezi"'ni ziyarete gittiği görülmektedir. Askeri bir kamp olduğu anlaşılan bahse konu merkezde kamp askerleri tarafından öğrenciler için yapılan bir resmi geçit töreninin yapıldığı, öğleden sonra futbol ve voleybol takımları arasında dostluk maçlarının yapıldığı ve bu müsabakaların sonuçlarına yer verildiği görülmektedir.

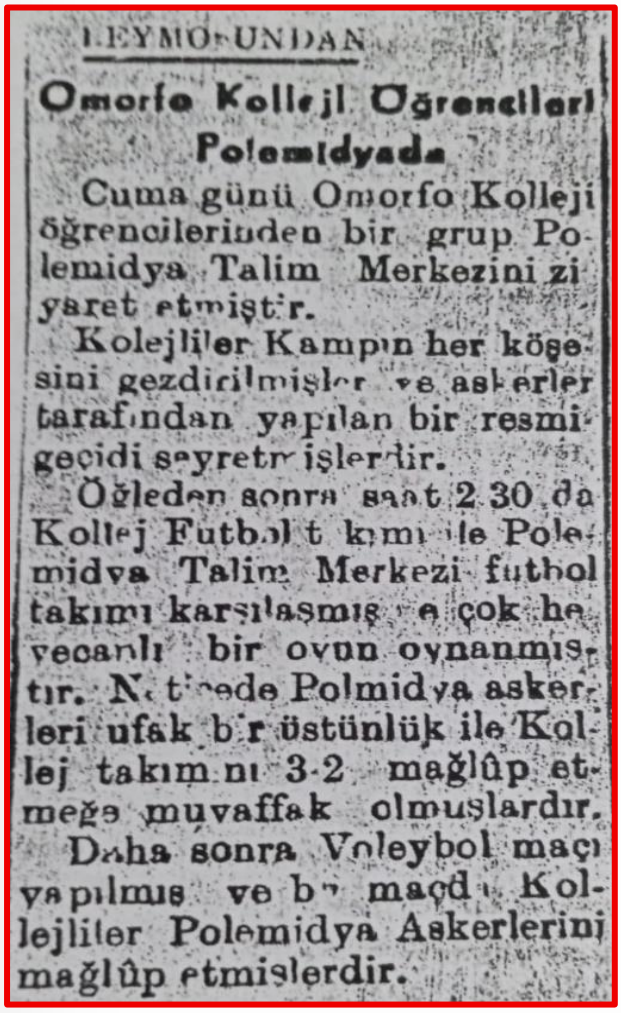
4 Haziran 1948 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinde yer alan kolejle ilgili haberin Maarif Müdürü G. F. Slight'in adıyla yayınlandığı görülmektedir. Haberin "Muallim Kolleji 1948 Duhul İmtihanları" başlığıyla yayınlandığı ve duhul imtihanına girmek için adayların yapması gereken hususlara dair bilgiler verilmektedir. Gazetede 5 madde halinde verilen haberin ayni tarihli "Hür Söz" gazetesinde de daha özet bir şekilde yer aldığı görülmektedir.

"Halkın Sesi" gazetesinin 22 Haziran 1948 tarihli nüshasında da kolejde yaplıan spor faaliyetleri hakkında bilgiler verildiği görülmektedir. "Morfu Kolleji Sporları" başlığıyla verilen gazete haberinde dikkat çeken en önemli noktanın, yıllık atletizm müsabakalarında (100 Metre Koşusu, 200 Metre Koşusu ve Uzun Atlama) Kıbrıslı Türk Direkoğlu'nun göstermiş olduğu üstün başarı ile kolejden bu yıl mezun olacak öğrenci sayısının 37 olarak verilmesidir.

[535] Varoğlu, a.g.d.ö., s. 40.

HÜR SÖZ
Sabah Çıkar Gündelik Gazetedir

Belge 39: Hür Söz Gazetesi, 16 Mart 1948[536]

LEYMOUNDAN

Omorfo Kollejl Öğrencileri Polemidyada

Cuma günü Omorfo Kolleji öğrencilerinden bir grup Polemidya Talim Merkezini ziyaret etmiştir.

Kolejliler Kampın her köşesini gezdirilmişler ve askerler tarafından yapılan bir resmi geçidi seyretmişlerdir.

Öğleden sonra saat 2.30 da Kollej Futbol takımile Polemidya Talim Merkezi futbol takımı karşılaşmış ve çok heyecanlı bir oyun oynanmıştır. Neticede Polmidya askerleri ufak bir üstünlük ile Kollej takımını 3-2 mağlûp etmeğe muvaffak olmuşlardır.

Daha sonra Voleybol maçı yapılmış ve bu maçda Kollejliler Polemidya Askerlerini mağlûp etmişlerdir.

25 Haziran 1948 tarihli "*Halkın Sesi*" gazetesinde "*Yeni Öğretmenler Cemiyeti*"[537] başlıklı bir haberin yer aldığı görülmektedir. Bahse konu gazete haberinin kolej hakkında çıkan ikinci siyasal yoruma dayalı haber olma özelliği taşıdığı görülmektedir. Ayni haberin farklı bir başlıkla "Hür Söz" gazetesinde de yayınlandığı görülmektedir. "Hür Söz" gazetesinde "Kollej Haberleri" başlığı altında yayınlanan 2 farklı haberlerden birisinin "Halkın Sesi" gazetesinde ayni tarihteki haberin daha teferruatlı şekilde bulunduğu, diğerisinin de kolejde senelik yapılan spor ve sanatsal faaliyetlere dair bilgiler içerdiği görülmektedir. Özellikle "Hür Söz" gazetesinin "Morfo Kolleji'nden Mezun Olan Türk Öğretmenler" başlığı altında yer alan haberde, kolejden mezun olan öğretmenler tarafından kurulan cemiyetin ilk toplantısının 12 Temmuz'da Haydar Paşa İlkokulu'nun salonunda yapılacağı ve bu toplantıya kız öğretmenlerinin de katılacağı bilgisine yer verildiği görülmektedir.

[536] Varoğlu, a.g.d.ö., s. 41.
[537] Neriman Cahit, Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası Mücadele Tarihi, Cilt I-II, KTÖS Yayınları, 1988.

HALKIN SESİ

HAKKIN SESİ VE HALKIN DİLİDİR.

Yeni Öğretmenler Cemiyeti

Haber aldığımıza göre, Omorfo kollejinden mezun olan Türk öğretmenler yeni bir cemiyet kurmak üzere faaliyete geçmişlerdir. Bu maksat için ayrılan müteşebbis bir heyet, kollejli öğretmenlere birer sirküler göndererek onları, 12 Temmuzda Haydarpaşa okulunda bir toplantıya davet etmiştir. Bütün kollej mezunlarının bu önemli toplantıya iştirak etmelerini özler ve genç öğretmenlere parlak başarılar dileriz.

Belge 40: Halkın Sesi Gazetesi'nin Siyasal Yoruma Dayalı İlk Haberi, 25 Haziran 1948[538]

Kolejle ilgili bir başka haberin de "*Halkın Sesi*" gazetesinin 28 Temmuz 1948 tarihli olduğu ve "*Temmuz Ayında Yapılan Muallime İmtihanlarında Muvaffak Olanlar*" başlığı ile yayınlandığı görülmektedir. Gazete haberine göre imtihanda başarılı olanların adları aşağıdaki gibi verilmiştir;

1. Mesadet Hasan
2. Hale Ali Riza *(Avkıran)*
3. Şöhret Hulusi
4. Naile Zihni
5. Nezihe Rasim
6. Halide İbrahim
7. Cazibe Turgut
8. Hidayet Zihni
9. Nesrin Besim

"*Hür Söz*" gazetesinde yer alan haberin "*Halkın Sesi*" gazetesinin ayni tarihli nüshasında da yer aldığı olduğu ve "*Muallime İmtihanlarında Muvaffak Olanlar*" başlığıyla yayınlandığı görülmektedir. Ancak her iki gazetede verilen ayni haberde yer alan kız öğrenci sayılarının uyuşmadığı görülmektedir.

Gazete Adı	**Hür Söz**	**Halkın Sesi**
Başarılı Olan Öğrenci Sayısı	11	9
Yayın Tarihi	28 Temmuz 1948	
Farklı Yazılan veya İsmi Olmayan	Ünsal Necati Sevim Zihni	Bulunmamaktadır

Tablo 18: 28 Temmuz 1948 Tarihinde Girdikleri Öğretmenlik İmtihanında Başarılı Olan Kıbrıslı Türk Kız Öğrenci Adaylarının Halkın Sesi ile Hür Söz Gazetelerine Yansıyan Kazananlar Listesindeki Farklılıkları Gösterir Tablo

[538] Varoğlu, a.g.d.ö., s. 45.

28 Eylül 1948 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinde "1948 Senesi Omorfo Kolleji Giriş İmtihanlarında Muvaffak Olan Müstedilerin İsimleri" başlığıyla yayınlandığı görülmektedir. Bahse konu gazete haberinde 1948 yılında giriş sınavında başarılı olan öğrencilerin isimler aşağıdaki gibidir;

1. Sacit Ahmet-Ümmü Harem/Larnaka
2. Bürhan[539] Garip-Ay Nikola/Baf
3. Fikret Üzgün-Larnaka
4. Hasan Tulum-Girne
5. Vural Vahip-Köfünye
6. İbrahim Bıyıkoğlu-Psillat
7. Hasan Necat-Sinde
8. Avni Vural-Flasu
9. Oğuz Kusetoğlu-Psillat
10. Yusuf Öztürk-Larnaka
11. Hüseyin Murat-Köfünye
12. Turgut Abdurrahman-Lefkoşa

26 Kasım 1948 tarihli "Hür Söz" gazetesinde "Omorfo Kollejini Ziyaret Ettiler" başlığıyla yer alan haberin devamı, 16 Mart 1948 tarihli nüshasında "Omorfo Kolleji Öğrencileri Polemidya'da" başlığıyla verildiği görülmektedir. Karşılıklı ziyaret niteliğinde olduğu anlaşılan haberinde geçen Polemitya'da bulunan Talim Merkezi'nden gelen kafilenin, öğretmen koleji öğrencilerinden oluşan ping pong, voleybol ve futbol ekipleriyle spotif müsabakalar yaptığı anlaşılmaktadır.

"Halkın Sesi" gazetesinin 30 Ocak 1949 tarihli nüshasında yer alan kolejle ilgili haberin "Futbol" başlığıyla yayınlandığı görülmektedir. Bahse konu haberin Omorfo Koleji ile Kıbrıs Türk Lisesi arasına yapılan futbol, ping pong ve voleybol maçlarının sonuçlarına dair bilgilere yer verildiği görülmektedir. Ayni haberin "Hür Söz" gazetesinde de "Lise ve Omorfo Öğretmen Kolleji Spor Karşılaşması" başlığı ile yayınlandığı görülmektedir.

5 Nisan 1949 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinde "Çetinkaya-Omorfo Koleji" başlıklı adıyla yayınlandığı ve takım arasında yapılan sportif faaliyetlere (Futbol, Ping Pong ve Voleybol) ve sonuçlarına dair bilgiler yer almaktadır.

"Hür Söz" gazetesinin 3 Haziran 1949 tarihli nüshasında "Omorfo Öğretmen Kolleji 1949 Yılı Giriş Sınavları" başlığıyla, Maarif Müdürü George Frederick Sleight'in imzasıyla yayınlandığı görülen haberde, öğretmen kolejine alınacak öğrenciler için yapılacak giriş sınavına dair detaylara geniş bir şekilde yer verildiği görülmektedir.

Yine "Hür Söz" gazetesinin 21 Haziran 1949 tarihli nüshasında "Omorfo Öğretmen Kolleji Senelik Sporları" başlığı altında yayınlanan haberde dikkat çeken noktanın, kolejin kendi sahasında yapılan atletizm müsabakalarını izleyen Maarif Müdürü Dr. George Frederick Sleight ile "Birinciler Birinci"[540] olarak kabul edilen başarılı Kıbrıslı Türk sporcu

[539] Bahse konu ismin doğru yazılışının "Burhan" olduğu değerlendirilmektedir.

[540] Kolejde okuyan Kıbrıslı Türk öğrencilerin kolej sahasında yapılan yıllık atletizm müsabakalarında gösterdikleri başarı Kıbrıs Türk basınında yer alırken, Kıbrslı Rum öğrencilerinin de başarıları Kıbrıs Rum basınında yer aldığı görülmektedir. Örneğin 6 Haziran 1953 tarihli Elefteria gazetesinde yer alan habere göre, 3 mart 1953 Çarşamba akşamı kolej sahasında birinci ve ikinci sınıf öğrenciler arasında yapılan yıllık atletizm oyunlarında "H. Polinikis" adlı öğrencinin

Fikri Direkoğlu'nun 100, 200 ve 400 yard branşlarında birinci olduğu bilgisinin yer almasıdır.

29 Haziran 1949 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinde "Muallim Talim Mektebi Duhul İmtihanları" başlığı altında yayınlanan haberinde ise, kolej duhul imtihanlarına 121 kız öğrencinin girdiği bilgisi yer almaktadır. Haberden anlaşıldığına göre, imtihanlara giren Kıbrıslı Türk öğrenci sayısının 19 olduğu ve 17'sinin Viktorya Kız Mektebi ile 2'sinin de liseden mezun olduğu bilgisinin yer almasıdır.

1949 yılında kolej duhul imtihanlarına giren Kıbrıslı Türk öğrencilerinin kimler olduğuna dair bilgilere, hem "Halkın Sesi" hem de "Hür Söz" gazetelerinin 26 Ağustos tarihli nüshalarında yer verildiği görülmektedir. Bahse konu gazetelerde yer alan kazananların isimleri aşağıdaki gibidir;

1. Aysel İbrahim
2. Melek Mustafa
3. Mübeccel Abdullah
4. Münire İzzet
5. Ruhsan Saip
6. Türkan Sait
7. Müsteyde Davut
8. Zehra (A.) Hikmet
9. Güner Necat
10. Muallâ Mustafa
11. Mübeccel Mehmet Ali
12. Leman Ahmet
13. Zerin[541] Agâh

Gazete Adı	**Hür Söz**	**Halkın Sesi**
Başarılı Olan Öğrenci Sayısı	13	
Yayın Tarihi	26 Ağustos 1949	
Farklı Yazılan veya İsmi Olmayan	Zehra Hikmet	Zehra A. Hikmet
	Zerin Agâh	Berin Agâh

Tablo 19: 26 Ağustos 1949 Tarihinde Girdikleri Öğretmenlik İmtihanında Başarılı Olan Kıbrıslı Türk Kız Öğrenci Adaylarının Halkın Sesi ile Hür Söz Gazetelerine Yansıyan Kazananlar Listesindeki Farklılıkları Gösterir Tablo

Kolejle ilgili Kıbrıs Türk Basını'na kolejle ilgili spor, duhul (Giriş) imtihanları gibi haberlerden farklı olarak ilk defa farklı bir alan haberine rastlandığı görülmektedir. Bu haber 13 Eyül 1949 tarihli "Hür Söz" gazetesinde "İlan" başlığıyla yayınlandığı görülmektedir. Bahse konu haberin detayı aşağıdaki gibidir;

başarı göstererek kupa aldığı haberinin olduğu görülmektedir. Bir diğer benzer haberin de yine Elefteria gazetesinin 22.6.1954 tarihli nüshasında detaylı olarak rastlanmaktadır.

[541] Bahse konu ismin doğru yazılışının "Zerrin" olduğu değerlendirilmektedir.

"Omorfo Öğretmen Kolleji ile Merkez Köycülük Okulu'na yiyecek ve bakkal eşyası temin etmek için yapılacak teklifnamenler 26 Eylül 1949 ö.e. saat 10'a kadar Defterdarığa gönderilmelidir. Teklifnameler Maarif Müdürlüğü'nden alınacak öze formalar üzerine yapılmalıdır."

2 Ekim 1949 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinin "Morfu Öğretmen Kolleji Duhul İmtihanları" başlığıyla yayınlanan haberde, Kıbrıslı Türk öğrencilerin girdikleri duhul imtihanlarında başarılı olan isimlere yer verilmiştir. Bahse konu gazetenin haberine göre, başarılı olan öğrencilerin isimleri aşağıdaki gibidir;

1. Mahmut Mehmet-Kasaba[542]
2. Macit Cevdet-Limasol
3. Selim Hasan-Ay. Yanni
4. Reşat Vasfi-Dimi
5. Mehmet Hüseyin-Bodamya
6. Hüseyin Osman-Kasaba
7. Doğan M. Niyazi-Lefke
8. Mehmet Duru-Konedra[547]
9. Hüseyin Sabri-Kaziveran[543]
10. Sajid[544] Kâni-Ay. Nikola
11. Sgt. A. H. Cahid-Polemitya
12. Hüseyin İsmail-Avgalida[545]
13. Edhem Mehmet-Polemitya
14. Yusuf Niyazi-Kritya[546]
15. Hasan Pehlivan-Konedra

Kolejle ilgili Kıbrıs Türk Basını'nda yer alan siyasi habere "Halkın Sesi" gazetesinin 17 Ocak 1950 tarihli nüshasında rastlanmaktadır. Bahse konu gazetede yayınlanan haber "*Bayrağın Üzerine Yemin Etmişler*" başlığıyla yayınlanmıştır. Bahse konu gazetede haber, aşağıdaki gibi yer almaktadır;

"90 Omorfo Öğretmen Kolleji talebesi, Yunan bayrağının üzerine yemin etmişler ve reylerini ondan sonra kullanmışlardır."

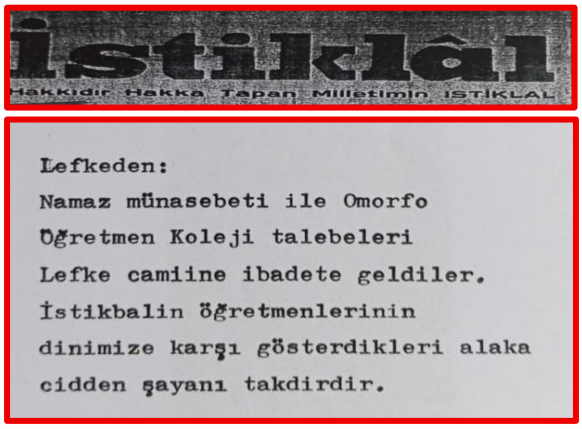
Kıbrıs Türk Basını'nda kolejle ilgili yer alan haberler içerisinde ilk defa sayılabilecek bir haberin bulunduğu görülmektedir. Kolej futbol takımının bir Kıbrıs Rum futbol takımıyla yaptığı maç sonucunun verildiği haber, 14 Şubat 1950 tarihli "*Hür Söz*" gazetesinde "*AEL (b)-Ö. Kolleji 4-3*" başlığı ile yer aldığı görülmektedir.

"*Halkın Sesi*" gazetesinin 26 Şubat 1950 tarihli nüshasında da bir maç müsabaka sonuç haberinin bulunduğu görülmektedir. Bahse konu gazete haberinde, Kıbrıs Türk Lisesi ile Omorfo Koleji futbol takımları arasında yapılan futbol müsabakasına yer verildiği ve kolejin 4-3 mağlubiyetiyle sonuçlandığı bilgisi yer almaktadır.

Kıbrıs Türk Basını'nda kolejle ilgili dinî içerikli bir habere "İstiklâl" gazetesinde rastlandığı görülmektedir. 23 Nisan 1950 tarihli nüshasında yer aldığı görülen haberin, Omorfo

[542] Baf.
[543] Gaziveren.
[544] Bahse konu ismin doğru yazılışının "Sacit" olduğu değerlendirilmektedir.
[545] Kurtuluş.
[546] Kilitkaya.
[547] Gönendere.

Öğretmen Koleji öğrencilerinin Lefke Camisi'ne ibadet amacıyla gittikleri bilgisini içerdiği görülmektedir.

İstiklâl
Hakkıdır Hakka Tapan Milletimin İSTİKLAL

Lefkeden:
Namaz münasebeti ile Omorfo
Öğretmen Koleji talebeleri
Lefke camiine ibadete geldiler.
İstikbalin öğretmenlerinin
dinimize karşı gösterdikleri alaka
cidden şayanı takdirdir.

Belge 41: İstiklâl Gazetesi, 23 Nisan 1950[548]

1937 yılında Omorfo'da açılan Teachers' Training College'in Lefkoşa'ya taşınmasıyla ilgili olarak çıkan ilk habere "İstiklâl" gazetesinde rastlanmaktadır. 30 Nisan 1950 tarihli gazetede "*Morfu Öğretmen Kolleji Lefkoşa'ya mı Nakliediliyor?*" başlığı altında yayınlanan haberin taşınmasına yönelik tartışmaların bu dönemde başladığı değerlendirilebilir. Dönemin Maarif Müdürü'nün yayınladığı bir rapordan elde edilen bilgiler çerçevesinde gazete, kolejin nakledilmesinin Kıbrıslı Türklerin açısından faydalı olacağı değerlendirmesini yapmaktadır.

Belge 42: Kolejin Lefkoşa'ya Taşınma Konusunun Gündeme Geldiği İlk Haber, Hür Söz, 30 Nisan 1950[549]

İstiklâl
Hakkıdır Hakka Tapan Milletimin İSTİKLAL

Morfu Öğretmen Kolleji Lefkoşayamı Nakliediliyor?

Sayın Maarif Müdürünün son yayınladığı bir rapordan bildirildiğine göre, Morfu Öğretmen Kolleji'nin ileride Lefkoşaya nakli tasarlanmaktadır.

İstiklâl: Bu tasarının hakikat olmasını diler ve Maarif dairesinin bu çok yerinde tasarısını alkışlar çünki, Kollej Lefkoşaya nakledildiğinde, bundan bilhassa Kıbrıs Türkleri müstefit olacaklardır.

1950 yılından itibaren Kıbrıs Türk Basını'nda yer alan kolejle ilgili haberlerde konu çeşitliliği görülmektedir. Genel olarak bu tarihten öncesi dönemde, kolejle ilgli yayınlanan haberlerin çoğunlukla sportif ve sanatsal ağırlıklı olduğu görülmektedir. 1950 sonrası konu çeşitliğine bir örnek haberin "*Hür Söz*" gazetesinin 9-10-11-12 Mayıs 1950 tarihli nüshalarında görülmektedir. Bahse konu gazete tarafından, Kız Öğretmen Koleji *(Mitresses Training College)* öğretmenlerinden sn. Akile Nihat'ın "*Çocuk Haklıdır*" başlıklı verdiği bir konferans metninin yazı dizisi olarak haberleştirildiği görülmektedir. İlk olarak 9 Mayıs 1950 tarihli nüshasında "*Konferans*"

[548] Varoğlu, a.g.d.ö., s. 65.
[549] Varoğlu, a.g.d.ö., s. 66.

başlığıyla verilen haberin 10-11-12 Mayıs tarihli nüshalarında "*Çocuk Haklıdır*" adı altında devam ettiği görülmektedir.

İstiklâl
Hakkıdır Hakka Tapan Milletimin İSTİKLÂL

Konferans

Bayan Akile Nihat

Kız Öğretmen Kolleji değerli öğretmeni Bayan Akile Nihat tarafından 7 Mayıs 950 Pazar günü Belig Paşa sinemasında «Çocuk Haklıdır» mevzulu enteresan bir konferans verilmiştir. Belirtilen modern pedagoji doktrinleri dolayısiyle önemine binaen sözü geçen konferansın metnini yarınki sayımızda neşr edeceğiz.

Belge 43: Hür Söz, 9 Mayıs 1950[550]

16 Mayıs 1950 tarihli "Hür Söz" gazetesinde kolejle ilgili çıkan bir diğer haberin de "Öğretmenler Tetkik Gezisi Yapacaklar" başlığı adı altında yayınlandığı görülmektedir.

"Hür Söz" gazetesinin 7 Haziran 1950 tarihli nüshasında "Muallimlik İmtihanları" başlığı altında yayınlanan haberde, öğretmen kolejine alınacak öğrenciler için yapılacak giriş sınavına dair detaylara yer verildiği görülmektedir.

Kolejle ilgili bir başka haberin de "İstiklâl" gazetesinde "Omorfo Öğretmen Kolleji Son Sınıf Öğrencileri Pergama'da" başlığıyla yayınlandığı görülmektedir. Bahse konu gazete haberinde, Kıbrıslı Türkler için Pergama'da açılan Köycülük Okulu'nun, kolejin son sınıf öğrencilerden oluşan bir kafilenin başlarında öğretmenleriyle beraber ziyaret edildiğine dair bilgilerin bulunduğu görülmektedir.

"İstiklâl" gazetesinin 16 Haziran 1950 tarihli nüshasında "1950-51 Senesi Mütemmim Muallimlik Tayinleri" başlığıyla yayınlanan haberde, kolejden mezun olup da öğretmen olarak atananlara dair bilgiler içermektedir. Bahse konu gazete haberinde atanan öğretmenlerin adları aşağıdaki gibidir;

Kız Öğretmenler:

1. Pervin Salih-Aya Sofya/Lefkoşa
2. Urkiye Yusuf-Larnaka

[550] Varoğlu, a.g.d.ö., s. 67.

3. Mülkiye Mustafa-Gönyeli
4. Merdiye Ziya-Küçük Kaymaklı
5. Hatem Ömer-Luricina
6. Rabia Hulusi-Klavya
7. Hidayet Şeyh İbrahim-Evdim
8. Sevim Cemal-Çatoz
9. Latife Ahmet-Platanisso[551]
10. Nevin Mehmet-Ayyanni
11. Şermin Yeşilada-Stavrokonno
12. Emine Kemal-Vreça[552]

Erkek Öğretmenler:

1. Mehmet Arif Ballı-Mansura
2. Ahmet Faris-Selayin Dappi[553]
3. Muharrem Vehbi-Selemani[554]
4. Hüseyin Teki-Vroişa[555]
5. Mehmet Kâni-Anoyra
6. Hüseyin Ertoğrul-Aytoma[556]
7. M. Fuat Galip-Civisil
8. Sadi Ziya-Paramal
9. İbrahim Hakkı Karanfil-Prastio/Evdim
10. Ali Naci Hüsameddin-Siliku
11. Ali Faik Elmas-Terovassa
12. Hüseyin Zekai-Ayistat[557]
13. Hasan Tahsin Köle-Melanarga
14. Arif Hikmet Ali-Akurso
15. Hasan Behçet-Arkimandrida
16. Salih Zeki Hüseyin-Aksilu
17. Mustafa Rıza-Galatarya
18. Hüseyin Avni Ahmet-Labityu
19. Derviş Orhan-Malunda
20. Osman Fikri Hasan-Marona
21. İbrahim Hakkı Mumin-Falya
22. Hüseyin Hıfzı-Finike
23. Mehmet Şevket Osman-Pra tiyo/Ciyas
24. Ahmet Menteş-Timi
25. İbrahim Hilmi Ahmet-Arap Köyü[558]

"İstiklâl" gazetesinin 15 Eylül 1950 tarihli nüshasında "Kız Öğretmen Kolleji Giriş İmtihanını Geçen Türkler" başlığıyla yayınlanan haberde, kız öğretmen kolejine girmeye hak kazanan öğrencilere ait bilgilere yer verildiği görülmektedir. Ayni haberin "Halkın Sesi" gazetesinde de "1950 Muallime Mektebi Duhul İmtihanları" başlığıyla yayınlandığı görülmektedir. Her iki habere de konu olan kız öğrencilerin adları aşağıdaki gibidir[559];

1. Nejla Oktay
2. Gülbahar Rıza
3. Fatma Nur
6. Emine Fahri
7. Nejla Nedim
8. Ayten İrfan Yıldırım

[551] Balalan.
[552] Dağaşan.
[553] Selçuklu.
[554] Süleymaniye.
[555] Yağmuralan.
[556] Bahse konu köy, Aytuma olarak da bilinmektedir.
[557] Zeybekköy.
[558] Arapköy.
[559] İstiklâl gazetesindeki haberde Mitresses Training College'i kazanan kız adayların isim ve adresleri detaylı olarak verilirken, Halkın Sesi gazetesinde ise sadece oturdukları yer hakkında bilgi verilmiştir.

4. Ayten Mehmet
5. Şerif[560] Ali Refiki
9. Naciye Avni

1950 yılında Omorfo'daki Öğretmen Yetiştirme Koleji giriş imtihanına girip de başarılı olan 47 Kıbrıslı Rum ile 12 Kıbrıslı Türk'ün haberine "Halkın Sesi" gazetesinin 26 Eylül tarihli nüshasında yer verildiği görülmektedir. "Muallim Talim Mektebi" başlığıyla yayınlanan haberde başarılı olan 12 Kıbrıslı Türk adayın isimleri aşağıdaki gibidir;

1. Özdemir Mustafa-Komikebir
2. Faruk İrfan-Lefkoşa
3. Nail Assaf[561] -Kambili
4. Cemal Mustafa-Lefkoşa
5. Hüseyin İbrahim-Malya
6. Necati Hasan-Ay. Nikola/Baf
7. Rasıh Asım-Malya
8. Hasan Fahri M. Vezir-Galatya
9. Erol Hasan Nihad-Dizdarköy
10. Mustafa Hasan-Lefkoşa
11. Hakkı Fikri-Lefkoşa
12. Niazi[562] Ali-İngiliz Mektebi

26 Eylül 1950 tarihli "Halkın Sesi" ile "İstiklâl" gazetesinde kolejle ilgili haberin farklı başlıklar altında yayınlandığı görülmektedir. "Halkın Sesi" gazetesinde "Öğretmen Talim Merkezi İmtihanları" başlığı ile yayınlanan haberin "İstiklâl" gazetesinde "Omorfo Öğretmen Kolleji Giriş İmtihanını Geçen Türkler" başlığı verildiği görülmektedir. Her iki gazetede yayınlanan haberde giriş imtihanını geçen Kıbrıslı Türklerin isimleri ile katıldıkları köy adlarındaki yanlış yazım hataları dikkat çekmektedir.

Gazete Adı	Hür Söz/İstiklâl	Halkın Sesi
Başarılı Olan Öğrenci Sayısı	12	
Yayın Tarihi	26 Eylül 1950	
Farklı Yazılan veya Olmayan İsim	Nail Asaf	Nail Assaf
	Erol Hasan Nihad-Nisu/Lefkoşa	Erol Hasan Nihad-Dizdarköy
	Niyazi Ali	Niazi Ali

Tablo 20: 26 Ağustos 1950 Tarihinde Girdikleri Öğretmenlik İmtihanında Başarılı Olan Öğrenci Adaylarının Halkın Sesi, Hür Söz ile İstiklâl Gazetelerine Yansıyan Kazananlar Listesindeki Farklılıkları Gösterir Tablo

Kıbrıs Türk Basını'nda kolejle ilgili yayınlanan yurt içi ziyaret farklı birçok haberlerden farklı olarak ilk defa bir yurt dışı ziyaretine dair haberin bulunduğu görülmektedir. 1 Kasım 1950 tarihli "Hür Söz" gazetesinde yer alan haberin "Öğretmen Namzetleri İngiltere'yi Ziyaret Edecek" verildiği görülmektedir. Bahse konu gazetelerde yayınlanan

[560] Bahse konu ismin doğru yazılışının "Şerife" olduğu değerlendirilmektedir.
[561] Bahse konu ismin doğru yazılışının "Asaf" olduğu değerlendirilmektedir.
[562] Bahse konu ismin doğru yazılışının "Niyazi" olduğu değerlendirilmektedir.

haberden anlaşıldığına göre, kolej öğrencilerin İngiltere'ye ziyaretinin yaz tatilinde yapılacağı anlaşılmaktadır.

"Morfu Öğretmen Talim Kolleji" başlığıyla 6 Aralık 1950 tarihli "Hür Söz" gazetesinde yayınlanan kolejle ilgili haberin bulunduğu görülmektedir. Bahse konu gazetede yayınlanan haberden anlaşıldığına göre, kolejdeki Kıbrıslı Rum ve Türk öğrencilerin 22 günlük bir kurs için etraf köylere etütler amacıyla gönderildiği bilgisi yer almaktadır.

21 Ocak 1951 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinde kolejle ilgili haberin de "Lise Omorfo'da" başlığıyla yayınlandığı görülmektedir. Bahse konu gazete haberinde, kolejin davetlisi olarak Omorfo'ya gelen Türk Lisesi gençleriyle yapılan spor müsabakalarına dair bilgilere yer verildiği görülmektedir.

Kolejle ile ilgili bir diğer habere de yine "*Halkın Sesi*" gazetesinin 4 Şubat 1951 tarihli nüshasında rastlanmaktadır. Bahse konu gazete haberinde "Melkonian Mektebi Omorfo Kolleji Karşılaşmaları" başlığıyla yayınlandığı ve iki okul arasında yapılan spor müsabakalara dair bilgiler verildiği görülmektedir.

Kolejle Türk Lisesi arasında yapılan spor müsbakalarının detaylarına dair daha fazla bilginin 11 Şubat 1951 "Hür Söz" gazetesinin nüshasında rastlanmaktadır. Bahse konu gazete haberinde, takımlar arasında yapılan futbol, basketbol, ping pong ve voleybol müsabakaları ve neticeleri hakkında bilgilerin verildiği görülmektedir.

17 Şubat 1951 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinde "Omorfo Muallim Talim Kolleji" ve "Muallime Talim Merkezi İmtihanları" başlıkları altında 2 farklı haberin yayınlandığı görülmektedir.

Yine "Halkın Sesi" gazetesinin 6 Mart 1951 tarihli nüshasında, kolejin diğer bir Kıbrıslı Rum takımı olan AEL (B) ile yaptığı futbol müsabakasına ve neticesine dair bilgilerin verildiği görülmektedir.

17 Haziran 1951 tarihli "Hür Söz" gazetesinde kolejden mezun olup da tayin olan öğretmenlerin haberine yer verildiği görülmektedir. Bahse konu gazetede "Yeni Öğretmenlerin Tayin Listesi" başlığıyla yayınlanan haberin, kolejin 1950-1951 yılı mezunlarının olduğu görülmektedir. O dönemde öğretmenliğe atanan Kıbrıslı Türk öğrencilern adları aşağıdaki gibidir;

1. Macit Cevdet-Limasol
2. Hasan Pehlivan-Ay. İrini
3. Doğan Niyazi-Luricina
4. Yusuf Niyazi-İstinco
5. Mehmet Duru-Hulu
6. Sacit Nereli-Mağusa
9. Reşat Vasfi-Dimi
10. Ahmet Cahit-Monyat
11. Hüseyin Sabri-Finike
12. Ethem Mehmet-Falya
13. Selim Hasan-Anoyira
14. Vural Vahip-Pile

7. Hüseyin O. Kanatlı-Polemitya
8. Mahmut Mehmet-Kasaba
15. Hüseyin İsmayıl[563]-Avgaliya[564]
16. Mehmet Hüseyin-Petra

Kolejle ilgili Kıbrıs Türk Basını'nda yaşanan kolejle ilgili haber akışının durağanlığından sonra ilk haberin 21 Ekim 1954 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinde yer verildiği görülmektedir. Bahse konu gazete haberinin "Öğretmen Kolleji'ne Kabul Olunanlar" başlığıyla yayınlandığı görülmektedir. Haberde koleje kabul edilen Kıbrıslı Türk öğrencilerin adları aşağıdaki gibidir;

1. İsmail Onay Fadıl
2. Mustafa Hüseyin
3. Recai Emir
4. Ünal S. Ali Arif
5. Nail I. Atalay
6. Zeki Salih
7. Oğuz A. Bayram
8. Mehmet E. Sururi
9. Özkan A. Uygur
10. Muvaffak Nejdet[565]
11. Ahmet S. Baysal
12. Erol Hüseyin
13. Münür Ahmet

1954 sonrası dönemde Kıbrıs Türk Basını'na daha çok toplumsal haberlerin yer aldığı görülmektedir. Bunlardan birisi olan 15 Şubat 1955 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinde "Kıbrıs'ta Eğitim Faciası: Kıbrıs'taki Maarif Dairesi Türkçe'ye Ehemmiyet Vermiyor" başlığıyla yayınlanan haberin, Kıbrıs Türk toplumu için hayati derecede önemli bir konuya parmak bastığı görülmektedir. İlk defa Kıbrıs Türk toplumu açısından öğretmen yetiştiren bir kurumun Kıbrıs Türk toplumu içerisinde basın yoluyla tartışmaya açıldığı görülmektedir. Eleştirisel bir anlaşıyla kaleme alındığı anlaşılan haberin yazarının belli olmamakla birlikte, kolejden mezun olan bu dönemdeki öğretmenlerin mesleki yetersizliklerine vurgu yapılmakta olduğu görülmektedir. Bahse konu gazetedeki yazıdan anlaşıldığına göre, bu dönemde kolejdeki Türkçe öğretimi konusunda yeterli bir eğitim alınamamasının sebebi olarak kolejde ehliyetli bir Türkçe öğretmeninin/öğretmenlerinin bulunmayışı ile Türkçe öğretmeni yetersizliği sebebiyle ortaokullarda Türkçe derslerinin boş geçtiği üzerinde durulduğu görülmektedir. Özellikle ortaokullardaki Türkçe öğretmen yetersizliği konusunda Maarif Dairesi'ne yönelik ciddi eleştirilerin yapıldığı görülmektedir. Bahse konu gazetedeki haber aşağıdaki gibidir;

> *"İlkokullarımızda öğretmen yetiştiren Omorfo Kolleji'nde Türkçe derslerini okutacak ehliyetli bir öğretmen yoktur. Bundan dolayı ilkokul öğretmeni olan gençlerimiz iyi bir Türkçe kültüründen mahrumdur. Orta okullarımızda ise,Türke derslerine zerre kadar kıymet verilmiyor. Bu derslerin çoğu boş geçiyor. Türkçe derslerini verecek öğretmenler de gerekli evsaf aranmıyor. Kıbrıs Maarifi Daries'nin Türk Dili'ne karşı almış olduğu cephe artık tahammülü imkânsız bir hal arz etmektedir."*

[563] Bahse konu ismin doğru yazılışının "İsmail" olduğu değerlendirilmektedir.
[564] Avgalida, Kurtuluş.
[565] Bahse konu ismin doğru yazılışının "Necdet" olduğu değerlendirilmektedir.

“Halkın Sesi” gazetesinin 11 Kasım 1955 tarihli nüshasında “Öğretmen Kolleji’nde Türk Gecesi” başlığıyla yayınlanan haberin kolejde Kıbrıslı Türk öğrenciler tarafından kurulan “Türk Kulubü”’ne yeni katılan öğrencileri eğlendirmek amacıyla düzenlenen bir gece olduğu anlaşılmaktadır. Geniş bir katılımın olduğu geceye Lefke öğretmenlerinin, Kolej Talim Heyeti’nin ve kolej öğretmenlerinden Hüseyin Özdemir ile oğlu Niyazi’nin katıldığı görülmektedir. H. Özdemir ve oğlu Niyazi’nin birlikte keman konseri verdiği gecede, Refet-Sururi-Oğuz Tiyatro grubunun bir tiyatro sahnelediği ve Fuad ile Cengiz adlı gençlerin de Türkçe şarkılarını icra ettikleri anlaşılmaktadır.

18 Kasım 1955 tarihli “Halkın Sesi” gazete nüshasında “Omorfo Koleji’ne Girenler” bağlığıyla yayınlanan haberin, 1955-1956 ders yılında koleje girmeye hak kazanan öğrencilerin listesine yer verildiği görülmektedir. Bahse konu gazetede kazananların isimleri aşağıdaki gibidir;

1. Esman Ali
2. Vural Ahmet
3. Mustafa Altay
4. Nusret Bayram
5. Mehmet Cemal
6. Mehmet Salih Cemal
7. Fuat Ahmet Faris
8. Mustafa Emel
9. Nihat Ali Faik
10. Arif Hüseyin
11. Ali Kutruza
12. Ahmet Cengiz Rasım
13. Ali Rezvan
14. Mehmet Sadık
15. Ahmet Yusuf
16. Rifat Mustafa

“Halkın Sesi” gazetesinin 23 Mart 1956 tarihli nüshasında ise “Maarif Dairesi’nde Öğretmen Mevkii Münhal” başlığıyla yayınlanan haberin ihtiyaç duyulan okullara öğretmen alımı için açılan münhale dair bilgiler paylaşılmaktadır. Bahse konu gazete haberinde atanacak olan öğretmenlerin nerelerde görev yapacaklarına ve aranan vasıflara dair bilgiler de verildiği görümektedir.

Ayni gazetenin 24 Mart 1956 tarihli nüshasında da benzer haberin “Öğretmen Maarif Dairesi Münhal Mevki(i)” başlığıyla yayınlandığı görülmektedir.

19 Haziran 1956 tarihli “Halkın Sesi” gazetesinin nüshasında “Lefke ve Civar Köylerinin Sayın Türk Halkına Müjde Omorfo Öğretmen Okulu’nun Müsameresi” başlığıyla yayınlanan haberde, kolej öğretmeni H. Özdemir ve öğrencileri tarafından hazırlanan 3 perdelik “Hanife Yemeği Pişirdi” adlı tiyatronun gösterisinin gelecek hafta Lefke ve çevre köylerinde sahneleneceğine dair bilgilere yer verildiği görülmektedir.

Yine “Halkın Sesi” gazetesinin 24 Haziran 1956 tarihli nüshasında kız öğretmen koleji ile Omorfo’daki kolejden mezun olan öğretmenlerinin tayinlerine dair bilgilerin “Yeni İlkokul Öğretmenlerinin Tayinleri” başlığı altında verildiği görülmektedir. Bahse konu gazete haberinde atanan öğretmenlerin adları ve atandıkları yerleri gösterir liste aşağıdaki gibidir;

1. Emine Vechi-Köşklü Çiftlik/Lefkoşa
2. Meryem S. Kerim-Küçük Kaymaklı (Lefkoşa)
3. Nerme Raşit-Larnaka
4. Nurten Cemal-Polemidya (Limasol)
5. Bahire Uygur-Haydar Paşa/Lefkoşa
6. Gülser Mehmet-Luricina (Lefkoşa)
7. Müfide Reşat-Kalavason (Limasol)
8. Gülşen A. Cemal-Pergama (Mağusa)
9. Rasiha Abdurrahman-Leymosun
10. Cemaliye M. Salih-Galatya (Karpaz)
11. Mahir Salih-Vreççа (Baf)
12. Mustafa Hüseyin-Aytotoro
13. Ahmet S. Baysal-Kserovuno
14. Ahmet Hüseyin-Gilan (Limasol)
15. Zeki Salih-Aksilu (Baf)
16. Erol Hüseyin-İstinco (Baf)
17. Recai Emir-Melandra (Baf)
18. Münür Mehmet Ahmet-Fasulla/Baf
19. Oğuz A. Bayram-Zaharga (Baf)
20. Mehmet Remzi Sururi-Haydar Paşa/Lefkoşa

8 Kasım 1956 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinin "Omorfo'daki Kollej" başlıklı haberin, ayni gazetenin 15 Şubat 1955 tarihli haberiyle paralellik gösterdiği görülmektedir. Bahse konu gazete haberinin detaylarına bakıldığı zaman, kolejin kurulduğundan bu yana iyi bir Türkçe öğretmeninin bulunmadığı, kolejden mezun olan öğretmen adaylarının yeterli Türkçe eğitimi almaksızın mezun olduğu, kolejin bilimsel yayınlardan yoksun olduğu ve kolej idaresiyle Maarif Dairesi tarafından hazırlanan "Çocuk Dergisi" adlı derginin bilimsel yeterliliğe sahip olmadığı ve kolejin asli görevinin iyi ve kaliteli öğretmen yetiştirmesi konuların dair bir yazının kaleme alındığı görülmektedir.

1954 sonrası dönemde Kıbrıs Türk Basını'nda yer alan kolej ile ilgili yayınlanan haberler içerisinde ilk kez bir siyasi içerikli habere rastlanmaktadır. "Halkın Sesi" gazetesinin 24 Kasım 1956 tarihli nüshasında "Omorfo Kolleji Rum Talebelerinin Protestosu" başlığıyla yayınlanan haberin, adadaki toplumlararası yaşanan gerginliğin koleje de sirayet ettiği görülmektedir. Bahse konu gazete haberinde İngiliz Hükümeti tarafından kapatılan Larnaka Ticaret Lisesi ile Yunan kökenli öğretmenlerinin adadan ihracına dair aldığı karar sonrasında oluşan protestolara kolejde okuyan Rum öğrencilerin de katıldığı görülmektedir. İngiliz Hükümetine karşı kolejde okuyan Kıbrıslı Rum öğrencilerinin bu protesto eylemlerine katılım şeklinin, valiye gönderilen bir telgraf yoluyla gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

Kıbrıs Türk Basını'nda 1956 yılının sonralarına doğru kolejle ilgili yer alan haberlerin sadece "Halkın Sesi" gazetesinde yayınlandığı görülmektedir. Muhtemelen bunun sebebinin o dönem Kıbrıs Türk Basını'nda trajı en yüksek[566] ve ulaşılabilirlik açısından en kolay gazete olmasının büyük bir etken olduğu değerlendirilebilir. Bu dönemde kolejle ilgili "Halkın Sesi" gazetesinde yayınlanan haberlerin içerikleri bakımından çoğunlukla toplumsal ve siyasal içerikli olduğu görülmektedir.

[566] https://archive.org/details/blue-book-cyprus-1946/page/233/mode/2up?view=theater, s. 234.

Bu dönemde yayınlanan toplumsal ağırlıklı haberlerden birisi olan 1 Aralık 1956 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinde haberin "Öğretmenlerimiz Nasıl Yetişiyor" başlığıyla yayınlandığı görülmektedir. Benzer bir haberin de ayni gazetenin 9 Aralık 1957 tarihli nüshasında "Kollej Nasıl Islah Edilir" başlığı ile yayınlandığına şahit olunmaktadır. Bahse konu gazetenin 18 Arlık 1957 tarihli nüshasında da "O. Şakir" rumuzuyla ayni konunun işlendiği bir habere rastlanmaktadır. O. Şakir rumuzuyla yayınlanan haberin gazetede, "Kollejin Standardı" başlığıyla yer aldığı görülmektedir.

18 Ocak 1957 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinde "Öğretmen Koleji'nin Rum Talebeleri" başlığıyla yayınlanan haberde, 15-22 Ocak 1950 tarihleri arasında dönemin Başpiskoposu II. Makarios tarafından Kıbrıs Ortodoks Kilisesi'nin Enosis konusunda düzenlediği plebisitin 7. yıl dönümü münasebetiyle kolejin Rum öğrenciler tarafından hem İngiltere Başbakanı'na hem de Kıbrıs Valisi'ne gönderdikleri telgraf ve detaylarına dair bilgilerin yer aldığı görülmektedir.

Kıbrıs Türk Basını'nda 1937 yılında Omorfo'da kurulan kolejin yeni binası hakkında "Halkın Sesi" gazetesinin 6 Mart 1957 tarihi nüshasında "Kolejin Lefkoşa'ya Nakli" başlığıyla yer alan haberden sonra, kolejin yeni yerinin inşa çalışmalarına dair bir haberin yer aldığı görülmektedir. "Halkın Sesi" gazetesinin 6 Mart 1957 tarihli nüshasında yer alan habere göre, yeni açılacak kolej binasının eskiden "Cüzzamlılar Yurdu"[567] olarak bilinen yerde inşa edileceği ve gelecek ders yılından itibaren faaliyete geçeceği bilgisinin yer aldığı görülmektedir.

"Halkın Sesi" gazetesinin 21 Mayıs 1957 tarihli nüshasında "Öğretmen Kollejleri" başlığıyla yayınlanan haberin, 6 Mart tarihli nüshasındaki haberin bir devamı niteliğinde olduğu görülmektedir. 6 Mart tarihli bahse konu gazetede kolejin yapılacağı yeni yerin adının "Cüzzamlılar Yurdu" olarak belirtiliken, 21 Mayıs tarihli nüshasında "Lefkoşa Akıl Hastahanesi Yakınında Bir Yer" olarak geçtiği görülmektedir. 21 Mayıs 1957 tarihli bahse konu haberin nüshasında yer alan haberde yer alan en dikkat çeken noktanın, cinsiye odaklı karma eğitim sistemiyle yürütülen kolejdeki öğretimin yerine yeni binada etnik cinsiyet ve toplumsal yapıya göre şekillendirildiğinin vurgulanması olduğu görülmektedir. Bir başka değişle, sadece erkek öğrencilerin okuduğu eski kolejde, bu ders yılından itibaren kız ile erkek öğrencilerin birlikte eğitim alacakları ve ders dilinin Kıbrıslı Türk öğrenciler için "Türkçe", Kıbrıslı Rumlar öğrenciler için "Rumca" olarak devam edileceği bilgisinin gazete haberinde yer almasıdır.

4 Haziran 1957 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinde "Omorfo ve Lefkoşa Öğretmen Talim Kollejlerine Giriş" başlığıyla verilen haberde, dönemin Maarif Müdürü W. B. Tudhope tarafından yayınlanan koleje giriş sınavlarına dair detayların 5 madde halinde verildiği

[567] Bahse konu yerin halk arasında "Tımarhane Tepesi, Miskinler Çiftliği, Akıl Hastahanesi Tepesi," gibi isimlerle de anıldığı bilinmektedir. Güven Dinç, Cyprus Leper Farm In The British Period (1878-1955), Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi (The Journal of International Social Research), Cilt: 8 (Volume: 8), Sayı: 39 (Issue: 39), Ağustos: 2015 (August: 2015), p. 292-309.

görülmektedir. Daha önce Kıbrıs Türk Basını'nda yer alan giriş sınavları hakkında verilen bilgilerden farklı olarak "Cyprus Certificate of Education" olarak bilinen sınavdan başarılı olmaları gerektiği vurgulanmaktadır. Koleje önceki giriş sınavlarında geçilmesi zorunlu olan ve "Üstün Başarı Sınavı-English Distinction Examinations" olarak isimlendirilen sınav adının artık "Cyprus Certificate of Education" olarak değiştirildiğine dair bilgilere gazete haberinde yer verilmesidir.

HALKIN SESİ

HAKKIN SESİ VE HALKIN DİLİDİR.

OMORFO VE LEFKOŞA ÖĞRETMEN TALIM KOLLEJLERİNE GİRİŞ

Omorfo ve Lefkoşa öğretmen Talim Kollejine kaydedilmek için genç kız ve erkeklerden istida kabul edilir.

A-Müstediler bir tali okul mezunu olmalıdırlar. Normal olarak müstedilerin (Cyprus Certificate of Education) imtihanına kayıdlı mevzularını geçmeleri icabeder.

"Kredit"derecesinde	"Pass"derecesinde
Yüksek Türkçe	Yüksek İngilizce
Matematik "A"	Matematik "B"
	Tarih ve Coğrafya

2-Mamafih yukarıda kayıtlı derslerin hepsini geçemiyenler müracaat etmekte serbesttirler. Bu gibi müstedilerin istidaları da dikkatlice tetkik edilecektir.

3- Seçilen öğrenciler 2 senelik talim ve tecrübe kurslarına I957 senesinin Eylül ayında başlıyacaklardır. Şimdilik erkekler Omorfo Kollejine ve kızlar ise Lefkoşadaki kolleje gönderileceklerdir. Mamafih I958 Ocak ayına kadar Lefkoşadaki yeni öğretmen Talim Kollejinin açılmasına intizar edildiğinden her iki kollej öğrencileri de bu binalarakx nakledileceklerdir.

4- Bu ihtisas mevzularından maada her iki kollejin de tedrisat Türkçe veyahut Rumca olacaktır. İngilizce ikinci bir lisan olarak öğretilecektir.

5-İstidalar Lefkoşada Maarif dairesinden veya diğer her hangi bir kaza Maarif dairesinden temin edilecek formalar üzerinde yapılmalıdır. Bu formalar en geç 6 Temmuz I957 Cumartesi gününe kadar Lefkoşada Maarif Müdürlüğüne vasıl olmalıdır.

Maarif Müdürü
W.B. TUDHOPE

Belge 44: Halkın Sesi, 14 Haziran 1957[568]

25 Haziran 1957 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinde "İlk Okul Öğretmenlerinin Tayinleri" başlığıyla yayınlanan haberde, Omorfo'daki kolejden ve Lefkoşa'daki "Bayan Öğretmen Talim Merkezi" olarak tercüme edilen kolejden mezun olanların adları aşağıdaki gibidir.

Omorfo'daki kolejden mezun olanlar;

1. Fuat A. Faris-Lefke
2. Ali Mustafa Kutruza-Kasaba/Baf
3. Esman Ali-Lefke
4. Özdemir Ali-Ayyanni/Baf
5. Nihat Ali Faik-Ayyorgi/Baf
6. Salih Oktay-Malya
7. Selçuk Mustafa-Leymosun
8. Rifat Mustafa-Yeni Cami/Lefkoşa
9. Ahmet Cengiz Rasım-Mağusa
10. Vural Ahmet-Haydar Paşa/Lefkoşa

[568] Varoğlu, a.g.d.ö., s. 108.

11. Ahmet Yusuf-Köşklü Çiftlik/Lefkoşa
12. Ali Riza İnce-Gönyeli
13. Mustafa Emel-Arodez
14. Nusret A. Bayram-Kasaba/Baf
15. Mehmet Salih Cemal-Sinde
16. Şemi İbrahim-Polemitya
17. Mehmet Cemal-Yeni Cami/Lefkoşa
18. Nail Atalay-Köfünye
19. Mustafa Altay-Haydar Paşa/Lefkoşa
20. Mehmet Sadık-Köycülük Okulu/ Pergama

Lefkoşa'daki kolejden mezun olanlar;

1. Neriman Cahit-Yeni Cami/Lefkoşa (Kız)
2. Sevim Mehmet-Aya Sofya (Kız)
3. Perihan Osman-Aya Sofya (Kız)
4. Altan Yıldırım-Lefke
5. Fatma Hüseyin-Galatya
6. Naciye Hüseyin-Piskopu
7. Dervişe H. Tahsin-Aya Sofya (Kız)
8. Suna Cevdet-Yeni Cami/Lefkoşa (Kız)
9. Gülten Mehmet-Alasya/Mağusa
10. Gökmen Necati-Yeni Cami/Lefkoşa (Kız)

10 Ağustos 1957 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinin "Öğretmen Namzetleri" başlığıyla yayınlanan haberinden anlaşıldığı üzere, 1958 ders yılı için Omorfo'daki koleje 109 adet, Lefkoşa Muallime Talim Merkezi'ne de 40 adet öğrenci alınacağı bilgisine yer verildiği görülmektedir. 1958 ders yılı için bahse konu kolejlere Kıbrıslı Türklerden (erkek ve kız) başvuranların sayısında rekor[569] sayılabilecek bir başvurunun yapıldığı anlaşılmaktadır. Kolejlere bu kadar çok başvurunun yapılması, Kıbrıs Türk toplumu içerisinde ne kadar itibar gördüğüne dair bir kanıttır

Yine "Halkın Sesi" gazetesinin 12 Aralık 1957 tarihli nüshasında Maarif Dairesi tarafından açılan münhale dair haberin "*Maarif Dairesi Münhaller(i)*" başlığıyla yayınlandığı görülmektedir.

"Bay Halil Direkoğlu" başlığıyla "Halkın Sesi" gazetesinin 5 Ocak 1958 tarihli nüshasında yer alan habere göre, Mağusa Kazası Türk Mektepleri Mesul Müfettişi olan Direkoğlu'nun, yeni öğretmen kolejine müdür muavin olarak atandığı bilgisine yer verildiği görülmektedir.

11 Şubat 1958 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinin haberine göre, kolejin İngilizce devam eden eğitiminden duydukları rahatsızlığı yüksek sesle dile getiren Kıbrıslı Rum öğrencilerin, ana dilde eğitim yapması konusunda kolej idaresine bir dilekçe verdikleri aktarılmaktadır. Benzer bir haberin yine "Halkın Sesi" gazetesinin 14 Şubat 1958 tarihli nüshasında "Öğretmen Kolleji'nde De Rum Talabeleri Rahat Durmuyor-Dün Kollejlerden Birçok Rum Talebe İhraç Edildi." Bağlığıyla yayınlandığı görülmektedir.

[569] Gazete haberinde, Lefkoşa'daki kolej için 460, kız koleji için de 90 kişinin başvurduğu görülmektedir.

HALKIN SESİ

HAKKIN SESİ VE HALKIN DİLİDİR.

öğretmen Kollejinde de rum talebeleri rahat durmuyor

Dün Kollejlerden Birçok Rum Talebe ihraç edildi.

Son günlerde Lefkoşa Öğretmen Kollejinde bazı çirkin hâdiselerin cereyan etmekte olduğu seklinde bazı haberler mevcutu. Bu hâdiselerin Kollejde tâlim görmekte olan Rum talebeler tarafından husule getirildiği de ayrıca bilinmekteydi. Dün bu hususta resmi bir bülteu çıkarılmış ve bu hâdiseler etrafında gerekli izahat verilmiştir.

Bültende haber verildiğine göre Lefkoşa'da yeni inşa edilmiş olan Öğretmen Kollejinde bir takım talebeye yakışmıyan hâdiseler cereyan etmiş ve bunun neticesi olarak birçok Rum talebeler Kollejden ihraç edilmişlerdir.

Anlaşıldığına göre bu rum talebeler bazı isteklerde bulunmuşlar ve okul müdürüne bu hususta bir ultumaton göndererek bu isteklerinin reddi halin de grev yapacakları ihtar edilmiştir.

Mesele Maarif Müdürüne derhal ihbar edilmiş ve Maarif Müdürü bir mektubla rum talebelere bu şekilde ki hareketlerinden vazgeçmeleri ve eğer tam bir talebe olarak Kolleje devam etmek fikrinde iseler mektuba ilişik olarak gönderilen diğer başka bir mektubu imza etmeleri istenmiştir. Fakat bu mektub ancak birkaç öğrenci tarafından imza edilmiştir. Bu suretle imza etmeği reddedenler derhal Kollejden ihraç edilmişlerdir. Daha sonra mektubu imza edenlerden büyük bir kısmı da verdikleri imzanın nazarı itibara alınmamasını çünkü muhteviyatı reddettiklerini bildirmişler ve bu talebeler de okuldan ihraç edilmişlerdir.

Bültende ilâve edildiğine göre rum talebeler hak ve taleblerinin kabulu hususunda Türk talebelerinin kendileri ile olmalarını istemişler fakat Kolejin bütün Türk talebeleri bunu reddetmişlerdir.

Resmi makamlar nezdinde yaptığımız soruşturmalardan elde ettiğimiz malûmatlara göre, rum talebelerin taleb ve istekleri daha fazla öğrenci maaşı ve rum talebelere verilen bütün derslerin İngilizce yerine rumca olması idi. Fakat Kollejin Lefkoşa'ya nakilinden evvel bütün dersler İngilizce olarak verilmekte idi.

Diğer taraftan bültende bildirildiğine göre şimdi okuldan ihraç edilen rum talebelerinin durumları daha etraflı bir şekilde incelenecek ve bu talebeler hakkında nihai bir karara varılacaktır.

Belge 45: Halkın Sesi, 14 Şubat 1958.[570]

15 Şubat tarihli "Halkın Sesi" gazetesindeki kolejle ilgili haberin de "Maarif Dairesi, Münhal" başlığıyla yayınladığı görülmektedir. Bahse konu gazete haberinde, hem Lefkoşa'daki yeni Öğretmen Talim Kolej kütüphanesi'nde çalışacak hem de kolejdeki öğrencilere bu konuda ders verecek bir personel için açılan münhale dair bilgiler içerdiği görülmektedir.

"Halkın Sesi" gazetesinin 15 Mart 1958 tarihli nüshasında "Şimdi De Talabeler Ültimatom Veriyorlar" başlığıyla yayınlanan haberde, adada yaşanan toplumlararası gerginliklerin her alana yayıldığına dair bilgilere yer vermektedir. Bahse konu gazete haberinden anlaşıldığına göre, Kıbrıslı Rum öğrencilerin yaptığı protesto gösterilerinin başladığı Omorfo'daki kolejden, İngiliz Mektebi'ne ve hatta Lefkoşa'daki teknik okullara kadar yaygınlaştığı, tüm bu okullarda okuyan öğrencilerin okul idarelerine ültimaton verdiklerine dair bilgilerin detaylandırıldığı görülmektedir. Bahse konu haberde dikkat çeken noktanın ise İngiliz Mektebi'nde okuyan bazı Rum öğrencilerin dolabında EOKA örgütüne dair birçok broşürün bulunmasıdır. Bahse konu gazetede; "Tahir Tamer" adlı kişi tarafından kaleme alınan bir yazının bulunduğu ve Rum cematinin adadaki İngiliz hükümetine karşı kesin bir cephe aldığı ve öğrencilerin de bu amaçla kullanıldığı yorumunun yapıldığı görülmektedir.

26 Mart 1958 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinde "Öğretmen Kolleji Türk Öğrencilerinin Protesto Telgrafları" başlığıyla yayınlanan haberin de 25 Mart tarihli gazete haberiyle örtüştüğü görülmektedir. Bahse konu haberden anlaşıldığına göre, kolejde okuyan Kıbrıslı Rum öğrencilerinin protesto şeklini bir adım daha ileriye taşıyarak kolej binasına Rum bayrağı çektikleri görülmektedir.

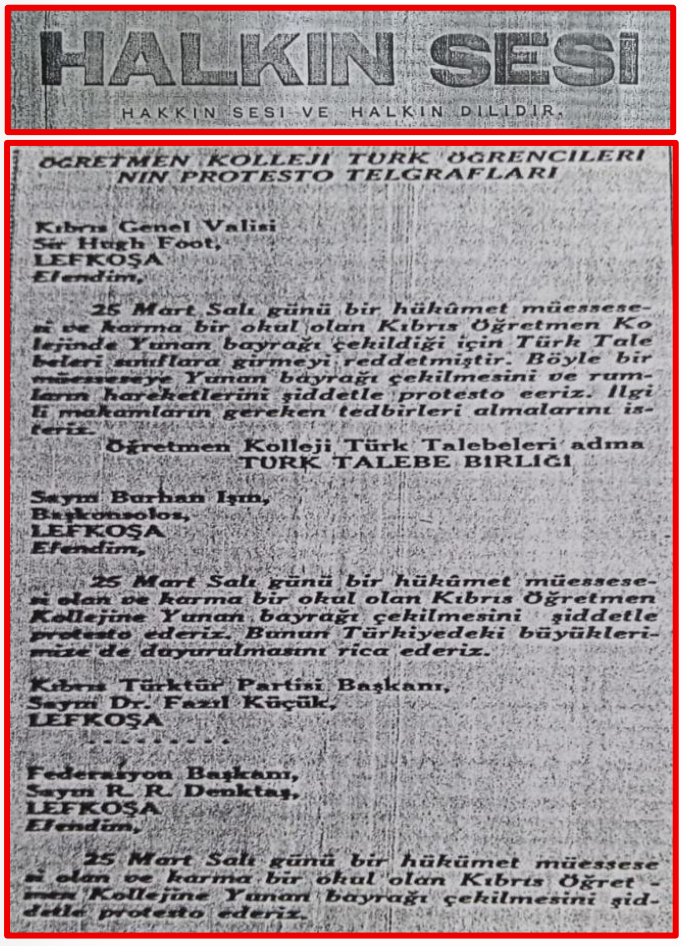
[570] Varoğlu, a.g.d.ö., s. 114.

1958 yılına ait "Halkın Sesi" gazetesinde yayınlanan haberlerin çoğunlukla siyasal içerikli olduğu görülmektedir. 29 Mart 1958 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinde yer alan haberin de bu tür haberlerden birisi olduğu görülmektedir. Bahse konu haberden anlaşıldığına göre, Lefkoşa Öğretmen Koleji kız ve erkek Rum öğrencilerinin Mağusa'yı ziyaretleri sırasında, birkaç sene önce Maraş bölgesinde yapılan gösteriler esnansında İngiliz askerleri tarafından vurulan Mağusa Jimnastik Okulu öğrencilerinden "Petrakis Yalluras" adlı öğrencinin öldüğü yere gidildiği, orada milli şiirler ve Yunan marşının okunduğu bilgisine yer verildiği görülmektedir.

Kıbrıslı Rum öğrencilerinin gerginliği artırmk adına yaptığı bir diğer protesto etkinlik haberinin de hükümet tarafından yapılan imtihanlara girmeme şeklinde cereyan ettiği görülmektedir. "Halkın Sesi" gazetesinin 1 Nisan 1958 tarihli nüshasında yer alan habere göre, ada genelinde gerçekleşen protesto eylemlerine o dönemde kolejde sayıları 277 ulaşan Kıbrıslı Rum kız ve erkek öğrencilerinin destek vermek amacıyla dönemin Maarif Müdürü Tudhope'a gönderdikleri bir protesto mektubunun detaylarına dair bilgi verildiği görülmektedir.

8 Mayıs 1958 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinde kolejle ilgili "İlan, Lefkoşa Öğretmen Talim Koleji İki Yıllık Kurs, 1958-1960" başlığıyla yayınlandığı görülmektedir. Bahse konu haberde koleje girecek kız, erkek Kıbrıslı Türk ve Rum öğrencilerden istenilen belgelere dair detaylı bilgilere yer verildiği görülmektedir. Kıbrıs Türk Basını'nda yer alan bu tür haberlerden farklı olarak ilk kez "İlan" başlığı altında verildiği görülmektedir. "Halkın Sesi" gazetesinin 13 Mayıs 1958 tarihli nüshasında Maarif Dairesi'nin Lefkoşa Öğretmen Talim Koleji'nde çalışmak üzere "El İşi Yardımcı Öğretmen" başlığıyla yayınlanan bir münhal duyurusunun bulunduğu görülmektedir. Bahse konu gazetede yer alan münhal duyurusuna göre, kolejde çalışacak el işi yardımcı öğretmen pozisyonu için aranılan niteliklerin "bilgi üniversitesi derecesi icap etmez, öğretmen talim sertifikası ve okul eğitiminde tecrübe" şeklinde bir ifadeyle verildiği görülmektedir. Kolejde el işi yardımcı öğretmeninin yapacağı görevlere dair bilgilerin de gazete haberinde aşağıdaki şekilde verildiği görülmektedir.

1. İlkokul müfredat programı derslerinde öğretim yapmak
2. Öğrencilerin işlerine nezaret etmek
3. Tatil kurslarına yardım etmek
4. İstendiği takdirde ev işleri deruhte etmek

HALKIN SESİ

HAKKIN SESİ VE HALKIN DİLİDİR.

ÖĞRETMEN KOLLEJİ TÜRK ÖĞRENCİLERİNİN PROTESTO TELGRAFLARI

Kıbrıs Genel Valisi
Sir Hugh Foot,
LEFKOŞA
Efendim,

25 Mart Salı günü bir hükûmet müessesesi ve karma bir okul olan Kıbrıs Öğretmen Kolejinde Yunan bayrağı çekildiği için Türk Talebeleri sınıflara girmeyi reddetmiştir. Böyle bir müessese ye Yunan bayrağı çekilmesini ve rumların hareketlerini şiddetle protesto eeriz. İlgili makamların gereken tedbirleri almalarını isteriz.

Öğretmen Kolleji Türk Talebeleri adına
TÜRK TALEBE BİRLİĞİ

Sayın Burhan Işın,
Başkonsolos,
LEFKOŞA
Efendim,

25 Mart Salı günü bir hükûmet müessesesi olan ve karma bir okul olan Kıbrıs Öğretmen Kollejine Yunan bayrağı çekilmesini şiddetle protesto ederiz. Bunun Türkiyedeki büyüklerimize de dayarulmasını rica ederiz.

Kıbrıs Türktür Partisi Başkanı,
Sayın Dr. Fazıl Küçük,
LEFKOŞA

.....

Federasyon Başkanı,
Sayın R. R. Denktaş,
LEFKOŞA
Efendim,

25 Mart Salı günü bir hükûmet müessesesi olan ve karma bir okul olan Kıbrıs Öğretmen Kollejine Yunan bayrağı çekilmesini şiddetle protesto ederiz.

Belge 46: Halkın Sesi, 26 Mart 1958.[571]

Aynı haberin "Halkın Sesi" gazetesinin 13 Mayıs 1958 tarihli nüshasında "İlan, Maarif Dairesi Münhaller(i)" başlığıyla tekrarlandığı görülmektedir.

Yine "Halkın Sesi" gazetesinin 1 Haziran 1958 tarihli nüshasında "Türk Öğretmen Kolleji Konseri" başlığıyla verilen haberde kolej müzik öğretmeni Refet Tevfik'in kemanı ve H. De Beaumont'un piyanosuyla beraber bir konser verdiklerine dair bir bilgiye yer verildiği görülmektedir.

27 Haziran 1958 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinin "Öğretmen Talim Kolleji Mezunları" başlığıyla yayınlanan haberinde, kolejden mezun olan öğrencilerin adları aşağıdaki gibidir;

1. Mehmet Sadık-Atatürk İlkokulu/Lefkoşa
2. Hikmet İbrahim-Atatürk İlkokulu/Lefkoşa
3. Yalkım Zaim-Atatürk İlkokulu/Lefkoşa
4. Sonuç Ali Riza-Köşkü Çiftlik
5. Osman Galip-Küçük Kaymaklı
6. Turhan Mustafa-Küçük Kaymaklı
7. Latife Mustafa-Küçük Kaymaklı
8. Turhan Ömer-Küçük Kaymaklı
9. Şefika Ahmet-Küçük Kaymaklı
10. Behçet Hüseyin-İstiklâl İlkokulu/Lefke
11. Mustafa Cemal-Luricina
12. Nevruz Cemal-Luricina
13. Şenay Güven-Luricina
14. Fatma Recep-Girne
15. Yavuz Mehmet-Mağusa
16. Aydın Uçar-Mağusa
17. Hüseyin Cengiz-Mağusa
18. Mehmet Kansu-Alasya
19. Mehmet Fehmi-Galatya
20. Özalp Salih-Kaleburnu
21. Özdemir Emin-Leymosun
22. Oktan Havanik-Leymosun
23. Şinasi Mehmet-Piskobu
24. Yusuf Cemal-Malya
25. Ali Emir Ahmet-Polemitya
26. Aziz Rüstem-Leymosun

[571] Varoğlu, a.g.d.ö., s. 117.

27. Hüseyin Süleyman-Evdim
28. Özel Reşat-Alehtora
29. Ahmet Menteş-Sedat Simavi/Leymosun
30. Abdülselam Mehmet-Baf
31. Venhar Teskin[572]-Baf
32. Perihan Nihat-Baf
33. Turgut Sıdkı-Antroliku
34. Binnas Sadık-Arodez
35. Hulus Ahmet-Arodez
36. Mustafa Salih-Ay. Yuannis
37. Abdullah Acar-Mandriya
38. Yunus Osman-Vretça
39. Erdel Ziya-Atatürk İ.O./Larnaka
40. Altay Şevket-A.Menderes/Tuzla
41. Ahmet İbrahim-Klavya
42. Cahit Mehmetcik/Tatlısu
43. Perihan Derviş-A.Menderes/Tuzla

Kolejle ilgili bir diğer haberin "Halkın Sesi" gazetesinin 1 Temmuz 1958 tarihli nüshasında "Öğretmen Kolleji Talebeleri Ankara'da" başlığıyla verildiği görülmektedir. Bahse konu haberden anlaşıldığı üzere, kolej öğretmenlerinden Rıza Onarak[573] ile Fadıl Sami Efe'nin başkanlığında son sınıf öğrencilerinden 30 kişilik bir heyetin Ankara, İstanbul ve Bursa'da meslekî tetkik yapmak amacıyla ziyarette bulundukları bilgisinin yer aldığı görülmektedir.

Kıbrıs Türk Basını'nda ilk kez kolejle ilgili bir bombalama haberine rastlanmaktadır. 24 Temmuz 1958 tarihli "Halkın Sesi" gazetenin nüshasında yer alan habere göre, Lefkoşa'da yeni inşa edilen kolej binasının bombalanması "Öğretmen Talim Kolleji Bombalarla Berhava Edildi" başlığıyla verildiği görülmektedir. 24 Temmuz 1958 tarihli "Halkın Sesi" gazete haberinden anlaşıldığına göre, yeni kolej binasının bombalanma olayının geçen Pazar gecesi yaşandığı, binada yangın çıkartılması için benzin (petrol) kullanıldığı, bina etrafında patlamamış 10 adet ve bina içerisinde de 8 adet bombanın bulunduğu, çıkan yangından kolej kütüphanesi ile salonun içerisinde bulunan masa ve sandalyelerin etkilendiği ve binada yaklaşık 5.000 £'lık bir masrafın oluştuğuna dair bilgiler verildiği görülmektedir. Gazeteye yansıyan bu bombalama olayına karşı Kıbrıs Rum basınında ve bazı kitaplarda yer alan bilgleri ise şöyle derlemek mümkündür. Kıbrıs Rum Basını'ndan Ethnos (Εθνος) gazetesinin 21.07.1558 tarihli nüshasında olay "Kolejdeki Dramatik Gece Bambalı Saldırı" başlığıyla verildiği görülmektedir. Gazete haberinde yer alan bilgilere göre, "Halkın Sesi" gazetesinde yer alan detaylı bomba sayısının Ethnos (Εθνος) gazetesinin koleje 18 bomba yerleştirildiği bilgisiyle örtüşürken, binaya verilen zarar masrafı olarak ortaya çıkan meblağ konusunda farklı rakamların[574] telafuz edildiği anlaşılmaktadır. Georgios Grivas Digenis'in "Memories, E.O.K.A Mücadelesi (1955-1959)" adlı kitabı ile Spyros Papageorgiou tarafından kaleme alınan "Grivas and 'X'" adlı kitapta "E.O.K.A'nın savaşçı grubundan olan Eğlenceli komutan, [İngilizler

[572] Bahse konu öğrencinin doğru soyadı yazılışının "Keskin" olduğu bilinmektedir.
[573] Gazete haberinde "Rıza Onarak" şeklinde verilen öğretmen adının yanlış yazıldığı ve doğrusunun "Rıza Onaran" olduğu bilinmektedir.
[574] Halkın Sesi gazetesinde Lefkoşa'daki yeni koej binasının bombalanması sonucunda oluşan masrafın 5.000 £'lık bir meblağdan bahsedilirken, bahse konu Kıbrıs Rum gazetesinde rakam 15.000 £ olarak verilmektedir. Kanımca Halkın Sesi gazetesinde yer alan 5.000 rakamının maddi hatayla yazılmış olabileceği de göz önüne alınmalıdır.

tarafından] Mağusa'daki Anorthosis Birliği'nin havaya uçurulması sebebiyle (Lefkoşa'nın Eğlence bölgesinde) yeni inşa edilen Öğretmen Okulu binasına misilleme yapılmasını emrettiği" bilgisi yer almaktadır. Kitapta ayrıca, 20.07.1958 Pazar akşamı ev hapsine rağmen Lefkoşa'nın Eğlence bölgesinden 13 militanın operasyonu devraldığı ve kolej binasının kilit noktalarına 18 bomba yerleştirilirken, bahse konu bombalardan birisinin erken patlaması neticesinde militanlardan birisinin ağır yaralandığı, geriya kalanların kaçmayı başardığı ve binaya 15.000 €'sı tutarında hasar verdiği bilgisinin de yer aldığı görülmektedir.[575]

Özellikle 24 Temmuz 1958 tarihli haber sonrasında artan adadaki toplumlararası gerginlik ve huzursuzluk sebebiyle Lefkoşa'da yeni açılan kolej binasının güvenli bir ortam olma özelliğini kaybettiği anlaşılmaktadır. Zaten yeni açılan kolej binasındaki eğitimin yaklaşık 1-2 ay[576] gibi devam ettiği ve sonra adadaki etnik yapıya göre ikiye ayrıldığı bilinmektedir. Bu ayrılıktan sonra kolej adının Kıbrıs Türk Basını'nda farklı adlarla ifade edildiği görülmektedir. Kolejin etnik yapıya göre ayrılmasından sonra Kıbrıs Türk Basını'nda yayınlanan ilk haberin yine "Halkın Sesi" gazetesinde olduğu görülmektedir. Bahse konu gazetenin 18 Eylül 1959 tarihli nüshasında "Türk Öğretmen Koleji Müdürlüğü'nden" başlığıyla yer alan haberden anlaşıldığı üzere, 1937'den beri Teachers' Training College (Öğretmen Yetiştirme Koleji) olarak adlandırılan okulun artık "Türk Öğretmen Koleji" adıyla kullanılmaya başlandığı görülmektedir.

HALKIN SESİ

HAKKIN SESİ VE HALKIN DİLİDİR.

öğretmen Talim Kolleji bombalarla berhava edildi

Geçen pazar gecesi inşaatı yeni tamamlanmış bulunan Öğretmen Talim Kolleji binalarına meçhul şahıslar tarafından bombalar konmuş ve binalar petrol kullanmak suretiyle yanına verilmiştir.

Infilâk eden dört bomba ile yangın zuhur etmiş ve emniyet kuvvetleri ile beraber itfaiye grubu derhal Kolleje sevkedilmişlerdir. İtfaiye yangınle mücadele ederken, bina etrafında yapılan araştırmalarda patlamak üzere bulunan 10 bomba bulunmuştur. Binaların dahilinde yapılan araştırmalarda ise yine patlamak üzere 8 bomba bulunmuştur.

Kolej sınırı içinde ve binalardan pek uzak olmıyan bir yerde kolları kopmuş ve vücudunun muhtelif yerlerinden yaralanmış bir rum bulunmuştur. Daha sonra bir rum daha tevkif edildiği resmen açıklanmıştır. Bunların Kollej binalarını yangınle ve bombalarla telef etmeğe çalışan gangster grubunun üyeleri olduğundan şüphe edilmektedir.

Resmen teyid edilmiyen haberlere göre binaya olan hasar takriben £5000 civarındadır. Bu arada kütüphane, salon tamamiyle harab olmuş birçok masalar sandalyeler parçalanmış ve kullanılmaz bir hale gelmiştir.

Verilen resmi haberlere göre hâdise ile ilgili olarak iki Eğlenceli rum tevkif edilmiştir. Bu şahıslar yaka mahallinde bulunmuş olup birinin elleri ve ayakları pek feci şekilde yaralanmıştı.

Belge 47: Halkın Sesi, 24 Temmuz 1958.[577]

7 Kasım 1958 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinin 7 Kasım 1958 tarihli nüshasında bir diğer kolej haberi "Türk Öğretmen Koleji'nin Spor Faaliyetleri" başlığıyla yayınlandığı görülmektedir.

Yine "Hakın Sesi" gazetesinin 12 Kasım 1958 tarihli nüshasında "Türk Öğretmen Kolleji İle Polis Talim Okulu Bugün Karşılaşıyor" başlığı yer alan haberde, kolej futbol takımının, Polis Talim Okulu ile yapacağı müsabakaya dair bilgiler içerdiği görülmektedir.

12 Kasım 1958 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinde yer alan kolejle ilgili bir diğer haberin "Türk

[575] Papageorgiou Spyros, O Grivas kai i "X" (Ο Γρίβας και το «Χ»), To Chameno Archeio, s. 185, Athens: 2004 [https://archive.org/details/2004_20230120/page/n1/mode/2up]; Georgios Grivas Digenis, Memories, E.O.K.A Mücadelesi (1955-1959), s. 264, Atina: 1961.

[576] Bu dönemde okuyan bazı Kıbrıslı Türk öğrenciler ile yapılan röportajlarda kolejin çok kısa bir eğitim sonrası Eylül sonu veya Ekim başı gibi taşındığı bilgisini vermektedirler.

[577] Varoğlu, a.g.d.ö., s. 117.

Öğretmen Kolleji Polis Talim Okulu'nu 4-0 Yendi" başlığıyla verildiği ve ayni gazetenin 12 kasım 1958 tarihli haberinin devamı olduğu görülmektedir.

Bir diğer kolejle ilgili futbol maç haberinin de yine "Halkın Sesi" gazetesinin 19 Kasım 1958 tarihli nüshasında yer aldığı görülmektedir. Bahse konu haberde bu sefer Türk Öğretmen Koleji'nin Celal Bayar Lisesi Futbol Takımı ile karşılaşacağı bilgisi aktarılmaktadır. Bahse konu haberin sonuçları, ayni gazetenin 20 Kasım 1958 tarihli nüshasında "Türk Öğretmen Kolleji 2-Celal Bayar Lisesi 1" başlığıyla aktarıldığı görülmektedir.

Görüldüğü üzere Kıbrıs Türk basını'nda yer alan Kıbrıs Türk Kolejiyle ilgili haberlerin büyük bir çoğunluğunun sportif faaliyetlere dair bilgiler çerçevesinde verildiği görülmektedir. Bu haberlerden birisine yine "Halkın Sesi" gazetesinin 26 Kasım 1958 tarihli nüshasında "Öğretmen Koleji Lapta'da" başlığıyla yayınlandığı görülmektedir. Bahse konu gazetede yer alan habere göre, Labta'ya giden kolej futbol ve voleybol takımlarının yapacağı maçlara dair bilgiler verildiği görülmektedir.

Türk Öğretmen Koleji'nin Lapta'yı ziyareti sırasında yapmış olduğu voleybol ve futbol karşılaşmalarının sonucunun 27 Kasım 1958 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinde "Kollej Yine Galip" başığıyla yayınlandığı görülmektedir. Bahse konu haberden anlaşıldığı üzere, kolejin her iki branşta da rakibini çok rahat bir skorla yendiği ve bu branşlarda yoluna namağlup olarak devam ettiği bilgisi yer almaktadır.

29 Kasım 1958 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinin nüshasında kolej futbol takımın bu sefer küçük Kaymaklı ile maç yapacağı bilgisine rastlanmaktadır. Küçük Kaymaklı Spor Kulübü ile Türk Öğretmen Koleji Futbol takımı arasında yapılan futbol maçının sonucu 30 Kasım 1958 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinde "Türk Öğretmen Kolleji 5-Küçük Kaymaklı 2" başlığıyla yayınlandığı görülmektedir.

12 Aralık 1958 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinin nüshasında Türk Öğretmen Koleji Futbol takmının yaptığı bir diğer futbol maçına dair bilgi verildiği görülmektedir. Bahse konu gazetede "Türk Öğretmen Koleji 5-R.A.F. 1" başlığıyla verilen haberde, kolej futbol takımın yine kazandığı görülmektedir.

"Halkın Sesi" gazetesinin 12 Aralık 1958 tarihli nüshasındaki "Türk Öğretmen Talim Kolleji Türk Maarif İdaresi'ne Devrediliyor (Mr. [T. P] Lightbody Muhaberimize Bu Hususu Dün Açıkladı)" başlıklı haberin Kıbrıs Türk Eğitim tarihi açısından bir dönüm noktası olduğu görülmektedir. Bahse konu gazete haberinden anlaşıldığına göre, haberin Kıbrıs Maarif Müdür Yardımcısı Mr. Lightbody'in vermiş olduğu bir mülakatta konuyla ilgili yer alan bilgiler aşağıdaki gibidir;

> *"Türk Öğretmen Talim Koleji, benim izinli olarak adadan gaybubetim esnansında tesis edilmişti. Adaya döndüğümde Türk Maarif Şefi Fuat Sami ve Müfettiş Direktörü ile birlikte koleji teftiş ettim. Bina öğretim malzemesi ve öğretmen kadrosu bakımından Türk kolejini hiç de tatminkâr bulmadım. Bu suretle hükümete sunduğum bir rapor*

neticesinde, binanın tamiri ve bugünkü icab eden malzemenin tedariki için 3.000 Lira tahsisat temin edebildim. Ayni zamanda koleje bir Türk müdür ve eksik derser için üç yeni öğretmenle bir muvin öğretmenin tayini de hükümetçe tasvip edilmiştir. Bu suretle 1959 yılı için faaliyet imkânları temin edilmiş olan Türk Öğetmen Talim Koleji'nin idaresini bu ayın 20'sinde Türk Maarif Dairesi Şefi Fuat Sami Bey'e teslim edeceğim."[578]

Gazete haberinde dikkat çeken kolejle ilgili bir haberin de Kıbrıs Türk tarafında devredilecek kolejin bir sonraki yeni yeri olarak ilk defa "Terra Santa Okul" binasının tahsil edileceğinin ifade edilmesidir.

HALKIN SESİ

HAKKIN SESİ VE HALKIN DİLİDİR.

SPOR

Türk öğretmen Kolleji bugün C. Bayar Lisesi ile karşı karşıya

Öğretmen Kolleji Takımı

Bu gün saat 15 de Lefkoşa da Taksim Spor sahasında Türk Öğretmen Kolleji ile Cejl Bayar Lisesi futboi takımları bir dostluk karşılaşması yapacaklardır.

Bu sene rumlardan ayrılan Türk öğrencilerinin teşkil ettiği Türk öğretmen kolleji futboi takımı kadrosunda birçok birinci küme takım futbolcuları vardır.

Bu gün yapılacak olan maçın çok heyecanlı geçeceğine inanılmaktadır.

Her iki takıma da üstün başarılar dileriz.

Belge 48: Halkın Sesi, 19 Kasım 1958.[579]

Bir diğer kolejle ilgili haberinin de "Halkın Sesi" gazetesinin 17 Aralık 1958 tarihli nüshasında rastlanmaktadır. Bahse konu gazetede "Türk Öğretmen Kolleji Bugün Mağusa'da" başlığıyla yayınlanan haberin bir sportif faaliyet olduğu anlaşılmaktadır.

18 Aralık 1958 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinin nüshasında yayınlanan haberin, bir gün önceki ayni gazetede yer alan haberin devamı niteliğinde olduğu, Mağusa ziyaretini gerçekleştiren kolejin buraya Namık Kemal Lisesi ile bir futbol müsabakası olduğu anlaşılmaktadır. 18 Aralık 1958 gazetede bu maça dair sonucun "Öğretmen Kolleji Namık Kemal Lisesi'nin 4-1 Mağlup Etti" başlığıyla verildiği görülmektedir. Ayni tarihli gazetenin "İç

[578] "Halkın Sesi" gazetesinin 12 Aralık 1958 tarihli nüshasındaki "Türk Öğretmen Talim Kolleji Türk Maarif İdaresi'ne Devrediliyor (Mr. [T. P] Lightbody Muhaberimize Bu Hususu Dün Açıkladı) başlığıyla yayımlanan haberde geçen müdür tarafından İngilizce kaleme alınan "Maarif Dairesi Raporu [1958-1959 Ders Yılı]" başlıklı Ağustos 1959 tarihli raporun Türkçesi için bkz. Hüsnü Feridun, a.g.e., s. 153-162.

[579] Varoğlu, a.g.d.ö., s. 132.

Haberler" kısmında kolejle ilgili yer alan haberinde ise, Maarif Dairesi'nin kararıyla kolejden tard edilen Kıbrıslı Rum öğrenciler için yapılan grevlere dair bilgiler aktarmaktadır.

12 Aralık 1958 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinde Türk Öğretmen Koleji'nin Türk Maarifi'ne devredileceğine dair verilen habere ayni gazetenin 21 Aralık 1958 tarihli nüshasında "Türk Öğretmen Kolleji Türk Maarifi'ne Devredildi (Kollej Önümüzdeki Sene Türk Müdüre Kavuşacak)" başlığıyla verildiği görülmektedir. Bahse konu gazete haberin detaylarını aşağıdaki gibi vermektedir;

> *"Kıbrıs Türk Maarifi tamamen Türklere mahsus Türk müdür ve öğretmenlerin idare edeceği Öğretmen Talim Kolleji'ne kavuşmuş bulunmaktadır. Son birkaç haftadan beri beklenmekte olan bu haber dün resmi bir bültende açıklanmıştır. Resmi bültende bildirildiğine göre dün yapılan bir toplantıda Türk Öğretmen Kolleji, Türk Maarif Dairesi Reisi Fuat Sami, Türk Öğretmen Kolleji'nin Maarif Dairesi Müdür Vekili T. P. Lightbody'den devralmıştır. Böylelikle Türk irfan ocaklarının hepsi de Türk idareciler eline geçmiş bulunmaktadır.*
>
> *Bilindiği gibi kendim ile daha evvel bir mülakat yaptığımız Maarif Dairesi Müdürü Müdür Vekili bize bu haberi vermişti. Sayın T. P. Lightbody bize ayni zamanda Türk Öğretmen Kolleji'nin ihtiyacı karşılayacak durumda olmadığını ve ihtiyaçlarının temin edilmesi için yapılmakta olduğunu da söylemişti. Şimdi ise Türk Öğretmen Kolleji'nin ihtiyaçlarının en erken bir zamanda karşılanarak bu irfan yurdunun tatminkâr bir duruma getirilmesini sabırsızlıkla bekemek hepimizin hakkıdır."*

23 Ocak 1959 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinde yer alan haberin, bir sportif faaliyet olduğu anlaşılmaktadır. Bahse konu gazetedeki haberin "Öğretmen Koleji Spor Faaliyetlerine Devam Ediyor" başlığıyla verildiği görülmektedir. Haberden anlaşıldığına göre, 1 aylık tatil devresinden sonra tekrar derslere başlayan Lefkoşa Türk Öğretmen Koleji'nin spor faaliyetlerine tekrar başladığı vurgulanmakta, voleybol ve futbol takımlarının antremanlarının yapıldığı ve Namık Kemal Lisesi ile voleybol ve futbol müsabakalarının yapılacağı aktarılmaktadır. Ayni gazetenin 28 Ocak 1959 tarihli nüshasında "Öğretmen Kolleji Yarın Namık Kemal Lisesi ile Karşılaşacak" başlığıyla verilen haberin 23 Ocak tarihli haberin devamı olduğu görülmektedir.

29 Ocak 1959 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinde yer alan kolejle ilgili haberin de ayni gazetenin bir gün evvelki haberinin devamı niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır. 29 Ocak tarihli Halkın Sesi gazetesinde birden fazla yer alan kolejle ilgili haberlerin ilki "Öğretmen Kolleji Yarın Namık Kemal Lisesi ile Karşılaşacak" diğerinin de "YAK Voleybol Takımı Öğretmen Kollejini 2-1 Mağlup Etti" başlıklarıyla verildiği, görülmektedir. Bahse konu gazetenin spor sayfasında yer alan haberlere bakıldığı zaman, kolej voleybol takımının Namık Kemal Lisesi Voleybol takımıyla yapacağı karşılaşmaya hazırlık amacıyla, Y.A.K

Voleybol takımı ile bir karşılaşma yaptığı ve kolej takımının sahadan mağlup olarak ayrıldığı öğrenilmektedir.

Bu dönemdeki yerel gazetelerde kolejle ilgili haberlerin çoğunun sportif faaliyetleri kapsamında olduğu görülmektedir. Ayrıca bu dönemde yerel gazetelerde kolejle ilgili yer alan özellikle sportif faaliyet kapsamındaki haberlerin tamamıyla gazetelerin spor sayfalarında yer aldığı anlaşılmaktadır. İşte b haberlerden bir diğerinin de 29 Ocak 1959 tarihli olduğu ve "Namık Kemal Lisesi, Türk Öğretmen Kolleji Spor Karşılaşmaları" başlığıyla verildiği görülmektedir. Bahse konu haberin spor sayfasında çok geniş bir yer tuttuğu ve kolejin Namık Kemal Lisesi'nin erkek ve kadın voleybol takımlarıyla yaptığı maçlar hakkında detaylı bilgiler verildiği anlaşılmaktadır.

Kolejle ilgili bir başka spor haberinin de yine "Halkın Sesi" gazetesinin 1 Şubat 1959 tarihli nüshasında rastlanmaktadır. Bahse konu gazete haberinin "Türk Öğretmen Kolleji Bugün Lefke'ye Gidiyor" başlığıyla verildiği görülmektedir. 1 Şubat 1959 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinde yer alan haberden öğrenildiğine göre, Lefke'ye giden kolej voleybol, ping-pong ve futbol sporcularının Lefke Spor Kulübü takımlarıyla maçlar yapmak üzere davet edildiği ve haberin gazetenin spor sayfasında "Türk Öğremten Kolleji (ile) Lefke Spor Kulübü (Arasında Yapılan) Spor Karşılaşmaları"[580] başlığıyla aktarıldığı görülmektedir.

Yine "Halkın Sesi" gazetesinin 13 Şubat 1959 tarihli nüshasında kolejle ilgili bir diğer sportif faaliyet haberine daha rastlanmaktadır. Bahse konu haberin gazetenin spor sayfasında "Hazırlık Maçında Türk Öğretmen Kolleji 4-Yenicami 2" başlığıyla verildiği görülmektedir.

15 Şubat 1959 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinin spor sayfasında kolejle ilgili bir diğer sportif faaliyet haberinin de "Kollej İlk Mağlubiyetini Taddı-Çetinkaya Kolleji 8-2 Mağlup Etti" başlığıyla verildiği görülmektedir. Haberin kolej tarihi açısından dikkat çeken noktanın, şu ana kadar yaptığı tüm sportif faaliyetlerden hep başarılı sonuçlar alan kolej futbol takımının ilk kez farklı bir skorla kaybetmiş olduğunun yansımasıdır.

Kolejle ilgili diğer bir spor haberine "Halkın Sesi" gazetesinin 20 Şubat 1959 tarihli nüshasında "Türk Öğretmen Kolleji-Sönmez Spor Bugün Karşılaşıyor" başlığıyla yayınlandığı görülmektedir. 21 Şubat 1959 tarihli nüshasında, ayni gazetenin dünkü sayısında yer alan haber detayının "Dün Lefkoşa'da Oynanan Maçta-Öğretmen Kolleji Sönmez Spor'u[581] 3-2 Mağlup Etti" başlığıyla verildiği görülmektedir.

---

[580] Bahse konu gazetenin 2 Şubat 1959 tarihli nüshasında verilen haber başlığındaki cümle bozukluğu sebebiyle, yapılan düzeltmeler ( ) içerisinde gösterilmiştir.

[581] Bkz. Yücel Hatay, Sönmeyen Dostluk Ateşi, Sönmezliler Ocağı, Lefkoşalı Gazetesi (Tarihin Işıkları-Yücel Hatay), Aralık 2007, s. 35.

HALKIN SESİ

HAKKIN SESİ VE HALKIN DİLİDİR

Türk öğretmen Tâlim Kolleji Türk Maarif idaresine devrediliyor

Kollejin teşkilâtlandırılması için tedbirler alındı

Mr. Lightbody muhabirlerimize bu hususu dün açıkladı

Belge 49: Halkın Sesi, 19 Kasım 1958[582]

Hazırlık Maçında

Türk öğretmen Kolleji 4

YENİ CAMİ 2

ÖĞRETMEN KOLLEJİ FUTBOL TAKIMI — Dün Y.A.K ile karşılaşan Kurmun - Beyazlı Türk Öğretmen Kolleji: Soldan Sağa ayaktakiler, A. Rıza, Zeynel, Sururi, Ruso, Unal, Ozkanİ, Ozkan III, Ali, Oturanlar, Özkan II, Tuncer Oktay (Kaptan)

Y.A.K FUTBOLCULARI İLE KOLLEJLİLER BİR ARADA — Dün Lefkoşa da oynanan hazırlık maçında Y.A.K lılar ile Kollejliler maçtan önce maçın hakemliğini yapan kaleci Erol ile bir arada görülmektedir.

Belge 50: Halkın Sesi, 13 Şubat 1958[583]

HALKIN SESİ

HAKKIN SESİ VE HALKIN DİLİDİR

Kollej ilk mağlûbiyeti tadtı

Çetinkaya Kolleji 8-2 mağlûp etti

Belge 51: Halkın Sesi, 13 Şubat 1958[584]

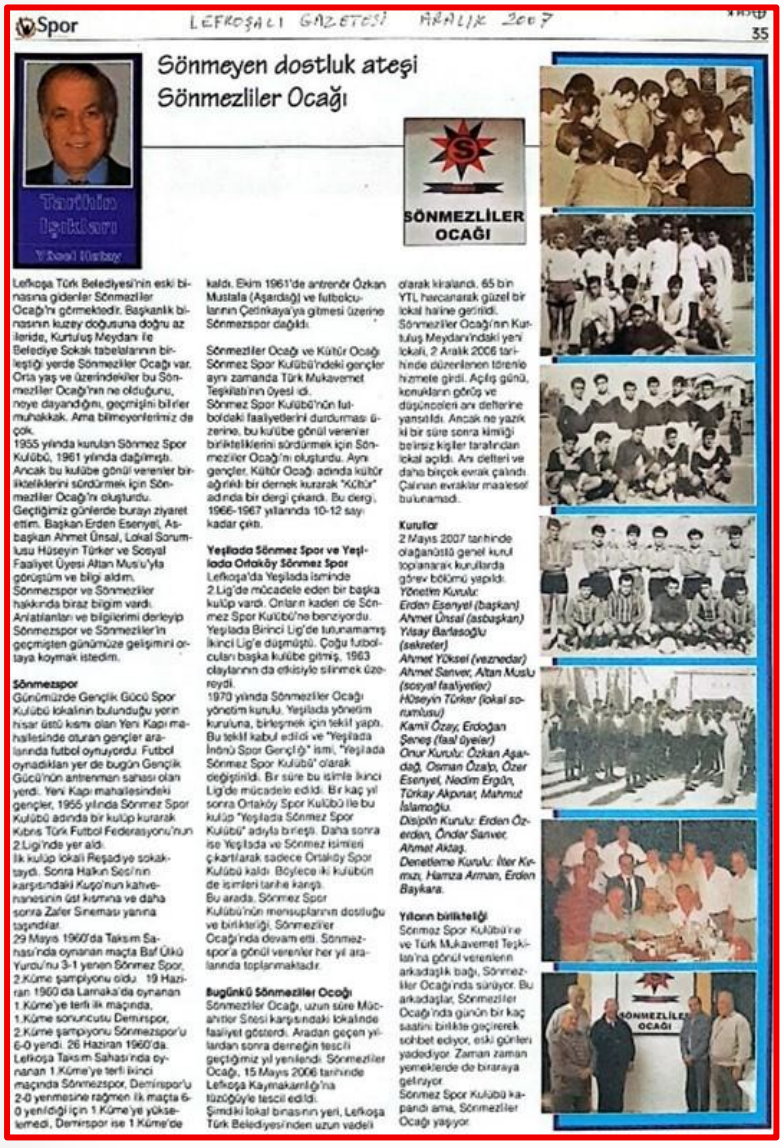

Dün Lefkoşada oynanan maçta

Öğretmen Kolleji Sönmez Spor'u 3-2 mağlûp etti

Belge 52: Halkın Sesi, 13 Şubat 1958[585]

[582] Varoğlu, a.g.d.ö., s. 139.
[583] Varoğlu, a.g.d.ö., s. 150.
[584] Varoğlu, a.g.d.ö., s. 152.
[585] Varoğlu, a.g.d.ö., s. 154.

Spor LEFKOŞALI GAZETESİ ARALIK 2007 35

Sönmeyen dostluk ateşi
Sönmezliler Ocağı

Tarihin Işıkları
Yücel Hatay

SÖNMEZLİLER OCAĞI

Lefkoşa Türk Belediyesi'nin eski binasına giderler Sönmezliler Ocağı'nı görmektedir. Başkanlık binasının kuzey doğusuna doğru az ileride, Kurtuluş Meydanı ile Belediye Sokak tabelalarının birleştiği yerde Sönmezliler Ocağı var. Orta yaş ve üzerindekiler bu Sönmezliler Ocağı'nın ne olduğunu, neye dayandığını, geçmişini bilirler muhakkak. Ama bilmeyenlerimiz de çok.
1955 yılında kurulan Sönmez Spor Kulübü, 1961 yılında dağılmıştı. Ancak bu kulübe gönül verenler birliktelklerini sürdürmek için Sönmezliler Ocağı'nı oluşturdu.
Geçtiğimiz günlerde buraya ziyaret ettim. Başkan Erden Esenyel, Asbaşkan Ahmet Ünsal, Lokal Sorumlusu Hüseyin Türker ve Sosyal Faaliyet Üyesi Altan Muslu'yla görüştüm ve bilgi aldım. Sönmezspor ve Sönmezliler hakkında biraz bilgim vardı. Anlatılanları ve bilgilerimi derleyip Sönmezspor ve Sönmezliler'in geçmişten günümüze gelişimini ortaya koymak istedim.

Sönmezspor
Günümüzde Gençlik Gücü Spor Kulübü lokalinin bulunduğu yerin hisar üstü kısmı olan Yeni Kapı mahallesinde oturan gençler aralarında futbol oynuyordu. Futbol oynadıkları yer de bugün Gençlik Gücü'nün antrenman sahası olan yerdi. Yeni Kapı mahallesindeki gençler, 1955 yılında Sönmez Spor Kulübü adında bir kulüp kurarak Kıbrıs Türk Futbol Federasyonu'nun 2.Lig'inde yer aldı.
İlk kulüp lokali Reşadiye sokaktaydı. Sonra Halkın Sesi'nin karşısındaki Kugo'nun kahvehanesinin üst kısmına ve daha sonra Zafer Sineması yanına taşındılar.
29 Mayıs 1960'da Taksim Sahası'nda oynanan maçta Baf Ülkü Yurdu'nu 3-1 yenen Sönmez Spor, 2.Küme şampiyonu oldu. 19 Haziran 1960 da Lamaka'da oynanan 1.Küme'ye terfi ilk maçında, 1.Küme sonuncusu Demirspor, 2.Küme şampiyonu Sönmezspor'u 6-0 yendi. 26 Haziran 1960'da Lefkoşa Taksim Sahası'nda oynanan 1.Küme'ye terfi ikinci maçında Sönmezspor, Demirspor'u 2-0 yenmesine rağmen ilk maçta 6-0 yenildiği için 1.Küme'yi yükseltmedi. Demirspor ise 1.Küme'de kaldı. Ekim 1961'de antrenör Özkan Mustafa (Aşardağ) ve futbolcularının Çetinkaya'ya gitmesi üzerine Sönmezspor dağıldı.

Sönmezliler Ocağı ve Kültür Ocağı Sönmez Spor Kulübü'ndeki gençler aynı zamanda Türk Mukavemet Teşkilatı'nın üyesi idi.
Sönmez Spor Kulübü'nün futboldaki faaliyetlerini durdurması üzerine, bu kulübe gönül verenler birliktelklerini sürdürmek için Sönmezliler Ocağı'nı oluşturdu. Aynı gençler, Kültür Ocağı adında kültür ağırlıklı bir dernek kurarak "Kültür" adında bir dergi çıkardı. Bu dergi, 1966-1967 yıllarında 10-12 sayı kadar çıktı.

Yeşilada Sönmez Spor ve Yeşilada Ortaköy Sönmez Spor
Lefkoşa'da Yeşilada isminde 2.Lig'de mücadele eden bir başka kulüp vardı. Onların kaderi de Sönmez Spor Kulübü'ne benziyordu. Yeşilada Birinci Lig'de tutunamamış ikinci Lig'e düşmüştü. Çoğu futbolcuları başka kulübe gitmiş, 1963 olaylarının da etkisiyle silinmek üzereydi.
1970 yılında Sönmezliler Ocağı yönetim kurulu, Yeşilada yönetim kuruluna, birleşmek için teklif yaptı. Bu teklif kabul edildi ve "Yeşilada İnönü Spor Gençlik" ismi; "Yeşilada Sönmez Spor Kulübü" olarak değiştirildi. Bir süre bu isimle ikinci Lig'de mücadele edildi. Bir kaç yıl sonra Ortaköy Spor Kulübü'ile bu kulüp "Yeşilada Sönmez Spor Kulübü" adıyla birleşti. Daha sonra ise Yeşilada ve Sönmez isimleri çıkartılarak sadece Ortaköy Spor Kulübü kaldı. Böylece iki kulübün de isimleri tarihe karıştı.
Bu arada, Sönmez Spor Kulübü'nün mensuplarının dostluğu ve birlikteliği, Sönmezliler Ocağı'nda devam etti. Sönmezspor'a gönül verenler her yıl aralarında toplanmaktadır.

Bugünkü Sönmezliler Ocağı
Sönmezliler Ocağı, uzun süre Mücahitler Sitesi karşısındaki lokalinde faaliyet gösterdi. Aradan geçen yıllardan sonra derneğin tescili geçtiğimiz yıl yenilendi. Sönmezliler Ocağı, 15 Mayıs 2006 tarihinde Lefkoşa Kaymakamlığı'na tüzüğüyle tescil edildi.
Şimdiki lokal binasının yeri, Lefkoşa Türk Belediyesi'nden uzun vadeli olarak kiralandı. 65 bin YTL harcanarak güzel bir lokal haline getirildi.
Sönmezliler Ocağı'nın Kurtuluş Meydanı'ndaki yeni lokali, 2 Aralık 2006 tarihinde düzenlenen törenle hizmete girdi. Açılış günü, konukların görüş ve düşüncelerin anı defterine yansıtıldı. Ancak ne yazık ki bir süre sonra kimliği belirsiz kişiler tarafından lokal açıldı. Anı defteri ve daha birçok evrak çalındı. Çalınan evraklar maalesef bulunamadı.

Kurultay
2 Mayıs 2007 tarihinde olağanüstü genel kurul toplanarak kurultayda görev bölümü yapıldı.
Yönetim Kurulu:
Erden Esenyel (başkan)
Ahmet Ünsal (asbaşkan)
Yılsay Barlesoğlu (sekreter)
Ahmet Yüksel (vezneder)
Ahmet Sanver, Altan Muslu (sosyal faaliyetler)
Hüseyin Türker (lokal sorumlusu)
Kamil Özay, Erdoğan Şeneş (faal üyeler)
Onur Kurulu: Özkan Aşardağ, Osman Özato, Özer Esenyel, Nedim Ergün, Türkay Akpınar, Mahmut İslamoğlu.
Disiplin Kurulu: Erden Özerden, Öndar Sanver, Ahmet Aktaş.
Denetleme Kurulu: İlter Kırmızı, Hamza Arman, Erden Baykara.

Yılların birlikteliği
Sönmez Spor Kulübü'nü ve Türk Mukavemet Teşkilatı'na gönül verenlerin arkadaşlık bağı, Sönmezliler Ocağı'nda sürüyor. Bu arkadaşlar, Sönmezliler Ocağı'nda günün bir kaç saatini birlikte geçirerek sohbet ediyor, eski günleri yadediyor. Zaman zaman yemeklerde de biraraya gelıyor.
Sönmez Spor Kulübü kapandı ama, Sönmezliler Ocağı yaşıyor.

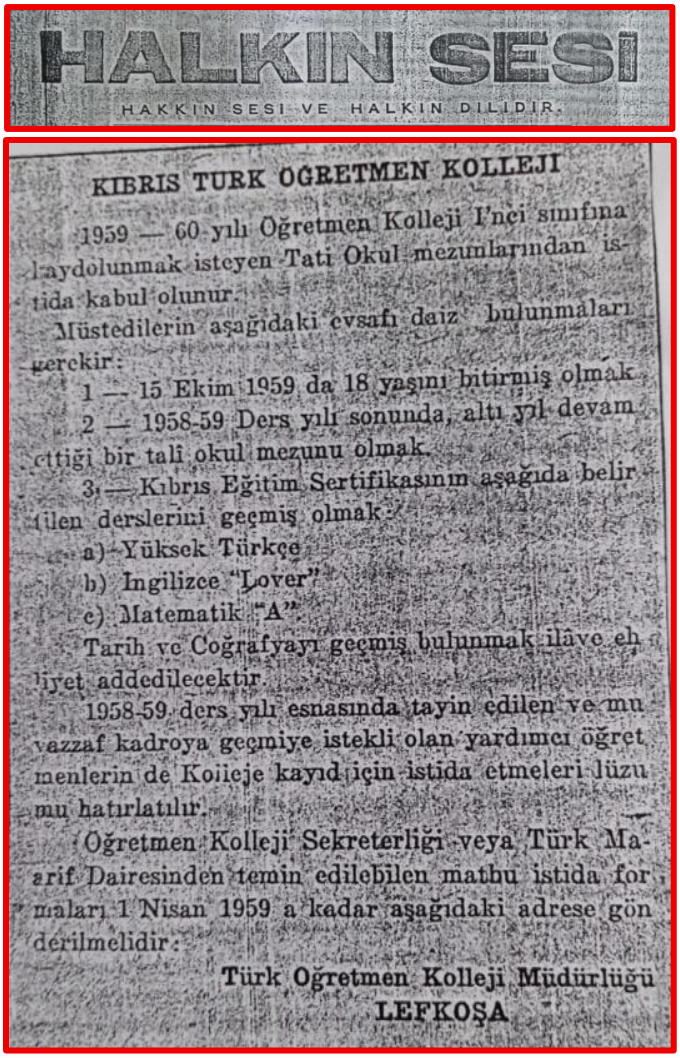
SÖNMEZLİLER OCAĞI

Belge 53: Lefkoşalı Gazetesi, Aralık 2007[586]

8 Mart 1959 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinde "Türk Öğretmen Kolleji H.Q. District Takımı'nı 2-1 Mağlup Etti" başlığıyla bir sportif haberin daha yayınlandığı görülmektedir.

17 Mart 1959 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinde "Türk Öğretmen Kolej Müdürlüğü-Lefkoşa" başlığıyla yayınlanan kolejle ilgili bir diğer haberin, Kıbrıs Türk tarafında kendi özgün adıyla devam eden kolejin tarihi açısından bir başka dönüm noktası olduğu anlaşılmaktadır. Bahse konu gazetede yayınlanan haberde, koleje alınacak öğrenciler için yapılan bundan önceki duyurularda İngiliz Maarif müdürlerinin adının yer aldığı görünür iken, ilk kez farklı olarak kolej müdürlüğünce yayınlandığı görülmektedir.

[586] Yücel Hatay, Sönmeyen Dostluk Ateşi, Sönmezliler Ocağı, Lefkoşalı Gazetesi (Tarihin Işıkları-Yücel Hatay), Aralık 2007, s. 35.

HALKIN SESİ

HAKKIN SESİ VE HALKIN DİLİDİR.

KIBRIS TURK OĞRETMEN KOLLEJI

1959 — 60 yılı Öğretmen Kolleji I'nci sınıfına kaydolunmak isteyen Tatı Okul mezunlarından istida kabul olunur.

Müstedilerin aşağıdaki evsafı daiz bulunmaları gerekir:

1 — 15 Ekim 1959 da 18 yaşını bitirmiş olmak.

2 — 1958-59 Ders yılı sonunda, altı yıl devam ettiği bir tali okul mezunu olmak.

3 — Kıbrıs Eğitim Sertifikasının aşağıda belirtilen derslerini geçmiş olmak:

a) Yüksek Türkçe

b) Ingilizce "Lover"

c) Matematik "A"

Tarih ve Coğrafyayı geçmiş bulunmak ilâve ehliyet addedilecektir.

1958-59 ders yılı esnasında tayin edilen ve muvazzaf kadroya geçmiye istekli olan yardımcı öğretmenlerin de Kolleje kayıd için istida etmeleri lüzumu hatırlatılır.

Öğretmen Kolleji Sekreterliği veya Türk Maarif Dairesinden temin edilebilen mathu istida formaları 1 Nisan 1959 a kadar aşağıdaki adrese gönderilmelidir:

Türk Oğretmen Kolleji Müdürlüğü
LEFKOŞA

Belge 54: Halkın Sesi, 17 Mart 1959[587]

"*Halkın Sesi*" gazetesinin 26 Mayıs 1959 tarihli nüshasında ilginç bir haberin yayınlandığı görülmektedir. Bahse konu gazete haberinden anlaşıldığına göre, İngiliz İdaresi altında eğitimine devam kolejde geçici statüyle çalışan öğretmenlerin hizmetlerine son verileceği bilgisinin yer aldığı görülmektedir

"*Halkın Sesi*" gazetesinin 16 Haziran 1959 tarihli nüshasında yer alan haberin adanın kuzeyine taşınan kolejin tarihi açısından bir ilk olma özelliği taşıdığı görülmektedir. Bahse konu gazetede "*Türk Öğretmen Kolleji İlk Mezunlarını Dün Verdi*" başlığıyla verilen haberden anlaşıldığı üzere, Kuzeye taşınan kolejin ilk mezunlarını verdiği anlaşılmaktadır. Gazetede paylaşılan haberin detaylarından, 16 Haziran 1959 Salı günü öğleden sonra saat 15.30'da çay partisiyle başlayan diploma törenine Kıbrıs Türk Toplum lideri Dr. Fadıl Küçük'ün, Avukat Rauf Raif Denktaş ve dönemin Türk Maarif Müdürü Hüsnü Feridun Bey'in gibi üst düzey yetkililerin de katıldığı anlaşılmaktadır. Gazetede geniş bir yer tuttuğu anlaşılan haberde hem kolej müdürü Halil Direkoğlu'nun hem Dr. Fadıl Küçük'ün hem de sn. Rauf Raif Denktaş'ın birer bir konuşma yaptığı anlaşılmaktadır.

[587] Belge 54: Halkın Sesi, 17 Mart 1959

HALKIN SESİ

HAKKIN SESİ VE HALKIN DİLİDİR.

Türk Öğretmen Kollejindeki Partiden bir görünüş

Türk öğretmen Kolleji ilk mezunlarını dün verdi

Diploma Töreninde Liderlerimiz de Hazır Bulunarak Genç Öğretmenlerimize Hitaben Birer Konuşma Yaptılar

Kıbrıs Türk Öğretmen Kolejinden diploma verme töreninde liderlerimiz Dr. Fazıl Küçük ile Avukat Rauf Denktaş da hazır bulunmuşlar ve genç öğretmenlerimize hitaben birer konuşma yaparak onlara öğütlerde bulunmuşlardır.

Tören 6.s. saat beş otuzda önce çay partisi ile başlamış ve Genç öğretmenlerimiz liderlerimizle birlikte çay içmişlerdir. Çayı müteakip Kollej Müdürü Halil Direkoğlu söz alarak öğrencilerine son nasihatlerini yapmış ve öğretmen olarak Kolejden ayrılırken aldıkları vazifenin kutsiyetini ve büyüklüğünü geçitli misaller vererek anlatmış ve sözleri ne devam ederek Türk bayrağına kavuşan kollejin ilk mezunları olarak gurur duymalarını belirtmiştir.

Halil Direkoğlu bu arada Kollejin Türk bayrağına kavuşması hususunda liderlerimizin yorulmak bilmez çalışmalarını anlatmış ve öğrencileri huzunda onlara teşekkür etmiştir.

Kollej müdüründen sonra Liderimiz Dr. Fazıl Küçük genç öğretmenlerimizin alkışları arasında söz almış ve onlara vazifelerinde muvaffakiyetler dileyerek demiştir ki:

"Öğretmenlerimize güvenimiz tamdır. Bir cemaatin yükselmesinde ileri gitmesinde en büyük vazife öğretmenlerimize düşmektedir. Önümüzdeki günlerin çetin olduğuna inanmalısınız ve hepiniz el ele vererek bu müşkülâtları bertaraf etmek için çalışmalısınız. Şüphesiz kendi şahsi menfaatleri hakim olmış bazı kişiler aranıza katılarak sizlerin kuvvetimaneviyesini bozmak ve dolayısiyle cemaatimizin birlik ve beraberliğini baltalamak isteyenler bulunacaktır. Bu gibilere icap edeq kesin cevabı verecek olan siz olacaksınız. İstikbalimiz -den emin olmalıyız ki yarın başımızda yirmi yedi milyonluk Anavatanımız bizimle beraberdir. Fakat bizim de büyük vazifelerimiz vardır. Anavatanımızdan kuvvet ve cesaret alarak yılmadan usanmadan tek bir vücut tek

Devamı 4 üncü sayfada

159

Belge 55: Halkın Sesi, 17 Mart 1959[589]

Liderlerimiz genç öğretmenlere kavuşmanın verdigi sevinçle hasbıhalde bulunuyorlar.

Fotoğraf 43: TÖK'nin İlk Mezunlarına Kıbrıs Türk Liderler Tarafından Verilen Yemeği Gösterir Fotoğraf, Halkın Sesi, 16 Haziran 1959[588]

Yine "Halkın Sesi" gazetesinin 30 Haziran 1959 tarihli nüshasındaki haberin "Türk Maarif Dairesi Münhaller" başlığıyla yayınlandığı görülmektedir. Kolejle ilgili "Halkın Sesi" gazetesinin spor sayfasında yayınlanan son haberin de "Baf Kurtuluş Lisesi ile Karşılaşan Türk Öğretmen Kolleji İyi Neticeler Aldı-Maarif Kupası Maçlarına Dün Devam Edildi. Basketbol, Ping-pong ve Futbol Karşılaşmalarını Öğretmen Koleji Kazandı. Baf Kurtuluş Lisesi Yalnız Voleybolda Galip Geldi" başlığıyla yayınlandığı görülmektedir.

Baf Kurtuluş Lisesi voleybol takımı

(a)

Türk öğretmen Kolejinin ilk golü ağlarda (Ünsal Şener)

(b)

[588] Varoğlu, a.g.d.ö., s. 160.
[589] Varoğlu, a.g.d.ö., s. 159.

(c)

Fotoğraf 47: TÖK'nin Çeşitli Spor Dallarındaki Etkinliklerini Gösterir Fotoğraflar, Halkın Sesi, 17 Aralık 1959 (a, b, c)[590]

Fotoğraf 48: TÖK 1961-1962 Öğretim Yılı Futbol Takımı[591]

Fotoğraf 49: TÖK 1961-1962 Öğretim Yılı Futbol Takımı[592]

[590] Varoğlu, a.g.d.ö., s. 163.
[591] Halil Kara Özel Arşivi. Fotoğraftakiler soldan sağa ayakta olanlar; Salih, Yaşar, Santel, Karabiber ve H. Yusuf, oturanlar; Halil Kara, İrfan, Akkor, Vasfi, Yaşar, İlker ve Ramadan.
[592] Halil Kara Özel Arşivi. 21 Mart 1962 Tarihinde Türk Öğretmen Koleji'nin Yapmış Olduğu Futbol Maçı (TÖK 4-KTKA 3).

Fotoğraf 50: TÖK 1961-1962 Öğretim Yılı Futbol Takımı[593]

Fotoğraf 51: 27 Aralık 1962 Atatürk Koşusu-3000 Metre Yüksek Okul ve Kulüpler Arası Takım Birincisi[594]

Kolejle ilgili olarak Bozkurt gazetesinin 1960-1962[595] döneminde yayınlanan haber sayısının az olduğu görülmektedir. Bahse konu dönem içerisinde yayınlanan haberlere bakıldığı zaman, haber sayılarının 1960 ve 1961 yılı için 1'er adet, 1962 yılı için de 3 adet olduğu görülmektedir. Bahse konu gazetede yayınlanan 1960 ve 1961 yılı içerisindeki 1'er adet olan haberin "Kolejle İlgili Duyuru" kapsamında olduğu görülmektedir. Ayni gazetenin 1962 yılı için yayınlanan kolejle ilgili 3 adet (haberlerden 2'si Kolejden Mezun Olanlar/Atananlar) haberin de "Kolejden Mezun Olanlar/Atananlar ve Toplumsal İçerikli" kapsamında olduğu görülmektedir.

5 Ekim 1960 tarihli "Bozkurt" gazetesinde kolej ilgili haberin "Türk Öğretmen Koleji Yeni Binasında Yeni Ders Yılına Başladı [Dün Bu Münasebetle Yapılan Mütevazi Törende Kolej Müdürü ve Öğretmenler Konuştu]" başlığıyla yayınlandığı görülmektedir. Bahse

[593] Halil Kara Özel Arşivi. 21 Mart 1962 Tarihinde Türk Öğretmen Koleji'nin Yapmış Olduğu Bir Futbol Maçı (TÖK 4-KTKA 3).
[594] Türk Öğretmen Koleji, 1962-1963 Yıllığı, s. 7.
[595] 1963 yılına ait Bozkurt gazetesinde, kolejle ilgili herhangi bir habere rastlanmamıştır.

konu gazete haberinden anlaşıldığına göre, 1960-1961 yeni ders yılının yeni Erkek Lisesi olarak bilinen Lefkoşa Türk Lisesi'nin üst katında ve kolej Müdürü Fevzi Selen ile bazı öğretmenlerin düzenlenen mütevazi törende öğrencilere başarı dileklerini içeren konuşmalarla başladığı anlaşılmaktadır.

11 Ocak 1961 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinde "T. Tamer" tarafından "Maarife Zarar Veren Konular" başlığıyla kaleme alınan bir köşe yazısının bulunduğu görülmektedir. Yazar genel olarak yazısında, Kıbrıs Türk Maarifi'nin içerisinde bulunduğu eksikliklere, sıkıntılara rağmen bir atılım hamlesi yaptığını, bu atılım hamlesi döneminde pedagoji alanında yapılan tartışmaların gereksiz olduğunu, Kıbrıs Türk Maarifi'ne her türlü desteği sağlayan Türkiye'nin bu alandaki sıkıntıları üzerine yapılan tartışmaların bir tür nankörlük olduğunu ve bu tartışmaların Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nin öğretim üyelerine de yansımasının büyük bir talihsizlik olduğunu belirtmektedir.

21 Haziran 1962 tarihli "Bozkurt" gazetesinin kolejle ilgili ikinci haberinin "Öğretmen Koleji Yeni Mezunlara Diplomalarını Dağıttı-Öğretmenler! Meslek Hayatına Atılırken Kitablarınızı Kapatmıyor, En Büyük Kitabın Sayfalarını Acıyorsunuz" başlığı altında yayınlandığı görülmektedir. Bahse konu haberden, Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nde iki yıllık eğitim sürelerini tamamlayan kız ve erkek öğrencileri için bir mezuniyet töreni hazınlandığı, diploma törenine Reisicumhur Muavini Dr. Fazıl Küçük'ün, T.C. Kıbrıs Büyükelçisi Emin Dırvana'nın, Türk Cemaat Meclisi Başkanı Rauf R. Denktaş'ın, T.C. Kıbrıs Büyükelçiliği Kültür Ataşesi Emin Soysal'ın[596], Türk Maarif Dairesi memurlarının, Türk Cemaat Meclisi Talim Heyeti'nin ve çok kalabalık bir öğretmen topluluğunun hazır bulunduğu anlaşılmaktadır.

22 Haziran 1962 tarihli ayni gazetenin kolejle ilgili haberinin de "Cumhurbaşkan Yardımcısı Çay Partisi Verdi Küçük, Öğretmenlerin Türk Cemaatine Hizmet İçin Yeni Bir Savaşa Atıldıklarını Söyledi" başlığıyla yayınlandığı görülmektedir. kıbrıs türk Basını'nda benzer bir haberin de "Halkın Sesi" gazetesinin 16 Haziran 1959 tarihli nüshasında "Türk Öğretmen Kolleji İlk Mezunlarını Dün Verdi" verildiği görülmektedir.

Fotoğraf 52: Türkiye Kıbrıs Büyükelçiliği Kültür Ateşesi Emin Soysal Bozkurt, 29 Haziran 1962[597]

18 Ağustos 1962 tarihli "Bozkurt" gazetesinde kolejle ilgili doğrudan bir haber yerine ikinci sayfasında "Türk Eğitim Dairesi Müdürü Hüsnü Feridun, Eğitim Sistemimizde Esaslı Reformlar Yapılacaktır" başlığıyla yayınlanan haberin içerisinde geçtiği görülmektedir. Bahse

[596] Emin Soysal için bkz. Selçuk Uygun, M. Emin Soysal'ın Hayatı ve Köy Enstitüleri Tarihindeki Yeri, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/442794.
[597] K.K.T.C. Cumhuriyet Meclisi Gazete Arşivi, https://evrakcm.gov.ct.tr/siteler/gazeteler/bozkurt/default. aspx., 22 Haziran 1962.

konu gazetenin sn. Hüsnü Feridun'la yaptığı röportaj sırasında muhabir Salih Çelebioğlu'nun "Yeni okul açılması düşünülüyor mu ve eğer açılacaksa ne tarzda açılacak?" sorusuna karşılık konuyla ilişkili verdiği detaylı bilgilerden sonra "Bu bölümlerde, bilhassa ziraat bölümlerinde çalışacak öğretmenler nereden temin edilecek?" sorusundan sonraki verdiği cevapta, öğretmen kolejine dair bilgilerin yer aldığı görülmektedir. Sayın Hüsnü Feridun'un bahse konu gazete muhabirine verdiği cevap aşağıdaki gibidir: "Öğretmen yetiştirme hususunda Öğretmen Koleji'ni yeni baştan teşkilâtlandırıyoruz. Sonra ziraat bölümleri için Ziraat Fakültesi'nden mezun gençlerimizden istifade edeceğiz". Bahse konu muhabirin "Öğretmen Koleji için ne düşünüyorsunuz?" sorusuna karşılık ise sayın Feridun'un verdiği cevap aşağıdaki gibidir;

> *"Öğretmen Koleji'ni Pergama'ya nakledip yeniden teşkilatlandıracağız. Bu arada biliyorsunuz okul öğrenim süresi önümüzdeki ders yılından itibaren üç yıla çıkarıldı. Bizim öğretmen ihtiyacımız önümüzdeki ders yılında artık giderilmiş olacak. Bu yüzden Öğretmen Koleji'ne Türkiye'den de öğrenci getireceğiz."*

Sn. Feridun'un Salih Çelebioğlu ile yaptığı röportaj sırasında verdiği bilgilerde kolejle ilgili en dikkat çeken noktanın, kolejin yeniden yapılanma çerçevesinde Pergama'ya taşınma düşüncesinin ortaya ilk defa çıkması, kolejin iki yıldan üç yıla çıkarılması ve koleje Türkiye'den ilk defa öğrenci getirileceği konusunun kamuoyuyla paylaşılmış olmasıdır.

Cuma 22 Haziran 1962

Bozkurt

KURULUŞ 1951

SERBEST MUSTAKİL SİYASİ GAZETE

TEL: 11 SAYI: 2313

E GÜVENEBİLİRSİNİZ

Fotoğraf 53: Bozkurt, 22 Haziran 1962[598]

Türk öğretmen Koleji Yeni Binasında Yeni Ders Yılına Başladı

DUN BU MUNASEBETLE YAPILAN MUTEVAZI TÖRENDE KOLEJ MUDURU VE ÖĞRETMENLER KONUŞTU

Kemal Deniz Türkiye'ye Gitti

Belge 57: TÖK'nin Yeni Binasındaki Ders Yılı Açılış Törenini Gösterir Haber Küpürü Belgesi, Bozkurt, 5 Ekim 1960[599]

[598] K.K.T.C. Cumhuriyet Meclisi Gazete Arşivi, https://evrakcm.gov.ct.tr/siteler/gazeteler/bozkurt/default. aspx., 22 Haziran 1962.

[599] K.K.T.C. Cumhuriyet Meclisi Gazete Arşivi, https://evrakcm.gov.ct.tr/siteler/gazeteler/bozkurt/default. aspx., 5 Ekim 1960.

Kronolojik sırayla Kıbrıs Türk Basını'nda yer alan kolejle ilgili tüm haberler, aşağıda tablo halinde verilmektedir. Böylece Kıbrıs Türk Basını'nda kolejle ilgili olarak yer alan haberlerde genel bir değerlendirme yapma olanağı sağlanacaktır. Ayrıca bu haberlerden yararlanarak kolejin kurulduğu andan 1963 yılına dek geçirdiği evreler hakkındaki bilgilerin farklı açılardan görme imkânı da mümkün olacaktır.

Gazete Adı	**Yayınlandığı Tarih**	**Haberin İçerdiği Tür[600]**	**Haberin Başlığı**	**Kimin Tarafından Yazıldığı**
Ses	12 İkinci Teşrin 1937	Kolejle İlgili Duyuru	Omorfo Muallim Mektebi *(Matbuat Bürosu'ndan)*	…
Vakit	9 Birinci Kanun 1938		Öğretmen Koleji	
	13 Haziran 1939		İlk Mekteb Muallimleri Tedarik ve İhzarı	J. R. Cullen
Halkın Sesi	24 Haziran 1942	Sportif İçerikli	Omorfo'da Spor	…
	8 Temmuz 1942	Kolejle İlgili Duyuru	1942-43 Ders Yılı İçin Tecrübe Suretile Muavin Muallim ve Muallimelere Mahsus İmtihanlar	J. R. Cullen
	26 Ağustos 1942	Kolejden Mezun Olanlar/Atananlar	Öğretmen ve Muavinlerin Tayin ve Becayişlikleri	…
	12 Nisan 1945	Kolejle İlgili Duyuru	*(Başlıksız)*	
	5 Mayıs 1945		İlk Mektep Muallimleri Seçimi	J. R. Cullen
	29 Ağustos 1945	Kolejden Mezun Olanlar/Atananlar	Muallim Muavinleri	
	24 Mayıs 1946	Kolejle İlgili Duyuru	Giriş İmtihanları Muallim Kolleji	George Frederick Sleight
Söz	25 Mayıs 1946		Muallim Kolleji Giriş İmtihanları	
Hür Söz	26 Kasım 1946	Sportif İçerikli	Omorfo Muallim Kolleji 2 Rum Ticaret Lisesi 1	…

[600] Kıbrıs Türk Basını'nda kolejle ilgili yayınlanan haberlerin 7 ana başlık altında toplanmıştır. Bu başlıklar şunlardır: 1. Siyasî İçerikli Haber Başlıkları, 2. Toplumsal İçerikli Haber Başlıkları, 3. Edebî İçerikli Haber Başlıkları, 4. Sportif İçerikli Haber Başlıkları 5. İktisadî İçerikli Haber Başlıkları, 6. Kolejden Mezun Olanlar/Atananlar Haber Başlıkları ve 7. Kolejle İlgili Duyuru Haber Başlıkları (İmtihanlar, Stajlar, Kurslar, İmtihanda Başarılı Olanların Listesi, Münhal vb.).

			Omorfo Muallim Kolleji 3 Amerikan Akademi 1	
Halkın Sesi	27 Kasım 1946		Futbol ve Voleybol Karşılaşması	
Hür Söz	11 Aralık 1946	Edebî İçerikli	Omorfo Kolleji'nde Tiyatro	Seyirci
	9 Mart 1947	Sportif İçerikli	Morfu Muallim Kolleji ile *(Türk)* Lise Spor Karşılaşmaları	...
	15 Mart 1947		Lise Morfu'da	
	3 Mayıs 1947	Kolejle İlgili Duyuru	Öğretmen Kolleji Giriş İmtihanları 1947	George Frederick Sleight
Halkın Sesi	4 Mayıs 1947		1947 Muallim Kolleji İmtihanları	
Hür Söz	20 Haziran 1947	Sportif İçerikli Edebî İçerikli Kolejle İlgili Duyuru	Kollej Notları	...
Hür Söz	21 Haziran 1947	Kolejden Mezun Olanlar/Atananlar	Altı Mezun	
	7 Ağustos 1947	Kolejle İlgili Duyuru	Muallimler Kolleji'ne Girme İmtihanı	
Halkın Sesi	14 Ağustos 1947		Muallimlik İmtihanı	
Hür Söz	16 Eylül 1947		Muallimlik İmtihan Neticeleri	
	24 Eylül 1947		Muallimlik İmtihanı Neticeleri	
Halkın Sesi	24 Eylül 1947		Öğretmenlik İmtihanları Neticeleri	
	26 Eylül 1947		Omorfo Koleji	
Hür Söz	16 Mart 1948	Sportif İçerikli	Omorfo Kolleji Öğrencileri Polemidya'da	
Halkın Sesi	4 Haziran 1948	Kolejle İlgili Duyuru	Muallim Kolleji 1949 Duhul İmtihanları	
Hür Söz			Öğretmen Namzedleri İçin İmtihanlar	
Halkın Sesi	22 Haziran 1948	Sportif İçerikli	Morfu Kolleji Sporları	
	25 Haziran 1948	Siyasî İçerikli	Yeni Öğretmenler Cemiyeti	

Hür Söz		Sportif İçerikli Edebî İçerikli	Kollej Haberleri	
		Kolejden Mezun Olanlar/Atananlar	Morfu Kolleji'nden Mezun Olan Türk Öğretmenler	
Halkın Sesi	28 Temmuz 1948	Kolejle İlgili Duyuru	Temmuz Ayında Yapılan Muallime İmtihanlarında Muvaffak Olanlar	
Hür Söz			Muallime İmtihanlarında Muvaffak Olanlar	
Halkın Sesi	28 Eylül 1948		1948 Senesi Omorfo Kolleji Giriş İmtihanlarında Muvaffak Olan Müstedilerin İsimleri	
Hür Söz	26 Kasım 1948	Sportif İçerikli	Omorfo Koleji'ni Ziyaret Ettiler	
Halkın Sesi	30 Ocak 1949		Futbol	
Hür Söz			Lise ve Omorfo Öğretmen Kolleji Spor Karşılaşması	
			Çetinkaya-Omorfo Koleji	
Hür Söz	3 Haziran 1949	Kolejle İlgili Duyuru	Omorfo Öğretmen Kolleji 1949 Yılı Giriş Sınavları	
Halkın Sesi	5 Nisan 1949	Sportif İçerikli	Çetinkaya-Omorfo Koleji	
Hür Söz	21 Haziran 1949		Omorfo Öğretmen Kolleji Senelik Sporları	
Halkın Sesi	29 Haziran 1949	Kolejle İlgili Duyuru	Muallime Talim Mektebi Duhul İmtihanları	
	26 Ağustos 1949		Muallime Talim Kolleji Duhul İmtihanları	
Hür Söz			Haziran 1949 Bayan Öğretmenler Talim Kolleji'nin Giriş Sınavlarında Muvaffak Olanlar	
	13 Eylül 1949	İktisadî İçerikli	İlan	
Halkın Sesi	2 Ekim 1949	Kolejle İlgili Duyuru	Morfu Öğretmen Kolleji Duhul İmtihanları	
	17 Ocak 1950	Siyasî İçerikli	Bayrağın Üzerine Yemin Etmişler	
Hür Söz	14 Şubat 1950	Sportif İçerikli	AEK (b)-Ö. Kolleji 4-3	
Halkın Sesi	26 Şubat 1950		Okullar Arasında K.T.L. 3-Omorfo Kolleji 1	

İstiklâl	23 Nisan 1950	Toplumsal İçerikli	Lefke'den	
	30 Nisan 1950	Siyasî İçerikli	Morfu Öğretmen Kolleji Lefkoşa'ya Mı Naklediliyor?	
Hür Söz	9 Mayıs 1950	Toplumsal İçerikli	Konferans	
	10 Mayıs 1950		Çocuk Haklıdır	Akile Nihat
	11 Mayıs 1950			
	12 Mayıs 1950			
	16 Mayıs 1950		Öğretmenler Tetkik Gezisi Yapacaklar	
	7 Haziran 1950	Kolejle İlgili Duyuru	Muallimlik İmtihanları 1950 Öğretmen Talim Kolleji Giriş İmtihanları	
İstiklâl	16 Haziran 1950	Toplumsal İçerikli	Omorfo Öğretmen Kolleji Son Sınıf Öğrencieri Pergama'da	
İstiklâl		Kolejden Mezun Olanlar/Atananlar	1950-51 Senesi Mütemmim Muallim Tayinleri	
Halkın Sesi	15 Eylül 1950	Kolejle İlgili Duyuru	Kız Öğretmen Kolleji Giriş İmtihanını Geçen Türkler	
			1950 Muallime Mektebi Duhul İmtihanları	
	26 Eylül 1950		Muallim Talim Mektebi İmtihanları	...
Hür Söz			Öğretmen Talim Merkezi İmtihanları	
İstiklâl			Omorfo Öğretmen Kolleji Giriş İmtihanını Geçen Türkler	
Hür Söz	1 Kasım 1950	Toplumsal İçerikli	Öğretmen Namzetleri İngiltere'yi Ziyaret Edecek	
	6 Aralık 1950	Kolejle İlgili Duyuru	Morfu Öğretmen Talim Kolleji	
Halkın Sesi	21 Ocak 1951	Sportif İçerikli	Lise Omorfo'da	
	4 Şubat 1951		Melkonian Mektebi-Omorfo Kolleji Karşılaşmaları	
Hür Söz	11 Şubat 1951		Spor Omorfo Kolleji-T. Lisesi	

Halkın Sesi	17 Şubat 1951	Kolejle İlgili Duyuru	Omorfo Muallim/Muallime Talim Kolleji	
	6 Mart 1951	Sportif İçerikli	Furbol Maçı	
Hür Söz	17 Hairan 1951	Kolejden Mezun Olanlar/Atananlar	Yeni Öğretmenlerin Tayin Listesi	
Halkın Sesi	21 Ekim 1954	Kolejle İlgili Duyuru	Öğretmen Kolleji'ne Kabul Olunanlar	
	15 Şubat 1955	Siyasî İçerikli	Kıbrıs'taki Maarif Dairesi Türkçe'ye Ehemmiyet Vermiyor	
	11 Kasım 1955	Edebî İçerikli	Öğretmen Kolleji'nde Türk Gecesi	
	18 Kasım 1955	Kolejle İlgili Duyuru	Omorfo Kolleji'ne Girenler	
	23 Mart 1956		Maarif Dairesi'nde Öğretmen Mevkii Münhal	
	24 Mart 1956		Öğretmen Maarif Dairesi Münhal Mevki*(i)*	
Halkın Sesi	16 Haziran 1956	Edebî İçerikli	Lefke ve Civar Köylerinin Sayın Türk Halkına Müjde Omorfo Öğretmen Okulu'nun Müsameresi	
	24 Haziran 1956	Kolejden Mezun Olanlar/Atananlar	Yeni İlkokul Öğretmenlerinin Tayinleri	…
	8 Kasım 1956	Siyasî İçerikli	Omorfo'daki Kollej	
	24 Kasım 1956		Omorfo Kolleji Rum Talabelerinin Protestosu	
	1 Aralık 1956		Öğretmenlerimiz Nasıl Yetişiyor?	Halkın Sesi
	9 Aralık 1956	Toplumsal İçerikli	Kolej Nasıl Islah Edilir?	O. Şakir[601]
	18 Aralık 1956		Kollejin Standardı	
	18 Ocak 1957	Siyasî İçerikli	Öğretmen Koleji'nin Rum Talebeleri	…
	6 Mart 1957		*(Kolejin Lefkoşa'ya Nakli)*	
	21 Mayıs		Öğretmen Kollejleri	

[601] Osman Şakir olarak bilinen bir öğretmendir. Kaynak bilgi, Akay Cemal 15.12.2024 tarihinde yapılan röportaj.

	1957			
	14 Haziran 1957	Kolejle İlgili Duyuru	Omorfo ve Lefkoşa Öğretmen Talim Kollejlerine Giriş	W. B. Tudhope
	25 Hairan 1957	Kolejden Mezun Olanlar/Atananlar	İlkokul Öğretmenlerinin Tayinleri	
	10 Ağustos 1957	Kolejle İlgili Duyuru	Öğretmen Namzetleri	
	12 Aralık 1957		Maarif Dairesi Münhaller*(i)*	
	3 Ocak 1958	Siyasî İçerikli	Bay Halil Direkoğlu	…
	11 Şubat 1958		*(Rum Talebelerin Kendi Lisanlarındaki Israrı)*	
	14 Şubat 1958		Öğretmen Kolleji'nde De Rum Talebeleri Rahat Durmuyor Dün Kollejlerden Birçok Rum Talebe İhraç Edildi	
	15 Şubat 1958	Kolejle İlgili Duyuru	Maarif Dairesi Münhal*(i)*	
	15 Mart 1958	Siyasî İçerikli	Şimdi De Talebeler Ültimatom Veriyorlar	Tahir Tamer
	26 Mart 1958		Öğretmen Kolleji Türk Öğrencilerinin Protesto Telgrafları	…
	29 Mart 1958		*(Rum Talebelerin Nümayişleri)*	
Halkın Sesi	1 Nisan 1958	Siyasî İçerikli	*(Kolej Giriş Sınavı'na Rum Talebelerinin Boykotu)*	…
	8 Mayıs 1958	Kolejle İlgili Duyuru	İlan Lefkoşa Öğretmen Talim Koleji İki Yıllık Kurs 1958-1960	
	13 Mayıs 1958		İlan Maarif Dairesi Münhaller*(i)*	
	1 Haziran 1958	Edebî İçerikli	Türk Öğretmen Kolleji Konseri	
	27 Haziran 1958	Kolejden Mezun Olanlar/Atananlar	Öğretmen Talim Kolleji Mezunları	
	1 Temmuz 1958	Toplumsal İçerikli	Öğretmen Kolleji Talebeleri Ankara'da	
	24 Temmuz 1958	Siyasî İçerikli	Öğretmen Talim Kolleji Bombalarla Berhava Edildi	

	18 Eylül 1958	Kolejle İlgili Duyuru	Türk Öğretmen Koleji Müdürlüğü'nden	
	7 Kasım 1958	Sportif İçerikli	Türk Öğretmen Koleji'nin Spor Faaliyetleri	
	12 Kasım 1958		Türk Öğretmen Kolleji ile Polis Talim Okulu Bugün Karşılaşıyor	
	13 Kasım 1958		Türk Öğretmen Kolleji Polis Talim Okulu'nu 4-0 Yendi	
	19 Kasım 1958		Türk Öğretmen Kolleji Bugün Celal Bayar Lisesi ile Karşı Karşıya	
	20 Kasım 1958		Türk Öğretmen Kolleji 2 Celal Bayar Lisesi 1	
	26 Kasım 1958		Öğretmen Koleji Lapta'da	
	27 Kasım 1958		Kollej Yine Galip	
	29 Kasım 1958		Küçük Kaymaklı Türk Öğretmen Koleji ile Bugün Oynuyor	
	30 Kasım 1958		Türk Öğretmen Kolleji 5 Küçük Kaymaklı 2	
	12 Aralık 1958		Türk Öğretmen Koleji 5 R.A.F 1	...
Halkın Sesi	12 Aralık 1958	Siyasî İçerikli	Türk Öğretmen Talim Kolleji Türk Maarif İdaresi'ne Devrediliyor	
	17 Aralık 1958	Sportif İçerikli	Türk Öğretmen Kolleji Bugün Mağusa'da	
	18 Aralık 1958		Öğretmen Kolleji Namık Kemal Lisesi'ni 4-1 Mağlup Etti	
		Siyasî İçerikli	*(Protesto)*	
	21 Aralık 1958		Türk Öğretmen Kolleji Türk Maarifi'ne Devredildi Kollej Önümüzdeki Sene Türk Müdüre Kavuşacak	
	23 Ocak 1959	Sportif İçerikli	Öğretmen Koleji Spor Faaliyetlerine Devam Ediyor	
	28 Ocak 1959		Öğretmen Kolleji Yarın Namık Kemal Lisesi ile Karşılaşacak	

	29 Ocak 1959		YAK Voleybol Takımı Öğretmen Kolleji'ni 2-1 Mağlup Etti	
	30 Ocak 1959		Namık Kemal Lisesi Türk Öğretmen Kolleji Spor Karşılaşmaları	
	1 Şubat 1959		Türk Öğretmen Kolleji Bugün Lefke'ye Gidiyor	
	2 Şubat 1959		Türk Öğretmen Kolleji Lefke Türk Spor Kulübü'nün Spor Karşılaşmaları	
	13 Şubat 1959		Hazırlık Maçında Türk Öğretmen Koleji 4 Yenicami 2	
	15 Şubat 1959		Kolej İlk Mağlubiyetini Taddı Çetinkaya Kolleji 8-2 Mağup Etti	
	20 Şubat 1959		Türk Öğretmen Kolleji-Sönmez Spor Bugün Karşılaşıyor	...
	21 Şubat 1959		Öğretmen Koleji Sönmez Spor'u 3-2 Mağlup Etti	
	8 Mart 1959		Dün Oynanan Maçta: Türk Öğretmen Kolleji H.Q.District Takımı'nı 2-1 Mağlup Etti	
Halkın Sesi	17 Mart 1959	Kolejle İlgili Duyuru	Kıbrıs Türk Öğretmen Kolleji	Türk Öğretmen Koleji Müdürlüğü Lefkoşa
	26 Mayıs 1959	Siyasî İçerikli	Rum Öğretmen Okulu'nda	
	16 Haziran 1959	Kolejden Mezun Olanlar/Atananlar	Türk Öğretmen Kolleji İlk Mezunlarını Dün Verdi	
	30 Haziran 1959	Kolejle İlgili Duyuru	Türk Maarif İdaresi Münhaller	...
	17 Aralık 1959	Sportif İçerikli	Baf Kurtuluş Lisesi ile Karşılaşan Türk Öğretmen Kolleji İyi Neticeler Aldı	
Bozkurt	5 Ekim 1960	Kolejle İlgili Duyuru	Türk Öğretmen Koleji Yeni Binasında Yeni Ders Yılına Başladı [*Dün Bu Münasebetle Yapılan Mütevazi Törende Kolej Müdürü ve Öğretmenler Konuştu*]	...
Halkın	11 Ocak	Siyasî	Maarife Zarar Veren	T. Tamer

Sesi	1961	İçerikli	Konular	
Bozkurt	21 Haziran 1962	Kolejle İlgili Duyuru	Öğretmen Koleji Yeni Mezunlara Diplomalarını Dağıttı - Öğretmenler! Meslek Hayatına Atılırken Kitablarınızı Kapatmıyor, En Büyük Kitabın Sayfalarını Acıyorsunuz	...
	22 Haziran 1962	Toplumsal İçerikli	Cumhurbaşkan Yardımcısı Çay Partisi Verdi, Küçük Öğretmenlerin Türk Cemaatine Hizmet İçin Yeni Bir Savaşa Atıldıklarını Söyledi	
	18 Ağustos 1962		Türk Eğitim Dairesi Müdürü Hüsnü Feridun, Eğitim Sistemimizde Esaslı Reformlar Yapılacaktır	Salih Çelebioğlu *(Muhabir)*

Tablo 21: Kıbrıs Türk Basını'nda Kolejle İlgili Yayınlanan Haberlerin Listesini Gösterir Tablo

Yukarıdaki tablodan anlaşıldığı üzere, 1936-1960 arası dönemde Kıbrıs Türk Basını'nda kolejle ilgili yayınlanan çıkan haber sayısının toplam 143 adet olduğu görülmektedir.

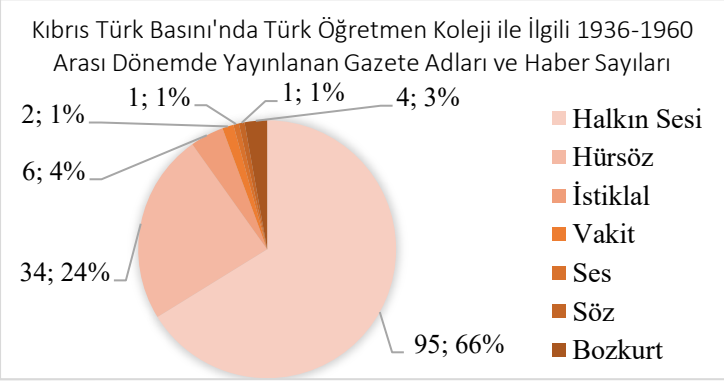
Kolejle ilgili Kıbrıs Türk Basını'da yer alan toplam 143 adet haberin çıktığı 7 adet yerel gazetenin olduğu görülmektedir. Bu gazetelerin hangileri olduğuna dair bilgi "*Tablo 22: Kıbrıs Türk Basını'nda Kolejle İlgili Yayınlanan Haber Sayılarının Gazetelere Göre Dağılımını Gösterir Tablo*" adlı tabloda yer almaktadır. Bahse konu tablodan hareketle, toplam 143 adet olan kolejle ilgili haberlerin yayınlandığı gazeteler içerisinde ilk sırayı 95 adet haberiyle Halkın Sesi gazetesinin, ikinci sırada 34 adet haberiyle Hür Söz gazetesinin, üçüncü sırada 6 adet haberiyle İstiklâl gazetesinin, dördüncü sırada 2 adet haberiyle Vakit gazetesinin ve son sırada da 1'er adet haberleriyle de Ses ve Söz gazetelerinin yer aldığı görülmektedir. Kıbrıs Türk Basını'nda kolejle ilgili çıkan 143 adet haberin, gazetelere göre sayıları ve oransal dağılımı aşağıdaki gibidir.

Gazete Adı	**Kolejle İlgili Çıkan Haber Sayısı**	**Yüzdelik Oranı**
Halkın Sesi	95	66.43
Hür Söz	34	23.77
İstiklâl	6	4.19
Bozkurt	4	2.79
Vakit	2	1.39
Ses	1	0.69
Söz	1	0.69
Toplam	**143**	**%100**

Tablo 22: Kıbrıs Türk Basını'nda Kolejle İlgili Yayınlanan Haber Sayılarının Gazetelere Göre Dağılımını Gösterir Tablo

Kolejle ilgili haberlerin yayınlandığı 7 farklı yerel gazetede yayınlanan toplam 143 adet haberin sayısal oranlarına bakıldığı zaman, ilkinin 95 adet haberiyle Halkın Sesi gazetesi olduğu ve toplam haber sayısının % 66'sına, ikincisinin 34 adet haberle Hür Söz gazetesinin olduğu ve toplam haber sayısının % 24'üne, üçüncü sırada 6 adet haberle İstiklâl gazetesinin olduğ ve toplam haber sayısının % 4'üne, dördüncü sırada yine 4 adet haberle Bozkurt gazetesinin olduğu ve toplam haber sayısının % 3'üne, beşinci sırada 2 adet haberle Vakit gazetesinin olduğu ve toplam haber sayısının % 1'ine ve sonuncu sırada 1'er adetle Ses ile Söz gazetelerinin olduğu ve toplam haber sayısının % 0.70'ine denk geldiği görülmektedir. Buradan hareketle, kolejle ilgili haberlerin en çok çıktığı gazetenin Halkın Sesi, en az çıktığı gazetelerin de Söz ve Ses gazeteleri olduğu görülmektedir.

Bu veriler ışığında, kolejle ilgili Kıbrıs Türk Basını'nda yer alan gazetelerinden Halkın Sesi ile Hür Söz gazetelerinde daha fazla ele alınmasının sebeplerinin başında, bahse konu gazetelerin dönemin siyasî yapısıyla olan işbirliğinin, diğerlerine göre daha hükümetle ve/veya dönemin sivil toplum örgütleriyle daha fazla bir yakın siyasi ve sosyal ilişki işerisinde olmasndan kaynaklı olabileceği değerlendirilmektedir.

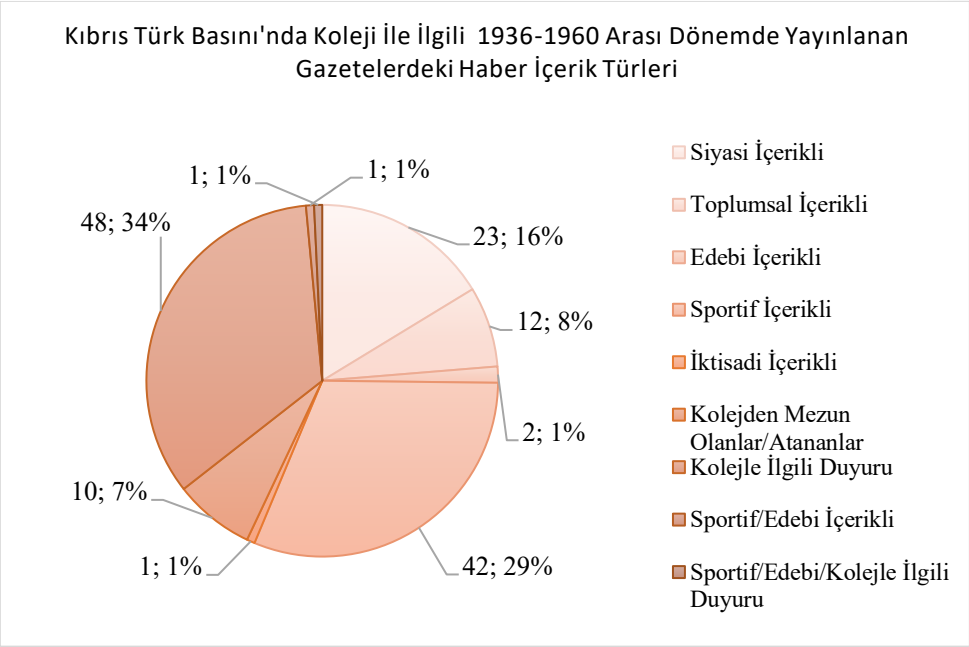
Grafik Tablo 1: Kıbrıs Türk Basını'nda Kolejle İlgili Yayınlanan Haber Sayılarının Gazetelere Göre Dağılımını Gösterir Grafik Tablo

Kıbrıs Türk Basını'ndan derlenen kolejle ilgili haberlerin içeriklerine göre bir ayrımı yapıldığı zaman, aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere en fazla haberin "Kolejle İlgili Duyuru Haber Başlıkları" altında toplandığı görülmektedir. Bu haber başlığı altında toplanan haberlerin adet sayısının 48 ve oranının da %33.56 olduğu görülmektedir. Bunu daha sonra "Sportif İçerikli Haber Başlıkları" başlığı altında toplanan haberlerin izlediği görülmektedir. Bu haber başlığı altında toplanan haberin de 42 adet ve oranının da % 16.08 olduğu görülmektedir. Üçüncü sıradaki en çok haberin de "Siyasî İçerikli Haber Başlıkları" başlığı altında toplandığı görülmektedir. Bu haber başlığı altında toplanan haber sayısının ise 23 adet ve % 16.08'lk bir orana sahip olduğu görülmektedir.

Gazetelerde Yer Aldıkları İçeriklere Göre	İçerik Haber Sayısı	Yüzdelik Oranı
Siyasî İçerikli Haber Başlıkları	23	16.08
Toplumsal İçerikli Haber Başlıkları	12	8.39

Edebî İçerikli Haber Başlıkları	2	1.39
Sportif İçerikli Haber Başlıkları	42	29.37
İktisadî İçerikli Haber Başlıkları	1	0.69
Kolejden Mezun Olanlar/Atananlar Haber Başlıkları	10	6.99
Kolejle İlgili Duyuru Haber Başlıkları	48	33.56
Edebî/Sportif/Kolejle İlgili Duyuru Haber Başlıkları	1	0.69
Sportif/Edebî Haber Başlıkları	1	0.69
Toplam	**140**[602]	**%100**

Tablo 23: Kıbrıs Türk Basını'nda Kolejle İlgili Yayınlanan Haberlerin İçerik Analizini Gösterir Tablo

Grafik Tablo 2: Kıbrıs Türk Basını'nda Kolejle İlgili Yayınlanan Haberlerin İçerik Türlerine Göre Dağılımını Gösterir Grafik Tablo

V.XV 1960 Öncesi ve Sonrası Dönemde Kolejde Görev Yapan Öğretmenler ve Verdikleri Dersler

1960 öncesi kolejde ders veren öğretmenler içerisinde başta İngiliz kökenli olmak üzere Kıbrıs Rum ve Kıbrıs Türk kökenli öğretmenlerin de yer aldığı görülmektedir. Özellikle kolejin faaliyete geçtiği andan itibaren sayısal olarak Kıbrıslı Rum kökenli öğrencilerin

[602] Kolejle ilgili Kıbrıs Türk Basını'nda yayınlanan haberlerin içerik analizlerinin toplamının 139 adet çıkmasının sebebi, bazı haberlerin 2'li ve 3'lü olarak kaydedilmesinden kaynaklanmaktadır (140+3=143).

daha fazla katılımına müteakiben Kıbrıslı Rum kökenli öğretmenlerde Kıbrıslı Türk öğretmenlere nazaran ciddi bir sayısal artışın olduğu görülmektedir. 1958 yılında ise kolejin etnik yapıya göre ikiye ayrılmasıyla beraber Kıbrıs Türk öğretmen sayısında görece bir artışın olmasına rağmen, esas olarak sayısal artışın 1960 sonrası dönemde olduğu görülmektedir. Özellikle bu dönemde yabancı kökenli öğretmenlerin sayısının bazı derslerle (İngilizce gibi.) sınırlandığı için ciddi anlamda çok az ve geriye kalan diğer öğretmenlerin de tamamının Kıbrıs Türk ve T.C. kökenli olduğu görülmektedir.

1960 sonrası dönemde kolejin etnik yapıya göre ayrılması sonrası ders içeriklerinde de bazı değişimlerin olmasına rağmen, genel çerçevede 1960 öncesi eğitim müfredatının ve anlaşıyının genel anlamda korunduğu değerlendirilmektedir.

1960 dönemine bakıldığı zaman, kolejde okutulan derslere dair ulaşabildiğimiz arşivsel dokümanlara göre, Türk Öğretmen Koleji'nde okutulan esas derslerin "Meslek Bilgileri ve Kültür Dersleri", İş İdaresi, Tarım, İlk Yardım, Kütüphane gibi derslerin de "Diğer Ders ve Kol Faaliyetleri" başlığı altında toplandığı görülmektedir. K.K.T.C. Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi'nin TCM Eğitim Dosyaları'nda yer alan bir belgeye[603] göre, bu dönemde kolejdeki ana derslerden "Meslek Bilgileri" derslerinin 13 adet, "Kültür" derslerinin de 10 adet olduğu görülmektedir. Bahse konu arşivde yer alan belgede, "Diğer Ders ve Kol Faaliyetleri" başlığı altında toplanan derslerin net bir sayısının verilmediği ve yer alan "v.s." ibaresiyle de mevcut yazılı derslerden daha fazla olabileceği değerlendirilmektedir. Bu dönemde Türk Öğretmen Koleji'nde okutulan tüm derslerin adları aşağıdaki gibidir.

Meslek Dersleri

1. Genel Eğitim
2. Öğretim Bilgisi (Özel Ders Metotları)
3. Türkçe
4. Matematik
5. Hayat Bilgisi
6. Tarih
7. Coğrafya
8. Tabiat Bilgisi
9. İngilizce
10. Resim
11. Müzik
12. Beden Eğitimi
13. Ev İdaresi

Kültür Dersleri

1. Türkçe
2. Matematik
3. Fen Bilgisi
4. Tarih
5. Coğrafya
6. İngilizce
7. Beden Eğitimi
8. Resim
9. Din Dersleri
10. Müzik

[603] K.K.T.C. Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi, TCM Eğitim Dosyaları, KTY, 06-1960-09-01.

Diğer Ders ve Kol Faaliyetleri[604]

1. İş Bilgisi
2. Ev İdaresi
3. Tarım
4. İlk Yardım
5. Kütüphane
6. İzcilik[605]
7. Koro ve Enstrüman Çalışmaları
8. Sportif Oyunlar
9. Aytışma
10. Konferans
11. Temsil
12. Tetkik Gezileri
13. Film Gösterileri
14. Sosyal Faaliyetler

No	Ders Adları	Haftalık Ders Saati		Ders Adları	Haftalık Ders Saati		Ders Adları	Haftalık Ders Saati	
	Meslek Bilgisi Dersleri	**Birinci Sınıf**	**kinci Sınıf**	**Kültür Dersleri**	**Birinci Sınıf**	**kinci Sınıf**	**Diğer Ders ve Kol Faaliyetleri**	**Birinci Sınıf**	**İkinci Sınıf**
1	Genel Eğitim	3	3	Türkçe	3	3	İş Bilgisi	…	…
2	Öğretim Bilgisi *(Özel Ders Metotları)*	3	3	Matematik	2	2	Ev İdaresi	…	…
3	Türkçe	2	2	Fen Bilgisi	1	1	Tarım	…	…
4	Matematik	2	2	Tarih	1	1	İlk Yardım	…	…
5	Hayat Bilgisi	1	1	Coğrafya	1	1	Kütüphane	…	…
6	Tarih	1	1	İngilizce	3	3	İzcilik	…	…
7	Coğrafya	1	1	Beden Eğitimi	2	2	Koro ve Enstrüman Çalışmaları	…	…
8	Tabiat Bilgisi	1	1	Resim	2	2	Sportif Faaiyetler	…	…
9	İngilizce	1	1	Din Dersleri	1	…	Aytışma	…	…

[604] Belgede bahse konu derslerin başlama saatinin, öğleden sonra 02:30-04:30 saatleri arasında olduğu görülmektedir.

[605] Turan Bayrak'ın İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde hazırlamış olduğu "Sosyolojik Bakımdan Türkiye'de İzciliğin Serüveni" adlı yüksek lisans tezinde izciliğin kurucu "Baden Powell" ve izciliğin ortaya çıkış serüveni dair bilgiler vermektedir. Detaylı bilgi için bkz. Turan Bayrak, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: 2009. İzciliğin Kıbrıs'taki serüveni için bkz. Celal İzcibayar, Bir Dünya Kurmak (İzcilikte Geçen 75 Yıl), 2023.

10	Resim	1	1	Müzik	2	2	Konferans	…	…
11	Müzik	1	1	…	…	…	Temsil	…	…
12	Beden Eğitimi	1	1	…	…	…	Tetkik Gezileri	…	…
13	Ev İdaresi	1	1	…	…	…	Film Gösterileri	…	…
14	…	…	…	…	…	…	Sosyal Faaliyetler	…	…
Toplam Haftalık Ders Saati		19	19	**Toplam Haftalık Ders Saati**	18	17	**Toplam Haftalık Ders Saati**	…[606]	…
Toplam Ders Sayısı		**38**		**Toplam Ders Sayısı**	**35**		**Toplam Ders Sayısı**	…	
Genel Toplam		19+18=37[607] (Birinci Sınıflar İçin) - 19+170=36[608] (İkinci Sınıflar İçin)							

Tablo 24: 1960 Yılında Türk Öğretmen Koleji'nde Okutulan Dersleri Gösterir Tablo

Yukarıda tablodan hareketle bakılacak olursa, Atatürk Öğretmen Akademi arşivinde bulunan öğretmen dosyalarında yer alan ders adlarının, K.K.T.C. Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi TCM Eğitim Dosyaları'nda yer alan 1960 yılına ait belgedeki ders adlarıyla hem ders sayıları hem de ders adları itibariyle aralarında ciddi farklılıkların olduğu görülmektedir. O sebeple K.K.T.C. bahse konu arşivde yer alan belgenin, taslak bir çalışma belgesi olmakla beraber, o yılın kolejinde hangi derslerin olması/olabileceği konusunda yapılan tartışmalara ipucu sağlaması açısından da önemli bir belge niteliği taşıdığı değerlendirimektedir.

No	**AÖA Arşivine Göre Kolejde Okutulan Ders Adları**	**TCM Eğitim Dosyasındaki Belgeye Göre Kolejde Okutulan Ders Adları**	**Ortak Olan Dersler**		**Farklı Olan Dersler**	
			AÖA	**TCM Eğitim**	**AÖA**	**TCM Eğitim**
1	Pedagoji	Genel Eğitim	İngilizce Türkçe Matematik		Yunanca Sağlık	Genel Eğitim Öğretim Bilgisi
2	Yunanca	Öğretim Bilgisi *(Özel Ders Metotları)*				
3	İngilizce	Türkçe				
4	Tarih	Matematik				
5	Türkçe	Hayat Bilgisi				

[606] Bahse konu belgede ders saatleri için "Öğleden sonraki çalışmalar için düzenlenecek vakit cedveline ithal edilecektir" şeklindeki bir ifade ile belirtildiği görülmektedir.
[607] Bahse konu belgede, birinci sınıfların ders saati toplamı 36 olarak verilmektedir.
[608] Bahse konu belgede, ikinci sınıfların ders saati toplamı 35 olarak verilmektedir.

6	Matematik	Tarih	Tarih	Seminer	Tetkik Gezileri
7	Doğa Bilimleri	Coğrafya	Coğrafya	Marangoz	Film Gösterileri
8	Tarım	Tabiat Bilgisi	Temsil	Araç	Sosyal Faaliyetler
9	Coğrafya	İngilizce	Müzik	Yazı	Sportif Oyunlar
10	Müzik	Resim	İzcilik	Sanat	Aytışma
11	Temsil	Müzik	Beden Eğitimi	Pedagoji	Hayat Bilgisi
12	İzcilik	Beden Eğitimi	Din	Doğa Bilimleri	İlk Yardım
13	Sanat	Ev İdaresi	Ev Ekonomisi	Oyun	Konferans
14	Din	Fen Bilgisi	Kütüphane	Tespit Edilemeyen Ders	Koro ve Enstrüman Çalışmaları
15	Marangoz	İş Bilgisi	Tarım		Tabiat Bilgisi
16	Sağlık	Temsil			Fen Bilgisi
17	Ev Ekonomisi	Konferans			Koro ve Enstrüman Çalışmaları
18	Kütüphane	Kütüphane			
19	Beden Eğitimi	Tarım			
20	Seminer	İlk Yardım			
21	Araç	İzcilik			
22	Yazı	Koro ve Enstrüman Çalışmaları			
23	Oyun	Din Dersleri			
24	Tespit Edilemeyen Ders	...			
T.[609]	**24**	**23**	**13**	**11**	**14**

Tablo 25: Türk Öğretmen Koleji'nde Okutulan Derslerin Farklı Kaynaklara Göre Karşılaştırmasını Gösterir Tablo

Yukarıda karşılaştırmalı olarak verilen tabloda yer alan bilgilere bakıldığı zaman, tabloda yer alan bazı ders adlarının farklı isimlerle ifade edilmiş olsa da içerik bakımından ayni olduğu değerlendirilmektedir. Tabloda yer alan bazı ders adlarının da 1963 sonrası dönemde ayni adla devam ettiği görülmektedir. Bu konuda detaylı bilgi sahibi olmak

[609] Toplam.

için "Tablo 26: 1960 Öncesi ve Sonrası Dönemde Kolejde Ders Veren Öğretmenlerin Derslere Göre Uyruklarını Gösterir Tablo" adlı tabloya bakılabilir.

No	Dersin[610] Adı	1960 Öncesi Ders Veren Öğretmenin Uyruğu			1960-1963Arası Dönemde Ders Veren Öğretmenin Uyruğu			Öğretmen Sayısı
		Kıbrıslı Türk	Yabancı	Kıbrıslı Rum[611]	Kıbrıslı Türk	Yabancı	T.C.	
1	Pedagoji	…	5	1	6	…	1	13
2	Yunanca	…	…	5	…	…	…	5
3	İngilizce	…	3	2	3	1	…	9
4	Tarih	1	1	3	3	…	…	8
5	Türkçe	3	…	…	4	…	3	10
6	Matematik	…	2	3	3	…	…	8
7	Doğa Bilimleri	2	1	3	5	…	…	11
8	Tarım	1	6	…	1	…	…	8
9	Coğrafya	…	6	1	3	…	…	10
10	Müzik	1	1	3	4	…	…	9
11	Temsil	…	…	…	2	…	…	2
12	İzcilik	…	…	…	5	…	…	5
13	Sanat	1	1	3	4	…	…	9
14	Din	…	…	…	…	…	3	3
15	Marangoz	…	…	2	1	…	…	3
16	Sağlık	1	2	7	1	…	…	11
17	Ev Ekonomisi	…	…	1	4	…	…	5
18	Kütüphane	…	…	…	3	…	…	3
19	Beden Eğitimi	…	…	…	2	…	1	3

[610] Teachers' Training College'de 1944-1946 tarihleri arasında okuyan Hüsnü Feridun, "Eğitimle Bir Ömür" adlı kitabının 45. sayfasında iki yıllık eğitim programında gördüğü derslerin adlarını şöyle vermektedir: 1. Pedagoji, 2. İngilizce, 3. Tarih, 4. Coğrafya, 5. Türkçe/Rumca, 6. Fen Bilgisi (General Science), 7. Tarım, 8. Resim, 9. Müzik, 10. Beden Eğitimi, 11. Öğretim Denemeleri (Teaching Practice).

[611] Kıbrıslı Rum olarak belrtilen öğretmenlerin uyruklarının hangilerinin Yunanlı kökenli oldukları tespit edilemediğinden, ayni kategori üzerinden bir değerlendirmeye tabi tutulmamıştır.

20	Seminer	…	…	…	2	…	…	2
21	Araç	…	…	…	2	…	…	2
22	Yazı	…	…	…	2	…	1	3
23	Oyun	…	…	…	1	…	…	1
24	Tespit Edilemeyen Ders	…	…	…	1	…	…	1
Toplam		**10**	**28**	**34**	**62**	**1**	**9**	**144**[612]
Genel Toplam		**72**			**72**			**144**

Tablo 26: 1960 Öncesi ve Sonrası Dönemde Kolejde Ders Veren Öğretmenlerin Derslere Göre Uyruklarını Gösterir Tablo

Yukarıdaki tablodan elde edilen veriler ışığında, 1960 öncesi dönemde kolejde okutulmayan veya yer almayan ders isimlerini şöyle sıralamak mümkündür;

1. Din
2. İzcilik[613]
3. Temsil
4. Kütüphane
5. Beden Eğitimi
6. Seminer
7. Araç
8. Yazı
9. Oyun

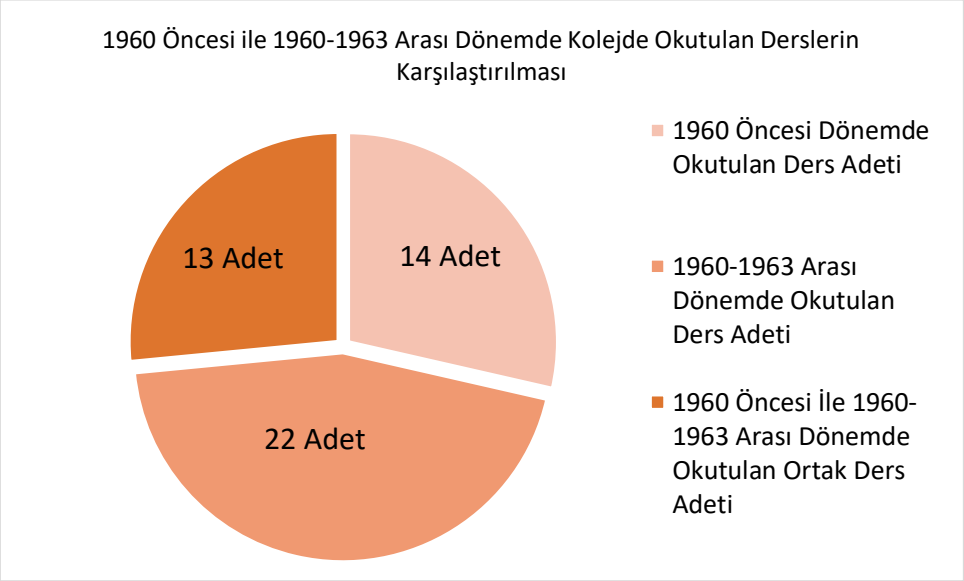
1960-1963 arası dönemde, 1960 öncesi okutulan derslere göre bakıldığı zaman, "Yunanca" adlı dersin müfredatta yer almadığı görülmektedir. Kolejde 1960 öncesi ile 1960-1963 arası dönemde müfredatta yer alan ortak derslerin isimlerinin de aşağıdaki gibi olduğu görülmektedir.

1. Pedagoji
2. İngilizce
3. Tarih
4. Türkçe
5. Matematik
6. Doğa Bilimleri
7. Tarım
8. Coğrafya
9. Müzik
10. Sanat
11. Marangoz
12. Sağlık
13. Ev Ekonomisi

[612] Kolejde okutulan derslere özellikle 1960 sonrası dönemde bir öğretmenin birden fazla ders girmesiyle bu rakamın oluştuğu anlaşılmaktadır.
[613] İngiliz döneminde bahse konu dersin, kolej müfredatında yer almadığı ve kurs olarak verildiği görülmektedir. Dolayısıyla izciliğin ders olarak kolejin etnik yapıya göre ayrıldığı 1958 sonrası devamı niteliğindeki Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji müfredatında yer verildiği görülmektedir.

1960 Öncesi Dönemde Okutulan Ders Adeti ve Yüzdeliği	1960-1963 Arası Dönemde Okutulan Ders Adeti ve Yüzdeliği	1960 Öncesi ile 1960-1963 Arası Dönemde Okutulan Ortak Ders Adeti ve Yüzdeliği
14[614] Adet - %60.85	22[615] Adet - %95.65	13 Adet - %56.52

Tablo 27: 1960 Öncesi, 1960-1963 Arası ve 1960 ile 1960-1963 Arası Dönemlerde Kolejde Okutulan Ders Sayılını ve Oranlarını Gösterir Tablo

Grafik Tablo 3: 1960 Öncesi ve 1960-1963 Arası Dönemlerde Kolejde Okutulan Derslerin Karşılaştırmasını Gösterir Grafik Tablo

No	Dersin Adı	1960 Öncesi Dönemde Ders Veren Öğretmenin Cinsiyeti	
		Kadın	Erkek
1	Pedagoji	3	4
2	Yunanca	...	5

[614] 1937 tarihinden beri kolejde okutulan ders sayısının hazırlanan "1960 Öncesi ve Sonrası Dönemde Kolejde Ders Veren Öğretmenlerin Derslere Göre Uyruklarını Gösterir Tablo" adlı çizelgeye göre toplam 23 (24-1 Belli Olmayan) adettir. Bu hesaba göre 23-9 (1960 Öncesi Dönemde Okutulmayan Dersler)=14 adet ders olarak görülmektedir.

[615] "1960 Öncesi ve Sonrası Dönemde Kolejde Ders Veren Öğretmenlerin Derslere Göre Uyruklarını Gösterir Tablo" adlı çizelgeye göre 23 (24-1 Belli olmayan) adet ders olduğu, 1960 öncesi dönemde okutulmayan 1 adet dersten (Yunanca) hareketle, kolejde okutulan toplam ders adetinin (23-1=22) 22 adet olduğu görülmektedir.

3	İngilizce	…	5
4	Tarih	…	5
5	Türkçe	3	…
6	Matematik	1	4
7	Doğa Bilimleri	…	6
8	Tarım	…	8
9	Coğrafya	…	7
10	Müzik	…	4
11	Temsil	…	…
12	İzcilik	…	…
13	Sanat	…	8
14	Din	…	…
15	Marangoz	…	2
16	Sağlık	…	9
17	Ev Ekonomisi	1	…
18	Kütüphane	…	…
19	Beden Eğitimi	…	…
20	Seminer	…	…
21	Araç	…	…
22	Yazı	…	…
23	Oyun	…	…
24	Tespit Edilemeyen Ders	…	…
Toplam		**8**	**67**
Genel Toplam		**75**	

Tablo 28: 1960 Öncesi Dönemde Kolejde Ders Veren Öğretmenlerin Cinsiyetini Gösterir Tablo

No	**Dersin Adı**	**1960-1963 Arası Dönemde Ders Veren Öğretmenin Cinsiyeti**	
		Kadın	**Erkek**
1	Pedagoji	4	2
2	Yunanca	…	…
3	İngilizce	…	4
4	Tarih	…	3
5	Türkçe	2	3
6	Matematik	2	1[616]
7	Doğa Bilimleri	2	3

[616] Yüksel Macit'in verdiği "*Matematik Metot*" ile "*Genel Eğitim*" derslerinden sadece birisinin listeye eklendiği görülmektedir.

8	Tarım	…	8
9	Coğrafya	1	2
10	Müzik	…	5
11	Temsil	1	1
12	İzcilik	2	3
13	Sanat	…	1
14	Din	…	3
15	Marangoz	…	…
16	Sağlık	…	1
17	Ev Ekonomisi	4	…
18	Kütüphane	2	1
19	Beden Eğitimi	2	1
20	Seminer	1	1
21	Araç	1	...
22	Yazı	1	2
23	Oyun	1	1
24	Tespit Edilemeyen Ders	…	1
Toplam		**26**	**57**
Genel Toplam		**83**	

Tablo 29: 1960-1963 Arası Dönemde Kolejde Ders veren Öğretmenlerin Cinsiyetini Gösterir Tablo

No	**Öğretmenin Adı**	**Verdiği Dersin Adı**	**Ders Sayısı**
1	Dr. George Frederick Sleight	Pedagoji	2
		İngilizce	
2	Stanley William Hodge	Pedagoji	2
		İngilizce	
3	John Crossley Hayes	Pedagoji	3
		Matematik	
		Doğa Bilimleri	
4	Miss C. Bloor	Pedagoji	2
		Matematik	
5	I. M. William	Tarih	2
		Coğrafya	
6	Costas Charalambous Lapas	Yunanca[617]	3
		Matematik	
		Coğrafya	
7	Jac. Kumas	Doğa Bilimleri	2
		Tarım	

[617] Yunan dili.

8	Esat Zaim	Türkçe	5 *(3+2[618])*
		Doğa Bilimleri	
		Tarih	
		Psikoloji[619]	
		Pedagogi[620]	
9	Hüseyin Özdemir	Doğa Bilimleri	2
		Türkçe	
Toplam		**21**	

Tablo 30: 1960 Öncesi Dönemde Kolejde Birden Fazla Ders Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo

No	**Öğretmenin Adı**	**Verdiği Dersin Adı**	**Ders Sayısı**
1	Akile N. Işın	Pedagoji *(Öğretim Bilgisi)*	2
		Türkçe *(Türkçe Metot)*	
2	Gülter Zaim	Türkçe *(Türkçe Metot)*	11
		Matematik *(Aritmetik Metot)*	
		Doğa Bilimleri *(Özel Eğitim)*	
		Doğa Bilimleri *(Sosyal Bilgiler)*	
		Doğa Bilimleri *(Ruh Sağlığı)*	
		Doğa Bilimleri *(Özel Öğretim Metotları)*	
		Coğrafya *(Coğrafya Metot)*	
		Kütüphane	
		Araç	
		Yazı	
3	Emir Ali Başar	Doğa Bilimleri *(Fizik-Kimya, Fen)*	4
		Doğa Bilimleri *(Fen)*	
		Araç	
		Yazı	
4	Ülvan Aziz Efe	Pedagoji *(Psikoloji ve*	5

[618] Hüseyin Özdemir'in "Kıbrıs'ta 60 Yıl" adlı kitabında Esat Zaim'in verdiği iddia ettiği derslerdir.
[619] Hüseyin Özdemir'in "Kıbrıs'ta 60 Yıl" adlı kitabında Esat Zaim'in verdiğini iddia ettiği ilk ders adıdır.
[620] Hüseyin Özdemir'in "Kıbrıs'ta 60 Yıl" adlı kitabında Esat Zaim'in verdiğini iddia ettiği ikinci ders adıdır.

		Değerlendirme)	
		Pedagoji *(Özel Eğitim)*	
		Matematik *(Matematik Metot)*	
		Doğa Bilimleri *(Hayat Bilgisi)*	
		Kütüphane	
5	Fadıl Sami Efe	İzcilik	5
		Sağlık *(İlk Yardım)*	
		Beden Eğitimi	
		Oyun	
		Kütüphane	
6	Muallâ Aruz	Oyun	2
		Beden Eğitimi	
7	Münür Muhtaroğlu	Pedagoji *(Genel Öğretim)*	3
		Pedagoji *(Genel Eğitim)*	
		Seminer	
8	Hüseyin Yusuf Şenol	İş/İş Bilgisi	2
		Atölye	
9	Rıza Onaran	Tarih	2
		Tarih Metot	
10	Salih Behçet Çoşar	Matematik	2
		Aritmetik	
11	Yüksel Macit	Matematik Metot	4
		Genel Öğretim Metodu	
		Eğitim Psikolojisi	
		Genel Eğitim	
Toplam		**43**	

Tablo 31: 1960-1963 Arası Dönemde Kolejde Birden Fazla Ders Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo

Pedagoji Dersini Veren Öğretmen Adları	**Görev Süresi**
Dr. George Frederick Sleight	1937-1945
Costas Charalambous Lapas *(Öğretim Metotları)*[621]	…
Dr. S. H. Jackson	1945-1950
John Crossley Hayes	1950-1951
Esat Zaim *(Pedagoji, Psikoloji)*[622]	…
Stanley William Hodge	1951-1957

[621] Özdemir, a.g.e., s. 24.
[622] Özdemir, a.g.e., s. 24.

Miss C. Bloor	1954-1956
A. Michailidou	1958-1959
Yüksel Macit[623]	1960-1964
Ülvan Aziz Efe[624]	1960-1970
Fevzi Selen[625]	1960-1961
Akile N. Işın[626]	1960-1963
Sait Mehmetoğlu[627]	1960-1961
Gülter Zaim[628]	1960-1966
Münür Muhtaroğlu[629]	1961-1967

Tablo 32: 1937-1963 Arası Dönemde Pedagoji[630] (Genel Eğitim/Genel Öğretim/Özel Öğretim Metotları [Metodu]/Eğitim Psikolojisi/Eğitim Sosyolojisi) Dersini Veren Öğretmenlerin Adlarını Gösterir tablo[631]

[623] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Yüksel Macit. 1960-1964 arası öğretim dönemlerine Yüksel Macit'in, Türk Öğretmen Koleji'nde II. sınıflara (Sınıf A/B) verdiği "Eğitim Psikolojisi, Genel Eğitim, Genel Öğretim Metodu" adlı derslerdir.

[624] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Ülvan Aziz Efe. 1960-1970 arası öğretim dönemlerinde Ülvan Aziz Efe'nin, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. sınıflara (Sınıf A/B) verdiği "Psikoloji ve Değerlendirme/Özel Öğitim/Hayat Bilgisi/Matematik Metot (Büyükler)/Kütüphane" adlı derstir. Ülvan Aziz Efe'nin 1961-1962 öğretim döneminde "Hayat Bilgisi/Aritmetik Metot" dersini verdiği görülmektedir.

[625] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Fevzi Selen. 1960-1961 öğretim yılında Fevzi Selen'in, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. sınıflara (Sınıf A/B) verdiği dersin adı "Öğretim Bilimleri" adlı derstir. Hüsnü Feridun'un "Eğitimle Bir Ömür" adlı kitabından sayfa 128-129'da, Fevzi Selen'in 1959-1960 dönemlerinde Ada'da eğitim alanında yapılacak atılımlar amacıyla T.C. 'den gelen eğitimciler arasında saymaktadır. Feridun ayrıca kitabında, Fevzi Selen'in adaya "Hayat Bilgisi Müfredatı"'nı hazırlamak amacıyla geldiğini aktarmaktadır.

[626] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Akile N. Işın. 1960-1962 arası öğretim dönemlerinde Akile N. Işın'ın, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. sınıflara (Sınıf A/B) verdiği "Öğretim Bilgisi (Küçükler)/Türkçe Metot" adlı derslerdir.

[627] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Sait Mehmetoğlu. 1960-1961 öğretim yılında Sait Mehmetoğlu'un, Türk Öğretmen Koleji'nde II. sınıflara (Sınıf A/B) verdiği "Eğitim Sosyolojisi" adlı derstir.

[628] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Gülter Zaim. 1960-1967 arası öğretim dönemlerinde Gülter Zaim'in, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. sınıflara (Sınıf A/B) verdiği "Özel Öğretim Metotları, Ruh Sağlığı/Coğrafya Metot (Büyükler)/Kütüphane/Özel Eğitim/Türkçe Metot (Büyükler)/Aritmetik Metot/Araç/ Sosyal Bilgiler Metot" adlı derslerdir. Gülter Zaim'in bir sonraki dönemde (1964-1965) mevcut dersi yanında "Seminer" dersi verirken, 1965-1967 döneminde de "Yazı" dersini verdiği görülmektedir.

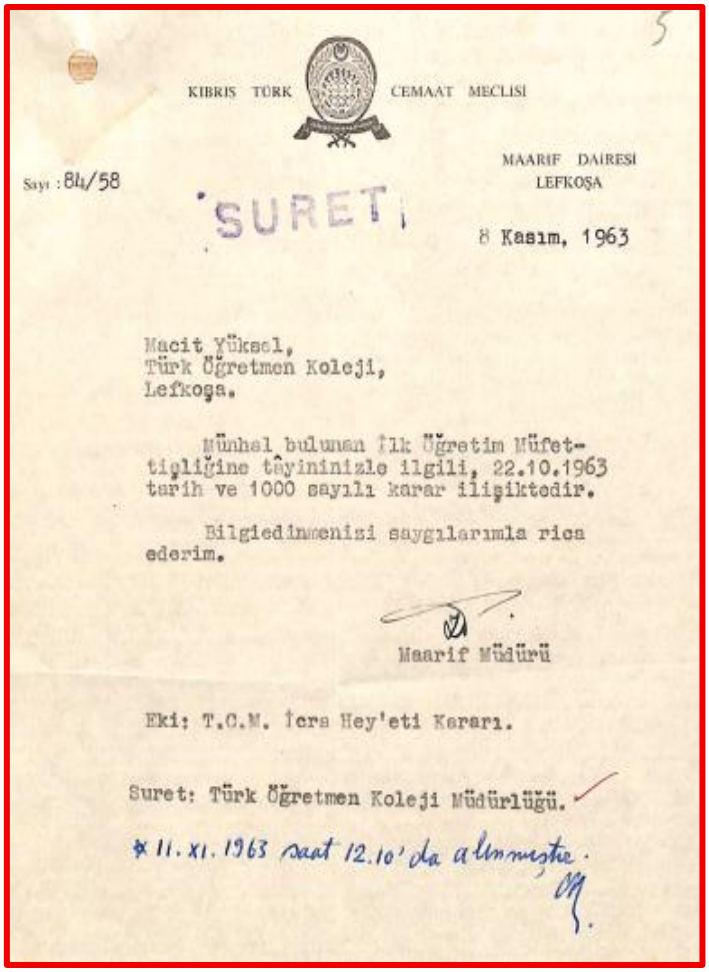
[629] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Münür Muhtaroğlu. 1961-1967 öğretim yılında Münür Muhtaroğlu'nun, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. sınıflara (Sınıf A/B) verdiği "Genel Eğitim/Seminer/Genel Öğretim" adlı derslerdir.

[630] Günümüzde pedagojik formasyon eğitiminde verilen dersler; Sınıf Yönetimi, Özel Öğretim Yöntemleri, Öğretim Tasarım ve Materyalleri, Ölçme ve Değerlendirme, Öğretmen Uygulamaları, Eğitim Psikolojisi ile Eğitim Bilimine Giriş adlı dersler olarak ifade edilmektedir.

[631] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 145.

Yunanca Dersini Veren Öğretmen Adları	Görev Süresi
Costas Charalambous Lapas	1937-1947
A. Pavlidis	1947-1949
Dr. K. Hatziioannou	1949-1953
Adam Adamanos	1953-1959
Yanni Michaelidis *(Metodoloji)*	1956-1959

Tablo 33: 1937-1963 Arası Dönemde Yunanca (Yunanca Metodoloji) Dersini Veren Öğretmenlerin Adlarını Gösterir Tablo[632]

KIBRIS TÜRK CEMAAT MECLİSİ

MAARİF DAİRESİ
LEFKOŞA

Sayı : 84/58

SURET

8 Kasım, 1963

Macit Yüksel,
Türk Öğretmen Koleji,
Lefkoşa.

Münhal bulunan İlk Öğretim Müfettişliğine tâyininizle ilgili, 22.10.1963 tarih ve 1000 sayılı karar ilişiktedir.

Bilgiedinmenizi saygılarımla rica ederim.

Maarif Müdürü

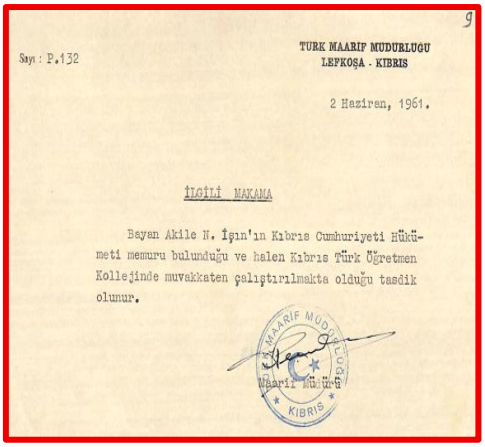
Eki: T.C.M. İcra Hey'eti Kararı.

Suret: Türk Öğretmen Koleji Müdürlüğü.

* 11. XI. 1963 saat 12.10'da alınmıştır.

Belge 58: Macit Yüksel'in, Kolejde Çalıştığını ve Öğretim Müfettişliği'ne Tayin Edildiğini Gösterir Belge[633]

[632] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 145.
[633] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Sacit Macit, s. 5.

Sayı : P.132

TÜRK MAARİF MÜDÜRLÜĞÜ
LEFKOŞA - KIBRIS

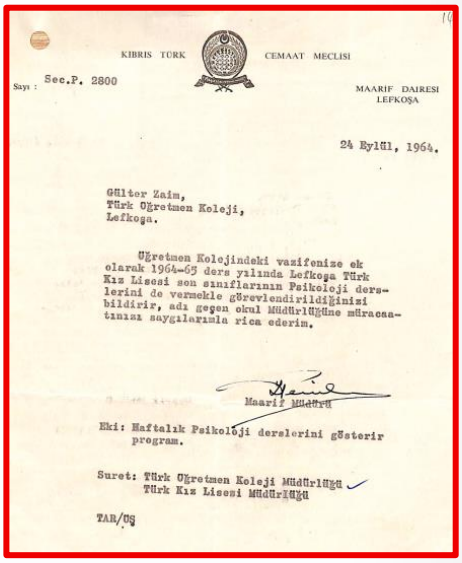
2 Haziran, 1961.

İLGİLİ MAKAMA

Bayan Akile N. Işın'ın Kıbrıs Cumhuriyeti Hükümeti memuru bulunduğu ve halen Kıbrıs Türk Öğretmen Kollejinde muvakkaten çalıştırılmakta olduğu tasdik olunur.

Maarif Müdürü

Belge 59: Akile N. Işın'ın, Kolejde Çalıştığını Gösterir Belge[635]

KIBRIS TÜRK CEMAAT MECLİSİ

Sayı : Sec.P. 2800

MAARİF DAİRESİ
LEFKOŞA

24 Eylül, 1964.

Gülter Zaim,
Türk Öğretmen Koleji,
Lefkoşa.

Öğretmen Kolejindeki vazifenize ek olarak 1964-65 ders yılında Lefkoşa Türk Kız Lisesi son sınıflarının Psikoloji derslerini de vermekle görevlendirildiğinizi bildirir, adı geçen okul Müdürlüğüne müracaatınızı saygılarımla rica ederim.

Maarif Müdürü

Eki: Haftalık Psikoloji derslerini gösterir program.

Suret: Türk Öğretmen Koleji Müdürlüğü
Türk Kız Lisesi Müdürlüğü

TAR/DŞ

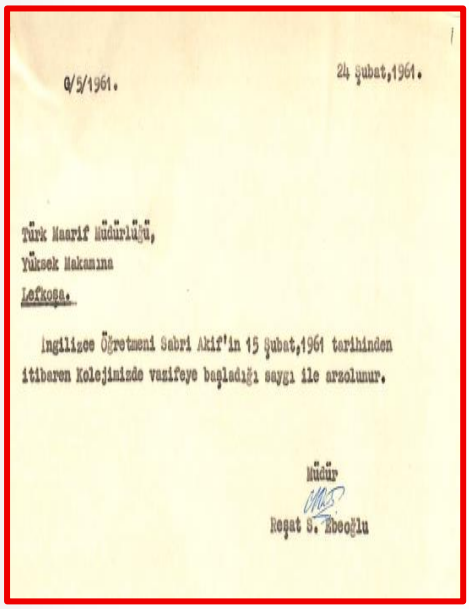
Belge 60: Gülter Zaim'in, Kolejde Psikoloji Dersini Vermekle Görevlendirildiğini Gösterir Belge[634]

İngilizce Dersini Veren Öğretmen Adları	Görev Süresi
Dr. G. F. Sleight	1937-1945
Esat Zaim *(İngilizce)*[636]	1937-1947?
Ch. Germanakos	1947-1958
Stanley William Hodge	1956-1958
N. K. Thomas	1958-1959
A. Th. Papaioannou	1958-1959
Esat Hilmi[637]	1962-1965
H. F. Grant[638]	1961-1962 1963-1964

[634] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Gülter Zaim, s. 14.
[635] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Akile N. Işın, s. 9.
[636] Özdemir, a.g.e., s. 24.
[637] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Esat Hilmi. 1962-1964 öğretim yılında Esat Hilmi'in, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. sınıflara verdiği "İngilizce ve İngilizce Metot" adlı derslerdir. Esat Hilmi'nin 1963-1964 eğitim döneminde II. sınıfa "İngilizce Grup Çalışması" adıyla ders verdiği görülmektedir.
[638] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, H. F. Grant. 1961-1962 öğretim yılında H. F. Grant'ın, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. sınıfa (Sınıf A/B) verdiği "İngilizce" adlı derstir.

Murat Akıner[639]	1959-1961
Sabri Akif[640]	1960-1967

Tablo 34: 1937-1963 Arası Dönemde İngilizce Dersini (İngilizce Metot) Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo[641]

9/2/1961. 24 Şubat,1961.

Türk Maarif Müdürlüğü,
Yüksek Makamına
Lefkoşa.

İngilizce Öğretmeni Sabri Akif'in 15 Şubat,1961 tarihinden itibaren Kolejimizde vazifeye başladığı saygı ile arzolunur.

Müdür
Reşat S. Ebeoğlu

Belge 61: Sabri Akif'in, Türk Öğretmen Koleji'nde Görevlendirildiğini Gösterir Belge[646]

Tarih Dersini Veren Öğretmen Adları	Görev Süresi
Esat Zaim	1937-1946
A. D. Christodoulidis	1947-1949
I. M. Williams	1948-1951
Dr. G. Papadopoulos	1951-1956
Fr. Maratheutis	1955-1959
Burhan H. Tahsin[642]	1961-1962
Rıza Onaran[643]	1957-1961
Vergi H. Bedevi[644]	1961-1970

Tablo 35: 1937-1963 Arası Dönemde Tarih Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo[645]

[639] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Murat Akıner. 1960-1961 öğretim yılında Murat Akıner'in, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. sınıfa (Sınıf A/B) verdiği "İngilizce" adlı derstir.

[640] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Sabri Akif. 1960-1967 öğretim yılında Sabri Akif'in, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. sınıflara (Sınıf A/B) verdiği "İngilizce Metot/İngilizce" adlı derstir.

[641] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 145.

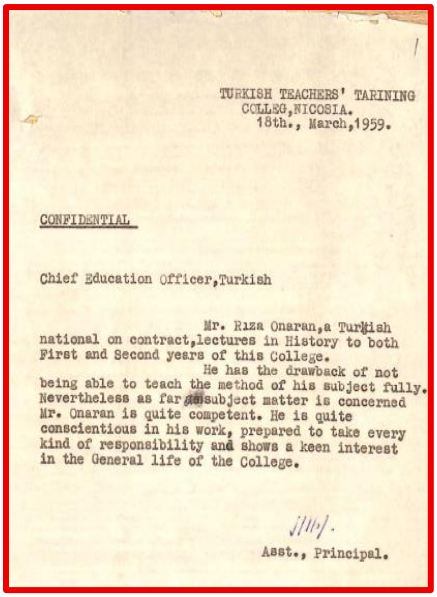
[642] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Burhan H. Tahsin. 1961-1962 öğretim yılında Burhan H. Tahsin'in, Türk Öğretmen Koleji'nde I. sınıfa ve II. sınıfa (Sınıf A/B) verdiği "Tarih Metot" adlı derstir.

[643] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Rıza Onaran. 1959-1961 öğretim yılında Rıza Onaran'ın, Türk Öğretmen Koleji'nde I., II. (Sınıf A/B) ve Özel (I/II) sınıflara verdiği "Tarih" adlı derstir.

[644] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Vergi H. Bedevi. 1961-1970 öğretim yılında Vergi H. Bedevi'nin, Türk Öğretmen Koleji'nde I. sınıfa ve II. sınıfa (Sınıf A/B) verdiği "Tarih" adlı derstir.

[645] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 145.

[646] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Esat Hilmi, s. 4.

TURKISH TEACHERS' TARINING
COLLEG,NICOSIA.
18th., March,1959.

CONFIDENTIAL

Chief Education Officer,Turkish

Mr. Riza Onaran,a Turkish national on contract,lectures in History to both First and Second years of this College.
He has the drawback of not being able to teach the method of his subject fully. Nevertheless as far as subject matter is concerned Mr. Onaran is quite competent. He is quite conscientious in his work, prepared to take every kind of responsibility and shows a keen interest in the General life of the College.

Asst., Principal.

Belge 62: Rıza Onaran'ın, Türk Öğretmen Yetiştirme Koleji'nde Çalıştığını Gösterir Belge[647]

22 Haziran, 1964.

Türk Öğretmen Koleji
Müdürlüğüne,

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Seçme İmtihanları ile Üniversitelerarası giriş sınavı ile ilgili görüşmede bulunmak için bugün saat 10 da Ataşelikte bulunmam lâzım geldiğinden bugünkü derslerimde bulunamıyacağım.

Üzür diler, durumu saygı ile bildiririm.

(Esat Hilmi)

22.6.1964

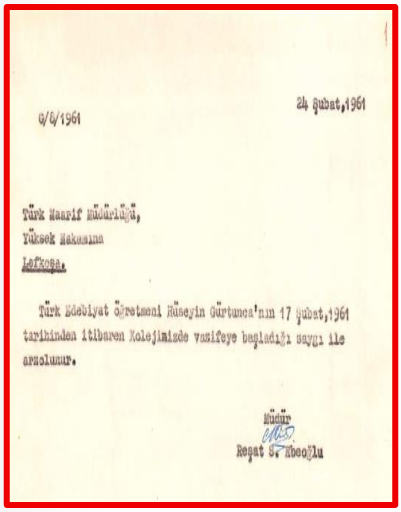
Belge 63: Esat Hilmi'nin, Türk Öğretmen Koleji'nde Çalıştığını Gösterir Belge[648]

Türkçe Dersini Veren Öğretmen Adları	Görev Süresi
Esat Zaim	1937-1946
Hüseyin Özdemir	1946-1953
Hüseyin Musa	1953-1955
Akile N. Işın[649]	1960-1963
Harid Fedai[650]	1960-1962
Hüseyin Gürtunca[651]	1960-1961
İsmail Ulçugür[652]	1959-1960

[647] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Esat Hilmi, s. 4.
[648] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Esat Hilmi, s. 4.
[649] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Akile N. Işın. 1960-1961 öğretim yılında Akile N. Işın'ın, Türk Öğretmen Koleji'nde I. sınıfa (Sınıf A/B) verdiği "Türkçe Metot ve Öğretim Bilgisi" adlı derstir.
[650] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Harid Fedai. 1960-1962 öğretim yılları arasında Harid Fedai'nin, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. sınıflara (Sınıf A/B) verdiği "Türkçe/Türk Dili" adlı derstir.
[651] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Hüseyin Gürtunca. 1960-1961 öğretim yılları arasında Hüseyin Gürtunca'nın, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. sınıflara (Sınıf A/B) verdiği "Türk Edebiyatı" adlı derstir.
[652] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, İsmail Ulçugür. 1959-1960 öğretim yılları arasında İsmail Ulçugür'ün, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. sınıflara verdiği "Türkçe/Türk Edebiyatı" adlı derslerdir.

Muzaffer Gürses[653]	1962-1964
Orhan Ural[654]	1961-1962
Gülter Zaim	1960-1962

Tablo 36: 1937-1963 Arası Dönemde Türkçe (Türkçe Metot [Büyük]/Türk Dili/Türk Edebiyatı) Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo[655]

6/4/1961

24 şubat,1961

Türk Maarif Müdürlüğü,
Yüksek Makamına
Lefkoşa.

Türk Edebiyat Öğretmeni Hüseyin Gürtunca'nın 17 şubat,1961 tarihinden itibaren Kolejimizde vazifeye başladığı saygı ile arzolunur.

Müdür
Reşat S. Nbeoğlu

Belge 64: Hüseyin Gürtunca'nın, Türk Öğretmen Koleji'nde Görevlendirildiğini Gösterir Belge[657]

Matematik Dersini Veren Öğretmen Adları	Görev Süresi
Costas Ch. Lapas	1937-1947
Ch. Menelaos	1945-1947 1951-1954 1956-1959
N. Papaxenofontos	1947
John Crossley Hayes	1948-1951
Miss C. Bloor	1954-1956
Salih Behçet Coşar[656]	1960 - 1967
Ülvan Aziz Efe	1961-1962
Yüksel Metot	1962-1963
Gülter Zaim	1966-1967

Tablo 37: 1937-1963 Arası Dönemde Matematik, Matematik Metot (Aritmetik/Aritmetik Metot) Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo[658]

[653] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Muzaffer Gürses. 1962-1964 öğretim yılları arasında Muzaffer Gürses'in, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. sınıflara verdiği "Türkçe Dili/Türk Edebiyatı" adlı derslerdir.

[654] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Orhan Ural. 1961-1962 öğretim yılları arasında Orhan Ural'ın, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. sınıfa (Sınıf A/B) verdiği "Türk Edebiyatı" adlı derstir.

[655] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 145.

[656] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Salih Behçet Coşar. 1960-1967 arası öğretim dönemlerinde Salih Behçet Coşar'ın, Türk Öğretmen Koleji'nde I., II. (Sınıf A/B) ve Özel (I/II) verdiği "Matematik/Aritmetik" adlı derstir. Salih Behçet Coşar'ın 1966-1967 döneminde mevcut ders adının "Aritmatik" olarak değiştirildiği görülmektedir.

[657] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Emir Ali Başar, s. 1.

[658] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 145.

Fotoğraf 54: Öğretmen Koleji'ndeki Bir Toplantıda Salih B. Çoşar'ı ve Reşat S. Ebeoğlu'nu Gösterir Fotoğraf, 1968[659]

Doğa Bilimleri Dersini Veren Öğretmen Adları	Görev Süresi
Esat Zaim	1937-1946
Hüseyin Özdemir	1946-1953
John Crossley Hayes	1948-1951
Jac. Kumas	1953-1958
Ioan Kasioulis	1958-1959
M. Michael	1958-1959
Emir Ali Başar[660]	1960-1967

[659] K.K.T.C. Dışişleri Enformasyon Dairesi, Midas Programı.

[660] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Emir Ali Başar. 1960-1967 arası öğretim dönemlerinde Emir Ali Başar'ın, Türk Öğretmen Koleji'nde I., II. ve Özel sınıflara (Sınıf A/B-Özel Sınıf I/II) verdiği "Fizik-Kimya/Fen" adlı derstir. Emir Ali' Başar'ın 1962-1963 döneminde mevcut ders adının "Fen Bilgisi" olarak değiştirildiği görülmektedir. 1964-1965 dönemde ise Emir Ali Başar'ın artan sınıf sayısı sebebiyle "Fen" dersini I. II. ve III. sınıflara verdiği görülmektedir. Yine Emir Ali Başar'ın 1966-1967 eğitim döneminde öğleden sonra derslerine de girmeye başladığı ve "Araç" adlı bir ders verdiği görülmektedir. 22.04.2025 tarihinde kendisi ile yapılan röportaj sırasında bu dersin 1962 yılında 7 aylığına gittiği Amerika'daki Pistsburg Üniversitesi'nden "Elementary Science and Have You Teach It" adıyla aldığı kurs sonrasında oluşturduğunu ifade etmektedir. Başar, röportaj sırasında bu dersin temel bir ders olduğunu ve iyi hazırlanarak öğretilmesi gerektiği vurgusunu da aktarmaktadır. Hatta bu dersin temel öğretim metodu olarak "Okurum unuturum, duyarım hatırlarım, ancak yaparsam öğretirim" ilkesiyle yürüttüğünü belirtmektedir. Röportajın ilerleyen bölümlerinde sn. Başar'ın derste olduğu bir gün, Kıbrıs'a T.C. Kıbrıs Büyükelçiliği Kültür Ataşesi olarak atanan Emin Soysal ile kolej müdür Reşat Süleyman Ebeoğlu'nun kendisini ziyaret ettiğini aktarmaktadır. Bu ziyarette yaşanan ilginç anısını şu cümlelerle ifade etmektedir; "Fen dersini pratik olarak anlattığım esnada sınıfa

Reşat Süleyman Ebeoğlu[661]	1960-1966
Selim A. Hasan[662]	1960-1962
Ülvan Aziz Efe	1961-1962
Gülter Zaim	1966-1967

Tablo 38: 1937-1963 Arası Dönemde Doğa Bilimleri (Hayat Bilgisi/Fen-Fen Bilgisi/Sosyal Bilgiler) Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo[663]

Tarım Dersini Veren Öğretmen Adları	Görev Süresi
A. Frangopoulos[664]	1937
A. Attalidis[665]	1943-1953
Fuad Sami	1949-1950
M. Papaneofytou	1953-1958
Jac. Kumas	1953-1959
C. Agrotis	1955-1956
H. Chasapis	1958-1959

müdür Ebeoğlu ile bir kişi gelmişti. Fen dersinde masa üzerinde duran kendim yaptığım ve bazılarını da öğrencilerime yaptırdığım fen dersine ait aletleri görünce, Ebeoğlu'na dönerek 'müdür bey, izniniz varsa ben ders sonuna kadar kalacağım, siz gidiniz' dedi. Dersi dikkatlice izleyen kişinin kolejden ayrılmak amacıyla müdür ile beraber kapıya doğru yöneldiği sırada Soysal'ın dönerek 'öğretmen bey bana adınızı bağışlar mısınız' şeklindeki sorusu sonrasında adımı verdim. Ebeoğlu'nun Soysal'ı uğurlaması ardından bana dönüp 'adını söylediniz ve aldın kabul ettin ha' şeklinde cevap verdi." Emir Ali Başar'ın biyografisi için bkz. https://www.yeniduzen.com/tecrube-bilgi-ogretmenlik-ve-zarafet-emir-ali-basar-109790h.htm; Emir Ali Başar, Anılarım, Ağustos, Lefkoşa: 2017; Ali Nesim Batmayan Eğitim Güneşlerimiz (Kıbrıs Türk Eğitimi Hakkında Bir Araştırma), K.K.T.C. Mili Eğitim ve Kültür Bakanlığı, Lefkoşa: 1987, s. 136-142.

[661] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Reşat Süleyman Ebeoğlu. 1960-1966 öğretim yılında Reşat Süleyman Ebeoğlu'nun, Türk Öğretmen Koleji'nde I., II. (Sınıf A/B) ve Özel (I/II) sınıflara verdiği "Tabiat Bilgisi" adlı derstir.

[662] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Selim A. Hasan. 1960-1962 öğretim yılında Selim A. Hasan'ın, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. (Sınıf A/B) sınıflara verdiği "Fen Bilgisi" adlı derstir.

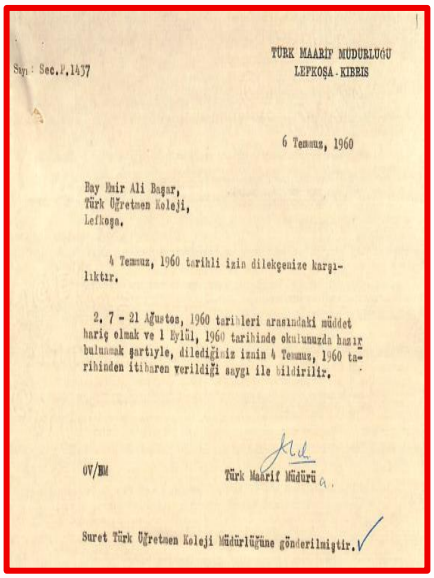
[663] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 145

[664] Özdemir "Kıbrıs'ta 60 Yıl" adlı kitabında Mr. Frangopoulos'u şu cümlelerle aktarmaktadır: "Mısır'da pamuk uzmanı iken kolejimze atandı. Ziraat derslerini İngilizce verirdi. Labaratuvarı zengindi. Her öğrenciye 15x10 metre karelik birer arsa verirdi. Arsa kazılacak, gübrelenecek, öne çiçek, ortaya sebze, arkayalasanlık yapılacak. Budama zamanı bizi Trodos'a dağlara götürür, birinci sınıf otelde, 15 gün misafir eder ve budamayı öğretirdi. Kışın turfanda domates ve salatalık yetiştirir, çarşıya sevkederdi. Seracılık henüz yoktu. Denizden ve dağlardan gelen kuvvetli rüzgarları çitlerle keserek başarı sağlıyordu.". Bkz. Özdemir, ag.e., s. 24.

[665] Hüsnü Feridun'un "Eğitimle Bir Ömür" adlı kitabın 47. sayfasında bahse konu isim, "Mr. Attalides" olarak geçmektedir.

Mehmet Alaeddin (*Tarımer*)[666]	1960-1967

Tablo 39: 1937-1963 Arası Dönemde Tarım Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo[667]

TÜRK MAARİF MÜDÜRLÜĞÜ
LEFKOŞA - KIBRIS

Sayı: Sec.P.1437

6 Temmuz, 1960

Bay Emir Ali Başar,
Türk Öğretmen Koleji,
Lefkoşa.

4 Temmuz, 1960 tarihli izin dilekçenize karşılıktır.

2. 7 - 21 Ağustos, 1960 tarihleri arasındaki müddet hariç olmak ve 1 Eylül, 1960 tarihinde okulunuzda hazır bulunmak şartıyle, dilediğiniz izinin 4 Temmuz, 1960 tarihinden itibaren verildiği saygı ile bildirilir.

OV/BM

Türk Maarif Müdürü a.

Suret Türk Öğretmen Koleji Müdürlüğüne gönderilmiştir.

Belge 65: Emir Ali Başar'ın, Türk Öğretmen Koleji'nde Çalıştığını Gösterir Belge[668]

KIBRIS
TÜRK MAARİF MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı Sec.P.2757

Lefkoşa
13 Ocak 1970.

Vergi Bedevi,
Türk Lisesi Müdürü,
Lefkoşa.

Hali hazır görevinize ek olarak Türk Öğretmen Kolejindeki Tarih derslerini de okutmanız kararlaştırılmıştır.

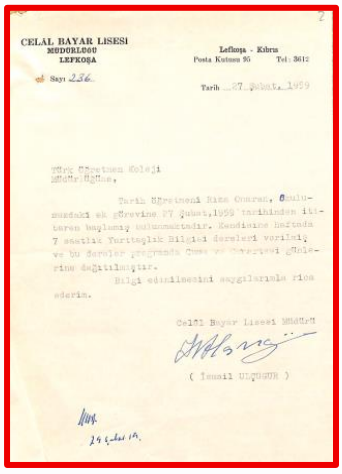
Bilgi edinmenizi ve gereğini saygılarımla rica ederim.

M.A. Raif
Maarif Müdürü

Dağıtım: Türk Öğretmen Koleji Müdürlüğü,

TAR/SÜ

Belge 66: Vergi H. Bedevi'nin, Türk Öğretmen Koleji'nde İken Ek Görevli Statüsünde Çalıştığını Gösterir Belge[669]

CELAL BAYAR LİSESİ
MÜDÜRLÜĞÜ
LEFKOŞA

Lefkoşa - Kıbrıs
Posta Kutusu 96 Tel: 3612

Sayı 256

Tarih 27 Şubat 1969

Türk Öğretmen Koleji
Müdürlüğüne.

Tarih Öğretmeni Rıza Onaran, okulumuzdaki ek görevine 27 Şubat,1969 tarihinden itibaren başlamış bulunmaktadır. Kendisine haftada 7 saatlik Yeniçağlık Bilgisi dersleri verilmiş ve bu dersler programda Onun ve Okuldaşı görevlerine dağıtılmıştır.

Bilgi edinilmesini saygılarımla rica ederim.

Celal Bayar Lisesi Müdürü

(İsmail ULUÇAYIR)

24 Şubat 19.

Belge 67: Rıza Onaran'ın, Türk Öğretmen Koleji'nde İken Ek Görevli Statüsünde Çalıştığını Gösterir Belge[670]

---

[666] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Mehmet Alaeddin. 1960-1967 öğretim yılında Mehmet Alaeddin'in, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. sınıflara (Sınıf A/B) verdiği "Tarım" adlı derstir.

[667] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 145-146.

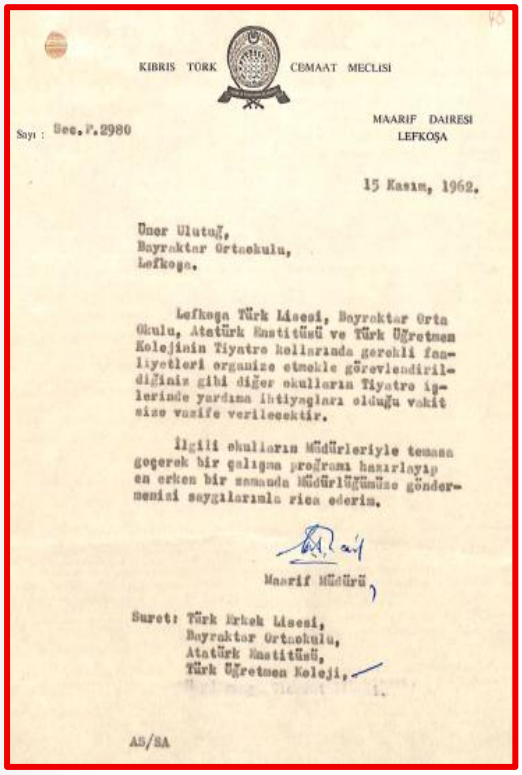
[668] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Emir Ali Başar, s. 1.

[669] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Vergi H. Bedevi, s. 8.

[670] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Rıza Onaran, s. 5.

Coğrafya Dersini Veren Öğretmen Adları	Görev Süresi
Costas Ch. Lapas	1937-1947
A. D. Christodoulidis	1947-1949
I. M. Williams	1948-1951
D. Christodoulou	1949-1953
Fr. Maratheutis	1953-1959
A. Zarpeieas	1958-1959
D. Filaksini	1958-1959
Ali Süha[671]	1960-1961
Erol Özçelik[672]	1962-1963
Gülter Zaim	1960-1962

Tablo 40: 1937-1963 Arası Dönemde Coğrafya (Coğrafya Metot [Büyük]) Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo[673]

KIBRIS TÜRK CEMAAT MECLİSİ

Sayı : Sec.P.2980

MAARİF DAİRESİ
LEFKOŞA

15 Kasım, 1962.

Üner Ulutuğ,
Bayraktar Ortaokulu,
Lefkoşa.

Lefkoşa Türk Lisesi, Bayraktar Orta Okulu, Atatürk Enstitüsü ve Türk Öğretmen Kolejinin Tiyatro kollarında gerekli faaliyetleri organize etmekle görevlendirildiğiniz gibi diğer okulların Tiyatro işlerinde yardıma ihtiyaçları olduğu vakit size vazife verilecektir.

İlgili okulların Müdürleriyle temasa geçerek bir çalışma programı hazırlayıp en erken bir zamanda Müdürlüğümüze göndermenizi saygılarımla rica ederim.

Maarif Müdürü,

Suret: Türk Erkek Lisesi,
Bayraktar Ortaokulu,
Atatürk Enstitüsü,
Türk Öğretmen Koleji,

AS/SA

Belge 68: Üner Ulutuğ'un, Türk Öğretmen Koleji'nde Çalıştığını Gösterir Belge[674]

[671] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Ali Süha. 1960-1961 öğretim yılında Ali Süha'nın, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. sınıflara (Sınıf A/B) verdiği "Coğrafya" adlı derstir.
[672] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Erol Özçelik. 1962-1963 öğretim yılında Erol Özçelik'in, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. sınıflara verdiği "Coğrafya" adlı derstir.
[673] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 145.
[674] Atatürk Öğretmen Akademisi, numarasız.

Müzik Dersini Veren Öğretmen Adları	Görev Süresi
Eustace Jackson	1937-1943
K. D. Ioannidis[675]	1943-1945 1947-1953
N. Iegeidis	1953-1955
C. Avegof	1955-1959
Ali Özdemir[676]	1961-1967
İhsan Ataoğlu[677]	1962-1963
Kadri Çetin[678]	1961-1962
Refet Çetin[679]	1958-1961
Yılmaz Taner[680]	1963-1967

Tablo 41: 1937-1963 Arası Dönemde Müzik (Müzik Metot/Koro ve Enstrüman Çalışma) Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo[681]

İzcilik Dersini Veren Öğretmen Adları	Görev Süresi
Bülent Salih[682]	1960-1962
Nesrin Ali Rıza[683]	1960-1961

[675] Hüsnü Feridun'un "Eğitimle Bir Ömür" adlı kitabın 47. sayfasında bahse konu isim, "Mr. Ioannides" olarak geçmektedir.
[676] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Ali Özdemir. 1960-1967 öğretim yılında Ali Özdemir'in, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. sınıflara (Sınıf A/B) verdiği "Müzik Metot/Enstrüman Çalışma" adlı derslerdir. Ali Özdemir'in 1966-1967 döneminde mevcut dersinin yanında "Enstrüman Çalışma" dersini verdiği de görülmektedir.
[677] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, İhsan Ataoğlu. 1962-1963 öğretim yılında İhsan Ataoğlu'nun, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. sınıflara verdiği "Müzik" adlı derstir.
[678] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Kadri Çetin. 1961-1963 öğretim yılında Kadri Çetin'in, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. sınıfa (Sınıf A/B) verdiği "Müzik" adlı derstir.
[679] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Refet Çetin. 1960-1961 öğretim yılında Refet Çetin'in, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. sınıflara (Sınıf A/B) verdiği "Müzik" adlı derstir.
[680] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Yılmaz Taner. 1963-1967 öğretim yılında Yılmaz Taner'in, Türk Öğretmen Koleji'nde I. II. ve III. sınıflara verdiği "Müzik Metot/Müzik/ Koro ve Enstrüman Çalışma" adlı derslerdir.
[681] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 146.
[682] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Bülent Salih. 1960-1961 öğretim yılında Bülent Salih'in, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. sınıflara (Sınıf A/B) verdiği "İzcilik (Erkekler)" adlı derstir.
[683] 1960-1961 öğretim yılında Nesrin Ali Riza'nın, Türk Öğretmen Koleji'nde I. sınıfa (Sınıf A/B) verdiği "İzcilik (Kızlar)" adlı derstir.

Güner Necat[684]	1960-1961
Fadıl Sami Efe	1962-1963
Sevim Zihni[685]	1961-1963

Tablo 42: 1937-1963 Arası Dönemde İzcilik Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo

Temsil Dersini Veren Öğretmen Adları	**Görev Süresi**
Ayla Haşmet[686]	1963-1964
Üner Ulutuğ[687]	1962-1963

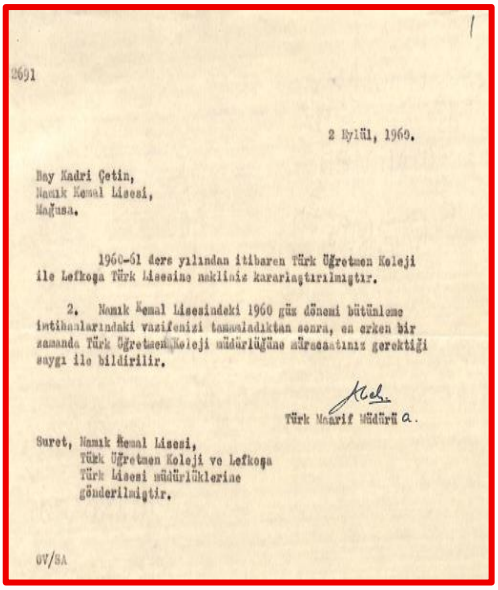
Tablo 43: 1937-1963 Arası Dönemde Temsil (Tiyatro) Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo

[684] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Güner Necat. 1960-1961 öğretim yılında Güner Necat'ın, Türk Öğretmen Koleji'nde II. sınıfa (Sınıf A/B) verdiği "İzcilik (Kızlar)" adlı derstir.

[685] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Sevin Zihni. 1961-1963 öğretim yılında Sevim Zihni'nin, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. sınıflara 15 günde bir olmak üzere verdiği "İzcilik (Kızlar)" adlı derstir.

[686] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Ayla Haşmet. 1963-1964 öğretim yılında Ayla Haşmet'in, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. sınıflara verdiği "Temsil" adlı derstir. Detaylı bilgi için bkz. https://neziregurkan.com/2018/02/07/ayla-hasmet-konservatuar-mezunu-ilk-kibrisli-turk-tiyatro-sanatcisi/.

[687] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Salih Behçet Coşar, s. 5, 1962-1963 öğretim yılında Üner Ulutuğ'un, Türk Öğretmen Koleji'nde 15 günde bir olmak üzere I. ve II. sınıflara verdiği "Tiyatro" adlı derstir. Üner Ulutuğ'un, Kıbrıs Türk Kurumlar Fedarasyonu'nun kültür ve sosyal alanda Kıbrıs Türk toplumunun gelişmesi kapsamında Güzel Sanatlar Derneği ile yaptığı işbirliği çalışmaları sayesinde Türkiye'de tiyatro eğitimi aldığı ve 1962'de konsevatuvardan mezun olduktan adaya dönerek 1963 yılında Türk Cemaat Meclisi'nin onayıyla Kıbrıs Türk Tiyatroları'nın (İlk Sahne) kurucuları arasında olduğu bilinmektedir. Bkz. Hüsnü Feridun, a.g.e., s. 144-145; Yaşar Ersoy, Toplumsal ve Siyasal Olaylarla İçiçe Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi, Peyak Kültür Yayınları, Lefkoşa: 1998.

2691

2 Eylül, 1969.

Bay Kadri Çetin,
Namık Kemal Lisesi,
Mağusa.

1968-69 ders yılından itibaren Türk Öğretmen Koleji ile Lefkoşa Türk Lisesine nakliniz kararlaştırılmıştır.

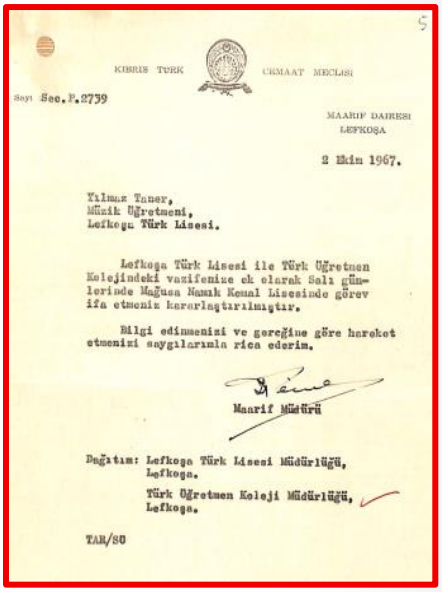
2. Namık Kemal Lisesindeki 1968 güz dönemi bütünleme imtihanlarındaki vazifenizi tamamladıktan sonra, en erken bir zamanda Türk Öğretmen Koleji müdürlüğüne müracaatınız gerektiği saygı ile bildirilir.

Türk Maarif Müdürü a.

Suret, Namık Kemal Lisesi,
Türk Öğretmen Koleji ve Lefkoşa
Türk Lisesi müdürlüklerine
gönderilmiştir.

OY/SA

Belge 69: Kadri Çetin'in, Türk Öğretmen Koleji'nde Görevlendirildiğini Gösterir Belge[688]

KIBRIS TÜRK CEMAAT MECLİSİ

Sayı Sec.P.2739

MAARIF DAIRESI
LEFKOŞA

2 Ekim 1967.

Yılmaz Taner,
Müzik Öğretmeni,
Lefkoşa Türk Lisesi.

Lefkoşa Türk Lisesi ile Türk Öğretmen Kolejindeki vazifenize ek olarak Salı günlerinde Mağusa Namık Kemal Lisesinde görev ifa etmeniz kararlaştırılmıştır.

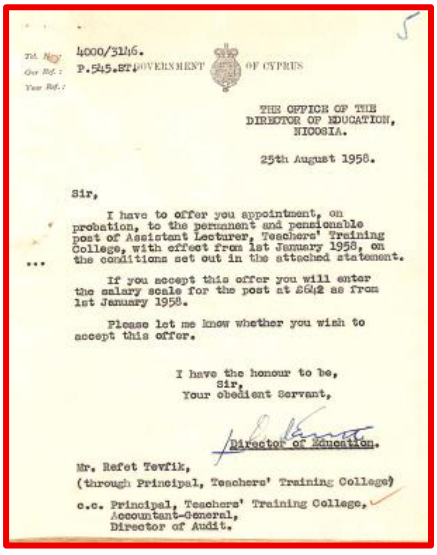
Bilgi edinmenizi ve gereğine göre hareket etmenizi saygılarımla rica ederim.

Maarif Müdürü

Dağıtım: Lefkoşa Türk Lisesi Müdürlüğü,
Lefkoşa.
Türk Öğretmen Koleji Müdürlüğü,
Lefkoşa.

TAR/SC

Belge 70: Yılmaz Taner'in, Türk Öğretmen Koleji'nde Çalıştığını Gösterir Belge[689]

Tel. No:
Our Ref.: 4000/3146.
Your Ref.: P.545.Sr. GOVERNMENT OF CYPRUS

THE OFFICE OF THE
DIRECTOR OF EDUCATION,
NICOSIA.

25th August 1958.

Sir,

I have to offer you appointment, on probation, to the permanent and pensionable post of Assistant Lecturer, Teachers' Training College, with effect from 1st January 1958, on the conditions set out in the attached statement.

If you accept this offer you will enter the salary scale for the post at £642 as from 1st January 1958.

Please let me know whether you wish to accept this offer.

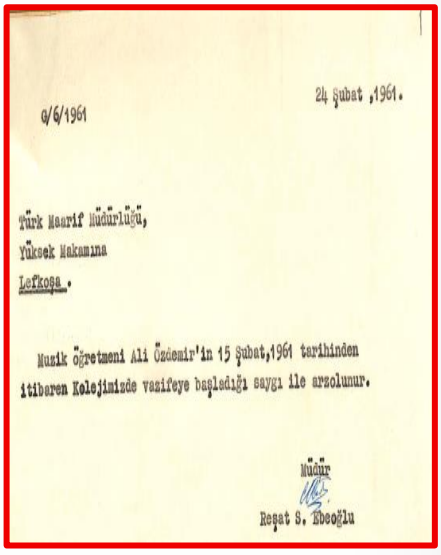
I have the honour to be,
Sir,
Your obedient Servant,

Director of Education.

Mr. Refet Tevfik,
(through Principal, Teachers' Training College)

c.c. Principal, Teachers' Training College,
Accountant-General,
Director of Audit.

Belge 71: Refet Tevfik'e, TTC'de "Öğretim Görevlisi Yardımcısı" Statüsünün Önerildiğini Gösterir Belge[690]

24 Şubat ,1961.

9/6/1961

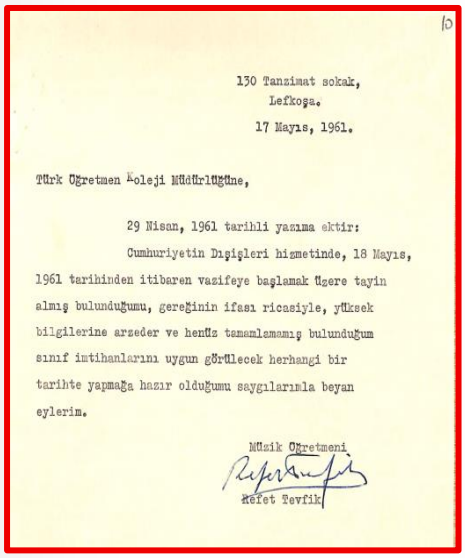
Türk Maarif Müdürlüğü,
Yüksek Makamına
Lefkoşa.

Müzik öğretmeni Ali Özdemir'in 15 Şubat,1961 tarihinden itibaren Kolejimizde vazifeye başladığı saygı ile arzolunur.

Müdür
Reşat S. Ebeoğlu

Belge 72: Ali Özdemir'in, Türk Öğretmen Koleji'nde Görevlendirildiğini Gösterir Belge[691]

[688] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Kadri Çetin, s. 1.
[689] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Rıza Onaran, s. 5.
[690] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Refet Tevfik, s. 5.
[691] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Ali Özdemir, s. 1.

130 Tanzimat sokak,
Lefkoşa.
17 Mayıs, 1961.

Türk Öğretmen Koleji Müdürlüğüne,

29 Nisan, 1961 tarihli yazıma ektir:
Cumhuriyetin Dışişleri hizmetinde, 18 Mayıs, 1961 tarihinden itibaren vazifeye başlamak üzere tayin almış bulunduğumu, gereğinin ifası ricasiyle, yüksek bilgilerine arzeder ve henüz tamamlamamış bulunduğum sınıf imtihanlarına uygun görülecek herhangi bir tarihte yapmağa hazır olduğumu saygılarımla beyan eylerim.

Müzik Öğretmeni
Refet Tevfik

Belge 73: Refet Tevfik'in, Cumhuriyetin Dışişleri Hizmetine Tayin Edildiğini Gösterir Belge[692]

Sanat Dersini Veren Öğretmen Adları	Görev Süresi
A. Diamantis[693]	1937-1949
P. Tsiro	1947-1948
T. Kanthos	1949-1951 1952-1956
Cevdet H. Çağdaş	1951-1952
Niksos Iegeidis	1953-1955
S. Votsis	1956-1957
L. Iokonomou	1957-1958
N. Ellinas	1958-1959
Fikri Direkoğlu[694]	1960-1967

Tablo 44: 1937-1963 Arası Dönemde Sanat (Resim) Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo[695]

[692] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Refet Tevfik, s. 10.

[693] Hüsnü Feridun'un "Eğitimle Bir Ömür" adlı kitabın 47. sayfasında bahse konu isim "Mr. Diamantis" olarak geçmektedir. Feridun, Mr. Diamantis'in özellikle pastel ve sulu boya ile çevreden çizimler üzerinde durduğunu, saygın ve sanatçı ruhlu ve Ada'nın ün yapmış ressamlarından birisi olduğunu aktarmaktadır. Ayrıca Feridun kitabında, bugün Kıbrıs Türk ressamları arasında ün yapmış Cevdet Çağdaş ile Fikri Direkoğlu'nun onun tarafından yetiştirildiğini eklemektedir. Hüseyin Özdemir ise Mr. Diamanti'si; "Ressam… İnce ruhlu… İngilizcesi mükemmel… Haftada 2 saatlik dersinde resim, boya işleri, kil işleri yaptırırdı. Her öğrenci için büyük bir dosyada öğrencinin yaptıklarını saklardı. Beğendiklerini sene sonu resim sergisinde sergilerdi. Kıbrıs'ta resim öğretiminde, sergilerde önemli yer tutardı." şeklinde tanımlamaktadır. Özdemir, a.g.e., s. 25.

[694] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Fikri Direkoğlu. 1960-1967 arası öğretim dönemlerinde Fikri Direkoğlu'nun, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. sınıflara (Sınıf A/B) verdiği "Resim" adlı derstir.

[695] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 146.

Din Dersini Veren Öğretmen Adları	Görev Süresi
Mehmet Çetin İrşadi[696]	1961-1962
Zahit Pamukçuoğlu[697]	1960-1961
Rifat Mustafa[698]	1962-1963

Tablo 45: 1937-1963 Arası Dönemde Din Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo

Marangozluk[699] Dersini Veren Öğretmen Adları	Görev Süresi
Chr. Kumeralar	1947-1958
G. S. Kaminaridis	1958-1959
Hüseyin Yusuf Şenol[700]	1960-1967
Şinasi Ali[701]	1961

Tablo 46: 1937-1963 Arası Dönemde Marangozluk (İş, İş Bilgisi [Kızlar/Erkekler]/Atölye) Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo[702]

[696] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Mehmet Çetin İrşadi. 1961-1962 öğretim yılında Mehmet Çetin İrşadi'nin, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. sınıfa (Sınıf A/B) verdiği "Din Dersleri" adlı derstir.

[697] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Zahit Pamukçuoğlu. 1960-1961 öğretim yılında Zahit Pamukçuoğlu'nun, Türk Öğretmen Koleji'nde I. sınıfa (Sınıf A/B) verdiği "Din" adlı derstir.

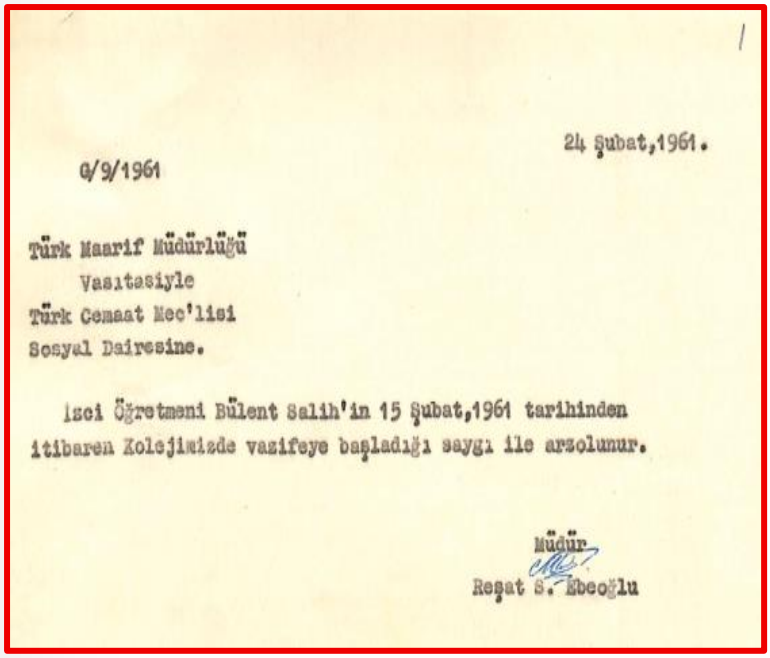
[698] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Rifat Mustafa, s. 5, 1962-1963 öğretim yılında Rifat Mustafa'nın, Türk Öğretmen Koleji'nde I. sınıfa (Sınıf A/B) verdiği "Din" adlı derstir.

[699] 1958 Yılı öncesi ayrılmayan kolejde verilen derslerden birisi olan "Marangozluk" adıyla kayda geçen dersle paralellik gösterdiği için bu tablo altında kaydedilmesi uygun görülmüştür.

[700] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Hüseyin Yusuf Şenol. 1960-1967 öğretim yılında Hüseyin Yusuf Şenol'un, Türk Öğretmen Koleji'nde II. sınıfa (Sınıf A/B) verdiği "İş/İş Bilgisi" adlı derstir. Hüseyin Yusuf Şenol'un 1966-1967 öğretim döneminde mevcut dersinin yanında "Atölye" dersini verdiği de görülmektedir.

[701] K.K.T.C. Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi, TCM Eğitim Dosyaları, KTY, 06-1961-16-01. 19../1961/19.. öğretim yılında Şinasi Ali'nin, Türk Öğretmen Koleji'nde verdiği dersin adı "İş İdaresi" adlı derstir.

[702] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 146.

24 Şubat,1961.

9/9/1961

Türk Maarif Müdürlüğü
Vasıtasiyle
Türk Cemaat Mec'lisi
Sosyal Dairesine.

İzci Öğretmeni Bülent Salih'in 15 Şubat,1961 tarihinden itibaren Kolejimizde vazifeye başladığı saygı ile arzolunur.

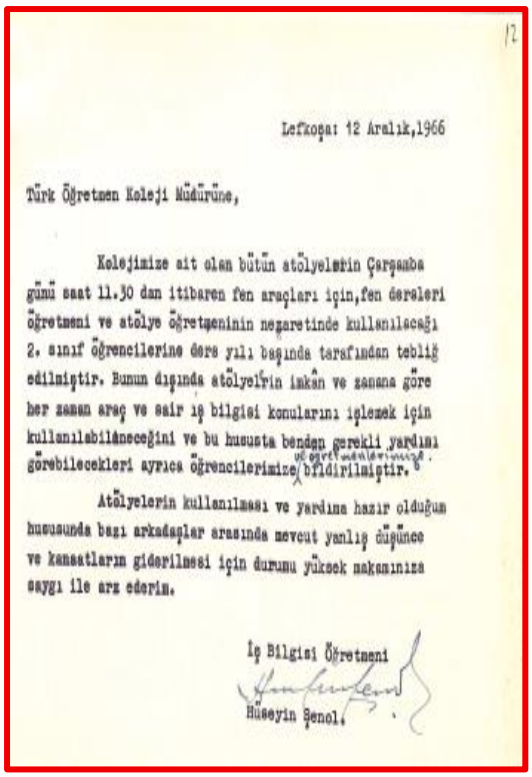
Müdür
Reşat S. Ebeoğlu

Belge 74: Bülent Salih'in, Türk Öğretmen Koleji'nde Görevlendirildiğini Gösterir Belge[703]

Sağlık[704] Dersini Veren Öğretmen Adları	Görev Süresi
Petros İlia	1937-1941
M. Papaneofidou	1941-1946
P. Georgiou	1946-1947 1948-1953
S. Sikalidler	1947-1948
Niksos Iegeidis	1953-1955
Bayan Brown	1956-1957
Fadıl Sami Efe	1955-1958 1958-1959
Afentra Eleftheriou	1958-1959
Vasos Konstantinou	1958-1959
Dr. M. Theodoulou	1958-1959
Dr. Özkan Hıfzı[705]	1960-1961
Dr. Fikret Rasim	1962-1963

Tablo 47: 1937-1963 Arası Dönemde Sağlık Dersini (Sağlık Bilgisi/İlk Yardım) Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo[706]

[703] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Bülent Salih, s. 1.
[704] Kayıtlarda ders adının tam olarak "Sağlık-Fitnes" şeklinde geçtiği görülmektedir.
[705] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Dr. Özkan Hıfzı. 1960-1961 öğretim yılında Dr. Özkan Hıfzı'nın, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. sınıflara (Sınıf A/B) verdiği "İlk Yardım" adlı derstir. Detaylı bilgi için bkz. https://londragazete.com/roportaj/7067/doktor-ozkan-hifzi/.
[706] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 146.

Lefkoşa: 12 Aralık,1966

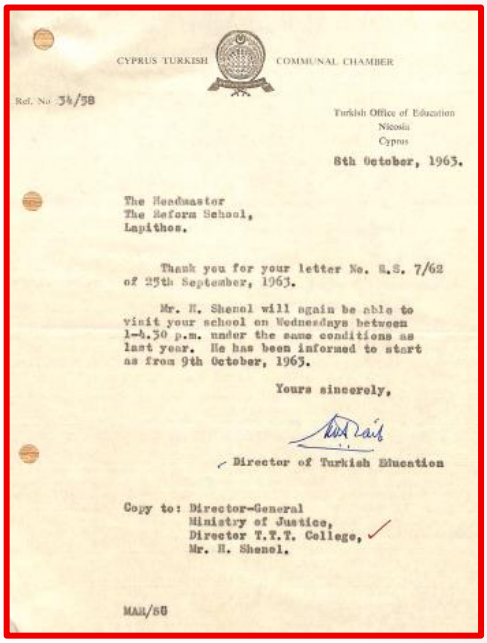
Türk Öğretmen Koleji Müdürüne,

Kolejimize ait olan bütün atölyelerin Çarşamba günü saat 11.30 dan itibaren fen araçları için,fen dersleri öğretmeni ve atölye öğretmeninin nezaretinde kullanılacağı 2. sınıf öğrencilerine ders yılı başında tarafından tebliğ edilmiştir. Bunun dışında atölyelerin imkân ve zamana göre her zaman araç ve saire iş bilgisi konularını işlemek için kullanılabileceğini ve bu hususta bendan gerekli yardımı görebilecekleri ayrıca öğrencilerimize bildirilmiştir.

Atölyelerin kullanılması ve yardıma hazır olduğum hususunda bazı arkadaşlar arasında mevcut yanlış düşünce ve kanaatların giderilmesi için durumu yüksek makamınıza saygı ile arz ederim.

İş Bilgisi Öğretmeni
Hüseyin Şenol.

Belge 75: Hüseyin Yusuf Şenol'un Verdiği "Atölye" Dersinde Yaşadığı Bazı Sıkıntıları Gösterir Belge[707]

CYPRUS TURKISH COMMUNAL CHAMBER

Ref. No 34/38

Turkish Office of Education
Nicosia
Cyprus

8th October, 1963.

The Headmaster
The Reform School,
Lapithos.

Thank you for your letter No. R.S. 7/62 of 25th September, 1963.

Mr. H. Shenol will again be able to visit your school on Wednesdays between 1-4.30 p.m. under the same conditions as last year. He has been informed to start as from 9th October, 1963.

Yours sincerely,

Director of Turkish Education

Copy to: Director-General
Ministry of Justice,
Director T.T.T. College,
Mr. H. Shenel.

MAH/SG

Belge 76: Hüseyin Yusuf Şenol'un Lapta Islah Okulu'nda (The Reform School of Lapithos) Görevlendirildiğini Gösterir Belge[708]

[707] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Hüseyin Yusuf Şenol, s. 9.
[708] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Hüseyin Yusuf Şenol, s. 9.

Ev Ekonomisi[709] Dersini Veren Öğretmen Adları	Görev Süresi
Stavroula Iakovu	1958-1959
Ayşe Mahmut[710]	1960-1962
Sevim Münir[711]	1960-1961
Nuray Sıdkı[712]	1960-1961
Şenay Selim[713]	1963-1967
Nuray Saraçoğlu[714]	1961

Tablo 48: 1937-1963 Arası Dönemde Ev Ekonomisi (Ev İdaresi/Yemek/Biçki-Dikiş/Biçki-Dikiş-Nakış) Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo[715]

Kütüphane Dersini Veren Öğretmen Adları	Görev Süresi
Gülter Zaim	1960-1961
Fadıl Sami Efe	1964-1965
Ülvan Aziz Efe	1961-1962

Tablo 49: 1937-1963 Arası Dönemde Kütüphane Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo

[709] Bir uzmanlık alanı olarak ev idaresi ve eğitimi, ilki 1899 yılında gerçekleşen Lake Placid Konferansları'nda çok yönlü olarak tartışılmış ve ev idaresinin ana hatları belirlenmiştir. On yıl kadar süren bu konferanslarda ev idaresi eğitiminin müfredat programlarındaki yeri ve içeriği, dersi verecek olan öğretmenlerin eğitimi, yükseköğretimde ev idaresi, araştırma alanları ve aile refahı gibi konular ele alınmış ve nihayet onuncu konferansta Amerikan Ev İdaresi Derneği'nin kurulmasıyla ev idaresi (home economics) alanın ismi olarak resmileşmiştir. Bu tarihten sonra resmi olarak kabul edilen bu bölüm içerisinde okutulan birçok dersten birisinin de farklı adlarla (Dikiş ve Tamir) o dönemden günümüze dek değişerek ve geliştirilerek geldiği görülmektedir. O sebeple Teachers' Training College'de okutulan "Ev Ekonomisi" adlı dersin bir devamı ve/veya benzeri niteliğinde Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nde "Biçki-Dikiş/Ev İdaresi" gibi derslerin konulduğu tahmin edildiğinden ayni tablonun içerisinde değerlendirilmiştir. Detaylı bilgi için bkz. Fatma Tunç Yaşar, Geç Dönem Osmanlı Kız Mekteplerinde Fennî Ev İdaresi Eğitimi: Müfredat ve Ders Kitapları, Türkiye Mecmuası (Journal Of Turkology), 29, 2 (2019): 521-620.

[710] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Ayşe Mahmut. 1960-1961 öğretim yılında Ayşe Mahmut'un, Türk Öğretmen Koleji'nde II. sınıfa (Sınıf A/B) verdiği "İlk Yardım" adlı derstir.

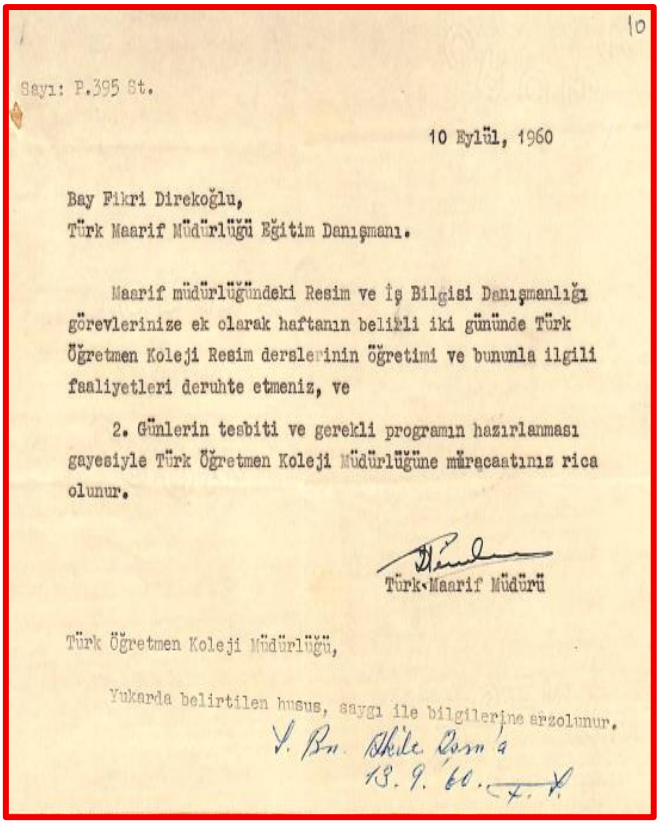
[711] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Sevim Münir. 1960-1961 öğretim yılında Sevim Münir'in, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. sınıflara (Sınıf A/B) verdiği "Ev İdaresi (Kız)" adlı derstir.

[712] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Nuray Sıdkı. 1960-1961 öğretim yılında Nuray Sıdkı'nın, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. sınıflara (Sınıf A/B) verdiği "Ev İdaresi (Kızlar/Erkekler)/Yemek (Kızlar/Erkekler)" adlı derslerdir.

[713] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Şenay Selim. 1963-1967 öğretim yılında Şenay Selim'in, Türk Öğretmen Koleji'nde I. II. ve III. sınıflara verdiği "Biçki, Dikiş, Nakış" adlı derstir.

[714] K.K.T.C. Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi, TCM Eğitim Dosyaları, KTY, 06-1961-16-01, 1961 öğretim yılında Nuray Savaşoğlu'nun, Türk Öğretmen Koleji'nde verdiği dersin adı "Ev İdaresi" adlı derstir.

[715] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 146.

10

Sayı: P.395 St.

10 Eylül, 1960

Bay Fikri Direkoğlu,
Türk Maarif Müdürlüğü Eğitim Danışmanı.

Maarif müdürlüğündeki Resim ve İş Bilgisi Danışmanlığı görevlerinize ek olarak haftanın belirli iki gününde Türk Öğretmen Koleji Resim derslerinin öğretimi ve bununla ilgili faaliyetleri deruhte etmeniz, ve

2. Günlerin tesbiti ve gerekli programın hazırlanması gayesiyle Türk Öğretmen Koleji Müdürlüğüne müracaatınız rica olunur.

Türk Maarif Müdürü

Türk Öğretmen Koleji Müdürlüğü,

Yukarda belirtilen husus, saygı ile bilgilerine arzolunur.

V. Bn. Hüle Cesm a
13. 9. 60.

Belge 77: Fikri Direkoğlu'nun, Türk Öğretmen Koleji'nde Görevlendirildiğini Gösterir Belge[716]

Beden Eğitimi Dersini Veren Öğretmen Adları	Görev Süresi
Fadıl Sami Efe[717]	1960-1968
Muallâ Aruz[718]	1961-1963
Perihan Çelikel[719]	1960-1961

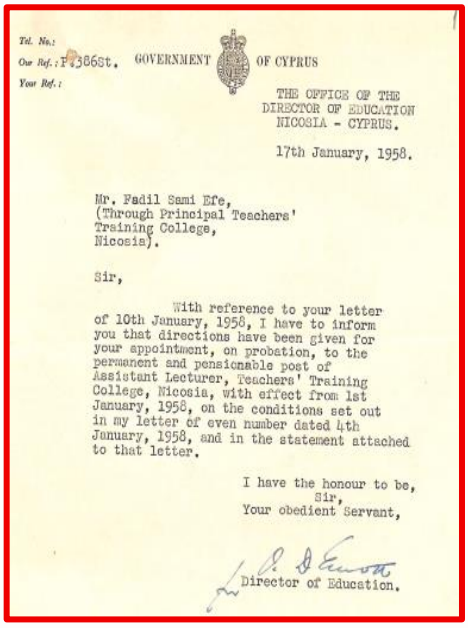
[716] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Fikri Direkoğlu, s. 10.
[717] Fadıl Sami Efe'nin, 1955-1958 öğretim döneminde "Sağlık" dersini verdiği bilinmekle birlikte, sonraki dönemlerde kolejde "Beden Eğitimi (Erkekler), Jimnastik, Spor ve Milli Oyun, Oyun (Erkekler) ve Beden Eğitimi Metot" adlı derslere girdiği görülmektedir. Fadıl Sami Efe'nin kolejde "Kütüphane, İzcilik" gibi farklı derslere de dönemlik olarak girdiği tespit edilmiştir. Fadıl sami Efe'nin biyografisi için bkz. Ali Nesim Batmayan Eğitim Güneşlerimiz (Kıbrıs Türk Eğitimi Hakkında Bir Araştırma), K.K.T.C. Mili Eğitim ve Kültür Bakanlığı, Lefkoşa: 1987, s. 410-414.
[718] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Mualla Aruz. 1961-1963 öğretim yılında Mualla Aruz'un, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. sınıflara verdiği "Beden Eğitimi (Kızlar)/Oyun (Kızlar)" adlı derslerdir.
[719] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Perihan Çelikel. 1960-1961 öğretim yılında Perihan Çelikel'in, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. (Sınıf A/B) sınıflara verdiği "Beden Eğitimi (Kızlar)/Oyun" adlı derslerdir.

Özalp Gümüş[720]	1961
Selçuk Sami[721]	1961

Tablo 50: 1937-1963 Arası Dönemde Beden Eğitimi Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo

Fotoğraf 55: Öğretmen Koleji Öğretmenlerinden Beden Eğitimi Öğretmeni Muallâ Aruz, 1963[722]

Tel. No.:
Our Ref.: F.386St. GOVERNMENT OF CYPRUS
Your Ref.:

THE OFFICE OF THE
DIRECTOR OF EDUCATION
NICOSIA - CYPRUS.

17th January, 1958.

Mr. Fadil Sami Efe,
(Through Principal Teachers'
Training College,
Nicosia).

Sir,

With reference to your letter of 10th January, 1958, I have to inform you that directions have been given for your appointment, on probation, to the permanent and pensionable post of Assistant Lecturer, Teachers' Training College, Nicosia, with effect from 1st January, 1958, on the conditions set out in my letter of even number dated 4th January, 1958, and in the statement attached to that letter.

I have the honour to be,
Sir,
Your obedient Servant,

Director of Education.

Belge 78: Fadıl Sami Efe'nin, TTC'de Çalıştığını Gösterir Belge[723]

[720] K.K.T.C. Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi, TCM Eğitim Dosyaları, KTY, 06-1961-16-01. 19../1961/19.. öğretim yılında Özalp Gümüş'ün, Türk Öğretmen Koleji'nde verdiği dersin adı "(Beden Eğitimi [Erkekler] & Oyunlar)," adlı derstir.

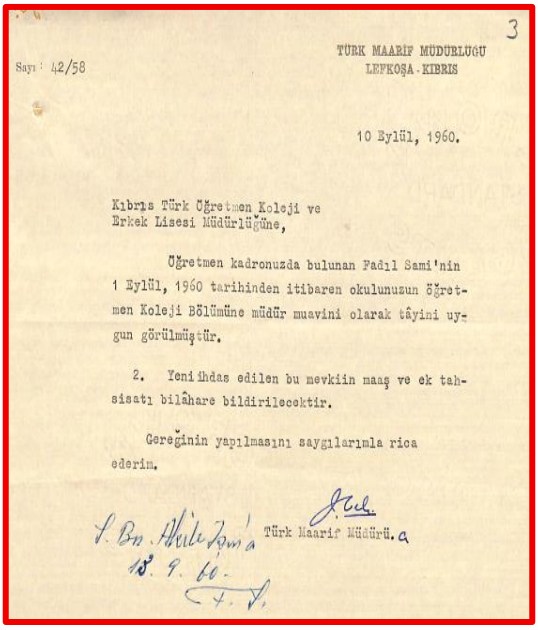
[721] K.K.T.C. Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi, TCM Eğitim Dosyaları, KTY, 06-1961-16-01. 19../1961/19.. öğretim yılında Selçuk Sami'nin, Türk Öğretmen Koleji'nde verdiği dersin adı "Beden Eğitimi Metodu" adlı derstir.

[722] K.K.T.C. Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi, Türk Öğretmen Koleji 1962-1963 Yıllığı, s. 7.

[723] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Fadıl Sami Efe, s. 1.

Fotoğraf 56: Elim Bir Kaza Sonucu Hayatını Yitiren Türk Öğretmen Koleji Öğretmenlerinden Şenay Selim[724]

3

Sayı : 42/58

TÜRK MAARİF MÜDÜRLÜĞÜ
LEFKOŞA - KIBRIS

10 Eylül, 1960.

Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji ve
Erkek Lisesi Müdürlüğüne,

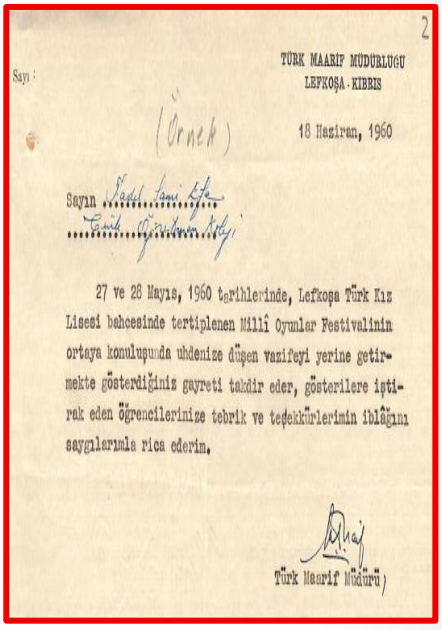
Öğretmen kadronuzda bulunan Fadıl Sami'nin 1 Eylül, 1960 tarihinden itibaren okulunuzun Öğretmen Koleji Bölümüne müdür muavini olarak tâyini uygun görülmüştür.

2. Yeni ihdas edilen bu mevkiin maaş ve ek tahsisatı bilâhare bildirilecektir.

Gereğinin yapılmasını saygılarımla rica ederim.

Türk Maarif Müdürü.a

Belge 79: Fadıl Sami Efe'nin, Türk Öğretmen Koleji'ne Müdür Muavini Olarak Görevlendirildiğini Gösterir Belge[725]

2

Sayı :

TÜRK MAARİF MÜDÜRLÜĞÜ
LEFKOŞA - KIBRIS

(Örnek) 18 Haziran, 1960

Sayın Fadıl Sami Efe
Türk Öğretmen Koleji

27 ve 28 Mayıs, 1960 tarihlerinde, Lefkoşa Türk Kız Lisesi bahçesinde tertiplenen Millî Oyunlar Festivalinin ortaya konuluşunda uhdenize düşen vazifeyi yerine getirmekte gösterdiğiniz gayreti takdir eder, gösterilere iştirak eden öğrencilerinize tebrik ve teşekkürlerimin iblâğını saygılarımla rica ederim.

Türk Maarif Müdürü

Belge 80: Fadıl Sami Efe'nin, Milli Oyunlar Festivali'nde Gösterdiği Başarı Sebebiyle Maarif Müdürü'nün Tebrik Mesajını Gösterir Belge[726]

[724] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Şenay Selim, s. 2.
[725] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Fadıl Sami Efe, s. 3.
[726] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Fadıl Sami Efe, s. 2.

Seminer Dersini Veren Öğretmen Adları	Görev Süresi
Gülter Zaim	1964-1967
Münür Muhtaroğlu	

Tablo 51: 1960-1963 Arası Dönemde Seminer Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo

Araç Dersini Veren Öğretmen Adları	Görev Süresi
Gülter Zaim	1964-1967
Emir Ali Başar	1966-1967

Tablo 52: 1960-1963 Arası Dönemde Araç Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo

Yazı Dersini Veren Öğretmen Adları	Görev Süresi
Gülter Zaim	1965-1967
Cengiz Kan[727]	1960-1961

Tablo 53: 1960-1963 Arası Dönemde Yazı Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo

Oyun Dersini Veren Öğretmen Adları	Görev Süresi
Fadıl Sami Efe	1960-1966
Muallâ Aruz	1962-1963

Tablo 54: 1937-1963 Arası Dönemde Oyun Dersini Veren Öğretmen Adlarını Gösterir Tablo

Hangi Dersi Verdiği Tespit Edilemeyen Öğretmen Adı	Görev Süresi
Vahit Başar[728]	1958-1959

Tablo 55: 1937-1963 Arası Dönemde Hangi Dersi Verdiği Tespit Edilemeyen (Fizik?) Öğretmen Adını Gösterir Tablo

No	Öğretmenin Adı	Verdiği Dersin Adı	Yıl
1	Akile N. Işın	Öğretim Bilgisi *(Küçükler)*	1960-1961[729]
		Türkçe Metot	1961-1962
2	Ali Özdemir	Müzik Metot	1960-1966
		Enstrüman Çalışma	1966-1967
3	Ali Süha	Coğrafya	1960-1961
4	Ayla Haşmet	Temsil	1963-1964
5	Ayşe Mahmut	İlk Yardım	1960-1961
6	Burhan H. Tahsin	Tarih Metot	1961-1962
7	Bülent Salih	İzcilik	1960-1962

[727] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Cengiz Kan. 1960-1961 öğretim yılında Cengiz Kan'ın, Türk Öğretmen Koleji'nde I. ve II. sınıflara (Sınıf A/B) verdiği "Yazı" adlı derstir.
[728] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Vahit Başar, s. 3.
[729] Kayıtlarda, kolejde tedrisata ilk dönem başlama tarihi olarak 11 Ekim 1960 Salı günü olarak belirtilirken, ikinci dönem için ise 16 Şubat 1961 Perşembe gününün olduğu görülmektedir.

		(Erkekler)	
8	Cengiz Kan	Yazı	1960-1961
9	Emir Ali Başar	Fizik-Kimya/Fen	1960-1967
		Fen Bilgisi	1962-1963
		Araç	1966-1967
10	Erol Özçelik	Coğrafya	1962-1963
11	Esat Hilmi	İngilizce	1962-1964
		İngilizce Metot	
		İngilizce Grup Çalışması	1963-1964
12	Fadıl Sami Efe	Sağlık	1955-1958
		Beden Eğitimi *(Erkekler)*	1960-1962
		Cimnastik	1964-1967
		Spor ve Milli Oyun	1966-1967
		Beden Eğitimi Metot	1960-1967
		Oyun *(Erkekler)*	1960-1966
		İzcilik	1962-1964
		Kütüphane	1965-1966
13	Fevzi Selen	Öğretim Bilgisi *(Büyükler)*	1960-1961
14	Fikri Direkoğlu	Resim	1960-1967
15	Gülter Zaim	Türkçe Metot	1966-1967
		Sosyal Bilgiler Metot	1966-1967
		Yazı	1965-1967
		Aritmetik Metot	1966-1967
		Araç	1966-1967
		Seminer	1964-1967
		Coğrafya Metot *(Büyükler)*	1961-1962
16	Güner Necat	İzcilik *(Kızlar)*	1960-1961
17	H. F. Grant	İngilizce	1961-1964
18	Hüseyin Musa	Türkçe	1953-1955
19	Harid Fedai	Türkçe	1960-1961
		Türk Dili	1960-1962
20	Hüseyin Gürtunca	Türk Edebiyatı	1960-1961
21	Hüseyin Yusuf Şenol	İş/İş Bilgisi	1960-1967
		Atölye	1966-1967
22	İhsan Ataoğlu	Müzik	1962-1963
23	İsmail Ulçugür	Türkçe	1959-1960
		Türk Edebiyatı	
24	Kadri Çetin	Müzik	1961-1962

25	Mehmet Alaeddin	Tarım *(Erkekler)*	1960-1963
26	Mehmet Metin İrşadi	Din Dersleri	1961-1962
27	Muallâ Aruz	Beden Eğitimi *(Kızlar)*	1961-1963
		Oyun *(Kızlar)*	1962-1963
28	Murat Akıner	İngilizce	1959-1961
29	Muzaffer Gürses	Türk Dili	1962-1964
		Türk Edebiyatı	
30	Münür Muhtaroğlu	Genel Eğitim	1961-1967
		Genel Öğretim	1964-1967
		Seminer	1964-1967
31	Nuray Saraçoğlu	Ev İdaresi	1961
32	Nuray Sıdkı	Ev İdaresi *(Kızlar/Erkekler)*	1960-1961
		Yemek *(Kızlar/Erkekler)*	
33	Orhan Ural	Türk Edebiyatı	1961-1962
34	Özalp Gümüş	Beden Eğitimi [Erkekler] & Oyunlar	1961
35	Dr. Özkan Hıfzı	İlk Yardım	1960-1961
36	Perihan Çelikel	Beden Eğitimi	1960-1961
		Oyun	
37	Refet Tevfik	Müzik	1960-1961
38	Reşat S. Ebeoğlu	Hayat Bilgisi	1960-1966
39	Rıza Onaran	Tarih	1957-1961
		Tarih *(Metot)*	1960-1961
40	Rifat Mustafa	Din	1962-1963
41	Sabri Akif	İngilizce	1961-1967
		İngilizce Metot	1960-1967
42	Sait Mehmetoğlu	Eğitim Sosyolojisi	1960-1961
43	Salih Behçet Coşar	Matematik	1960-1967
		Aritmetik	1966-1967
44	Selçuk Sami	Beden Eğitimi Metodu	1961
45	Selim A. Hasan	Fen Bilgisi	1960-1962
46	Sevim Münir	Ev İdaresi	1962-1963
47	Sevim Zihni	İzcilik *(Kızlar)*	1961-1963
48	Şenay Selim	Biçki-Dikiş-Nakış	1963-1967
49	Şinasi Ali	İş Bilgisi	1961
50	Ülvan Aziz	Psikoloji ve Değerlendirme	1960-1970
		Matematik Metot	

	Efe	*(Büyükler)*	1961-1962
		Hayat Bilgisi	
		Özel Öğitim	1960-1961
		Kütüphane	
51	Üner Ulutuğ	Temsil *(Tiyatro)*	1962-1963
52	Vahit Başar	Tespit Edilemedi *(Fizik?)*	…
53	Vergi H. Bedevi	Tarih	1961-1970
54	Yılmaz Taner	Müzik	1963-1967
		Müzik Metot	1964-1965
		Koro ve Enstrüman [Müzik] Çalışma	1966-1967 1963-1964
55	Zahit Pamukçuoğlu	Din	1960-1961
56	Yüksel Macit[730]	Eğitim Psikolojisi	1960-1961
		Genel Öğretim Metodu	1962-1964
		Genel Eğitim	1960-1963
		Matematik Metot	1962-1963

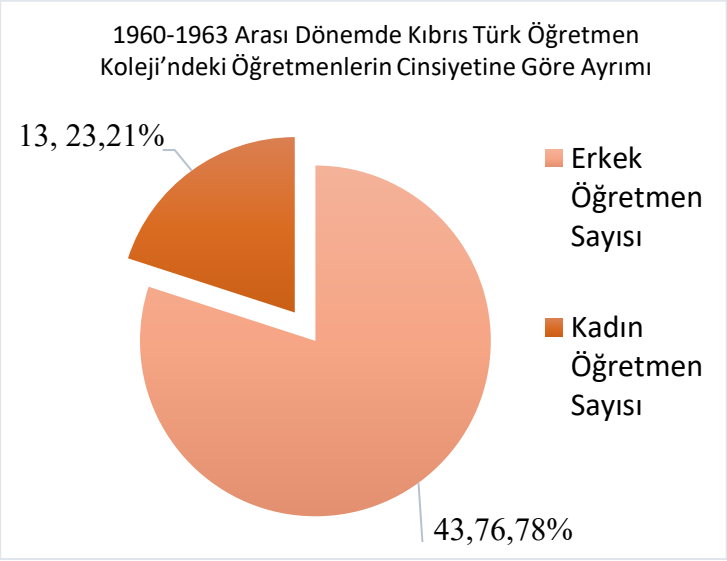
Tablo 56: 1960-1963 Arası Dönemde Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nde Görev Yapan Öğretmenler ve Verdikleri Dersleri Gösterir Tablo[731]

[730] 1962-1963 Öğretmen Koleji Yıllığı'nda bahse konu öğretmenin fotoğrafının altında "Meslek Dersleri Öğretmeni" şeklinde bir ifadenin yazılı olduğu görülmektedir. Bkz. Emir Ali Başar Özel Arşivi, 1962-1963 Öğretmen Koleji Yıllığı, s. 5.

[731] 1962'de K.K.T.C. Mili Arşiv ve Araştırma Dairesi'nin TCM Eğitim Dosyaları'nda, Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nde ders veren öğretmen kadrosunu gösterir bir listenin yer aldığı görülmektedir. Bahse konu listede 11 kadrolu öğretmenin yanında, ek görevli olarak 14 adet öğretmen adının da yer aldığı görülmektedir. Bkz. K.K.T.C. Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi, TCM Eğitim Dosyaları, KTY, 06-1961-16-01. Bahse konu belgede yer alan kadrolu ve ek görevli öğretmenlerin adları şöyledir: Kadrolular; Reşat Ebeoğlu (Müdür, Tabiat Bilgisi), Rıza Onaran (Tarih & Tarih Metodu), Ali Süha (Coğrafya), Harit Fedai (Türk Dili ve Edebiyatı), Murat Akıner (İngilizce), Emir Ali Başar (Fen Bilgisi & Metot), Yüksel Macit (Genel Eğitim & Matematik Metodu, Gülter Zaim (Coğrafya Metodu & Türkçe Metodu [Büyükler-Küçükler] & Resim, Ahmet Savalaş (Çocuk Dergisi ve Kütüphane), Şinasi Ali (İş Bilgisi), Refet Tevfik (Müzik & Koro & Enstrüman Çalışmaları). Kolejde ek görevli olarak çalışanlar; Salih B. Çoşar (Matematik), Mehmet Alâeddin (Tarım), Fikri Direkoğlu (Resim & Metot), Selçuk Sami (Beden Eğitimi Metodu), Ali Özdemir (Müzik Metodu), Sevim Münir (Ev İdaresi Metodu), Ayşe Mahmut (Ev İdaresi), Nuray Saraçoğlu (Ev İdaresi), Dr. Özkan Hıfzı (İlk Yardım), Perihan Çelikel (Beden Eğitimi [Kızlar]), Özalp Gümüş (Beden Eğitimi [Erkekler] & Oyunlar), Zahit Pamukçuoğlu (Din Dersleri), Bülent Salih (İzcilik), Sabri Akif (İngilizce Metodu).

1960-1963 Arası Dönemde Çalışan Toplam Öğretmen Sayısı	1960-1963 Arası Dönemde Çalışan Kadın Öğretmen Sayısı	1960-1963 Arası Dönemde Çalışan Erkek Öğretmen Sayısı
56[732]	13	4

Tablo 57: 1960-1963 Arası Dönemde Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nde Görev Yapan Öğretmenlerin Cinsiyetine Göre Ayrımını Gösterir Tablo

Grafik Tablo 4: 1960-1963 Arası Dönemde Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'ndeki Öğretmenlerin Cinsiyetine Göre Dağılımını Gösterir Grafik Tablo

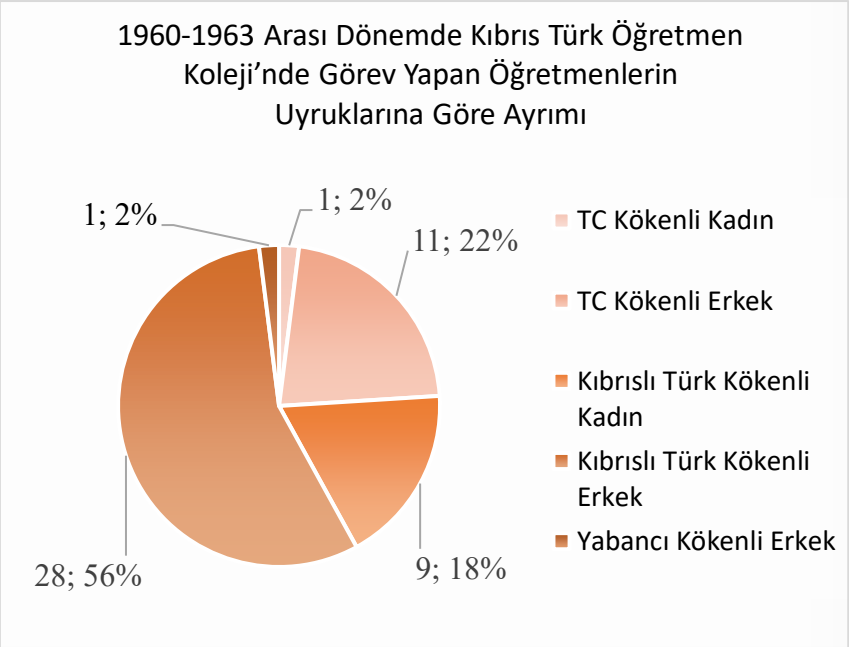
1960-1963 Arası Dönemde Çalışan Toplam Öğretmen Sayısı	1960-1963 Arası Dönemde Çalışan T.C. Kökenli Öğretmen Sayısı		1960-1963 Arası Dönemde Çalışan Kıbrıs Türk Kökenli Öğretmen Sayısı		1960-1963 Arası Dönemde Çalışan Yabancı[733] Kökenli Öğretmen Sayısı	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek

[732] K.K.T.C. Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi'nde bulunan TCM Eğitim Dosyaları'nın 06-1961-16-01 kodlu belgesinde yer alan Şinasi Ali, Nuray Saraçoğlu, Selçuk Sami ve Özalp Gümüş adlı öğretmenlerin, AÖA arşivindeki öğretmen dosyalarında ne adlarının ne de kendilerine ait şahsi dosyalarının olmadığı görülmektedir.

[733] Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nde yabancı statüsünde görev yapan öğretmenin, İngiliz kökenli olduğu değerlendirilmektedir.

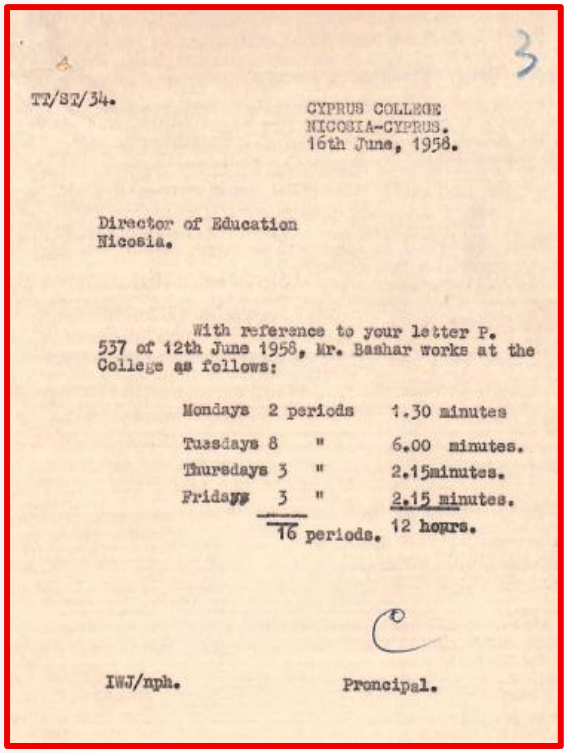
50	1[734]	11[735]	9[736]	28[737]	...	1[738]

Tablo 58: 1960-1963 Arası Dönemde Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nde Görev Yapan Öğretmenlerin Uyruklarına Göre Ayrımını Gösterir Tablo

Grafik Tablo 5: 1960-1963 Arası Dönemde Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nde Görev Yapan Öğretmenlerin Uyruklarına Göre Ayrımını Gösterir Grafik Tablo

[734] 1960-1963 döneminde Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nde T.C. kökenli statüsünde görev yapan tek kadın öğretmen adının Muallâ Aruz olduğu tespit edilmiştir.
[735] 1960-1963 döneminde Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nde T.C. kökenli statüsünde görev yapan erkek öğretmen adlarının Hüseyin Gürtunca, Orhan Ural, Zahit Pamukçuoğlu, Rıza Onaran, Mehmet Metin İrşadi, İsmail Ulçugür, Vahit Başar, Kadri Çetin, İhsan Ataoğlu, Muzaffer Gürses ve Fevzi Selen olduğu tespit edilmiştir.
[736] 1960-1963 döneminde Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nde Kıbrıs Türk kökenli statüsünde görev yapan kadın öğretmen adlarının Ülvan Aziz Efe, Şenay Selim, Sevim Zihni, Perihan Çeliker, Nuray Sıdkı, Gülter Zaim, Ayşe Mahmut, Ayla Haşmet ve Akile N. Işın olduğu tespit edilmiştir.
[737] 1960-1963 döneminde Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nde Kıbrıs Türk kökenli statüsünde görev yapan erkek öğretmen adlarının Ali Özdemir, Ali Süha, Burhan H. Tahsin, Bülent Salih, Cengiz Kan?, Dr. Özkan Hıfzı Emir, Ali Başar, Erol Özçelik, Esat Hilmi, Fadıl Sami Efe, Fikri Direkoğlu, Güner Necat, Hüseyin Musa, Harid Fedai, Hüseyin Yusuf Şenol, Mehmet Alaeddin, Macit Yüksel, Murat Akıner, Münür Muhtaroğlu, Refet Tevfik, Reşat Süleyman Ebeoğlu, Sabri Akif?, Sait Mehmetoğlu?, Salih B. Coşar, Selim A. Hasan, Üner Ulutuğ, Vahit Başar, Vergi H. Bedevi ve Yılmaz Taner olduğu tespit edilmiştir.
[738] 1960-1963 döneminde Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nde yabancı kökenli statüsünde görev yapan erkek öğretmen adının, H. F. Grant olduğu tespit edilmiştir.

TT/ST/34.

CYPRUS COLLEGE
NICOSIA-CYPRUS.
16th June, 1958.

Director of Education
Nicosia.

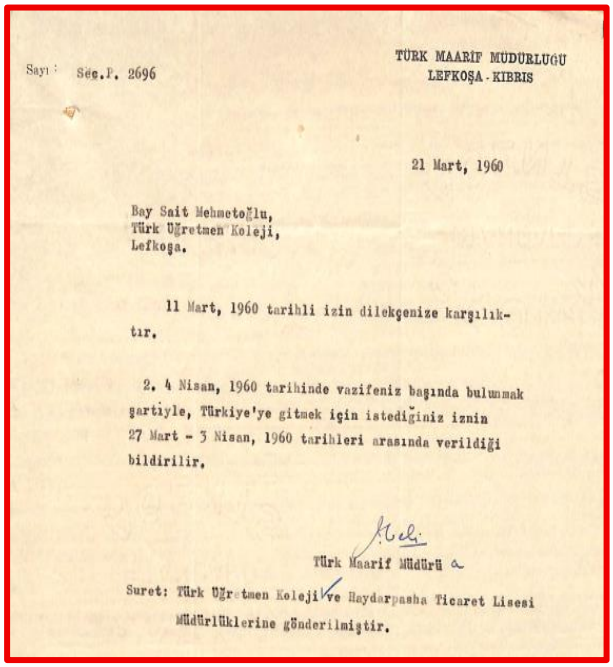
With reference to your letter P. 537 of 12th June 1958, Mr. Bashar works at the College as follows:

Mondays	2 periods	1.30 minutes
Tuesdays	8 "	6.00 minutes.
Thursdays	3 "	2.15minutes.
Fridays	3 "	2.15 minutes.
	16 periods.	12 hours.

IWJ/nph.

Principal.

Belge 81: Vahit Başar'ın, Kolejde Vereceği Derslerin Günlerini ve Saatlerini Gösterir Belge[739]

Sayı : Sec.P. 2696

TÜRK MAARİF MÜDÜRLÜĞÜ
LEFKOŞA - KIBRIS

21 Mart, 1960

Bay Sait Mehmetoğlu,
Türk Öğretmen Koleji,
Lefkoşa.

11 Mart, 1960 tarihli izin dilekçenize kargılıktır.

2. 4 Nisan, 1960 tarihinde vazifeniz başında bulunmak şartiyle, Türkiye'ye gitmek için istediğiniz iznin 27 Mart - 3 Nisan, 1960 tarihleri arasında verildiği bildirilir.

Türk Maarif Müdürü a

Suret: Türk Öğretmen Koleji ve Haydarpaşa Ticaret Lisesi Müdürlüklerine gönderilmiştir.

Belge 82: Sait Mehmetoğlu'nun, Kolej ve Haydar Paşa Ticaret Lisesi'nde Çalıştığını Gösterir Belge[740]

[739] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Sait Mehmetoğlu, s. 1.
[740] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Sait Mehmetoğlu, s. 1.

Kolejdeki kadro artışının sadece öğretmenle sınırlı olmadığı görülmektedir. Özellikle 1958'de yavaş yavaş su yüzüne çıkmaya başlayan adadaki toplumlararası yüksek tansiyonun çarpışmalara dönüşme potansiyelinin yüksek olan yerlerden birisi olan koleje de sıçraması kaçınılmazdı.

1958 tarihinde Omorfo'daki kolej binası yerine yapılan yeni kolej binasının kullanıma başlanmasıyla beraber çok geçmeden toplumlararası tansiyonun ve gerginliğin izlerini çok kısa sürede kendini gösterdiği görülür.

Kolej müdürü John Crossley Hodge'un 21 Ağustos 1953 ve 23 Şubat 1954 tarihlerinde Maarif Dairesi'ne yazdığı mektuplara atfen 6 Eylül 1954 tarihinde Maarif Müdürü tarafından Yüksek Komiser Sekreterliği'ne yazılan gizli belgenin 2. paragrafında artan kolej öğrenci sayılarına dair bilgiler mevcut olduğu görülmektedir. İkinci paragrafta müdür Hodge'un kolejin değişen zorlu koşullarına karşı gösterdiği gayretini överken, kolej hakkında da bazı önemli bilgiler vermektedir. Belgedeki bilgilerden öğrenildiğine göre, kolejin kuruluş aşamasında 40 öğrenci kapasitesini alacak şekilde tasarlandığı, 1952 yılında kolejdeki öğrenci sayısının 120'ye, 1953'de 150'ye ve 1954 yılında da 180'e ulaştığı anlaşılmaktadır. Gizli ibareli rumuzuyla yazılan mektupta kolej müdürü Dr. Hodge'un bu durumla başa çıkmada gösterdiği gayret ve çalışmanın üst makamları oldukça tatmin ettiği görülür.

Kolejin tasarlandığı öğrenci sayısının yıllar içerisindeki artışının mektupta dile getirilen tarihlerde daha fazla bir artışın olduğu ileri sürülebilir. Bu durumun da kolejin hem idari ve hem de akademik kadronun genişletilmesini zorunlu hale getirdiği görülmektedir. Öğrenci artışıyla yaşanan kolejdeki genişlemenin Kıbrıs Cumhuriyeti döneminin hem öncesinde hem de sonrasında devam ettiği görülmektedir.

Kolejin yaşanan toplumlararası gerginlikler sebebiyle yoluna Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji adıyla devam ettiği kolejde bazı idarî atamaların yapıldığı görülmektedir. Bu dönemde yeniden yapılanan bahse konu koleje atanan idari kadrolardan birisinin de 26 Ekim 1960 tarihli belgede görülmektedir. Türk Öğretmen Koleji Müdürlüğü'ne Türk Maarif Müdürlüğü tarafından yazılan resmi yazıdan anlaşıldığı üzere, o dönemdeki kolejin idari yapılanması içerisinde "Neşriyat Bürosu Teknik Şefliği" ile "Kütüphane" gibi idarî bölümlerin olduğu anlaşılmaktadır. Yine yukarıdaki belgeden anlaşıldığı üzere bahse konu kişinin görevleri arasında 1960 yılında Haydar Paşa Ticaret Lisesi'nde Türkçe Öğretmeni olarak görev yapan Ahmet Savalaş'ın, kolejde hem "Neşriyat Bölümü Teknik Şefi"[741] hem "Kütüphane İdarecisi" hem de "Müdür Muavini" olarak görevlendirildiği görülmektedir.

[741] Kolejin neşriyat bölümü teknik şefi olarak görevlendirilen Ahmet Savalaş'ın, K.K.T.C Mili Arşiv ve Araştırma Dairesi'nin TCM Eğitim Dosyalarında yer alan bir belgede "Çocuk Dergisi" şeklinde bir ibarenin yer aldığı görülmektedir. Muhtemelen, bu derginin editörlüğünü yaptığı değerlendirilmektedir.

Kolejin idari kadrosunda görev olarak çalışan bir diğer kişinin de Önder Gardiyanoğlu'nu olduğu görülmektedir. Kolejin idari yapılanması içerisinde "Eğitim Hizmetleri" bölümünün olduğu ve adı geçen Gaydiyanoğlu'nun orada katip yardımcısı olarak çalışmaya başladığı görülmektedir.

1937 yılında faaliyete geçen Teachers' Training College'in devamı niteliğindeki 1960 sonrası Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nde okuyan öğrencilerin de yatılı olarak eğitimlerine devam edebilmesi amacıyla "Koğuş"[742] adıyla bilinen yurtların tahsis edildiği bilinmektedir.

1960 yılında tahsis edildiği anlaşılan bu yurtlarındaki işlerin yürütülebilmesi amacıyla kolejde bazı görevlendirmelerin de yapıldığı görülmektedir. Koleje bağlı olarak faaliyet gösteren ve kolejin yetki alanı sorumluluğunda olan bu yurtlardaki gerekli ihtiyaçların giderilmesi kapsamında, dönemin kolej müdürü Fevzi Selen tarafından 1960 yılında İngilizce Öğretmeni Murat Akıner'in 1 aylık bir deneme süresi sonrası "Yurt Alım-Satım Sorumlusu" ve "Yurt Sorumlusu" olarak görevlendirildiği anlaşılmaktadır.

(a)

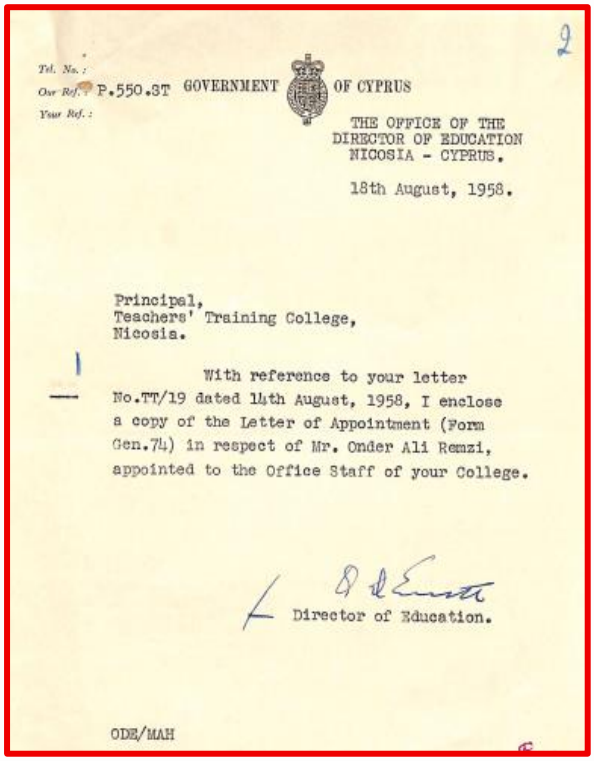

(b)

Fotoğraf 57: Öğretmen Koleji Öğretmenlerinden Din Eğitimi Öğretmeni Rifat Mustafa (a) ile Resim Öğretmeni Fikri Direkoğlu (b), 1963[743]

[742] 1960 sonrası dönemde kolejdeki yatılı öğrencilerin kalması amacıyla Lefkoşa'da koğuş olarak birçok farklı yerin kullanıldığı bilinmektedir. K.K.T.C. Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi'nin TCM Eğitim Dosyalarında, TCM İcra Heyeti tarafından koğuşlarda kalan öğrencilerin masraflarına dair alınan kararlara ilişkin birçok belge bulunmaktadır.

[743] K.K.T.C. Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi, Türk Öğretmen Koleji 1962-1963 Yıllığı, s. 6.

Tel. No. :
Our Ref. P.550.3T GOVERNMENT OF CYPRUS
Your Ref. :

THE OFFICE OF THE
DIRECTOR OF EDUCATION
NICOSIA - CYPRUS.

18th August, 1958.

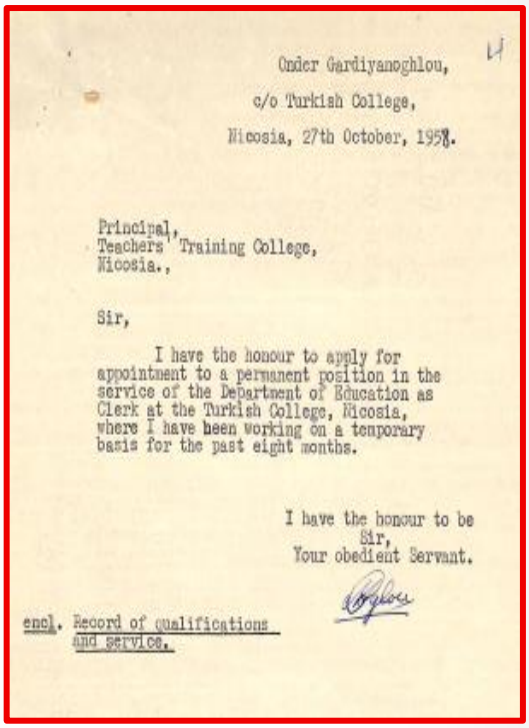
Principal,
Teachers' Training College,
Nicosia.

With reference to your letter No.TT/19 dated 14th August, 1958, I enclose a copy of the Letter of Appointment (Form Gen.74) in respect of Mr. Onder Ali Remzi, appointed to the Office Staff of your College.

Director of Education.

ODE/MAH

Belge 83: Önder Gardiyanoğlu'nun, Kolejde Çalıştığını Gösterir Belge[744]

Onder Gardiyanoghlou,
c/o Turkish College,
Nicosia, 27th October, 1958.

Principal,
Teachers' Training College,
Nicosia.,

Sir,

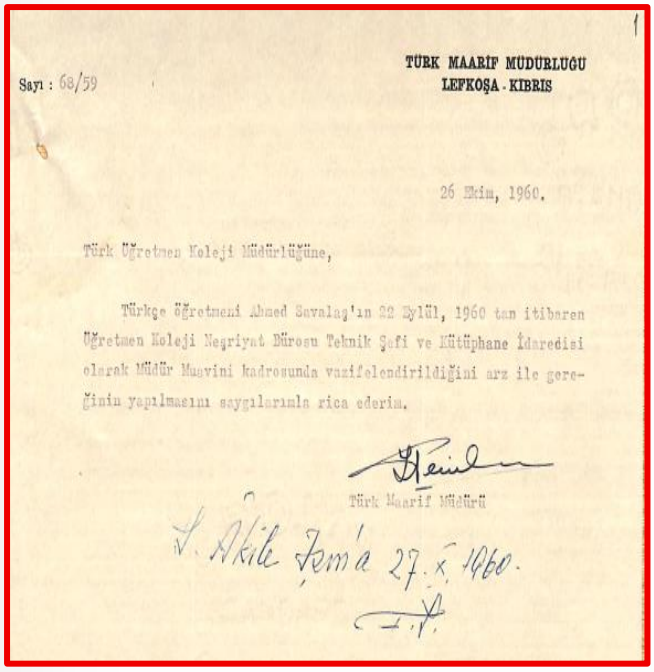
I have the honour to apply for appointment to a permanent position in the service of the Department of Education as Clerk at the Turkish College, Nicosia, where I have been working on a temporary basis for the past eight months.

I have the honour to be
Sir,
Your obedient Servant.

encl. Record of qualifications and service.

Belge 84: Önder Gardiyanoğlu'nun, Kolejde Geçici Süreyle Çalıştığını Gösterir Belge[745]

[744] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Önder Gardiyanoğlu, s. 2.
[745] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Önder Gardiyanoğlu, s. 4.

TÜRK MAARİF MÜDÜRLÜĞÜ
LEFKOŞA - KIBRIS

Sayı : 68/59

26 Ekim, 1960.

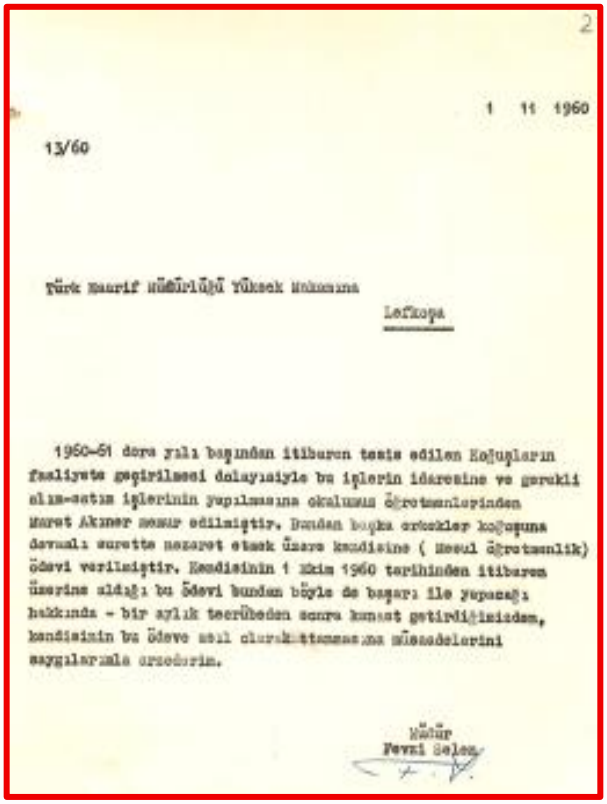
Türk Öğretmen Koleji Müdürlüğüne,

Türkçe öğretmeni Ahmed Savalaş'ın 22 Eylül, 1960 tan itibaren Öğretmen Koleji Neşriyat Bürosu Teknik Şefi ve Kütüphane İdaredisi olarak Müdür Muavini kadrosunda vazifelendirildiğini arz ile gereğinin yapılmasını saygılarımla rica ederim.

Türk Maarif Müdürü

V. Akile Zeka 27.X.1960.

Belge 85: Ahmet Savalaş'ın, Türk Öğretmen Koleji'nde Neşriyat Bürosu Şefi, Teknik Şefi, Kütüphane İdarecisi ve Müdür Muavini Olarak Görevlendirildiğini Gösterir Belge[746]

1 11 1960

13/60

Türk Maarif Müdürlüğü Yüksek Makamına

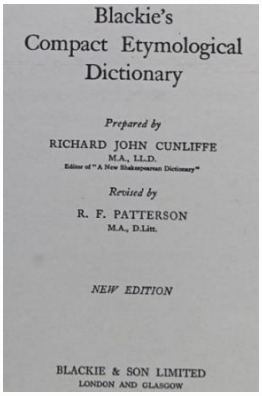
Lefkoşa

1960-61 ders yılı başından itibaren tesis edilen Koğuşların faaliyete geçirilmesi dolayısiyle bu işlerin idaresine ve gerekli alım-satım işlerinin yapılmasına okulumuz öğretmenlerinden Murat Akıner memur edilmiştir. Bundan başka erkekler koğuşuna devamlı surette nezaret etmek üzere kendisine (Mesul öğretmenlik) ödevi verilmiştir. Kendisinin 1 Ekim 1960 tarihinden itibaren üzerine aldığı bu ödevi bundan böyle de başarı ile yapacağı hakkında - bir aylık tecrübeden sonra kanaat getirdiğimizden, kendisinin bu ödevde asil olarak bulunmasına müsaadelerini saygılarımla arzederim.

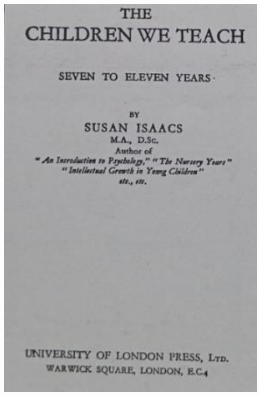
Müdür
Fevzi Selen

Belge 86: Murat Akıner'in, Kolej Yurtlarında Alım-Satım Sorumlusu Olarak Görevlendirildiğini Gösterir Belge[747]

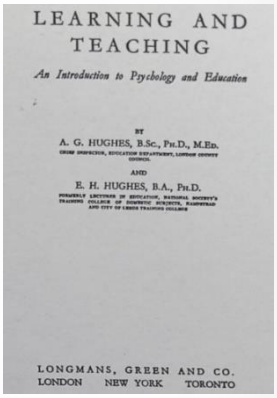
[746] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Ahmet Savalaş, s. 1.
[747] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Murat Akıner, s. 2.

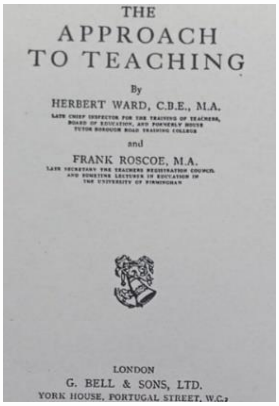
(a)

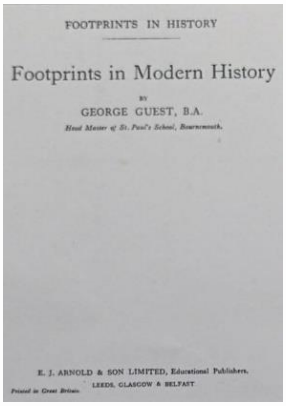
(b)

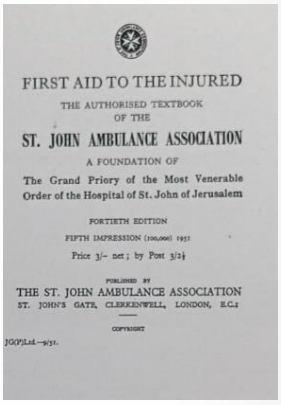
(c)

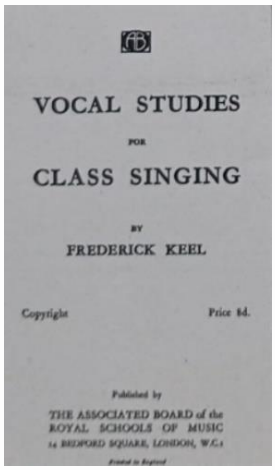
(ç)

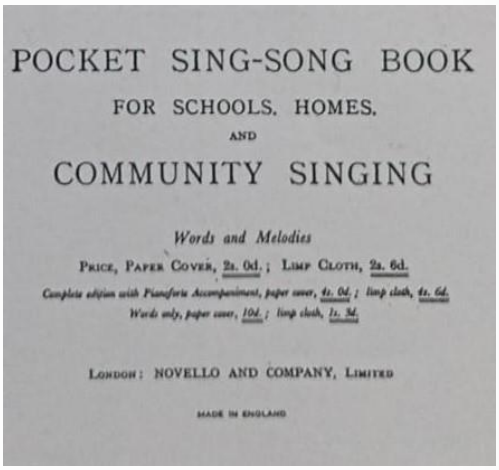
(d)

(e)

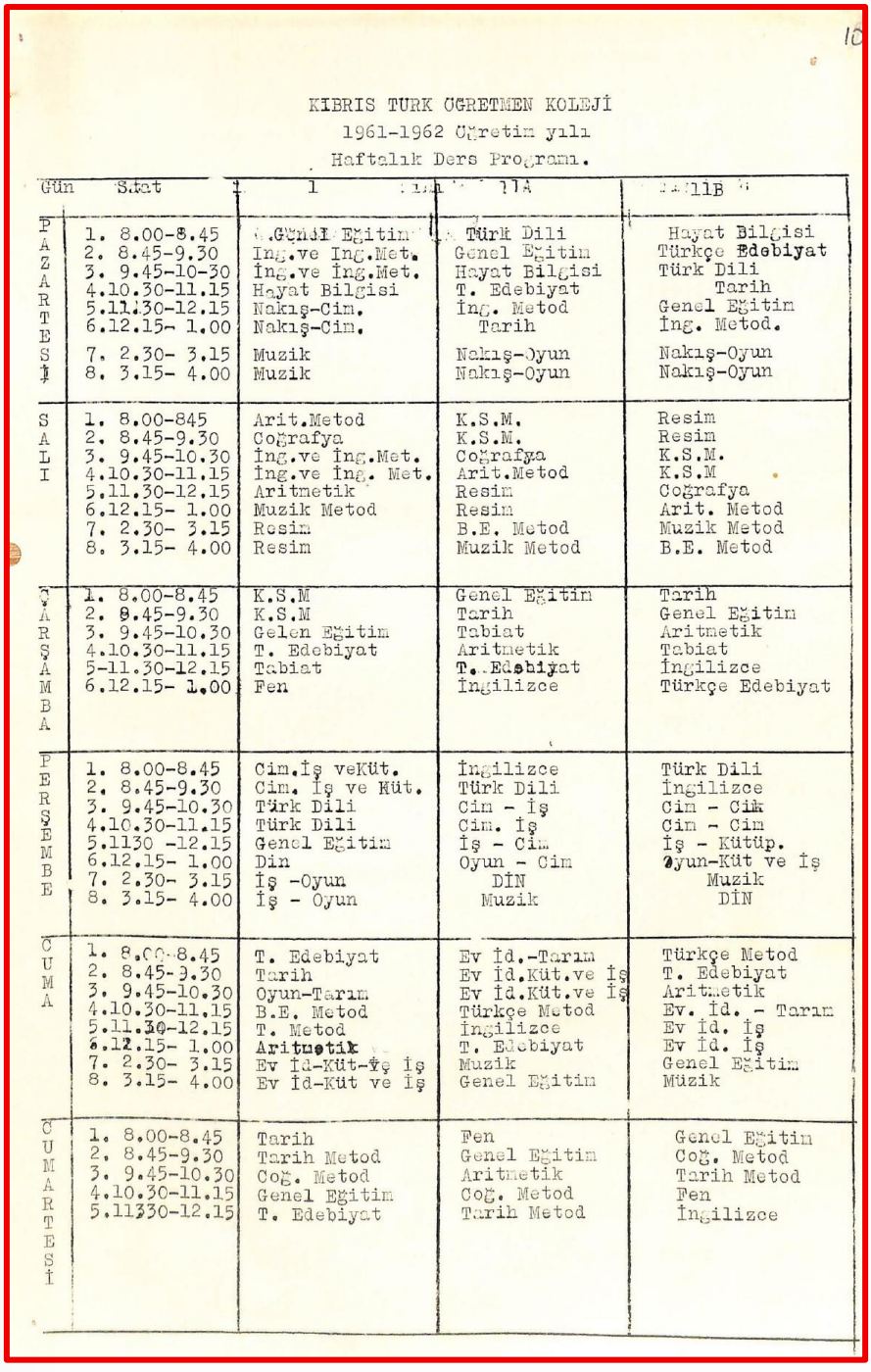
(f)

(g)

Görsel 10: 1960 Öncesi Kolejde Okutulan Bazı Ders Kitaplarının Ön Kapak Görselleri (a, b, c, ç, d, e, f, g)[748]

[748] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 341-343.

KIBRIS TURK OGRETMEN KOLEJİ
1961-1962 Öğretim yılı
Haftalık Ders Programı.

Gün	S.tat	1	1	1	1
PAZARTESİ	1. 8.00-8.45	Genel Eğitim	Türk Dili	Hayat Bilgisi
	2. 8.45-9.30	Ing.ve Ing.Met.	Genel Eğitim	Türkçe Edebiyat
	3. 9.45-10-30	İng.ve İng.Met.	Hayat Bilgisi	Türk Dili
	4.10.30-11.15	Hayat Bilgisi	T. Edebiyat	Tarih
	5.11.30-12.15	Nakış-Cim.	İng. Metod	Genel Eğitim
	6.12.15- 1.00	Nakış-Cim.	Tarih	İng. Metod.
	7. 2.30- 3.15	Muzik	Nakış-Oyun	Nakış-Oyun
	8. 3.15- 4.00	Muzik	Nakış-Oyun	Nakış-Oyun
SALI	1. 8.00-845	Arit.Metod	K.S.M.	Resim
	2. 8.45-9.30	Coğrafya	K.S.M.	Resim
	3. 9.45-10.30	İng.ve İng.Met.	Coğrafya	K.S.M.
	4.10.30-11.15	İng.ve İng. Met.	Arit.Metod	K.S.M
	5.11.30-12.15	Aritmetik	Resim	Coğrafya
	6.12.15- 1.00	Muzik Metod	Resim	Arit. Metod
	7. 2.30- 3.15	Resim	B.E. Metod	Muzik Metod
	8. 3.15- 4.00	Resim	Muzik Metod	B.E. Metod
ÇARŞAMBA	1. 8.00-8.45	K.S.M	Genel Eğitim	Tarih
	2. 8.45-9.30	K.S.M	Tarih	Genel Eğitim
	3. 9.45-10.30	Gelen Eğitim	Tabiat	Aritmetik
	4.10.30-11.15	T. Edebiyat	Aritmetik	Tabiat
	5-11.30-12.15	Tabiat	T. Edebiyat	İngilizce
	6.12.15- 1.00	Fen	İngilizce	Türkçe Edebiyat
PERŞEMBE	1. 8.00-8.45	Cim.İş veKüt.	İngilizce	Türk Dili
	2. 8.45-9.30	Cim. İş ve Küt.	Türk Dili	İngilizce
	3. 9.45-10.30	Türk Dili	Cim - İş	Cim - Cim
	4.10.30-11.15	Türk Dili	Cim. İş	Cim - Cim
	5.1130 -12.15	Genel Eğitim	İş - Cim	İş - Kütüp.
	6.12.15- 1.00	Din	Oyun - Cim	Oyun-Küt ve İş
	7. 2.30- 3.15	İş -Oyun	DİN	Muzik
	8. 3.15- 4.00	İş - Oyun	Muzik	DİN
CUMA	1. 8.00-8.45	T. Edebiyat	Ev İd.-Tarım	Türkçe Metod
	2. 8.45-9.30	Tarih	Ev İd.Küt.ve İş	T. Edebiyat
	3. 9.45-10.30	Oyun-Tarım	Ev İd.Küt.ve İş	Aritmetik
	4.10.30-11.15	B.E. Metod	Türkçe Metod	Ev. İd. - Tarım
	5.11.30-12.15	T. Metod	İngilizce	Ev İd. İş
	6.12.15- 1.00	Aritmetik	T. Edebiyat	Ev İd. İş
	7. 2.30- 3.15	Ev İd-Küt-ve İş	Muzik	Genel Eğitim
	8. 3.15- 4.00	Ev İd-Küt ve İş	Genel Eğitim	Müzik
CUMARTESİ	1. 8.00-8.45	Tarih	Fen	Genel Eğitin
	2. 8.45-9.30	Tarih Metod	Genel Eğitim	Coğ. Metod
	3. 9.45-10.30	Coğ. Metod	Aritmetik	Tarih Metod
	4.10.30-11.15	Genel Eğitim	Coğ. Metod	Fen
	5.11330-12.15	T. Edebiyat	Tarih Metod	İngilizce

Belge 87: Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nin 1961/62 Dönemindeki Haftalık Ders Programını Gösterir Belge[749]

[749] Atatürk Öğretmen Akademisi Arşivi, tasnifsiz, s. 10.

V.XV.I TTC'e 1960 Öncesi Dönemde Alınan Öğretmen Adayları İçin Oluşturulan Form Örneği

1958 sonrası dönemde koleje alınan öğretmen adayları için bir "Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji Öğretmen Fişi" adında bir formun oluşturulduğu görülmektedir. Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji idarecileri tarafından hazırlanan formun amacının kolejde çalışacak öğretmenlerin kayıtlarının alınması olarak değerlendirilmekle birlikte, bu kadar detaylı bilgiler içermesinin de dönemin siyasi koşullarının bir gereği olduğu kanaatindeyim. Bahse konu kolej yöneticileri tarafından her bir öğretmen için oluşturulan bu formlarda öğretmen olarak atanacak öğrenci adaylarından istenilen bilgilerin çok detaylı olduğu görülmektedir. Hazırlanan bahse konu formda istenilen bilgilerin aşağıdaki başlıklar halinde oluşturulduğu görülmektedir.

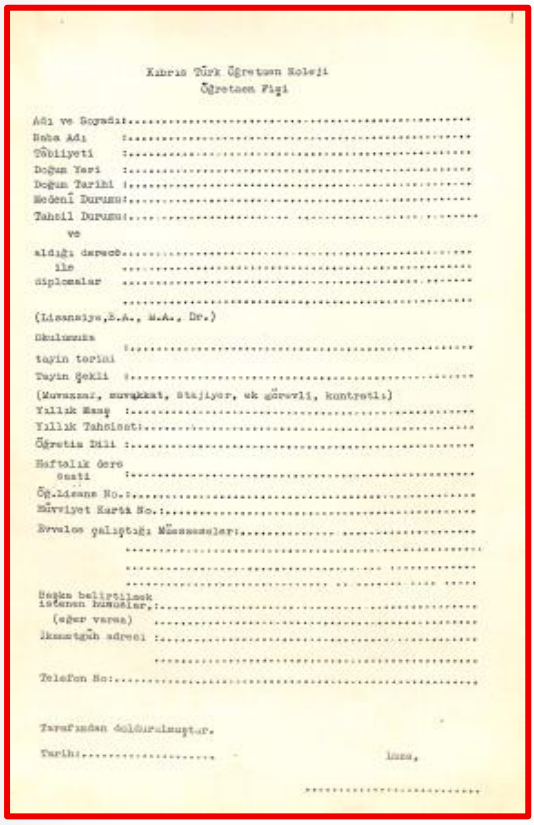
1. Adı ve Soyadı,
2. Baba Adı,
3. Tabiiyeti,
4. Doğum Yeri,
5. Doğum Tarihi,
6. Medeni Durumu,
7. Tahsil Durumu, Aldığı Derece ile Diplomalar (Lisans, M.A., B.A., Dr.),
8. Okulunuza Tayin Tarihi,
9. Tayin Şekli (Muvazzaf, Muvakkat, Stajyer, Ek Görevli, Kontratlı),
10. Yıllık Maaş,
11. Yıllık Tahsisat,
12. Öğretim Dili,
13. Haftalık Ders Saati,
14. Öğ. Lisans No,
15. Hüviyet Kartı No,
16. Evvelce Çalıştığı Müesseseler,
17. Başka Belirtilmek İstenen Hususlar (Eğer Varsa),
18. İkametgâh Adresi,
19. Telefon No,
20. (Tarafımdan Doldurulmuştur)
21. Tarih …,
22. İmza …

Yukarıdaki form örneğinden de anlaşılacağı üzere, bahse konu formda istenilen belgelerin çok detaylı olduğu görülmektedir. İngilizler tarafından kurulan kolejin yaşanan toplumlararası gerginlikler ve kargaşa sebebiyle 1958 yılında ayrılmasının hemen akabinde oluşturulduğu anlaşılan formun, İngiliz eğitim anlayışının bir devamı niteliğinde olduğu değerlendirilmektedir. Formda dikkat çeken en önemli hususun, koleje alınacak olan öğretmenlerin özellikle "Kişisel Bilgilerle İlişkili Soru Adeti" ile "Çalışma Hayatıyla İlişkili Soru Adeti" kısmında yer alan soruların çokluğunun olmasıdır. Öğretmen

adaylarına toplam sorulan 19 adet soru içerisinde bahse konu iki sütunda yer alan soruların toplamının (9+7=16) 16 olduğu görülmektedir. Oransal olarak bakıldığı zaman, bahse konu kısımların genel sorulan soruların nezdindeki oranının %84'ne denk geldiği görülmektedir. Yine bahse konu iki kısmın, toplam sorular nezdindeki oranı içerisinde yer alan kısımların kendi aralarındaki oranlara bakıldığı zaman, 9 adet soruya sahip "Kişisel Bilgilerle İlişkili Soru Adeti" kısmın oranının %56'sına, 7 adet soruya sahip "Çalışma Hayatıyla İlişkili Soru Adeti" kısmın da %44'e denk düştüğü görülmektedir.

Sorulan Soru Adeti	Akademik Bilgilerle İlişkili Soru Adeti	Kişisel Bilgilerle İlişkili Soru Adeti	Çalışma Hayatıyla İlişkili Soru Adeti	Diğer Sorular
19[750] *(22-3=19)*	3 *(7., 14., 17)*	9 *(1.-6., 15., 18., 19.)*	7 *(8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 16, 17.)*	3 *(20., 21., 22)*

Tablo 12: 1958 Sonrası Döneminde Koleje Alınacak Öğretmenleri İçin Oluşturulan Formun Analizini Gösterir Tablo

Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji
Öğretmen Fişi

Adı ve Soyadı:.....
Baba Adı :.....
Tâbiiyeti :.....
Doğum Yeri :.....
Doğum Tarihi :.....
Medenî Durumu:.....
Tahsil Durumu:.....
ve
aldığı derece.....
ile .....
diplomalar .....
.....
(Lisansiye,B.A., M.A., Dr.)
Okulunuza
tayin tarihi :.....
Tayin şekli :.....
(Muvazzaf, muvakkat, Stajiyer, ek görevli, kontratlı)
Yıllık Maaş :.....
Yıllık Tahsisat:.....
Öğretim Dili :.....
Haftalık ders
Saati :.....
Öğ.Lisans No.:.....
Hüviyet Kartı No.:.....
Evvelce çalıştığı Müesseseler:.....
.....
.....
.....
Başka belirtilmek
istenen hususlar.....
(eğer varsa) .....
İkametgâh adresi :.....
.....
Telefon No:.....

Tarafından doldurulmuştur.

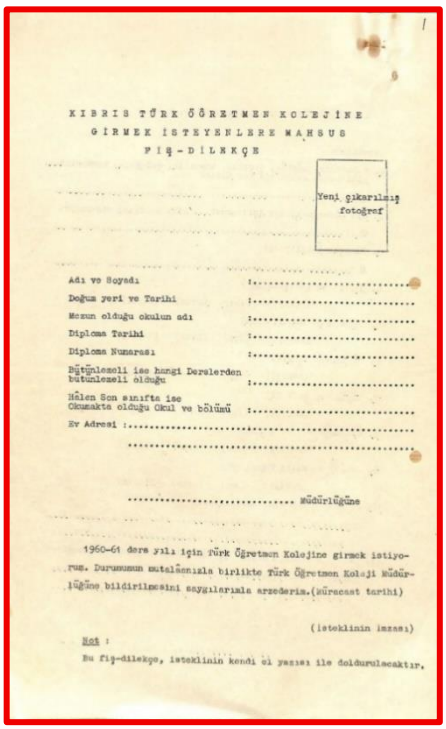
Tarih:..... İmza,

.....

Belge 88: 1958 Sonrası Dönemde Koleje Alınan Öğretmenler İçin Hazırlanan Öğretmen Kayıt Form Örneği[751]

[750] Bahse konu formda yer alan 20., 21. ve 22. numaralı kısımların direk olarak adaylara sorulan soru/sorular kapsamında değerlendirilmediği için kapsam dışında bırakılmıştır.
[751] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Hasan Şefik Altay, s. 1.

1960 döneminde koleje alınacak öğrenciler için oluşturulan bir diğer form örneğinin de "Kıbrıs Türk Öğretmen Kolejine Girmek İsteyenlere Mahsus Fiş-Dilekçe" adıyla oluşturulduğu görülmektedir. Bu 'Fiş-Dilekçe' formu dışında, başka formların da yer aldığı anlaşılmaktadır. Bu formlardan bir diğerinin de öğrencinin mezun olduğu okul müdürü tarafından doldurulan bir form olduğu görülmektedir.

KIBRIS TÜRK ÖĞRETMEN KOLEJİNE
GİRMEK İSTEYENLERE MAHSUS
FİŞ-DİLEKÇE

Yeni çıkarılacak fotoğraf

Adı ve Soyadı :
Doğum yeri ve Tarihi :
Mezun olduğu okulun adı :
Diploma Tarihi :
Diploma Numarası :
Bütünlemeli ise hangi Derslerden bütünlemeli olduğu :
Halen Son sınıfta ise Okumakta olduğu Okul ve bölümü :
Ev Adresi :

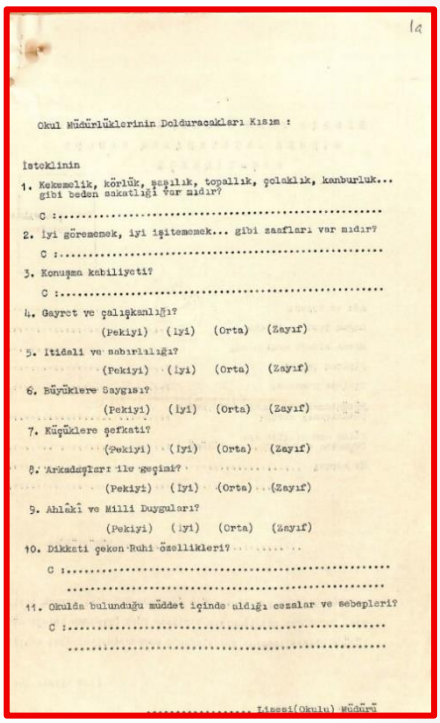
..... Müdürlüğüne

1960-61 ders yılı için Türk Öğretmen Kolejine girmek istiyorum. Durumumun mütalâanızla birlikte Türk Öğretmen Koleji Müdürlüğüne bildirilmesini saygılarımla arzederim.(Müracaat tarihi)

(İsteklinin imzası)

Not :
Bu fiş-dilekçe, isteklinin kendi el yazısı ile doldurulacaktır.

Belge 89: 1960 Döneminde Kolej Alınacak Öğrenciler İçin Oluşturulan Kayıt Form Örneği[752]

Okul Müdürlüklerinin Dolduracakları Kısım :

İsteklinin

1. Kekemelik, körlük, sağırlık, topallık, çolaklık, kamburluk... gibi beden sakatlığı var mıdır?
C :
2. İyi görememek, iyi işitememek... gibi zaafları var mıdır?
C :
3. Konuşma kabiliyeti?
C :
4. Gayret ve çalışkanlığı?
(Pekiyi) (İyi) (Orta) (Zayıf)
5. İtidali ve sabırlılığı?
(Pekiyi) (İyi) (Orta) (Zayıf)
6. Büyüklere Saygısı?
(Pekiyi) (İyi) (Orta) (Zayıf)
7. Küçüklere şefkati?
(Pekiyi) (İyi) (Orta) (Zayıf)
8. Arkadaşları ile geçimi?
(Pekiyi) (İyi) (Orta) (Zayıf)
9. Ahlâkî ve Milli Duyguları?
(Pekiyi) (İyi) (Orta) (Zayıf)
10. Dikkati çeken Ruhi özellikleri?
C :
11. Okulda bulunduğu müddet içinde aldığı cezalar ve sebepleri?
C :

..... Lisesi(Okulu) Müdürü

Belge 90: 1960 Döneminde Kolej Alınacak Öğrenciler İçin Oluşturulan Kayıt Form Örneği[753]

1960 dönemin koleje alınacak öğrenciler için kolej yönetimi tarafından oluşturulan formlardan en önemlisinin "Kıbrıs Türk Öğretmen Kolejine Kayıt ve Ksbul Şartları" adıyla oluşturulduğu görülmektedir. Bu formda yer alan maddeler içerisinde dikkat çeken 6 maddeyle sıralanan koleje alınma şartlarının olduğu değerlendirilmektedir. Bu formda yer alan kabu şartları aşağıdaki gibidir;

1. Kıbrıslı Türk vatandaşı olmak,
2. Lise veya muadili bir okuldan mezun olmak,

[752] Atatürk Öğretmen Akademisi, tasnifsiz, s. 1.
[753] Atatürk Öğretmen Akademisi, tasnifsiz, s. 1.

3. 18 yaşından küçük, 25 yaşından büyük olmamak (Kolejin öğretime başladığı tarih esastır),
4. Nişanlı veya evli olmamak, kolejden ayrılıncaya kadar nişanlanmamayı ve nikahlanmamayı taahhüd(t) etmek,
5. İyi hal sahibi olmak,
6. Ruhan (Ruhen) ve bedenen sıhhatte olmak (kekemelik, körlük, şaşılık, topallık, çolaklık, knburluk… gibi sakatlıkları, iyi görememek, iyi işitememek… gibi zaafları bulunmamak ve verem, trahum… gibi bulaşıcı hastalıkları ve öğretmenliğe mani diğer beden ve ruh arızaları olmamak)

Yukarıda belirtilen formların bahse konu kolej müdürlüğünce incelenmesini müteakiben imtihana kabul edilenler için hazırlanan bir başka belgenin olduğu görülmektedir. "İmtihana Girme Belgesi" adıyla bilinen belgenin aday öğrencilere kapalı zarfla mühürlenerek verildiği görülmektedir. O dönemde koleje alınacak öğrencileri için günümüzdek gibi 2 aşamadan oluşan yazılı sınav (test) ve sözlü mülakat yapılmaktaydı.

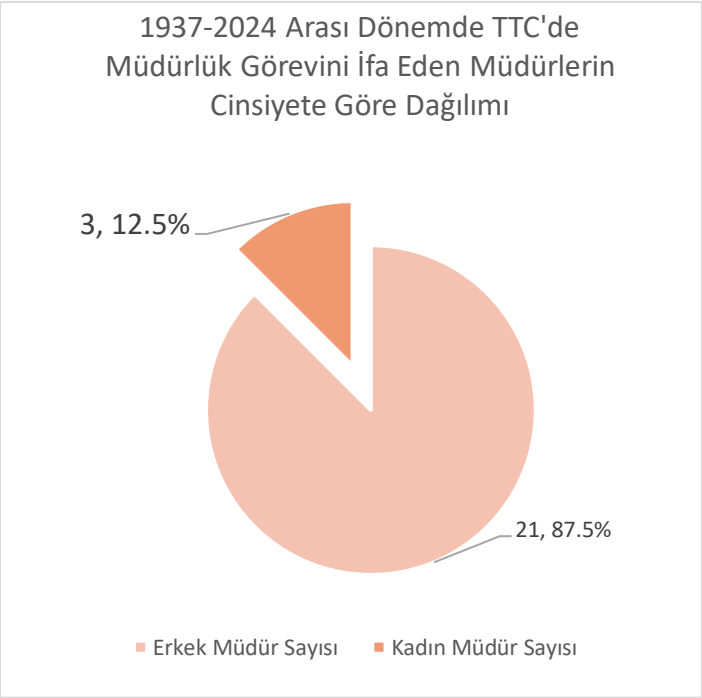
V.XV.II 1937-2024 Arası Dönemde Kolejde Görev Yapan Müdürler ve Görev Belgeleri

Yapılan araştırma neticesinde kolejin kurulduğu andan itibaren günümüze dek kolejde, Ada'nın geçirdiği siyasal yönetim modellerine bağlı olarak yabancı ve yerki kökenli kişilerin müdür olarak görev yaptığı tespit edilmiştir. Aşağıda verilen tablo, 1937-2024 arası dönemde Ada'nın siyasal dönüşümüne paralel olarak görev yapan müdür sayısının 24 olduğu görülmektedir. Bahse konu dönem aralığında görev yapan müdürlerin cinsiyete göre dağılımında, kadın müdür sayısının azlığı dikkat çekmektedir.

1937-2024 Arası Dönemde TTC'de[754] Görev Alan Toplam Müdür Sayısı	1937-2024 Arası Dönemde TTC'de Müdürlük Görevinde Bulunan Kadın Müdür Sayısı	1937-2024 Arası Dönemde TTC'de Müdürlük Görevinde Bulunan Erkek Müdür Sayısı
24	3, %12,5	21, %87,5

Tablo 12: 1937-2024 Arası Dönemde TTC'de Müdürlük Yapan Kişilerin Cinsiyete Göre Dağılımını Gösterir Tablo

[754] Tabloda "TTC" kısaltılmış şekliyle yer alan ifade, kolejin kuruluşundan 2024 yılına dek farklı farklı isimlerle anılan kolej adlarının tek bir isimle gösterilmesi amacıyla kullanılmıştır.

Grafik Tablo 6: 1937-2024 Arası Dönemde Müdürlük Görevini İfa Eden Müdürlerin Cinsiyetine Göre Dağılımını Gösterir Grafik Tablo

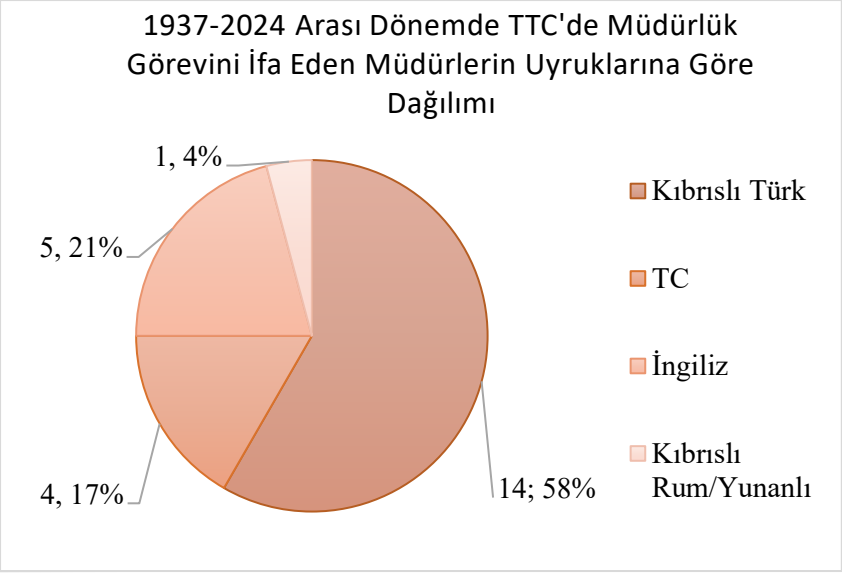
Yine bahse konu dönem aralığında kolejde görev yapan müdürlerin uyruklarına göre dağılımına baktığımız zaman, 24 adet müdür olarak hizmet veren kişiler arasında Kıbrıs Türk kökenli olanların sayısı, yabancı ve T.C. kökenlilere göre çok daha fazla olduğu görülmektedir. Bu verler ışığında 24 adet kişinin kolejde müdür olarak hizmet edenler arasında 14'nün Kıbrıslı Türk kökenli, 4 adet kişinin T.C. kökenli ve 6 adetinin de yabancı kökenli kişiler olduğu görülmektedir. Özellikle kolejin bahse konu dönem aralığı içerisinde kolejde müdürlük görevi ifa eden toplam 6 adet yabancı uyruklu kişiler arasında, 1[755] kişinin Kıbrıslı Rum ve/veya Yunan kökenli, geriye kalan 5 kişinin de İngiliz kökenli olduğu görülmektedir.

1937-2024 Arası Dönemde TTC'de[756] Görev Alan Toplam Müdür Sayısı	Kıbrslı Türk Kökenli	T.C. Kökenli	Yabancı	
			İngiliz kökenli	Kıbrıslı Rum/ Yunanlı Kökenli
24	14	4	5	1

Tablo 61: 1937-2024 Arası Dönemde TTC'de Müdürlük Yapan Kişilerin Uyruklarına Göre Dağılımını Gösterir Tablo

[755] 1959 yılında kolejde müdür olarak hizmet veren Frixos P. Vrachas olarak bilinen kişinin, uyruk bilgilerine ulaşılamadığı için Kıbrıslı Rum ve/veya Yunan kökenli olabileceği değerlendirilmektedir. Özellikle bu kişi, kolejin toplumsal etnik yapıya göre ayrıldığı dönem olan geçiş döneminde görev yaptığı görülmektedir.

[756] Tabloda "TTC" kısaltılmış şekliyle yer alan ifade, kolejin kuruluşundan 2024 yılına dek farklı farklı isimlerle anılan kolej adlarının tek bir isimle gösterilmesi amacıyla kullanılmıştır.

Grafik Tablo 7: 1937-2024 Arası Dönemde Kolejde Müdür Olarak Görev İfa Eden Kişilerin Uyruklarına Göre Dağılımını Gösterir Grafik Tablo

Teachers' Training College'in kuruluşundan 2024 yılına dek kolejde müdür olarak görev yapan kişilerin, adları, görev süreleri ve fotoğraflarını içeren tablo aşağıdaki gibidir.[757]

No	Müdürün Adı	Görev Süresi	Fotoğrafı
1	Dr. George Frederick Sleight	1937-1945	
2	Dr. S. H. Jackson[758]	1945-1950	
3	John Crossley Hayes	1950-1951	...
4	Stanley William Hodge	1951-1957	

[757] Bahse konu tabloda yer alan müdürlerden sadece 3 kişiye ait fotoğrafları bulunamamıştır.
[758] Özdemir "Kıbrıs'ta 60 Yıl" adlı kitabında, kolej müdürlerinden S. H. Jackson'ın yönetimine dair ilginç bir detay aktarmaktadır. Özdemir'in aktardığı bilgi şöyledir: "Principal (Müdür) Dr. Jackson'un iyi bir usulü vardı. Her gün bir başka öğretmen, kolejin müdürü idi. Öğrenciler ve öğretmenler ondan sorumluydu. Yemekhanede baş yerde, o günkü sorumlu öğretmen otururdu. Principal yemekte olsa bile!".

5	Idris Wyn-Jones[759]	1957-1959	
6	Frixos P. Vrachas[760]	1959	
7	Halil Direkoğlu[761]	1958[762]	
8	Fevzi Selen	1958[763]-1960	

[759] Bu fotoğraf, AÖA'nin son sınıf öğrencilerinden Özlem Beha ve Salih Kasım'ın yardımıyla bulunmuş olup, onların gösterdiği https://www.pressarchive.cy/s/en/item/1170366?q=%22IDRIS%20WYN-JONES%22#?c =&m=&s =&cv=&xywh=-686%2C1954%2C2899%2C1103 adlı siteden 16.04.2025 tarihinde alınmıştır. Ayrıca bahse konu siteden alınan kişiye ait fotoğrafın çok kötü olması sebebiyle, ilgili fotoğraf yapay zeka programıyla düzeltilmiştir.

[760] Bu fotoğraf, AÖA'nin son sınıf öğrencilerinden Özlem Beha ve Salih Kasım'ın yardımlarıyla bulunmuş olup, onların göserdiği https://www.polignosi.com/cgibin/hweb?-A=2193&-V=limmata adlı siteden 16.04.2025 tarihinde alınmıştır.

[761] Halil Direkoğu'nun, Teachers' Training College'de müdür yardımcısı olarak çalıştığı görülmektedir. 1958 tarihindeki bazı resmi belgelerden anlaşıldığı üzere, Halil Direkoğlu'nun "Kolej Müdür Yardımcısı" olarak görevine 1960 yılına kadar devam ettiği görülmektedir.

[762] Halil Direkoğlu'nun Mağusa Kazası "Türk Mektepleri Mes'ul Müfettişi" görevinden, öğretmen kolejindeki müdür muavinliğine getirildiğine dair Halkın Sesi Gazetesi'nin 5 Ocak 1958 tarihli nüshasına aynen şöyle yansıdığı görülmektedir: "Bay Halil Direkoğlu, memnuniyetle haber aldığımıza göre Mağusa Kazası Türk Mektepleri Mes'ul Müteffişi Bay Halil Direkoğlu Lefkoşa'daki yeni öğretmen kolleji müdür muavinliğine terfi ettirilmiştir. Tebrik eder, yeni vazifesinde başarılar dileriz."

[763] Bkz. https://lefkosaturklisesi.org/mudur-tablosu. Bahse konu sitede Fevzi Selen ile ilgili şu bilgilere yer verilmiştir: "1958 yılında Öğretmen Koleji Müdürlüğü'ne atanan Fevzi Selen'e, 1960 yılında Sabahattin Başol'un LTL Müdürlüğü'nden ayrılması ve iki okulun ayni bahçe içinde olması nedeniyle Lise'nin müdürlüğünü yürütme görevi de verildi. I. devre sonuna kadar bu görevi yürüten Fevzi Selen, okulda matematik öğretmeni olarak da görev yaptı. Maarif Müdürlüğü'nde görev almasıyla, okuldaki görevi son buldu". Mehmet Güçlü kolejde okuduğu dönemde müdürü Fevzi Selen ile ilgili anısı kitabında şu cümlelerle aktarmaktadır; "Okul müdürümüz Profesör Fevzi Selen Bey, bir gün Kaymaklı İlkokulu'nda verdiğim dersi izledi ve tebrik etmişti. Hocalarımdan aldığım tenkitleri memnuniyetle karşılaşır ve harfiyen isteklerine uyuyordum. 16 Şubat 1960 günü tatilden yeni dönmüş yani köyümden bir gün önce dönmüştüm. Birinci dersn sonunda Prof. Fevzi Selen Bey odasına çağırdı ve bana: 'Mehmet Bey oğlum sana güvenim tamdır; seni bir ay zamann için Şillura (Yılmazköy) İlkokulu'na yollamak istiyoruz. Küçük sınıfların (I, II, III'lerin) hocanımı doğum iznine çıktı, dolayısıyla okul şu anda öğretmensizdir. Daire bizden 1 aday öğretmen rica etti. Ben de seni uygun buldum. İşte sana vereceğim

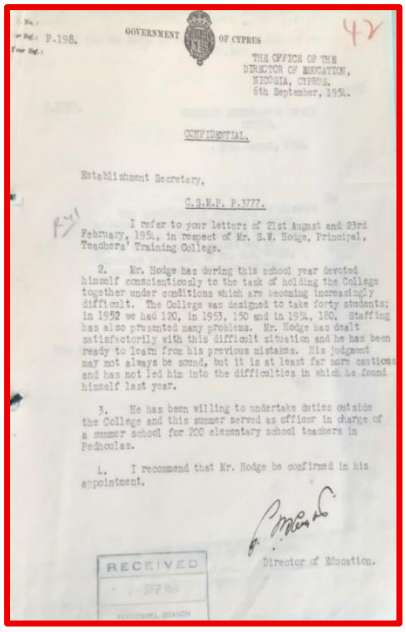
9	Reşat Süleyman Ebeoğlu	1960-1972	
10	Kubilay Çaydamlı	1972-1979	
11	Sacit Nereli	1979-1983	
12	Hüseyin Nasıfoğlu	1983-1986	
13	Hasan Cicioğlu	1986-1988	
14	Yaşar Baykul	1988	
15	Özkan Sayılı[764]	1988-1989	
16	Mehmet Ural	1989-1993	
17	Semra Bozer	1993-1995	
18	Sami Alhun	1995-1996	

bu mektubu da köy muhtarına verirsin dedi.'" Mehmet Güçlü, Halassa Pınarı (Bir Öğretmenin Mücadele Yılları Anıları), Kıbrıs Araştırma ve Yayın Merkezi (CYREP), s. 20-21, Aralık: 2003.

[764] Yaşar Baykul'un 1988 görevden ayrılmasından sonra yeni kolej müdürü atanana dek, bu görev kolej müdür muavini Özkan Sayılı tarafından yürütülmüştür.

19	Hasan Yalkut	1996	
20	Zeki Paşaoğlu	1996-1998	
21	Gencay Eroğlu	1998-2006	
22	Osman Cankoy	2006-2010	
23	Zehra Özçınar	2010-2023	
24	Güner Konedralı	2023-…	

Tablo 62: 1937-2024 Arası Dönemde Kolejde Müdür Olarak Görev Yapan Öğretmen Listesini Gösterir Tablo

GOVERNMENT OF CYPRUS

THE OFFICE OF THE DIRECTOR OF EDUCATION, NICOSIA, CYPRUS. 6th September, 1954.

CONFIDENTIAL.

Establishment Secretary,

C.S.M.P. P.3777.

I refer to your letters of 31st August and 23rd February, 1954, in respect of Mr. S.W. Hodge, Principal, Teachers' Training College.

2. Mr. Hodge has during this school year devoted himself conscientiously to the task of holding the College together under conditions which are becoming increasingly difficult. The College was designed to take forty students; in 1952 we had 120, in 1953, 150 and in 1954, 186. Staffing has also presented many problems. Mr. Hodge has dealt satisfactorily with this difficult situation and he has been ready to learn from his previous mistakes. His judgment may not always be sound, but it is at least far more cautious and has not led him into the difficulties in which he found himself last year.

3. He has been willing to undertake duties outside the College and this summer served as officer in charge of a summer school for 200 elementary school teachers in Pedhoulas.

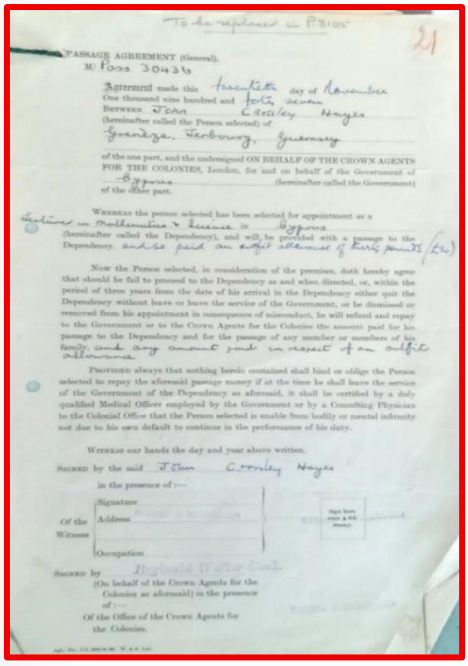
4. I recommend that Mr. Hodge be confirmed in his appointment.

Director of Education.

RECEIVED

Belge 91: John Crossley Hayes'in, Koleje Atandığını Gösterir Belge[765]

[765] Cyprus State Archive, J. C. Hayes, P. 3105 (PSC2/51), s. 47.

PASSAGE AGREEMENT (General).

Agreement made this fourteenth day of November
One thousand nine hundred and forty seven
Between John Crossley Hayes
(hereinafter called the Person selected) of
Grandeze, Torbay, Guernsey
of the one part, and the undersigned ON BEHALF OF THE CROWN AGENTS FOR THE COLONIES, London, for and on behalf of the Government of Cyprus (hereinafter called the Government) of the other part.

Whereas the person selected has been selected for appointment as a Lecturer in Mathematics & Science in Cyprus (hereinafter called the Dependency), and will be provided with a passage to the Dependency, and is paid an outfit allowance of Forty pounds (£40)

Now the Person selected, in consideration of the premises, doth hereby agree that should he fail to proceed to the Dependency as and when directed, or, within the period of three years from the date of his arrival in the Dependency either quit the Dependency without leave or leave the service of the Government, or be dismissed or removed from his appointment in consequence of misconduct, he will refund and repay to the Government or to the Crown Agents for the Colonies the amount paid for his passage to the Dependency and for the passage of any member or members of his family, and any amount paid in respect of an outfit allowance.

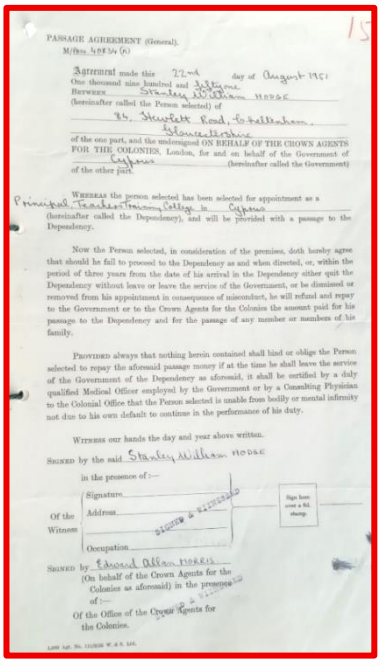
Provided always that nothing herein contained shall bind or oblige the Person selected to repay the aforesaid passage money if at the time he shall leave the service of the Government of the Dependency as aforesaid, it shall be certified by a duly qualified Medical Officer employed by the Government or by a Consulting Physician to the Colonial Office that the Person selected is unable from bodily or mental infirmity not due to his own default to continue in the performance of his duty.

Witness our hands the day and year above written.

Signed by the said John Crossley Hayes
in the presence of:—
Signature
Address
Occupation
Of the Witness

Signed by Reginald Walter Cook
(On behalf of the Crown Agents for the Colonies as aforesaid) in the presence of:—
Of the Office of the Crown Agents for the Colonies.

Belge 92: John Crossley Hayes'in, Kolejde Görev Yapmak İçin İmzaladığı Sözleşmeyi Gösterir Belge[766]

PASSAGE AGREEMENT (General).

Agreement made this 22nd day of August 1951
One thousand nine hundred and fifty one
Between Stanley William Hodge
(hereinafter called the Person selected) of
24, Sherlett Road, Cottenham, Cambridgeshire
of the one part, and the undersigned ON BEHALF OF THE CROWN AGENTS FOR THE COLONIES, London, for and on behalf of the Government of Cyprus (hereinafter called the Government) of the other part.

Whereas the person selected has been selected for appointment as a Principal Teacher, Training College in Cyprus (hereinafter called the Dependency), and will be provided with a passage to the Dependency.

Now the Person selected, in consideration of the premises, doth hereby agree that should he fail to proceed to the Dependency as and when directed, or, within the period of three years from the date of his arrival in the Dependency either quit the Dependency without leave or leave the service of the Government, or be dismissed or removed from his appointment in consequence of misconduct, he will refund and repay to the Government or to the Crown Agents for the Colonies the amount paid for his passage to the Dependency and for the passage of any member or members of his family.

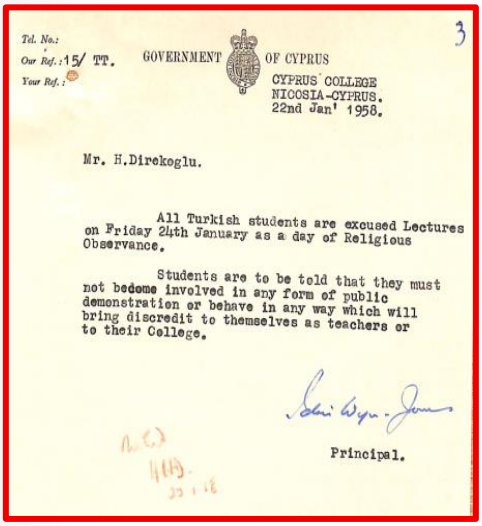
Provided always that nothing herein contained shall bind or oblige the Person selected to repay the aforesaid passage money if at the time he shall leave the service of the Government of the Dependency as aforesaid, it shall be certified by a duly qualified Medical Officer employed by the Government or by a Consulting Physician to the Colonial Office that the Person selected is unable from bodily or mental infirmity not due to his own default to continue in the performance of his duty.

Witness our hands the day and year above written.

Signed by the said Stanley William Hodge
in the presence of:—
Signature
Address
Occupation
Of the Witness

Signed by Edward Allen Hodges
(On behalf of the Crown Agents for the Colonies as aforesaid) in the presence of:—
Of the Office of the Crown Agents for the Colonies.

Belge 93: Stanley William Hodge'un, Kolejde Görev Yapmak İçin İmzaladığı Sözleşmeyi Gösterir Belge[767]

Tel. No.:
Our Ref.: 15/ TT.
Your Ref.:

GOVERNMENT OF CYPRUS
CYPRUS COLLEGE
NICOSIA-CYPRUS.
22nd Jan' 1958.

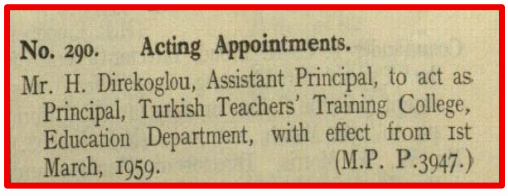
Mr. H.Direkoglu.

All Turkish students are excused Lectures on Friday 24th January as a day of Religious Observance.

Students are to be told that they must not become involved in any form of public demonstration or behave in any way which will bring discredit to themselves as teachers or to their College.

Principal.

(a)

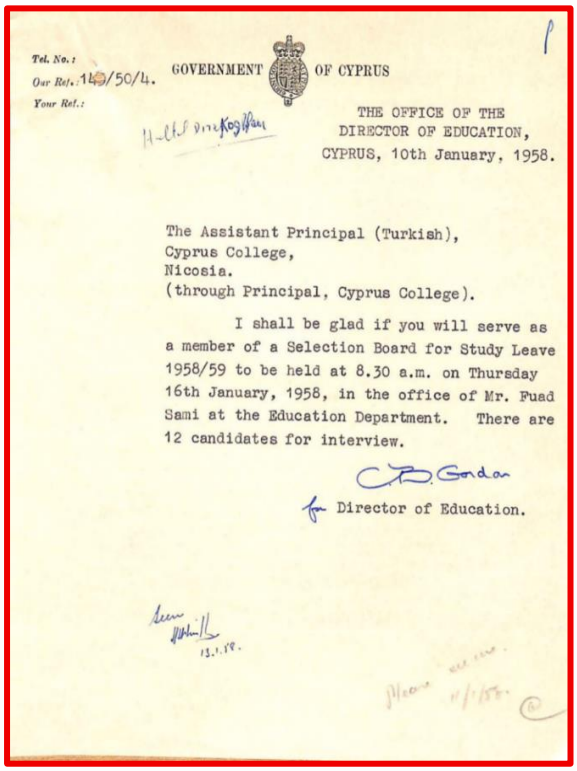
No. 290. **Acting Appointments.**

Mr. H. Direkoglou, Assistant Principal, to act as Principal, Turkish Teachers' Training College, Education Department, with effect from 1st March, 1959. (M.P. P.3947.)

(b)

Belge 94: Halil Direkoğlu'nun, TTC'e Atandığını Gösterir Cyprus Gazette'de Yayınlanan Resmi Kararı[768] ile Kolejde Çalıştığını Gösterir Belgeler *(a, b)*[769]

[766] Cyprus State Archive, J. C. Hayes, P. 3105 (PSC2/51), s. 21.
[767] Cyprus State Archive, Stanley William Hodge, P. 3777 (PSC2/51), s. 15.
[768] The Cyprus Gazette, Acting Apointment 26 Mart 1959 (M.P. P. 240), No: 4221/290, s. 109.
[769] Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları, Halil Direkoğlu, s. 3.

Tel. No.:
Our Ref.: 14/50/4.
Your Ref.:

GOVERNMENT OF CYPRUS

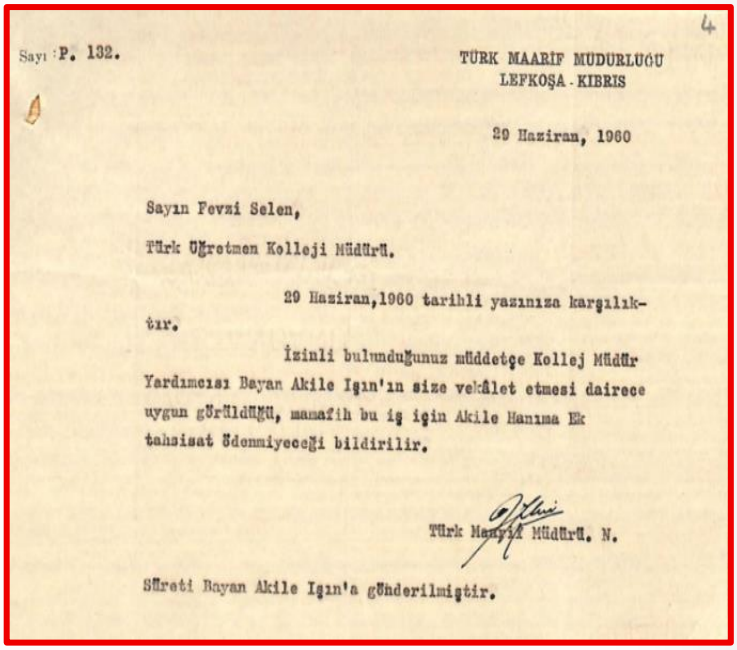
THE OFFICE OF THE
DIRECTOR OF EDUCATION,
CYPRUS, 10th January, 1958.

The Assistant Principal (Turkish),
Cyprus College,
Nicosia.
(through Principal, Cyprus College).

I shall be glad if you will serve as a member of a Selection Board for Study Leave 1958/59 to be held at 8.30 a.m. on Thursday 16th January, 1958, in the office of Mr. Fuad Sami at the Education Department. There are 12 candidates for interview.

for Director of Education.

Belge 95: Halil Direkoğlu'nun, Teachers' Training College'de Müdür Muavini (Yardımcısı) Olarak Hizmet Yaptığını Gösterir Belge[770]

Sayı : P. 132.

TÜRK MAARİF MÜDÜRLÜĞÜ
LEFKOŞA - KIBRIS

29 Haziran, 1960

Sayın Fevzi Selen,

Türk Öğretmen Kolleji Müdürü.

29 Haziran,1960 tarihli yazınıza karşılıktır.

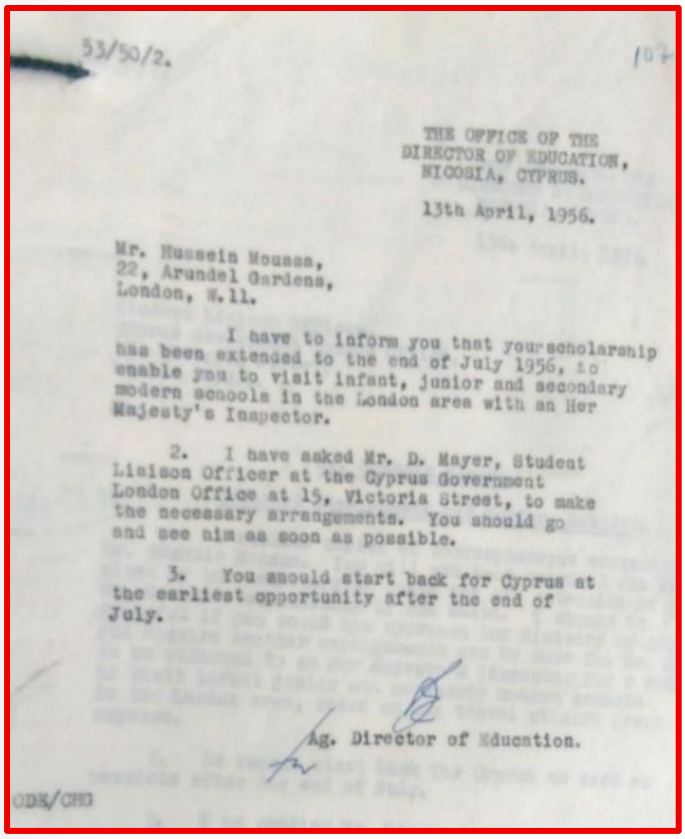
İzinli bulunduğunuz müddetçe Kollej Müdür Yardımcısı Bayan Akile Işın'ın size vekâlet etmesi dairece uygun görüldüğü, mamafih bu iş için Akile Hanıma Ek tahsisat ödenmiyeceği bildirilir.

Türk Maarif Müdürü. N.

Sûreti Bayan Akile Işın'a gönderilmiştir.

Belge 96: Fevzi Selen'in, Türk Öğretmen Kolej Müdürü Olduğunu Gösterir Belge[771]

[770] Atatürk Öğretmen Koleji Arşivi, Akile N. Işın Dosyası, s. 4.
[771]

53/50/2.

107

THE OFFICE OF THE
DIRECTOR OF EDUCATION,
NICOSIA, CYPRUS.

13th April, 1956.

Mr. Hussein Mousaa,
22, Arundel Gardens,
London, W.11.

I have to inform you that your scholarship has been extended to the end of July 1956, to enable you to visit infant, junior and secondary modern schools in the London area with an Her Majesty's Inspector.

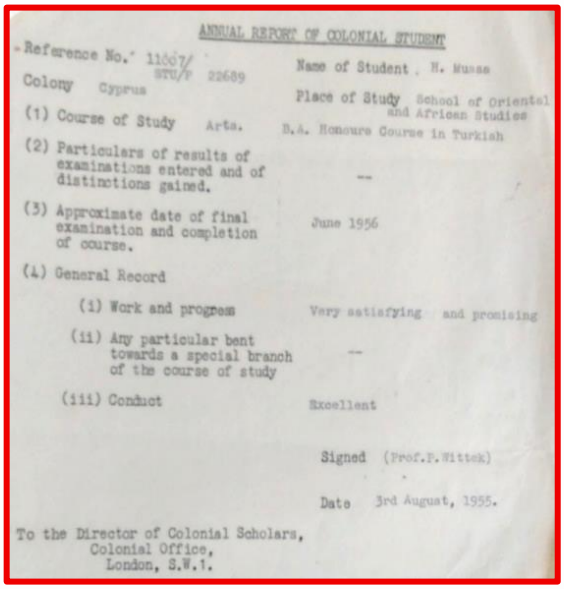
2. I have asked Mr. D. Mayer, Student Liaison Officer at the Cyprus Government London Office at 15, Victoria Street, to make the necessary arrangements. You should go and see him as soon as possible.

3. You should start back for Cyprus at the earliest opportunity after the end of July.

Ag. Director of Education.

ODE/CMD

Belge 97: Hüseyin Musa'nın, İngiltere'de Görev Yaptığını Gösterir Belge, 13 Nisan 1956[772]

ANNUAL REPORT OF COLONIAL STUDENT

Reference No. 11667/ STU/P 22689

Name of Student H. Musse

Colony Cyprus

Place of Study School of Oriental and African Studies

(1) Course of Study Arts. B.A. Honours Course in Turkish

(2) Particulars of results of examinations entered and of distinctions gained. --

(3) Approximate date of final examination and completion of course. June 1956

(4) General Record

(i) Work and progress Very satisfying and promising

(ii) Any particular bent towards a special branch of the course of study --

(iii) Conduct Excellent

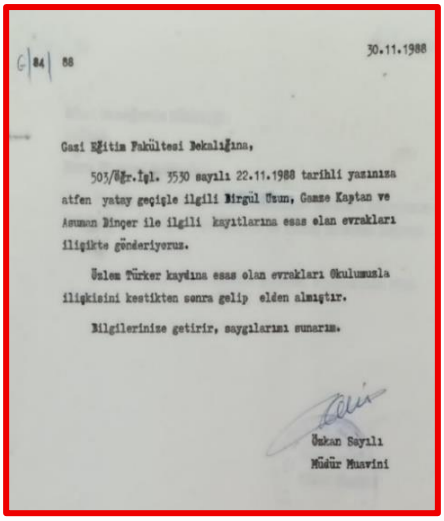
Signed (Prof.P.Wittek)

Date 3rd August, 1955.

To the Director of Colonial Scholars,
Colonial Office,
London, S.W.1.

Belge 98: Hüseyin Musa'nın, Yıllık Öğrenci Formunu Gösterir Belge,3 Ağustos 1955[773]

[772] Cyprus State Archive, Hussein Mousa, P. 3105 (PSC2/51), s. 107.
[773] Cyprus State Archive, Hussein Mousa, Education Department-Minute Papers E1, 342, 1949/57, 53/50/2, s. 108.

G/84/ 88 30.11.1988

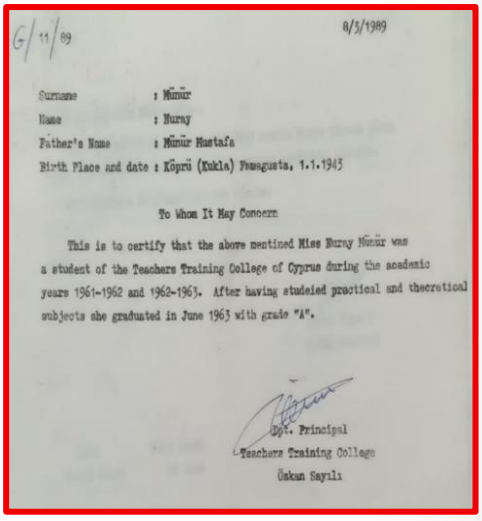
Gazi Eğitim Fakültesi Dekanlığına,

503/Öğr.İşl. 3530 sayılı 22.11.1988 tarihli yazınıza atfen yatay geçişle ilgili Birgül Usun, Gamze Kaptan ve Asuman Binçer ile ilgili kayıtlarına esas olan evrakları ilişikte gönderiyoruz.

Üslem Türker kaydına esas olan evrakları Okulumuzla ilişkisini kestikten sonra gelip elden almıştır.

Bilgilerinize getirir, saygılarımı sunarım.

Özkan Sayılı
Müdür Muavini

G/11/89 8/3/1989

Surname : Münür
Name : Nuray
Father's Name : Münür Mustafa
Birth Place and date : Köprü (Kukla) Famagusta, 1.1.1945

To Whom It May Concern

This is to certify that the above mentined Miss Nuray Münür was a student of the Teachers Training College of Cyprus during the academic years 1961-1962 and 1962-1963. After having studeied practical and theoretical subjects she graduated in June 1963 with grade "A".

Vice. Principal
Teachers Training College
Özkan Sayılı

(a) (b)

Belge 99: Özkan Sayılı'nın, Kolejde Vekaleten Yürüttüğü Görevi Gösterir Belgeler *(a, b)*[774]

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI
ATATÜRK ÖĞRETMEN KOLEJİ MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI: G/.../96 LEFKOŞA.22/5/1996

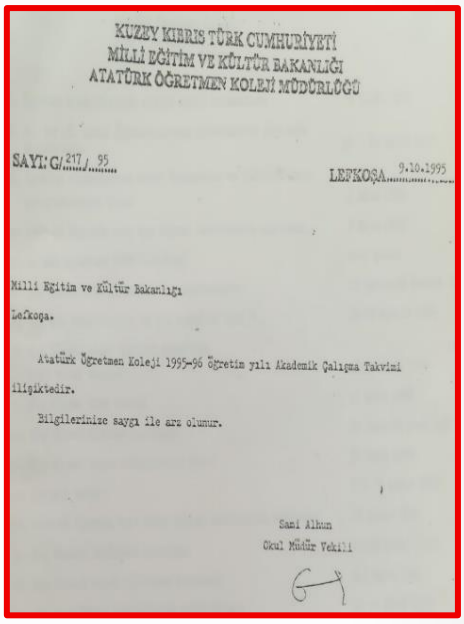
İLGİLİ MAKAMA

Osman Öztosun, okulumuzda sürdürülmekte olan Pedagoji Sertifikası kurslarının ikinci dönem öğrencilerindendir.

3-8 Haziran 1996 arası (her iki tarih dahil) Dönem Sonu Bitirme Sınavları, 17-22 Haziran 1996 tarihleri arasında (her iki tarih dahil) Bütünleme Sınavları yapılacaktır.

Bu yazı ilgili kişinin isteği üzerine verilmiştir. Bilginize saygı ile arz olunur.

Sami Alhun
Okul Müdür Yekili

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI
ATATÜRK ÖĞRETMEN KOLEJİ MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI: G/217/.../95 LEFKOŞA 9.10.1995

Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı
Lefkoşa.

Atatürk Öğretmen Koleji 1995-96 Öğretim yılı Akademik Çalışma Takvimi ilişiktedir.

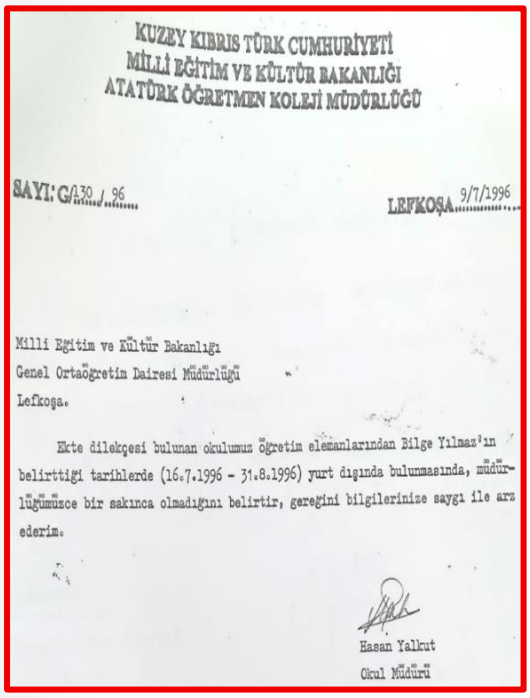
Bilgilerinize saygı ile arz olunur.

Sami Alhun
Okul Müdür Yekili

(a) (b)

Belge 100: Sami Alhun'un, Kolejde Görev Yaptığını Gösterir Belgeler *(a, b)*[775]

[774] Atatürk Öğretmen Akademisi, Giden Evrak Dosyaları, 1988 *(a)*, 1989 *(b)*.
[775] Atatürk Öğretmen Akademisi, Giden Evrak Dosyaları, 1995-96.

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI
ATATÜRK ÖĞRETMEN KOLEJİ MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI: G/430-/ 96 LEFKOŞA 9/7/1996

Milli Egitim ve Kültür Bakanlığı
Genel Ortaöğretim Dairesi Müdürlüğü
Lefkoşa.

Ekte dilekçesi bulunan okulumuz öğretim elemanlarından Bilge Yılmaz'ın belirttiği tarihlerde (16.7.1996 - 31.8.1996) yurt dışında bulunmasında, müdürlüğümüzce bir sakınca olmadığını belirtir, gereğini bilgilerinize saygı ile arz ederim.

Hasan Yalkut
Okul Müdürü

Belge 101: Hasan Yalkut'un, Kolejde Görev Yaptığını Gösterir Bir Belge[776]

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI
ATATÜRK ÖĞRETMEN KOLEJİ MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI: G/307/.96.... LEFKOŞA...19/9/1996

Kıbrıs Faisal İslam Bankası Ltd.
Girne.

Okul müdürü Hasan Yalkut'un başka bir göreve atanmasından dolayı, Atatürk Öğretmen Koleji'nin nezdinizdeki hesapların imza örnekleri değiştirilmiş şekli ile, aşağıya çıkarılmıştır.
Gerekenin yapılmasını saygı ile rica ederim.

Zeki Paşaoğlu
Okul Müdürü

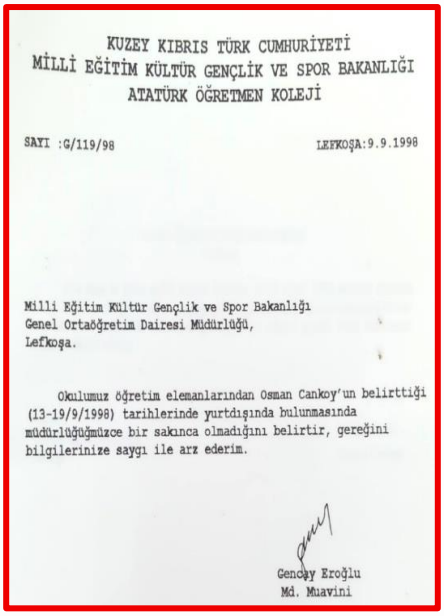
İmza Yetkisi Olanlar ve İmza Örnekleri: Kimlik K. Numarası

1. Zeki Paşaoğlu : 064987

2. Güvenç Erseven : 065320

Belge 102: Zeki Paşaoğlu'nun, Kolejde Görev Yaptığını Gösterir Bir Belge[777]

[776] Atatürk Öğretmen Akademisi, Giden Evrak Dosyaları, 1996.
[777] Atatürk Öğretmen Akademisi, Giden Evrak Dosyaları, 1996.

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MİLLİ EĞİTİM KÜLTÜR GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI
ATATÜRK ÖĞRETMEN KOLEJİ

SAYI :G/119/98 LEFKOŞA:9.9.1998

Milli Eğitim Kültür Gençlik ve Spor Bakanlığı
Genel Ortaöğretim Dairesi Müdürlüğü,
Lefkoşa.

Okulumuz öğretim elemanlarından Osman Cankoy'un belirttiği (13-19/9/1998) tarihlerinde yurtdışında bulunmasında müdürlüğümüzce bir sakınca olmadığını belirtir, gereğini bilgilerinize saygı ile arz ederim.

Gencay Eroğlu
Md. Muavini

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI
ATATÜRK ÖĞRETMEN AKADEMİSİ

Sayı: G/14 /03 Tarih:11.3.2003

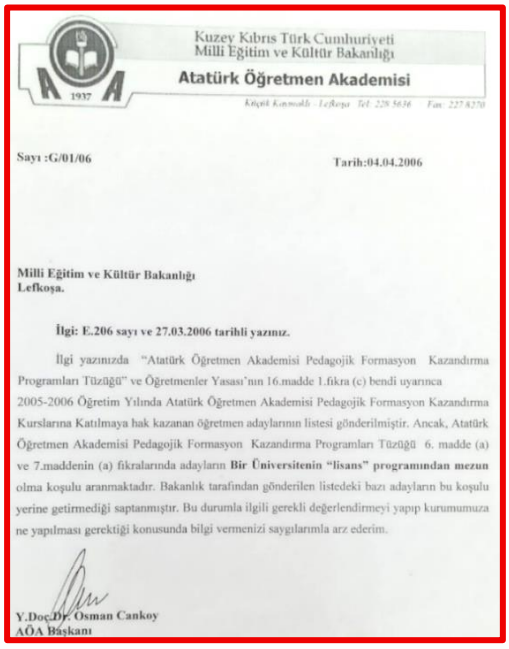
Turizm Folklor Araştırma Geliştirme Derneği Başkanı
Sayın Vahdettin Şahin Tiryaki'nin dikkatine.

Ekibin Adı : Atatürk Öğretmen Akademisi Halk Dansları Ekibi
Okul Müdürü: Gencay Eroğlu
Eğitmen : Adem Öksüzoğlu
Tel No : 22 85636
Fax No : 22 78270
Cep Tel : 0542 858 20 20
e-mail : faadem@hotmail.com

Gencay Eroğlu
AÖA Başkanlığı (a)
AÖK Müdür Vekili

(a) (b)

Belge 103: Gencay Eroğlu'nun, Kolejde Farklı İdari Görevlerde Bulunduğunu Gösterir Belgeler *(a, b)*[778]

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı
Atatürk Öğretmen Akademisi
1937
Küçük Kaymaklı - Lefkoşa Tel: 228 5636 Fax: 227 8270

Sayı :G/01/06 Tarih:04.04.2006

Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı
Lefkoşa.

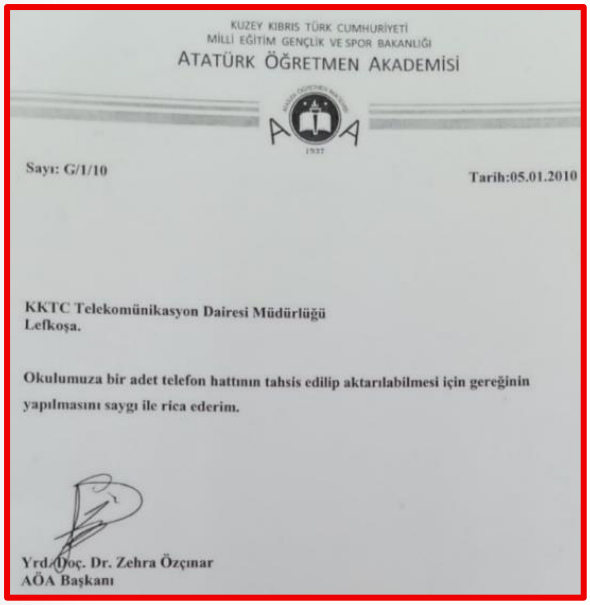
İlgi: E.206 sayı ve 27.03.2006 tarihli yazınız.

İlgi yazınızda "Atatürk Öğretmen Akademisi Pedagojik Formasyon Kazandırma Programları Tüzüğü" ve Öğretmenler Yasası'nın 16.madde 1.fıkra (c) bendi uyarınca 2005-2006 Öğretim Yılında Atatürk Öğretmen Akademisi Pedagojik Formasyon Kazandırma Kurslarına Katılmaya hak kazanan öğretmen adaylarının listesi gönderilmiştir. Ancak, Atatürk Öğretmen Akademisi Pedagojik Formasyon Kazandırma Programları Tüzüğü 6. madde (a) ve 7.maddenin (a) fıkralarında adayların **Bir Üniversitenin "lisans" programından mezun** olma koşulu aranmaktadır. Bakanlık tarafından gönderilen listedeki bazı adayların bu koşulu yerine getirmediği saptanmıştır. Bu durumla ilgili gerekli değerlendirmeyi yapıp kurumumuza ne yapılması gerektiği konusunda bilgi vermenizi saygılarımla arz ederim.

Y.Doç.Dr. Osman Cankoy
AÖA Başkanı

Belge 104: Osman Cankoy'un, Kolejde Görev Yaptığını Gösterir Bir Belge[779]

[778] Atatürk Öğretmen Akademisi, Giden Evrak Dosyaları, 1998 *(a)*, 2003 *(b)*.
[779] Atatürk Öğretmen Akademisi, Giden Evrak Dosyaları, 2006.

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MİLLİ EĞİTİM GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI
ATATÜRK ÖĞRETMEN AKADEMİSİ

Sayı: G/1/10

Tarih:05.01.2010

KKTC Telekomünikasyon Dairesi Müdürlüğü
Lefkoşa.

Okulumuza bir adet telefon hattının tahsis edilip aktarılabilmesi için gereğinin yapılmasını saygı ile rica ederim.

Yrd.Doç. Dr. Zehra Özçınar
AÖA Başkanı

Belge 105: Zehra Özçınar'ın Kolejde Görev Yaptığını Gösterir Belge[780]

V.XVI Kolejin İlk Kapatılma Girişimi

Kolejin kapatılmasına yönelik haberlerin geçmişte olduğu gibi günümüzde de gerek yerel basında gerekse de Kıbrıs Türk Toplumu içerisinde dedikodu şeklinde kulaktan kulağa hep yayılagelmiştir. Ancak bu dedikoduların gerçekleşmeye ramak kaldığı ve ilk ciddi girişimin 1961 yılında gerçekleştiğini pek az kişi hatırlar. O dönem içerisinde bu konuyla muhatap olan idarî kişilerin arasında T.C. Kıbrıs Büyükelçisi Yarbay Emin Dırvana'nın, Fikri Direkoğlu, Fevzi Selen ve Reşat Süleyman Ebeoğlu gibi kolej müdürlerinin, dönemin Türk Maarif Müdürü Hüsnü Feridun'un, Kıbrıs Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Muavini Dr. Fazıl Küçük'ün ve Türk Cemaat Başkanı Rauf Raif Denktaş'ın olduğu bilinmektedir.

Fotoğraf 58: Dönemin Kıbrıs Türk Liderleri ve T.C. Lefkoşa Büyükelçisi Emin Dırvana[781]

1960'lı yıllarının başında dönemin ilk Kıbrıs Büyükelçisi olarak atanan emekli Yarbay Emin Dırvana'nın Ada'ya gelişinden sonra izlediği politika ile yerel siyasi yöneticiler arasında özellikle de Kıbrıs Türk Cemaat Meclisi Başkanı Rauf Raif Denktaş ile dönemin Türkiyesi'nin resmi Kıbrıs politikasının Kıbrıs

[780] Atatürk Öğretmen Akademisi, Giden Evrak Dosyaları, 2010.
[781] Bahse konu fotoğraf, https://haberkibris.com/609b6501-2011_05_09.html adlı siteden 08.05.2024 tarihinde alınmıştır.

Cumhuriyeti'nin devamından yana olan tavrıyla ilgili olarak derin bir çekişmenin olduğu bilinmektedir.[782]

Taraflar arasında yaşanan bu derin fikir ayrılığının, adadaki Kıbrıs Türk kurumlarının faaliyetleri üzerinden devam ettiği anlaşılmaktadır. Derin fikir ayrılığının devam ettiği kurumlardan birisinin de Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nin olduğu görülmektedir. Bu duruma gerekçe olarak da kolejde ilkokul öğretmeni yetiştirme programının yetersizliği ve eksikliği gösterilmektedir. Son dönemde yayımlanan Mehmet Balyemez'in "Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün Kıbrıs Türkleri Hakkında Hazırlattığı Rapor (Türkiyeli Öğretmenlerin Kıbrıs'taki Tetkikleri ve Tespitleri-1948"[783] adlı kitabı ile Özsezer'in "Teşkilat (TMT'nin Kamufle Edilmiş Aşivlerinden İlk Kez Yayımlanan Belgelerle)" adlı kitabı[784], taraflar arasında yaşanan bu derin fikir ayrılığının geldiği son nokta olan kolejin kapatılma teşebbüsüne sebep olarak gösterilen gerekçelerin daha kapsamlı olduğu değerlendirilmektedir.

Genel anlamda Türk devlet geleneğinde, ordunun rolü büyüktür. Hatta dünyada kimi milletler için kullanılan tabirler vardır. Örneğin tarihte sayfasında Hollanda, İngiltere için yaygın olarak "tüccar millet" tabiri kullanılırken, Türkler için de "asker millet" tabiri kullanılmaktadır. Hatta "ordu millet" ifadesi sıklıkla dile getirilmektedir.[785] Mevcut siyasal kültürün hakim olduğu bu topraklarda kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin devlet geleneğinde, geçmişten bu yana asker sınıfı için fazla bir rol değişimi olmadığı gibi, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna yakın bir dönemde özellikle Çanakkale Savaşı zaferiyle asker ile halk arasında tam bir bütünleşmenin olduğu söylenebilir. Aslında cumhuriyetin kuruluş sürecinde sivil bürokrasiden ziyade askeri bürokrasinin yönetime hakim olması, Türkiye'nin sonraki dönemdeki siyasal rejim[ler]ine dair de önemli ipuçlarını

---

[782] Soyalp Tamçelik, Rauf R. Denktaş'ın Ankara'da Zorunlu İkamet Etmesine Neden Olan Sebepler, file:///C:/Users/Mustafa/Desktop/%C4%B0ngiliz%20Ar%C5%9Fiv%20Belgelerine%20G%C3%B6re%20Rauf%20R.%20Denkta%C5%9F%E2%80%99%C4%B1n%20Tutuklanma%20S%C3%BCreci%20Soyalp%20Tam%C3%A7elik.pdf; https://haberkibris.com/a52f9155-2011_04_03.html; Halil Paşa, Kıbrıs Türkü'nün Kaderini Değiştiren Kavga: Dırvana-Denktaş Kavgası, Poli Dergisi, Gazedda, https://gazeddakibris.com/kibris-turkunun-kaderini-degistiren-kavga-dirvana-denktas-kavgasi-halil-pasa-poli-dergisi/; Şevki Kıralp, Kıbrıs Cumhuriyeti'nde Etnik Uyuşmazlık ve Türkiye'nin Kıbrıs Politikası: Anayasa Krizi, Şiddet ve Uluslararası Siyaset (1960-1963), Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi, Yıl: 19, Sayı: 37 (Bahar-2023), s. 631-665, https://ctad. hacettepe.edu.tr/19_37/20.pdf.

[783] Mehmet Balyemez, Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün Kıbrıs Türkleri Hakkında Hazırlattığı Rapor (Türkiyeli Öğretmenlerin Kıbrıs'taki Tetkikleri ve Tespitleri-1948), Akademisyen Kitabevi A.Ş., Ankara: 2020.

[784] Mete Özsezer, Teşkilat (TMT'nin Kamufle Edilmiş Arşivlerinden İlk Kez Yayımlanan Belgelerle), Okman Printing Ltd., Şubat, 2005: Lefkoşa.

[785] Hasan Akay, Askeri Darbeleri Mümkün Kılan Sebepler: Türkiye İncelemesi, Pearson Journal Of Social Sciences & Humanities, Volume. 7, Issue. 21, 2022, s. 67-70, ISSN: 2717-7386, DOI Number: http://dx.doi.org /10.46872/pj.583; Hakkı Uyar, Türkiye'de Askeri Darbeler ve Nedenleri Üzerine Bir Analiz Denemesi, Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi (Journal Of Modern Turkish History Studies), XX/Özel Sayı (2020), s. 78-80.

barındırdığı değerlendirilmektedir. Bu çerçevede bakıldığında, bu dönemden sonraki süreçlerde askeri bürokrasinin yerine konulmaya çalışılan sivil bürokrasiye geçişlerdeki teorik alt yapısının pratikteki uygulamalarında sıklıkla sıkıntıların ortaya çıktığı görülmektedir. Bu sıkıntıların bir sonucu olarak, askeri bürokrasi tarafından oluşturulmuş siyasi kültürünün dominat oluşuyla Türkiye siyasetinde yeterince muhalefet kavramının gelişmediği, olgunlaşmadığı, farklılıkları temsil etmekten yoksun emir-komuta siyasetiyle 1940'lı yıllara kadar devam ettiği görülmektedir.[786]

II. Dünya Savaşı sonrasında oluşan iki kutuplu (Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği [SSCB] ile Amerika Birleşik Devletleri [ABD]) dünyada, SSCB'nin Türkiye ile ilgili tehdit ve talepleri[787] neticesinde, Türkiye Devleti'nin yeni çözümler bulma arayışlarında hız kazandığı ve bu çerçevede Türkiye'yi yeni arayışlara doğru ittiği görülmektedir. Türkiye'nin de bu arayışlarını yeni çözüm stratejisinin odağı olarak Birleşmiş Milletler (BM) organizasyonu ile uluslararası arenada siyasî zırh giymek isteği çerçevesinde ABD ve Batı'ya doğru yakınlaşmadan yana kullandığı görülmektedir.[788]

Bu yakınlaşma sürecinde Türkiye, SSCB'ye karşı toprak kaybını önlemek amacıyla ekonomik politikalarını dışa bağımlı duruma getiren bir sisteme entegre olmadan yana tavır almıştır. Bu entegre olma sürecinde, meşhur Truman Doktrini'nin[789] de büyük katkısı olduğu birçok kişi tarafından dile getirilmektedir. Kısaca, Türkiye'de yaşanan tüm askeri darbelerin[790] kendine münhasır özel ve genel sebepleri olduğunu dile getiren birçok araştırmacı[791] tarafından kaleme alınan bilimsel makaleler çokça mevcuttur. Bunlardan birisi olan Hasan Akay'ın konuyla ilişkili makalesinde ortaya koyduğu sebepleri ana başlıklarıyla aktarmasını özellikle tercih ettiğimi ifade etmek isterim. Buna göre, Türkiye'de yapılan askeri darbelerin sebeplerini ana başlıklar altında şöyle sıralamak mümkündür;

---

[786] Akay, a.g.m., s. 70.

[787] Oral Sander, Siyasi Tarih 1918-1994, 2002: Ankara, İmge Kitabevi Yayınevi, s. 253-254.

[788] Akay, a.g.m., s. 70-71.

[789] Bkz. Levent Kalyon, Truman Doktrini Üzerine Bir Analiz, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/84525.

[790] Türkiye'de askeri darbe olarak genel kabul gören tarihler şunlardır; 27 Mayıs 1960 Darbesi, 12 Mart 1971 Darbesi, 12 Eylül 1980 Darbesi ve 28 Şubat 1997 Darbesi.

[791] Türkiye'de birçok araştırmacı tarafından yaşanan askeri darbeleri farklı açılardan irdeleyerek kaleme alınan makale, master tezi gibi materyaller mevcuttur. Örneğin 27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi'nin farklı açılarından bazılarını şöyle sıralamak mümkündür; Sefa Salih Aydemir, 27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi'ne Giden Süreçte Üniversitenin Etkisi; Aziz Kılıç, 27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi'nin Yükseköğretime Etkileri; Meltem Şahin, 27 Mayıs 1960 Askeri Darbe'nin Meşrulaştırılma Çabası: "Akis Dergisi Örneği"; İsmet Üzen, 27 Mayıs 1960 Askeri Müdahalesi ve Demokrasi Eğitimi; Ebru Gençalp, 27 Mayıs 1960 Askeri ve Basındaki Yansımaları; Şerif Demir, 27 Mayıs Askeri Darbesine Hazırlık Sürecinde Cumhuriyet Halk Partisi; Süleyman Aşık-Asuman Karabulut, Dönemin Tanıklarından 27 Mayıs 1960 Askerî Darbesine Farklı Bakışlar; Yücel Onur Aslan, Neden ve Sonuçlarıyla 27 Mayıs 1960 Darbesi; Hüseyin Sert, "Yassıada" ve Ötesi: 27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi'nin Türk Dışişleri Bakanlığı'na Etkisi.

1. Hegomonya
2. Askeri Vesayet ve Siyasetçilere Olan Güvensizlik
3. Hassas-Kırılgan Ekonomi
4. Askeri Kültür ve Anlam Yüklemesi
5. Hükümet Gücü Eksikliği
6. Cumhurbaşkanlığı Seçimleri
7. Cumhurbaşkanı ve Başbakan Liderliği/Çift Başlılık
8. Terör ve Üniversite Gençliği
9. Ombudsman Eksikliği
10. Muhalefet Kültürümüzün Noksanlığı
11. Kutuplaşmalara Açık Sosyal Yapı
12. Hukukun Yoruma Açıklığı ve Üst Mahkemelerin Vesayeti
13. Sınırlı Sivil Toplum[792]

II. Dünya Savaşı sonrası kutuplaşan dünyada oluşan askerî yapılanmanın özellikle kullandığı alanlardan birisinin de eğitim alanı olduğu görülmektedir. 27 Mayıs 1960 Askerî Darbesi sonrası kurulan hükümetler de bundan farklı davranmamış, siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel alanda birçok düzenlemeler yaptığı gibi eğitimde de yapmaktan geri kalmamıştır. Nitekim Aziz Kılıç'ın "27 Mayıs 1960 Darbesi'nin Eğitim Hayatına Etkileri" adlı makalesi, askeri darbe sonrası kurulan hükümetlerin eğitimle ilgili yaptıkları icraatlara dair önemli bilgiler vermektedir. Kılıç makalesinde bunu aşağıdaki ifade ettiği görülmektedir;

> *"27 Mayıs askerî rejimi, kalıcı askerî bir yönetime dönüşmeyi düşünmemekle birlikte, siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel ve diğer birçok alanda yaptığı düzenlemelerle toplumsal değişim ve dönüşümün yönü üzerinde belirleyici olmaya çalışmıştır. Bu dönemde egemen olan toplumsal, siyasal ve ekonomik yapılar ve bunlara yönelik anlayışlar eğitim hayatı üzerinde de etkili olmuştur. 27 Mayıs Askerî Darbesi'ni gerçekleştiren kadroların ilk müdahale ettikleri ve denetim altına almaya çalıştıkları alanlardan biri eğitim sistemi olmuştur."*[793]

27 Mayıs 1960 Askerî Darbe sonrası kurulan hükümetlerin ilk icraatları içerisinde yer alan eğitimle ilgili aldıkları kararlara bakmak gerekmektedir. Kılıç bahse konu makalesinde, darbe sonrası kurulan hükümetin eğitim sistemi planlamasına hazırlık için bir

---

[792] Akay, a.g.m., s. 73-75; Uyar, a.g.m., s. 82-89.

[793] Aziz Kılıç, 27 Mayıs 1960 Darbesi'nin Eğitim Hayatına Etkileri, Alınteri Sosyal Bilimsel Dergisi Araştırma Makalesi (Journal of Social Sciences), 2020, 4(2). 89-110, dergipark.org.tr/en/pub/alinterisosbil; Abdullah Kara, 27 Mayıs 1960 Darbesi'nin Eğitim Faaliyetlerine Etkisi: Toplum ve Ülke İncelemeleri Dersi Bağlamında İncelenmesi, Anasay, 2022, Yıl. 6, Sayı. 19, 255-277, https://www.academia.edu/105386362 /27_MAYIS_1960_DARBES%C4%B0N%C4%B0N_E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M_FAAL%C4%B0YETLER%C4%B0NE_ETK%C4%B0S%C4%B0_TOPLUM_VE_%C3%9CLKE_%C4%B0NCELEMELER%C4%B0_DERS%C4%B0_BA%C4%9ELAMINDA_%C4%B0NCELENMES%C4%B0.

"Eğitim Danışma Komisyonu" kurulduğunu ve kurulan komisyonun amacını şöyle açıklamaktadır;

> *"Milli Eğitim planının hazırlanması için gereken şartları, tedbirleri düşünmek ve konunun fikrî, idarî esaslarını tespit etmek"*[794]

Kılıç'ın bahse konu makalesinden anlaşıldığına göre, komisyonun Prof. Dr. Ratip Berker başkanlığında oluşturulan ve komisyona çeşitli üniversitelerden akademisyenlerin, bürokratların ve gazetecilerin alındığı anlaşılmaktadır. İlk toplantısını 5 Eylül 1960'ta gerçekleştiren komisyonun katılımcıları arasında Milli Birlik Komitesi üyelerinden Alparslan Türkeş, Sami Küçük, Mustafa Kaplan, Suphi Gürsoytırak'ın da olduğu görülmektedir.[795] İlk toplantı sonrası komisyon başkanı Berker'in tavsiye kararlarını açıklamak için düzenlediği basın toplantısında alınan kararların gerekçesini; cehaletin yok edilmesi, yetişkinler için eğitiminin sağlanabilmesi ve Türkiye'de bir "Eğitim Seferberliği" açılımının yapılmasının zorunlu olduğu şeklinde aktaran Kılıç, komisyonun tavsiye kararlarını makalesinde şöyle vermektedir;

1. Yurdun her yerinde gündüz-gece ve tatil günleri faaliyet gösterecek "Millet Okulları" açılmalı ve Ordudaki temel eğitimle bu girişim desteklenmelidir.
2. Her okuma yazma bilen bir kişi, bilmeyen bir kişiye öğretmelidir.
3. Cehaletin yok edilmesi için her aydına görev verilmeli ve gençler bu konuda mecburi hizmete çağrılmalıdır.
4. Gezici kadın kurslarından ve aydın Türk kadınlarından faydalanılmalıdır.
5. Köylerdeki camiler okul binası olarak kullanılmalıdır.
6. UNESCO Milli Komisyonu ile Milli Eğitim Bakanlığı'nın ortak kurdukları Temel Eğitim Merkezleri ülke ölçüsünde geliştirilmelidir.

Yukarıdaki komisyon tarafından alınan tavsiye kararlarından da anlaşıldığı üzere, önerilen tavsiye kararlarının odak noktasının halk eğitimi kısmına ilköğretim kurumlarının da eklendiği ve ısrarla üzerinde durulduğu görülmektedir.

Fotoğraf 59: Hüseyin Özdemir, Hasane Ilgaz ve Gazeteci İffet Halim Oruz, 1948 Hüseyin Özdemir'in Evi, Omorfo[796]

Önemli olduğu tartışma götürmeyen bu kararların hem Balyemez'in ve hem de Özsezer'in kitaplarında T.C.'den Kıbrıs'a gönderilen öğretmenlerin tamamının Kıbrıs'taki ortaeğitim kurumlarında görev yaptığı ve Ankara'dan yönlendirildiği

[794] Kılıç, a.g.m., s. 94-95.
[795] Kılıç, a.g.m., s. 95.
[796] Tülin Berova Özel Arşivi.

bahsedilmektedir. Ancak 27 Mayıs 1960 Askerî Darbe sonrası kurulan hükümetlerin eğitim konusundaki tavsiye kararlarında ilk kez ilkokul düzeyine kadar indirildiği görülmektedir. Dolayısıyla 1960 öncesi dönemde neredeyse tamamının halk eğitim öğretmeni olarak geldikleri ve psikoharekat faaliyetlerini ortaokullarda yürütmek amacıyla görevlendirildikleri anlatılmaktadır. Dolayısıyla 1960 Askerî Darbe sonrası Ada'ya gönderilen üst düzey yetkililerin bu kararı uygulama adına tek seçeneklerinin Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji olduğu değerlendirilmektedir.[797]

İşte Özsezer'in kitabında yer verdiği bazı belgeler Ada'daki bu sürecin nasıl ele alındığına dair önemli ipuçları vermektedir. Örneğin Özsezer'in kitabındaki Denktaş'ın Ada'ya "Halk Eğitimi Öğretmeni"[798] adı T.C.'den öğretmen getirilmesi sürecini hızlandırmak adına kaleme aldığı mektuplara yer vermesi gerçekten önemlidir. Denktaş'ın önce Maarif Müdürü W. B. Tudhope ile sonra da yerine gelen Ligthbody'la olan yazışmaları[799], Ada'ya "Halk Eğitimi Öğretmeni" yeniden getirilme alt yapısının oluşturulduğu göstermektedir. Burada en dikkat çeken noktanın Maarif Müdürü Tudhope ile yerine atanan Ligthbody'nin bu duruma karşı olan pozitif tutumunun öne çıkmasıdır.[800]

Denktaş'ın konuyla ilgili olarak yazdığı mektuplardan birisinde konuyu aşağıdaki cümlerle şu şekilde ifade ettiği görülmektedir;

> *"… Halbu ki halk eğitimi meselesi, senelerce ihmale uğramış olan Türk köylüsü için hayati bir meseledir ve enerji ile ele alınması gerekmektedir. 33 köyde Türklerin Rumca konuşur durumda olduğu malûmunuzdur. Aynı zamanda Kıbrıslı İlkokul öğretmenleri, tayin oldukları köylerde ikamet etmemek için imtiyaz kazanmış durumdadırlar. Birçok köylerde ilkokul öğretmeninin yüzünü bile görememiş köylüler vardır. Köylünün sosyal gelişmesi ve ekonomikkalkınması ile alâkadar olacak hiçbir kimse mevcut değildir…"*[801]

Bu kapsamda Özsezer[802] 1950-1960 döneminde Ada'ya eğitim maksadıyla gönderilen öğretmen sayısının 98 olduğu ancak bu rakama "Halk Eğitimi Öğretmeni" kapsamında gelenlerin dahil edilmediğini ifade etmektedir. Halk eğitimi öğretmenlerinin Kıbrıs'a gelişlerinin dönemin gazetelerinden Halkın Sesi ile Bozkurt gazetesine de yansıdığı

---

[797] İngiliz İdaresi altındaki öğretmen kolejinin, 1958 yılına etnik yapıya göre ayrılmasının bu noktada T.C'li yetkililere serbest bir faaliyet alanı yarattığı değerlendirilmektedir.

[798] Özesezer kitabında, Ada'ya Halk Eğitimi Öğretmeni getirilmesi hususunda "Şevket Gedikoğlu ve subayların Kıbrıs'a Getirilmeleri İçin Neden Halk Eğitimi Seçildi?" başlığıyla ortaya koyduğu argümanların, sebepten çok bir sonuç olarak görülmesi gerektiği kanaatindeyim.

[799] Özsezer, a.g.e. (Teşkilat), s. 54-56.

[800] Bu durumun T.C. ile İngiliz Hükümeti arasındaki Kıbrıs sorununa karşı olan bakış açılarının örtüşmesinin bir rolünün olduğu değerlendirilmektedir.

[801] Özsezer, a.g.e. "Teşkilat", s. 55.

[802] Özsezer, a.g.e. "Teşkilat", s. 48; Özsezer (Ortaöğretim), s. 188.

görülmektedir.[803] Buna ilaveten Kıbrıs'taki "Halk Eğitim Merkezi'nin" Ada'daki çeşitli faaliyetlerinin de ayrıca yansıdığı unutulmamalıdır.[804]

Sonuç olarak Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nin kapatılarak yeniden dönüştürülerek açılması çerçevesindeki süreçte, kolej idaresi tarafından yapılan hazırlıkların 1960 Askerî Darbe sonrası kurulan hükümetlerin aldıkları eğitim alanındaki tavsiye kararlarının yerel düzeyde ve kurumsal bir kimlik adı altında uygulanmasına olanak sağlacağı değerlendirmesinin T.C'li idareciler tarafından yüksek sesle dillendirildiği görülmektedir. T.C.'li idareciler tarafından yüksek sesle dillendirilen bu duruma karşılık Ada'daki muhataplarınca verilen ilk tepkinin 11 Ocak 1961 tarihli Halkın Sesi gazetesinde "Maarife Zarar Veren Konular"[805] başlığıyla "T. (Tahir) Tamer" rumuzuyla yayımlanan yazı olduğu değerlendirilmektedir.

Bu tarihten itibaren konunun kapanmadığı, daha da alevlendiği anlaşılmaktadır. Bu anlamda kolej müdürü Reşat S. Ebeoğlu'nun Maarif Daiesi müdürünün eliyle kalem aldığı ve İcra Heyeti Başkanı'na gönderdiği 13 Kasım 1961 tarihli yazının ikinci kısmında konunun etraflıca dile getirildiği görülmektedir. Ebeoğlu konuyu aşağıdaki cümlelerle dile getirmektedir;

> *"... Kıbrıs Türk Öğretmen dev bir tahsil vererek yetiştirmek gaye ve sistemini güttüğü halde son zamanlarda Kıbrıs Öğretmen Koleji'ni âli bir okul yerine tâli bir okul halinde göstermek istiyen[806] bazı ifade ve davranışların müessesemiz ve cematimiz leyhinde olamıyacağını kaydederken İcra Heyeti'nizin Türk Öğretmen Koleji'nin müstakil ve yüksek bir müessese olarak idame ettirilmesi konu ve önemini tezekkür lütfunu esirgemiyerek müessesemizin bir âli okul olduğunu ve bir tâli okul muamelesine tabi tutulamıyacağını tavzih etmesini saygılarımızla rica ederiz.*
>
> *Kıbrıs Türk Cemati'nin mukadderatını eline alacak müstakbel nesillerimizin yetişeceği kültür ve eğitim müesseselerimizin randıman ve gelişim mesuliyetini üzerine alan şahısların; ilkokul, ortaoku, lise ve teknik okullar yanında ilkokul öğretmeni yetiştiren eğitim müessesesini ön plana almak ve onu emin bir müessese halinde yaşatmak için gereken gayret ve anlayışı göstermekten geri kalmadıklarına inanmakta ve bu*

[803] Özeser, a.ge. (Teşkiat), s. 61-63; Halkın Sesi, 18 Şubat 1959, s. 2; Bozkurt, 18 Şubat 159, s. 2.
[804] Bkz. Özsezer, a.g.e. (Teşkilat).
[805] K.K.T.C. Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi, TCM Eğitim Dosyaları, KTY, 06-1961-235; Halkın Sesi, 11 Ocak 1961 tarihli nüsha. Ayrıca kitabın "Kıbrıs Türk Basını'nda Çıkan Haberler" adlı bölümde bahse konu haberin detaylarına bakılabilir.
[806] İsteyen.

inanışta en büyük teselli ve cesareti bulduğumuzu, İcra Heyetimizin yüksek müsaadeleri ve derin saygılarımızla belirtmek isteriz."[807]

1961 yılında kolejin kapatılmasına ramak kaldığı ve olayın nasıl bir yöntemle ele alındığına dair ilk bilgilere ilk elden o dönemde kolejin birinci sınıf öğrencisi Salih Emiroğluları'ndan öğrenilmektedir. Kendisi ile yapılan röportaj sırasında Emiroğluları'nın, o günleri net bir şekilde hatırlaması ve konu açıldığı zaman gösterdiği duygusal reaksiyonun röportaj sırasında beni çok etkilediğini de belirtmeden geçemeyeceğim.

Salih Emiroğluları'ndan elde edilen bilgiler ışığında, olayın bir Cumartesi günü sabah saatlerinde olduğu, Lefkoşa Türk Lisesi'nin spor salonunda gerçekleştiği ve kolej yöneticileri ve öğrencileri dışında Kıbrıs Türk üst düzey yöneticileri ile T.C. Lefkoşa Büyükelçisi'nin hazır bulunduğu anlaşılmaktadır. O gün yaşanan bu olayı Emiroğluları, şöyle aktarmaktadır;

"…Bu okuldan mezun olan herkes, ilkokulda öğretmeni, yani çocuklara bütün derslere verecek şekilde donanımlı bir öğretmen olarak yetişirdi. Bir ilkokul öğretmeni olabilmek için bir öğrenci, önce ortaokulu, liseyi ve sonra da bizim zamanımızda iki yıllık eğitimi bitirmesi gerekiyordu. Türkiye'de ise bu durum farklıydı. Öğrenciler ortaokudan sonra öğretmen okuluna giderlerdi ve hatırlayabildiğim kadarıyla 2 veya 3 seneden sonra öğretmen olabilme imkânını yakalardı. Böylece köylere ve benzeri yerlere atanabiliyorlardı. 1961 yılında kolejdeki birinci sınıf olduğum dönemde, ansızın birgün okul müdürümüz o zaman Fevzi Selen adında birisiydi ve hepimizi lisenin spor salonunda toplayarak, idaremizin bir tasarrufu olan meseleyi söyleyeceğim ve size bir hafta mühlet vereceğim dedi. Konu hakkında düşünecek ve kendi aranızda tartıştıktan 1 hafta sonra, ayni salonda toplanacağız ve bu konuyu sizlerin oylarınıza sunacağım şeklinde konuştu. Elbette ki bizde bir merak uyandı ve kendi aramızda konunun ne olduğu konusunda konuşurken, sn. Selen konuyu şöyle aktardı: 'Bizim burada ancak liseüstü 2 sene sonra öğretmen olma imkânı bulunurken, Türkiye'de öğretmen olma koşulları ortaokuldan sonra öğretmen okullarına gitmek suretiyle olabiliyordı. Dolayısıyla İdarenin tasarrufu, kolejin kapatılarak ortaokuldan sonra sınavla öğrenci alınması ve Türkiye'ye gönderilerek oradan mezun olanların ilkokul öğretmeni olması yönündeydi. Ancak bu durumun bizi çok kapsamadığını düşünüyorduk. Hatta konuyla ilgili olarak ikinci sınıf öğrencilerinden çok ciddi tepkiler gelmeye başlamıştı. Neticede bizim sınıftaki öğrenciler de kendi durumlarının ne olacağı konusunda kafa patlatmaya ve konuyu sorgulamaya başlamıştık. Dolayısıyla bu durumdan dolayı birinci sınıf öğrencileri ile ikinci sınıf öğrencileri arasında ciddi

[807] K.K.T.C. Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi, TCM Eğitim Dosyaları, KTY, 06-1961-29-04.

gerginlikler yaşandı. Hatta bir araya kavgaya kadar büyüdüğü amanlar oldu. İkinci sınıf öğrencilerinin bu duruma karşı olduklarını açıkça ifade edip, bu burumun kabu edilemez olduklarını ifade etmekteydiler. İkinci sınıf öğrencileri içerisinde verilen tepkinin önde gelenlerin başında Arif Hasan Tahsin ile Yaşar Gunni'nin önplana çıktığını hatırlıyorum. Bizim yakaşık 60 kişilik birinci sınıf öğrencileri konuyu daha çok 'o ne güzel bir seneden öğretmen olacağız' şeklinde değerlendirken, sanırım 30 kişi civarında olan ikinci sınıf öğrencileri de 'mademki bir seneden öğretmen olma imkânı vardı niye biz iki sene okuduk, bu bize yapılan büyük bir haksızlıktır' gibi benzeri tepkiler ve tartışmaların ardından gün gelip çattı. Bir hafta araızda tartışatartışa geçmişti ve o gün gelmişti. İdare bizi abah bayrak töreninin ardından oylamanın yapılacağı lisenin spor salonuna topladı. Zira o dönemlerde dersler Cumartesi günü öğlene kadar yapılırdı. Toplantıya sn. Denktaş, Büyükelçi Dırvana, sn. Dr. Fadıl Küçük, sn. Hüsnü Feridun ve müdürümüz Reşat Süleyman Ebeoğlu katıldı. Bu bir hafta için Selen Fevzi olan müdürümüz değişmişti ve yerine Reşat Süleyman Ebeoğlu gelmişti. İlk önce konuşmasını sn. Büyükelçi Emin Dırvana kısa bir konuşma yaptı ve konuşmasının ağırlığını daha çok konunun ekonomik boyutuyla ilgili konularda sürdürdü. Ardından Dr. Fadıl Küçük konuştu ancak sn. Denktaş'ın konuşma yapması için çağrılmadı. Dr. Fazıl küçük'ün konuşmasının yaşanan sesizliğin ardından oylama yapılmasına geçilmesi beklenirken, sn. Ebeoğlu'nun ayağa fırlayarak ve kürsüye gelerek 'Yazıklar olsun size, hele sen Rauf Denktaş sana da yazıklar olsun, sana verdiğim emeklere de yazıklar olsun, nasıl bu kararı almaya kalkışırsınız ve bunun sorumluluğunu çocuklara yüklersiniz. Karşı tarafın unsuru (Kıbrıs Rum Tarafı) öğretmen kolejini 2 seneden 3 seneye çıkarırken, siz 2 seneyi de 1 seneye indiriyorsunuz. Ben de bu kurumdan ayrılacağım ve emekli olacağım. Sizlere yazıklar olsun' diyerek kürsüden ayrıldı. Bizler bu durum karşısında şaşkın şaşkın bakarken, ortalığı bir anda derin bir sessizlik kapladı ve sonra da herkes salondan sırayla ayrılmaya başladı."[808]

Milliyetçi bir kişiliğe sahip olduğu anlaşılan Ebeoğlu ile ilgili bir anısını da Emiroğluları şöyle paylaşmaktadır;

"1963 yılında bomba konan Bayraktar Camisi haberinin duyulmasının hemen akabinde camiye giderek orada bombanın tesiriyle yanan, sayfaları parçalanan bir Kuran'ı (Kur'an-ı Kerim) alan Ebeoğlu, bizlere her Cumartesi nutuk çekerdi. Bir Cumartesi gününün nutuk konusu da buydu."

[808] Salih Emiroğlu, 20.09.2023 tarihinde, Yeniiskele/Bahçeler bölgesindeki evinde yapılan röportaj.

Ebeoğlu'nun koleje atandığı Ocak 1961'den itibaren öğrencileriyle kurduğu etkili iletişiminin izlerinin 1963 sonrası dönemde de öğretmen kolejinden mezun olanlar üzerinde bıraktığı olumlu etkiyi günümüzde de görmek mümkündür. Örneğin bunlardan sadece birisi olan Kıbrıs Türk Kadınlar Birliği Başkanı Halide Tunceri'nin, Türk Lisesi'nin üst katında 3 yıllık kolej eğitimi sonrası mezun olduğu 1970 yılında kolej müdürü Ebeoğlu ile ilgili kurduğu olumlu ve güzel ifadeler aşağıdaki gibidir;

> *"… Bu köklü kurumun başında o dönemki müdürümüz rahmeti bol olsun Süleyman Ebeoğlu bulunuyordu. Okuldaki çalışmalarla gurur ve heyecan duyan, bilginin yanında daha çok hayata yönelik deneyimlerini aktarmaya çalışan, milliyetçi, vatan sevgisiyle dolu bir kişilikti.*
>
> *Biyoloji derslerimizin çoğu süresi bizlere bunları aktarmakla geçerdi. Son dakika hatta teneffüs zili çaldıktan sonra bile kara tahtaya dersle ilgili bir, iki cümle yazardı. 'Every action you do, is a part of your education' cümlesi hiç kulaklarımdan silinmediği gibi…"*[809]

Fotoğraf 60: Kıbrıs Türk Kadınlar Birliği Başkanı Halide Tunceri, 2025

Bahse konu konuşma sonrası kolejin kapatılma konusunun askıya alındığı anlaşılmaktadır. Sn. Emiroğluları'nın verdiği bilgilerden hareketle, gerçekleşen bu olay sonrası bir hafta sonra kolej müdürü Fevzi Selen'in yerine Reşat Süleyman Ebeoğlu'nun atandığı görülmektedir. K.K.T.C. Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi'nin TCM Eğitim Dosyaları kataloğunda yer alan bir belgedeki bilgilere göre, Ebeoğlu'nun 1 Şubat 1961 tarihinden itibaren Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'ne müdür olarak atandığı görülmektedir. Maarif müdürü tarafından kaleme alınan resmi yazı 27 Ocak 1961 tarihli olup, gerekli hazırlıkların yapılmasıyla amacıyla birer kopyasının Lefkoşa Türk Lisesi ile Türk Öğretmen Koleji müdürlüklerine de gönderildiği anlaşılmaktadır.[810] Emiroğluları'nın canlı tanıklığıyla haberdar olduğumuz bu olayın tam olarak gerçekleştiği tarihin, Ocak ayının ortalarında olduğu anlaşılmaktadır.

[809] Kıbrıs Türk Kadınlar Birliği Başkanı Halide Tunceri ile 19.02.2025 tarihinde yapılan röportaj.
[810] K.K.T.C. Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi, TCM Eğitim Dosyaları, KTY, 06-1961-235-01.

Fotoğraf 61: Salih Emiroğluları, Mayıs, 2024, İskele

Cuma 19 Ağustos 1960

Bozkurt

GÜNLÜK MUSTAKİL SİYASİ GAZETE

Her Gün 4 Sayfa Fiatı 15 Mil

SAYI : 1556 YIL : 9

Türkiye'nin ilk Kıbrıs Büyükelçisi, Makarios'a itimatnamesini Sundu

DİRVANA, KIBRISLILARA HİZMET ETMENİN KENDİSİ İÇİN ZEVK OLACAĞINI SÖYLEDİ

"Cumhuriyetin barış ve huzur içinde yaşaması hedefimizdir"

Belge 106: Yarbay Emin Dırvana'nın T.C. Lefkoşa Büyükelçisi Olarak Atandığını Gösterir Haber Kupürü, Bozkurt, 19 Ağustos 1960.

V.XVII Kolejde Uygulanan Serbest Zaman Uygulamaları

Ioannis ve Kaminaridis, kolejde yoğun bir günlük programın uygulandığını ve öğrencilerin güne 6.00-6.30 saatlerinde jimnastikle başladıklarını aktarmaktadırlar. Muhtemelen 1 saat süren bu uygulama sonrasınra kahvaltıya geçildiği ve saat 08:00'de öğrencilerin derslere başladığı anlaşılmaktadır. Kolejde 08:00-13:00 saatleri arasında devam eden derslerin ardından 1 saatlik öğle yemeği ile molası sonrası derslerin 14:00-16:30 saatleri arasında devam ettiği anlaşılmaktadır. Yoğun bir programdan geçen kolej öğrencilerinin Çarşamba ve Cumartesi günleri öğleden sonralarının boş olduğu görülmektedir. Kolej öğrencilerinin gün boyu serbest zamana sahip tek günlerinin Pazar günü olduğu görülmektedir. Çarşamba ve Cumartesi günleri öğleden sonra serbest zaman hak kazanan öğrencilerin kolej spor kulüplerinde sporla ilgilenen öğrencilerin olduğu anlaşılmaktadır. Sporla ilgilenen bu öğrencilerin daha çok futbol, basketbol, tenis masa tenisi, kriket[811], yüzme, atletizm ve hokey vb. spor branşlarında aktiviteler olduğu

[811] Kolejde yapılan spor dalları arasında özellikle kriket sporunun 1937-1939 yılları arasında denendiği çok da rağbet edilmediği için terkedildiği anlaşılmaktadır.

görülmektedir. Pazar günleri gün boyu serbest zamanı olan öğrencilerin vakitlerini genellikle Omorfo'nun kahvahanelerinde, bazı spor kulüplerinde ve kafelerinde gazete okuyarak bilardo, tavla, kart vb. oyunlar oynayarak geçirdiklerini aktaran Ioannis ve Kaminaridis, ayrıca bazı öğrencilerin o bölgede bulunan ailesi ve/veya akrabalarının yanına gittiklerinden bahsetmektedirler.[812]

Kolejde kalan öğrencilerin ise serbest zamanlarını daha çok kütüphanede ve 2 veya 5 nolu oda geçirdiklerini aktaran Ioannis ve Kaminaridis, ugun olan bu odalarda bazı müzik aletleriyle veya marangozluk işlerinde pratik uygulamalar yaparak vakitlerini geçirdiklerinden bahsetmektedirler. Akşam saatlerinde ise hem Kıbrıslı Türk hem de Kıbrıslı Rum öğrencilerin sosyalleşme adına akşam yemeği sonrasında kendi aralarında[813] gruplar halinde şarkıların söylendiği, şakaların ve modern dansların yapıldığını aktaran Ioannis ve Kaminaridis, sıkı kurallar uygulanan kolejde bazen ölçünün kaçırılabildiği bilgisini paylaşmaktadırlar.[814]

Zaman zaman kolej idarecileri taafından bazı devlet dairelerinden üst düzey yetkililerin[815] de koleje davet edildiği görülmektedir. Ioannis ve Kaminaridis, davet edilen üst düzey kişilerin genelde Merkezi Tarım (Ziraat) Okul Salonu'nda bazı etkinlikler gerçekleştirdiğini aktarmaktadırlar. Bu etkinlikler sırasında bazen Kıbrıslı Türkler ile Kıbrıslı Rumlar arasında bazı tartışmaların olabildiğini ancak bu tartışmalar esnasında genel çerçevede seviyenin hep korunduğu bilgisini vermektedirler.[816]

Merkezi Tarım Okul Salonu'nda zaman zaman hem okul idarecilerinin aileleri hem de kolej öğrencilerinin katılımıyla bazı sanatsal faaliyetlerin yürütüldüğü anlaşılmaktadır. Bahse konu salonda yürütülen bu sanatsal faaliyetlerin daha çok tiyatro gösterileri[817], dans gösterleri, sergiler ile müzik dinletileri çerçevesinde olduğu görülmektedir.[818]

Ioannis ve Kaminaridis, özellikle II. Dünya Savaşı sırasında İngiliz askerlerinin Omorfo'nu hemen dışında bir kamp kurduğundan, kurulan bu kampta muhtemelen mesaj almak ve göndermek için dikilen bir metal vericinin bulunduğundan ve yerel halkın bu metal vericiye "Kulaklık" olarak adlandırdığından bahsetmektedirler. Bahse konu kamptaki askeri üst düzey askeri yetkililerin, hem kolej yöneticileri hem de öğrencileriyle kurdukları sıcak ilişkiler sayesinde, düzenli olarak taraflar arasında futbol

---

[812] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 199-201.

[813] Hakkı Atunla yapılan Ağustos 2023'deki kolejle ilgili röportajda, kolej içerisinde Kıbrıslı Rum ile Kıbrıslı Türkler arasında, kolej dışında gerçekleşen siyasi olayların vb. tartışmaların yansımasına ve bu çerçevede gelişmelerin kolej idarecilerin pek de fırsat vermedikleriini aktarmaktadır.

[814] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 201-202.

[815] Koleje gelen üst düzey yetkililerin, daha çok Eski Eserler Dairesi, Tarım Dairesi ve Tıbbi Hizmet Dairesi'nden geldiği görülmektedir.

[816] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 202.

[817] Ioannis-Kaminaridis'e göre kolejde sahnelenen ilk tiyatro gösteririsinin 11.06.1938 tarihinde tek perdelik "The Threat of Scarlet" olduğunu belirtmektedirler.

[818] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 202.

maçlarının yapıldığı görülmektedir.[819] Kolej ile kamp arasında gelişen ilişkiler sonrası, kamp askerlerinin koleje ait tenis kortları ile bazı etkinlikleri için Merkezi Tarım (Ziraat) Okul Salonu'nu sık sık kullandıkları anlaşılmaktadır.[820]

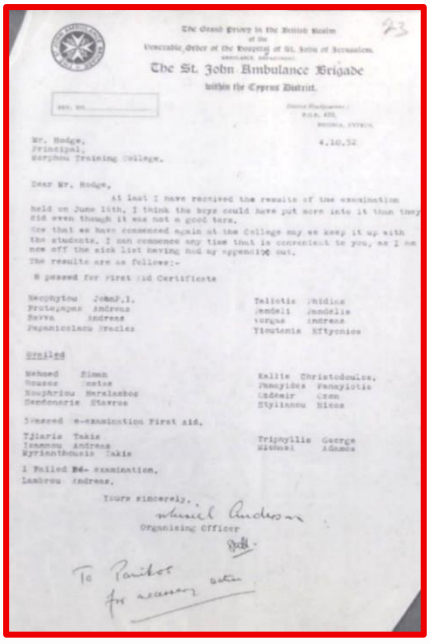
Kolejde spor konusuna verilen değeri, kolejin mezuniyet sonrası verilen "Teacher's Certificate" belgesinde gösterilen 5 ana dersten birisi olan "Physical Education/Beden Eğitimi" dersinden de anlamak mümkündür. O sebeple kolej içerisinde kurulan çeşitli spor kulüplerinin faaliyetlerine öğrencilerin yetenekler ve tercihleri doğrultusunda katılımlarının teşvik edildiği görülmektedir.[821]

Kolejin her öğretim yılı sonu yani, Mayıs veya Haziran ayları başları gibi dönemde, kolej birinci ve ikinci sınıf öğrencileri arasında her yıl düzenlenen spor müsabakalarının, yarışmalarının ve münazaaların yapıldığı görülmektedir. Bahse konu müsabakalarda ve yarışmalarda dereceye giren öğrencilerin ödüllendirildiği görülmektedir. Yapılan münazaalarla öğrencilerin pratik İngilizcelerinin geliştirilmesi hedeflendiği anlaşılmaktadır.[822]

Ayrıca kolej içerisinde öğrencilerin mezun olduklarında gittikleri kırsal ilkullarında öğrencilerin yanı sıra bölge sakinlerine de yardımcı olabilmeleri amacıyla bazı kursların da eğitim programının bir parçası olduğu görülmektedir. Örneğin bu kurslardan birisi olan ilkyardım kursunun amacı bu kapsamda değerlendirilmektedir. İlkyardım kursuna katılan öğrencilerin yapılan değerlendirme imtihanı sonunda başarılı olan öğrencilere sertfika verildiği görülmektedir. Kolejde önceleri bu kursun kolej yanındaki kamp askerleri tarafından düzenlendiği görülmektedir. Daha sonraki örneğin Mr. Hodge döneminde ilkyardım kursunun merkezi İsrail'de bulunan "The St. John Ambulance Brigade" adlı bir kuruluş tarafından düzenlendiği anlaşılmaktadır. Arşivlerde konuyla alakalı bulunan belgelerden anlaşıldığı üzere, kolej müdürü Mr. Hodge döneminde ilkyardım kursunun Cumartesi günü sabah 10:15-12:00 saatleri arasında organize edildiği görülmektedir. Kolej müdürü Mr. Hodge döneminden önce yapılan ilkyardım kursunda aktif olarak rol kamp askerlerinin kursa katılan ve başarılı olanlara dair bilgilendirmeyi "Annual Report" şeklinde hazırladıkları raporlarla kolej idarecilerine aktardıkları görülmektedir. Mr. Hodge dönemindeki ilkyardım kurslarının sonuçları ise bahse konu kuruluş tarafından yapılan imtihana göre belirlendiği ve kolej yetkililerin resmi bir yazıyla bilgilendirildikleri anlaşılmaktadır. İlkyardım kursuna katılan ve başarılı olan öğrencilerin mezuniyet öncesi dönemde aldıkları ilkyardım kursu bilgilerinin kolejin futbol vb. diğer spor müsabakalarında yer alan sporculara destek amacıyla kullanıldığı da görülmektedir.[823]

---

[819] Bu konuda detay için bkz. Tablo 12: Kıbrıs Türk Basını'nda Yayınlanan Kolejle İlgili Haberlerin Listesi.
[820] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 202.
[821] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 202.
[822] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 202-203.
[823] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 203-204; Cyprus State Archive, PAK 1/15 (ΠΑΚ 1/15).

The St. John Ambulance Brigade
within the Cyprus District.

4.10.52

Mr. Hodge,
Principal,
Morphou Training College.

Dear Mr. Hodge,

At last I have received the results of the examination held on June 11th, I think the boys could have put more into it than they did even though it was not a good term.

Now that we have commenced again at the College may we keep it up with the students. I can commence any time that is convenient to you, as I am now off the sick list having had my appendix out.

The results are as follows:-

Passed for First Aid Certificate

Neophytou John P.1. Talliotis Achilios
Protopapas Andreas Jandelli Jandelis
Kaiva Andreas Yorgas Andreas
Papanicolaou Pavlos Yioutanis Kyprianos

Failed

Mehmed Sinan Kallis Christodoulos
Onasos Costas Panayides Panayiotis
Koupfrinu Heraklenos Cademir Leon
Dendeanris Stavros Styllianou Nicos

Screened re-examination First aid.

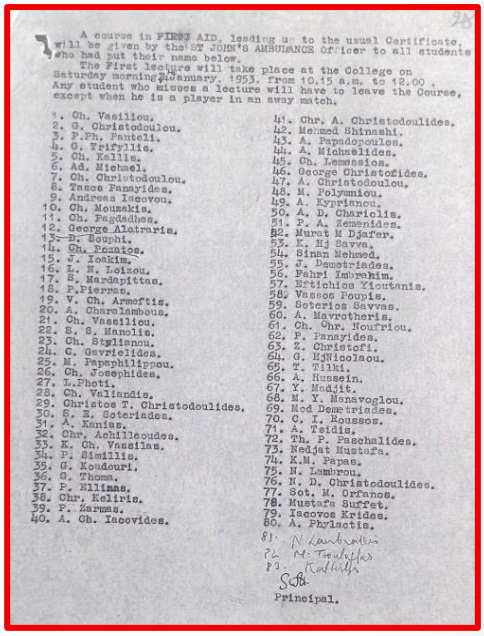
Tjiaris Takis Tripyllis George
Ioannou Andreas Michael Athanas
Kyriakidouris Takis

1 Failed Re-examination.
Lambrou Andreas.

Yours sincerely,
Samuel Anderson
Organising Officer

To Panikos
for reasons unto

Belge 107: Kolej Müdürü Mr. Hodge Döneminde (1952) Düzenlenen İlkyardım Kurs Sonuçlarını Gösterir Belge[824]

A course in FIRST AID, leading up to the usual Certificate, will be given by the ST JOHN'S AMBULANCE Officer to all students who had put their name below.

The First lecture will take place at the College on Saturday morning 24 January, 1953, from 10.15 a.m. to 12.00. Any student who misses a lecture will have to leave the Course, except when he is a player in an away match.

1. Ch. Vasiliou.
2. G. Christodoulou.
3. P.Ph. Panteli.
4. G. Tripyllis.
5. Ch. Kallis.
6. Ad. Michael.
7. Ch. Christodoulou.
8. Tasos Pannyides.
9. Andreas Iacovou.
10. Ch. Mouzakis.
11. Ch. Pagadhes.
12. George Alatramis.
13. D. Souphi.
14. Ch. Pozatos.
15. J. Ioakim.
16. L. N. Loizou.
17. S. Mardapittas.
18. P.Pierras.
19. V. Ch. Armeftis.
20. A. Charalambous.
21. Ch. Vassiliou.
22. S. S. Manolis.
23. Ch. Stylianou.
24. C. Gavrielides.
25. M. Papaphilippou.
26. Ch. Josephides.
27. L.Photi.
28. Ch. Valiandis.
29. Christos T. Christodoulides.
30. S. N. Soteriades.
31. A. Konias.
32. Chr. Achilleoudes.
33. K. Ch. Vassilas.
34. P. Simillis.
35. G. Koudouri.
36. G. Thomas.
37. P. Nikimas.
38. Chr. Kelitis.
39. F. Karmas.
40. A. Ch. Iacovides.
41. Chr. A. Christodoulides.
42. Mehmed Shinashi.
43. A. Papadopoulos.
44. A. Michaelides.
45. Ch. Lemesacos.
46. George Christofides.
47. A. Christodoulou.
48. M. Polymniou.
49. A. Kyprianou.
50. A. D. Charicliis.
51. P. A. Zemenides.
52. Murat M Djafer.
53. K. Hj Savva.
54. Sinan Mehmed.
55. J. Demetriades.
56. Fehri Ibrahim.
57. Ettichios Yioutanis.
58. Vassos Poupis.
59. Soterios Savvas.
60. A. Mavrotheris.
61. Ch. Chr. Nouriou.
62. P. Pannyides.
63. Z. Christofi.
64. G. HjNicolaou.
65. T. Tilki.
66. A. Hussein.
67. Y. Hadjit.
68. M. Y. Manavoglou.
69. Mod Demetriades.
70. O. I. Roussos.
71. A. Tsidis.
72. Th. P. Paschalides.
73. Nedjat Mustafa.
74. K.M. Papas.
75. N. Lambrou.
76. N. D. Christodoulides.
77. Sot. M. Orfanos.
78. Mustafa Suffet.
79. Iacovos Krides.
80. A. Phylactis.
81. N Lambrou
P.1. M. Tsiaplias
P.3. Kotsiris

Principal.

Belge 108: Kolej Müdürü Mr. Hodge Döneminde (1953) Düzenlenen İlkyardım Kursuna Katılım Listesini Gösterir Belge[825]

(a)

(b)

Fotoğraf 62: 1937 Yılında TTC'de Kriket Oynayan Bazı Öğrenciler ile 1951 Yılı Kolej Basketbol Takımını Gösterir Fotoğraflar *(a, b)*[826]

[824] Cyprus State Archive, PAK 1/15 (ΠΑΚ 1/15), s. 23.
[825] Cyprus State Archive, PAK 1/15 (ΠΑΚ 1/15), s. 23.
[826] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 203.

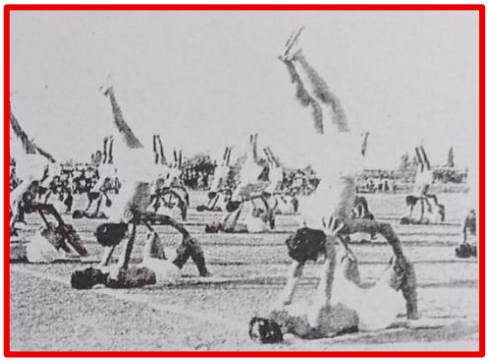

(a) (b)

Fotoğraf 63: 1950 Kolej Futbol Takımı ile 1951 Yılı Kolej Yüzme Takımını Gösterir Fotoğraflar *(a, b)*[827]

(a) (b)

Fotoğraf 64: 1951 Kolej Hokey Takımı ile Aynı Yılda Yapılan Jimnastik Gösterilerinden Bir Kareye Ait Fotoğraf *(a, b)*[828]

(a) (b)

Fotoğraf 65: 1950-1951 Dönemi Kolej Futbol Takımı ile 1953 Yılı Kolej Spor Takımını Gösterir Fotoğraflar *(a, b)*[829]

[827] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 203.
[828] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 205.
[829] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 205.

(a)

(b)

(c)

(ç)

Fotoğraf 66: Selçuk Ahmet Efem'in Kolej'de Okuduğu Dönemde Katıldığı Spor Faaliyetlerini Gösterir Fotoğraflar (a, b, c, ç)[830]

Kolej öğrencilerinin Kolejde yürütülen sportif ve sanatsal faaliyetlerin zaman zaman İngiliz hükümet yetkilileri, bölge halkı ve okul öğrencilerin ailelerinin oluşturduğu kalablık seyirciler tarafından da seyredildiği bilinmektedir.[831] Kolejin eğitim programına dahil edilen sportif ve sanatsal faaliyetlerin dışında öğrencilerin boş vakitlerini okulun bahçesinde yürüyüşler vey/veya kendi aralarında ve/veya diğer takımlarla basketbol, voleybol, futbol, masa tenis, atletizm vb. sporlar yaparak geçirdiği anlaşılmaktadır.

[830] Selçuk Ahmet Efe Özel Arşivi (kızı Işın Tuna aracılığıyla). (a) kodlu fotoğraf, Selçuk Ahmet Efem'in Girne Limanı'nda katıldığı "Hayat Kurtarma Kursu"nda, (b) ve (c) kodlu fotoğraf, Vasilya'da yüzme eğitimi aldığı sırasında ve (d) kodlu fotoğraf ise, kolej Kıbrıslı Türk öğretmenlerinden Fadıl Sami Efe'yle spor dersinde iken çekilmiş fotoğraflardır.

[831] Kolejin kuruluşundan 1950'li yılların sonuna dek düzenlenen sosyal faaliyetler için bkz. Elefteria Gazetesi ve The Cyprus Rewiev adlı derginin çeşitli nüshaları (Ör. Mc. Lellan'ın Koleji Ziyareti gibi).

(a)

(b)

Fotoğraf 67: Kolej Voleybol Takımı'nın Maçı[832] ile Kolejde Bahçesinde Dolaşan Öğrencileri[833] Gösterir Fotoğraflar, 1950'li Yıllar (a, b)[834]

[832] Özellikle yapılan voleybol maçlarında erkek öğrencilerin pantolon, kız öğrencilerin de uzun etek giyerek oynadıkları görülmektedir. Voleybol maçında dikkat çeken bir diğer ayrıntı ise, hakemin sandalye üzerine çıkarak maçı yönetmesidir.

[833] Kolej bahçesinde dolaşan öğrencilerin bulunduğu fotoğrafta en dikkat çeken ayrıntının, erkek öğrencilerin takım elbise ile kız öğrencilerinin de şık elbiseleri ile dolaşırken gözükmeleridir.

[834] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 206.

Fotoğraf 68: Kolejin Yürüttüğü Sportif Faaliyetlerin Müdür Hodge Döneminde İngiliz Hükümet Yetkilileri Tarafından Seyredildiğini Gösterir Fotoğraf[835]

Fotoğraf 69: Kolejdeki Kıbrıslı Rum Öğrencileri Tarafından Sahnelenen Sofokles'in Antigone Trajedyası'nı[836] Gösterir Fotoğraf, 1951[837]

[835] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 207.

[836] Antigone, antik çağ yazarı Sofokles tarafından M.Ö. 440'larda yazılmış tek perdelik tragedyadır. Sofokles'in günümüze ulaşan yedi tragedyasından en eskisidir. İlk defa M.Ö. 442 senesinde oynanmıştır. Olayların gelişim sırası açısında Oidipus ve Oidipus Kolonos'ta oyunlarından sonraki zamanda geçmektedir. Bireysel özgürlüğe inanan Antigone adlı kahramanın, inançları ile devlet yasalarının çatışması sonucu devlet otoritesine başkaldırışını ele alır. Dünya edebiyatının ilk "direniş" örneği kabul edilir. Kral Oidipus, Oidipus Kolonas'ta adlı oyunlarla birlikte Sophokles'in "Thebai Üçlemesi" veya "Oidipus Üçlemesi" şeklinde adlandırılan üçlemesinin son oyunudur. Diğer oyunlar gibi bu oyun da bağımsız oynanır. Antigone, üçlemenin son oyunu olmasına rağmen diğerlerinden önce yazılmıştır. Eser, ilk defa M.Ö. 442'de oynandı. Türkçe'ye Sabahattin Ali tarafından çevrilmiştir. Eser, Jean Cocteau, Friedrich Hölderlin, Jean Anouilh, Bertolt Brecht ve Kemal Demirer gibi çağdaş yazarlar tarafından yeniden yazılmıştır. Detaylı bilgi için bkz. Fırat Mollaer, Siyaset Teorisi ve Tragedya: Sophokles'in Antigone'sinde Yasa, Otorite ve Tiranlık, https://www.academia.edu/94974286/Siyaset_Teorisi_ve_ Tragedya_Sophoklesin_Antigonesinde_Yasa_Otorite_ve_Tiranl%C4%B1k, Toros G. Esgün, Antigone Tragedyasında Uyuşmazlık, Eşitlik ve Siyaset, https://www.academia.edu/38008076/Antigone_Traged- yas%C4%B1nda_Uyu%C5%9Fmazl%C4%B1k_E%C5%9Fitlik_ve_Siyaset.

[837] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 210.

Fotoğraf 70: Kıbrıslı Türk Öğrencilerin Tiyatro Gösterisi Sonrası Çekilen Fotoğraf, 8 Haziran 1943[838]

Fotoğraf 71: Kolejin (1943) ilk Yılında Hasan Rifat Siber ve Kolej Arkadaşlarından Burhan Nalbantoğlu ile Fotoğrafı[839]

Kolejin yaptığı sosyal etkinlikler içerisinde gezilerin de yapıldığı görülmektedir. Kıbrıslı Rumların yaptığı sosyal gezinin güzergâhı olarak Yunanistan'ın, Kıbrıslı Türklerin de Türkiye'yi seçtikleri görülmektedir. 1950'li yıllarda Kıbrıslı Rumların Kıbrıslı Türklere nazaran daha çok yurt dışına gezi düzenlediği anlaşılmaktadır.[840]

Kıbrıslı Türk öğrencilerinin böylesi gezilerin yapılması konusundaki ilk girişiminin kolej öğretim görevlisi Hüseyin Özdemir tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır. Hüseyin Özdemir, kolej yönetiminden Kıbrıslı Türk öğrencilerin de Türkiye'ye gezi düzenlenmesi konusunda maddi yardımda bulunmasını istediği, yardımın kolej yönetimi tarafından kabul görülmüş olsa da gezinin gerçekleşmediği anlaşılmaktadır.[841] Kıbrıslı Türk öğrencilerinin Türkiye ve/veya Türkiye dışındaki bir yere gezi yapma olanağının 1960 sonrası dönemde daha çok dile getirildiği ve gerçekleştirilmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır. Bu kapsamda Kıbrısı Türk öğrencilerin yurt dışına gezi düzenlemek konusunda ulaşılabilen en eski konuyla ilişkili yazının 1961 yılının Nisan ayında olduğu görülmektedir. O dönemin kolej müdürü Reşat Süleyman Ebeoğlu tarafından G/27/61 sayılı ve 4 Nisan 1961 tarihli yazıya ilgili makamlara gönderilen bir resmi yazıyla, kolej son sınıf öğrencileri tarafından İstanbul'a ve Roma'ya tetkik amaçlı bir gezinin yapılabilme imkânları için Türk Maarif Müdürü'ne yazıldığı görülmektedir.

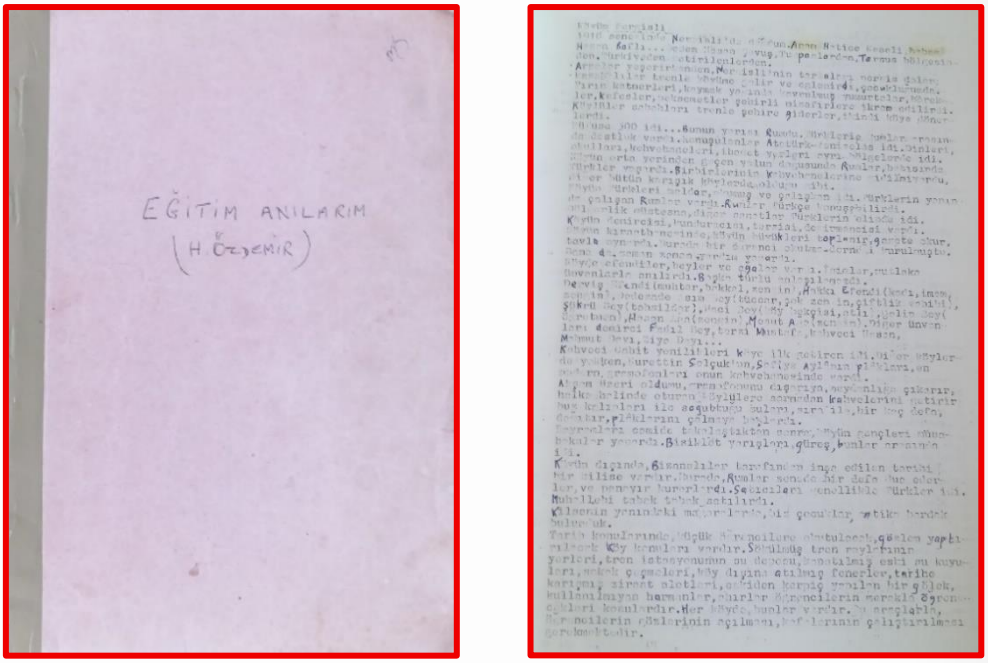
---

[838] Siber, a.g.e., s. 6. Bahse konu fotoğrafın altında "Omorfo (Güzelyurt) Öğretmen Koleji yıllarında tiyatro gösterisi anısı (oturanlardan sağdan birinci), 8 Haziran 1983" şeklinde bir notun bulunduğu görülmektedir.

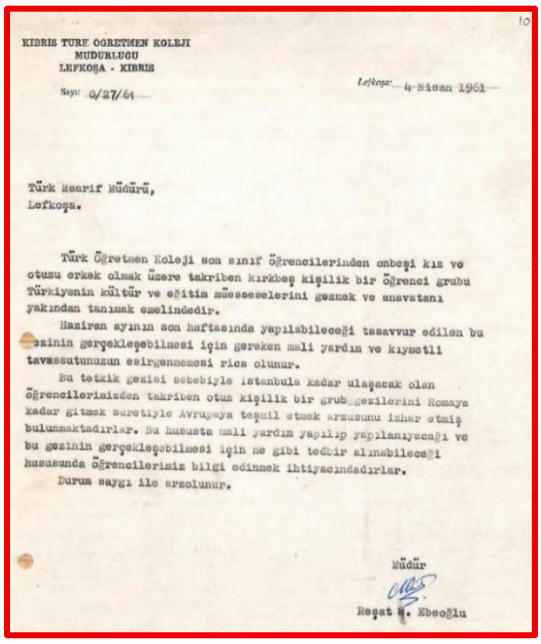
[839] Siber, a.g.e., s. 6. Bahse konu fotoğrafın altında "Omorfo (Güzelyurt) Öğretmen Koleji yıllarında arkdaşlarıyla (sağdan birinci)" şeklinde bir notun bulunduğu görülmektedir.

[840] Kıbrıslı Türkler açısından bakıldığı zaman mezun birçok öğretmenle yaptığım mülakatta, bu yıllarda yurtiçi ve yurtdışı gezileri ile kurslarının özellikle 1960 sonrası dönemde yoğunlaştığı anlaşılmaktadır.

[841] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 210. Ayrıca Özdemir'in kendi yazdığı notlara bak.

Belge 109: Hüseyin Özdemir'in "Kıbrıs'ta 60 Yıl" adlı Kitabının Esasını Teşkil Eden Günlüğüne Ait Kapak Resmi ve İlk Sayfası[842]

KIBRIS TURK ÖĞRETMEN KOLEJI
MUDURLUGU
LEFKOŞA - KIBRIS

Sayı: Ö/27/61 — Lefkoşa: 4 Nisan 1961

Türk Maarif Müdürü,
Lefkoşa.

Türk Öğretmen Koleji son sınıf öğrencilerinden onbeşi kız ve otuzu erkek olmak üzere takriben kırkbeş kişilik bir öğrenci grubu Türkiyenin kültür ve eğitim müesseselerini gezmek ve anavatanı yakından tanımak emelindedir.

Haziran ayının son haftasında yapılabileceği tasavvur edilen bu gezinin gerçekleşebilmesi için gereken mali yardım ve kıymetli tavassutunuzun esirgenmemesi rica olunur.

Bu tetkik gezisi sebebiyle İstanbula kadar ulaşacak olan öğrencilerimizden takriben otuz kişilik bir grubun gezilerini Romaya kadar gitmek suretiyle Avrupaya teşmil etmek arzusunu izhar etmiş bulunmaktadırlar. Bu hususta mali yardım yapılıp yapılamıyacağı ve bu gezinin gerçekleşebilmesi için ne gibi tedbir alınabileceği hususunda öğrencilerimiz bilgi edinmek ihtiyacındadırlar.

Durum saygı ile arzolunur.

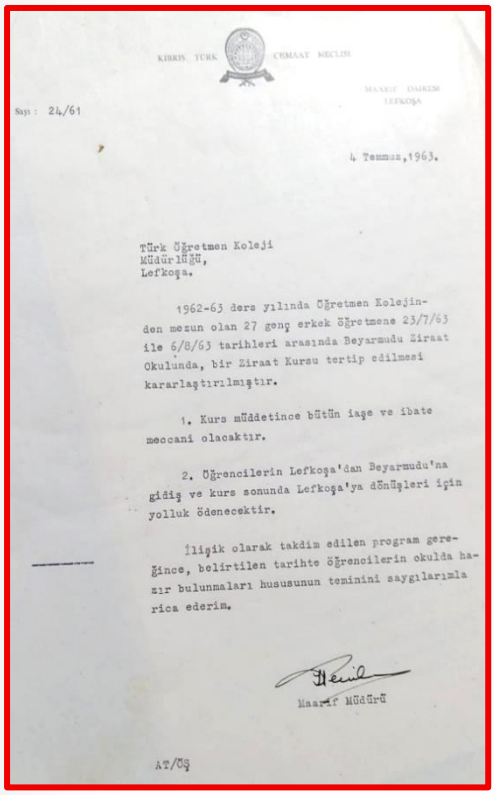
Müdür
Reşat S. Ebeoğlu

Belge 110: Kıbrıs Türk Öğretmen Kolej Son Sınıf Öğrencilerinin Gezi Yapma İsteği İçin Kolej Müdürü Reşet. S. Ebeoğlu Tarafından Üst Makama Yazılan Resmi Yazıyı Gösterir Belge, 4 Nisan 1961[843]

Yine bu dönemde kendi idaresi altında faaliyet göstermeye başlayan kolej tarafından birçok yurtiçi kursların düzenlendiği görülmektedir. Bu yurtiçi kurslarından birisinin 1962-1963 ders yılında, kolejden mezun 27 genç erkek öğretmen için Beyarmudu Ziraat Okulu'nda bir ziraat kursunun organize edilmesidir. Maarif Müdürünün imzasıyla 24/61 sayı ve 4 Temmuz 1963 tarihli belgede kursun 23 Temmuz 1963 ile 6 Ağustos 1963 tarihleri arasında organize edildiği, kursa 27 genç

[842] Tülin Berova özel arşivi.
[843] Atatürk Öğretmen Koleji Arşivi, Tasnifsiz.

erkek öğretmenin katılacağı, kurs müddetince kursiyerler için bütün iaşe ve ibatenin ücretsiz olacağı ve öğrencilerin Lefkoşa'dan Beyarmudu'na gidiş ve kurs sonunda dönüşleri için kendilerine yolluk verileceği gibi bilgilerin yer aldığı görülmektedir.

KIBRIS TÜRK CEMAAT MECLİSİ

MAARİF DAİRESİ
LEFKOŞA

Sayı : 24/61

4 Temmuz,1963.

Türk Öğretmen Koleji
Müdürlüğü,
Lefkoşa.

1962-63 ders yılında Öğretmen Kolejinden mezun olan 27 genç erkek öğretmene 25/7/63 ile 6/8/63 tarihleri arasında Beyarmudu Ziraat Okulunda, bir Ziraat Kursu tertip edilmesi kararlaştırılmıştır.

1. Kurs müddetince bütün iaşe ve ibate meccani olacaktır.

2. Öğrencilerin Lefkoşa'dan Beyarmudu'na gidiş ve kurs sonunda Lefkoşa'ya dönüşleri için yolluk ödenecektir.

İlişik olarak takdim edilen program gereğince, belirtilen tarihte öğrencilerin okulda hazır bulunmaları hususunun teminini saygılarımla rica ederim.

Maarif Müdürü

AT/Üş

Belge 111: 1962/63 Dönemi Kolej Mezunu Öğrencilerine Ziraat Kursu'nun Yapılması Kararının Alındığını Gösterir Belge, 4 Temmuz 1963[844]

Kolejde 1960 öncesi dönemde çoğunlukla yurtdışı gezilerde Kıbrıslı Rum Öğrenciler açısından durumun daha elverişli olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle kolejdeki Kıbrıslı Rum öğrenciler, Kıbrıs Yunan Büyükelçiliği ve diğer Rum sivil toplum kurum ve kuruluşlarıyla daha iyi iletişim içerisinde olmalarının avantajlarını her zaman kullanmışlardır. Kolej içerisindeki bu ve benzeri aktiveleri organize etmeye yönelik kurulan birçok komitelerin aracılığıyla gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Bu komitelerden birisi olan Öğrenci Refah Komitesi'nin böyle bir organizasyonun öncülüğünü yaptığı görülmektedir. Bahse konu kolejdeki bu komitenin girişimleriyle organize edilen 1951 yılında Yunanistan'a yapılan gezinin Yunanistan'ın Kıbrıs Büyükelçiliği ve Helen Turizm Örgütü adlı sivil topum kuruluşuyla beraber organize edildiği görülmektedir. Helen Turizm Örgütü adlı sivil kuruluş tarafından sağlanan bir rehber eşliğinde gerçekleştirilen gezinin başta Atina[845], Delphi, Peloponnese, Selanik ve diğer bölgelerdeki arkeolojik ve tarihî yerlere yapıldığı görülmektedir.[846]

Kolejde okuyan Kıbrıslı Rum öğrencilerinin -siyasî sebeplerle de olsa- sivil toplum kurum ve kuruluşlarıyla yakınen ilişkide olduğuna dair bir diğer örnek de 20.07.1951 tarihli toplantıdır. Bahse konu toplantının kolejden mezun Kıbrıslı Rum öğretmen için tertiplendiği anlaşılmaktadır. Pazar günü Hıristiyan Eğitim Bakanları Birliği'nin Apostolos Pavlos Binası'nın salonunda gerçekleştirilen toplantıya kolej öğrencileri dışında kıdemli eğitim görevlilerinin, müfettişlerin, lise öğretmenlerinin ve diğer Rum yetkililerin de katıldığı görülmektedir.[847]

[844] Atatürk Öğretmen Koleji Arşivi, Tasnifsiz.
[845] Atina'ya yapılan gezi programında özellikle kolej Kıbrıslı Rum öğrencilerinin Meçhul Asker Anıtı'na dair ziyaretinin detaylarının öne çıkarıldığı görülmektedir.
[846] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 211.
[847] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 211.

Fotoğraf 72: Kolejin Kıbrıslı Rum Örencileri Tarafından 1952 Yılında Atina'daki Meçhul Asker Anıt Ziyaretini Gösterir Fotoğraf, 1952[848]

Kolejdeki Kıbrıslı Rum öğrencilerin benzer bir diğer geziyi daha sınırlı bir çerçevede 1952 yılında gerçekleştirdikleri görülmektedir. 1954-1955 öğretim yılının sonlarına doğru Kıbrıslı Rum öğrenciler tarafından gerçeklşetirilen bir diğer gezinin de Öğretmenler Tasarruf Bankası'ndan sağlanan bir krediyle gerçekleştiği anlaşılmaktadır.[849]

1960 öncesi dönemde Kıbrıslı Türk öğrencilerinin ilk yurtdışı ziyaretiyle ilgili haberin "Halkın Sesi" gazetesinin 1 Temmuz 1958 tarihli nüshasında "Öğretmen Kolleji Talebeleri Ankara'da" başlığıyla verildiği görülmektedir. Bahse konu haberden anlaşıldığı üzere, kolej öğretmenlerinden Rıza Onarak[850] ile Fadıl Sami Efe'nin başkanlığında son sınıf öğrencilerinden 30 kişilik bir heyetin Ankara, İstanbul ve Bursa'da meslekî konularda tetkik yapmak amacıyla ziyarette bulunulduğu bilgisinin yer aldığı görülmektedir.

1960 sonrası dönemde ilk yurtdışı gezisinin mezuniyetleri sonrası British Council tarafından kolejde kurulan bir komite tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır. Kolejin ilk yıllarından beri aktiv olarak faaliyet gösteren bu komitenin, 10 kişiden oluştuğu görülmektedir. Bahse konu komitenin 5 üyesinin kolejin son sınıf öğrencileri arasından seçildiği, diğer 5 üyesinin de kolejden mezun olan 2 ile 4 yıllık deneyim sahibi öğretmenler arasından seçildiği görülmektedir. British Council tarafından sağlanan finansmanla gerçekleştirilen bu gezilerin kapsamında İngiltere'nin ana müzeleri, İngiltere'nin ilgi çekiçi yerleri ve farklı eğitim anlaşıyla faaliyet gösteren okullara ziyaretleri içerdiği anlaşılmaktadır. British Council finansmanı ile gerçekleştirilen bu uygulamanın, 1955 yılında EOKA faaliyetlerinin gerçekleştiği döneme kadar devam ettiği anlaşılmaktadır.[851]

[848] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 212.
[849] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 211-213.
[850] Gazete haberinde "Rıza Onarak" şeklinde verilen öğretmen adının yanlış yazıldığı ve doğrusunun "Rıza Onaran" olduğu bilinmektedir.
[851] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 213.

Fotoğraf 73: Kolej Öğretmen ve Öğrenci Grubunun Brisith Council'ın Organize Ettiği 1954 Southampton Belediye Binası Ziyareti ve Belediye Başkanı Sn. Alderman R. Edmunds ile Eşi Tarafından Kabulünü Gösterir Fotoğraf[852]

Kolej öğrencilerinin serbest zamanlarını geçirdiği bir diğer etkinlik türünün de yaz ayları boyunca gönüllü statüsünde çalışmasıyla gerçekleştirdiği görülmektedir. gönüllü statüsünde çalışan öğrencilerin zamanlarının daha çok Merkezi Ziraat Okulu ile Lapithos Islah Okulu'nda geçirdikleri anlaşılmaktadır. Bu uygulama neticesinde öğrencilere ücretsiz yemek -kahvaltı, öğle ve akşam yemekleri- dışında günlük olarak 5 şilin ödendiği anlaşılmaktadır. Gönüllü öğrencilerin mesaiye sabahın erken saatlerinde ineklerin sağılmasıyla başlandığı, hayvanların beslenmesi, yumurtaların toplanması, tarım ürünlerinin toplanması ve diğer tarımsal faaliyetlerin yürütülmesiyle devam ettiği görülmektedir.[853]

Genel anlamda bakıldığı zaman, kolejin kuruluşundan 1960 dönemine kadarki süreçte, öğrencilerin zamanın konjektörel gidişatına göre yaptıkları siyasî ve toplumsal etkinliklerde değişiklikler gösterdiği görülmektedir. Bu değişikliklerin zaman zaman yönetime karşı çatışmaya yol açan itaatsizlikler, protestolar, derslere katılmama yemek yememe, kısa ve/veya uzun vadeli grevler şeklinde devam ettiği söylenebilir. Öğrenciler tarafından yönetine karşı yapılan bu direnişlerin bazen sudan bazen de haklı sebeplere dayansa da, özellikle Kıbrıslı Rum öğrenciler tarafından daha fazla konjektörel siyasî sebepler kapsamında geliştiği gözlemlenmektedir.[854] Genel anlamda dipnotta da bahsedildiği üzere kolejin kuruluşundan 1960 dönemine kadarki süreçte öğrenciler tarafından tamamen konjektörel gidişata göre şekillenen siyasî ve toplumsal etkinliklerde örneğin "Ulusal Etkinliklerin Yasaklanması/Sınırlandırılması" konusunda kolejdeki Kıbrıslı Rum öğrencilerin yaşadığı bir durumu Ioannis-Kaminaridis şöyle ifade etmektedirler;

---

[852] Londra Enformasyon Merkezi (Central Office of Information, London, To-Day Magazine, 1954), To-Day Dergisi, 1954. Özellikle bu geziye İsmet Vezir ve Djafer (Cafer) Murat adlı 2 Kıbrıslı Türk öğrencisinin de katıldığı görülmektedir.

[853] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 214.

[854] Yapılan bu direnişlerin daha çok maddi konular, ulusal etkinliklerin sınırlandırılması, vatanseverlik duygularının özgürce ifade edilememesi, kolejin yönetim tarzına olan tepki vb. gibi sebeplere dayandırıldığı görülmektedir.

"23 Mart 1944 tarihinde kolej müdürü Dr. G. F. Sleight'ten Omorfo'daki 25 Mart kutlamalarına katılım sağlamaları için izin isteyen Kıbrıslı Rum öğrencilerin, kendilerine konuyla alakalı bir cevap verileceğine dair söz verilmesine rağmen, yerine getirilmemesi üzerine kutlamalara katıldıklarından dolayı azar işittiler ve cezalandırılmakla tehdit edildiler."

Ayni olayın dönemin Rum gazetelerinden "Kypriakos Phylax" gazetesine de yansıdığı ve özelikle kolej müdürü Dr. Sleight'in bu davranışının Yunan mücedelesine yapılan bir hakaret olarak değerlendirilen bir yazı kaleme alındığı görülmektedir.[855] Kolej öğrencilerinin siyasete katılımlarıyla ilgili olarak bölge sakinleri tarafından da bazı protestoların yapıldığı bilinmektedir. Özellikle bu tür faaliyetlerin II. Dünya Savaşı sonrası dönemde daha çok yoğunlaşmasının sebebi olarak ilk etapta iç savaş sonrası Yunanistanda ortaya çıkan yeni durum ile adada bu dönemde çeşitli partilerin kurulmasının etkisinin olduğu söylenebilir. Bir anlamda, bu dönemde öne çıkan sağ-sol fikir tartışmalarının kolejin her türlü faaliyetlerinde (Rum Öğrenci Komite Seçimleri[856], Spor ve Kültür Faaliyetleri vb.) çok belirgin olarak kendini göstermekle beraber kolej içerisinde bu durumun eyleme dömüşme süreci yukarıda da belirtildiği üzere II. Dünya Savaşı sonrası dönemde kendini göstermektedir. O dönem sonrası kolejden mezun olan Kıbrıslı Türklerle yapılan röpartajlarda, sıkı bir disiplin içerisinde yönetilen kolej ortamında öğrenciler arasında bu tür siyasi çekişmelerin daha çok kolej dışında yer aldığına dair değerlendirmelerin olduğuna çokça şahit oldum. Ancak daha aktif bir rol içerisinde olan Kıbrıslı Rumlara nazaran Kıbrıslı Türklerin kolejdeki Kıbrıslı Türk öğretmenler aracılığıya olayların takip edildiği söylenebilir.[857] Aynı zamanda bu dönemde Kıbrıslı Rumlar arasında daha da etkin bir hale gelen ve yükselen sol görüşün de kolej Kıbrıslı Rum öğrenciler arasında bu çatışma kültürünü ileriye taşıdığı ileri sürülebilir. Kolejin Kıbrıslı Rum öğrencilerinin bu dönemde aktif ve yoğun olarak katıldığı bazı siyasi olayları şöyle sıralamak mümkündür;

1. 16.02.1947 tarihinde Yapılan Ulusal Miting[858]
2. 1950 Referandumu
3. 1953 Tarihinde İngiltere Kraliçesi II. Elizabeth'in taç giyme töreni münasebetiyle öğrencilere hatıra olarak dağıtılan içerisinde Kraliçe'nin tasvir edildiği ve İngiliz bayraklarıyla çevrelenmiş kupaları içeren paketteki kupanın[859] kolej stadyumunda

[855] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 215; Kypriakos Phylax (Κυπριακος Φυλαξ), 28.03.1944, https://www. pressarchive.cy/s/el/item.
[856] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 228-229.
[857] Hüsnü Feridun'un "Eğitimle Bir Ömür", Hüseyin Özdemir "Kıbrıs'ta 60 Yıl" ve Mehmet Güçlü "Halassa Pınarı"adlı kitaplar.
[858] Ethnos (Εθνος) Gazetesi, 18 Şubat 1947 tarihli nüshası, https://www.pressarchive.cy/s/el/item.
[859] Yunan kökenli "Ku'pa" kelimesinden türemiş olup, cam veya seramikten yapılmış, kulplu, büyük bardak. https://sozluk.gov.tr/., 08.12.2024.

toplu halde parçalanması
4. Kurtuluş Mücadelesi'nin başlamasının "25. Yıl Kutlamaları" münasebetiye yapılamak istenen kutlamaya izin alınamamsı sebebiyle 1955 tarihinde kolejde yapılan açlık grevi
5. EOKA'nın Kurtuluş Mücadelesi Dönemi (1955-1959) radyo yayınları sonrası yapılan gösteriler, protestolar[860]

V.XVIII Kolejden Mezun Olma Durumu

Öğretmenlik, Kıbrıs'ta özellikle kolejin faaliyete geçtiği ilk yıllarda ve İkinci Dünya Savaşı (1939-1945) döneminde çok aranılan ve saygı duyulan bir meslek olarak görülmekteydi. Özellikle adanın savaş dönemlerde bu okuldan mezun olan birisinin öğretmen olması bir büyük bir lütuf olduğu kadar, garantili maaş almasının ve ailesinin yaşadığı mali sorunlardan bir kurtuluşu olarak görülüyordu.

Sn. Tülin Berova'nın Star Kıbrıs gazetesinin 02.08.2021 tarihli nüshasında "Omorfo Öğretmen Koleji" başlıklı yazısında babası Hüseyin Özdemir'in öğretmen olmaya nasıl karar verdiğine dair bilgileri paylaşırken, babasının kaleme aldığı günlüğünde, o dönemde öğretmen olmanın ne ifade ettiğine dair bilgilere de yer verdiği görülmektedir. Sn. Berova'nın köşe yazısının o bölümü aşağıdaki gibidir;

> *"… 1938 yılında Hüseyin Özdemir öğretmen olmaya karar verip, mesleğini seçmiş olduğu ve Omorfo kolej imtihanlarına girdiği zaman 20'li yşlarda idi. Yazı sınavı geçtiği için mülakata arandığı zaman komisyonda İngiliz Maarif Müdürü, İngiliz Kolej Müdürü ve bir Rum öğretmen olduğu yazılı notlarnda vadır. Peki kendisine sorulan ilk soru neydi biliyor musunuz? Niçin öğretmen olmak istiyorsun? Verdiği cevap ise; 'Türklerin kolej mezunu öğretmenlere ihtiyacı vardıri şu anda mesleğim yok, param yok, keman ve saksafon çalmasını biliyorum ama mesleği olmayan kişilere kızların ve ailelerin ilgi göstermediğini de biliyorum.' olmuş. Ancak son söylediği cümleden sonra komisyon üyelerinin katıla katıla güldüklerine şahit olup ümitsizliğe kapılmış. Çok geçmeden beklenen cevap gelmiş, koleje girişi kazanmıştır. Üstelik burslu olarak okuyacaktır."*[861]

Bu durumun hem Kıbrıslı Türkler hem de Kıbrıslı Rumlar açısından manevi tatmini çok yüksek olduğu görülmektedir. Örneğin Dağman'ın doktora tezinde "Mr. S."[862] olarak kodladığı Kıbrıslı Türk öğretmenle yaptığı röportajında, doktor olmayı istemesine rağmen o dönemde yaşanan ekonomik zorluklar sebebiyle tercih ettiğini ve sonrasında öğretmen olmanın gerçek anlamına vardığını şu cümleler ile ifade etmektedir;

---

[860] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 221-224.
[861] Berova, a.g.k.y., s. 1; Özdemir, a.g.e., s. 21-22.
[862] Dağman, a.g.d.t., s. 121.

"… When we started the interview, Mr. S. told me that he was born in 1953 and that he became a primary school teacher out of necessity rather than choice. I should tell you that I wanted to become a doctor not a teacher but having no parents meant that I was getting help from the extended family and I could not tell them I wanted to become a doctor because they would need to support me for ten years rather than four. It was unfair, and I could not ask for it anyway. I chose teaching because as you started the teacher training/education, you started getting some financial support from the government, which meant that I would be independent and self-sufficient. (Görüşmeye başladığımızda Bay S. bana 1953'te doğduğunu ve ilkokul öğretmeni olduğunu, kendi tercihinin değil mecburiyetten olduğunu söyledi. Size öğretmen değil doktor olmak istediğimi söylemeliyim ama Anne-babamın olmaması, geniş aileden yardım almam anlamına geliyordu ve onlara doktor olmak istediğimi söyleyemezdim. Çünkü onların bana dört yıl yerine on yıl destek olmaları gerekecekti. Bu haksızlıktı ve zaten bunu isteyemezdim. Öğretmenliği seçtim çünkü siz öğretmen mesleğini icra etmeye başladıkça devletten maddi destek almaya başlardınız. Bu da benim bağımsız ve kendi kendime yetebileceğim anlamına geliyordu.)

… Please note that I loved teaching and I devoted most of my time to becoming a good teacher. With limited resources, I remember how I prepared resources, for each of the 30 something pupils that I had in my group, by hand and most of the time until the early hours of the morning. I am lucky, because my wife was really understanding and supportive. She knew that it wasn't just a job. I was shaping the lives of pupils through education. (Lütfen öğretmeyi sevdiğimi ve zamanımın çoğunu iyi bir öğretmen olmaya adadığımı unutmayın. Kısıtlı kaynaklarla, grubumdaki 30 civarındaki öğrencimin her biri için elle ve çoğu zaman sabahın erken saatlerine kadar nasıl kaynak hazırladığımı hatırlıyorum. Şanslıyım çünkü eşim gerçekten anlayışlı ve destekleyiciydi. Bunun sadece bir iş olmadığını biliyordu. Eğitim yoluyla öğrencilerin hayatlarını şekillendiriyordum.)"

1960 sonrası dönemde Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nden mezun olan öğretmen adaylarının atandıkları zaman sonrası dönemde, Türk Maarif Dairesi tarafından kayıt altına alınmaları için bir beyannamenin hazırlandığı görülmektedir. Bahse konu

beyannamede yer alan açıklayıcı bilgilendirme ve sorulan 22[863] adet sorudan anlaşıldığına göre; öğretmen atamalarının İlkokullar Kanunu'na göre yapıldığı, atanan öğretmenlerin kişisel bilgilerinin ve eğitim hayatlarına dair detaylı bilgilerinin yer aldığı görülmektedir. 1960 sonrası dönemde bahse konu Türk Maarif Dairesi tarafından hazırlanan beyannamede sorulan sorular aşağıdaki gibidir.

"ÖĞRETMEN KİMLİK BEYANNAMESİ
(İlk Okullar Kanunu, Fasıl 203[864])

Aşağıdaki soruları cevaplandırarak bu beyannameyi Türk Maarif Dairesi'ne iade etmeniz lüzumu bildirilir.

1. Adınız ve soyadınız
2. Babanızın adı ve soyadı
3. Babanızın san'at ve işi
4. Doğduğunuz yer
5. Doğum tarihiniz (Komiserlikten doğum şehadetnamenizi birlikte gönderiniz)
6. Babanızın doğduğu yer
7. Hangi tabiiyettesiniz?
8. Nerelerde yakın akrabanız var?
9. Daimî adresiniz
10. Hangi mekteplerde okudunuz ve işbu mekteplere hangi senelerde devam ettiniz?
11. Tahsil zamanında kaç sene geçirdiniz?
12. Hangi mekteplerden bitirme diploması aldınız ve başka ne gibi

[863] Bahse konu beyannamede üzerinde numarası olarak imza ve tarih kısımlarının da bulunduğu ve numaralandırılmadığı 22 (20 soru+2 numaralandılmamış kısım [İmza/Tarih]) görülmektedir.

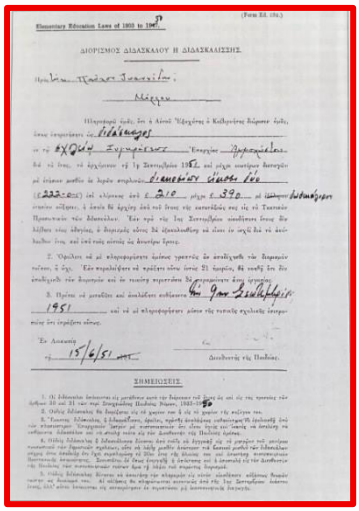
[864] 1878 yılında Ada'nın İngilizlere kiralanması sonucunda, İngilizlerin eğitimle ilgili birçok yasa yürürlüğe koyduğu bilinmektedir [bkz. Tablo 1: Kıbrıs'ta İngiliz Yönetimi'nde (1878-1960) Yürürlüğe Giren Eğitimle İlgili Yasalar]. Bahse konu eğitim yasaları tablosundan anlaşıldığına göre, yürürlüğe giren 7/1892 nolu kısaca 'Qualification Law' olarak bilinen ilk yasanın 18/1895 ve 14/1897 sayılı değişikliğiyle 'The Education Law (Greek-Christian)' adlı yasanın yürürlüğe girmesiyle kaldırıldığı, onun da 5/1905 sayılı "The Elemantary Education Law" adlı yasayla yürürlükten kaldırıldığı görülmektedir. Daha sonra yapılan bir diğer düzenleme ile bu yasanın da 24/1920, 34/1923, 3/1924, 28/1927 sayılı yapılan değişikliklerle bu yasanın yürürlükten kaldırıldığı, yine bu yasanın da 4/1929, 7/1931, 21/1932 ve 59/1932 sayılı yapılan değişikliklerle yürürlükten kaldırıldığı görülmektedir. İngilizlerin 'The Elementary Education Law' adlı yasada 18/1933, 1/1935, 4/1936, 14/1937, 27/1937, 3/1944, 13/1947 ve 1/1949 sayılı yasalarla tekrar değişikliğe gittiği görülmektedir. İngilizlerin 1949 yılında yasaların birleştirilmesi yoluna gittikleri, bu uygulamaya 'Chapter/Fasıl' adını verdikleri ve bu tarihten sonra yasanın "Fasıl 203" olarak bilinen adla devam ettiği görülmektedir. Türk Maarif Dairesi'nin 1960 öncesi dönemde "Öğretmen Kimlik Beyannamesi"'ni de "Fasıl 203" sayılı olarak bilinen yasaya göre hazırladığı anlaşılmaktadır.

ehliyet diplomalarınız vardır?
13. Türkçe'den mada hangi lisanları konuşur veya yazarsınız, ve ne derece konuşur, okur ve yazarsınız?
14. Hangi imtihanları, hangi tarihlerde geçtiniz?
15. El işleri biliyor musunuz? Ne gibi işler olduğunu bildiriniz?
16. Bahçıvanlık hakkında malûmatınız var mıdır?
17. Evli misiniz yoksa bekâr mısınız? Evli iseniz kaç çocuğunuz vardır?
18. Bir Hükûmet doktorundan alacağınız sıhhat raporunu (Röntgen dahil) birlikte gönderiniz.[865]
19. Daha evvel resmî veya hususî bir şekilde öğretmenlik yaptınız mı? Yaptıysanız nerede ve ne kadar zaman için?
20. Hüviyet kartınızın numarası nedir?

İmza: … *Tarih: …"*

Soru Sayısı	Kişisel Bilgilerle İlişkili Soru Sayısı	Eğitim Hayatıyla İlişkili Soru Sayısı	Öğretmenlik Deneyimiyle İlişkili Soru Sayısı
20 *(20+2=22)*	12+2 *(1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 15., 16., 17., 18., 20., 21. ve 22. Maddeler)*	5 *(10., 11., 12., 13. ve 14. Maddeler)*	1 *(19. Madde)*
Toplam	**14**	**5**	**1**

Tablo 63: 1960 Sonrası Dönemde Türk Maarif Dairesi'nce Hazırlanan Öğretmenlik Kimlik Beyannamesi'nin İçerik Analizi Gösterir Tablo

Elementary Education Laws of 1933 to 1947

ΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΣΣΗΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Belge 15: Elementary Education Laws of 1933/1950 Yasası'na Göre Kıbrıslı Rum Öğretmen Atanma Belge Örneğini Gösterir Belge, 1951[866]

[865] Bahse konu belge üzerinde bulunan bu sorunun üzerinin kalemle çizildiği görülmektedir.
[866] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 188.

V.XIX Kolejden Mezun Olan Kıbrıslı Türk Öğrenciler (Yıllara Göre)

Kıbrıs'ta 1937 yılında Omorfo'da kurulan Teachers' Training College'e ilk giren Kıbrıs Türk öğrencilerin 1938 yılında olduğu görülmektedir. Bu konudaki ilk bilgilere Tülin Berova'nın 2 Ağustos 2017 tarihinde Star Kıbrıs gazetesindeki köşe yazısından öğrenilmektedir. Tülin Berova'nın "Omorfo Öğretmen Koleji" başlıklı yazısından anlaşıldığına göre, bahse konu koleje ilk girenler arasında babası Hüseyin Özdemir'in dışında 5 kişinin daha olduğunu görülmektedir.[867]

Tülin Berova bahse konu köşe yazısında bu bilgileri babası Hüseyin Özdemir'in kolejle ilgili tuttuğu günlükten aktardığını belirtmektedir. Günlügün daha sonra "Kıbrıs'ta 60 Yıl"[868] adıyla yayınlandığı görülmektedir.

1938 yılında Omorfo'daki Teachers' Training College giren ilk Kıbrıslı Türk öğrencilerin adları aşağıdaki gibidir.

1. Hüseyin Özdemir
2. Mehmet Cevdet
3. Şefik Mehmet
4. Kemal Fellahoğlu
5. Orhan Seyfi Arı[869]
6. İsmail Safa[870]

Fotoğraf 74: Tülin Berova

Kıbrıs'ta Omorfo'da açılan Öğretmen Yetiştirme Koleji'ne 1937-1958/1963 tarihleri arasında Kıbrıslı Türk Öğrencilerin koleje giremediği/alınmadığı sadece bir dönemin olduğu görülmektedir. Bu dönemin, kolejin açıldığı 2. yılında denk gelen 1938 tarihi olduğu görülmektedir. Tülin Berova'nın, babası Hüseyin Özdemir'in tuttuğu günlükten derlediği bilgilerden öğrenildiğine göre, kolejin açıldığı ilk yıl için 6

[867] Tülin Berova, Star Kıbrıs (E-Gazete), 02.08.2017. https://www.starkibris.net/index.asp?haberID=254710.
[868] Hüseyin Özdemir, Kıbrıs'ta 60 Yıl, Volkan Yayınları, 1997.
[869] Orhan Seyfi Arı'nın hayatına ve öğretmenlik dönemine ilişkin bkz. Akay Cemal, Orhan Seyfi Arı ve Öğretmenin Toplumdaki Yeri, Kıbrıs, 25 Kasım 2017; https://kibrisgazetesi.com/yazar/akaycemal/konu/ orhan-seyfi-ar-ve-retmenin-toplumdaki-yeri/; https://www.geocities.ws/educationteaching/; https://yelluk. wixsite.com/families-of-lurucina/es/hasanyucelen-sbook/orhan-seyfi-ari.
[870] Berova, a.g.k.y., s. 1. Hayatına dair bilgi için bkz. https://www.mykibris.com/kim-kimdir/haber/ismail-safa-kimdir-33775.

Kıbrıslı Türk öğrenciye karşılık 16 Kıbrıslı Rum[871] öğrencinin kabul edildiği anlaşılmaktadır.

Fotoğraf 75: Orhan Seyfi Arı ve Ailesi, 1950'li Yıllar[872]

Fotoğraf 76: Sonuç Zaim ve Öğrencileri, 1960'lı Yıllar[873]

Fotoğraf 77: Sonuç Zaim, Öğretmen Arkadaşları ve Öğrencileri, 1960'lı Yıllar[874]

Fotoğraf 78: Venhar Keskin, Baf Gazi İlkokulu, 1959

Sıra No	Koleje Giriş Yılı	Koleje Alınan Kıbrıs Türk/Rum Kız[875] Öğrenci Sayıları	
		Kıbrıslı Türk	Kıbrıslı Rum
1	1943	10	16
2	1944	…[876]	11
3	1945	…	10

[871] Bahse konu koleje giren Kıbrıslı Rum öğrenci sayısını sn. Berova 16 olarak verirken, Ioannis ve Kaminaridis 14 olarak vermektedir. Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 309.
[872] Bu fotoğraf, https://x.com/Blueyonetwo/status/1543963286168776704 adlı siteden 09.04.2025 tarihinde alınmıştır.
[873] Bu fotoğraf, https://www.youtube.com/watch?v=vpCPhYvyeeY&t=563s adlı siteden 26.04.2025 tarihinde alınmıştır.
[874] Bu fotoğraf, https://www.youtube.com/watch?v=vpCPhYvyeeY&t=563s adlı siteden 26.04.2025 tarihinde alınmıştır.
[875] Mitresses Training College.
[876] Koleje alınmayan öğrenci sayısını belirtmek için kullanılmıştır. Ioannis-Kaminaridis tarafından hazırlanan bahse konu kitaba göre, Mitresses Training College'e (Kız Öğretmen Yetiştirme Koleji) 1944, 1945 ve 1946 yıllarında Kıbrıslı Türk öğrencinin alınmadığı görülmektedir.

4	1946	…	19
5	1947	11	21
6	1948	11	26
7	1949	12	26
8	1950	9	29
9	1951	14	22
10	1952	6	36
11	1953	7	30
12	1954	9	36
13	1955	12	35
14	1956	11	37
15	1957	10	36
Toplam		**122**	**390**

Tablo 15: Yıllara Göre Kız Öğretmen Yetiştirme Koleji'ne (Mitresses Training College) Alınan Kıbrıslı Türk ve Kıbrıslı Rum Öğrenci Sayılarını Gösterir Tablo[877]

Sıra No	Koleje Giriş Yılı	Kolejden Mezun Kıbrıslı Türk/Rum ve Kız/Erkek Öğrenci Sayıları			
		Kıbrıslı Türk Kız[878]	Kıbrıslı Türk Erkek[879]	Kıbrıslı Rum Kız[880]	Kıbrıslı Rum Erkek[881]
1	1938	…	6[882]	…	14
2	1939	…	…	…	14
3	1940	….	7	…	9
4	1941	…	1	…	11
5	1942	…	0	…	16
6	1943	4 *(10)*[883]	5	16	15
7	1944	4 *(0)*	8	11	15

[877] Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 294.
[878] AÖA arşivi ile diğer kaynaklardan sağlanan bilgiler ışığında elde edilen verilerden oluşturulan Kız Öğretmen Yetiştirme Öğretmen Koleji'ne (Mitresses Training College) giren Kıbrıslı Türk kız öğrenci sayılarını göstermektedir.
[879] AÖA arşivi ile diğer kaynaklardan sağlanan bilgiler ışığında elde edilen verilerden oluşturulan Öğretmen Yetiştirme Koleji'ne (Teachers' Training College) giren Kıbrıslı Türk erkek öğrenci sayılarını göstermektedir.
[880] AÖA arşivi ile diğer kaynaklardan sağlanan bilgiler ışığında elde edilen verilerden oluşturulan Öğretmen Yetiştirme Koleji'ne (Teachers' Training College) giren Kıbrıslı Türk erkek öğrenci sayılarını göstermektedir.
[881] Ioannis ve Kaminaridis bahse konu kitabında bulunan Öğretmen Öğretmen Koleji'ne (Teachers' Training College) giren Kıbrıslı Rum erkek öğrenci sayılarını göstermektedir.
[882] Bu sütunda bulunan ve parantez içerisinde verilen öğrenci sayıları, dönemin yerel gazetelerinde koleje giden öğrenci sayılarını göstermektedir.
[883] Ioannis-Kaminaridis tarafından hazırlanan bahse konu kitapta, Mitresses Training College'e (Kız Öğretmen Yetiştirme Koleji) 1944, 1945 ve 1946 yıllarında Kıbrıslı Türk kız öğrenci alınmadığını belirtmektedirler.

8	1945	0 *(0)*	6	10	23
9	1946	0 *(0)*	11	19	28
10	1947	8 *(11)*	14	21	34
11	1948	11 *(11)*	12	26	42
12	1949	14 *(12)*	15/24	26	48
13	1950	9 *(9)*	12	29	54
14	1951	4 *(14)*	2	22	44
15	1952	3 *(6)*	2	36	45
16	1953	1 *(7)*	3	30	40
17	1954	10 *(9)*	15	36	49
18	1955	11 *(12)*	23	35	47
19	1956	12 *(14[884]/11[885])*	34	37	83
20	1957	0 *(18/10)*	3 *(29)*	36	73
21	1958	0 *(20)*	20 *(39)*	…	92
22	1959	17 *(17)*	42 *(42)*	…	138[886]
23	1960	18 *(17)*	43	…	…
24	1961	9 *(9)*	27	…	…
25	1962	9 *(7)*	12	…	…
26	1963	8 *(8)*	23	…	…
Toplam		**122 *(122[887]/ 79[888]+61[889]=140[890])***	**323/332 (221)**	**390**	**934[891]**

[884] AÖA arşivinde bulunan mezuniyet defterlerindeki kız öğrenci sayısını göstermektedir.
[885] Ioannis ve Kaminaridis'in kitabındaki Mitressses Training College tablosunda verilen Kıbrıslı Türk kız öğrenci sayısını belirtmektedir.
[886] 1958 sonrası dönemde adada yaşanan olaylar sebebiyle etnik yapıya göre kolejin ikiye ayrılması sebebiyle 1960-1963 yılları arasındaki dönemde Kıbrıslı Rum öğrenci sayıları tabloya eklenmemiştir.
[887] Ioannis ve Kaminaridis'in bahse konu kitabında, 1938-1957 arası dönemde Mitresses Training College'e giden toplam Kıbrıslı Türk kız öğrenci sayısını göstermektedir.
[888] 1938-1957 arası dönemde bulunabilen/ulaşabilen Mitresses Training College'de okuyan toplam Kıbrıslı Türk kız öğrenci sayısını göstermektedir.
[889] 1988-1963 arası dönemde bulunabilen/ulaşabilen Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nde okuyan toplam Kıbrıslı Türk kız öğrenci sayısını göstermektedir.
[890] Hem 1937-1957 hem de 1958-1963 arası dönemlerde bulunabilen/ulaşabilen okuyan Kıbrıslı Türk kız öğrencilerinin gene toplamını göstermektedir.
[891]Ioannis ve Kaminaridis bahse konu kitabında, 1959 sonrası mezun 42 olarak verdikleri kız öğrenci sayısını da ekleyerek genel toplamı 975 olarak vermektedirler. Ancak toplamda (934+42=976) maddi bir hata yaptıkları görülmektedir. Yine, bahse konu yazarların, kolejden mezun olan hem erkek hem de kız öğrenciler içerisinde, sadece Kıbrıslı Rum öğrencilerin bulunmadığını ve Maronit kız/erkek öğrencilerinin de bu sayıya dahil edildiği bilgisini paylaşmaktadırlar. Ancak toplam sayı içindeki oranlarına dair herhangi bir bilgi vermemektedirler. Bkz. Ioannis-Kaminaridis, a.g.e., s. 323.

Araştırmanın bu safhasında Atatürk Öğretmen Akademisi arşivinde bulunan "Mezuniyet Defterleri"[892] içerisinde hem Mitresses Training College'e hem de Teachers' Training College'e giren Kıbrıslı Türk kız/erkek öğrenci isimlerinin bulunmasıyla aşağıda verilen tablo, bu çerçeve göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır.

Sıra No	Koleje Giriş Yılı	Öğrencinin Adı	Fotoğrafı
1938			
Erkek Öğrenciler			
1	1938[893]	Hüseyin Özdemir	
2		Mehmet Cevdet	…[894]
3		Şefik Mehmet	…[895]
4		Kemal Fellahoğlu	
5		Orhan Seyfi Arı	
6		İsmail Safa	
Genel Toplam		**6** *(Erkek: 6)*	
1939			
1939[896]		Kıbrıslı Türk öğrenci alınmamıştır	
Genel Toplam		0 *(Erkek: 0)*	
1940			
Erkek Öğrenciler			

[892] Bahse konu defterlerin bazılarının, kolejin çeşitli dönemlerinde taşınma esnasında kaybolduğu değerlendirilmektedir.

[893] Bu yılda bahse konu koleje giren öğrencilerin eğitim süresi 2 *(1938/1939 ve1939/1940)* yıldır.

[894] Atatürk Öğretmen Akademisi arşivinde bulunan mezuniyet defterleri vb. materyalin *(Öğrenci kabul dosyaları vb. gibi)* eksikliği sebebiyle ulaşılamayan öğrenci adı ve/veya fotoğrafının yerine konulmuştur.

[895] 1938 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrencisi Şefik Mehmet'nin fotoğrafı tespit edilememiştir.

[896] Bu yılda bahse konu koleje giren öğrencilerin eğitim süresi 2 *(1939/1940 ve 1940/1941)* yıldır.

1	1940[897]	Ertuğrul M. Şahin	
2		Fikri Karayel	
3		Halit Rıza	…[898]
4		Aziz Mehmet	…[899]
5		Burhan İbrahim	…[900]
6		İsmet Mustafa Vezir	…[901]
7		Burhan Cahit	…[902]
Genel Toplam		**7** *(Erkek: 7)*	
1941			
Erkek Öğrenciler			
1	1941[903]	Abdullah Mustafa	
2		…[904]	…[905]
Genel Toplam		**1** *(Erkek: 1)*	
1942			
Erkek Öğrenciler			

897 Bu yılda bahse konu koleje giren öğrencilerin eğitim süresi 2 *(1940/1941 ve 1941/1942)* yıldır.

898 1940 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrencisi Halit Rıza'nın fotoğrafı tespit edilememiştir.

899 1940 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrencisi Aziz Mehmet'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

900 1940 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrencisi Burhan İbrahim'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

901 1940 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrencisi İsmet Mustafa Vezir'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

902 1940 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrencisi Burhan Cahit'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

903 Bu yılda bahse konu koleje giren öğrencilerin eğitim süresi 2 *(1941/1942 ve 1942/1943)* yıldır.

904 1941 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrencilerin isimleri tespit edilememiştir.

905 1941 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrencilerin fotoğrafları tespit edilememiştir.

1	1942[906]	...[907]	...[908]
Genel Toplam		**0** *(Erkek: 0)*	
1943			
Kız Öğrencileri			
1	1943[909]	Latife Durmuş	
2		Nezaket Hüseyin[910]	
3		Baykal Sarıca Sarper[911]	
4		Emine Hazım Remzi[912]	
5		...[913]	...[914]
6		...	...
7		...	...
8		...	...
9		...	...

906 Bu yılda bahse konu koleje giren öğrencilerin eğitim süresi 2 *(1942/1943 ve 1943/1944)* yıldır.

907 1942 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrencilerin isimleri tespit edilememiştir.

908 1942 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrencilerin fotoğrafları tespit edilememiştir.

909 Bu yılda bahse konu koleje giren öğrencilerin eğitim süresi 2 *(1943/1944 ve 1944/1945)* yıldır.

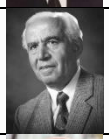
910 Nezaket Hüseyin'in biyografisi için bkz. Nesim, a.g.e., s. 415-416.

911 KÖDER *(Kıbrıs Kadın Öyküleri Derneği adına Şenay Ekingen)*, Hayatımıza Değer Katan Kadınlarımız 2 *(41 Hayat, 41 Öykü, 41 Kalem)*, Ateş Matbaacılık Ltd., Lefkoşa: 2023, s. 20-23.

912 KÖDER *(Kıbrıs Kadın Öyküleri Derneği adına Şenay Ekingen)*, Hayatımıza Değer Katan Kadınlarımız 2 *(41 Hayat, 41 Öykü, 41 Kalem)*, Ateş Matbaacılık Ltd., Lefkoşa: 2023, s. 34-37; Şevket Öznur, İlk Kadın Şairlerimizden Emine Hazım Remzi, Halkın Sesi, 13.04.2020, https://www.halkinsesikibris.com/ilk-kadin-sairlerimizden-emine-hazim-remzi; Suna Atun, Kıbrıs Türk Edebiyatı Hiciv Şiirinde İlk Kadın Şair: Emine Hazım Remzi, X. Uluslararası KIBATEK Türk Edebiyat Şöleni Bildirileri, Kiev: 2005, s. 123-135.

913 1943 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrencilerin isimleri tespit edilememiştir.

914 1943 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrencilerin fotoğrafları tespit edilememiştir.

10		...	...
Toplam		**4** *(Kız: 4 [10])*	
Erkek Öğrenciler			
1	1943	Fadıl Sami Efe	
2		Burhan Nalbantoğlu[915]	
3		Hasan Rifat Siber	
4		Hüseyin Gültekin	
5		Burhan Özdural	
6		...[916]	...[917]
Genel Toplam		9 *(Kız: 4 - Erkek:5)*	
1944			
Kız Öğrenciler			
1	1944[918]	Ayşe Mustafa[919] *(Ayşe Fikri)*	
2		Müjgân Şevket	...[920]
3		Olcay Korkut	

915 Burhan Nalbantoğlu'nun hayatına dair bilgi için bkz. Özgül Gürkut-Damla Soyalp, Yarım Kalmış Bir Yaşam-Dr. Burhan Nalbantoğlu, Kıbrıs Türk Tabipleri Odası Yayını, 2017.

916 1943 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrencilerin isimleri tespit edilememiştir.

917 1943 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrencilerin fotoğrafları tespit edilememiştir.

918 Bu yılda bahse konu koleje giren öğrencilerin eğitim süresi 2 *(1944/1945 ve 1945/1946)* yıldır.

919 Ayşe Mustafa Katipoğlu olarak da geçen bahse kişinin biyografisi için bkz. Nesim, a.g.e., 404-409.

920 1943 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrencisi Müjgân Şevket'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

4		Urkiye Mine Balman[921]	
5		Ülfet Emin	…[922]
Toplam		**5** *(Kız: 5 [0])*	
Erkek Öğrenciler			
1	1944	Selçuk Nami Teoman	
2		Kemal Hakkı Yücel[923]	
3		Halit Ali Riza[924]	

921 Urkiye Mine Balman'ın biyografisi için bkz. https://kibrisgazetesi.com/yazar/oguzkarakartal/konu/urkiye-mine-balman-ve-lefke/; Urkiye Mine Balman, Yurduma Giden Yollar, Bozkurt Basımevi, Lefkoşa: 1952.

922 1944 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrencisi Ülfet Emin'in fotoğrafı tespit edilememiştir. Kemal Hakkı Yücel'in Ali Nesim'e ait "*Batmayan Eğitim Güneşlerimiz*" adlı kitabında yer alan biyografisinde, Ülfet Emin ile aynı sınıfta olduğunu ancak Ülfet'in birinci yıldan sonra kolejden ayrıldığı bilgisini paylaşmaktadır. Nesim, a.g.e, s. 398.

923 Kemal Hakkı Yücel'in biyografisine ait bilgi için bkz. Nesim, a.g.e., s. 394-399.

924 Halit Ali Riza, 1947 yılında Baf'ta "*Baf Ülkü Yurdu Spor Kulübü*" adıyla bilinen spor kulübünün kurulmasında önemli katkısı olan iki kişiden biridir. Daha sonra hukuk fakültesinden mezun olarak avukatlık mesleğini sürdürmüştür. İlk Kıbrıs Evkaf müdürlüğü görevinde bulunduktan sonra bu görevden, Kıbrıs Cumhuriyeti Temsilciler Meclisi'ne Lefkoşa'dan milletvekili seçilmesi ile ayrılmıştır. Avukat Halit Ali Riza milletvekilliği sırasında, Kıbrıs Türk Toplumu'nu temsilen Avrupa Konseyi'ne gittiği bir resmi ziyaret sonrası adaya geri dönmemiş, oradan Kanada'ya geçip hayatına orada devam etmiştir. "*The Separate Majority Right*" adıyla bilinen bir kitabı bulunmaktadır. İlk Evkaf Müdürlüğü'ne atanan Avukat Halit Ali bu görevden, Kıbrıs Cumhuriyeti Temsilciler Meclisi'ne Lefkoşa'dan milletvekili seçilmesi ile ayrılmıştır. Avukat Halit Ali Riza milletvekilliği sırasında, Kıbrıs Türk Toplumu'nu temsilen 21.09.1961- 01.05.1964 tarihleri arasında görev yaptıktan sonra, Avrupa Konseyi'ne gittiği bir f ziyaret sonrası adaya geri dönmemiş, oradan Kanada'ya geçip hayatına orada devam etmiştir. Bilgi için bkz. Dr. Turhan Korun, Poli Dergisi, 01.07.2012; Dr. Filiz Besim, Yenidüzen Gazetesi, 20 Aralık 2013, https://www.yeniduzen .com/destebanlar-bile-silahlanirken-ortak-bir-ordu-kurulamadi-2735yy.htm; Akay Cemal, Kıbrıs Gazetesi, 12.01.2018,

4		Hulusi Alpay	…[925]
5		Behzat Gürsel	
6		Sami Selçuk	…[926]
7		Hasan Halil Çavuş	…[927]
8		Halit Ziya	…[928]
9		…[929]	…[930]
10		…	…
11		…	…
12		…	…
Genel Toplam		**12** *(Kız: 4 - Erkek: 8 [12[931]])*	
1945			

https://kibrisgazetesi.com/yazar/akaycemal/konu/i-olacana-varr-su-da-yolunu-bulur/; Halit Ali Riza, https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BB%CE%AE_%CE%A7%CE%B1%CE%BB% CE%AF%CF%84_%CE%A1%CE%B9%CE%B6%CE%AC; Halit Ali Riza, Devrim Gazetesi, 30.11. 1963, https://evrakcm.gov.ct.tr/siteler/gazeteler/devrim/1963/Kas%C4%B1m/30 kas%C4%B1m1963-devrim.pdf., s. 1., Nazife Uçar, 16 Ağustos 1960-Mart 2006 Yılları Arası Kıbrıs Türklerini Yöneten Eğitim Kökenli Yöneticiler ile Eğitim Kökenli Olmayan Yöneticilerin Karşılaştırmalı Analizi Cilt II *(Ekler)*, Yüksek Lisans Tezi, KKTC Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi, Denetimi, Ekonomisi ve Planlaması Anabilim Dalı, Lefkoşa: 2006.

925 1944 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Hulusi Alpay'ın fotoğrafı tespit edilememiştir.

926 1945 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Selçuk Sami'nin fotoğrafı tespit edilememiştir.

927 1944 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Hasan Halil Çavuş'un fotoğrafı tespit edilememiştir.

928 1944 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Halit Ziya'nın fotoğrafı tespit edilememiştir.

929 1944 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrencilerin isimleri tespit edilememiştir.

930 1944 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrencilerin fotoğrafları tespit edilememiştir.

931 Kemal Durmuş'un Ali Nesim'in "*Batmayan Eğitim Güneşlerimiz*" adlı kitabında yer alan biyografisinde, bahse konu kolejin birinci sınıfında *(1945)* 6 Kıbrıslı Türk ve 24 Kıbrıslı Rum öğrenci olduğunu, ikinci sınıfında *(1946)* ise 12 Kıbrıslı Türk'e karşılık 48 Kıbrıslı Rum öğrencinin bulunduğunu aktarmaktadır. Ancak özellikle kolej birinci ve ikinci sınıfları için aktarmış olduğu öğrenci sayılarının Ioannis ve Kaminaridis'in kitabında verdiği aynı yıllara ait Kıbrıslı Rum öğrenci sayılarıyla örtüşmemektedir. Halkın Sesi gazetesinin 29 Ağustos 1945 tarihli nüshasında "*Muallim Muavini Seçme*" başlığıyla yer alan haberinde 1945 yılında koleje giren öğrenci sayısını da 8 olarak vermektedir.

Kız Öğrenciler			
1945[932]		Kıbrıslı Türk kız öğrenci alınmamıştır.[933]	
Erkek Öğrenciler			
1	1945	Kemal Mehmet Pehlivan	
2		Halil H. Direkoğlu	
3		Selçuk Sami	…[934]
4		Necdet Nereli	
5		Mustafa Şemi	…[935]
6		Kemal Durmuş[936]	
Genel Toplam		**6** *(Kız: 0 - Erkek: 6 [6])*	
1946			
Kız Öğrenciler			
1946[937]		Kıbrıslı Türk kız öğrenci alınmamıştır.[938]	
Toplam		**0** *(Kız: 0 [0[939]])*	

[932] Bu yılda bahse konu koleje giren öğrencilerin eğitim süresi 2 *(1945/1946 ve 1946/1947)* yıldır.

[933] Ioannis ve Kaminaridis tarafından hazırlanan bahse konu kitabın 294. sayfasında yer verdiği "*Kız Öğretmen Yetiştirme Koleji (Mitresses Training College)*" tablosunda verilen Kıbrıslı Türk kız öğrenci sayısı ile örtüşmektedir.

[934] 1945 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Selçuk Sami'nin fotoğrafı tespit edilememiştir.

[935] 1945 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Mustafa Şemi'nin fotoğrafı tespit edilememiştir.

[936] Kemal Durmuş'un biyografisine ait bilgi için bkz. Nesim, a.g.e., s. 400-403.

[937] Bu yılda bahse konu koleje giren öğrencilerin eğitim süresi 2 *(1946/1947 ve 1947/1948)* yıldır.

[938] Ioannis ve Kaminaridis tarafından hazırlanan bahse konu kitabın 294. sayfasında yer verdiği "*Kız Öğretmen Yetiştirme Koleji (Mitresses Training College)*" tablosunda verilen Kıbrıslı Türk kız öğrenci sayısı ile örtüşmektedir.

[939] Ioannis ve Kaminaridis tarafından hazırlanan bahse konu kitabın 294. sayfasında yer verdiği "*Kız Öğretmen Yetiştirme Koleji (Mitresses Training College)*" tablo baz alınarak verilen rakamı ifade etmektedir. Ancak bahse konu tabloda 1946 yılı için gösterilen kız

Erkek Öğrenciler			
1	1946	Mesut Süleyman	
2		Abdullah Alpay	
3		Tahir Oğuz Madi	
4		Cevdet Hüseyin Çağdaş[940]	
5		İzzet Salih	…[941]
6		Behiç Özkan	…[942]
7		B. Bahaeddin Sami	…[943]

öğrenci sayısı "*0*" iken, AÖA arşivinde bulunan mezuniyet defterlerinde ise 1 olarak tespit edilmiştir.

940 Cevdet Hüseyin Çağdaş'ın hayatına dair bilgi için bkz. Osman Yıldız, Kıbrıs Türk Resminin Önemli Bir İsmi: Cevdet Hüseyin Çağdaş, s. KAİD *(Kıbrıs Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi)* II/3 *(Mayıs 2018)*, s. 35-54, https://yayinasbu.asbu.edu.tr/sites/digerleri/yayinasbu.asbu.edu.tr/files/inline-files/2018-Cilt2-Sayi2. pdf; Osman Yıldız, *(aynı makale)* https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/504200; Anber Onar, Zamansal Kesitler, Mimarca *(KTMMOB Mimarlar Odası Dergisi)*, Yıl: 33, Sayı: 91, s. 28-45; Kağan Bahçeci, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Bulunan *(İlkokul Öğretmenlerinin Profili-Lefkoşa Örneği)*, Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi Denetimi, Ekonomisi ve Planlaması Ana Bilim Dalı, 2005; Bozkurt *(Günlük Müstakil Siyasi Gazete)*, 4 Mayıs 1961, Türk Ressamların Müzede Açtıkları Sergi, sayfa. 1; Sevilay Direkoğlu, Diyalog Gazetesi, Neşe Dolu Bir İnsandı, 1 Kasım 2022, https://www.diyaloggazetesi.com/kibris/nese-dolu-bir-insandi-h96906.html; Çağın Zort, Detay Kıbrıs Gazetesi, 2 Temmuz 2015, https://www.detaykibris.com/service/amp/nergisli-koyunden-bir-kultur-insani-cevdet-cagdas-83899yy.htm.

941 1946 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci İzzet Salih'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

942 1946 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Behiç Özkan'ın fotoğrafı tespit edilememiştir.

943 1946 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci B. Bahaeddin Sami'nin fotoğrafı tespit edilememiştir.

8		Ali Özdemir	…[944]
9		Mehmet Lisani	…[945]
10		Abdullah Alpay	…[946]
11		Cahit Mehmet	…[947]
Genel Toplam		**12** *(Kız: 1 - Erkek: 11)*	
1947			
Kız Öğrenciler			
1	1947[948]	Rukiye Said *(Zeki)*	
2		Nezih Kâzım	…[949]
3		Ayten Refik	…[950]
4		Pervin Teoman	…[951]
5		Nezih Vechi	…[952]
6		Sevim Refik	…[953]
7		Zekiye Zihni	…[954]
8		Selma Cahit	…[955]

944 1946 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Ali Özdemir'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

945 1946 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Mehmet Lisani'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

946 1946 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Abdullah Alpay'ın fotoğrafı tespit edilememiştir.

947 1946 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Cahit Mehmet'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

948 Bu yılda bahse konu koleje giren öğrencilerin eğitim süresi 2 *(1947/1948 ve 1948/1949)* yıldır.

949 1947 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Nezih Kâzım'ın fotoğrafı tespit edilememiştir.

950 1947 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Ayten Refik'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

951 1947 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Pervin Teoman'ın fotoğrafı tespit edilememiştir.

952 1947 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Nezih Vechi'nin fotoğrafı tespit edilememiştir.

953 1947 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Sevim Refik'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

954 1947 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Zekiye Zihni'nin fotoğrafı tespit edilememiştir.

955 1947 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Selma Cahit'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

9		...[956]	...[957]
10		...	...
11		...	...
Toplam		**8** *(Kız: 8 [11])*	
Erkek Öğrenciler			
1	1947	Sabri Hüseyin Akif	
2		Said İzbırak	
3		Fikri Direkoğlu[958]	
4		Hasan Cengiz	
5		Mehmet Sait Hüseyin	
6		Yakup Mehmet	
7		Turhan Zihni	
8		Vedat Tezcan	...[959]
9		Vefa Fikret	...[960]
10		Hüseyin Mehmet	...[961]

956 1947 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrencilerin isimleri tespit edilememiştir.

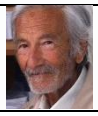
957 1947 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrencilerin fotoğrafları tespit edilememiştir.

958 Fikri Direkoğlu'nun çeşitli hayat dönemlerine dair bilgi için bkz. https://haberkibris.com/ayer-kasiften-tarihi-itiraf-2012-12-18.html; https://www.yeniduzen.com/13-mudurun-6si-tiyatrocu-117833h.htm;

959 1947 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Vedat Tezcan'ın fotoğrafı tespit edilememiştir.

960 1947 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Vefa Fikret'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

961 1947 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Hüseyin Mehmet'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

11		Sabri Hüseyin	…[962]
12		Mehmet Said	…[963]
13		Hasan Mustafa Madi	…[964]
14		Esad Faik[965] *(Muhtaroğlu)*	
Genel Toplam		**22** *(Kız: 8 - Erkek: 14)*	
1948			
Kız Öğrenciler			
1	1948[966]	Hale Ali Riza *(Avkıran)*	
2		Mesadet Hasan	
3		Nezihe Rasim	
4		Naile Rasim *(Zihni?)*	
5		Ünsal Necati	
6		Şöhret Hulûsi	
7		Nesrin Besim	…[967]
8			

962 1947 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Sabri Hüseyin'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

963 1947 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Mehmet Said'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

964 1947 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Hasan Mustafa Madi'nin fotoğrafı tespit edilememiştir.

965 Esad Faik'in "*Pilot Ali*", "*Kıbrıs Türkü Budur İşte*", "*Eski Lapta ve Eski Laptalılar*", "*Öğretmenlerden Hatıralar*" ve "*Ömür Boyu Eğitim ve Öğretim*" adlı kitapları bulunmaktadır.

966 Bu yılda bahse konu koleje giren öğrencilerin eğitim süresi 2 *(1948/1949 ve 1949/1950)* yıldır.

967 1947 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Nesrin Besim'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

9		Halide İbrahim	...[968]
10		Cazibe Turgut	...[969]
11		Sevim Zihni	
Toplam		**11** *(Kız: 11 [11])*	
Erkek Öğrenciler			
1	1948	Hasan Tulum[970]	
2		Yusuf Öztürk	
3		Hüseyin Fikret Özgün[971]	
4		Bürhan Garip	...[972]
5		Vural Vahip	...[973]
6		İbrahim Bıyıkoğlu	
7		Hasan Necat	...[974]
8		Avni Vural	...[975]

968 1947 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Halide İbrahim'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

969 1947 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Cazibe Turgut'un fotoğrafı tespit edilememiştir.

970 28 Eylül 1948 tarihli "*Halkın Sesi*" gazetesinde "*1948 Senesi Omorfo Kolleji Giriş İmtihanlarında Muvaffak Olan Müstedilerin İsimleri*" başlığıyla yayınlandığı haberde "*Hasan*" adlı öğrencinin soyadının "*Tulun*" olarak kaydedildiği görülmektedir.

971 28 Eylül 1948 tarihli "*Halkın Sesi*" gazetesinde "*1948 Senesi Omorfo Kolleji Giriş İmtihanlarında Muvaffak Olan Müstedilerin İsimleri*" başlığıyla yayınlandığı haberde "*Fikret*" adlı öğrencinin soyadının "*Üzgün*" olarak kaydedildiği görülmektedir.

972 1948 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Bürhan Garip'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

973 1948 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Vural Vahip'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

974 1948 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Hasan Necat'ın fotoğrafı tespit edilememiştir.

975 1948 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Vural Vahip'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

9		Oğuz Kusetoğlu	
10		Hüseyin Murat	…[976]
11		Turgut Abdurrahman	…[977]
12		Sacit Ahmet	…[978]
Genel Toplam		**23** *(Kız: 11 - Erkek: 12)*	
1949			
Kız Öğrenciler			
1	1949[979]	Münire İzzet Adiloğlu	
2		Müsteyde Davut	…[980]
3		Nevin Mehmet	…[981]
4		Pervin Salih	…[982]
5		Urkiye Yusuf	…[983]
6		Mülkiye Mustafa	…[984]
7		Merdiye Ziya	…[985]
8		Hatem Ömer	…[986]
9		Rabia Hulusi	…[987]

976 1948 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Hüseyin Murat'ın fotoğrafı tespit edilememiştir.

977 1948 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Turgut Abdurrahman'ın fotoğrafı tespit edilememiştir.

978 1948 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Sacit Ahmet'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

979 Bu yılda bahse konu koleje giren öğrencilerin eğitim süresi 2 *(1949/1950 ve 1950/1951)* yıldır.

980 1949 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Müsteyde Davut'un fotoğrafı tespit edilememiştir.

981 1949 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Nevin Mehmet'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

982 1949 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Pervin Salih'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

983 1949 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Urkiye Yusuf'un fotoğrafı tespit edilememiştir.

984 1949 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Mülkiye Mustafa'nın fotoğrafı tespit edilememiştir.

985 1949 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Merdiye Ziya'nın fotoğrafı tespit edilememiştir.

986 1949 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Hatem Ömer'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

987 1949 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Rabia Hulusi'nin fotoğrafı tespit edilememiştir.

10		Hidayet Şeyh İbrahim	…[988]
11		Sevim Cemal	…[989]
12		Latife Ahmet	…[990]
13		Şermin Yeşilada	
14		Emine Kemal	…[991]
Toplam		**14** *(Kız: 14 [12])*	
Erkek Öğrenciler			
1	1949	Macit Cevdet	
2		Sacit Kâni Nereli	
3		Ethem Mehmet	
4		Hüseyin İsmail	
5		Mahmut Mehmet	…[992]
6		Selim Hasan	…

988 1949 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Hidayet Şeyh İbrahim'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

989 1949 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Sevim Cemal'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

990 1949 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Latife Ahmet'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

991 1949 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Emine Kemal'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

992 1949 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıslı Türk öğrenci isimleri konusunda 2 Ekim 1959 tarihli Halkn Sesi gazetesinde "*Morfu Öğretmen Kolleji Duhul İmtihanları*" başlığıyla verilen haberde yer alan isimlerin, AÖA arşivindeki mezuniyet defterlerinde kayıtlı olan listenin ilk *(1-4)* 4 isimle örtüşmesi sebebiyle, 1949 yılındaki koleje giren bahse konu öğrenci sayısının 15 olduğu değerlendirilmektedir. Ancak dönemin yerel gazetelerinden İstiklâl gazetesinin 16 Haziran 1950 tarihli nüshasında yer alan isimlerin hem AÖA arşivinde yer alan mezuniyet defterlerinde kolejin ders yılı itibarıyla kaydı hem de 1950 yılında koleje giren Kıbrıslı Türk öğrencilerin listeleriyle örtüşmemektedir. O sebeple daha doğru bilgi edinilinceye kadar bu listede 2 ayrı grup olarak yazılması uygun görülmüştür. Yine Hür Söz gazetesinin 17 Haziran 1951 tarihli nüshasında 1950-1951 yılı mezunları içerisinde gösterilen "*Vural Vahip*" adlı öğrencinin, 1948 yılı içindeki listede gösterilmesi sebebiyle bu listeye dahil edilmemiştir.

7		Mehmet Hüseyin	…
8		Reşat Vasfi	…
9		Hüseyin Osman Kanatlı[993]	
10		Mehmet Duru	…
11		Hüseyin Sabri	…
12		Yusuf Niyazi	…
13		Doğan M. Niyazi	…
14		Hasan Pehlivan	…
15		Ahmet H. Cahid	…
1		Mehmet Arif Ballı	…[994]
2		Ahmet Faris	…
3		Muharrem Vehbi	…
4		Hüseyin Teki	…
5		Mehmet Kâni	…
6		Hüseyin Ertoğrul	…
7		M. Fuat Galip	…
8		Said Ziya	…
9		İbrahim Hakkı Karanfil	…
10		Ali Naci Hüsameddin	…
11		Ali Faik Elmas	…
12		Hüseyin Zekai	…
13		Hasan Tahsin Köle	…
14		Arif Hikmet Ali	…
15		Hasan Behçet	
16		Salih Zeki Hüseyin	…
17		Mustafa Rıza	…
18		Hüseyin Avni Ahmet	…

993 Hüseyin O. Kanatlı'nın biyografisi için bkz. https://haberkibris.com/huseyin-kanatli-kimdir-istehayat-hikayesi...-2020-03-03.html

994 1949 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci isimleri *(1-14 arası öğrenci isimleri)*, İstiklâl gazetesinin 16 Haziran 1950 tarihli nüshasından alınmıştır.

19		Derviş Orhan	...
20		Osman Fikri Hasan	...
21		İbrahim Hakkı Mumin	...
22		Hüseyin Şevket Osman	...
23		Ahmet Menteş	...
24		İbrahim Hilmi Ahmet	...
Genel Toplam		**38/29** *(Kız: 14 - Erkek: 24/15)*	
1950			
Kız Öğrenciler			
1	1950[995]	Nejla Oktay	...[996]
2		Gülbahar Rıza	...
3		Fatma Nur	...
4		Ayten Mehmet	...
5		Şerif Ali Refiki	...
6		Emine Fahri	...
7		Nejla Nedim	...
8		Ayten İrfan Yıldırım	...
9		Naciye Avni	...
Toplam		**9** *(Kız: 9 [9])*	
Erkek Öğrenciler			
1	1950	Özdemir Mustafa	...[997]
2		Faruk İrfan	...
3		Nail Asaf	...
4		Cemal Mustafa	...
5		Hüseyin İbrahim	...
6		Necati Hasan	...
7		Rasıh Asım	...
8		Hasan Fahri M. Vezir	...
9		Erol Hasan Nihad	...
10		Mustafa Hasan	...
11		Hakkı Fikri	...
12		Niyazi Ali	

995 Bu yılda bahse konu koleje giren öğrencilerin eğitim süresi 2 *(1950/1951 ve 1951/1952)* yıldır.

996 1950 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci isimleri İstiklâl ile Halkın Sesi gazetesinin 15 Eylül 1950 tarihli nüshalarından alınmıştır.

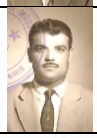
997 1950 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci isimleri, Halkın Sesi gazetesinin 26 Eylül 1950 tarihli nüshasından alınmıştır.

Genel Toplam		**21** *(Kız: 9 - Erkek: 12)*	
1951			
Kız Öğrenciler			
1	1951[998]	Aysel Yusuf	
2		Ülvan Aziz	
3		Ayhan Fikret	
4		Pembe Kâmil	
5		...[999]	...[1000]
6		...	...
7		...	...
8		...	...
9		...	...
10		...	...
11		...	...
12		...	...
13		...	...
14		...	...
Toplam		**4** *(Kız: 4 [14])*	
Erkek Öğrenciler			
1	1951	Hüseyin Yusuf Şenol	
2		Hüsnü İbrahim	

998 Bu yılda bahse konu koleje giren öğrencilerin eğitim süresi 2 *(1951/1952 ve 1952/1953)* yıldır.

999 1951 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrencilerin isimleri tespit edilememiştir.

1000 1951 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrencilerin fotoğrafları tespit edilememiştir.

3		...[1001]	...[1002]
Genel Toplam		**6** *(Kız: 4 - Erkek: 2)*	
1952			
Kız Öğrenciler			
1	1952[1003]	Nurten M. Güler	
2		Gülter M. Zaim	
3		Jale Halil	
4		...[1004]	...[1005]
5		...	...
6		...	...
Toplam		**3** *(Kız: 3 [6])*	
Erkek Öğrenciler			
1	1952	Mustafa Saffet	
2		Mehmet Yaşar Manavoğlu	
3		...[1006]	...[1007]
Genel Toplam		**5** *(Kız: 3 - Erkek: 2)*	
1953			
Kız Öğrenciler			

[1001] 1951 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrencilerin isimleri tespit edilememiştir.

[1002] 1951 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrencilerin fotoğrafları tespit edilememiştir.

[1003] Bu yılda bahse konu koleje giren öğrencilerin eğitim süresi 2 *(1952/1953 ve 1953/1954)* yıldır.

[1004] 1952 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrencilerin isimleri tespit edilememiştir.

[1005] 1952 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrencilerin fotoğrafları tespit edilememiştir.

[1006] 1952 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrencilerin isimleri tespit edilememiştir.

[1007] 1952 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrencilerin fotoğrafları tespit edilememiştir.

1	1953[1008]	Güler Şefik	
2		...[1009]	...[1010]
3		...	...
4		...	...
5		...	...
6		...	...
7		...	...
Toplam		**1** *(Kız: 1 [7])*	
Erkek Öğrenciler			
1	1953	Mehmet Orhan Yücel	
2		Turgut Derviş	...[1011]
3		Hakkı Atun[1012]	
4		...[1013]	...[1014]
Genel Toplam		**4** *(Kız: 1 - Erkek: 3)*	
1954			
Kız Öğrenciler			

[1008] Bu yılda bahse konu koleje giren öğrencilerin eğitim süresi 2 *(1953/1954 ve 1954/1955)* yıldır.

[1009] 1953 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrencilerin isimleri tespit edilememiştir.

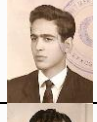
[1010] 1953 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrencilerin fotoğrafları tespit edilememiştir.

[1011] 1953 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Turgut Derviş'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1012] Sadece 1 yıl süreyle kolejde eğitim alan Hakkı Atun, 1964 yılında kazandığı İstanbul Teknik Üniverstesi'ne girer ve oradan mezun olur. Hakkı Atun'un hayatıyla ilgili çok sayıda röportaj yapıldığı görülmektedir. Hayatına dair bilgi için bkz. Bir Öz Yaşam Öyküsü Hakkı Atun'un Anıları, Nisan 2016: Lefkoşa. Hakkı Atun'ın politik yaşamına dair bilgiler için bkz. Bir Öz Yaşam Öyküsü-2 Hakkı Atun'un Politik Anıları Birinci Kitap, Nisan 2018: Lefkoşa. Hakkı Atun'un 206 yılında kaleme aldığı "*Şehrin Gölgeleri*" adlı bir kitabı daha bulunmaktadır.

[1013] 1953 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrencilerin isimleri tespit edilememiştir.

[1014] 1953 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrencilerin fotoğrafları tespit edilememiştir.

1		Bahire Uygur	
2		Nurten Cemali[1015]	
3		Emine Vechi	
4		Meryem S. Kerim	…
5		Nerme Raşit	…
6		Gülser Mehmet	…
7		Müfide Reşat	…
8		Gülşen A. Cemal	…
9		Rasiha Abdurrahman	…
10		Cemaliye M. Salih	…
Toplam		**10** *(Kız: 10 [9])*	
Erkek Öğrenciler			
1		Ahmet Soyer *(Hüseyin?)*	
2		Mustafa Güner Hüseyin	
3		Ahmet Sami Baysal	
4		Erol Hüseyin[1016]	
5		Muvaffak Necdet	
6		Oğuz Ahmet Bayram	

[1015] AÖA mezuniyet defterlerinde 1954 yılında Mitresses Training College'e giren "*Nurten Cemali*" adlı kız öğrencinin soyadı, 24 Haziran 1956 tarihli Halkın Sesi gazetesinin "*Yeni İlkokul Öğretmenlerinin Tayinleri*" başlıklı haber küpüründe "*Cemal*" olarak yazıldığı görülmektedir.

[1016] AÖA arşivinde bulunan mezuniyet defterlerinde bahse konu öğrencinin ismi "*Hüseyin Erol*" şeklinde kaydedildiği görülmektedir.

7		İsmail Onay Fadıl	…[1017]
8		Recai Emir	…
9		Ünal S. Ali Arif	…
10		Özkan A. Uygur	…
11		Münür Ahmet[1018]	…
12		Zeki Salih	…
13		Mehmet Remzi Sururi	…
14		Nail Atalay[1019]	
15		Mahir Salih	…
Genel Toplam		**25** *(Kız: 10 - Erkek: 15)*	
1955			
Kız Öğrenciler			
1	1955[1020]	Dervişe Münür *(Desem)*	
2		Gökmen M. Necati	
3		Altan İ. Yıldırım	
4		Z. Perihan Osman	

[1017] Bu öğrenci adıyla beraber listeye eklenenler, Halkın Sesi gazetesinin 21 Ekim 1954 tarihli nüshasındaki kolejle ilgili yayınlanan haberden alınarak eklenmiştir.

[1018] 24 Haziran 1956 tarihli Halkın Sesi gazetesinin "*Yeni İlkokul Öğretmenlerinin Tayinleri*" başlığıyla yayınlanan haberinde, AÖA arşivindeki mezuniyet defterlerinde Teachers' Training College'e giren Münür Ahmet'in adlı öğrencinin soyadı "*Mehmet*" olarak yazıldığı görülmektedir.

[1019] Nail Atalay'ın biyografisi için bkz. https://haberkibris.com/nail-atalay-10.-olum-yildonumunde-unutulma- di-1027-2021-08-12.html; Nail Atalay, Birleşmiş Milletlerde On Buçuk Yıl, Rüstem Kitabevi, 2008.

[1020] Bu yılda bahse konu koleje giren öğrencilerin eğitim süresi 2 *(1955/1956 ve 1956/1957)* yıldır.

5		Neriman Cahit[1021]	
6		Suna Cevdet	
7		Naciye Hüseyin	…[1022]
8		Sevim Mehmet	…[1023]
9		Gülten Mehmet	…[1024]
10		Dervişe H. Tahsin	…[1025]
11		Fatma Hüseyin	…[1026]
12		…[1027]	…[1028]
Toplam		**11***(Kız: 11 [12])*	
Erkek Öğrenciler			
1	1955	Mehmet Sadık	
2		Ali Mustafa Kutruza	
3		Esman Ali	

[1021] Neriman Cahit'in hayatına dair bilgi için bkz. https://www.youtube.com/watch?v=fUS7xueSfNc. Bu fotoğraf, aynı youtube sitesinden 25.04.2025 tarihinde alınmıştır.

[1022] 1954 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Naciye Hüseyin'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1023] 1954 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Sevim Mehmet'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1024] 1954 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Gülten Hüseyin'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1025] 1954 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Dervişe H. Tahsin'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1026] 1954 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Fatma Hüseyin'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1027] 1955 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrencinin ismi tespit edilememiştir.

[1028] 1955 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrencinin fotoğrafı tespit edilememiştir.

4		Fuat Ahmet Faris	
5		Vural Ahmet	
6		Hüseyin Süleyman	
7		Rifat Mustafa Yücelten	
8		Nusret A. Bayram	
9		Özdemir Ali	...[1029]
10		Mustafa Altay	...[1030]
11		Mehmet Salih Cemal	...[1031]
12		Şemi İbrahim	...[1032]
13		Mustafa Emel	...[1033]
14		Ali Rıza İnce	...[1034]
15		Ahmet Yusuf	...[1035]
16		Ahmet Cengiz Rasım	...[1036]

[1029] 1955 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Özdemir Ali'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1030] 1955 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Mustafa Altay'ın fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1031] 1955 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Mehmet Salih Cemal'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1032] 1955 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Şemi İbrahim'in fotoğrafı tespit edilememiştir

[1033] 1955 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Mustafa Emel'in fotoğrafı tespit edilememiştir

[1034] 1955 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Ali Riza İnce'nin fotoğrafı tespit edilememiştir

[1035] 1955 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Ahmet Yusuf'un fotoğrafı tespit edilememiştir

[1036] 1955 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Ahmet Cengiz Rasım'ın fotoğrafı tespit edilememiştir

17		Selçuk Mustafa	…[1037]
18		Salih Oktay	…[1038]
19		Nihat Ali Faik	…[1039]
20		Arif Hüseyin	…[1040]
22		Ali Rezvan	…
23		Mehmet Cemal	…
Genel Toplam		**33** *(Kız: 11 - Erkek: 23)*	
1956			
Kız Öğrenciler			
1	1956[1041]	Şefika Ahmet	
2		Sonuç Ali Rıza[1042]	
3		Yalkın Mustafa Zaim	
4		Latife Mustafa	…[1043]
5		Turhan Ömer	…[1044]
6		Şenay Güven	…[1045]

[1037] 1955 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Selçuk Mustafa'nın fotoğrafı tespit edilememiştir

[1038] 1955 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Salih Oktay'ın fotoğrafı tespit edilememiştir

[1039] 1955 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Nihat Ali Faik'in fotoğrafı tespit edilememiştir

[1040] Teachers' Training College'e 1956 yılında giren Kıbrıslı Türk öğrenci isimlerinden listede yer alan son iki ismin, AÖA arşivindeki mezuniyet defterlerinde yer almadığı ve Halkın Sesi'nin 18 Kasım 1956 tarihli nüshasında "*Omorfo Kolejine Girenler*" başlığıyla yayınlanan haberde yer aldığı görülmektedir.

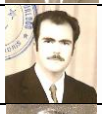
[1041] Bu yılda bahse konu koleje giren öğrencilerin eğitim süresi 2 *(1956/1957 ve 1957/1958)* yıldır.

[1042] Bu fotoğraf, https://www.youtube.com/watch?v=vpCPhYvyeeY&t=563s adlı siteden 26.04.2025 tarihinde alınmıştır.

[1043] 1956 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Latife Mustafa'nın fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1044] 1956 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Turhan Ömer'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1045] 1956 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Şenay Güven'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

7		Fatma Recep	…[1046]
8		Perihan Nihat	…[1047]
9		Perihan Derviş	…[1048]
10		Binnaz Sıdkı	…[1049]
11		Nevruz Cemal	…[1050]
12		Aysel Hasan Hüseyin	…[1051]
Toplam		**12** *(Kız: 12 [11-14[1052]])*	
Erkek Öğrenciler			
1	1956	Ahmet İbrahim	
2		Abdullah Acar	
3		Ali Emir Ahmet	
4		Altay Şevket *(Adalıer)*	
5		Cahit Mehmetçik	

[1046] 1954 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Fatma Recep'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1047] 1954 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Perihan Nihat'ın fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1048] 1954 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Perihan Derviş'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1049] 1954 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Binnaz Sıdkı'nın fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1050] 1954 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Nevruz Cemal'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1051] 1954 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrenci Aysel Hasan Hüseyin'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1052] Ioannis ve Kaminaridis'in bahse konu kitabında 1956 yılında Mitresses Trianing College'e giren kız öğrenci sayı "*11*" olarak gösterilir iken, AÖA arşivindeki mezuniyet defterlerinde "*13*" ve AÖA arşivinde numarasız olarak gösterilen "***Belge113:*** *Türk Öğretmen Koleji 1958-1959 Ders Yılından 1975-1976 Ders Yılına Kadar Mezunlar Cetvelini Gösterir Belge*" belgedeki tabloda ise "*14*" olarak gösterilmektedir.

6		Hüseyin Arca	
7		Mustafa Cemal Mustafa	
8		Mehmet Fehmi	
9		Mehmet Kansu[1053]	
10		Ömer Aydın Uçar	
11		Şinasi Mehmet Özdeş	
12		Behçet Hüseyin	
13		Hüseyin Abdullah Acar	
14		Mehmet Erdel Ziya	
15		Hüseyin Süleyman	
16		Mehmet Sadık	…[1054]
17		Hikmet İbrahim	…[1055]
18		Osman Galip	…[1056]

[1053] Mehmet Kansu'nun biyografisine ait bilgi için bkz. https://www.kibrispostasi.com/c35-KIBRIS HABERLERI/n517165-mehmet- kansu-yasadiklarimi-yazdim-yazmak-bana-her-zaman-iyi-geldi.

[1054] 1956 yılında Tea1hers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Mehmet Sadık'ın fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1055] 1956 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Hikmet İbrahim'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1056] 1956 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Osman Galip'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

19		Turhan Mustafa	...[1057]
20		Yavuz Mehmet	...[1058]
21		Hüseyin Cengiz	...[1059]
22		Özalp Salih	...[1060]
23		Özdemir Emin	...[1061]
24		Oktan Havanik	...[1062]
25		Yusuf Cemal	...[1063]
26		Aziz Rüstem	...[1064]
27		Özel Reşat	...[1065]
28		Ayhan Menteş	...[1066]
29		Abdülselam[1067] Mehmet	...[1068]
30		Venhar Keskin[1069]	
31		Turgut Sıdkı	...[1070]

[1057] 1956 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Turhan Mustafa'nın fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1058] 1956 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Yavuz Mehmet'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1059] 1956 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Hüseyin Cengiz'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1060] 1956 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Özalp Salih'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1061] 1956 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Özdemir Emin'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1062] 1956 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Oktan Havanik'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1063] 1956 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Yusuf Cemal'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1064] 1956 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Aziz Rüstem'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1065] 1956 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Özel Reşat'ın fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1066] 1956 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Ayhan Menteş'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1067] Arapça kökenli olan ismin doğru yazılışının "*Abdüsselam*" olması gerekmektedir.

[1068] 1956 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Abdülselam Mehmet'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1069] Venhar Keskin tarafından yazılan 2 kitap bulunmaktadır. Bunlardan birinin yazım dili İngilizce "*Besieged*" diğerinin de "*Megali İdea-Enosis ve Baf'tan KKTC'ne*" adıyla yayınlandığı görülmektedir.

[1070] 1956 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Turgut Sıdkı'nın fotoğrafı tespit edilememiştir.

32		Hulus Ahmet	…[1071]
33		Mustafa Salih	…[1072]
34		Yunus Osman	…[1073]
Genel Toplam		**37** *(Kız: 13 - Erkek: 34)*	
1957			
Kız Öğrenciler			
1	1957[1074]	…[1075]	…[1076]
2		…	…
3		…	…
4		…	…
5		…	…
6		…	…
7		…	…
8		…	…
9		…	…
10		…	…
Toplam		**0** *(Kız: 0 [10-18[1077]])*	
Erkek Öğrenciler			
1	1957	Erdoğan Erduran	
2		Osman İsmail Bektaş	

[1071] 1956 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Hulus Ahmet'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1072] 1956 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Mustafa Salih'in fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1073] 1956 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrenci Yunus Osman'ın fotoğrafı tespit edilememiştir.

[1074] Bu yılda bahse konu koleje giren öğrencilerin eğitim süresi 2 *(1958/1959 ve 1959/1960)* yıldır.

[1075] 1957 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrencilerin isimleri tespit edilememiştir.

[1076] 1957 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrencilerin fotoğrafları tespit edilememiştir.

[1077] Ioannis ve Kaminaridis'in bahse konu kitabında 1956 yılında Mitresses Training College'e giren kız öğrenci sayısı "*10*" olarak gösterilir iken, AÖA arşivindeki mezuniyet defterlerinde "*0*" ve yine AÖA arşivinde numarasız olarak gösterilen "***Belge 113:*** *Türk Öğretmen Koleji 1958-1959 Ders Yılından 1975-1976 Ders Yılına Kadar Mezunlar Cetvelini Gösterir Belge*" belgedeki tabloda ise "*18*" olarak gösterilmektedir.

3		Oğuz Menteş *(Metiner)*	
4		...[1078]	...[1079]
Genel Toplam		**3** *(Kız: 0 - Erkek: 3 [])*	
1958			
Kız Öğrenciler			
1	1958[1080]	...[1081]	...[1082]
2		...	...
3		...	...
4		...	...
5		...	...
6		...	...
7		...	...
8		...	...
9		...	...
10		...	...
11		...	...
12		...	...
13		...	...
14		...	...
15		...	...
16		...	...
17		...	...
18		...	...
19		...	...
20		...	...
Toplam		**0** *(Kız: 0 [20[1083]])*	
Erkek Öğrenciler			

[1078] 1957 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrencilerin isimleri tespit edilememiştir.

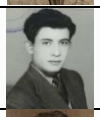
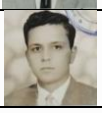
[1079] 1957 yılında Teachers' Training College'e giren Kıbrıs Türk öğrencilerin fotoğrafları tespit edilememiştir.

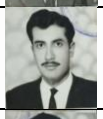
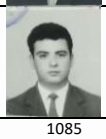
[1080] Bu yılda bahse konu koleje giren öğrencilerin eğitim süresi 2 *(1957/1958 ve 1958/1959)* yıldır.

[1081] 1958 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrencilerin isimleri tespit edilememiştir.

[1082] 1958 yılında Mitresses Training College'e giren Kıbrıs Türk kız öğrencilerin fotoğrafları tespit edilememiştir.

[1083] AÖA arşivindeki mezuniyet defterlerinde 1958 yılı kız öğrenci sayısı "*0*" gösterilir iken, yine AÖA arşivinde numarasız olarak gösterilen "***Belge 113:*** *Türk Öğretmen Koleji 1958-1959 Ders Yılından 1975-1976 Ders Yılına Kadar Mezunlar Cetvelini Gösterir Belge*" belgedeki tabloda ise "*18*" olarak gösterilmektedir.

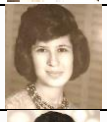
1	1958	Mehmet İzzet	
2		Özkan Ömer *(Yalçınkaya)*	
3		Ali Cemal Akgün	
4		Kemal İsmail	
5		Cahit Halil	
6		Aziz Şentürk	
7		Erdem Sururi	
8		Ferhat Hüseyin	
9		Selçuk Ertaç	
10		Özkan Talip	
11		Mehmet T. Halil	
12		Mehmet A. Ömer	
13		Hasan Salih	
14		Halil Mustafa	
15		Erdem Mehmet	

16		Halil Mehmet Paşa	
17		Mehmet Kâzım	
18		Salih M. Zeki	
19		Mustafa Hüseyin	
20		Osman A. Behçet	
21		...[1084]	...[1085]
22		...	...
23		...	...
24		...	...
25		...	...
26		...	...
27		...	...
28		...	...
29		...	...
30		...	...
31		...	...
32		...	...
33		...	...
34		...	...
35		...	...
36		...	...
37		...	...
38		...	...
39		...	...
Genel Toplam		**20** *(Kız: 0 - Erkek: 20[1086])*	
1959			
Kız Öğrenciler			

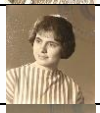
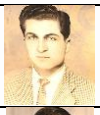
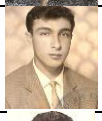
1084 1958 yılında Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'ne giren Kıbrıs Türk erkek öğrencilerin isimleri tespit edilememiştir.

1085 1958 yılında Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'ne giren Kıbrıs Türk erkek öğrencilerin fotoğrafları tespit edilememiştir.

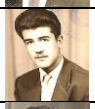
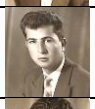
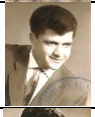
1086 AÖA arşivindeki mezuniyet defterlerinde 1958 yılı erkek öğrenci sayısı "*21*" gösterilir iken, yine AÖA arşivinde numarasız olarak gösterilen "***Belge 113:*** *Türk Öğretmen Koleji 1958-1959 Ders Yılından 1975-1976 Ders Yılına Kadar Mezunlar Cetvelini Gösterir Belge*" belgedeki tabloda ise "*39*" olarak gösterilmektedir.

1	1959[1087]	Aliye Ahmet	
2		Aylâ Ahmet	
3		Ayşe Ali	
4		Havva Emine Hasan	
5		Güner Hasan	
6		Gülten Ali	
7		Nezahat Hasan	
8		Özcan Ziya	
9		Pembe Ahmet	
10		Sabiha Mehmet *(Erdel)*	
11		Sermin Hüseyin	
12		Sevil Lâtif	
13		Şerife Naci	
14		Havva Mehmet	

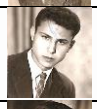
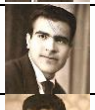
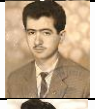
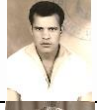
[1087] Bu yılda bahse konu koleje giren öğrencilerin eğitim süresi 2 *(1959/1960 ve 1960/1961)* yıldır.

15		Ülkü Hasip	
16		Ülkü Mustafa	
17		Vicdan Mahmut	
Toplam		**17** *(Kız: 17 [17])*	
Erkek Öğrenciler			
1	1959	Adem Mehmet Türkeli	
2		Ali Kasım	
3		Akif İsmail Sadık	
4		Ali Süleyman	
5		Arif Hasan Tahsin	
6		Arif İsmail	
7		Aygün Ali	
8		Biray Mehmet	
9		Cahit Çavuşoğlu	
10		Celâl Hasan *(Bayar)*[1088]	

[1088] Celal Hasan Bayar'ın mezun olduğu kolejden almış olduğu diplomasını 24 Ekim 1972 *(Salı)* tarihi Halkın Sesi gazetesine "*Diploma Kaybı: 1961 yılında Türk Öğretmen Koleji'nden aldığım diplomamı kaybettim. Yenisini alacağımdan eskisinin hükmü yoktur*" notuyla kayıp

11		Cemal İbrahim Ataç	
12		Erdoğan Şafi Alper	
13		Erol Mahmut Şevket	
14		Hasan Kahraman	
15		Nidai Ülker Hasan	
16		Hasan Ural Ahmet	
17		Hüseyin Ruso	
18		Hüseyin Gazioğlu	
19		Hüseyin İrfan Başar	
20		İbrahim Mustafa	
21		İlter Veziroğlu	
22		İsmet Korkut	
23		Kûfi Suphi	
24		Mehmet Hurşit	
25		Rauf Mehmet	

ilanı verdiği ve 24.10.1972 tarihinde "*Zayi olan diplomam yerine yenisini memnuniyetle aldım.*" notuyla da yeni diplomasını aldığı görülmektedir.

26		Mustafa Ahmet	
27		Mustafa Hasan	
28		Mustafa Ali	
29		Osman Karabulut	
30		Özkan İrfan	
31		Özkan Murat	
32		Raşit Hüseyin	
33		Selçuk Remzi	
34		Sıtkı Erden Cevdet	
35		Taylan Aziz *(Tunaboylu)*	
36		Tuncer Bahadır	
37		Yaşar Tevfik	
38		Ziya Abdülkadir	
39		...[1089]	...[1090]
40		...	...
41		...	...
42		...	...

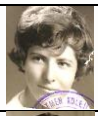
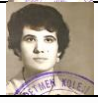
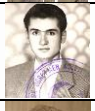
[1089] 1958 yılında Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'ne giren Kıbrıs Türk erkek öğrencilerin isimleri tespit edilememiştir.

[1090] 1958 yılında Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'ne giren Kıbrıs Türk erkek öğrencilerin fotoğrafları tespit edilememiştir.

Genel Toplam		55 *(Kız: 17 - Erkek: 38 [42][1091])*	
1960			
Kız Öğrenciler			
1	1960[1092]	Şenay Altıntaş	
2		Ayşe Halil	
3		Birsen Ahmet	
4		Cihan Hasan	
5		Cihan Osman	
6		Fatma Cemal	
7		Gökçen İsmail	
8		Müjgan M. Ali Ateş	
9		Hatice Osman	
10		Havva Cemal Öksüz	
11		Nevres İzzet	
12		Peyman Ahmet	

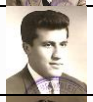
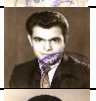
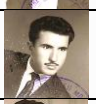
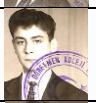
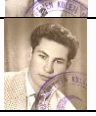
[1091] AÖA arşivindeki mezuniyet defterlerinde 1958 yılı erkek öğrenci sayısı "*38*" gösterilir iken, yine AÖA arşivinde numarasız olarak gösterilen "***Belge 113:*** *Türk Öğretmen Koleji 1958-1959 Ders Yılından 1975-1976 Ders Yılına Kadar Mezunlar Cetvelini Gösterir Belge*" belgedeki tabloda ise "*42*" olarak gösterilmektedir.

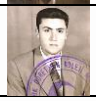
[1092] Bu yılda bahse konu koleje giren öğrencilerin eğitim süresi 2 *(1960/1961 ve 1961/1962)* yıldır.

13		Reşkime Ali	
14		Salime Hasan	
15		Seval Cemal	
16		Seval Salih	
17		Sonay Hüseyin	
18		Şenay Halil Şenol	
Toplam		**18** *(Kız: 18 [17[1093]])*	
Erkek Öğrenciler			
1	1960	Ahmet Ali Rıza Göksu	
2		Âkil Mahmut Çelebi	
3		Ali Rıza Mustafa	
4		Altan Mustafa	
5		Aygün Mustafa Sevengül	
6		Ayhan Ali Hasan	
7		Cezar[1094] Ahmet	

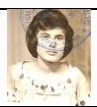
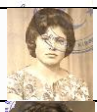
[1093] 1961-1962 yıllığında toplam kız öğrenci sayısı "*17*" *(İkinci sınıf)* olarak görülür iken, Atatürk Öğretmen Akademisi mezuniyet defterlerinde bu sayının toplam "*18*" olduğu ve IOannis ile Kramanidis'in hazırladığı bahse konu kitapta 9 olarak verdiği görülmektedir. 1961-1962 yıllığında, bahse konu mezuniyet defterindeki "*Şenay Altıntaş*" isimli kız öğrencinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

[1094] Arapça kökenli olan bahse konu ismin doğru yazılışının "*Cezzar*" olması gerektiği değerlendirilmektedir.

8		Eden Turgut	
9		Halil Hasan Kara	
10		Hasan Ali	
11		Halil İbrahim Hasan	
12		Hasan Osman	
13		Hüseyin Yalçın	
14		Hüseyin Yusuf	
15		İrfan Ferdi	
16		İsfendiyar Rifat Açıksöz	
17		Mazhar Ramadan Sönmez	
18		Mazlum Mehmet Mercan	
19		Mustafa İbrahim	
20		Mustafa Mehmet	
21		Mustafa A. Muratağa	
22		Mustafa Salih Çırak İbrahim	
23		Nazım Mustafa	
24		Necat Hüseyin	

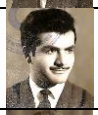
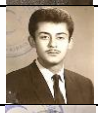
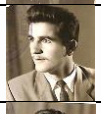
25		Osman Cemal	
26		Önder Ali Santel	
27		Önder Hüseyin Onar	...[1095]
28		Önel Osman	
29		Özkan Ahmet Turanlı	
30		Özdemir Ali Koruyan	
31		Raif Ahmet Başkurt	
32		Sabri Salih Sarıkaya	
33		Salih Hasan	
34		Sıtkı Mehmet	
35		Süleyman Abdullah Altıntaş	
36		Süleyman Hüseyin	
37		Süleyman Mehmet Karşılı	
38		Tahir Hasan Bladanlı	
39		Veli İsmail Mehmet	

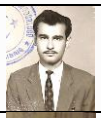
[1095] Atatürk Öğretmen Akademisi arşivinde bulunan diploma defterlerinde bahse konu öğrenci fotoğraf yerinin boş olduğu tespit edilmiştir.

40		Yaşar Cemal	
41		Yaşar Osman	
42		Yılmaz Halil	
43		Behçet Mustafa	
Toplam		**61** *(Kız: 18 - Erkek: 43[1096])*	
1961			
Kız Öğrenciler			
1	1961[1097]	Nuray Münür *(Bahriyeli)*	
2		Ayten Mehmet AlâeddinTarımer	
3		Havva Nâfi	
4		Lâtife Ramadan	
5		Melek Mustafa	
6		Gülsen Kâmil	
7		Seher Salih Kerim	
8		Şenay Ali	

[1096] 1961-1962 yıllığında toplam erkek öğrenci *(İkinci sınıf)* sayısı "*42*" olarak görülür iken, Atatürk Öğretmen Akademisi arşivindeki mezuniyet defterlerinde bu sayının toplam "*43*" ve yine AÖA arşivinde numarasız "***Belge …:*** *Türk Öğretmen Koleji 1958-1959 Ders Yılından 1975-1976 Ders Yılına Kadar Mezunlar Cetvelini Gösterir Belge*" adlı belge "*36*" olduğu görülmektedir. Yine 1961-1962 yıllığında "*Halil İbrahim Hasan*" isimli erkek öğrencinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

[1097] Bu yılda bahse konu koleje giren öğrencilerin eğitim süresi 2 *(1961/1962 ve 1962/1963)* yıldır.

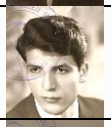
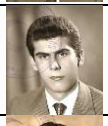
9		Zehra Ahmet Mustafa	
Toplam		**9** *(Kız: 9 [9])*	
Erkek Öğrenciler			
1	1961	Tokay Hüsnü Bayramoğlu	
2		Talât Hulûsi Onar	
3		Argun İbrahim	
4		Cevdet Hüseyin Eser	
5		Erbil Mustafa Cevdet	
6		Ertuğrul Ahmet	
7		Esat Ahmet Varoğlu	
8		Faik Ahmet	
9		Günay Niyazi	
10		Hasan Ahmet	
11		Hasan İbrahim Abdullah	
12		Hasan İbrahim Salih	
13		Hüseyin Cemal Kaşat	
14		Hüseyin Vasfi	

15		İlker Halil	
16		İzzet Bilâl	
17		Kemal Selim	
18		Kerem Mehmet Necati	
19		Mehmet Salih Hüseyin Taşçıoğlu	
20		Memduh Yusuf Ener	
21		Muharrem Emir Hüseyin	
22		Ramadan Yakup	
23		Rifat İsmail	
24		Sıdkı Hüseyin	
25		Suat Mustafa	
26		Talât Akkor	
27		Yusuf Arif	
Toplam		**36** *(Kız: 9 - Erkek: 27)*	
1962			
Kız Öğrenciler			

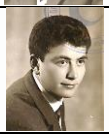
1	1962[1098]	Alime Ali	
2		Ceylân Ali	
3		Emine Mulla Mustafa	
4		Hayriye Salahi	
5		Fatma Ahmet	
6		Ayşe Gülsen Mehmet	
7		Lâtife Sadık	
8		Sabiha Kâzım	
9		Şefika Fehmi	
		9 *(Kız: 9 [7[1099]])*	
Erkek Öğrenciler			
1	1962	Ali Sami Ünsaldı	
2		Mustafa Şevki Raif	

[1098] Bu yılda bahse konu koleje giren öğrencilerin eğitim süresi 3 *(1962/1963, 1963/1964 ve 1964/1965)* yıldır. İcra Heyeti'nin 28 Haziran 1962 tarihinde almış olduğu karar neticesinde kolejin öğretim süresi 3 yıla çıkarılmış ve 1963-1964 ders yılında hiç mezun vermemiştir.

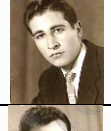
[1099] 1964-1965 yıllığında kız öğrenci sayısı "*7*" *(Üçüncü sınıf)* olarak görülür iken, 1962-1963 yıllığında *(Birinci sınıf)* bu sayının "*9*" olduğu görülmektedir. 1964-1965 yıllığında, 1962-1963 yıllığında olan "*Ayşe Gülşen Mehmet*" ile "*Fatma Ahmet*" isimli kız öğrencilerinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3		Menteş M. Zorba[1100]	
4		Mehmet Kemal Çoşkuner	
5		Ali Yaşar Hüseyin	
6		Altan Ahmet	
7		Yılsay Barlasoğlu	
8		Ethem Hüseyin Göksan	
9		Hasan İbrahim	
10		İbrahim Adem	
11		Kâzım Halil	
12		Mahmut Hüseyin Topçu	
Genel Toplam		**21** *(Kız: 9 - Erkek: 12)*	
1963			
Kız Öğrenciler			

[1100] Türk Öğretmen Koleji tarafından hazırlanan 1964-1965 Yıllığı'nın 11. sayfasında "*Menteş M. Zorba*" adlı öğrenci için şu cümlelerin yer aldığı görülmektedir: "*21 Aralık 1963 çarpışmalarının ilk günlerinde Lefkoşa hükümet hastahanesinde şehit edilen aynı sınıf öğrencisi Menteş Zorba, aziz şahsiyeti ve Öğretmen Koleji'nde bıraktığı kıymetli intibaları ile ebediyen benliğimizde yaşayacaktır.",* bkz. Türk Öğretmen Koleji 1964-1965 Yıllığı, Lefkoşa-Kıbrıs, s. 11.

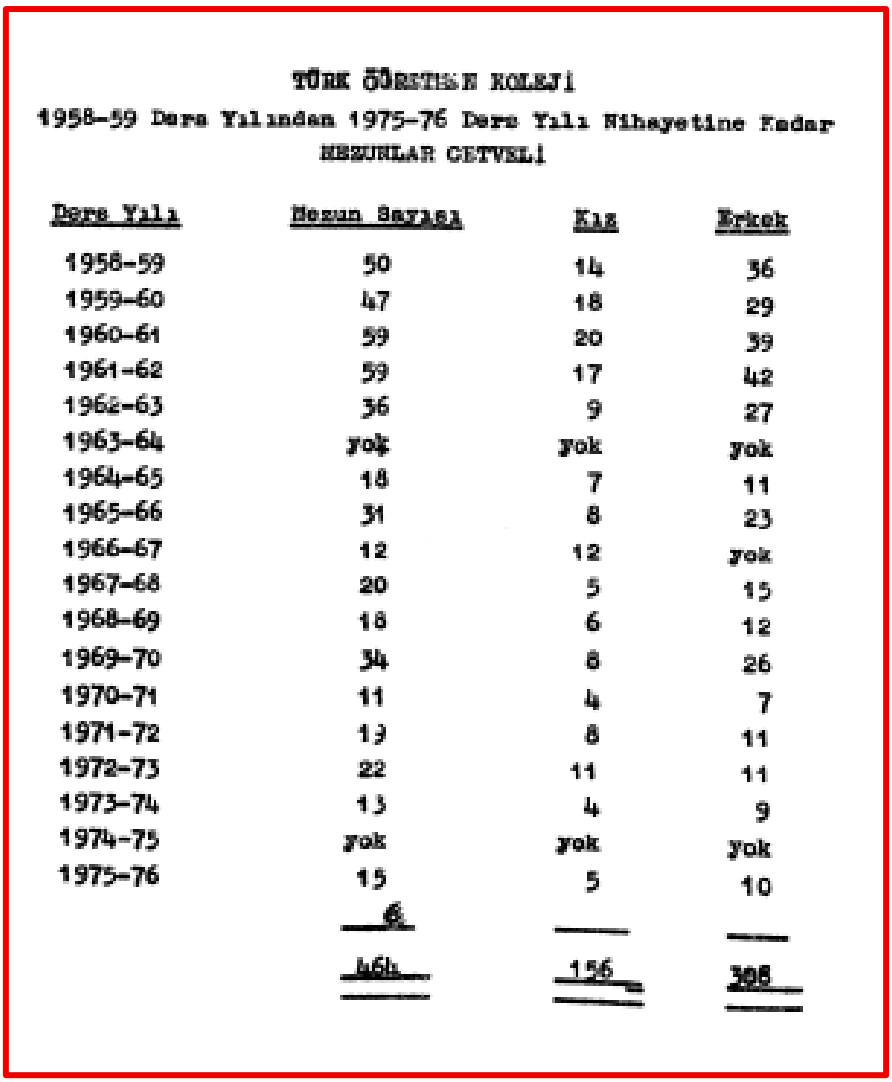
1	1963[1101]	Ayşe Hüseyin Kaşat	
2		Erbil Enver	
3		Nagihan Halit	
4		Pembe Ahmet	
5		Rahme Ali Dede	
6		Sadiye Kemal	
7		Sevim Ali	
8		Şerife Hüseyin	
Toplam		**8** *(Kız: 8 [8])*	
Erkek Öğrenciler			
1	1963	Mahmut Ziya Gökalp	
2		Adnan Sadık Bozkırlı	
3		Ahmet Aziz Mustafa	

[1101] Bu yılda bahse konu koleje giren öğrencilerin eğitim süresi 3 *(1963/1964-1964/1965 ve 1965/1966)* yıldır.

4		Ali Rıza Hulûs	
5		Cambulat Bayram Ali	
6		Celâl Mehmet	
7		Derviş Davut Kansu	
8		Halit İbrahim	
9		Hasan Mehmet Yükselen	
10		İsmail Ahmet	
11		İsmet Cemal	
12		Kenan Mehmet Kâni	
13		Mustafa Ergün Hasan	
14		Oğuz Enver Karataş	
15		Osman Ahmet Hasan	
16		Osman Derviş Salih	

17		Özdinç Salih	
18		Refet Mustafa	
19		Salih Ahmet Varoğlu	
20		Salih Özkan	
21		Selim Rifat	
22		Turgut Mustafa	
23		Yüksel Ahmet Akarsu	
Genel Toplam		**31** *(Kız: 8 - Erkek: 23)*	

Tablo 65: 1937-1963 Yılları Arasında TTC'e, MTC ve/veya Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'ne Giren Kız/Erkek Öğrenci Sayılarını Gösterir Tablo

TÜRK ÖĞRETMEN KOLEJİ

1958-59 Ders Yılından 1975-76 Ders Yılı Nihayetine Kadar

MEZUNLAR CETVELİ

Ders Yılı	Mezun Sayısı	Kız	Erkek
1958-59	50	14	36
1959-60	47	18	29
1960-61	59	20	39
1961-62	59	17	42
1962-63	36	9	27
1963-64	yok	yok	yok
1964-65	18	7	11
1965-66	31	8	23
1966-67	12	12	yok
1967-68	20	5	15
1968-69	18	6	12
1969-70	34	8	26
1970-71	11	4	7
1971-72	19	8	11
1972-73	22	11	11
1973-74	13	4	9
1974-75	yok	yok	yok
1975-76	15	5	10
	6		
	464	156	308

Belge 113: Türk Öğretmen Koleji 1958-1959 Ders Yılından 1975-1976 Ders Yılına Kadar Mezunlar Cetvelini Gösterir Belge[1102]

[1102] Atatürk Öğretmen Akademisi Arşivi, numarasız.

KOLEJ NOSTALJİSİ

Fotoğraf 79: Şefika Fehm'nin Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji'nde Okuduğu Döneme Ait Fotoğraf, Türk Lisesi Üst Katı[1103]

Fotoğraf 80: Hasan Salih'in Terra Santa Okulu'nda Okuduğu Döneme Ait Fotoğraf, 1959[1104]

[1103] Fehmi Oktay özel arşivi.
[1104] Fehmi Oktay özel arşivi.

Fotoğraf 81: Türk Öğretmen Koleji'nin 1962-1963 1. Sınıf Öğrencileri, Türk Lisesi[1105]

Fotoğraf 82: TTC'de 1953-1954 Döneminde Okuyan Hakkı Atun ve Arkadaşı Orhan Yücel[1106]

[1105] Yılsay Barlasoğlu özel arşivi.
[1106] Hakkı Atun özel arşivi.

Fotoğraf 83: 1953-19544 Öğretim Yılında TTC'in 1. Sınıf Öğrencileri, Tarım Öğretmeni ve Müdürü Mr. Hodge ile Beraber Omorfo Kasabası Civarında Yerden Çıkan Artezyen Kuyusu Ziyareti Hatırası[1107]

Fotoğraf 84: Mağusa İlkokulu Stajer Öğretmenlerinden Hasan Rifat Siber, 25 Mayıs 1943 (Soldan İkinci)[1108]

[1107] Hakkı Atun özel arşivi.
[1108] Siber, a.g.e., s. 8.

Fotoğraf 85: 1943 Yılında Koğuşta Kalan Öğrenci ve Öğretmenlerle Koğuş Bahçesi Hatırası[1109]

Fotoğraf 86: 1959-1961 Yılları arasında Yusuf Kaptan Sahası'nda Yapılan Nisan Töreninden Bir Kare[1110]

[1109] Başar, a.g.e., s. 95.
[1110] Nidai Ülker özel arşivi.

Fotoğraf 87: 1960'lı Yıllarda Mitresses Training College'de Okuyan Kıbrıslı Türk Öğrencilerin Baf Gezisinden Bir Kare[1111]

Fotoğraf 88: 1960'lı Yıllarda Mitresses Training College'de Okuyan Kıbrıslı Türk Öğrencilerin Baf Gezisinden Bir Kare[1112]

[1111] Fatma Recep özel arşivi.
[1112] Fatma Recep özel arşivi.

Fotoğraf 89: 1960'lı Yıllarda Mitresses Training College'de Okuyan Kıbrıslı Türk Öğrencilerin Baf Gezisinden Bir Kare[1113]

Fotoğraf 90: 1960'lı Yıllarda Fadıl Sami Efe ve Ailesi[1114]

[1113] Fatma Recep özel arşivi.
[1114] Fadıl Sami Efe (oğlu Ata Sami aracılığıyla) özel arşivi.

Fotoğraf 91: 1960'lı Yıllarda Fadıl Sami Efe ve Kolej Öğrencileri[1115]

Fotoğraf 92: 1960'lı Yıllarda Altan Kökel ve Öğrencileri[1116]

[1115] Fadıl Sami Efe (oğlu Ata Sami aracılığıyla) özel arşivi.
[1116] Altan Kökel (oğlu Hilmi Kökel aracılığıyla) özel arşivi.

Fotoğraf 93: 1960 Sonrası Kolejin Farklı Eğitim Dönemlerinden Mezun Öğretmenlerin Bir Bölümünün Çalıştığı Şehit İlker Karter İlkokulu Öğretmen Kadrosu[1117]

Fotoğraf 94: 1960-1963 Arası Dönemde Kolejden Mezun Öğretmenlerin Bir Bölümünün Çalıştığı Şehit İlker Karter İlkokulu Öğretmen Kadrosu

[1117] Altan Kökel (oğlu Hilmi Kökel aracılığıyla) özel arşivi.

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri

Atatürk Öğretmen Akademisi Arşivi;
numarasız / tasnifsiz, s. 10 / tasnifsiz, s.1, s. 4.

Atatürk Öğretmen Akademisi, C.H.E. ile M.Y.E adlı öğrenciler, 1961-1962 AÖA Öğrenci Kayıt Dosyaları., s. 2-2.

Atatürk Öğretmen Akademisi, Giden Evrak Dosyaları;
1988 (a), 1989 (b) / 1995-96 / 1996 / 1998 (a), 2003 (b) / 2006 / 2010

Atatürk Öğretmen Akademisi, Öğretmen Dosyaları;
Ahmet Savalaş, s. 1 / Akile N. Işın, s. 9 / Ali Özdemir, s. 1 / Ali Süha / Ayla Haşmet / Ayşe Mahmut / Burhan H. Tahsin / Bülent Salih, s. 1 / Cengiz Kan / Emir Ali Başar, s. 1 / Erol Özçelik / Esat Hilmi, s. 4 / Fadıl Sami Efe, s. 1-3 / Fevzi Selen / Fikri Direkoğlu, s. 10 / Gülter Zaim, s. 14 / Güner Necat / H. F. Grant / Halil Direkoğlu, s. 3 / Harid Fedai / Hasan Şefik Altay, s. 1 / Hüseyin Gürtunca / Hüseyin Yusuf Şenol, s. 9 / İhsan Ataoğlu / İsmail Ulçugür / Kadri Çetin, s. 1 / Mehmet Alaeddin / Mehmet Çetin İrşadi / Murat Akıner, s. 2 / Muzaffer Gürses / Münür Muhtaroğlu / Nuray Sıdkı / Orhan Ural / Önder Gardiyanoğlu, s. 2, s. 4 / Refet Çetin /Refet Tevfik, s. 5, s. 10 / Reşat Süleyman Ebeoğlu / Rıza Onaran, s. 5 / Rifat Mustafa, s. 5 / Sabri Akif / Sacit Macit, s. 5 / Sait Mehmetoğlu, s. 1 / Salih Behçet Coşar, s. 5 / Selim A. Hasan / Sevim Münir / Sevin Zihni / Şenay Selim, s. 2 / Ülvan Aziz Efe / Vahit Başar, s. 3 / Vergi H. Bedevi, s. 8 / Yılmaz Taner / Yüksel Macit / Zahit Pamukçuoğlu.

Atatürk Öğretmen Koleji Arşivi;
Akile N. Işın Dosyası, s. 4 / Akile N. Işın Dosyası, s. 9 / Halil Direkoğlu Dosyası, s. 7 / Önder Gardiyanoğlu Dosyası, s. 4 / tasnif dışı materyal / tasnifsiz

Candaş Yolga, Türk Öğretmen Koleji, Türk Öğretmen Koleji 1977-1978 Yıllığı,
s. 6

Cyprus College Plans, TT/1.

Cyprus State Archive;
39/423, s. 9-11 / E1/183 (81/47), Rural Central School, numarasız / E1/183 (81/47), Rural Central School, s. 11 / E1/183 (81/47), Rural Central School, s. 14 / E1/304, s. 33-36 / E1/304, s. 35 / Education Department Minute Paper E1, 1945-1949 Communist School Teachers And Political Speeches And Activities Of School Masters, s. 45-46 / Hussein Mousa, Education Department-Minute Papers E1, 342, 1949/57, 53/50/2, s. 108 / Hussein Mousa, P. 3105 (PSC2/51), s. 107 / J. C. Hayes, P. 3105 (PSC2/51), s. 21 / J. C. Hayes, P. 3105 (PSC2/51), s. 47 / K.A. E1/136, s. 30 / K.A. E1/177 / K.A. E1/178, numarasız / K.A. E1/178 / K.A. E1/304, s. 1-6/41-46 / K.A. E1/304, s. 41-46 / K.A. ΠΑΚ 1/3 (PAK 1/3), s. 3 /

K.A. ΠΑΚ 1/3 (PAK 1/3) / K.A., E 1/279, s.19-23 / K.A., PAK 1/49 (ΠΑΚ 1/49), s. 13 / K.A., PAK 1/49 (ΠΑΚ 1/49), s. 15-19 / K.A., PAK 1/49 (ΠΑΚ 1/49), s. 19-23 / Minute Paper, 121/53/5, Cyprus College: Building / Minute, M.P 1104/46, 777/45 / PAK 1/15 (ΠΑΚ 1/15), s. 23 / PAK 1/3 (ΠΑΚ 1/3), s. 125 / PAK 1/3 (ΠΑΚ 1/3), s. 125-126 / PAK 1/3 (ΠΑΚ 1/3), s. 126-128 / SA 1/1061/1935, s. 13-14 / SA 1/1061/1935/1, s. 21-25 / SA 1/599/1934, Governor's Dispatch, No.582 of 31.12.1937 / SA 1/599/1934, s. 102 / SA 1/599/1934, s. 4, s. 15, s. 77, s. 82, s. 95 / SA 1/605/1937, s. 20 / SA 1/605/1937, s. 20-21 / Cyprus State Archive, SA 1/605/1937, s. 2-5, s. 6 / SA 1/876/1940 Temmuz 1940 / SA 4/1361, P. 2029 (Sir Herbert Richmond Palmer), Numarasız, s. 274-275, s. 276, s. 263, s. 258, s. 242, s. 237, s. 323 / SA E1/1/178, s. 66 / SA ΠΑΚ 1/13 (PAK 1/13), s. 40 / SA ΠΑΚ 1/169 (PAK1/169), s. 29, s. 30-31 / SA1 Tutanak/952/2 / SAI, 719/1945 / SAI/106/1935/I / SAI/106/35/2, s. 64 / SAI/599/1934, s. 40 / SAI/599/34, s. 120-121 / SAI/719/1945, s. 40 / Stanley William Hodge, P. 3777 (PSC2/51), s. 15 / Teachers' Training College Regulations For, PAK 1/2-3/51 (ΠΑΚ 1/2-3/51), s. 9 / Teachers' Training College Regulations For, PAK 1/2-3/51 (ΠΑΚ 1/2-3/51), s. 11 / Teachers' Training College Regulations For, PAK 1/2-3/51 (ΠΑΚ 1/2-3/51), s. 1-3 / Teachers' Training College Regulations For, PAK 1/2-3/51 (ΠΑΚ 1/2-3/51), s. 4 / Teachers' Training College Regulations For, PAK 1/2-3/51 (ΠΑΚ 1/2-3/51), s. 5 / Teachers' Training College Regulations For, PAK 1/2-3/51 (ΠΑΚ 1/2-3/51), s. 8 / ΠΑΚ 1 (PAK 1), Teachers' Training College, No. 176 / ΠΑΚ 1/14 (PAK 1/14) / Cyprus State Archives, SA ΠΑΚ 162 (PAK 1-194), Cyprus College, Regulations TT/78 / SA ΠΑΚ 111 (PAK 1-194) / SA ΠΑΚ 14 (PAK 1-194), Teachers Practice 18/51 / SA ΠΑΚ 14 (PAK 14), s. 11, s. 15, s. 16, s. 24 / SA ΠΑΚ 15 (PAK 1-194), Teachers Practice 18/51/B

Emir Ali Başar, Anılarım, Ağustos, Lefkoşa: 2017;

Fatma Tunç Yaşar, Geç Dönem Osmanlı Kız Mekteplerinde Fennî Ev İdaresi Eğitimi: Müfredat ve Ders Kitapları, Türkiye Mecmuası (Journal Of Turkology), 29, 2 (2019): 521-620.

K.K.T.C. Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi;
TCM Eğitim Dosyaları, KTY, 06-1961-235-01 / KTY, 06-1961-235 / KTY, 06-1961-16-01 / KTY, 06-1961-136-02 / KTY, 06-1961-136-01 / KTY, 06-1961-136-05 / Türk Öğretmen Koleji 1962-1963 Yıllığı, s. 7.

Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji Andı, Türk Öğretmen Koleji 1964-1965 Yıllığı.

The Cyprus Gazette, Acting Apointment 26 Mart 1959 (M.P. P. 240), No: 4221/290, s. 109.

Türk Öğretmen Koleji, 1973-1974 Yıllığı, AÖA Arşivi, s. 14.

Gazeteler

Halkın Sesi gazetesi

26 Eylül 1947 / 2 Ekim 1949 / 17 Şubat 1951 / 8 Mayıs 1958 / 1 Temmuz 1959 / 18 Eylül 1959

Hür Söz gazetesi;

21 Haziran 1949 / 7 Haziran 1950 / 26 Kasım 1946 / 9 Mart 1947 / 7 Ağustos 1947 / 26 Eylül 1950 / 6 Aralık 1950

K.K.T.C. Cumhuriyet Meclisi Gazete Arşivi;

(https://evrakcm.gov.ct.tr/siteler/gazeteler/ bozkurt/default.aspx)
22 Haziran 1962 / 5 Ekim 1960
(https://evrakcm.gov.ct.tr/siteler/gazeteler/ hursoz/default.aspx)

Kemal Göksan

https://www.havadiskibris.com/bir-varmis-bir-yokmus-8/ / Kıbrıs Gazetesi, 2 Haziran 1993

Kypriakos Phylax (Κυπριακος Φυλαξ), 28.03.1944, https://www.pressarchive.cy/s/el/item

Internet Kaynakları

(Tales of Cyprus) https://www.facebook.com/photo/?fbid=1292073710913599 &set=a. 1292073354246968.1073741896.420913141362998.

(Tales of Cyprus) https://www.facebook.com/photo?fbid=3281813748606242&set=pcb. 3281820065272277.

20 Eylül 1962 tarihli Bozkurt Gazetesi, https://evrakcm.gov.ct. tr/siteler/gazeteler/bozkurt/ 1962/Eyl%C3% -BCl/20Eylul1962-Bozkurt.pdf

Beria Remzi Özaran, Anadolu Kurtuluş Yıllarında, Kıbrıs Türk Toplumu, IV/7, Yeni Kıbrıs, Nisan: 1987, s. 46.

Cevdet Hüseyin Çağdaş, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/504200

Elefteria (Εφημερίδα Ελευθερία) https://www.pressarchive.cy/s/el/item/568301

Elefteria (Εφημερίδα Ελευθερία), 07.09.1935, https://www.pressarchive.cy/s/el/item/ 571588

Elefteria (Εφημερίδα Ελευθερία), 20.06.1957, https://www.pressarchive.cy/s/el/item/

Elefteria (Εφημερίδα Ελευθερία), 30.1.1937/31,1.1937, https://www.pressarchive.cy/s/el/ item/2449-2450

Ethnos (Εθνος) Gazetesi, 18 Şubat 1947 tarihli nüshası, https://www.pressarchive.cy/s/el/ item

https://allaboutlimassol.com/en/st-marys-a-school-with-80-years-of-history-in-limassol

https://archive.org/details/2004_20230120/page/n1/mode/2up

https://archive.org/details/blue-book-cyprus-1946/page/233/mode/2up?view=theater, s. 234

https://cazkolik.com/icerik/pl%C3%A2klar-ve-pl%C3%A2k-koleksiyonculugu-hakkinda-neleri-ne-kadar-biliyoruz

https://dergipark.org.tr/tr/download/ article-file/1036298

https://doi.org/10.1086/ahr/29.1.87

https://en.wikipedia.org/wiki/Austen_Harrison#/media/File:Austen_Wiki.jpg

https://en.wikipedia.org/wiki/Austen_Harrison#Studies

https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_colonial_governors_and_administrators_of_British_Cyprus

https://en.wikipedia.org/wiki/Punch_(magazine)#/media/File:Punch_volume_1_cover_(1841).png

https://en.wikipedia.org/wiki/The_Illustrated_London_News;https://archive.org/details/illustratedlon-dov37- lond/page/n1/mode/2up

https://en.wikipedia.org/wiki/William_Ormsby-Gore,_4th_ Baron_Harlech

https://haberkibris.com/609b6501-2011_05_09.html

https://haberkibris.com/a52f9155-2011_04_03.html

https://haberkibris.com/egitimci-sporcu-ve-eski-mucahit-fikri-karayel-1729-2022-12-20.html

https://islamansiklopedisi.org.tr/muhendishane-i-berri-i-humayun (Mü.: Kemal Beydilli)

https://kibrisgazetesi.com/yazar/akaycemal/konu/orhan-seyfi-ar-ve-retmenin-toplumdaki-yeri/; https://www.geocities.ws/educationteaching/

https://lefkosaturklisesi.org/mudur-tablosu

https://library.nie.edu.sg/node/4332

https://londragazete.com/roportaj/7067/doktor-ozkan-hifzi/

https://nassauchurch.org/wp- content/uploads/2021/10/Presbyterian-101.pdf

https://neziregurkan.com/2018/02/07/ayla-hasmet-konservatuar-mezunu-ilk-kibrisli-turk-tiyatro-sanatcisi/

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/7f/General_Sir_Robert_Biddulph_%281835 -1918%29.jpg

https://www.athensjournals.gr/law/2020-6-1-5-Stamelos.pdf

https://www.cut.ac.cy/faculties/hsc/nur/eortasmos/photos/?languageId=

https://www.facebook.com/talesofcyprus/posts/i-have-previously-written-an-article-about-the-english-school-in-nicosia-and-so-/3276712829116334/

https://www.historystudies.net/dergi/xx-yuzyilin-baslarinda-osmanli-devletinde-cuzzam-hakkinda-bazi-tespitler20210129ebff8.pdf

https://www.jstor.org/stable/pdf/community.28047258.pdf

https://www.kibrispostasi.com/c35-KIBRIS_HABERLERI/n517165-mehmet-kansu-ya-sadiklarimi-yazdim-yazmak-bana-her-zaman-iyi-geldi

https://www.leventisfoundation.org/environmental-conservation/cyprus-forestry-college-prodromos-limassol-region

https://www.mykibris.com/kim-kimdir/haber/ismail-safa-kimdir-33775

https://www.npg.org.uk/collections/search/portrait/mw52320/Sir-Herbert-William-Rich-mond

https://www.polignosi.com/cgibin/hweb?-A=2193&-V=limmata

https://www.pressarchive.cy/s/en/item/1170366?q=%22IDRIS%20WYN-JONES%22#?c =&m=&s =&cv=&xywh=-686%2C1954%2C2899%2C1103

https://www.yeniduzen.com/ingiliz-doneminin-ilk-yillarinda-kibris-kibrista-yeni-yone-tim-106017h.htm

https://www.yeniduzen.com/larnaka-amerikan-akademisi-neden-ve-nasil-kurul-mustu-2-21189yy.htm

https://www.yeniduzen.com/tecrube-bilgi-ogretmenlik-ve-zarafet-emir-ali-basar-109790h.htm

https://www.youtube.com/watch?v= cVa83jgH7oM

https://www.youtube.com/watch?v=vpCPhYvyeeY&t=563s

https://x.com/Blueyonetwo/status/1543963286168776704

https://yayinasbu.asbu.edu.tr/sites/digerleri/yayinasbu.asbu.edu.tr/files/inline-files/2018-Cilt2-Sayi2.pdf

https://yelluk. wixsite.com/families-of-lurucina/es/hasanyucelen-sbook/orhan-seyfi-ari

Kitaplar

Afet İnan, Eski Mısır Tarihi ve Medeniyeti, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Tarih Kurumu Yayınları XIII. Dizi-Sa.6b, IV. Bölüm, 6. Eski Mısırlarda Yazı, Öğretim ve Eğitim, Türk Tarih Kurumu Basımevi, s. 249-258, 1992: Ankara.

Ahmet C. Gazioğlu, Kıbrıs'ta Türk Yönetimi'nin Hoşgörülü Davranışı ve Hıristiyan Toplumlara Tanınan Haklar, Kıbrıs'ın Dünü-Bugünü Uluslararası Sempozyumu (28 Ekim-2 Kasım 1991), Doğu Akdeniz Üniversitesi ve T.C. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rektörlük Yayınları, No. 8, YÖK Basımevi, 1994: Ankara, s. 215-229.

Ahmet Duman, Bazı Eğitim Bilimi Kavramlarına İlişkin Genel Bir Değerlendirme, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Bahar-2003, Sayı: 10, s. 2-3. Bkz. Mehmet Göçer-Erol Koçoğlu (Ed.), Eğitim Tarihi, 1. Bölüm: Eğitim Tarihine Kavramsal Bakış, Pegem Akademi, 2020: Ankara.

Ahmet Gazioğlu, İngiliz İdaresi'nde Kıbrıs Statü ve Anayasa Meseleleri (1878-1960), Ekin Basımevi, İstanbul: 1960.

Ali Nesim, Batmayan Eğitim Güneşlerimiz (Kıbrıs Türk Eğitimi Hakkında Bir Araştırma), K.K.T.C. Mili Eğitim ve Kültür Bakanlığı, Lefkoşa: 1987, s. 410-414.

Ali Süha, Kıbrıs'ta Türk Maarifi adlı makalesinden "Milletlerarası Birinci Kıbrıs Tetkikleri Kongresi (14-19 Nisan 1969) Türk Heyeti Tebliğleri", Ankara: 1971, s. 221-223;

Antigone Heraclidu, Imperial Control in Cyprus: Education and Political Manipulation in the British Empire, I. B. Tauris, London: 2017.

Antonis Hadjikyriacou, The Province Goes To The Center: The Case of Hadjiyorgakis Kornesios, Dragoman of Cyprus, in Living in the Ottoman Realm: Sultans, Subjects, and Elites, eds., Christine Isom-Verhaaren and Kent F. Schull (Bloomington: Indiana University Press, 2016), pp. 238-253.

Aydın Olgun, Kıbrıs Gerçeği, 1931-1990, Demircioğlu Matbaacılık, Ankara: 1990.

Ayşegül Altınova Şahin, Osmanlı Devleti'nde Rüştiye Mektepleri, Atatürk Kültür, Dil ve Binali Tunç, Eğitimin Tarihsel Gelişimi ve 21. Yüzyılda Eğitim Biliminde Yönelimler (Eğitim Bilimine Giriş, Editörler: Hasan Basri Memduhoğlu-Kürşad Yılmaz), 8. Bölüm, s. 173-174, Geliştirilmiş 4. Baskı, Pegem Akdemisi, Ankara: 2012.

C. W. J. Orr, İngiliz Egemenliği Altında Kıbrıs 1918 (Çev.: Ali Çakıroğlu), Galeri Kültür Yayınları, 1. Baskı, s. 134.

Cavit Binbaşıoğlu, Türkiye'de Eğitim Bilimleri Tarihi Kitabı, Öğretmen Yetiştirme Açısından Türkiye'de Eğitim Bilimleri Tarihi Üzerine Bir Araştırma (Araştırma-

İnceleme Dizisi), Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları 2795, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi 769, Araştırma-İnceleme Dizisi 70, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul: 1995.

Celal İzcibayar, Bir Dünya Kurmak (İzcilikte Geçen 75 Yıl), 2023.

Cemalettin Erdemci-Hamdi Gündoğar-Mahmut Çınar-Fadıl Ayğan-Seyithan Can, (Ed. Mahmut Çınar-Fadıl Ayğan), Kemal Tarihi, Beyan Yayınları, İstanbul: 2021.

Corci Zeydan, İslam Uygarlıkları Tarihi Cilt 1 (Tarihu't-Temeddünni'l-İslam, Çev. Nejdet Gök), Onuncu Bölüm: İslam Öncesi Bilim, Eğitim ve Kültür ve On Birinci Bölüm: İslamî Dönemde Bilim ve Eğitim, İletişim Yayınları, Tarih Dizisi 30, 6. Baskı, İstanbul: 2019, s. 549-695.

Costas Georghiou, British Colonial Architecture In Cyprus, The Architecture of The British Colonial Administration 1878-1960, Nicosia, En Tipis Publications, 2013, s. 176.

Cyprus Blue Book For The Year 1946, Printed At The Government Printing Office, Nicosia: 1946, Staff List Of The Government Of Cyprus As On The 1st July 1947, Printed By P. Atteshles, Government Printer At The Government Printing Office (K.K.T.C. Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi), s. 16.

Cyprus State Archive, K.A. SA1 1/1144/1936; Cyprus State Archive, K.A. E1/135, s. 70;

Cyprus State Archive, Public Buildings And Bridges Of Cyprus, Architectural Plans Of Public Works Department, p. 78-83, Nicosia: 2016.

Cyprus State Archive, Public Buildings And Bridges Of Cyprus, Architectural Plans Of Public Works Department, p. 78, Nicosia: 2016.

Cyprus State Archive, Public Buildings And Bridges Of Cyprus, Architectural Plans Of Public Works Department, p. 81-83, Nicosia: 2016.

Çağatay Yücel-F. Gülden Ekmen-Hamza Ekmen, Erdal Polat-Feride İmrana Altun-Hatice Balta Avut, Anadolu Coğrafyasında Görülen Arkeolojik, Sanatsal ve Kültürel Faaliyetler (Ed. Dr. Ufuk Elyiğit), 3. Bölüm: Antik Kayıtlarda Pers Uygarlığı: Sosyal ve Siyasal Hayat, Eğitim Yayınevi, İstanbul: 2021, s. 88-106.

Derya Çakıcı, İngiliz Yönetiminde Kıbrıs Türk Toplumu (1923-1960), Eğitim Yayınevi Ekim-2023.

Geoffrey Parrinder (Çev. Galip Atasağun), Aztekler ve Mayalar, SÜİFD/18, https://dergipark.org.tr/en/ download/article-file/184398.

George Hill, Osmanlı ve İngiliz İdaresi Dönemi 1571-1948 (Çev.: Nazım Can Serbest), İstanbul: 2016, 5. Başarısız Bölümler (1821-1856) ve 6. Kıbrıs'ta Osmanlı İdaresi'nin Son Zamanları (1856-1878), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, I. Basım, s. 125-192/193-226.

Georgios Grivas Digenis, Memories, E.O.K.A Mücadelesi (1955-1959), s. 264, Atina: 1961.

Hakkı Atun, Bir Öz Yaşam Öyküsü Hakkı Atun Anıları, Nisan 2006: Lefkoşa.

Hakkı Atun, Bir Öz Yaşam Öyküsü Hakkı Atun Politika Anıları, Nisan 2018: Lefkoşa.

Hakkı Atun, Şehrin Gölgeleri, Okman Matbaası, 2006: Lefkoşa.

Halil İnalcık, Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600), Çeviren: Ruşen Sezer, Yapı Kredi Yayınları 10. Baskı, 2004: İstanbul.

Hasan Ali Koçer, Eğitim Tarihi (İlk Çağ) I., Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Sevinç Matbaası, 1971: Ankara.

Hasan Rifat Siber, Kıbrıs Türkleri'nin Tarımsal Folklörü (1983), Köycülüğümüzün Dünü-Bugünü (1990) [Hasan Rifat Siber Eserleri], 2018, Lefkoşa, s. 8.

Hüseyin Çınar-Miyase Koyuncu Kaya, Vakıflar Kaynakçası [CD'li], Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara: 2015. Hasan Behçet, Kıbrıs Türk Maarif Tarihi (1571-1968), Birinci Baskı, s. 21-53, Lefkoşa/Kıbrıs: 1969.

Hüseyin Özdemir, Kıbrıs'ta 60 Yıl, Volkan Yayınları, 1997.

Hüsnü Feridun, Eğitimle Bir Ömür, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, s. 45-46.

İçim Özmatyatlı, British Colonial Influence On Turkish And Greek Cypriot Education (1878-1960): Curriculum And Identity, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Tarihi Doktora Tezi, s. 20-30, Şubat, Lefkoşa: 2011.

KÖDER (Kıbrıs Kadın Öyküleri Derneği adına Şenay Ekingen), Hayatımıza Değer Katan Kadınlarımız 2 (41 Hayat, 41 Öykü, 41 Kalem), Ateş Matbaacılık Ltd., Lefkoşa: 2023, s. 20-23.

KÖDER (Kıbrıs Kadın Öyküleri Derneği adına Şenay Ekingen), Hayatımıza Değer Katan Kadınlarımız 2 (41 Hayat, 41 Öykü, 41 Kalem), Ateş Matbaacılık Ltd., Lefkoşa: 2023, s. 34-37.

Mehmet Balyemez, Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün Kıbrıs Türkleri Hakkında Hazırlattığı Rapor (Türkiyeli Öğretmenlerin Kıbrıs'taki Tetkikleri ve Tespitleri-1948), Akademisyen Kitabevi A.Ş., Ankara: 2020.

Meryem Öksüzoğlu, Rüstiye'den Günümüze Lefkoşa Türk Lisesi (1862-2002), Ajans Yay. Ltd., Mayıs: 2008: Lefkoşa, s. 15-16.

Mete Özsezer, İngiliz İdaresinde Kıbrıs Türklerinde Ortaöğretim, s. 9-26, İstanbul: 2022.

Mete Özsezer, Teşkilat (TMT'nin Kamufle Edilmiş Arşivlerinden İlk Kez Yayımlanan Belgelerle), Okman Printing Ltd., Şubat, 2005: Lefkoşa.

Nail Atalay, Birleşmiş Milletlerde On Buçuk Yıl, Rüstem Kitabevi, 2008.

Nasim Zia, Kıbrıs'ın İngiltere'ye Geçişi ve Adada Kurulan İngiliz İdaresi, Ankara: 1975.

Neriman Cahit, Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası Mücadele Tarihi, Cilt I-II, KTÖS Yayınları, 1988.

Oktay Öksüzoğlu, Mehmet Remzi Okan, Kıbrıs Türk Basınından Portreler 1, GOG Yayınları, Lefkoşa: 1990.

Oral Sander, Siyasi Tarih 1918-1994, 2002: Ankara, İmge Kitabevi Yayınevi, s. 253-254.

Papageorgiou Spyros, O Grivas kai i "X" (Ο Γρίβας και το «Χ»), To Chameno Archeio, s. 185, Athens: 2004.

Paulos F. Ioannis-Georgios S. Kaminaridis, ΤΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟ ΚΟΛΕΓΙΟ ΜΟΡΦΟΥ (Tearcher's Training College) 1937-1959, εκδόσεις, ΒΙΒΛΙΕΚΔΟΤΙΚΙ, p. 22-23, ΛΕΥΩΣΙΑ: 2011.

Rebecca Bryant, Tebaadan Vatandaşa (Kıbrıs'ta Modernite ve Milliyetçilik), İletişim Yayınları (Çev. Seyhan Özmenek), s. 216, 1. Baskı, İstanbul: 2007.

Remziye Okkar, Eski Çağlardan Roma Dönemine Kıbrıs/Alashiya Adası'nda Hükümranlık Mücadelesi, Tarihte Kıbrıs II (İlkçağlardan 1960'a kadar-Ed. Osman Köse), Cilt 1, İmak Ofset, İstanbul: 2017.

Rifat Uçarol, 1878 Kıbrıs Sorunu ve Osmanlı-İngiliz Antlaşması (Ada'nın İngiltere'ye Devri), İstanbul: 1978.

Servet Sami Dedeçay, Kıbrıs'ta Enformasyon veya Yazılı ve Sözlü Basın II, Lefkoşa Özel Üniversitesi, Yayınları, No: 5, Lefkoşa: 1989., s. 52.

Servet Tanilli, Nasıl Bir Eğitim İstiyoruz?, Amaç Yayıncılık: Ankara: 1988.

Sir Garnet Wolseley, Cyprus 1878 The Journal of Sir Garnet Wolseley (Ed. by: Anne Cavendish), Cultural Centre of the Cyprus Popular Bank, 1991: Nicosia.

Sir Harry Luke, Türk İdaresinde Kıbrıs 1571-1878 (Çeviri: Ali Çakıroğlu), Galeri Kültür Yayınları, 2014: Lefkoşa.

Soyalp Tamçelik-Mustafa Kemal Kasapoğlu, Cyprus Vaqfs Administration, Cyprus Court Registers, Cyprus Court Register No: 1 (A.H. 988-1003 / A.D. 1580-1595), Cyprus Vaqfs Administration, October, 2020: Ankara

Soyalp Tamçelik-Mustafa Kemal Kasapoğlu, Kıbrıs Şer'iyye Sicilleri, 1 Numaralı Kıbrıs Şeriye Sicili (Hicri 988-1003/Miladi 1580-1595) 1. Cilt/1. Kısım-1. Cilt/2. Kısım, Kıbrıs Vakıflar İdaresi, Derlenmiş 2. Baskı, Aralık 2021: Ankara.

Soyalp Tamçelik-Mustafa Kemal Kasapoğlu, Kıbrıs Şer'iyye Sicilleri, 1 Numaralı Kıbrıs Şeriye Sicili (Hicri 1010-1018 / Miladi 1601-1609) 2. Cilt/1. Kısım-2. Cilt/2. Kısım, Kıbrıs Vakıflar İdaresi, Derlenmiş 2. Baskı, Aralık 2021: Ankara.

Soyalp Tamçelik-Mustafa Kemal Kasapoğlu, Kıbrıs'ta Mizah Gazetesi Akbaba (Günümüz Türkçesine Aktarılması ve Değerlendirilmesi), II. Osmanlılarda Matbuatın Doğuşu ve Basın Tarihi ile İlgili Gelişmeler, Gazi Kitabevi Tic. Ltd. Şti., s. 47-85, Ankara-Ocak 2016.

Soyalp Tamçelik-Mustafa Kemal Kasapoğlu, Sultan II. Abdülhamit Kıbrıs Haritaları, Kıbrıs Vakıflar İdaresi, Salmat Basım ve Yayıncılık Ambalaj San. ve Tic. Ltd. Sti., 1. Basım, Mayıs, Ankara: 2023.

Staff List Of The Government Of Cyprus As On The 1st January 1945, Printed By P. Atteshles, Government Printer At The Government Printing Office (K.K.T.C. Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi), s. 8.

Şükrü Sina Gürel, Kıbrıs Tarihi (1878-1960) Kolonyalizm, Ulusçuluk ve Uluslararası Politika, Kaynak Yayınları, s. 65, Ankara: 1984.

T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Gök Kubbe Altında Birlikte Yaşamak, Yayın Nu: 77, Ankara: 2006.

Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu, IV/A-2-2.4. Dizi-Sayı: 16, Ankara: 2018.

The Cyprus Civil List 1939 (Compiled in the Secretariat), Goverment Printing Office-Nicosia, 1939, s. 78.

The Cyprus Gazette Index, P. V-VI, 5 Kasım 1878, s. 1.

The Cyprus Gazette,1936, p. 678.

The Statute Of Laws Cyprus 1895 (To Provide For The Establisment And Management Of The Elementary Schools In Cyprus, Walter J. Sendall, 3rd June 1895), Published By Autoritiy, Printing By William James Acher, Goverment Printer At The Government Printing Office, No: 18, s. 45-56, Nicosia/Cyprus: 1896.

The Statute Of Laws Cyprus 1905 (With Choronogical Table And Index Of The Laws 1913-1920) To Consolidate And Amend The Laws Relating To The Establishment And Management Of Elementary Schools In Cyprus And To make Certain Provision Respecting Secondary Education/To Regulate The Management And Control Of Secondary Schools In Cyprus And To Make Better Provision Therefor (C. A. King-Harman, 16th May 1905/20th June 1905), Published By Autoritiy,

Printing By William James Acher, Goverment Printer At The Government Printing Office, No: V/X, s. 33-56/69-74, Nicosia/Cyprus: 1906.

The Statute Of Laws Cyprus 1920 (With Choronogical Table And Index Of The Laws 1913-1920) Consolidate And Amend The Laws Relating To The Establishment And Management Of Elementary Schools In Cyprus, Other Than Greek-Christians Schools (Malcolm Stevenson, 16th September 1920), Published By Autoritiy, Printing By William James Acher, Goverment Printer At The Government Printing Office, No: 24, s. 52-67, Nicosia/Cyprus: 1921.

The Statute Of Laws Cyprus 1933 (A Law To The Elementary Education Law 1933, Reginald Edward Stubbs, 27th May 1933), Published By Autoritiy, Printing By F. S. Passingham, Goverment Printer At The Government Printing Office, No: 18, s. 35-68, Nicosia/Cyprus: 1934.

The Statute Of Laws Cyprus 1935 (A Law To The Elementary Education Law 1935, H. R. Palmer, 16th January 1935), Published By Autoritiy, Published By Autoritiy, Printing By F. S. Passingham, Goverment Printer At The Government Printing Office, No: 18, s. 35-68, Nicosia/Cyprus: 1936.

Urkiye Mine Balman, Yurduma Giden Yollar, Bozkurt Basımevi, Lefkoşa: 1952.

W. Hepworth Dixon, British Cyprus, Chapman and Hall 193, Piccadilly, 1879: London.

W. Hepworth Dixon, British Cyprus, Chapman and Hall 193, Piccadilly, 1879: London.

W. W. Weir, Education In Cyprus (Some Theories And Practices In Education In The Island Of Cyprus Since 1878), 1952, p. 43-48.

W. W. Weir, Education In Cyprus (Some Theories And Practices In Education In The Island Of Cyprus Since 1878), 1952, p. 43-48.

Yaşar Ersoy, Toplumsal ve Siyasal Olaylarla İçiçe Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi, Peyak Kültür Yayınları, Lefkoşa: 1998.

Yücel Akkutay, Enderun Mektebi, Gazi Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu Basımevi, 1984: Ankara.

Zafer Çakmak, Kıbrıs'ta İsyan, Kıbrıslı Rumların 1931 İsyanı ve Kıbrıs Türklerine Etkisi, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul: 2009

Özel Arşivler

Altan Günday / Altan Kökel / Ata Sami / Aziz Şentürk / Emir Ali Başar (1962-1963 Öğretmen Koleji Yıllığı, s. 5) / Esat Varoğlu / Fatma Recep / Fehmi Oktay / Füsun Sururi / Halil Kara / Jale Refik Roger / Kemal Latif (1986) / Mehmet Bakkaloğlu / Nidai Ülker / Önal Göksan / Selçuk Ahmet Efem / Tülin Berova / Yılsay Barlasoğlu

Raporlar

Annual Colonial Report

No. 1525, s. 29 / No. 1574, s. 32 / No. 1618, s. 33 / No. 1663, s. 34 / No. 1741, s. 36 / No. 1849, s. 34-35

Röportajlar

Altan Günday ile (5 Ağustos 2023) / Aziz Şentürk ile (8 Temmuz 2023) / Esat Varoğlu ile (5 Ağustos 2023) / Füsun Sururi ile (15 Mart 2025) / Halil Kara'nın eşi Bleda Kara ile (5 Eylül 2023) / Kemal Latif ile (8 Temmuz 2024) / Mehmet Bakkaloğlu ile (6 Eylül 2023) / Önal Göksan ile (20 Şubat 2025) / Selçuk Ahmet Efem ile, kızı Işın Tuna aracılığıyla (20 Ağustos 2023) / Sonuç Zaim ve Fatma Recep ile yapılan özel mülakat (Lefkoşa, 13 Mayıs 2025) / Tülin Berova ile (25 Temmuz 2023) / Yılsay Barlasoğlu ile (7 Temmuz 2023)

Tezler ve Makaleler

Abbas Ertürk, Eğitim Bilimlerinde Yöntem, https://www.researchgate.net/publication /366929211.

Abdullah Kara, 27 Mayıs 1960 Darbesi'nin Eğitim Faaliyetlerine Etkisi: Toplum ve Ülke İncelemeleri Dersi Bağlamında İncelenmesi, Anasay, 2022, Yıl. 6, Sayı. 19, 255-277, https:// www.academia.edu/105386362/27_MAYIS_1960_DARBES%C4%B0N%C4%B0N_E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M_FAAL%C4%B0YETLER%C4%B0NE_ETK%C4%B0S%C4%B0_TOPLUM_VE_%C3%9CLKE_%C4%B0NCELEMELER%C4%B0_DERS%C4%B0_BA%C4%9ELAMINDA_%C4%B0NCELENMES%C4%B0

Abdülkadir Kurt, Hıristiyan Tarihinde Fransisken Tarikatı, Türkiye Cumhuriyeti Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı Dinler Tarihi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya: 2012.

Adem Dumlu-Malik Şahin-Muharrem Şahin, Antik Mısır'da Eğitim, Year: 2023, Issue: 93, s. 1-11, 16.03.2023, https://doi.org/10.17753/sosekev.1239849

Adem Kara-Cemil Çelik, Kıbrıs'ta Vakıf Yönetimi ve Denetimi Sorunu, History Studies, Volume 3/3, s. 164-172, 2011.

Ahmet Çelik, Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume: 9, Spring 2014, p. 287-301.

Ahmet Durmaz-Özgür Yıldız, Türkiye'deki Eğitim Politikasına Genel Bir Bakış (1920-1930), Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume: 11/19, Fall 2016, p. 315-324.

Ahmet Yaraş, Antik Çağın En Önemli Eğitim Kurumu; Gymnasionlar, https://taed.ktb.gov.tr/Eklenti/ 108727, 1997-ahmet-yaraspdf.pdf?0.

Akay Cemal, Kıbrıs Gazetesi, 12.01.2018, https://kibrisgazetesi.com/yazar/akaycemal/ konu /i-olacana-varr-su-da-yolunu-bulur/.

Akay Cemal, Orhan Seyfi Arı ve Öğretmenin Toplumdaki Yeri, Kıbrıs, 25 Kasım 2017; https://kibrisgazetesi.com/yazar/akaycemal/konu/orhan-seyfi-ar-ve-retmenin-toplumdaki-yeri/; https://www.geocities.ws/educationteaching/.

Alexis Rappas, History of the Communist Party in Cyprus: Colonialism, Class and the Cypriot Left, Historein (A Review Of The Past and Other Stories), Volume 15, p. 83-87.

Alexis Rappas, The Cyprus Review (Vol. 27:2 Fall/2015) file:///C:/Users/Mustafa/Downloads/Sendall_in_Cyprus_1892_1898_A_Governor_ i% 20(1).pdf

Alexis Rappas, The Elusive Polity: Imagining and Contesting Colonial Authority in Cyprus during the 1930s, Journal of Modern Greek Studies, Volume 26, Number 2,

October 2008, pp. 363-397, file:///C:/ Users/Mustafa/Downloads/The_Elusive_Polity_Imagining_and_ Contest.pdf; Harry Stamelos, A Case Study of State and Law in the Interwar Period: The Three Historic Criminal Trials of Bishop of Paphos Leontios during the British Rule in Cyprus (1932, 1938, 1939), Athens Journal of Law-Volume 6, Issue 1, January 2020-Pages 75-102.

Alexis Rappas, The Labor Question in Colonial Cyprus, 1936-1941: Political Stakes In A Battle of Denominations, European University Institute, https://www.academia.edu/ 1081655/The_Labor_Question_in_Colonial_Cyprus_1936_1941_Political_Stakes_in_a_Battle_of_Denomin-nations.

Ali Balcı, Eğitimsel Araştırmanın Eğitimsel Sorunların Çözümüne Uygulanması, https:// dergipark.org.tr/tr/ download/article-file/788921.

Ali Eftal Özkul, Yurdagül Akcansoy, Gülcan Faika Ülvay, Viktorya İslâm İnas Sanayi Mektebi ve Kıbrıs Türk Kadını'nın Yaşamındaki Rolü, CTAD, Yıl 14, Sayı 27 (Bahar 2018), s. 71-96, https://ctad.hacettepe.edu.tr/14_27/04.pdf.

Ali Eftal Özkul-Hüseyin Tufan-Mete Özsezer, Osmanlı Dönemi'nden İngiliz İdaresi'ne Kıbrıs Türk Temel Eğitimi'nin Modernleşmesi ve Toplumsallaşması, Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi (Journal of History Culture and Art Research [ISSN: 2147-0626]), Vol. 6, No. 2, March: 2017.

Ali Eftal Özkul-Mete Özsezer, Kıbrıs Türk Eğitim Tarihinde Shakespeare Okulu ve Nejmi Sagıp Bodamyalızade, Journal of History Culture and Art Research, 6(3), 739-756. doi: http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v6i3.892.

Ali Gökhan Yücel, Konjektür Dalgaların Belirleyicileri: G7 ve E7 Ülkeleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz, Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi (International Journal of Management Economics and Business), Araştırma Makalesi, Cilt. 16, 2020, Sayı. 4.

Ali Satan, Yeni İngiliz Belgeleri Işığında Kıbrıs ve Önemi, Yıl. 2004, sayı. 6, https:// dergipark.org.tr/tr/ download/article-file/9905.

Anber Onar, Zamansal Kesitler, Mimarca (KTMMOB Mimarlar Odası Dergisi), Yıl: 33, Sayı: 91, s. 28-45.

Andreas Hadjixe-nophontos, The Institutional Structure and Economic Rationale of Co-operative Organisation In Cyprus, University of London, Yayınlanmamış Doktora Tezi, https://etheses.lse.ac.uk/2860/1/U615809.pdf.

Asu Tozan, Bir Sömürge Modernleşme Örneği Olarak Kıbrıs'ta Kent ve Mimarlık (1878-1960), İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Ana Bilim Dalı Mimarlık Tarihi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bölüm 2, s. 7-14, Mayıs: 2008.

Asu Tozan-Günkut Akın, İngiliz Sömürge Dönemi ve Sömürge Sonrası Kuzey Kıbrıs'ta Kent ve Mimarlık, İtüdergisi/a Mimarlık, Planlama, Tasarım, Cilt: 8, Sayı: 2, s. 57-68, Eylül: 2009.

Aziz Kılıç, 27 Mayıs 1960 Darbesi'nin Eğitim Hayatına Etkileri, Alınteri Sosyal Bilimsel Dergisi Araştırma Makalesi (Journal of Social Sciences), 2020, 4(2), s. 89-110, dergipark.org.tr/en/pub/alinterisosbil.

Bayram Kodaman, Osmanlı Devleti'nin Yükseliş ve Çöküş Sebeplerine Genel Bakış, SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Aralık: 2007, Sayı: 16, s. 1-24, https://dergipark .org.tr/tr/download/article-file/118020.

Bilal Güneş-Hayri Çapraz-Celal Erdönmez, Kıbrıs Türk Eğitimine İngiliz Müdahalesi (1920-1935), CTAD, Yıl 14, Sayı 28 (Güz 2018), s. 111-133, s. 117-119, https://ctad. hacettepe.edu.tr/14_28/04_bilal_gunes.pdf.

Bota Bokuleva-Rauşangül Avakova-Jenisbek Abeldayev, Türk Kültürünün Hindistan Uygarlığına Etkisi, Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi (Journal of Turkish World Studies), s. XII/1 (Yaz-2012), s. 449-453, https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/406705.

Cemal Öztürk, Darü'l-Muallimîn Maddesi, https://islam-ansiklopedisi.org.tr/darul muallimin.

Cemil Çelik, Kıbrıs İdadisi'nde Muallim İstihdamı, Okul Bütçeleri ve Eğitim Sürecinde Yaşanan Sorunlar, https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunitaed/issue/65008/998938, s. 376-381.

Cemil Çiçek, İngiliz Yönetimi'nde Kıbrıs'ın İdari ve Sosyal Durumu (1878-1914), Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1.1. İngiltere'nin Kıbrıs'a İlgi Duymasının Nedenleri/1.2. İngiltere'nin Kıbrıs'ı Ele Geçirmesi/1.3. Kıbrıs'ta Yönetim Değişikliği, s. 25-73, Antalya: 2012., http://acikerisim. akdeniz.edu.tr/bitstream/handle/123456789/1965/T03082.pdf?sequence = 1&isAllowed=y.

Cemil Öztürk, Dârü'l-Muallimât Maddesi, https://islamansiklopedisi.org.tr/darul-muallimat.

Cemile Şahin-İsmail Şahin, Soğuk Savaş Dönemi ABD'nin Kıbrıs'ta Komünizm Kaygısı, Güvenlik Stratejileri Dergisi (The Journal of Security Strategies), Cilt. 19, Sayı 45, 2023, s. 309.

Cyprus Foresty College (Prospectus and Syllabus) https://www.moa.gov.cy/moa/fd/fd.nsf/ECCFC0BF5C3E8FD7C2258129001FCA08/$file/Cyprus%20Forestry%20College%20Prospectus%20and%20Syllabus%20-%20Booklet.pdf.

Çağın Zort, Detay Kıbrıs Gazetesi, 2 Temmuz 2015, https://www.detaykibris.com/ service/amp/nergisli-koyunden-bir-kultur-insani-cevdet-cagdas-83899yy.htm.

Derya Çığır Dikyol, Antik Roma'da Bir Statü Göstergesi Olarak Eğitim, Year: 2021, Volume: 23, Issue: 3, 1025-1051, 30.09.2021., https://dergipark.org.tr/en/pub/deusosbil/ issue/65198/857266.

Derya Çığır Dikyol-Evren Şar İşbilen, Antik Roma Toplumunda Kadın ve Eğitimi, Kutadgu Bilig Felsefe-Bilim Araştırmaları, Mart-2018, Sayı: 37, s. 459-479.

Devrim Burcu Eğilmez, Osmanlı İmparatorluğu'nda Hoşgörü Söylemi (1545-1566), İletişim Yayınları 2458, Araştırma-İnceleme Dizisi 407, I. Baskı, 2017: İstanbul.

Diana Markides, Sendall in Cyprus, 1892-1898: A Governor in Bondage, Moufflon Publications Ltd. (Nicosia, 2014), pp. 233.

Dimitrakopoulos loannis-Dr. Sapountzi-Krepia Despina, The Historical Review of Nursing in Cyprus during the Ottoman Period (1571-1878) and the British Period (1878-1960), https://cncjournal.cyna.org/wp-content/uploads/2019/02/The-Historical-Review-of-Nursing-in-Cyprus-during-the-Ottoman-Period-1571-1878-and-the-British-Period-1878-1960.pdf.

Dr. Filiz Besim, Yenidüzen Gazetesi, 20 Aralık 2013, https://www.yeniduzen .com/destebanlar-bile-silahlanirken-ortak-bir-ordu-kurulamadi-2735yy.htm.

Dr. Nevim Tüzün, XX. Yüzyılın Başlarında Osmanlı Devleti'nde Cüzzam Hakkında Bazı Tespitler, History Studies Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi International Journal of History 13/1, Şubat-February 2021, s. 201-215.

Dr. Turhan Korun, Poli Dergisi, 01.07.2012, https://haberkibris.com/allahin-izniyle-mevlevi-tekkesini-de-yikacagiz-2012-07-01. html.

Ebru Gençalp, 27 Mayıs 1960 Askeri ve Basındaki Yansımaları.

Ekmeleddin İhsanoğlu Mühendishâne-i Berrî-i Hümâyûn Başhocası İshak Efendi. Hayatı ve Çalışmaları Hakkında Arşiv Belgelerine Dayalı Bir Değerlendirme Denemesi, https:// belleten.gov.tr/tam-metin/2112/tur.

Emilia Siandou, A Value-based Approach To Modern Architectural Heritage In Cyprus Schools in Larnaka (1945-1963), July, 2019, https://westminsterresearch.westminster.ac .uk /download/5e6063b5be3ddb8b4482598a98ddd1860966f91d0f21c56d355ffe4404fcce41/9535940/A%20value%20based%20approach%20to%20modern%20architectural%20heritage.pdf.

Emrah Balıkçıoğlu, The Times Gazetesi'ne Göre Kıbrıs (1878-1914), T.C. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Haziran: 2012.

Ercan Uyanık, Tazminat Döneminde Modern Eğitimin Yaygınlaştırılması Yolunda Pratik Bir Çözüm: Yarı(m) Rüştiyeler adlı makalesi ve Fatma Kaya Doğanay, Tazminat'tan Cumhuriyet'e Rüştiye Mektepleri, T.C. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Tarih Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, Erzurum: 2011.

Erdem Karaca, Birinci Dünya Savaşı'nda Kıbrıs: İlhak ve İşgal Sürecinin Neue Freie Press'de (Viyana) Takdimi, YDÜ Sosyal Bilimler Dergisi, C. IX, No. 2, Ekim: 2016.

Ergenekon Savrun, Kıbrıs'ta Taç Kolonisi, Böl-Yönet ve İslamcılık Politikaları ve Rum İsyanları Karşısında Kıbrıs Türk Mili Uyanışın Temelleri (1925-1931), Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl. 7, Sayı 14, 2018, https://www.researchgate.net/ publication/330667503;

Erol Kapluhan, 1921 Maarif Kongresi'nin Türk Eğitim Tarihindeki Yeri ve Önemi, Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 8, Nisan 2014-Ekim 2014.

Erol Kapluhan, Hazırlık (Kurtuluş Savaşı) Dönemi Eğitim Politikaları ve Eğitim Faaliyetleri, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi, Yıl: 1, Sayı: 1, 2012 Güz, s. 1-28.

Ersi Demetradou, Colonialist Politics in Cyprus Under British Rule (1878-1890), Doctor of Philosophy, Department of History, New York University, September: 1998.

Farid Fedai, Bir Değinme: Doğru Yol ve Söz Gazeteleri, Kıbrıs Türk Kültürü Makaleler-1, Samtay Vakfı Yayınları, Lefkoşa: 2005, s. 79-83.

Fatma Avcı, Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti'nde Eğitim Sisteminin Yapısal, Yönetsel ve Eğitsel Özellikleri, s. 3-7, https://www.academia.edu/20124635/t%C3%BCrk _e%C4%9Fitim_sisteminde_yasal_yap%C4%B1sal_y%C3%B6netsel_geli%C5%9Fmeler.

Fırat Mollaer, Siyaset Teorisi ve Tragedya: Sophokles'in Antigone'sinde Yasa, Otorite ve Tiranlık,https://www.academia.edu/94974286/Siyaset_Teorisi_ve_Tragedya_Sophoklesin _Antigonesinde_Yasa_Otorite_ve_Tiranl%C4%B1k.

Fikri Direkoğlu, https://haberkibris.com/ayer-kasiften-tarihi-itiraf-2012-12-18.html; https:// www.yeniduzen.com/13-mudurun-6si-tiyatrocu-117833h.htm.

Gürhan Yellice, 1878'den 1931'e Kıbrıs'ta Enosis Talepleri ve İngiltere'nin Yaklaşımı, ÇTTAD, XII/24, (2012/Bahar), s. 13-26; İzzet Öztoprak, Kıbrıs'ta 1931 İsyanı ve Yankıları, Belleten, C. LXII, 14, 207-235.

Güven Dinç, Cyprus Leper Farm In The British Period (1878-1955), Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi (The Journal of International Social Research), Cilt: 8 (Volume: 8), Sayı: 39 (Issue: 39), Ağustos: 2015 (August: 2015), p. 292-309.

Hakkı Uyar, Türkiye'de Askeri Darbeler ve Nedenleri Üzerine Bir Analiz Denemesi, Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi (Journal Of Modern Turkish History Studies), XX/Özel Sayı (2020), s. 78-80.

Halil Paşa, Kıbrıs Türkü'nün Kaderini Değiştiren Kavga: Dırvana-Denktaş Kavgası, Poli Dergisi, Gazedda, https://gazeddakibris.com/kibris-turkunun-kaderini-degistiren-kavga-dirvana-denktas-kavgasi-halil-pasa-poli-dergisi/

Halil Paşa, Kıbrıs Türkü'nün Kaderini Değiştiren Kavga: Dırvana-Denktaş Kavgası, Poli Dergisi, Gazedda, https://gazeddakibris.com/kibris-turkunun-kaderini-degistiren-kavga-dirvana-denktas-kavgasi-halil-pasa-poli-dergisi/.

Halit Ali Riza, Devrim Gazetesi, 30.11.1963, https://evrakcm.gov.ct.tr/siteler/gazeteler/ devrim/1963/Kas%C4%B1m/30kas%C4%B1m1963-devrim.pdf., s. 1.

Halit Ali Riza, https://el. wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BB%CE%AE_%CE%A7% CE%B1%CE%BB% CE%AF%CF%84_%CE%A1%CE%B9%CE%B6%CE%AC.

Hamit Şafakcı, Osmanlı Döneminde Cüzzamlıların Tecrit Edildiği Miskinler Tekkesi'nin Konya Örneği, https://dergipark.org.tr/tr/download /article-file/616276; Orhan Turan, İngiliz Döneminde Kıbrıs'ta Sıtma Vakalarına Karşı Alınan Önlemler (1913-1926), https:// www.sosyalarastirmalar.com/articles/measures-taken-against-malaria-cases-under-the-british-rule-19131926 .pdf.

Hamza Altın, 1869 Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ve Öğretmen Yetiştirme Tarihimizdeki Yeri, İlahiyat Fakültesi Dergisi 13:1 (2008), s. 271-283 https://isamveri.org/pdfdrg/D02364 /2008_1/2008_1_AL-TINH.pdf.

Harid Fedai, Bir Değinme: Ses Gazetesinin Yayın Süresi, Yeni Kıbrıs, V/1, Ekim: 1987, s. 27-28.

Harid Fedai, Mehmet Remzi Okan'dan Sonra Söz Gazetesi, Kıbrıs Türk Kültürü Makaleler-1, Samtay Vakfı Yayınları, Lefkoşa: 2005, s. 285-289.

Hasan Akay, Askeri Darbeleri Mümkün Kılan Sebepler: Türkiye İncelemesi, Pearson Journal Of Social Sciences & Humanities, Volume. 7, Issue. 21, 2022, s. 67-70, ISSN: 2717-7386, DOI Number: http://dx.doi.org /10.46872/pj.583.

Hasan Ali Koçer, Eğitim Tarihi (İlk Çağ) I., Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Sevinç Matbaası, 1971: Ankara.

Hasan Erhan, Kıbrıs'ta İngiliz Dönemi'ndeki Toplumlararası Karma Okullar (1878-1960), Yakın Doğu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tarih Eğitimi Yüksek Lisans Programı, Yüksek Lisans Tezi, s. 66/24, Lefkoşa: 2017.

Hasan Hastürer, https://noktakibris.com/yazarlar/hasan-hasturer/ozellikle-koylerde-ilkokul-ogretmenleri-koyun-her-seyiydi/.

Hasan Hüseyin Özkan, Popüler Kültür ve Eğitim, Kastamonu Eğitim Dergisi, Mart-2006, Cilt:14, No: 1, s. 7.

Hasan Kahvecioğlu; https://www.ykp.org.cy/2024/07/tami-tamina-yarim-asir-oncedi-hasan -kahvecioglu/.

Haşmet Muzaffer Gürkan, 1930'larda Bir Türk Gazetesi: Haber Gazetesi-1, Söz, 23 Nisan 1984, Sayı: 1178.

Haşmet Muzaffer Gürkan, 1930'larda Bir Türk Gazetesi: Haber Gazetesi-2, Söz, 24 Nisan 1984, Sayı: 1179.

Haşmet Muzaffer Gürkan, 1930'larda Bir Türk Gazetesi: Haber Gazetesi-3, Söz, 25 Nisan 1984, Sayı: 1180.

Haşmet Muzaffer Gürkan, 1930'larda Bir Türk Gazetesi: Haber Gazetesi-4, Söz, 26 Nisan 1984, Sayı: 1181.

Haşmet Muzaffer Gürkan, 1930'larda Bir Türk Gazetesi: Haber Gazetesi-5, Söz, 27 Nisan 1984, Sayı: 1182.

Haşmet Muzaffer Gürkan, 1930'larda Bir Türk Gazetesi: Haber Gazetesi-6, Söz, 28 Nisan 1984, Sayı: 1183.

Havva Arslan, İngiliz Sömürge Yönetimi'nde Kıbrıs Türk Basını: Söz Gazetesi Örneği (1921-1946), Hacettepe Üniversitesi, Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: 2004.

Hüseyin Özdemir, Kıbrıs'ta 60 Yıl, Volkan Yayıncılık, İzmir: 1997, s. 23.

Hüseyin Sert, Yassıada ve Ötesi: 27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi'nin Türk Dışişleri Bakanlığı'na Etkisi.

Hüseyin Şimşek, Osmanlı Döneminde Kısa Süreli Öğretmen Yetiştirme Uygulamaları (Dârü'l-Ameliyyât ve Taşrada Öğretmen Yetiştirme), YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi (YYU Journal Of Education Faculty), 2014, Cilt: XI, Sayı: I, s. 77-95, http://efdergi.yyu.edu.tr; Hamza Altın, Osmanlı Eğitim Tarihinde Dârü'l-Muallimât (Açılışı ve Gelişim Süreci), Akademik Matbuat, Kasım: 2017, C. 1, S. 1, https://dergipark. org.tr/tr/download /article-file/365287.

Hüsyin O. Kanatlı, Hüseyin, https://haberkibris.com/huseyin-kanatli-kimdir-istehayat-hikayesi...-2020-03-03.html.

İçim Özenli Özmatyatlı-Ali Eftal Özkul, 20th Century British Colonialism in Cyprus Through Education, Eurasian Journal of Educational Research, Issue 50, Winter 2013, p. 1-20.

İsmail Doğan, Türk Eğitim Tarihinin Ana Evreleri (Kurumlar, Kişiler, Söylemler), 4. Bölüm Eğitimde Selçuklu Geleneği, Nobel Akademik Yayıncılık Danışmanlık Tic. Ltd. Şti, 2. Basım, s. 101-134, Ankara: 2012

İsmet Üzen, 27 Mayıs 1960 Askeri Müdahalesi ve Demokrasi Eğitimi.

K.K.T.C. Dışişleri Enformasyon Dairesi, Midas Programı.

K.K.T.C. Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi, Cyprus Civil List For 1938, Prented At The Goverment Printing Office, s. 73, Nicosia: 1938.

K.K.T.C. Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi, Türk Öğretmen Koleji 1962-1963 Yıllığı, s. 6.

Kağan Bahçeci, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Bulunan (İlkokul Öğretmenlerinin Profili-Lefkoşa Örneği), Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi Denetimi, Ekonomisi ve Planlaması Ana Bilim Dalı, 2005; Bozkurt (Günlük Müstakil Siyasi Gazete), 4 Mayıs 1961, Türk Ressamların Müzede Açtıkları Sergi, sayfa. 1.

Kemal İnal, Eğitim ve İktidar, Türkiye'de Ders Kitaplarında Demokratik ve Milliyetçi Değerler, Ütopya Eğitim Dizisi, 2004.

Kriacos Demetriades, The English School, Nicosia 1900-1960 (A Historical Account From Its Founding To The End Of The British Rule), Post-war Period, 1945-1960, 2018-Nicosia, p. 242.

KTV-Unutulmayanlar-Fikri Karayel (Öğretmen ve TMT Baf Örgütü Kurucularından) 13/03/15.

Kyriacos Demetriou, Victorian Cyprus: Society and Institutions In The Aftermath Of The Anglo- Thrkish Convention 1878-1891, BMGS 21 (1997) 1-29, https://www.academia.edu /1980970/victorian_Cyprus_Society_and_Institutions_in_the_aftermath_of_the_Anglo_Turkish_Convention_1878_1891.

Levent Kalyon, Truman Doktrini Üzerine Bir Analiz, https://dergipark.org.tr/tr/download/ article-file/ 84525.

Londra Enformasyon Merkezi (Central Office of Information, London, To-Day Magazine, 1954).

M. Börekçi, Yabancı Dille Öğretim, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, Dil Bilimi ve Dil Öğretimi Özel Sayı, 2000, s. 205.

Mahmut Çoban, Bir Katolik Cemaati Olarak Fransiskenler, Türkiye Cumhuriyeti Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Ana Bilim Dalı Felsefe ve Din Bilimleri Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: 2008.

Marko Kiessel, Art Déco Architecture in Cyprus from the 1930s to the 1950s, PROSTOR 1[43] 20[2012] 172-185; Nilay Birsel, Turkish Cypriot Public School Architecture from 1878 to 2000: the Socio-Political and Educational Reflections, Yayınlanmamış Dolej ktora Tezi, Doctor of Philosophy in Architecture, Eastern Mediterranean University, July Gazimağusa: 2017, North Cyprus, s. 69.

Mehmet Akif Erdoğru, Kıbrıs Türkeri ile İlgili Türkçe Bir Rapor, Motif Akademi Halkbilimi Dergisi, 2013/1 (Ocak-Haziran), (Kıbrıs Özel Sayısı/1), s. 10, 2013, https://dergipark.org.tr/ tr/download/article-file/288418.

Mehmet Erkan Kıllıoğlu, Birinci Dünya Savaşı ve Kıbrıs, FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, 21 (2023) Bahar, s. 213-219.

Mehmet Güçlü, Halassa Pınarı (Bir Öğretmenin Mücadele Yılları Anıları), Kıbrıs Araştırma ve Yayın Merkezi (CYREP), s. 20-21, Aralık:2003.

Mehmet Kaya-Fatma Bölükbaş Kaya, Osmanlı'da Mühendislik Eğitimi, Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi 5, International Balkan University Proceeding Book, Skopje-Makedonia, 27-30 Haziran 2019.

Meltem Onurkan Samani, Kıbrıs'ta Bir Sömürge Kurumu: Kavanin Meclisi (1882-1931), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Ankara: 2007.

Meltem Şahin, 27 Mayıs 1960 Askeri Darbe'nin Meşrulaştırılma Çabası: "Akis Dergisi Örneği".

Mesut Çapa, Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluş Yıllarında Kıbrıs'ta Eğitim Teşkilatı: Kıbrıs Şehbenderi Asaf Bey'in Raporu. Tarih İncelemeleri Dergisi, XXXI/1, s. 99-114, 2016, file:///C:/Users/Mustafa/Downloads/TURKIYE_CUMHURIYETININ_KURULUS_YILLARIND%20(1).pdf.

Mesut Çapa, Türkiye'den Kıbrıs'a Giden Eğitimci ve Yazarların Gözüyle Kıbrıs'ta Eğitim Hayatı, Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: 10 Sayı: 19, Ocak 2020, s. 209-225, https://dergipark.org.tr/tr/ download/article-file/972119.

Metin Menekşe, Berlin Konferansı Sonrasında Osmanlı-İngiliz İlişkilerinde Kıbrıs Meselesi (1878-1923), Motif Akademi Halkbilimi Dergisi, 2013-1 (Ocak-Haziran), (Kıbrıs Özel Sayısı-I), s. 309-325.

Mine Ceranoğlu-Arzu Boy, II. Abdülhamid Döneminde Kız Öğrencilerin Öğrenim Gördüğü İstanbul Rüştiyelerinin ve Öğrenci Kıyafetleri İncelenmesi, Sosyal Bilimler ve Sanat Tarihi Bölüm 13, s. 159-180.

Murat Korkmaz-Gönül Öktem, Rousseau'nun Eğitim Anlayışı, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi (Journal of Research in Education and Teaching), Şubat: 2014,

Cilt. 3, Sayı. 1, Makale No. 17, ISSN: 2146- 9199, http://jret.org/FileUpload/ks281142/File/17. korkmaz.pdf.

Murat Uysal, Osmanlı Devlet Tarihi 1299-1922, Osmanlı Osmanlı Devleti'nde Eğitim Sistemi, file:///C:/Users/Mustafa/Downloads/Osmanli_Devletinde_ Egitim_Sistemi.pdf; Sarpten, a.g.e., s. 10-17.

Mustafa Kaçar, Tersâne Hendese-hânesi'nden Bahriye Mektebi'ne Mühendishâne-i Bahrî-i Hümâyûn, https://www.arastirmax.com/en/system/files/dergiler/291/makaleler/9/1-2/ arastirmax-tersane-hendesehanesinden-bahriye-mektebine-muhendishane-i-bahri-i-huma- yun. pdf.

Mustafa Şengil, Kıbrıs'ta Tarafı Olmayanlar: Koruçam Köyü Marunîleri, ATEBE: Dinî Araştırmalar Dergisi, ss. 4, s. 119-132, Aralık: 2020.

Nail Atalay, https://haberkibris.com/nail-atalay-10.-olum-yildonumunde-unutulmadi-1027-2021-08-12.html.

Nazan Cenkova Çomunoğlu, Towards An Understanding Of The British Colonial Aministration's Approach To Education In Cyprus, Revista Humanidades e Inovação, v. 8, n. 31, s. 22-32.

Nazım Beratlı, Kıbrıs'ta Salgınlar, Kıbrıs Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi C-V/S.9-10 (Aralık 2021- Haziran 2022), https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2202352.

Nazife Uçar, 16 Ağustos 1960-Mart 2006 Yılları Arası Kıbrıs Türklerini Yöneten Eğitim Kökenli Yöneticiler ile Eğitim Kökenli Olmayan Yöneticilerin Karşılaştırmalı Analizi Cilt II (Ekler), Yüksek Lisans Tezi, K.K.T.C. Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi, Denetimi, Ekonomisi ve Planlaması Anabilim Dalı, Lefkoşa: 2006.

Neriman Cahit, https://www.youtube.com/watch?v=fUS7xueSfNc.

Nilüfer Öndin, Rönesans ve Eğitim, Year: 2021, Issue: 23, 444-451, 01.06.2021, İslam İnanç Esasları, Beyan Yayınları, https://dergipark.org.tr/en/pub/msgsusbd/issue/69550/ 1108357.

Nurettin Çiçekçi, Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemlerinden Günümüze Türkiye'de Eğitim Politikalarında Değişim Sorunsalı, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Kamu Politikası Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: 2020.

Oktay Özgül, Sümer Sosyal Hayatında Eğitimin Yeri ve Önemi, Year: 2011, Volume: 4, Issue: 2, 401-414, 15.12.2011, https://dergipark.org.tr/en/pub/erzisosbil/issue/6034/80865.

Orhan Kabataş, Kıbrıs Türkçesi'nin Etimolojik Sözlüğü, G Maddesi, 2. Baskı, Acar Basım ve Cilt San. Tic. A.Ş, s. 251, İstanbul: 2009.

Orhan Turan, Tarihten Günümüze Kıbrıs Türk Basını (1879-2009), T.C. Atatürk Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkilap Tarihi Enstitüsü Müdürlüğü, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: 2010, s. 101-170.

Osman Öztürk, Tarihimizde Mühendislik Eğitim-Öğretimine İstiklâl Kazandırma Çalışmaları ve İlk Osmanlı Mühendislik Fakültesi, https://acikerisim.sakarya.edu.tr/bitstream/handle/20.500.12619/96466/.SDMM11 .14.pdf?sequence=1.

Osman Yıldız, Kıbrıs Türk Resminin Önemli Bir İsmi: Cevdet Hüseyin Çağdaş, s. KAİD (Kıbrıs Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi) II/3 (Mayıs 2018), s. 35-54.

Ömer Gökel-Gökmen Dağlı, Osmanlı'dan Günümüze Kıbrıs Türk Eğitim Sisteminin geçirmiş Olduğu Evreler, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 37, Nisan: 2015.

Özdem Nurluöz-Samineh Esmaeilzadeh, History of Nursing Northern Cyprus (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Hemşirelik Eğitiminin Tarihçesi ve Gelişimi), Mediterranean Nursing Midwifery, 2023; 3(1): 38-42 DOI:10.4274/MNM.2022.2292.

Özer Özçelik-Ezgi Babayiğit Sunay, Konjektürel Dalgalanmaların Tarihsel Gelişimi, Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Yıl. 2018, C. 23, Geybulla Ramazanoğlu Özel Sayısı, s. 845-865.

Özgül Gürkut-Damla Soyalp, Yarım Kalmış Bir Yaşam-Dr. Burhan Nalbantoğlu, Kıbrıs Türk Tabipleri Odası Yayını, 2017.

Özlem Dağlı, The Social Construction Of Teacher Identitiy: An Intergenerational Comparison Of Turkish Cypriot And Greek Cypriot Teacher Narratives (Öğretmen Kimliğinin Toplumsal Yapısı: Kıbrıslı Türk ve Kıbrslı Rum Öğretmen Anlatımlarının Nesillerarası Bir Karşılaştırması), Doktora Tezi, University Of Brighton, Eylül 2018.

Özmatyatlı, a.g.d.t., s. 15-20, Şubat, Lefkoşa: 2011; İçim Özmatyatlı, British Colonial Influence On Cypriot Education Turkish And Greek Cypriot Curricula and Identity (1878-1960), Lap Lambert Academic Publishing, s. 12-15, Saabrücken: 2012.

Panayiotis Persianis, The British Colonial Education "Lending" Policy in Cyprus (1878-1960): An Intriguing Example of An Elusive "Adapted Education" Policy, Comparative Education, Volume 32, Issue 1, P. 45-68, 1996.

Raymond Willams (Çev. Savaş Kılıç), Anahtar Sözcükler (Kültür ve Toplumun Sözvarlığı), İletişim Yayınları 1104, Politika Dizisi 51, 2. Baskı 2006, s.251-253.

Refik Turan, Osmanlı Devleti'nde Öğretmen Yetiştirme ve Öğretmenlik Meslek Bilgisi Dersleri, Ankara International Congress On Scientific Reserarch-VII (December 02-04, 2022) Volume: 33, Ankara, https://www.researchgate.net/publication/366384274_ Osmanli_Devleti'nde_Ogretmen_Yetistirme_ve_Ogretmenlik_Meslek_Bilgisi_Dersleri.

S. Tunay Kamer, Türk Eğitim Sisteminde Karma Eğitime İlişkin Fikirler, Tartışmalar ve Uygulamalar (1908-1950), T.C. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitimin Kültürel Temelleri Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 19-29, Ankara: 2013.

Salahi R. Sonyel, İngiliz Yönetiminde Kıbrıs Türklerinin Varlık Savaşımı (1878-1960), https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1693748.

Salahi R. Sonyel, İngiltere Dışişleri Bakanlığı Belgelerine Göre: Osmanlı Padişahı Abdülhamit, 48 Saat İçinde Kıbrıs'ı İngilizlere Nasıl Kiraladı, https://belleten.gov.tr/tam-metin-pdf/1523/tur.

School Architecture during the British Administration in Cyprus, University Of Cyprus Department of Social and Political Sciences, Course: SPS 241 Cypriot Society, April 2020.

Sefa Salih Aydemir, 27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi'ne Giden Süreçte Üniversitenin Etkisi; Aziz Kılıç, 27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi'nin Yükseköğretime Etkileri.

Selçuk Uygun, M. Emin Soysal'ın Hayatı ve Köy Enstitüleri Tarihindeki Yeri, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/442794.

Sema Gökenç Gülez, Modern Çin Eğitim Sisteminde Geleneksel İzler: Konfuçyüsçü Eğitimin Yeniden Canlanması, Year: 2023, Volume: 32, Issue: 1, 313-327, 27.04.2023, https://doi.org/10.35379/cusosbil. 1259073.

Sevilay Direkoğlu, Diyalog Gazetesi, Neşe Dolu Bir İnsandı, 1 Kasım 2022, https://www.diyaloggazetesi.com/kibris/nese-dolu-bir-insandi-h96906.html.

Seyfi Kenan, Türk Eğitim Düşüncesi ve Deneyiminin Dönüm Noktaları Üzerine Bir Çözümleme, s. 1-2., https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/112166.

Sir Hedley Le Bas (Ed. By), The Lord Kitchener Memorial Book, W. H. Smith and Son, Tha Arden Press, London, http://www.archive.org./details/lordkitchener-mem00leba.

Soyalp Tamçelik, Jeopolitik Teoriler Açısından Kıbrıs'ın Önemi (The Importance Of Cyprus Island in Geopolitical Theories), Center for Turkish Studies Occasional Paper Series. Vol. 3., No. 1, Ağustos: 2011, https://pdxscholar.library.pdx.edu/turkishstudies_ occasionalpaper /3.

Soyalp Tamçelik, Kıbrıs'ta Osmanlı Yönetiminde Kurulan İlk Vakıflar ve Özellikleri (Hicri 982-1003 Miladi 1574-1595), file:///C:/Users/Mustafa/Downloads/Kibris_ta_Osmanli_ Yonetiminde_Kurulan_Il%20(4).pdf

Soyalp Tamçelik, Rauf R. Denktaş'ın Ankara'da Zorunlu İkamet Etmesine Neden Olan Sebepler,file:///C:/Users/Mustafa/Desktop/%C4%B0ngiliz%20Ar%C5%9Fiv%20Belgelerine%20G%C3%B6re%20Rauf%20R.%20Denkta%C5%9F%E2%80%99%C4%B1n%20Tutuklanma%20S%C3%BCreci%20Soyalp%20Tam%C3%A7elik.pdf;

Suna Atun, Kıbrıs Türk Edebiyatı Hiciv Şiirinde İlk Kadın Şair: Emine Hazım Remzi, X. Uluslararası KIBATEK Türk Edebiyat Şöleni Bildirileri, Kiev: 2005, s. 123-135.

Şahin Yedek, Hür Söz Gazetesi'nde Kıbrıs Yahudi Mülteci Kampları (1946-1949), Studies of The Ottoman Domain, Cilt: 8, Sayı: 15, Tarih: August-Ağustos: 2018, s. 255-256.

Şerif Demir, 27 Mayıs Askeri Darbesine Hazırlık Sürecinde Cumhuriyet Halk Partisi; Süleyman Aşık-Asuman Karabulut, Dönemin Tanıklarından 27 Mayıs 1960 Askerî Darbesine Farklı Bakışlar.

Şerif Demir, 27 Mayıs Askeri Darbesine Hazırlık Sürecinde Cumhuriyet Halk Partisi; Süleyman Aşık-Asuman Karabulut, Dönemin Tanıklarından 27 Mayıs 1960 Askerî Darbesine Farklı Bakışlar.

Şevket Öznur, İlk Kadın Şairlerimizden Emine Hazım Remzi, Halkın Sesi, 13.04.2020, https://www.halkinsesikibris.com/ilk-kadin-sairlerimizden-emine-hazim-remzi.

Şevki Kıralp, Kıbrıs Cumhuriyeti'nde Etnik Uyuşmazlık ve Türkiye'nin Kıbrıs Politikası: Anayasa Krizi, Şiddet ve Uluslararası Siyaset (1960-1963), Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi, Yıl: 19, Sayı: 37 (Bahar-2023), s. 631-665, https://ctad.hacettepe. edu.tr/19_37/20.pdf.

The Cyprus Agricultural Journal 1932, Volume XXVIII, Index, Agricultural College, Nicosia, p. 109; Frixos C. Demetriades, A Study Of Teacher Education, Training And Development In Cyprus, Durham E-Theses, Volume I: Historical Analysis, Part One: Historical Evolution Of The System Of Education And Professional Development Of Teachers In Cyprus (1830-1960), 4. The Period Of The Normal Schools (1893-1935), 4.2.4 The Agriculture College (1930-1931), s.126-127.

Toros G. Esgün, Antigone Tragedyasında Uyuşmazlık, Eşitlik ve Siyaset, https://www.academia.edu/38008076/Antigone_Tragedyas%C4%B1nda_Uyu%C5%9Fmazl%C4%B1k_E%C5%9Fitlik_ve_Siyaset.

Turan Bayrak, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: 2009.

Tülin Berova, Star Kıbrıs (E-Gazete), 02.08.2017. https://www.starkibris.net/index.asp? haberID=254710.

Türk Öğretmen Koleji, 1975-1976 Yıllığı kapak resmi, AÖA Arşivi.

Ufuk Kaya-Kerem Yıldız, Nursing History of Turkish Cypriots, Mediterranean Nursing Midwifery, Mediterranean Nursing Midwifery 2022;1(3):131-135 DOI:10.5152/j.mnm. 2020.00.000,file:///C:/Users/Mustafa/Downloads/NursingHistoryofTurkishCypriots.pdf.

Ulvi Keser Kıbrıs'ta Yeraltı Faaliyetleri ve Türk Mukavemet Teşkilatı (1950-1963), IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbu: 2007, s. 456-457.

Urkiye Mine Balman, https://kibrisgazetesi.com/yazar/oguzkarakartal/konu/urkiye-mine-balman-ve-lefke/.

Üsküdar Belediyesi, Objektifden Yansıyanlarla Sultan II. Mahmut Döneminde Eğitim, (Ed. Prof. Dr. Cezmi Eraslan), Nisan: 2017.

Violet Biddulph, Letters of Robert Biddulph, 1779-1983, The American Historical Review, Volume. 29, Issue. 1, October 1923, Pages 87-109.

Volkan Nurçin-Mustafa Usta-Süleyman Gümrükçüoğlu, Osmanlı Döneminde Kıbrıs'ta Din Eğitimi 1 (1571-1878), file:///C:/Users/Mustafa/Downloads/ OSMANLIDNEMNDE- KIBRISTADN-ETM1.pdf, s. 104-106.

Yahya Akyüz, Eğitimin Kültür ve Uygarlıkları Geliştirme ve Yeni Nesillere Aktarma İşlevi, Year-2016, Volume: 1, Issue: 1, 1-18, 14.12.2016, https://dergipark.org.tr/en/pub /turkegitim dergisi/issue/27078/284894.

Yücel Hatay, Sönmeyen Dostluk Ateşi, Sönmezliler Ocağı, Lefkoşalı Gazetesi (Tarihin Işıkları-Yücel Hatay), Aralık 2007, s. 35.

Yücel Onur Aslan, Neden ve Sonuçlarıyla 27 Mayıs 1960 Darbesi

1937